

Študentska planerska delavnica Razvoj podeželskih vasi v Prekmurju in Baranji

Edited book / Urednička knjiga

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Publication year / Godina izdavanja: **2023**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:133:358773>

Rights / Prava: [Attribution-ShareAlike 4.0 International/Imenovanje-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-28**

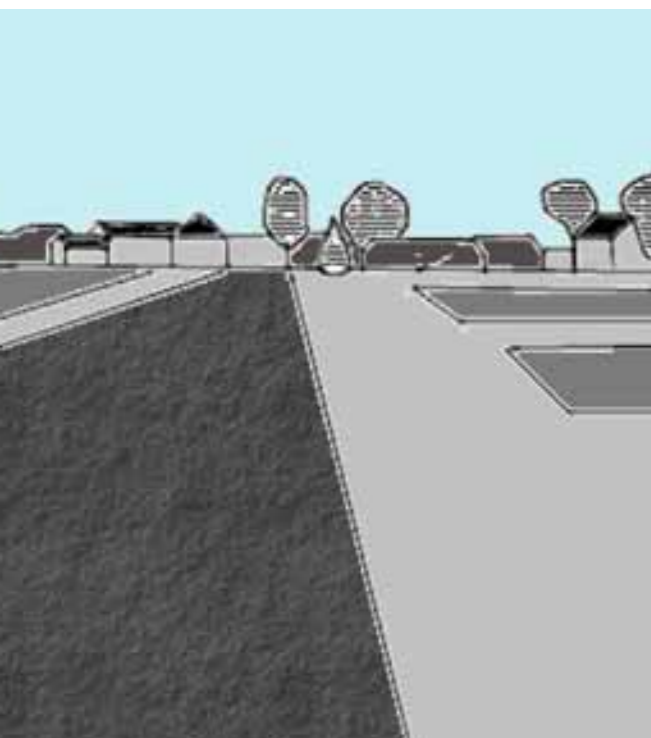

GRAĐEVINSKI I ARHITEKTONSKI FAKULTET OSIJEK
Faculty of Civil Engineering and Architecture Osijek

Repository / Repozitorij:

[Repository GrAFOS - Repository of Faculty of Civil Engineering and Architecture Osijek](#)

Študentska planerska delavnica

Razvoj podeželskih vasi v Prekmurju in v Baranji

Univerza v Ljubljani
Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Građevinski i arhitektonski fakultet Osijek
Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Civil Engineering and Architecture Osijek

PREGOVOR

Pričujoča publikacija je plod večletnega dela študentov v okviru predmeta Ruralno planiranje na drugostopenjskem študiju Prostorskega načrtovanja Univerze v Ljubljani, Fakultete za gradbeništvo in geodezijo, obogatena s sodelovanjem na bilateralnem projektu s študenti Arhitekture in urbanizma na Fakulteti za gradbeništvo in arhitekturo v Osijeku. Pedagogi na obeh fakultetah smo se povezali in zasnovali skupni metodološki pristop obravnave podeželskih naselij v Prekmurju (Slovenija) in Baranji (Hrvaška). Študenti, pod vodstvom mentorjev iz obeh sodelujočih fakultet v projektu, so sistematično obdelali 9 naselij v Prekmurju v Sloveniji (Bogojina in Bogojinske gorice, Genterovci, Kobilje, Vučja Gomila, Tešanovci, Mostje, Filovci in Filovske gorice, Dobrovnik ter Ivanci) ter 15 naselij v Baranji na Hrvaškem (Karanac, Zmajevac, Mirkovac, Antunovac, Brođanci, Kalinovac, Kolarec, Krndija, Novi Jankovci, Novigrad Podravski, Širina in Šumarina, Virje, Kotlina ter Suza). Čeprav se območji Prekmurja in Baranje razlikujeta glede svojih zgodovinskih in kulturoloških izhodišč, je zasnova in podoba naselij v mnogočem podobna. Geografske značilnosti ravnine in ponekod rahlega hribovitega zaledja, narekujejo vizualno in morfološko podobnost naselij: zasnovo ob prometnicah, orientacijo objektov proti ulici, arhitekturno primerljive objekte (pritlični podolgovati objekti, podobni gradbeni materiali) in značaj ter zasnovo javnih površin. V obeh obravnavanih območjih je čutiti tudi čezmejne vplive sosednjih držav, predvsem Madžarske, kot tudi nekdanji vpliv Avstro-ogrške monarhije, ki je narekovala razvoj teh območij do konca 19. stoletja. Gospodarska usmerjenost v kmetijstvo (poljedelstvo, redkeje živinorejo) ter dodatna dejavnost vinogradništva (v naseljih na stiku ravninskega ter rahlo hribovitega sveta) sta prevladujoči tako v Prekmurju kot v Baranji. V obeh območjih je izrazito narodnostno mešanje prebivalcev vseh držav, ki so v preteklosti pripadale Avstro-Ogrski monarhiji, kar se odraža tudi v pestrosti arhitekturnih elementov posameznih domačij in kmetijskih gospodarstev. Kljub mnogim podobnostim pa smo tekom analize opazili tudi razlike. V Prekmurju oz. Sloveniji ne poznamo zasnove naselja t.i. »pustare«, to so nekdanje gospodarsko-družbene skupnosti, načrtno zasnovane konec 19. stoletja, za potrebe učinkovite obdelave velikih kmetijskih površin. Večina tovrstnih naselij je danes, zaradi spremenjenih gospodarskih in tudi družbenih razmer, propadla in so izpraznjena ter so velik izziv za pripravo in sprejem ukrepov za njihovo transformacijo in revitalizacijo.

Predvsem v prvem letu je bilo sodelovanje študentov okrnjeno zaradi epidemioloških razmer, v študijskem letu 2021/2022 pa smo uspeli izvesti 4-dnevno skupno delavnico v Osijeku, na kateri so sodelovali študenti obeh fakultet. Sodelovanje študentov na podobnih vsebinah je velik doprinos h kakovosti študijskega procesa, spoznavanju različnih pedagoških pristopov ter tudi razvoju metod in orodij pedagoškega dela. Skupni metodološki pristop obravnave naselij ponudi primerjavo med naselji ter poda odgovore na številna zastavljena vprašanja. Hkrati so v gradivu dodane tudi razlage nekaterih strokovnih pojmov. Gradivo je uporabno kot strokovno gradivo v pedagoškem procesu kot tudi za potrebe strokovnega dela.

Mentorja
Mojca Foški, Gašper Mrak

Prema programu preddiplomskog sveučilišnog studija Arhitektura i urbanizam na GRAFOS-u cilj predmeta Rurizam je upoznati studente s prostornim, funkcionalnim i društvenim značajkama ruralnih naselja. Studenti se upoznaju s različitim fizičkim uzorcima ruralnih naselja te uzrocima i posljedicama suvremenih promjena na primjerima iz regionalnog obuhvata. Tijekom 15 predavanja studenti prolaze kroz sljedeći sadržaj: obrazloženje pojma ruralno planiranje u kontekstu prostornog planiranja, vrednovanje kulturnog krajolika, otvoreni prostori i ruralna naselja, funkcije u ruralnom prostoru, proces urbanizacije u ruralnim prostorima, ruralni uzorci – naselje, selo, pustara, seosko gospodarstvo – primjeri iz regije, sektorski interesi u ruralnom prostoru: poljoprivreda, šumarstvo, vodoprivreda, promet, turizam i dr., suvremeni trendovi u razvoju ruralnog prostora, socioekonomske, prostorne, funkcionalne i vizualne promjene te suvremena seoska kuća. Ovaj sadržaj treba rezultirati ostvarivanjem sljedećih ishoda učenja:

- identificirati uzroke i posljedice u suvremenim promjenama ruralnog naselja,
- nabrojati i interpretirati vrijednosti ruralnog kulturnog krajolika,
- identificirati i opisati različite tipologije ruralnih naselja,
- objasniti načela organizacije ruralnog naselja.

Generaciji studenata akademske godine 2020./2021., ukupno 41 studenata, u okviru seminarskog rada dano je na izbor 10 ruralnih naselja od čega 5 ruralnih naselja u Koprivničko križevačkoj županiji, 4 u Osječko-baranjskoj županiji i 1 naselje u Vukovarsko-srijemskoj županiji. Zadatak je obuhvatio analizu povijesnih, demografskih i prostornih podataka, zatim analizu postojećih prostornih planova, analizu namjene korištenja građevinskih i negrađevinskih površina, poljoprivredne namjene, analize poljoprivrednog krajolika te su studenti imali zadatak izraditi sintezu rezultata u obliku SWOT analize. Na osnovu kritičkog promišljanja, studenti predlažu koncepte prostornog razvoja ruralnih naselja. Studenti tijekom rada interpretiraju vrijednosti kulturnog krajolika, identificiraju i opisuju tipologiju ruralnih naselja i načela organizacije ruralnih naselja te identificiraju uzroke i posljedice suvremenih promjena ruralnih naselja.

U akademskoj godini 2021./2022. predmet Rurizam je pohađalo 32 studenata te su kao zadatak dobili ista naselja, a novitet u zadatku su bili prijedlozi 4 razvojna tematska scenarija. Nakon kritičkog osvrta na promatrani prostor sela uz argumentaciju koje proizlaze iz analiza, studenti su odabrali jedan od 4 predložena scenarija razvoja te su izradili koncept prostornog razvoja ruralnog naselja.

U zadatku na predmetu Rurizam studenti sagledavaju cjelinu naselja i dodatno analiziraju demografske trendove i strukturu prostora oko naselja tražeći vrijednosti i u krajobraznim uzorcima te poljoprivrednim i šumskim oblicima. Izazov zadatka studentima je u promišljanju senzibila ruralnog prostora kojega trebaju prepoznati kroz prostorne uzorke i prostorne odnose, ali i kroz dinamiku gospodarskih aktivnosti i promjena u ruralnom prostoru.

Mentorice
Dina Stober, Jasenka Kranjčević

KAZALO

PREDGOVOR	2		
UVOD PREKMURJE (Slovenija)	4	UVOD BARANJA (Hrvaška)	157
ANALIZA ŠIRŠEGA OBMOČJA PREKMURJA (Slovenija)	5	ANALIZA ŠIRŠEGA OBMOČJA BARANJE (Hrvaška)	158
Topografska karta širšega območja obravnave	6	Odnos obravnavanega območja v širšem prostoru	159
Položaj obravnavanega območja v širšem prostoru	7	Topografska karta širšega območja obravnave	160
Prometna infrastruktura Prekmurja	8	Klimatska analiza	161
Prometna dostopnost Prekmurja	9	Demografska analiza	162
Delovna mobilnost v Prekmurju	10	Morfološka analiza naselij	163
Demografska analiza	11	Stanje in razvoj gospodarstva in turizma	164
Turizem v Prekmurju	13	Prikaz zavarovanih območij v Baranji	165
Gospodarstvo v Prekmurju	14	Analiza dostopnosti do večjih urbanih središč	166
Zavarovana območja	15	Vizualna analiza širšega prostora	167
Klimatske, geološke in hidrološke značilnosti območja	16	ANALIZE IN PREDLOGI UREDITVE NASELIJ V BARANJI (Hrvaška)	168
Analiza površja	17	Karanac	170
Analiza rabe tal, kakovosti kmet. zemljišč in pedologija	18	Zmajevac	183
Kulturno krajinski tipi	21	Mirkovac	196
Analiza parcelnih struktur	22	Antunovac	209
Pregled normativnih izhodišč za obravnavano območje	25	Antunovac	209
Zaznavna analiza območja	26	Brođanci	222
Morfološka analiza poselitve	27	Kalinovac	235
Karta ožjega območja obravnave	28	Kolarec	247
ANALIZE IN PREDLOGI UREDITVE NASELIJ V PREKMURJU (Slovenija)	29	Krndija	261
Bogojina in Bogojinske gorice	30	Novi Jankovci	276
Genterovci	46	Novigrad Podravski	288
Kobilje	59	Širine in Šumarina	302
Vučja Gomila	72	Virje	316
Tešanovci	86	Kotlina	328
Mostje	99	Suza	338
Filovci in Filovske gorice	112	Zmajevac	348
Dobrovnik	128	KOLOFON	358
Ivanci	144		

UVOD PREKMURJE (Slovenija)

V okviru predmeta Ruralno planiranje na drugostopenjskem študijskem programu Prostorsko načrtovanje v študijskem letu 2019/2020 smo si s študenti zastavili nalogo preučiti prostor Prekmurja (Slovenija) iz različnih zgodovinskih, demografskih, naravno-geografskih in infrastrukturnih vidikov ...; ga analizirati ter nato podati nekaj ključnih izhodišč za prihodnji prostorski razvoj. Območje Prekmurja nam je ponudilo raznovrstne izzive pri obravnavi stanja podeželskih naselij. Predviden je bil tudi večdnevni ogled naselij in terensko delo ter strokovna predavanja lokalnih deležnikov. Ker se je to dogajalo v času 1. vala epidemije Covid-19, smo študijski proces - tako predavanja kot vaje - prenesli v 'on-line' izvedo. Epidemiološka situacija nam ni dovoljevala izvedbe terenskega ogleda in dela, kar je velik manko v zadnjem koraku zastavljene naloge – predlog razvoja naselij. Na tem mestu je bralce treba opozoriti, da se mogoče nekatere ugotovitve študentov ne skladajo z dejanskim stanjem v "naravi" oziroma naseljih, vendar pa predstavljajo eno od možnih vizij nadaljnega prostorskega razvoja. Izziv študentom je bil tudi to, da so za vsako izmed izbranih naselij predlagali drugačen scenarij prihodnjega razvoja.

V sklopu pedagoškega procesa želimo študentom približati tudi sodelovanje z javnostjo. S predstavitvijo lastnih ugotovitev in rezultatov lokalnemu prebivalstvu in drugim deležnikom, se študenti soočijo z vrednotenjem njihovega dela s strani deležnikov, omogočen je aktivni dialog, hkrati pa lažje razumejo posamezne segmente poteka dela v mozaiku prostorskega načrtovanja. Vse to s to generacijo študentov 2019/2020 ni bilo izvedeno. Cilji projektnega dela obeh generacij v okviru predmeta so bili kljub temu doseženi. Študenti so pridobili vedenje in razumevanje obravnavanega prostora, njegov zgodovinski razvoj ter procese, ki v njem potekajo že več desetletij in na tej podlagi načrtali smer razvoja v prihodnje.

Mentorja

Mojca Foški, Gašper Mrak

ANALIZA ŠIRŠEGA OBMOČJA PREKMURJA (Slovenija)

V analizi širšega območja smo želeli študentom približati območje Prekmurja in ga podrobneje spoznati. V tem delu je bila naloga študentov, da z različnih vidikov in kazalnikov analizirajo obravnavani prostor in se tako podrobneje spoznajo s problematiko obravnavanega območja z vidika prostora, poselitve, demografije, geografije in zgodovine. Vsak študent si je izbral enega od kazalnikov in ga predstavil v obliki analitične karte in opisa.

Sodelovali so študenti Prostorskega načrtovanja generacije 2019/2020: Nataša Balant, Klemen Cotič, Urša Drvarič, Nataša Gantar, Matic Godnič, Katja Kovačič, Tina Pavlin, Simona Rejc, Anita Svetina, Teja Škofic, Miha Vičar, Valentina Vrhovec, Venera Zubović;
in študenti Gradbeništva MA, generacija 2019/2020: Petra Tihole, Tilen Erjavec in Jernej Prevolnik.

Topografska karta širšega območja

Prekmurje, neodkrit dragulj severno - vzhodne Slovenije, leži na vzhodnem bregu reke Mure in je del največje kotline v centralni Evropi. Panonska kotlina se razteza čez Madžarsko, Hrvaško, Slovaško, Poljsko, Ukrajino, Romunijo, Srbijo, Slovenijo in Avstrijo.

Študenti Fakultete za gradbeništvo in geodezijo, smer Prostorsko načrtovanje smo v sklopu predmeta Ruralno načrtovanje preučevali Prekmurje. Analize so bile zaradi epidemiološke situacije in zaprtja prostorov Fakultete za gradbeništvo in geodezijo, teoretične in opravljene v virtualnem okolju. Epidemija Covid-19 in vladni odlok o začasni prepovedi gibanja in zbiranja ljudi na javnih mestih, so nam onemogočili terensko delo, kar je velika hiba. Prostor je brez terenskega dela nemogoče celostno načrtovati. Kljub temu smo v Prekmurju analizirali devet območij: Mostje, Dobrovnik in Dobrovniške gorice, Filovci in Filovske gorice, Bogojina in Bogojinske gorice, Tešanovci, Ivanci, Genterovci, Kobilje in Vučja gomila.

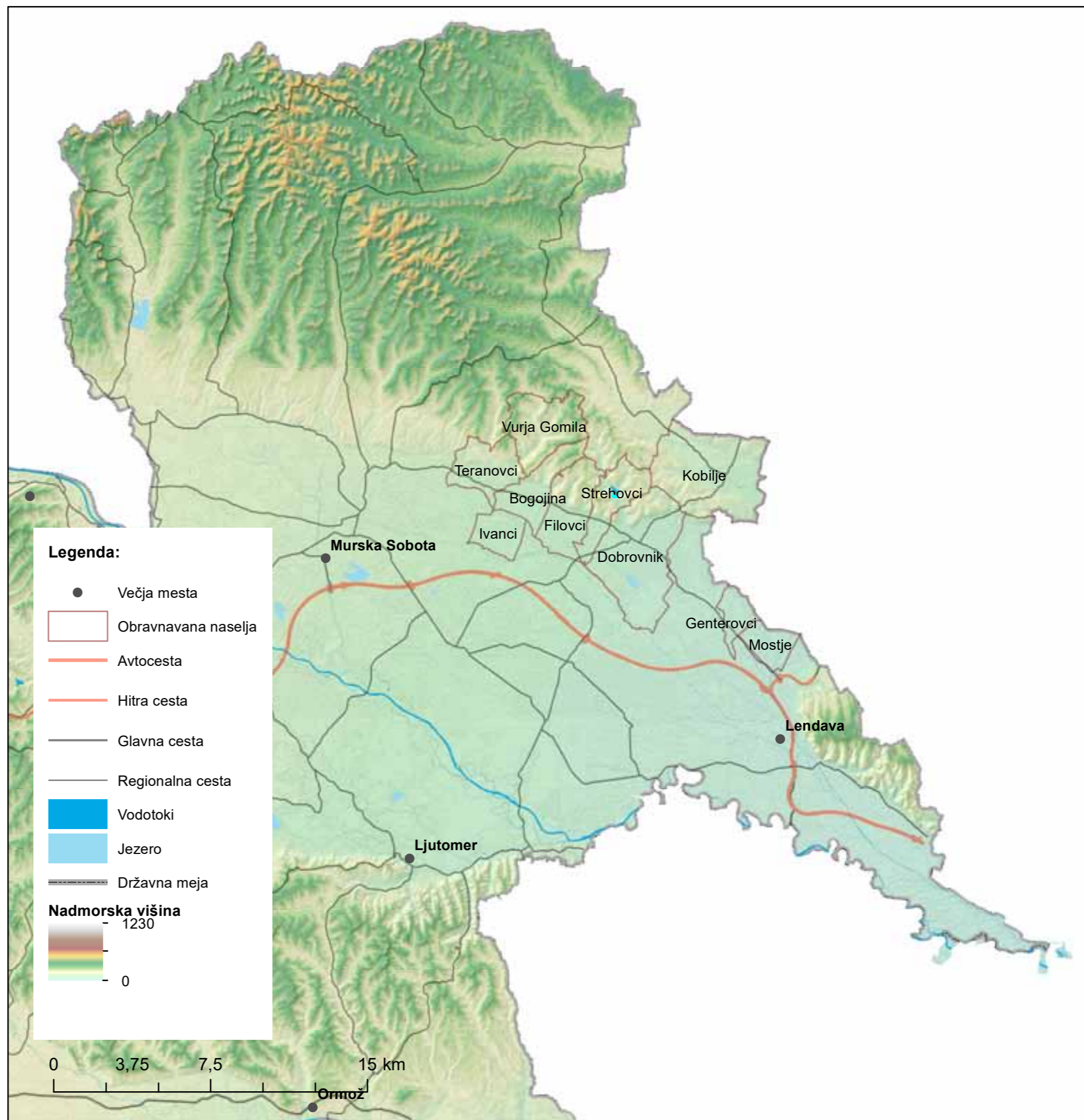
Območje smo preučili v širšem kontekstu povezovanja s sosednjimi regijami in v kontekstu čezmejnega sodelovanja, ter splošne umeščenosti v prostor glede na fizično in družbeno geografske značilnosti. V ožjem kontekstu smo vsako naselje obravnavali kot zaključeno celoto in načrtovali bodoč prostorski razvoj, glede na trenutno situacijo.

Vsa obravnavana naselja imajo predvsem podobne probleme: odseljevanje mladih, slabe prometne povezave, degradirana območja, bližina meje z Madžarsko, zaraščanje kmetijskih površin in opuščanje kmetijstva, kot panoge in posledično ustvarjanje spalnih naselij, ki so zaposlitveno, socialno in oskrbno odvisna od bližnjih in oddaljenih regionalni središč.

Nekatera naselja predstavljajo tudi dvojnost, ki se kaže tako v reliefnem tipu, kot v poselitvenih in družbenih značilnosti. Gre za naselja, ki so na ravnini v kontrastu z naselji, ki se nahajajo v vinorodnih gorica, ki so rahlo dvignjena nad uravnano dno Panonske kotline. Zaradi svojega vinogradniškega potenciala so to zelo privlačna naselja za stalno poselitev, ki hkrati predstavlja največjo nevarnost, k spremembi krajinskega tipa.

Razvojne potenciale smo prepoznali v turistični ponudbi, prometni infrastrukturi, obnovi degradiranih območij, ohranjanju kmetijske pokrajine, ohranjanju tradicionalnih obrti, centralnih dejavnosti, socialnemu kapitalu in predvsem celostni ponudbi in načrtovanju.

Študentom je aktiven pristop načrtovanja prostora predstavljal predvsem izziv. Ne samo zato, ker smo imeli priložnost izdelati publikacijo, temveč zato, ker verjamemo, da je naše delo v prvi vrsti uporabno, naše ideje pa izvedljive z minimalnem vložku. Želimo si, da bi publikacija dosegla lokalno prebivalstvo in odločevalce, ter vzpodbudila interes za prostorske spremembe v njihovem lokalnem okolju.

Položaj obravnavanega območja v širšem prostoru

Opis:

Predmet obravnave Razvoja podeželskih osi so vasi Mostje, Dobrovnik in Dobrovniške gorice, Strehovci in Strehovške gorice, Filovci in Filovske gorice, Bogojina in Bogojinske gorice, Tešanovci, Ivanci, Genterovci, Kobilje ter Vučja gomila. Gre za manjša naselja, ki imajo od 200 do 900 prebivalcev.

Naselja se nahajajo na severovzhodnem delu Slovenije in so od Murske Sobotice v povprečju oddaljeni 20 kilometrov, od Maribora pa približno 70 kilometrov. V bližini sta madžarska in hrvaška meja, s katerimi imajo omenjena naselja dobro povezavo s cesto A5, ki poteka južno od obravnavanih naselij naprej proti Lendavi od tam pa proti vzhodu na Madžarsko in na jug proti Hrvaški. Kar se tiče povezave z Avstrijo, je ta precej slabša, kar je posledica večje oddaljenosti.

Na obravnavanem območju je potrebno izpostaviti še dve pomembni reki in sicer Drava in Mura, ki pritečeta iz Avstrije preko Slovenije naprej na Hrvaško.

Raven opazovanja:

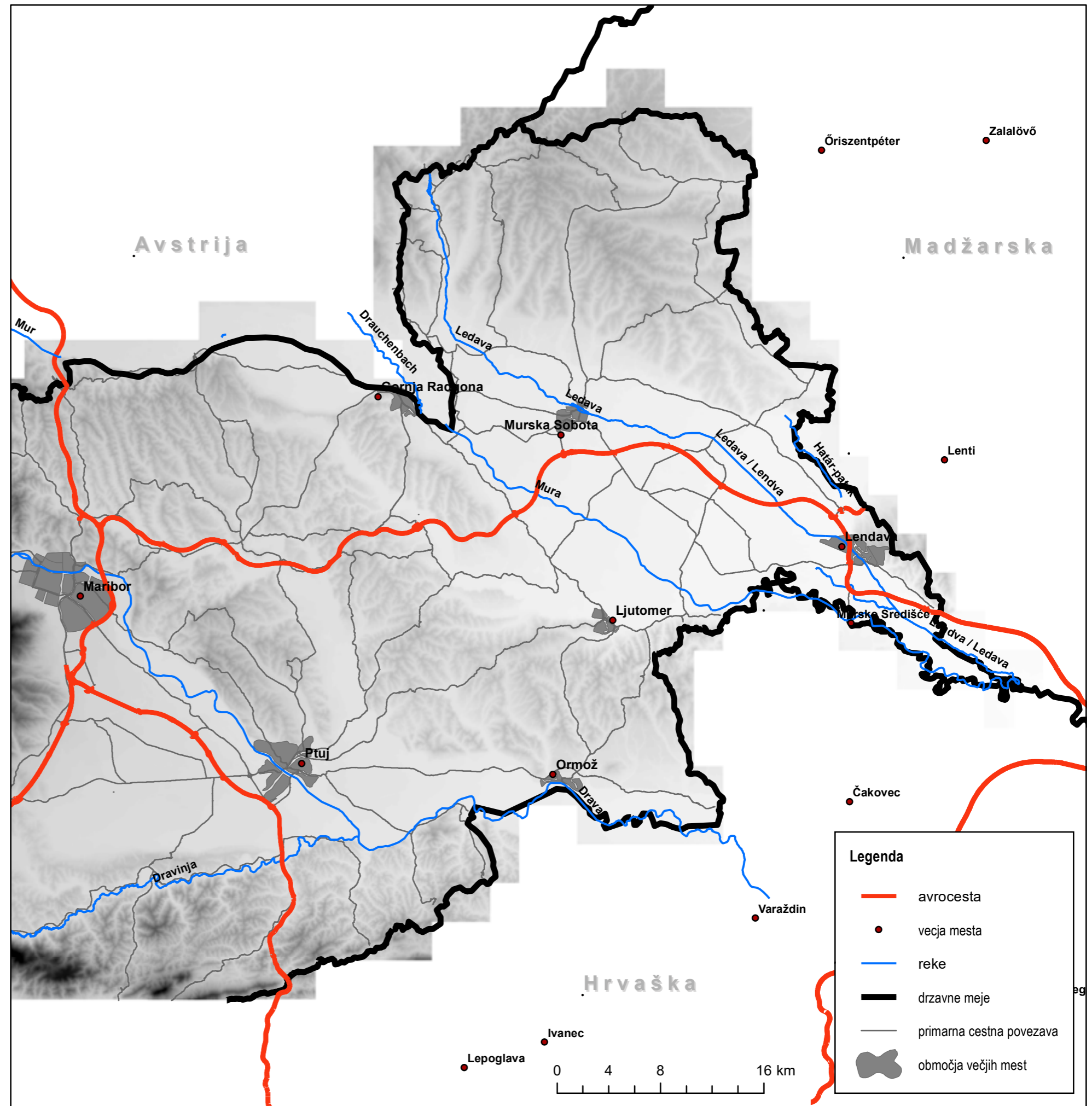
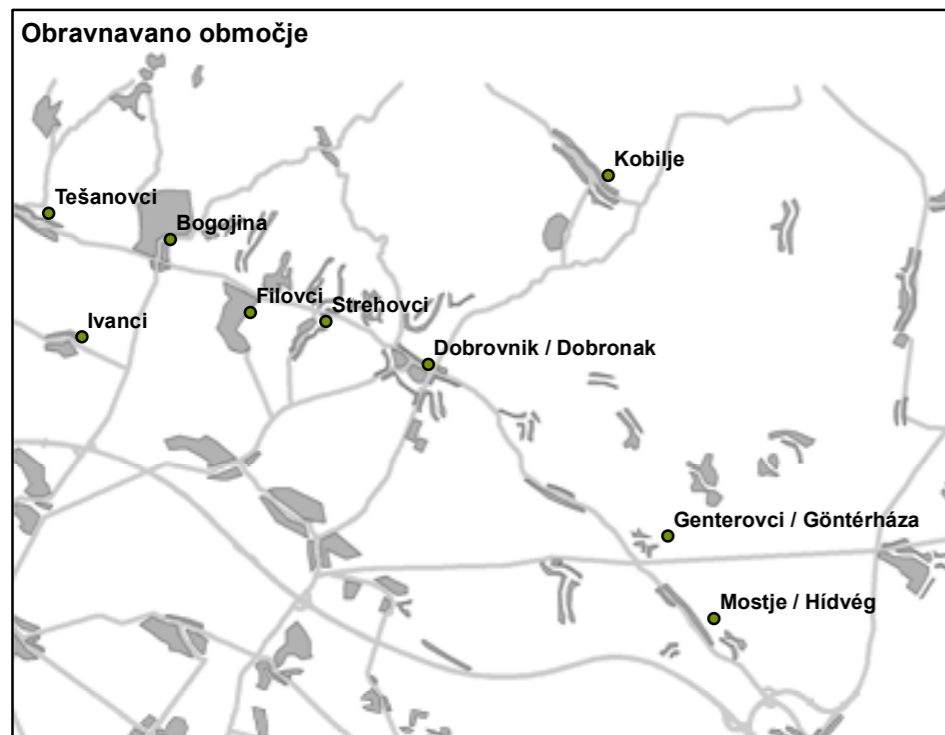
Širše območje obravnavanih naselij v Prekmurju.

Vir podatkov:

GURS 2020; SURS 2020; GEOFABRIK 2020

Metodološke opombe:

Prikazani so prostorski podatki (ceste, meje, vodotoki, naselja, občine), ki prikazujejo položaj obravnavanih naselij v širšem območju.

Prometna infrastruktura Prekmurja

Opredelitev:

Na karti je prikazana glavna prometna infrastruktura severovzhodne Slovenije in sosednjih držav (Hrvaška, Madžarska, Avstrija). Prikaz cestnega omrežja je razdeljen na avtoceste in na primarne cestne povezave. Preko Maribora poteka glavna avtocestna povezava A1, ki se nadaljuje proti severu do mejnega prehoda z Avstrijo. Proti jugu se odcepi avtocestna povezava A4, ki se nadaljuje proti Hrvaški, naprej proti vzhodu do Madžarske pa poteka avtocesta A5. Železniško omrežje na severovzhodu Slovenije se na več krakov razcepi na Pragerskem. Glavne železniške proge potekajo preko mejnega prehoda Šentilj v Avstrijo, Hodoša na Madžarsko in Središča na Hrvaško. Na tem območju sta tudi dve regionalni progi (smer Gornja Radgona in Dravograd ter preko Hrvaške tudi smer Lendava). Poleg cestnega in železniškega omrežja so na karti označene še glavna železniška postajališča ter letališče Edvarda Rusjana Maribor.

Raven opazovanja:

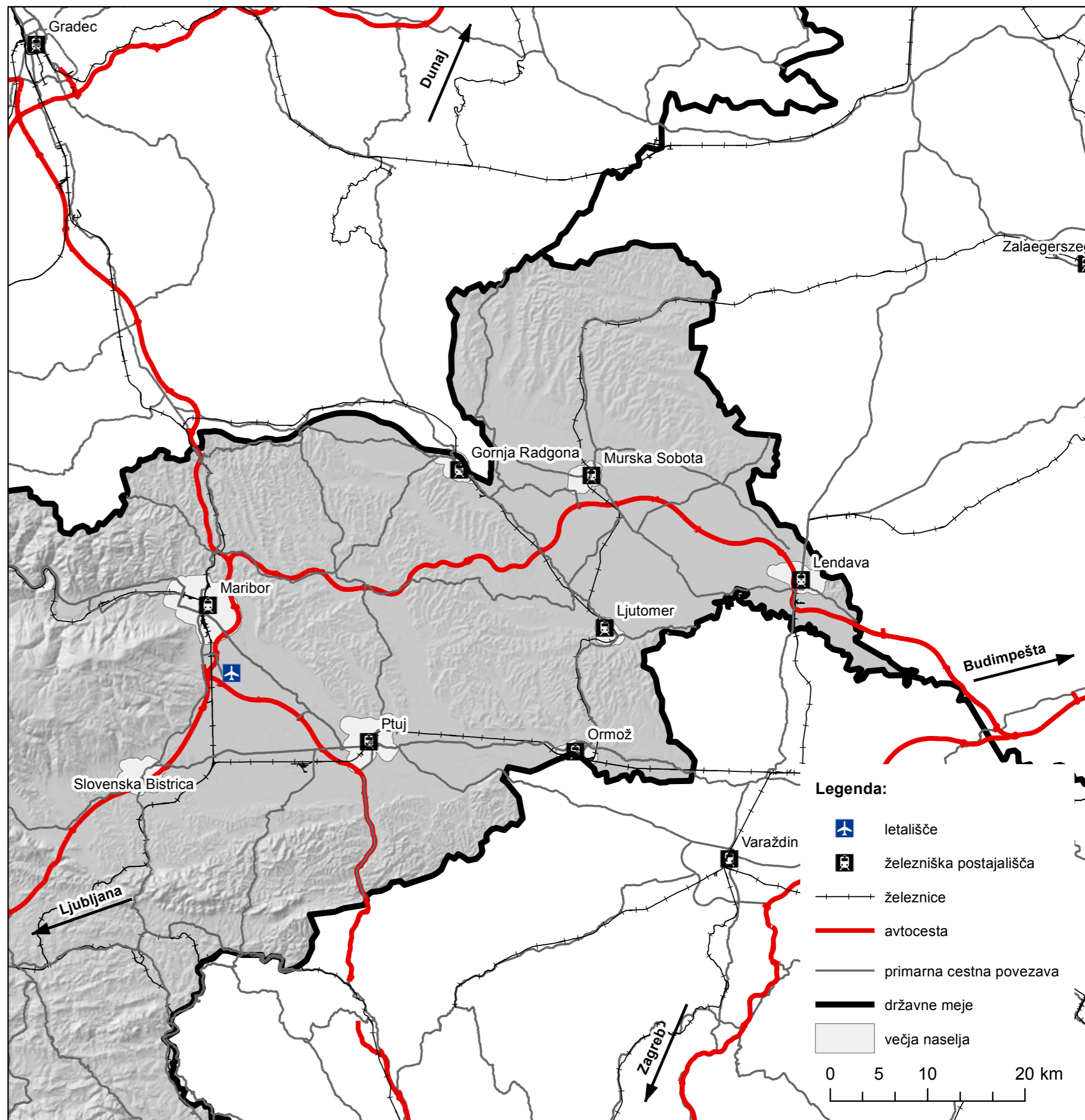
Karta prikazuje severovzhodno Slovenijo in dele sosednjih držav (Hrvaška, Madžarska, Avstrija).

Vir podatkov:

Geodetska uprava Republike Slovenije, 2020; OpenStreetMap, 2020.

Metodološka opomba:

Prometne povezave so zaradi poenostavitve prikaza generalizirane.

Prometna dostopnost Prekmurja

Opredelitev:

Na desni karti je prikazana prometna dostopnost večjih občinskih središč v severovzhodni Sloveniji, na spodnji karti pa prometna dostopnost večjih središč v severovzhodni Sloveniji in sosednjih državah (Hrvaška, Madžarska, Avstrija). Izračunana prometna dostopnost je na obeh kartah prikazana v treh časovnih intervalih, in sicer za dostopnost v 5, 10 in 30 minutah iz posameznega izbranega središča.

Na ožje obravnavanem območju smo v analizo vključili Maribor, Mursko Soboto, Ptuj, Lendavo in Ormož. Boljšo dostopnost je mogoče opaziti ob glavnih cestnih povezavah v naseljih ter ob avtocestah. Ob slednjih je predvsem močno poudarjen 30-minutni interval dostopnosti, ki na več mestih sega tudi preko državne meje. Slabšo prometno dostopnost iz večjih občinskih središč smo izračunali za severni del Goriškega ter del Slovenskih goric ob meji z Avstrijo.

V analizi prometne dostopnosti širšega območja smo upoštevali Maribor in Mursko Soboto, Varaždin na Hrvaškem, Veliko Kanižo in Zalaegerszeg na Madžarskem ter Gradec v Avstriji. Ponovno je jasneje izražena dobra prometna dostopnost ob avtocestah, ki se na več mestih tudi prekriva. Razen ob avtocestah je 30-minutna dostopnost pogosto začrtana ob državnih mejah, kar kaže na slabšo regionalno povezanost proučevanega območja.

Raven opazovanja:

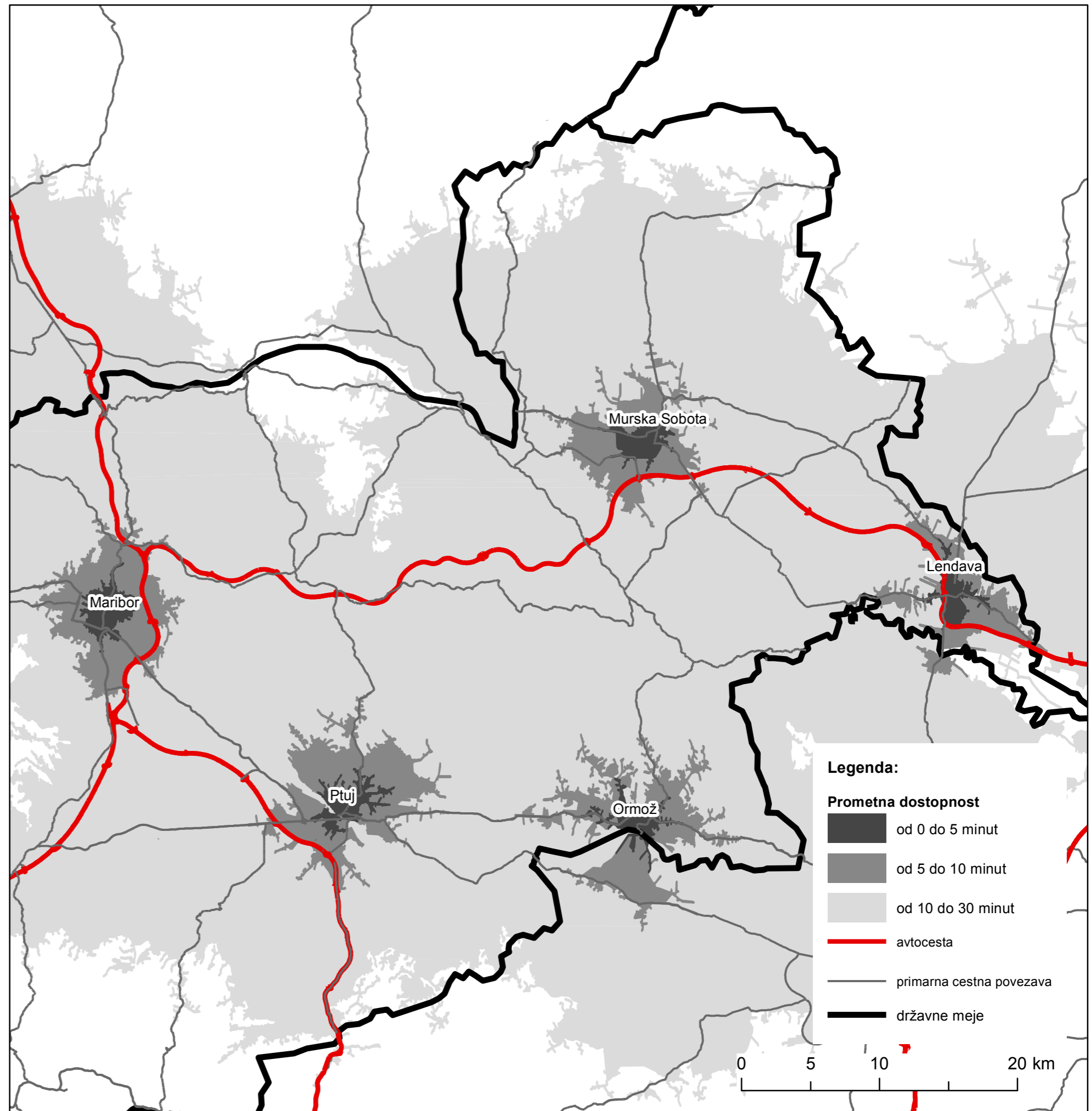
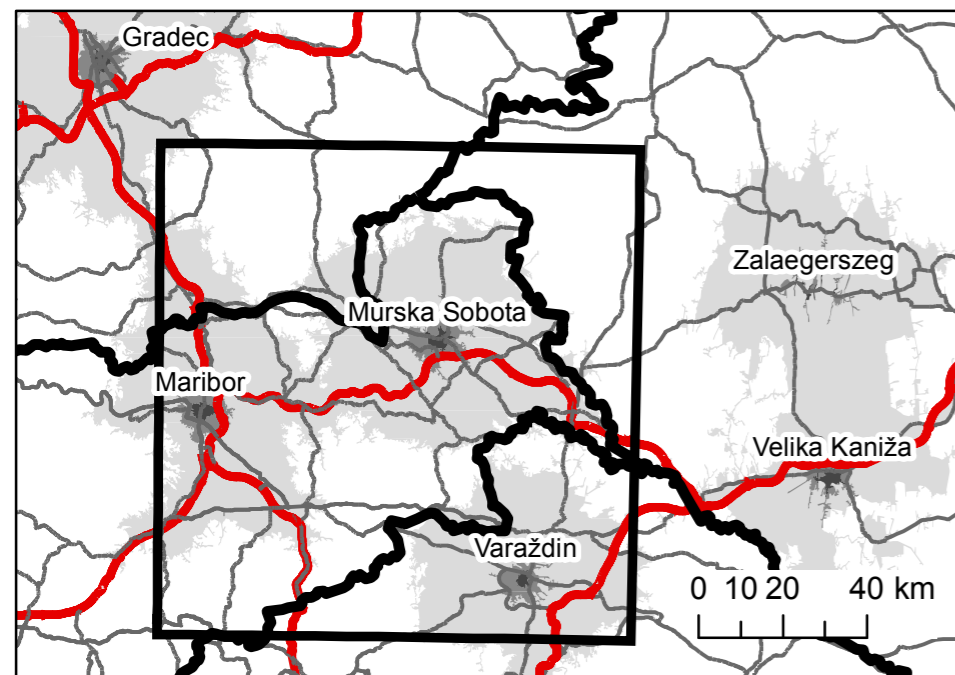
Karti prikazujeta severovzhodno Slovenijo in dele sosednjih držav (Hrvaška, Madžarska, Avstrija).

Vir podatkov:

Geodetska uprava Republike Slovenije, 2020; OpenStreetMap, 2020.

Metodološka opomba:

Prometna dostopnost je bila izračunana za izbrana središča z modulom Drive-Time Areas (ESRI Online). Prikazana prometna dostopnost z osebnim avtomobilom je izračunana za prometne razmere ob 12.00 med delovnikom in ne upošteva trenutnih prometnih razmer. Prometne povezave so zaradi poenostavitve prikaza generalizirane.

Delovna mobilnost v Prekmurju

Opredelitev:

Karta prikazuje tokove delovne mobilnosti ožjega območja obravnave, ki vključuje sedemnajst prekmurskih občin. Intenziteta tokov je razdeljena na pet razredov, na karti pa ponazarja število oseb, ki se dnevno vozijo na delo. Puščice ponazarjajo smer tokov delovne mobilnosti. Najintenzivnejši tokovi znotraj proučevanega območja so usmerjeni predvsem v občine Murska Sobota, Ljutomer in Lendava, kamor se dnevno v povprečju vozi 15.400 delavcev, od tega 9.500 v Mursko Soboto, 3.100 v Ljutomer in 2.870 v Lendavo. Intenzivne tokove poleg omenjenih občin beležijo tudi Beltinci (1.100), Moravske Toplice (1.000) in Odranci (900). Poleg omenjenih občin znotraj ožjega območja obravnave, z najintenzivnejšimi tokovi delovne mobilnosti izstopata še Ljubljana, v katero se dnevno na delo odpravi 2.200 oseb in Maribor, kamor na delo dnevno potuje 1.200 oseb. Najvišjo stopnjo delovne aktivnosti beležijo občine Zavrč (60,5 %), Trnovska vas (56,1 %) in Videm (54,4 %). Najnižjo stopnjo ima občina Hodoš, v kateri je delež delovno aktivnih oseb v primerjavi z delovno sposobnimi, enak 32,4 %.

Raven opazovanja:

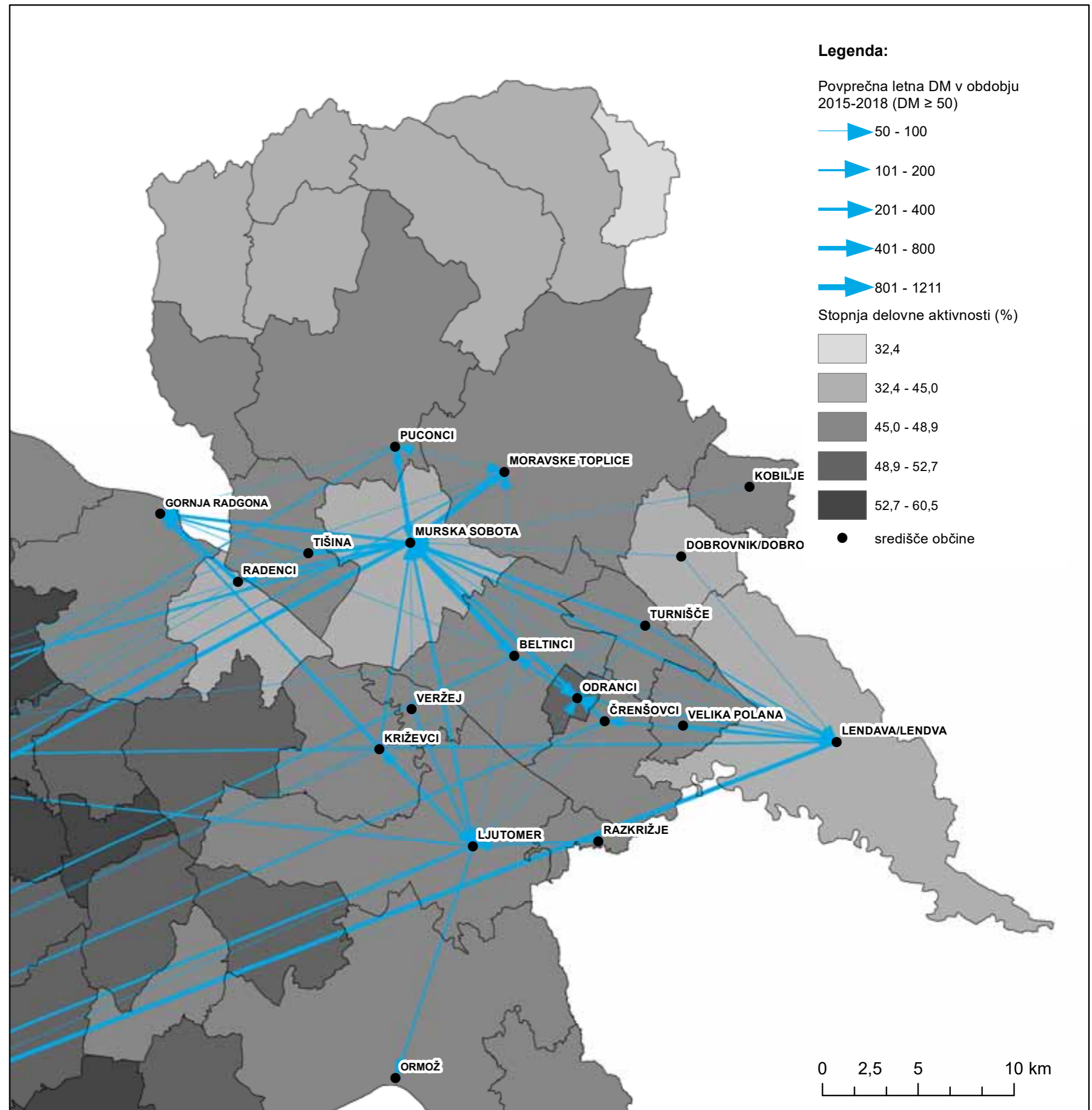
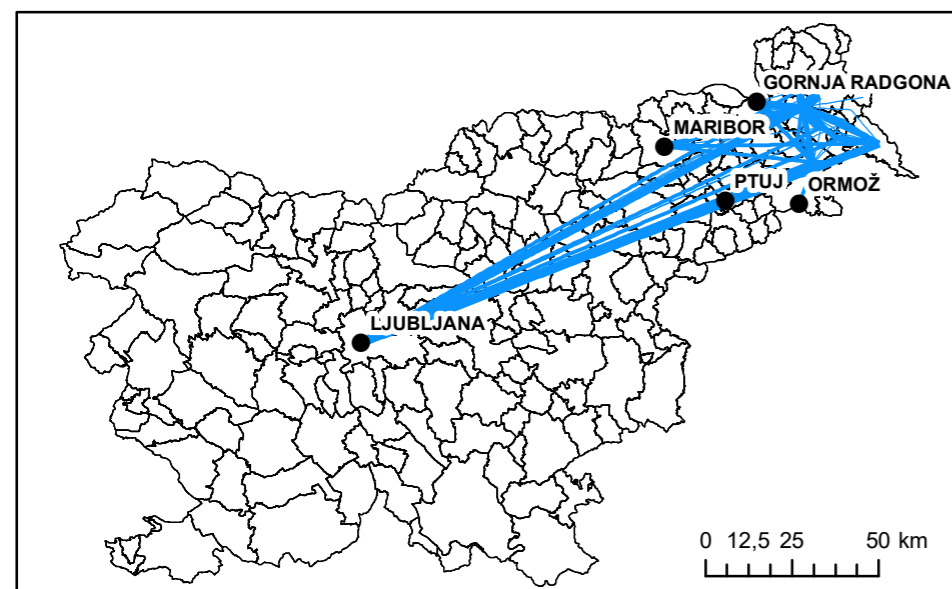
Analiza delovne mobilnosti je bila izvedena za izbrane prekmurske občine (17).

Vir podatkov:

Geodetska uprava Republike Slovenije, 2020
Statistični urad Republike Slovenije, 2020

Metodološka opomba:

Prikazane tokovi predstavljajo povprečne vrednosti izračunane na podlagi vrednosti za obdobje 2015-2018. Tokovi delovne mobilnosti so zaradi boljše preglednosti izrisani le v primeru, ko je ta enaka ali večja od vrednosti 50. Stopnja delovne aktivnosti je odstotni delež delovno aktivnega prebivalstva v delovno sposobnem prebivalstvu. Delovno sposobno prebivalstvo so vse osebe, stare 15 let in več. Delovno aktivno prebivalstvo so osebe, ki so v zadnjem tednu (od ponedeljka do nedelje) pred izvajanjem raziskovanja opravile kakršno koli delo za plačilo (denarno ali nedenarno), dobiček ali za družinsko blaginjo. Med delovno aktivno prebivalstvo sodijo tudi vse tiste zaposlene ali samozaposlene osebe, ki jih v zadnjem tednu pred izvajanjem raziskovanja ni bilo na delo. Kot delovno aktivne obravnavamo tudi zaposlene osebe, ki so začasni ali trajni presežki, in sicer do prenehanja delovnega razmerja, osebe na porodniškem dopustu ter pomagajoče družinske člane (SURS, 2020).

Demografska analiza območja

Opredelitev:

Raziskava demografske strukture je namenjena predstavitvi demografskih razmer na območju več izbranih naselij v Prekmurju. Demografska študija je pomemben element pri analiziranju prostora, v katerem izvajamo proces prostorskega načrtovanja. Območje demografske analize se razprostira v Prekmurju ter zajema 10 naselij, ki po tipologiji naselij spadajo v vasi oz. manjša naselja. Glavna vsebina demografske študije obravnavanega območja je analiza števila prebivalcev. Tu je treba poudariti največje naselje na območju, ki je v tem primeru to naselje Dobrovnik z 958 prebivalci. Na drugem mestu mu sledi naselje Kobilje s 559 prebivalci, na tretjem mestu Bogojina ter naprej še Filovci.

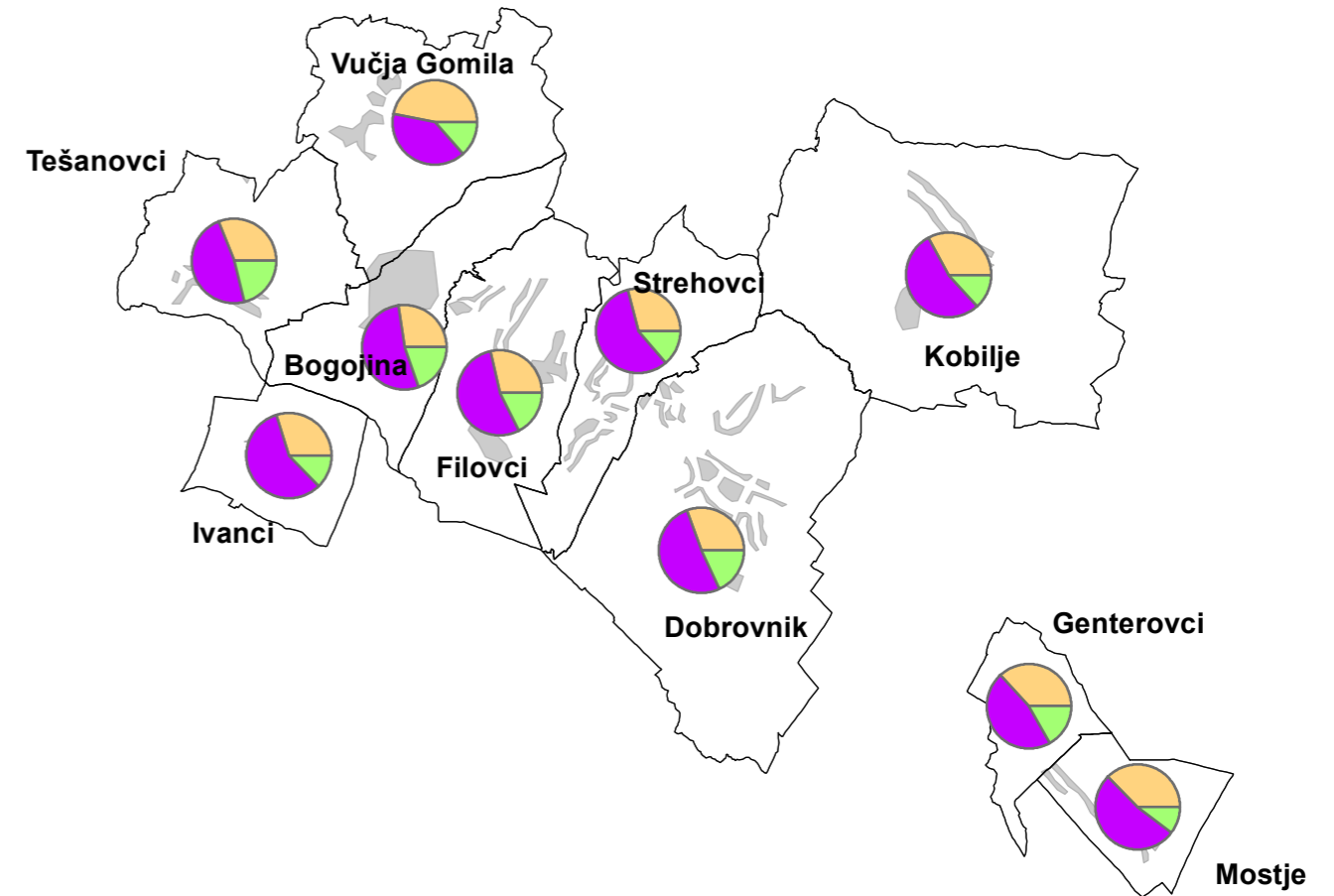
Naselje z najmanjšim številom prebivalcev so Genterovci s 177 ljudmi. Najnovejši podatki o številu prebivalcev so iz leta 2018, kjer največji delež predstavlja starostna skupina od 15 do 64 let. Razlika med številom moških in žensk ni velika, a vseeno na tem območju živi večje število žensk. V starostni skupini od 0 do 14 let je opazen trend zmanjševanja števila otrok, v primerjavi z letom 2008.

Če gledamo demografijo na skupni enoti, je opazno počasno zmanjševanje števila prebivalcev. To lahko podkrepimo z dejstvom, da se mlado prebivalstvo zaradi premalo možnosti za delo preseljuje v večja mesta, kjer je na voljo več delovnih mest. Na splošno ima Slovenija kot ves zahodni svet težave s staranjem prebivalstva, kar je opazno tudi na preučevanem območju naselij v Prekmurju, kjer se delež prebivalcev starih nad 65 let iz leta v leto povečuje. To vodi v problematični proces zmanjševanja števila delovno sposobnih ljudi, le-to pa naprej v probleme povečevanja deleža izdatkov za pokojnine. V zadnjih desetletjih se je življenjska doba za moške zvišala za 9,5 leta, za ženske pa 7,3 leta (SURS, 2019).

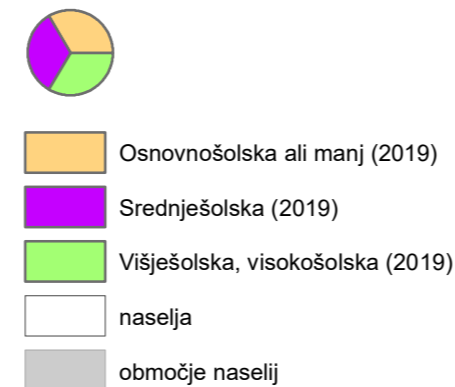
Trend zmanjševanja števila mladih in povečevanje števila starejših ljudi lahko pričakujemo tudi v naslednjih letih. Prav tako se bo število prebivalcev v obrobni območjih še naprej zmanjševalo, povečalo pa se bo urbano prebivalstvo. Problem trenutne starostne strukture je še toliko večji na obmejnih območjih, kjer je zaradi »bega možganov« v upanju na boljše življenjske razmere prisotno odseljevanje v tujino.

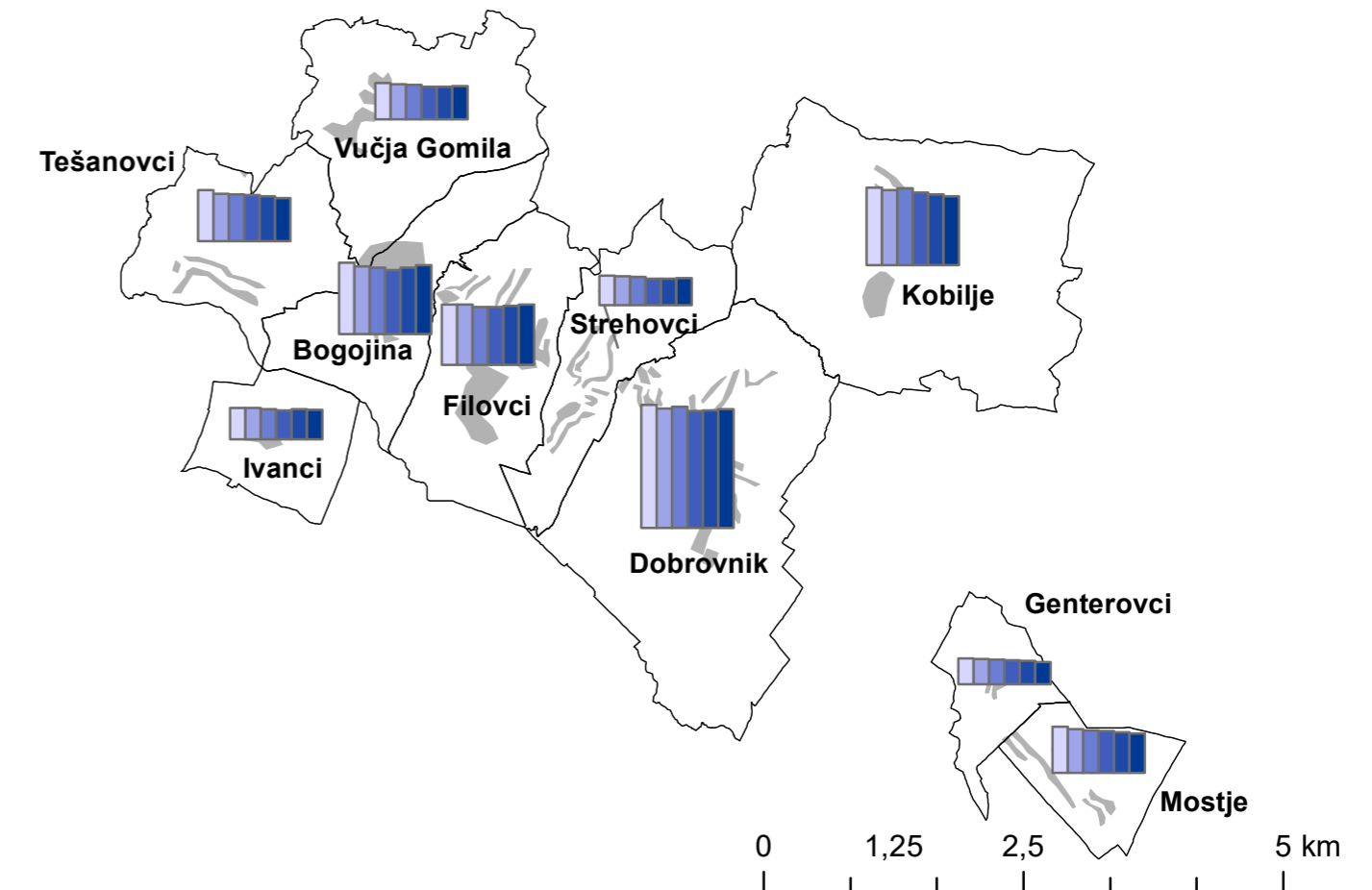
IZOBRAZBENA STRUKTURA

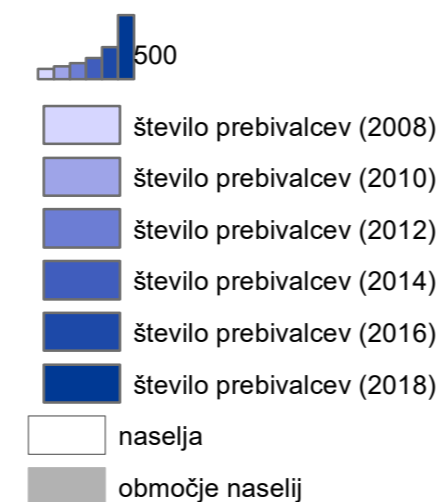
Legenda:

ŠTEVILO PREBIVALCEV

Legenda:

Demografska analiza območja

Opredelitev:

V širšem pogledu obravnavanega območja se občine, pod katere spadajo naselja, uvrščajo med ruralne občine s padajočim številom prebivalcev. Te spadajo med najbolj skrb vzbujajoč tip območij, saj so redkeje poseljene, gostota pa se je zaradi postopnega zmanjševanja števila prebivalcev na račun negativnega naravnega prirastka in odseljevanja še zmanjšala. Delovno aktivnih prebivalcev najdemo največ v naselju Dobrovnik, s katerim se povezuje tudi največje število skupnih prebivalcev. Najmanjše število aktivnega prebivalstva je v Genterovcih, le 90. Pri izobrazbeni strukturi prebivalstva ima največji delež srednješolska izobrazba. Najmanjši delež predstavlja višješolska in visokošolska izobrazba, ki je le-ta najvišja v Dobrovniku, najmanjša pa na Vučji Gomili. Visokošolska izobrazba med prebivalci se od leta 2013 naprej postopoma zvišuje, samo osnovnošolske pa je vsako leto manj. Zaradi obstoječih izobrazbenih značilnosti je z vidika razvoja slabše obetavna, saj imajo šibkejšo gospodarsko strukturo, nižjo dodano vrednost in šibko naložbeno dinamiko. Prikazana izobrazbena dinamika je posledica slabših možnosti dostopa do izobraževalnih programov in večjega števila starejšega prebivalstva. Povprečna velikost gospodinjstev v vseh naseljih v letu 2018 je 2,5 člana, pri tem pa je vidno zmanjšanje povprečja velikosti v primerjavi z letom 2011, ko je le-ta znašala 2,6 člana. Staranje prebivalstva in nizka rodnost sta povzročila spremembe v sestavi gospodinjstev in družin. Danes so bolj pogosta eno članska gospodinjstva, več ostarelih in izrazito prevladujoč delež družin z enim ali dvema otrokoma. Na ruralnih območjih so bile včasih tipične večje družine s štirimi in večjim številom otrok, ki so predstavljali pomembno delovno silo na kmetiji. Ruralna območja, ki so v največji meri žrtev trenda odseljevanja, imajo velik vpliv na gospodarstvo, saj se le-ta kaže v manjšem zanimanju vlagateljev in posledično nižanju kapitala, kar s časom vodi v gospodarsko stagnacijo.

Raven opazovanja:

Demografska analiza je bila izvedena na ravni izbranih naselij (10).

Vir podatkov:

Geodetska uprava Republike Slovenije 2020,
Prebivalstvo po naseljih, Statistični urad Republike Slovenije, 2020.
Izobrazbena struktura po naseljih, Statistični urad Republike Slovenije, 2020.
Število gospodinjstev po naseljih, Statistični urad Republike Slovenije, 2020.
Število aktivnih prebivalcev po naseljih, Statistični urad Republike Slovenije, 2020.

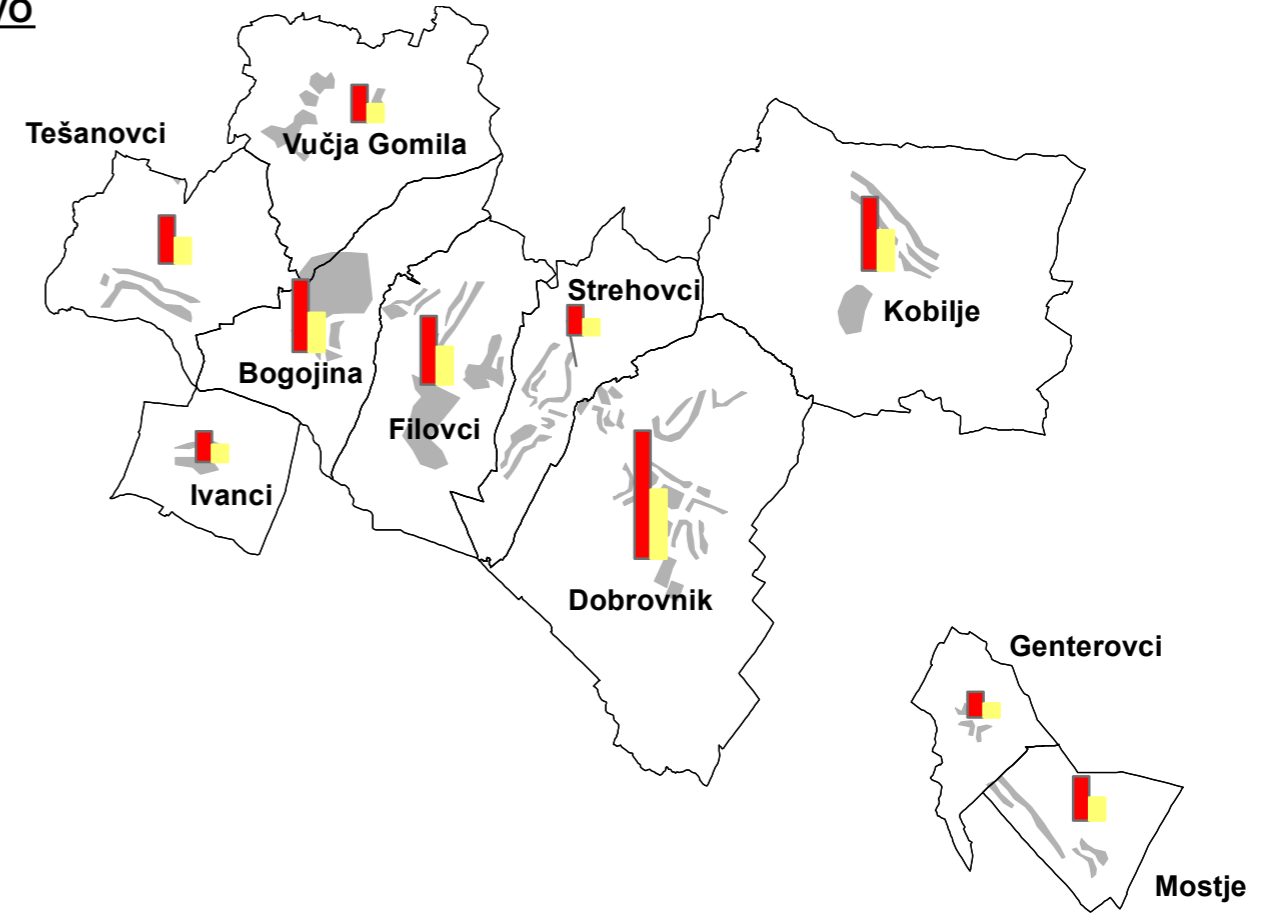
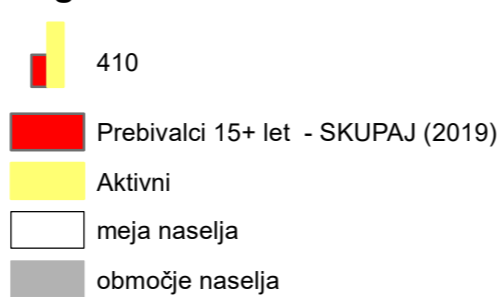
Metodološka opomba:

Predstavljeni podatki prikazujejo število prebivalcev, izobrazbeno strukturo, število gospodinjstev in število aktivnih prebivalcev v obdobju med leti 2008 in 2018.

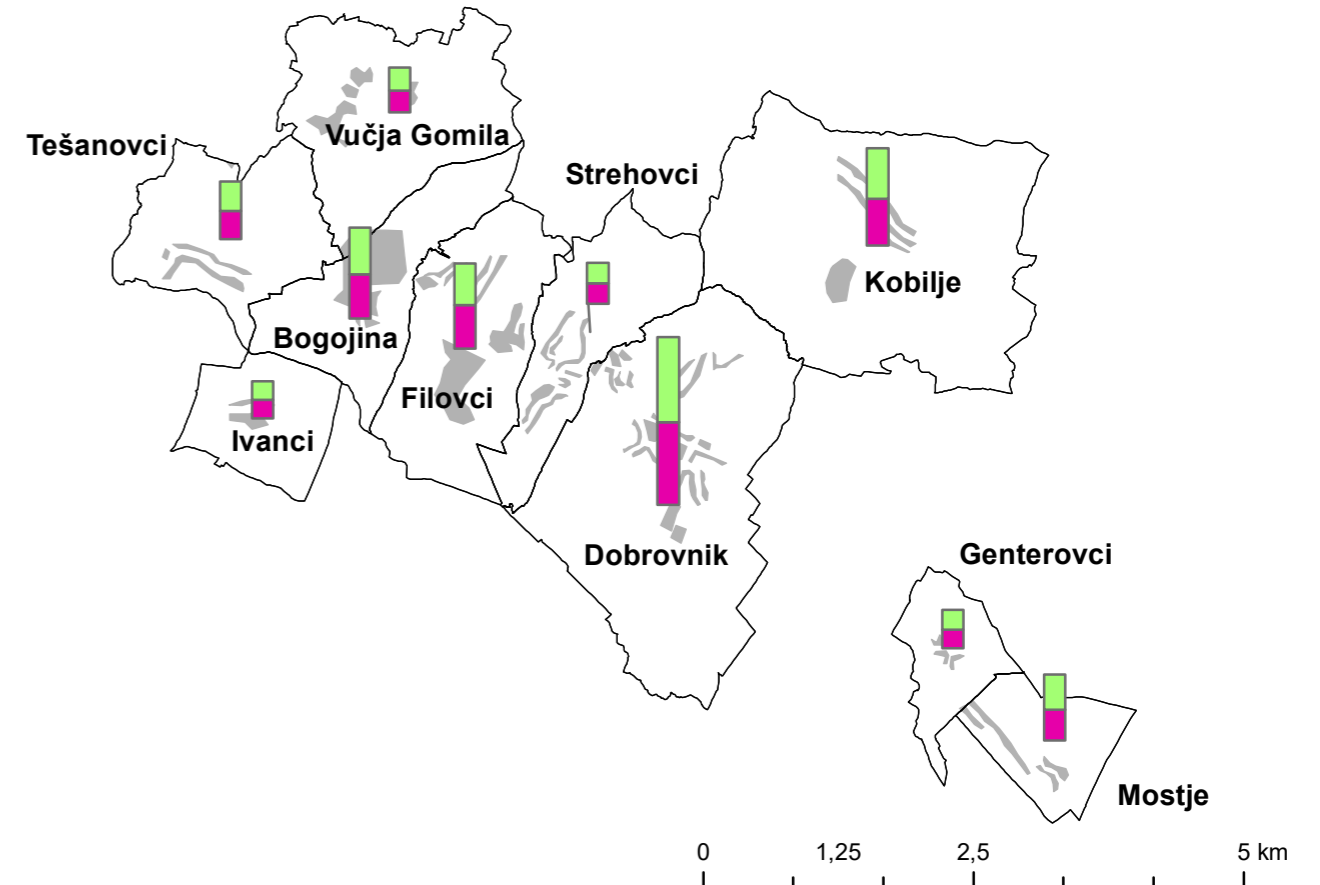
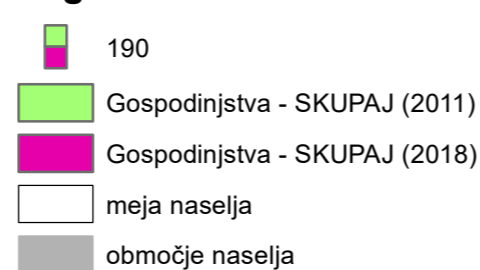
DELOVNO AKTIVNO PREBIVALSTVO

Legenda:

ŠTEVILO GOSPODINJSTEV

Legenda:

Stanje in razvoj turizma na območju Prekmurja

Opredelitev:

V Prekmurju osrednjo vlogo predstavlja zdraviliški turizem, ki hkrati ponuja hotelirske in poslovno-kongresne storitve. V Prekmurju glavno jedro zdraviliškega turizma predstavljajo Zdravilišče Moravske Toplice, Terme Radenci in Terme Lendava ter termalno kopališče Banovci. Hkrati sta zdraviliška centra Radenci in Moravske Toplice opremljena tudi z ustrežno infrastrukturo, ki omogoča izvajanje kongresnega turizma. Čedalje bolj se zdraviliški turizem prepleta s športnimi aktivnostmi, ki jih izvajajo lokalna društva v neposredni okolici. Med bolj pomembne spadajo kolesarstvo, pohodništvo in nordijska hoja. Prispevek k turizmu predstavlja tudi ogled gradov ter cerkva in kapel, ki se izvede kot samostojna aktivnost oziroma v sklopu športne aktivnosti. Pestro ponudbo predstavlja tudi podeželski turizem, ki ponuja ogled ruralne arhitekture, šeg in običajev. Sem spadajo predvsem brod in mlin na Muri v vasi Ižakovci ter lončarska vas v Filovcih. Prav tako podeželski turizem spodbuja okolju prijazno kmetovanje ter razvoj različnih dopolnilnih turističnih dejavnosti na kmetijah. Med bolj prepoznavnimi dopolnilnimi dejavnostmi je izdelava domačega bučnega olja. Alternativne oblike turizma predstavlja prekmurska kulinarika in etnološke posebnosti. V sklopu kulinaričnega turizma pomembno vlogo predstavlja vinogradništvo, ki ponuja obisk vinorodnih okolišev Goričkega in Lendavskih Goric. Z izletniškim turizmom je tudi povezan ogled različnih muzejev in galerij.

Raven opazovanja:

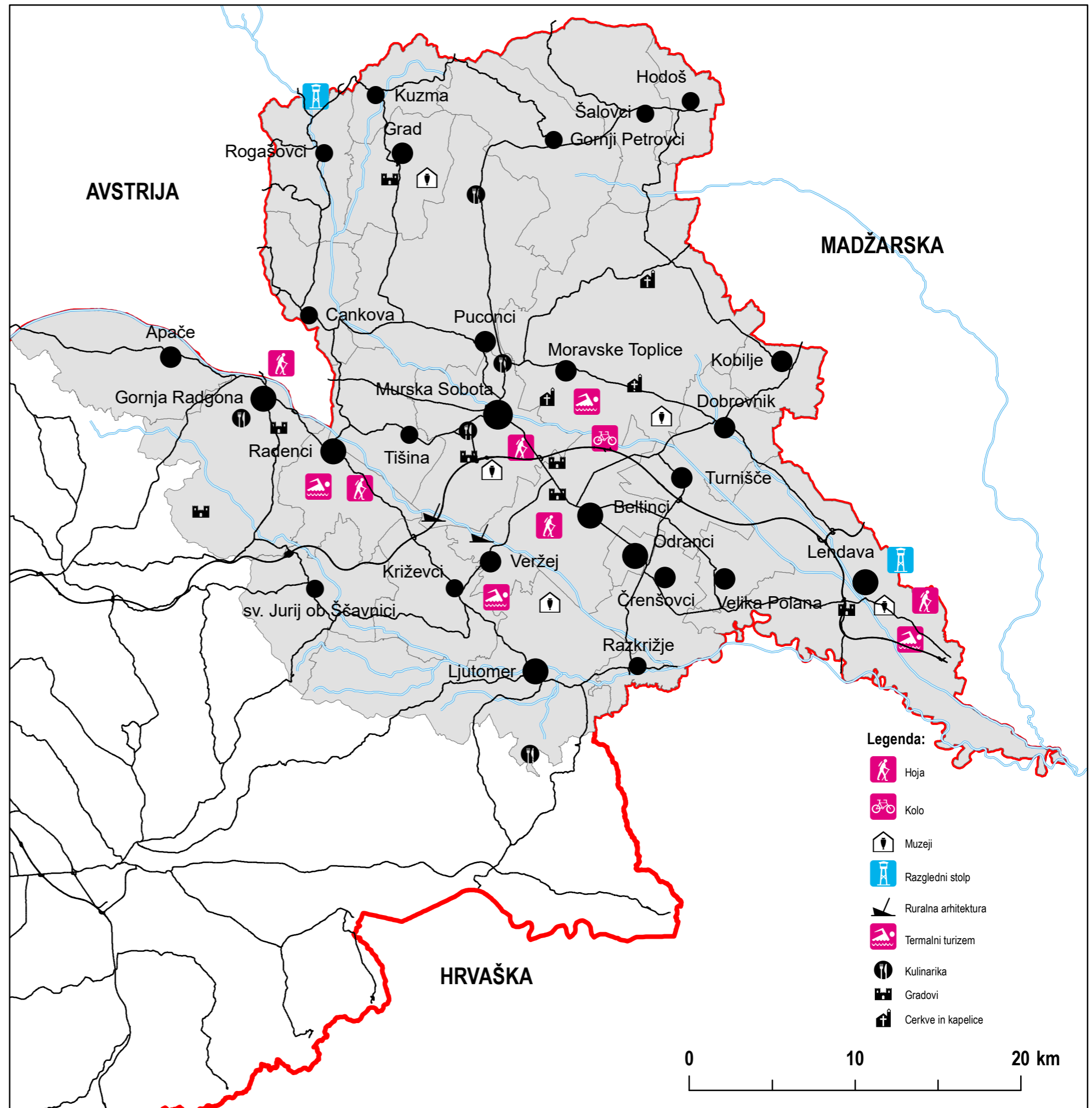
Analiza turizma se je izvedla na območju Prekmurja, ki zajema občino Murska Sobota z okoliškimi občinami.

Vir podatkov:

Možnosti razvoja turizma v Pomurski regiji, 2020, URL: <https://dk.um.si/Dokument.php?id=9096>,
Geografsko raziskovanje turizma in rekreacije v Sloveniji, 2020, URL: http://geo.ff.uni-lj.si/sites/geo.ff.uni-lj.si/files/Dokumenti/Publikacije/geograff_15.pdf,
goPrekmurje, 2020, URL: <http://www.goprekmurje.si/slo/>,
izletko.si, 2020, URL: <https://www.izletko.si/kam-na-izlet/pomurska/kolesarske-poti-pomurju.html>,
izletko.si, 2020, URL: <https://www.izletko.si/kam-na-izlet/pomurska/pot-tradicije.html>,
visitpomurje.eu, 2020, URL: <https://visitpomurje.eu/sl/kategorija-ponudnika/pohodnistvo/>

Metodološka opomba:

Na karti so prikazane turistične dejavnosti, ki se izvajajo na območju Prekmurja. Prikazane so najbolj obiskane turistične točke. Na obiskanost posameznih turističnih točk vplivajo tudi naravne znamenitosti.

Stanje in razvoj gospodarstva na območju Prekmurja

Opredelitev:

Leta 2017 je bilo v Prekmurju 1872 gospodarskih družb, ki so zaposlovale 15.651 ljudi. To pomeni, da od skupnega števila gospodarskih družb v Pomurju velika podjetja predstavljajo 0,9 %, srednja podjetja 2,3 %, mala podjetja 5,1 % ter mikropodjetja 91,8 %. Osrednje gospodarske panoge v Pomurju predstavljajo kovinskopredelovalna industrija, elektroindustrija, gradbeništvo in gradbeni izdelki, tekstilna in usnjarska industrija, lesna industrija, kemija in farmacija, proizvodnja izdelkov iz gume in plastičnih mas, prehrana in kmetijstvo, turizem in gostinstvo ter promet in logistika. Podjetja so največ prihodkov ustvarila s prodajo izdelkov na domačem trgu. Najvišje prihodke so dosegale predelovalne dejavnosti, med katerimi najbolj izstopata gradbeništvo in trgovina, ki sta ustvarila tudi največ dodane vrednosti. Podjetja, ki so najbolj izvozno naravnana, izhajajo iz kovinskopredelovalne industrije, elektroindustrije in iz tekstilne industrije. Tako v Pomurju najvišje prihodke dosegajo kovinskopredelovalna panoga (20,0 %), gradbeništvo in gradbeni izdelki (13,5 %), prehrana in kmetijstvo (11,2 %) ter podporne storitve (6,9 %). V enakem vrstnem redu so to tudi največji zaposlovalci.

Raven opazovanja:

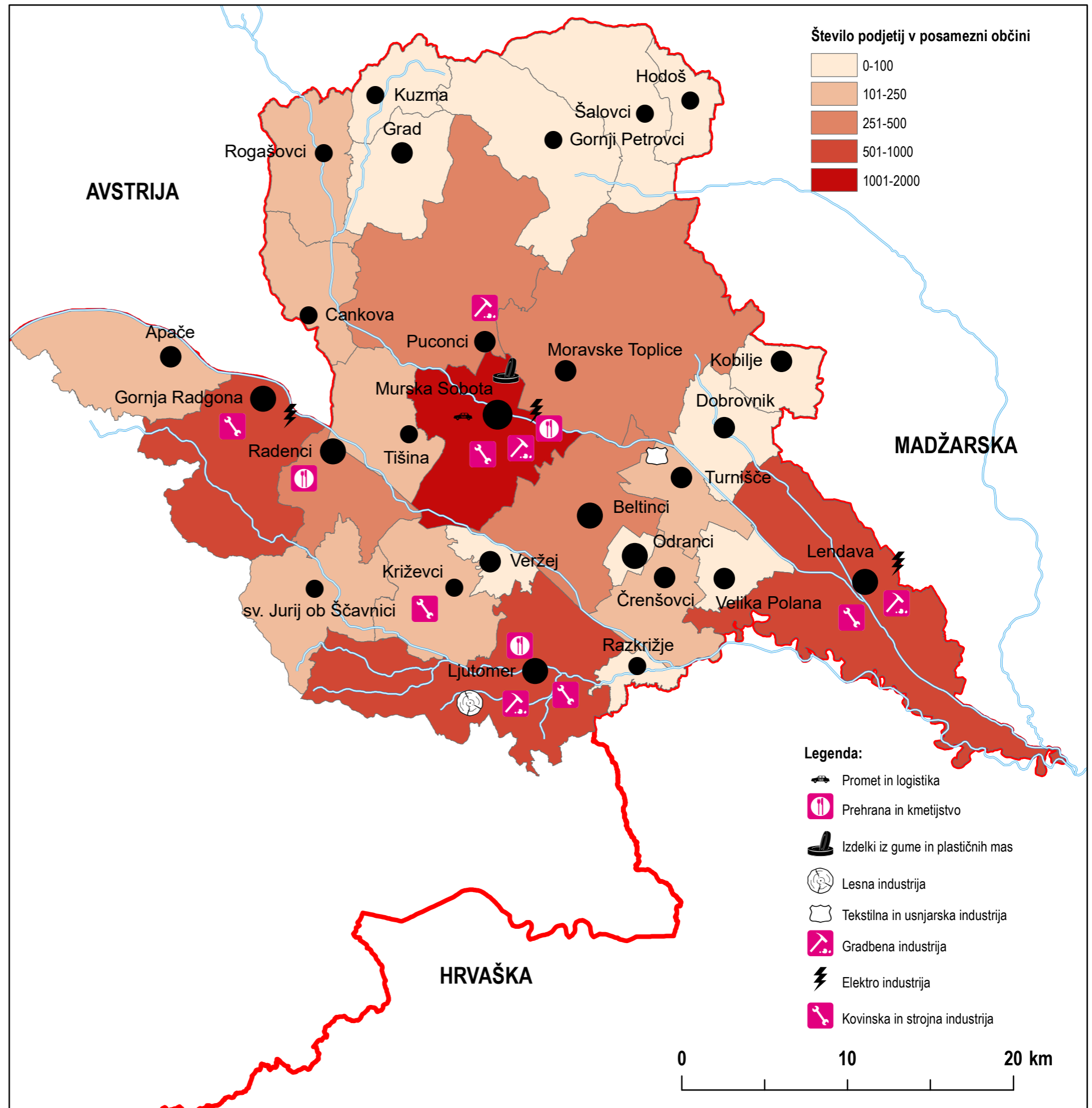
Analiza gospodarstva se je izvedla na območju Prekmurja, ki zajema občino Murska Sobota z okoliškimi občinami.

Vir podatkov:

Pomurska gospodarska zbornica, 2020, URL: <https://www.pgz.si>

Metodološka opomba:

Na karti so prikazana podjetja po posameznih občinah ter gospodarske panoge, ki dosegajo najvišje prihodke od prodaje in so hkrati tudi največji zaposlovalci. Občine, ki so na karti obarvane s temnejšo barvo, imajo večje število registriranih podjetij.

Zavarovana območja

Opredelitev:

Na karti so prikazani krajinski parki, območja Nature 2000, ekološko pomembna območja ter naravne vrednote v severovzhodni Sloveniji. Na širšem obravnavanem območju je 13 krajinskih parkov. To so zavarovana območja s poudarjenim kakovostnim in dolgotrajnim prepletom človeka z naravo, ki ima veliko ekološko, biotsko ali krajinsko vrednost.

Natura 2000 je evropsko omrežje ekološko pomembnih območij narave, ki so opredeljena na podlagi smernic Evropske skupnosti (Direktiva o pticah in Direktiva o habitatih). Natura 2000 je strokovni okvir varstva narave v Evropski uniji. Z uporabo omenjenih direktiv se uresničuje načelo trajnostnega razvoja in mednarodne konvencije s področja ohranjanja biotske raznovrstnosti.

Ekološko pomembno območje je območje habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti v Sloveniji.

Naravne vrednote obsegajo vso naravno dediščino na območju Republike Slovenije. Naravna vrednota je poleg redkega, dragocenega ali znamenitega naravnega pojava tudi drug vredni pojav, sestavina oziroma del žive ali nežive narave, naravno območje, ekosistem, krajina ali oblikovna narava.

Največje sklenjeno zavarovano območje je Krajinski park Goričko, ki je bil ustanovljen leta 2003, s površino 46.200 ha. V njem je 47 naravnih vrednot. Obenem je v celoti ekološko pomembno območje, območje Nature 2000 za 11 vrst ptic, 18 živalskih vrst in 7 habitatnih tipov.

Ožje območje obravnave obsega manjša naselja v štirih občinah: Kobilje, Moravske Toplice, Dobrovnik in Lendava. Prve tri so del Krajinskega parka Goričko (Občina Kobilje v celoti). Občina Lendava obsega ekološko pomembno območje ter naravne vrednote, ki se nanašajo na poplavno območje reke Mure z raznolikimi vodnimi, obvodnimi in vlažnimi habitatni ogroženih rastlinskih in živalskih vrst.

Raven opazovanja:

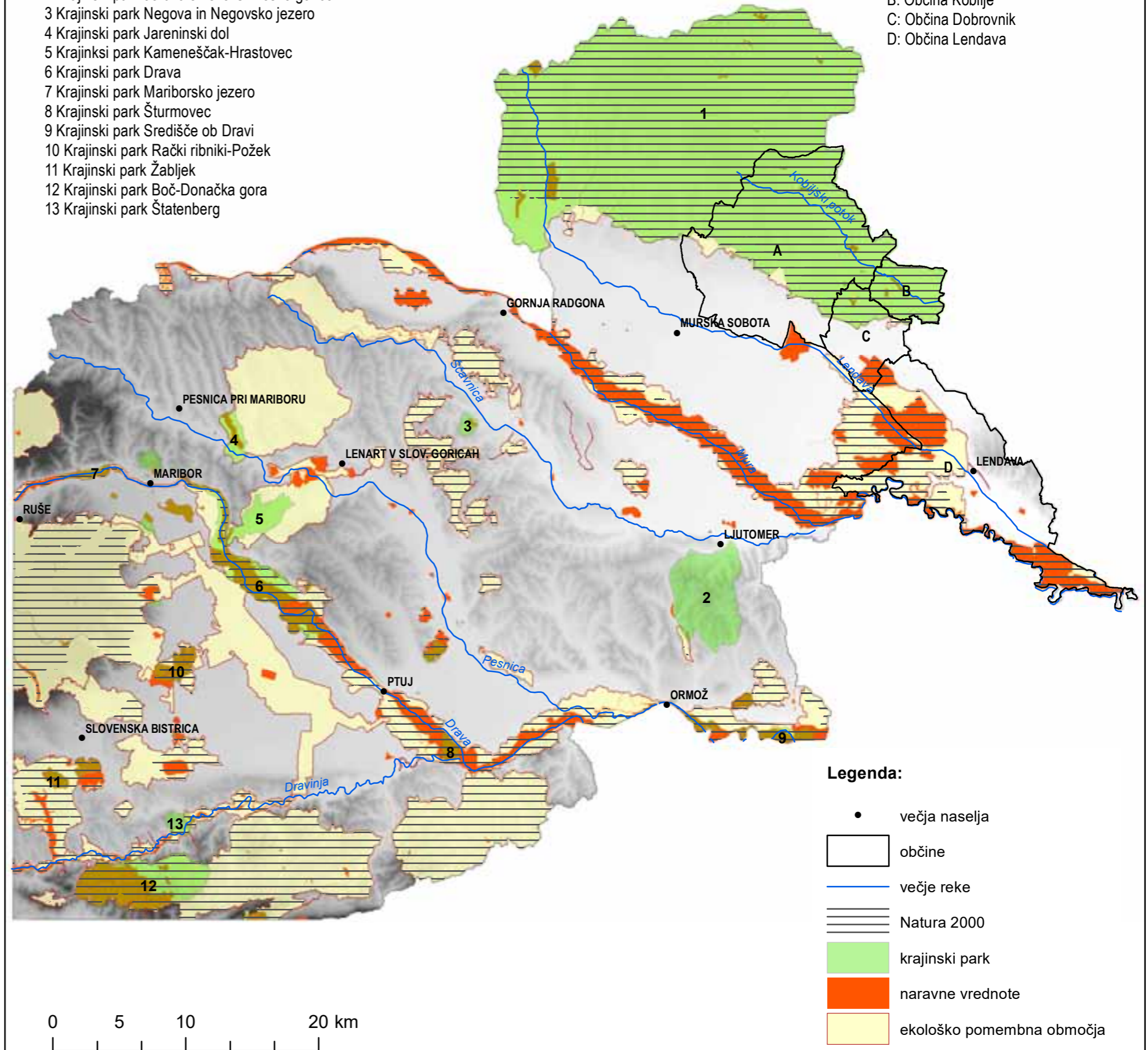
Širše območje Severovzhodne Slovenije in ožje območje obravnavanih občin v Pomurju.

Viri:

Agencija Republike Slovenije za okolje in prostor, 2020;
Geodetska uprava Republike Slovenije, 2020.

- 1 Krajinski park Goričko
- 2 Krajinski park Jeruzalemsko-Ormoške gorice
- 3 Krajinski park Negova in Negovsko jezero
- 4 Krajinski park Jareninski dol
- 5 Krajinski park Kameneščak-Hrastovec
- 6 Krajinski park Drava
- 7 Krajinski park Mariborsko jezero
- 8 Krajinski park Šturmovec
- 9 Krajinski park Središče ob Dravi
- 10 Krajinski park Rački ribniki-Požek
- 11 Krajinski park Žabljek
- 12 Krajinski park Boč-Donačka gora
- 13 Krajinski park Štatenberg

- A: Občina Moravske Toplice
B: Občina Kobilje
C: Občina Dobrovnik
D: Občina Lendava

Klimatske, geološke in hidrološke značilnosti Prekmurja

Opredelitev:

Na kartah so predstavljene izbrane fizičnogeografske značilnosti obravnavanega območja. Za pravilno interpretacijo stanj, ki se odvijajo v prostoru, je potrebna predhodna detajlna analiza naravnih dejavnikov, saj prav ti zaznamujejo posamezen prostor. Prekmurje je pretežno ravninska pokrajina. Geografsko je razdeljena na tri območja. Na severu leži hribovito območje Goričkega, vzhodno od Mure se razprostira Ravensko, jugovzhodno od Murske Sobotice pa Dolinsko. Manjše gričevnato območje okrog Lendave je znano pod imenom Lendavske Gorice. V splošnem večina slovenskega ozemlja sodi v zmerno celinsko podnebje s hladnimi zimami in vročimi poletji. Povprečne temperature najhladnejšega meseca so med 0 in -3 °C, povprečne temperature najtoplejšega meseca pa so med 15 in 20 °C. Prekmurje zaradi svoje skrajne vzhodne lege uvrščamo v podtip zmerno celinsko podnebje vzhodne Slovenije ali drugače subpanonsko podnebje. Zanj je značilen subkontinentalni padavinski režim s povprečno letno količino padavin med 800 in 1000 mm. Povprečne aprilске temperature so višje od oktobrskih ali pa vsaj približno enake. Območje Prekmurja je tako kot preostali del Slovenije predstavljalo morskno dno, na katero so se čez čas odlagali različni sedimenti. Na obravnavanem območju prevladujejo različne kvartarne in pliocenske sedimentne kamnine. Gričevje Goričkega in Ljutomerskih Goric je zgrajeno iz peska, Radgonsko Kapelske Gorice ter Slovenske gorice iz laporja, v dnu dolin vodnih tokov ter ob vznožjih pobočij prevladujejo glineno meljnate usedline, ravnine ob Muri pa prekriva silikatni prod. Severovzhodni del Slovenije pripada spodnjemu porečju Mure. Več kot 10.000 km² njenega zgornjega dela porečja je namreč v Avstriji. V Sloveniji obsega porečje Mure celotno območje Goričkega, vključno s porečji Male in Velike Krke. Krka se na stičišču meja Slovenije, Hrvaške in Madžarske izliva v Muro. Poleg tega obsega še Apaško, Prekmursko in Mursko polje ter del Slovenskih goric. Vode z Goričkega večinoma zbira Ledava s pritoki, ki se v Muro izliva skupaj s Krko, vode z Radgonsko-Kapelskih in Ljutomerskih Goric pa Ščavnica s pritoki, ki se izliva v Muro pri Gibini. Omenjena vodna tokova sta, poleg Mure, glavni reki, katerih porečji obsegata okoli 1.100 km².

Raven opazovanja:

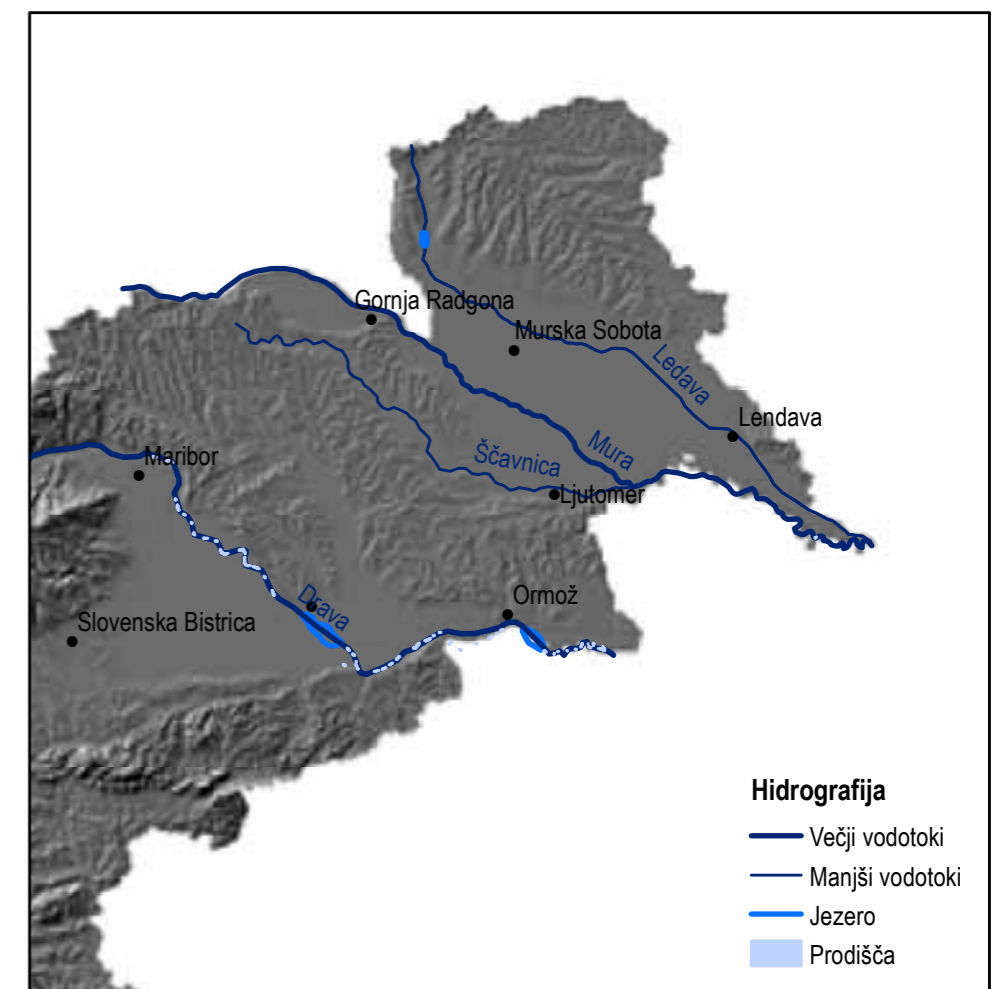
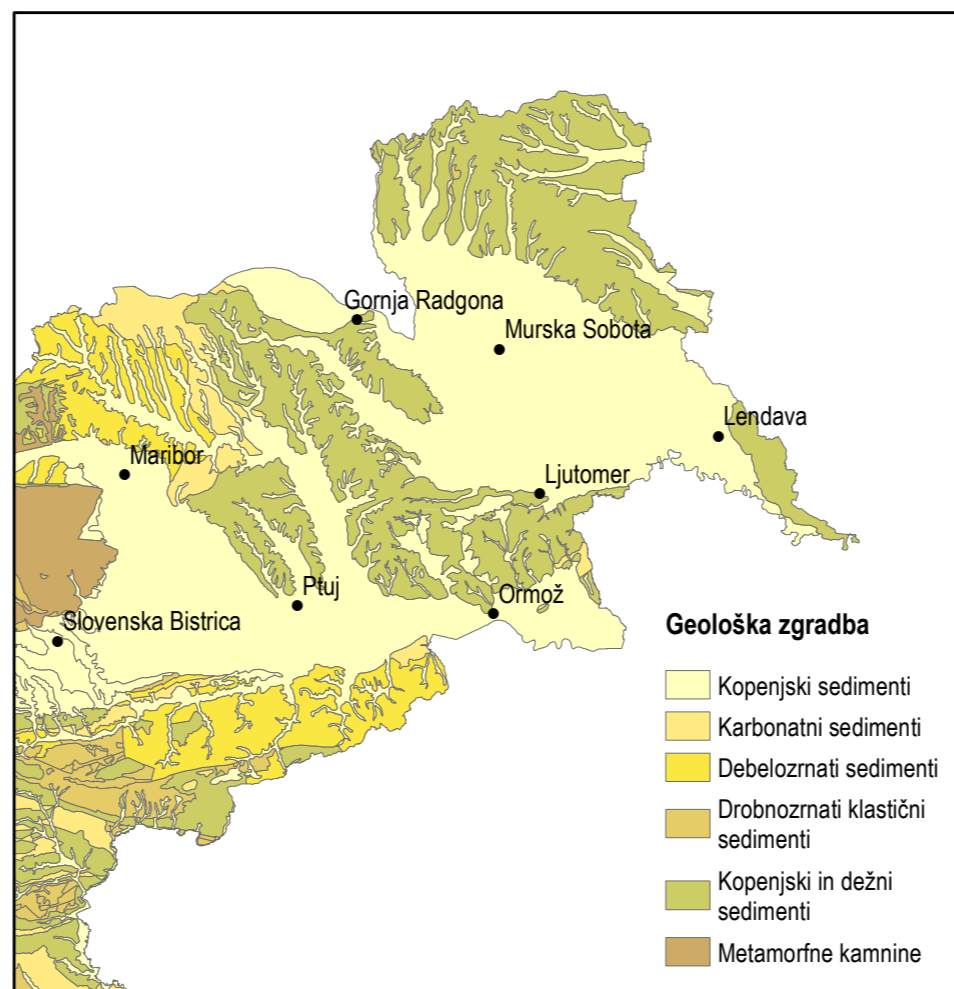
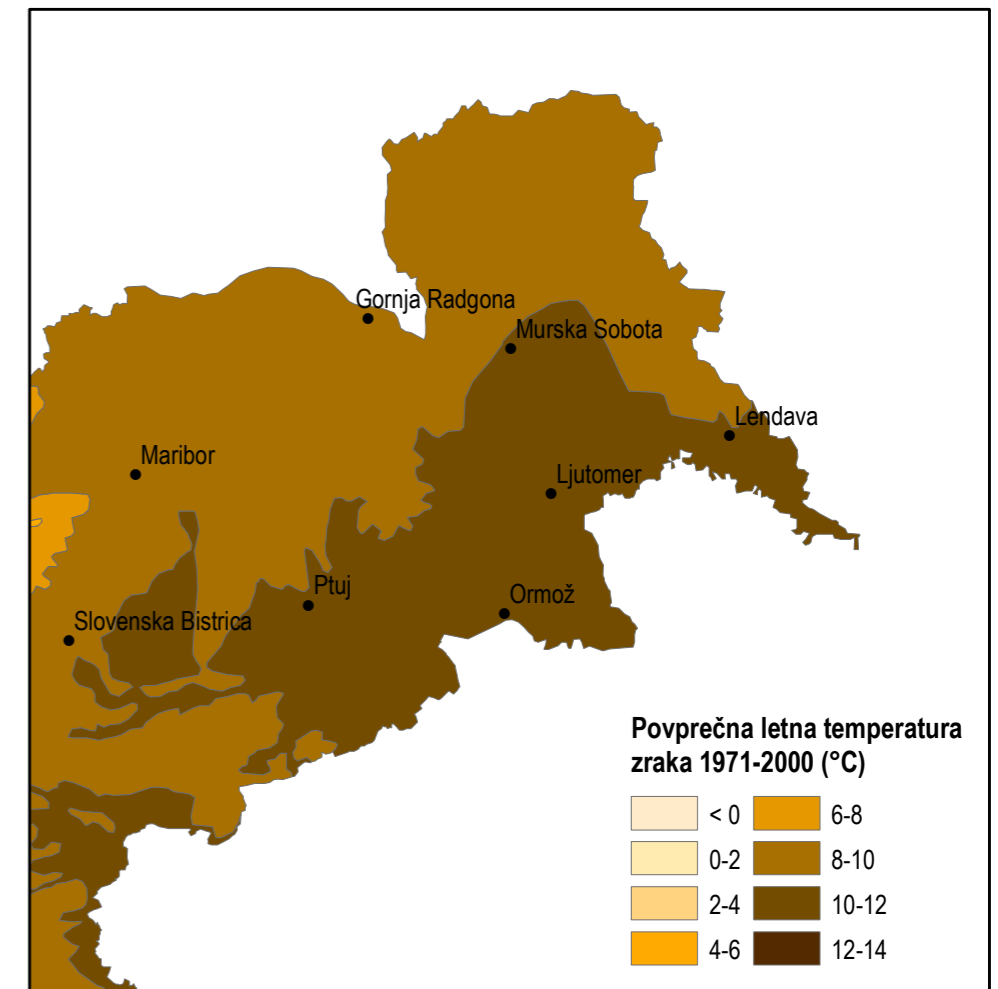
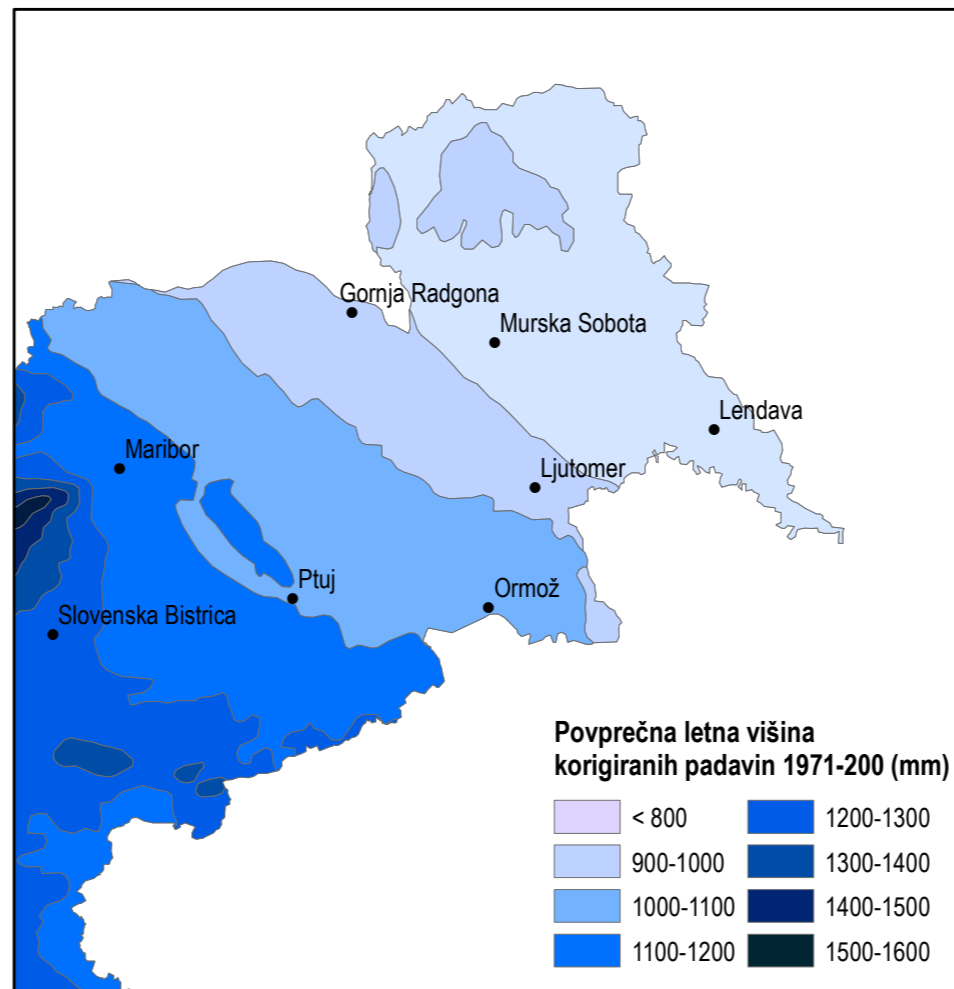
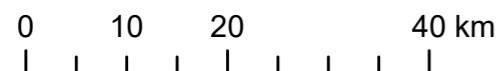
Širše območje obravnave - SV del Slovenije

Vir podatkov:

Popis flore na ekstenzivnih travnikih izbranega območja pri Kobilju. 2016. URL: http://pefprints.pef.uni-lj.si/3505/1/DIPLOMA_-_lainscek.pdf (Citirano 27.3.2020).
Prekmurje. Obpanonsko pokrajine. 2020. URL: <http://miha-vaja.splet.arnes.si/prekmurje/> (Citirano 27.3.2020).
Geološka karta Slovenije v merilu 1:1 000 000. 2020. Geološki zavod Slovenije. URL: <http://miha-vaja.splet.arnes.si/prekmurje/> (Citirano 27.3.2020).
Geoportal Agencije Republike Slovenije za okolje, 2020. URL: <https://gis.arso.gov.si/geoportal/catalog/main/home.page> (Citirano 27.3.2020).

Metodološka opomba:

Podatki pridobljeni s spletnega portala Agencije Republike Slovenije so uporabljeni v dveh prikazih. Prva karta prikazuje padavinske značilnosti podnebja na obravnavanem območju. Izmerjena višina padavin je korigirana s hitrostjo vetra, saj je merjena višina padavin na določenih lokacijah podcenjena zaradi močnega vetra. Karta je izdelana z metodo optimalne prostorske interpolacije. V vsaki mrežni točki so izračunane vrednosti spremenljivke na podlagi vrednosti na okoliških merilnih postajah, nadmorske višine, geografske dolžine in širine mrežne točke. Za prostorsko interpolacijo so bili uporabljeni podatki slovenskih meteoroloških postaj in obmejnih postaj Italije, Avstrije in Hrvaške. Prostorska porazdelitev je bila zračunana v mreži točk z ločljivostjo 100 m x 100 m. Druga karta prikazuje temperaturne značilnosti na obravnavanem območju. Prostorska porazdelitev temperature zraka je narejena na osnovi meritev klimatoloških meteoroloških postaj. Za računanje vrednosti temperature zraka z ločljivostjo 100 m x 100 m je bila uporabljena metoda optimalne prostorske interpolacije, ki upošteva povezanost obravnavane spremenljivke z nadmorsko višino in preko izbrane okolice upošteva tudi vpliv mikrolokacije.

Analiza površja na območju Prekmurja

Opredelitev:

Izdelane različne kartografske analize in prečni profili so prikazani z namenom predstavitve značilnosti površja v vzhodnem, jugovzhodnem in južnem delu Prekmurja. Proučevano območje vključuje južne dele Goriškega, območje Lendavskih Goric ter nižinski pas ob levem bregu reke Mure. Tako so na prvi karti prikazane nadmorske višine, ki so razdeljene na pet višinskih pasov in se gibljejo med 155 m ob levem bregu reke Mure in 323 m na območju Lendavskih Goric.

Območje Prekmurja predstavlja eno izmed najbolj uravnanih območjih v Sloveniji, kar je tudi razvidno iz izdelanega prikaza naklonov. Na večjem delu proučevanega območja je naklon manjši od ene stopinje, medtem ko je relief bolj razgiban na južnih pobočjih Goriškega ter na območju Lendavskih Goric, kjer celo presega petnajst stopinj.

Velik del proučevanega območja je uravnan, medtem ko je tudi velik delež površin usmerjen proti jugovzhodu, jugu in jugozahodu. Najmanjši delež površin je usmerjen proti severu in severozahodu. Prevlada južnih ekspozicij pogojuje razširjenost vinogradništva na proučevanemu območju.

Za potrebe analize površja proučevanega območja izdelani so še štiri prečni profili površja. Prvi in četrti profil sta izdelana v smeri zahod-vzhod, drugi profil je izdelan v smeri sever-jugozahod in tretji profil je izdelan v smeri sever-jugovzhod.

Raven opazovanja:

Območje vzhodnega, jugovzhodnega in južnega dela Prekmurja.

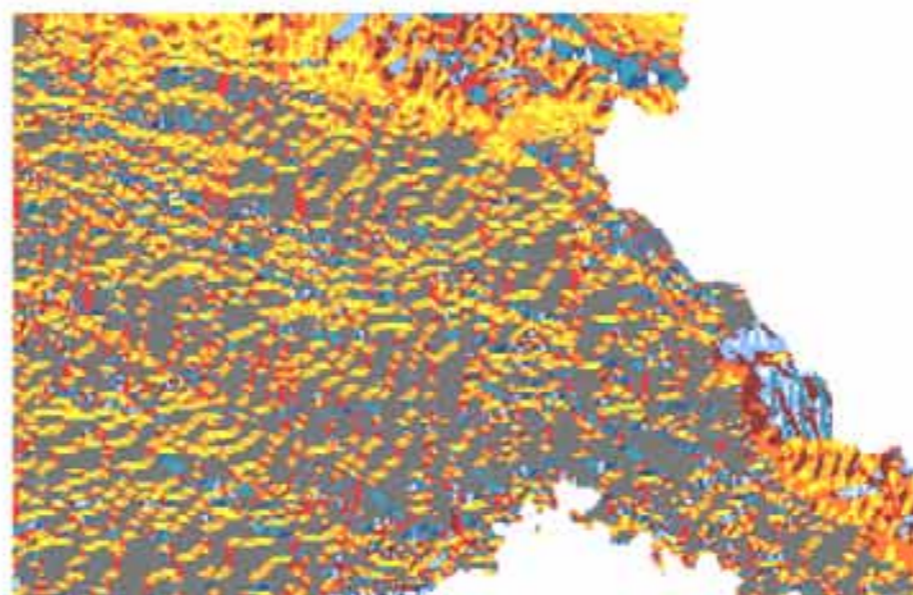
Metodološka pojasnila:

Kot podlaga za analize in prikaz površja je uporabljen sloj digitalnega modela nadmorskih višin (DMV 100), ki je bil izdelan v letih 2001-2005 iz strani Geodetske uprave Republike Slovenije. Velikost rastrskih celic znaša 100 x 100 m v naravi. Prostorske analize so bile izdelane z geoinformacijskim orodjem Arcmap 10.6.1.

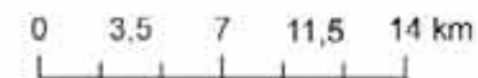
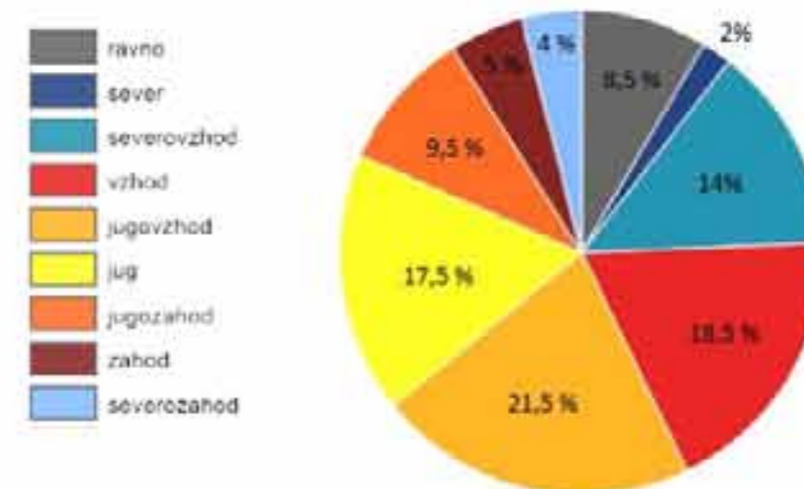
Nadmorske višine

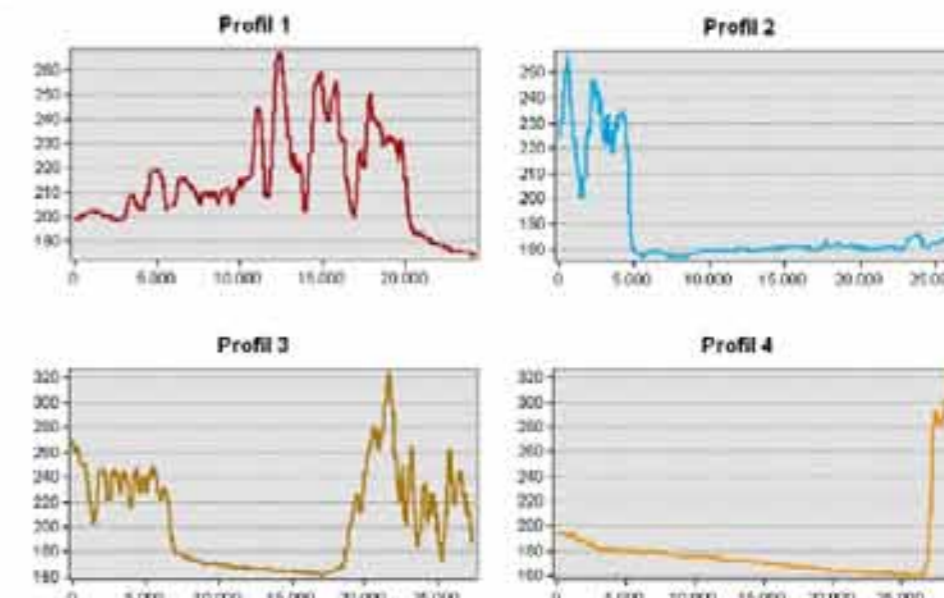
Ekspozicije

Nakloni

Prečni profili

Analiza rabe tal

Opredelitev:

Raba tal odraža najširše človekovo delovanje v pokrajini in je bolj ali manj prilagojena naravnim in družbenim razmeram (relief, podnebje, voda, prsti, prebivalstvo, gospodarstvo in drugo). Spremembe rabe tal so eden ključnih pokazateljev dinamičnih procesov v prostoru. Razumevanje teh je osnova za ugotavljanje okoljskih obremenitev in posledic. Dejanska raba se deli na 6 večjih skupin: njive in vrtovi, trajni nasadi, travniške površine, druge kmetijske površine, gozd in ostala nekmetijska zemljišča. Vsaka izmed teh skupin se naprej deli na več kategorij z določeno šifro.

Kategoriji, ki v obravnavanem območju zavzemata največji delež sta gozd ter njive in vrtovi, ki zavzemata vsaka po 33%. Sledijo travniki, ki zavzemajo 15%, nato pozidane površine z 8%. Najmanjši delež zasedajo trajni nasadi s površino 5%. Preostali delež zavzemajo še druge kmetijske površine, ostala nekmetijska območja in voda.

Raven opazovanja:

Širše območje obravnavanih krajev v Prekmurju.

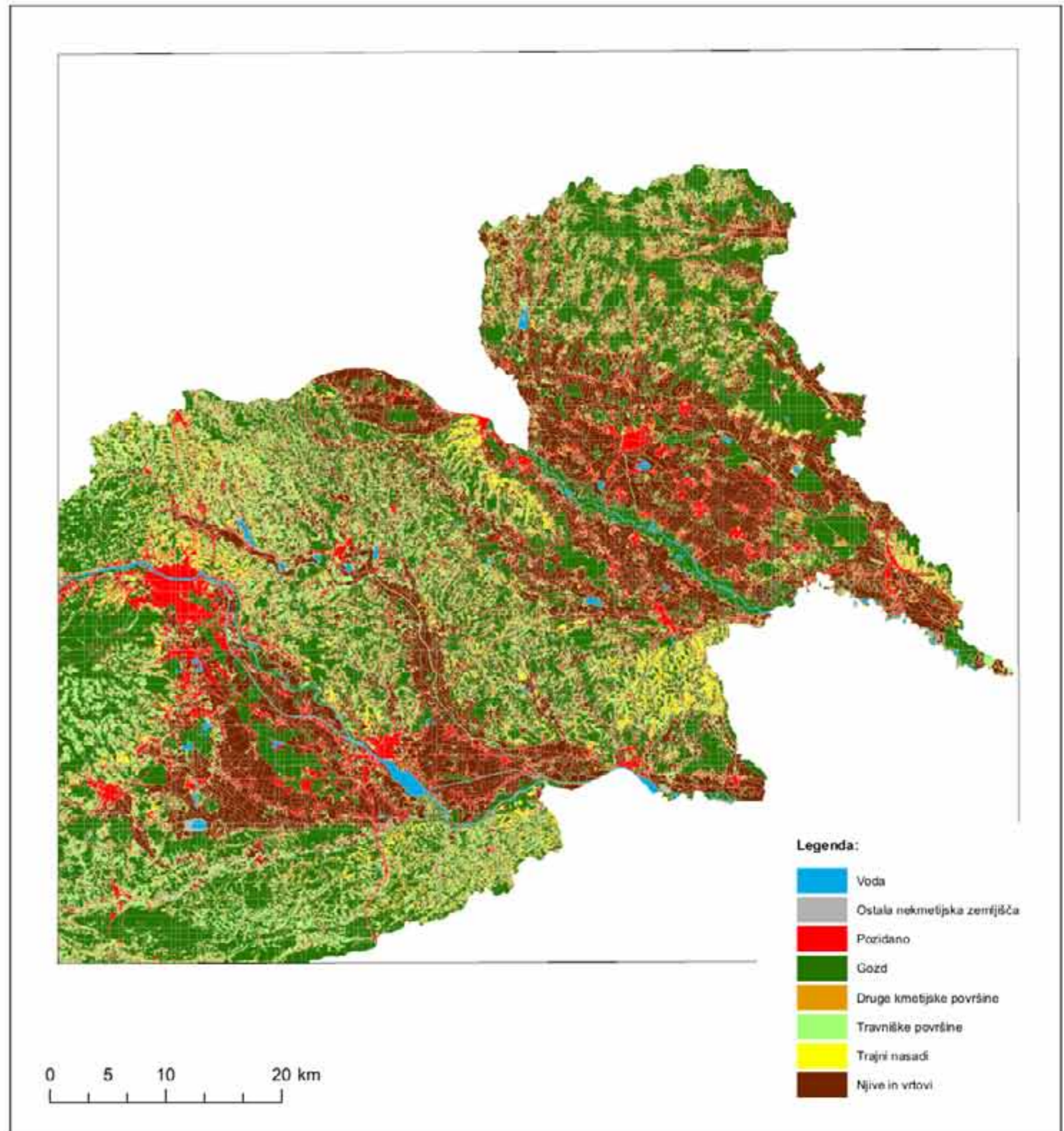
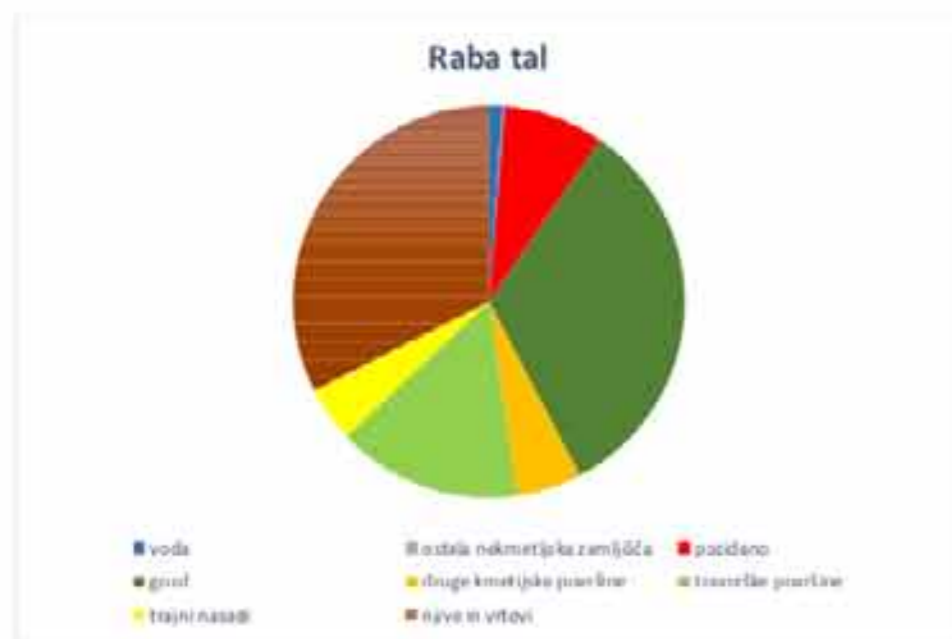
Vir podatkov:

Interpretacijski ključ: Podroben opis metodologije zajema dejansko rabo kmetijskih in gozdnih zemljišč, 2013. MKGP. URL: http://rkg.gov.si/GERK/documents/RABA_IntKljuc_20131009.pdf (Citirano 6. 3. 2020).

Raba tal: Grafični podatki RABA za celo Slovenijo (shape.rar ~ 500 MB)
Koordinatni Sistem: D96/TM

Metodološka opomba:

Evidenca dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč vsebuje podatke o dejanski rabi kmetijskih in gozdnih zemljišč na območju Republike Slovenije. Te so nato naprej razdeljene na vrste dejanske rabe po šifrah. Podatki v evidenci dejanske rabe so zajeti z metodo računalniško podprte foto interpretacije ortofotov, z uporabo drugih evidenc, ki lahko izboljšajo podatek o vrsti dejanske rabe prostora, ter s terenskimi ogledi in meritvami.

Kakovost kmetijskih zemljišč

Opredelitev:

Ena od pomembnih nalog kmetijstva je zagotavljanje primerne stopnje samooskrbe in prehranske varnosti, zato je ena ključnih nalog zagotoviti obdelanost kmetijskih zemljišč in ustrezno varstvo pred njihovo trajno spremembo. Območja za kmetijstvo in pridelavo hrane, ki so strateškega pomena za Republiko Slovenijo, predstavljajo potencialna območja trajno varovanih kmetijskih zemljišč in so osnova za določanje območij trajno varovanih kmetijskih zemljišč v prostorskih aktih občin. Z združitvijo posameznih območij za kmetijstvo in pridelavo hrane v štiri kategorije so po strateški pomembnosti opredeljena naslednje območja: izjemno pomembna območja za kmetijstvo in pridelavo hrane, zelo pomembna območja za kmetijstvo in pridelavo hrane ter ohranjanja kulturne krajine, pomembna območja za kmetijstvo in pridelavo hrane ter ohranjanje kulturne krajine, ostala območja. Ta so naprej razdeljena na 2 ali 3 tipe.

Iz karte je razvidno, da obravnavano območje spada med izjemno pomembna območja za kmetijstvo in pridelavo hrane in zelo pomembna območja za kmetijstvo in pridelavo hrane ter ohranjanje kulturne krajine. Prva so jedro območja trajno varovanih kmetijskih zemljišč. Sem spadajo veliki ravninski kompleksi in širše izravnave. Na teh območjih se spodbuja razvoj kmetijstva z najmodernejšimi tehnologijami pridelave, komasacijami in izgradnjo moderne namakalne infrastrukture. Zaradi velikih sklenjenih kmetijskih površin v ravnini so območja izjemno primerna za gojenje poljščin in omogočajo intenzivno in ekonomsko učinkovito kmetijstvo. Druga območja zavzemajo ožje izravnave, izmenjavanje ožjih izravnav in zaplat ter večjih zaplat. Znotraj teh območij se opredeli ključni obseg TVKZ. Spodbuja se razvoj kmetijstva prilagojenega lokalnim/regionalnim značilnostim pridelave (živinoreja), usmerjenega tudi v specifične kmetijske tehnologije (vinogradništvo, sadjarstvo, oljkarstvo, vrtnarstvo, ekološko kmetijstvo).

Raven opazovanja:

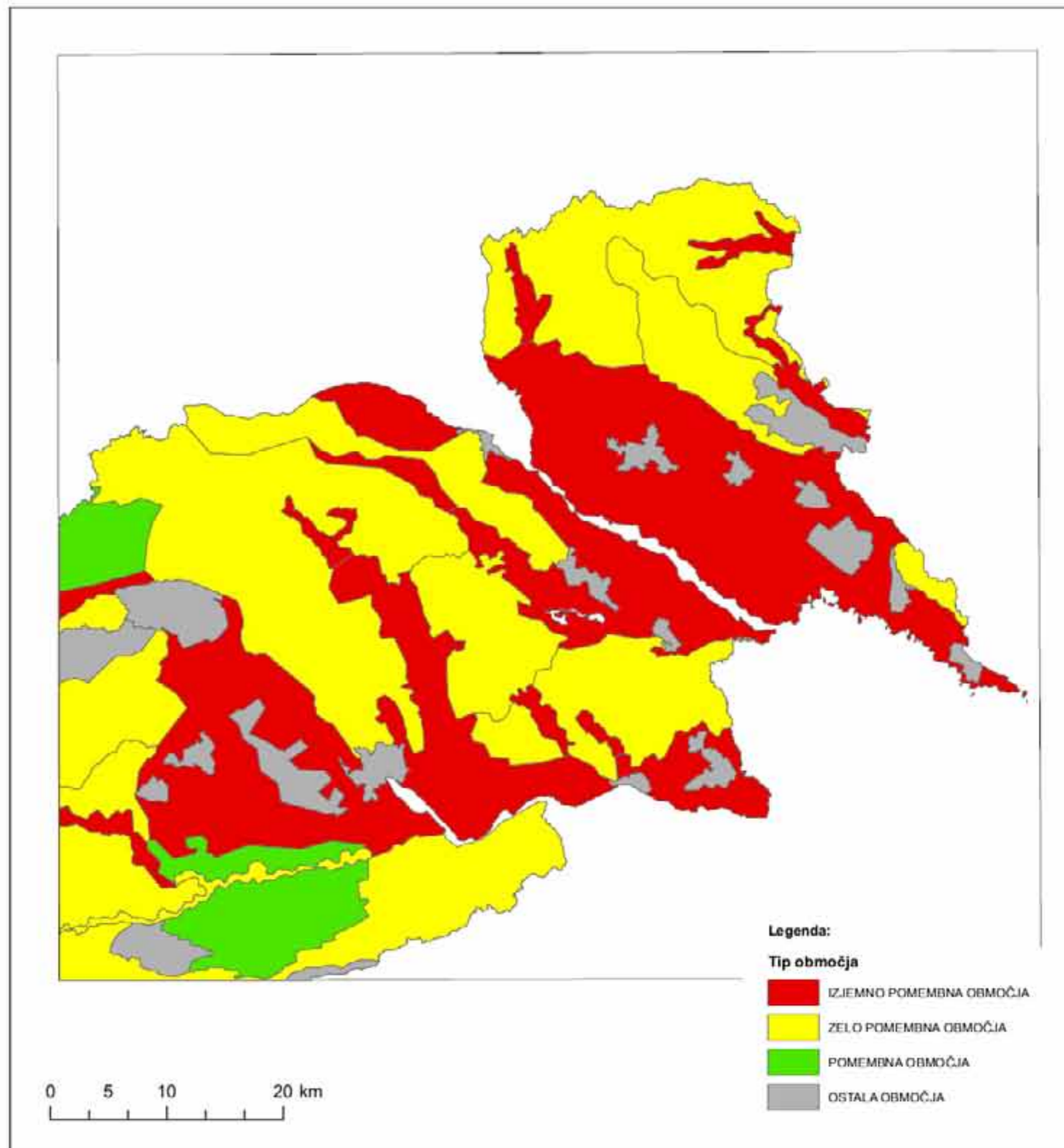
Širše območje obravnavanih krajev v Prekmurju.

Vir podatkov:

Strokovna podlaga za pripravo uredbe, ki bo določala območja za kmetijstvo in pridelavo hrane, ki so strateškega pomena za Republiko Slovenijo, 2015. Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. URL: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MKGP/DOKUMENTI/KMETIJSTVO/Kmetijska-zemljisca/VARSTVO-KMETIJSKIH-ZEMLJISC/Strokovna_podlaga.pdf (Citirano 6. 3. 2020).

Metodološka opomba:

Opredelitev območij trajno varovanih kmetijskih zemljišč izhaja iz talnih značilnosti oz. ohranjanja tal kot naravnega vira.

Pedološke značilnosti

Opredelitev:

Tla so enkraten naravni vir, ki je neposredno povezan s pridelavo hrane in splošnim blagostanjem, hkrati pa predstavljajo nenadomestljiv del naravnih ekosistemov. Zaradi številnih okoljskih, ekonomskih, socialnih in kulturnih funkcij (multifunkcionalnosti tal) so ključnega pomena za življenje v kopenskih ekosistemih. Posegi človeka v prostor so pogosto povezani z uničevanjem tal, ki je veliko hitrejše od procesa njihovega naravnega obnavljanja, zato tal ne moremo obravnavati kot obnovljivi naravni vir.

Nižine vzhodne Slovenije (Dravsko, Ptujsko polje, Prekmurje) obsegajo nanose nekarbonatnega proda, kjer prevladujejo distrična tla. Psevdogleji in gleji se prepletajo z distričnimi rjavimi tlemi na nekarbonatnih nanosih reke Mure.

V južnem delu obravnavanega območja prevladujejo distrične obrečne in distrične oglejne prsti. Obrečna prst je značilna za srednje in nižje dele vodotokov. V splošnem je zelo rodovitna, saj prevladujejo finejši delci in je globoko humozna. V spodnjem delu talnega profila lahko zasledimo tudi slabo izražene znake oglejevanja. Prevladuje travniška raba, a z urejenim varstvom pred poplavami so lahko to tudi dobra obdelovalna tla. Oglejna prst je zamočvirjena prst, nasičena z vodo in slabo zračna. Oglejna prst je slabo rodovitna, večinoma jo poraščajo močvirni jelševi gozdovi, trstičja ipd.

Srednji del obravnavanega območja zavzemajo distrične rjave prsti. Razvijejo se na nekarbonatnih, silikatnih kamninah, za katere je značilna kislja reakcija. Večinoma so prerasle z gozdovi z večjim deležem iglavcev. Zaradi kislega okolja in hladnejše klime je pogost humus slabših lastnosti. Kmetijskih površin je razmeroma malo, razen na nekarbonatnih prodnatih nasutinah. Na distričnih rjavih prsteh dobro uspevajo le redke poljščine (krompir, rž), za druge kmetijske rastline pa je potrebno prst redno apniti. Zaradi daljše kmetijske rabe pa je prst že močno izgubila distričen značaj. Prevladujejo distrične rjave prsti na nekarbonatno peščeno prodnatih sedimentih, nekaj pa je tudi distrične rjave prsti na ilovicah in glinah. Te se nahajajo na skrajnem vzhodnem delu, ob meji z Madžarsko.

Za severni del obravnavanega območja so značilni hipogleji in amfigleji. Za hipoglej je značilno prekomerno vlaženje, ki je posledica izključno visoke podzemne vode. Zato ga najdemo vedno v konkavnih reliefnih oblikah. Amfiglej je poleg šotnih tal najbolj močvirjen tip, za katerega je značilno oglejevanje zaradi talne in padavinske vode.

Raven opazovanja:

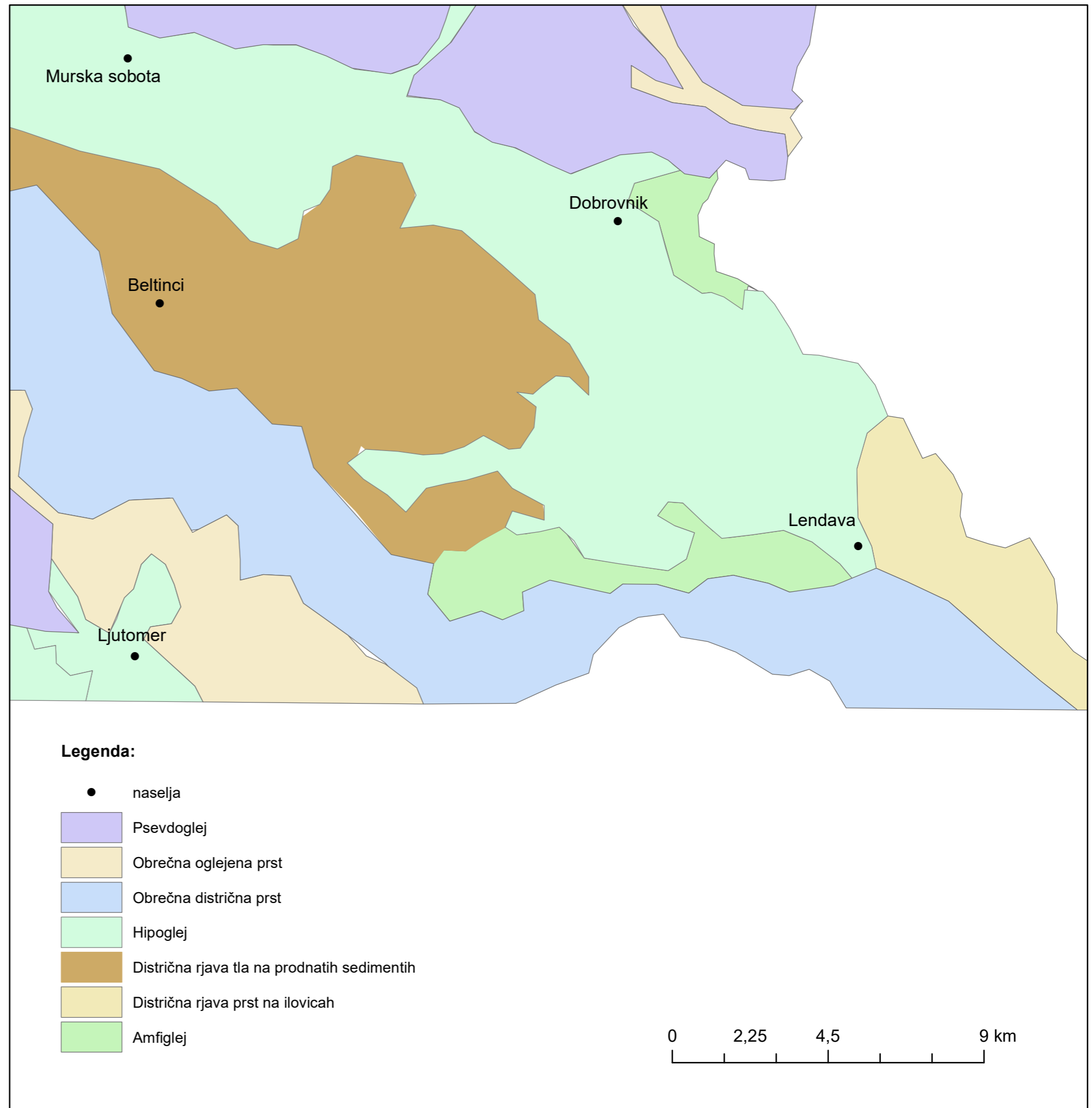
Širše območje obravnavanih krajev v Prekmurju.

Vir podatkov:

Tla Slovenije: s pedološko karto v merilu 1:25000. 2015. MKGP. URL: http://soil.bf.uni-lj.si/projekti/pdf/atlas_final_2015_reduced.pdf (Citirano 6.3.2020).

Metodološka opomba:

Slovenija ima bogato zbirko pedoloških podatkov v merilu 1:25 000. Najobsežnejša zbirka podatkov tal Slovenije je danes zbrana v okviru Talnega Informacijskega Sistema (TIS), ki ga vzdržuje Center za pedologijo in varstvo okolja (CPVO) na Biotehniški fakulteti Univerze v Ljubljani. Digitalna pedološka karta merila 1:25 000 je bila generalizirana je bila iz osnovne pedološke karte v merilu 1:250 000 (PK25). Z generalizacijo je bilo oblikovanih 63 pedokartografskih enot PK250. Pedološko rekartiranje in digitalizacijo je financiralo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Analiza širšega obravnavanega območja - kulturno krajinski tipi

Opredelitev:

Karta prikazuje krajinske tipe, kakor so jih opredelili na Oddelku za krajinsko arhitekturo, Biotehniške fakultete, Univerze v Ljubljani.

Območje zajema krajine, ki so del subpanonske regije. Slednja zavzema severovzhodni in vzhodni del Slovenije in je prepoznavna po podnebju, ki je vinogradniško, nizkem gričevju ter obsežnih ravninah. Relief narekuje delitev na tri topološke enote: ravnino, obvodni poplaveni svet ter gričevje. Raba prostora opredeljuje relief in podnebje. Značilen je njivski svet in travniki na ravninah, gozd na poplavenih območjih ter vinogradi na prisojnih pobočjih. Poselitev na ravnini je strnjena obcestna, na gričevju in slemenih pa razpršena ali v manjših zaselkih.

Prekmurje, ki je obravnavano območje, opredeljujejo povodje levih pritokov Mure, državni meji z Madžarsko in Avstrijo ter na jugu s poplavnim svetom reke Mure z logi mehkih listavcev. Merilo za opredelitev predstavlja reka Mura, ki deluje kot mejni pas, zaradi česar obstajajo razlike v razvoju na obeh bregovih in se kažejo v obliki krajinske zgradbe prostora in stavbarstva. Gre za obsežno ravnino, odpirajočo se proti JV in kot gričevje s kopastimi vrhovi ter dolgimi zaobljenimi, vzporedno potekajočimi hribi. Slemenena so ločena z ozkimi dolinami, ki ponekod vsebujejo meandrske potoke. K razpoznavnosti prispeva tudi raba tal, ki je v gričevju mozaična in ponekod izrazito vinogradniška. Na ravninskem delu poleg ravnega reliefa k razpoznavnosti prispeva tudi visoka podtalnica in z njo povezano močvirsko rastje.

Vzhodno štajerske regije Slovenije zavzemajo zahodno območje subpanonske regije. Merila za opredelitev enote izhajajo iz reliefnih in podnebnih značilnosti, pri čemer je odločilno uspevanje vinske trte. Zaradi zgodovinske preteklosti prihaja do razlik v krajinski zgradbi in arhitekturnih vzorcih med Prekmurjem in Štajersko. Krajina je prepoznavna po svojih geomorfoloških oblikah terciarnega gričevja, ločenega z obsežno dravsko in mursko ravnino ter manjšimi dolinami potokov, ki so razbrzdali gričevje. Slovenske gorice so poznane po dolgih hribih in slemenih ter mozaično krajinsko zgradbo, medtem ko so Haloze bolj kopaste, z manj jasno smerjo in tudi manj intenzivno pozidavo. Dravsko polje se kaže v obsežni pozidavi in industriji, ravnina ob Muri pa kot kmetijska, ki ločuje njivske in travniške površine. Kozjansko označuje menjava gozdnih hribov in vmesnih gričevij.

Raven opazovanja:

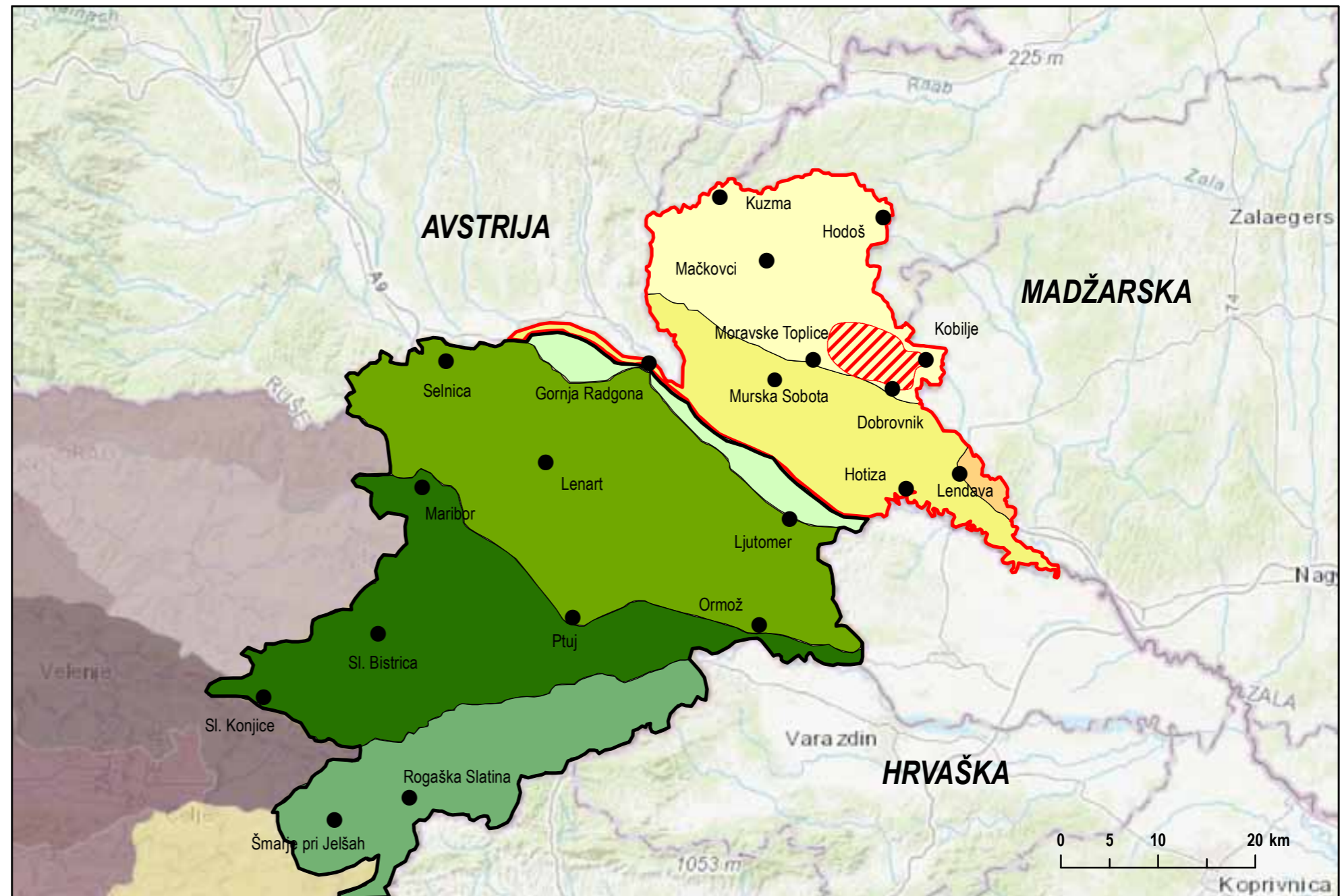
Širše območje severovzhodne Slovenije.

Vir podatkov:

Marušič, J., Ogrin, D., Jančič, M., 1988. Regionalna razdelitev krajinskih tipov v Sloveniji. Metodološke osnove. 3 Krajine subpanonske regije. Ljubljana, Ministrstvo za okolje in prostor RS, Urad RS za prostorsko planiranje, 22, 25, 43 str.

Metodološka opomba:

Na karti so z barvo in imeni označene enote tretjega hierarhičnega nivoja, ki upoštevajo merila makroreliefa. Prav tako je na karti prikazan drugi nivo, ki upošteva podnebne razmere in geološke značilnosti.

Legenda

- Prekmurje (2. nivo)
- Goričko (3. nivo)
- Lendavske gorice (3. nivo)
- Ravninsko območje Prekmurja (3. nivo)
- Območje obravnave
- Vzhodne Štajerske regije (2. nivo)
- Haloze - Kozjansko (3. nivo)
- Dravska ravnina z obrobji (3. nivo)
- Slovenske gorice (3. nivo)
- Ravlina ob Muri (3. nivo)

Krajine subpanonske regije

Analiza parcelne strukture

Opredelitev:

Vsa naselja na obravnavanem območju so nastala kot kmečka naselja z izrazito kmetijsko funkcijo. Zaradi lege na nižini so nastala v razpotegnjeni obcestni obliki, ki se je z leti zgoščevala in podaljševala. Najprej so se pozidale vrzeli ob cestah, nato pa v nekaterih naseljih tudi notranjost.

V času od leta 1864 do leta 2020 je prišlo do številnega preurejanja zemljišč. Pod tem pojmom razumemo namensko spreminjanje zemljiških parcel po legi, obliki in velikosti ter s tem povezano spreminjanje lastninskih in drugih pravic na zemljiščih. Na začetku se je spreminjala predvsem namembnost tal. Najmanj sprememb je bilo na gričevnatih pobočjih, kjer je še danes velika površina gozdov, medtem ko so se ta v ravninskem svetu spremenila v kmetijska zemljišča, ki se danes kažejo v obliki dolgih njiv.

Najbolj intenzivno obdobje v zgodovini urejanja kmetijskih zemljišč v Sloveniji predstavlja obdobje med letoma 1981 in 1990, ko je bilo uvedenih največ komasacij in spremljajočih agromelioracij, ki pa so bile pogosto preusmerjene v zelo ozko področje intenzivnega kmetijstva in so povzročile tudi degradacijo prostora. Nato je sledilo obdobje z omejenimi dejavnostmi na tem področju, v zadnjem desetletju pa je spet opazen napredek. Komasacije postajajo pomemben instrument urejanja kmetijskega prostora, skupaj s spremljevalnimi ukrepi, kot sta izgradnja mreže poljskih poti in izvajanje drugih agrarnih operacij ob upoštevanju smernic prostorskega razvoja. (Lisec in sod., 2013).

V občini Murska Sobota v zadnjih letih ugotavljajo, da se povečuje število večjih kmetijskih gospodarstev, ki pa povzročajo okoljske in vidne spremembe v naseljih. Poseben problem v razvoju večjih kmetij so razdrobljena kmetijska zemljišča, ki so se delila med dediče, danes pa jih poskušajo ponovno združiti, kar povzroča spremembo v kulturni krajini. Zato občina v občinskem prostorskem načrtu navaja, da se za območja komasacij po potrebi izdelata občinski podrobni prostorski načrt, kjer se mora v postopek priprave vključiti tudi naravovarstvena služba.

Raven opazovanja:

Območje obravnave obsega katastrske občine Vučja Gomila, Ivanci, Filovci, Bogojina, Tešanovci in Kobilje.

Vir podatkov:

Arhiv Republike Slovenije. SI AS 180 Franciscejski kataster za Prekmurje (1858–1860).

GURS. 2020. Geodetska uprava Republike Slovenije. <http://www.gu.gov.si/> (Pridobljeno 23. 3. 2020.)

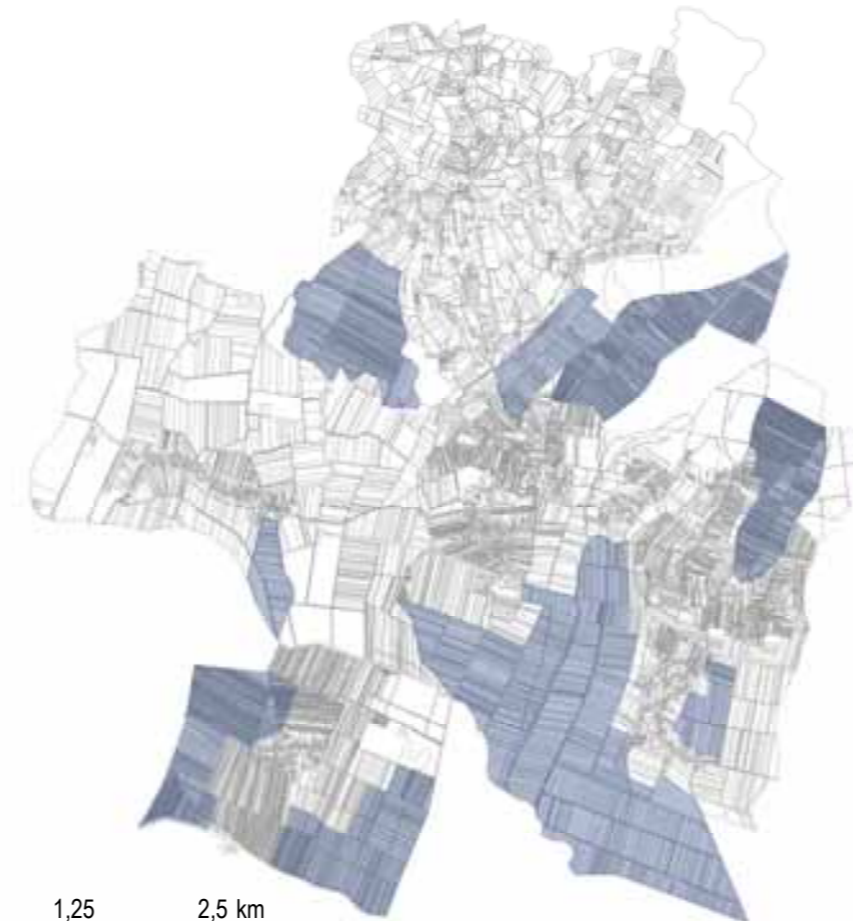
Odllok o občinskem prostorskem načrtu Mestne občine Murska Sobota. Uradni list RS št. 54/2016.

Metodološka opomba:

Zgornja slika prikazuje parcele iz Franciscejskega katastra. Kataster je bil izdelan za potrebe davčne odmere v merilu 1:2880. Za vsako katastrsko občino pa je bil na voljo grafični in spisovni del. Na spodnji sliki pa so prikazana območja, kjer je prišlo do večjih sprememb v parcelni strukturi.

Vir: Franciscejski kataster za Prekmurje, 1811-1869

Vir: Zemljiški kataster, 2020

0 1,25 2,5 km

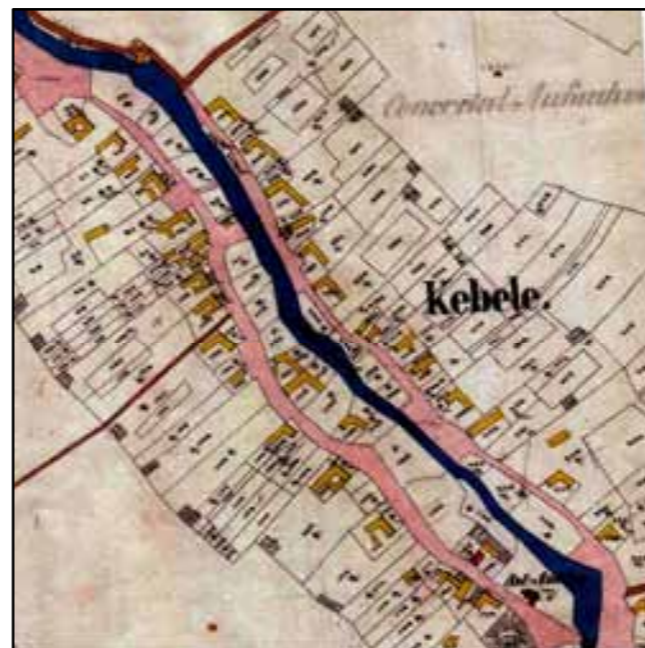

Vir: Franciscejski kataster za Prekmurje, 1811-1869

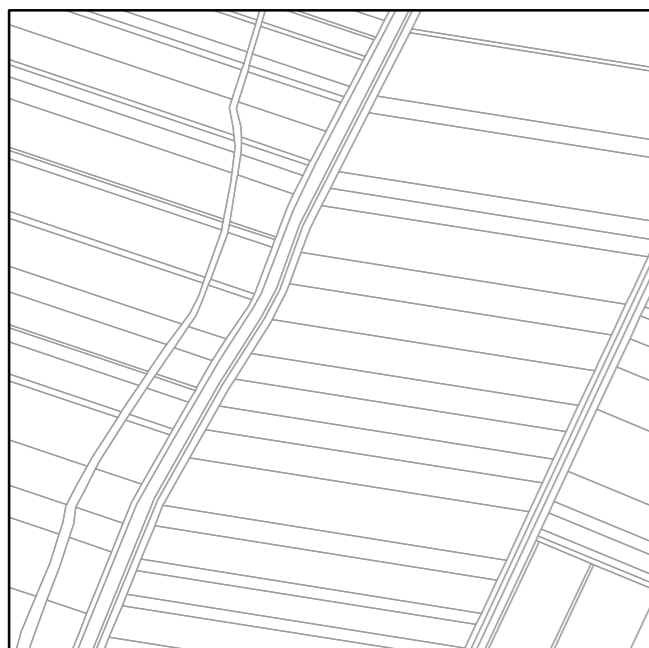
Vir: Franciscejski kataster za Prekmurje, 1811-1869

Vir: Franciscejski kataster za Prekmurje, 1811-1869

Vir: Franciscejski kataster za Prekmurje, 1811-1869

Vir: Zemljiški kataster, 2020

M 1:7250

Vir: Zemljiški kataster, 2020

M 1:10000

Vir: Zemljiški kataster, 2020

M 1:7250

Vir: Zemljiški kataster, 2020

M 1:4000

Na zgornjih dveh kartah je prikazano območje v naselju Bogojna, kjer se je v času od leta 1864 do 2020 spremenila namembnost tal. Namesto gozda imamo sedaj veliko število njiv. Takšne primere pa lahko zasledimo tudi v drugih obravnavanih katastrskih občinah.

Stara in nova karta prikazujeta naselje Filoocz, ki ima še danes podobno parcelno strukturo kot jo je imelo leta 1864. Naselje se je razvijalo ob cesti, nekatere hiše pa so se ohranile vse do danes. Med njimi je najbolj znana Petkova domačija, ki je tipičen primer panonske hiše, ki je bila zgrajena v obliki črke "L".

Karti prikazujeta območje v naselju Kobilje, kjer lahko vidimo, da je še danes ohranjena obcestna gradbena linija in značilna zaporednost gradnje: ob cesti so zgrajeni stanovanjski objekti, v notranjosti parcele pa so locirani gospodarski objekti. Dvorišča prehajajo v sadovnjake in naprej v kmetijske površine. Tako kot pri Filooczih lahko tudi tu opazimo, da je prišlo do precejšnje parcelne razdrobljenosti, kar pomeni da je danes veliko več majhnih posestnih kosov.

Na podlagi primerjave grafičnih podatkov zemljiškega katastra v zadnjih dveh stoletjih ugotovimo, da se je veliko večjih parcel razdelilo na manjše. Te so največkrat namenjene kmetijstvu, saj je to najbolj pogosta gospodarska dejavnost v Prekmurju.

Pregled normativnih izhodišč

Polovico Evrope pokrivajo pretežno podeželska območja, na katerih živi približno 20% prebivalstva. Vendar pa večina podeželskih območji hkrati predstavlja tudi pokrajine z najbolj omejenimi možnostmi v EU, katerih BDP na prebivalca je znatno pod evropskih povprečjem. Na ravni Evropske Unije, Evropska politika za razvoj podeželja strmi k spodbujanju konkurenčnosti kmetijstva, zagotavljanju trajnostnega upravljanja naravnih virov in delovanja glede na klimatske spremembe ter vzpostavljanju uravnoteženega teritorialnega razvoja ruralnega gospodarstva in skupnosti. Podporo za doseganje ciljev EU politike ob državnem financiranju nudi Evropski kmetijski sklad za razvoj podeželja (EKSPR).

V Sloveniji je skupaj z Evropsko komisijo nastal programski dokument Program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2014-2020 (PRP 2014-2020), ki je osnova za črpanje finančnih sredstev iz Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja. PRP 2014-2020 se osredotoča na tri glavna področja, s katerimi bo Slovenija zagotavljala:

- izboljšanje biodiverzitete, stanje voda in tal,
- konkurenčnost kmetijskega sektorja in
- socialno vključenost ter lokalni razvoj podeželskih območij.

S temi področji delovanja v največji meri odraža nacionalne prednostne naloge, ki jih je Slovenija opredelila na podlagi analize danosti in stanja kmetijstva, živilstva in gozdarstva, pa tudi vpetosti teh gospodarskih panog v dogajanje na podeželju in celotnem prostoru.

Za obdobje 2014-2020 je Regionalna razvojna agencija Mura izdala Regionalni razvojni program Pomurje, ki je temeljni programski dokument na regionalni ravni, s katerim se usklajujejo razvojni cilji v regiji. V pomurski regiji so zastavljene 4 razvojne prioritete, ki vključujejo:

1. Konkurenčno in zeleno gospodarstvo,
2. Znanje, tolerantnost in zdravje,
3. Zeleno življenjsko okolje in učinkovita raba virov in
4. Trajnostni razvoj podeželja

V okviru razvojne prioritete za trajnostni razvoj podeželja je cilj izboljšati kakovost življenja na podeželju skozi razvoj osnovne infrastrukture in spodbujanje podjetniških aktivnosti, socialne vključenosti ter razvojnih partnerstev na podeželju.

Občinski prostorski načrt

Obraunavano območje zajema občine Moravske Toplice, Kobilje, Dobrovnik in Lendava. Občini Kobilje in Lendava sta v fazi priprave občinskega prostorskega načrta, tako da sta v nadaljevanju obraunavana OPN-ja občin Moravske Toplice (sprejet 2017) in Dobrovnik (sprejet 2013). OPN občine Moravske Toplice vsa naselja, razen samih Moravskih Toplic, opredeljuje kot podeželska naselja, pretežno namenjena površinam kmetij z dopolnilnimi dejavnostmi in bivanju. Posamezni zaselki in posamezna stavbna zemljišča z domačijami in vinogradniškimi objekti se v gričevnatem delu opredelijo kot območja razpršene poselitve. OPNja določata, da je potrebno v vseh naseljih ohranjati značilno morfologijo obcestnih naselji, kjer so stanovanjskih objekti ob cesti in gospodarski objekti v notranjosti parcele.

Celotno območje občine je izrazito kmetijsko, v nižinskem delu prevladuje poljedelstvo, v gričevnatem delu pa tudi vinogradništvo in sadjarstvo. Število prebivalstva upada, indeks staranja se povečuje, prisotno je pomanjkanje delovnih mest. OPN usmerja razvoj naselji na proste površine znotraj naselji in zagotovitev dodatne komunalne opreme. V večini naselji so širitve za stanovanjsko gradnjo in kmetijske dejavnosti načrtovane le na robovih kot zaokrožitev območja naselji. Nekaj izmed ciljev Občine Moravske Toplice in Dobrovnik so:

- možnosti za širjenje večjih kmetij, kmetijske proizvodnje ali selitev kmetijskih objektov, kmetijske proizvodnje ali celih kmetij na nove površine, odmaknjene od stanovanjskih objektov
- razviti gospodarske dejavnosti v večjih naseljih v občini, za katere se zagotovi stavbna zemljišča za obrtne, servisne, trgovske in druge dejavnosti
- ustvariti kvalitetne pogoje bivanja z zagotovitvijo dodatnih bivalnih površin in dodatnih rekreacijskih površin
- zagotoviti opremljenost vseh naselij z gospodarsko javno infrastrukturo, predvsem v gričevnatem delu občine
- izkoristiti razvojne potenciale občine, med katerimi je prioriteta geotermalna voda, ki se uporablja v turistične namene. Velik potencial so tudi najboljše kmetijska zemljišča, kjer se omogoči intenzivno pridelavo pod rastlinjaki z uporabo geotermalne vode za ogrevanje

Naselja v občini so nižinska obcestna naselja in naselja v razpršeni poselitvi, glede na morfologijo imajo vsa še pretežno kmečki značaj. Območja družbene infrastrukture so razvita v občinskem središču v Moravskih Toplicah in v večjih naseljih, kot so Bogojina in Fokovci (ki so tudi del naše obraunave). Naselje Dobrovnik predstavlja lokalno središče občine Dobrovnik in omogoča osnovno izobraževanje, vsakodnevno oskrbo in zdravstveno oskrbo.

V ostalih naseljih so omejena na posamične vaško-gasilske domove, sakralne objekte in trgovine. Javne površine so v vseh naseljih omejene na rekreacijske in športne površine.

Vsa nižinska naselja so omejena z najboljšimi kmetijskimi zemljišči, kar onemogoča nadaljnjo širitev, zato se poselitev prednostno usmerja v strnjena naselja in strnjene dele naselij, kjer so že zagotovljene površine za stanovanjsko gradnjo. Občina Moravske Toplice v OPNju opredeljuje posebna območja za počitniške hišice, vinske kleti ter zidanice, kjer ni možna gradnja stanovanjskih objektov. Ob tem pa Občina Dobrovnik dopušča tudi širitve vinogradniških naselij, ki se mestoma spreminjajo v stanovanjska območja. S tem želijo izkoristiti že zgrajeno gospodarsko javno infrastrukturo in ohranjati vinogradniško dejavnost in s tem povezane dopolnilne in turistične dejavnosti.

Glede območji s posebnimi omejitvami je potrebno omeniti Krajinski park Goričko, ki se sega v tri izmed naših obraunanih občin – Moravske Toplice, Dobrovnik in Kobilje. Goričko je prepoznavno območje naravnih kvalit. V njem se varuje naravne vrednote ter ohranja biotska raznovrstnost in krajinska pestrost ter omogočajo razvojne možnosti prebivalstva. Namen KP Goričko je tudi povezovanje gospodarskega in socialnega razvoja ter čezmejno sodelovanje. Območje KP Goričko je tudi pomembno gospodarsko in turistično območje, v katerega se usmerja razvoj vinogradništva in sadjarstva ter dopolnilne kmetijske dejavnosti, ki podpirajo razvoj kmečkega in počitniškega turizma. V Občini Dobrovnik so območja varstva narave na severnem delu vinorodna območja Strehovskih in Dobrovniških gor. Prav tako v krajinskem parku Goričko leži severni del občine Moravske Toplice.

Razvoj v krajini je na celotnem območju usmerjen predvsem v razvoj kmetijstva, turističnih in rekreacijskih območji. Na kmetijskih zemljiščih se tako spodbuja tudi intenzivna pridelava cvetja, vrtnin in poljščin z možnostjo uporabe geotermalne vode. V vseh naseljih se omogoča in spodbuja razvoj turizma na deželi, ki bi omogočila več delovnih mest in zmanjšanje dnevnih migracij v večja urbana središča.

Zaznavna analiza območja

Opredelitev:

Na karti smo prikazali ključne elemente razpoznavnosti in identifikacije podeželskega prekmurskega prostora. Glavni namen je prepoznavanje značilnosti prekmurske krajine, njene poselitve, strukture, reliefa in značilnosti bivanja prebivalcev.

Na karti smo opredelili štiri pomembnejša območja, in sicer smo na karti prikazali območja strnjene poselitve, pri katerem je iz prikaza razvidno, da gre za tipične prekmurske obcestne vasi, skozi katere vodi glavna cesta. Opredelili smo območje kmetijskih površin, ki so za to območje zelo značilne ter gramoznice/jezera, ki jih je kar nekaj. Območje gozdov se nahaja na severnem delu našega območja, kjer predstavlja tudi naravni rob v prostoru ter južno od avtoceste, kjer poteka gozdni pas skupaj z reko. Na obravnavanem območju smo prikazali mrežo pomembnejših vozlišč ter najpomembnejših prometnih povezav, kot so avtocesta in regionalne ceste. Poleg prometne mreže, so na karti prikazani tudi pomembnejši vodotoki, kjer še posebej izstopa reka Mura.

Na obravnavanem območju smo zaznali štiri dominante cerkev Gospodovega vnebohoda v Bogojini, ki se nahaja na hribu, kar ji daje večjo, dominantnejšo in mogočno vlogo, nato Pustolovski park Bukovniško jezero ter Otok ljubezni, ki predstavljata neko naravno značilnost in izletniško točko ter Ocean Orchids, ki predstavlja veliko turistično atrakcijo. Avtocesto smo v prostoru zaznali kot grajeni rob, saj prekine ta naravni, ravninski svet.

Raven opazovanja:

Zaznavna analiza je izvedena na območju severovzhodne Slovenije, natančneje na območju Prekmurja.

Viri podatkov:

GURS, 2020
OpenStreetMap, 2020

Metodološka opomba:

Zaradi poenostavitve je prikaz generaliziran.

Morfološka analiza poselitve obravnavanega območja

Opredelitev:

Karta prikazuje morfološko analizo poselitve obravnavanega območja. V 10 prekmurskih naseljih smo opredelili morfološke tipe, kjer smo upoštevali različne kriterije. Naselja se nahajajo na ravninskem in rahlo valovitem svetu. Na območju ni prisotno velikih naselij, prevladujejo mala naselja in razpršena poselitve. Pri analizi smo upoštevali naslednje kriterije: razporeditev objektov ob prometnicah (osnovnih in razvejanih), pravilna ali razpršena razporeditev objektov in ali se za objekti pravilno nadaljujejo obdelovalne površine. Na območju smo definirali 7 različnih tipov:

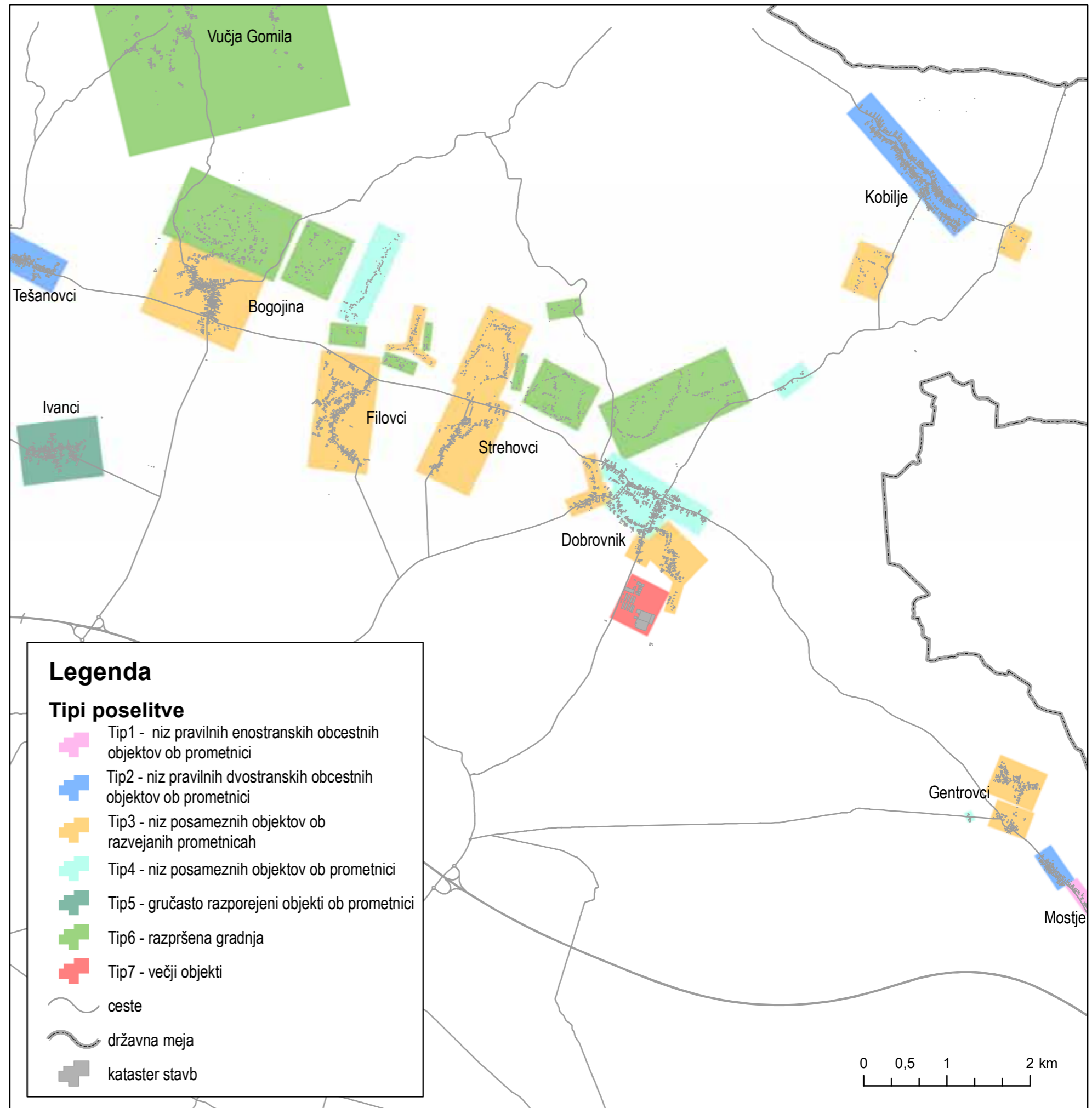
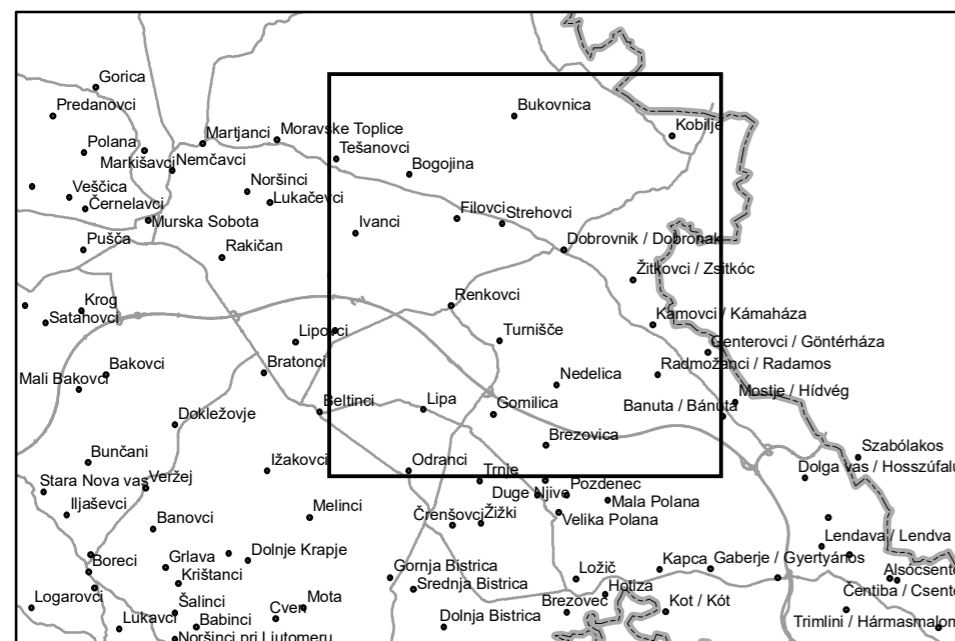
- Tip1** niz pravih enostranskih obcestnih objektov ob prometnici: objekti so pravilno razporejeni ob cesti, samo na eni strani. Za posameznimi stanovanjskimi / gospodarskimi kompleksi se v pravilnem redu nadaljujejo obdelovalne površine (pravokotno na prometnico).
- Tip2** niz pravih dvostranskih obcestnih objektov ob prometnici: objekti so pravilno razporejeni ob cesti, na obeh straneh. Za posameznimi stanovanjskimi / gospodarskimi kompleksi se v pravilnem redu nadaljujejo obdelovalne površine (pravokotno na prometnico).
- Tip3** niz posameznih objektov ob razvejanih prometnicah: posamezni objekti razporejeni ob razvejani mreži prometnic, kjer njihova hierarhija ni izrazita. Za objekti se obdelovalne površine ne nadaljujejo po določenem redu, kot pri tipu1 in 2.
- Tip4** niz posameznih objektov ob prometnici: posamezni objekti brez določenega reda razporejeni ob neki prometnici. Obdelovalne površine se lahko nadaljujejo za stanovanjskimi / gospodarskimi kompleksi. Lahko se pojavlja hierarhija prometnic, kjer ena prometnica bolj izstopa od ostalih.
- Tip5** gruščasto razporejeni objekti ob prometnici: objekti so strnjeno in gosto razporejeni ob prometnici.
- Tip6** razpršena gradnja: objekti so nepravilno, razpršeno razporejeni ob prometnicah. Ponavadi se tak tip pojavlja na rahlo valovitem svetu.
- Tip7** večji objekti: gre za objekte, ki s svojo velikostjo izstopajo iz območja. Ponavadi predstavljajo neke industrijske, centralne dejavnosti.

Raven opazovanja:

ožje območje

Vir podatkov:

GURS, 2020; Google Maps, 2020; Arhitekturne krajine in regije Slovenije, Arhitekturna identiteta, Fister Peter in sod.; Morfološki tip vaških naselij v Sloveniji, Drozg Vlado, 1992.

Karta ožjega območja

Opredelitev:

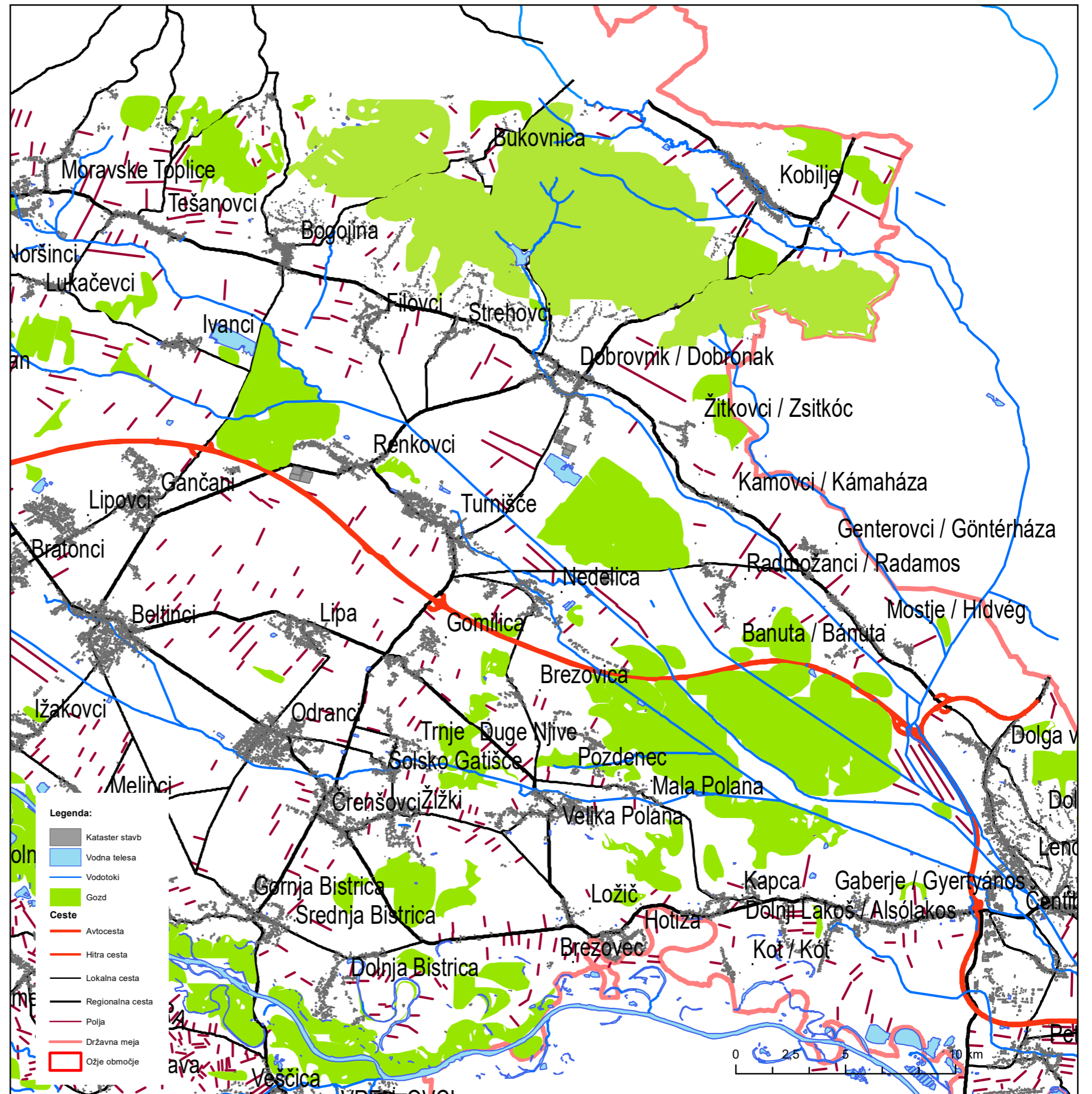
Karta prikazuje ožje območje Prekmurskih vasi, ki so vključene v našo obravnavo. Te so: Mostje, Dobrovnik, Strehovci, Filovci, Bogojina, Tešanovci, Ivanci, Genterovci, Kobilje in Vučja Gomila.

Mostje je naselje v občini Lendava. Kraj je opredeljen kot območje, kjer avtohtono živijo pripadniki madžarske narodne skupnosti ter kjer je poleg slovenščine uradni jezik tudi madžarščina. Dobrovnik je naselje in sedež istoimenske občine, ki leži severozahodno od Lendave na ravnini ob Bukovniškem potoku. Naselje je z lokalno cesto povezano z Lendavo (13 km) in Mursko Soboto (20 km). Okoli 3 km severovzhodno od naselja je umetno (zadrževalno) Bukovniško jezero. Strehovci so naselje v občini Dobrovnik. Filovci so gručasto naselje na Ravenskem v občini Moravske Toplice. Nahajajo se ob cesti Martjanci - Dobrovnik. Naselje Bogojina leži na ravnini (Ravensko), na nadmorski višini 195 m in predstavlja strnjeno pozidavo ob lokalni cesti v smeri proti Prosenjakovcem, ki se navezuje na regionalno cesto Moravske Toplice - Dolga vas 5 km JV od Moravskih Toplic. Na jugu jo omejuje potok Lipnica, na zahodu Bogojinski potok, na severu so v glavnem vinogradi, ki preidejo v gozd. Bogojinske gorice tukaj prehajajo v Goričko. Tešanovci ležijo na skrajnem severovzhodu Slovenije ozroma tam, kjer se konča Prekmurska ravnica in se pričnejo prvi grički širnega in hribovitega Goriškega. Ležijo ob cesti Murska Sobota - Dobrovnik. Ivanci so naselje v občini Moravske Toplice. Genterovci je naselje v občini Lendava. Kobilje je naselje v občini Kobilje, ki leži ob Kobiljanskem potoku na vzhodu Ravenskega. Vučja gomila je naselje v občini Moravske Toplice.

Raven opazovanja:

Ožje območje

Vir podatkov: Wikipedia

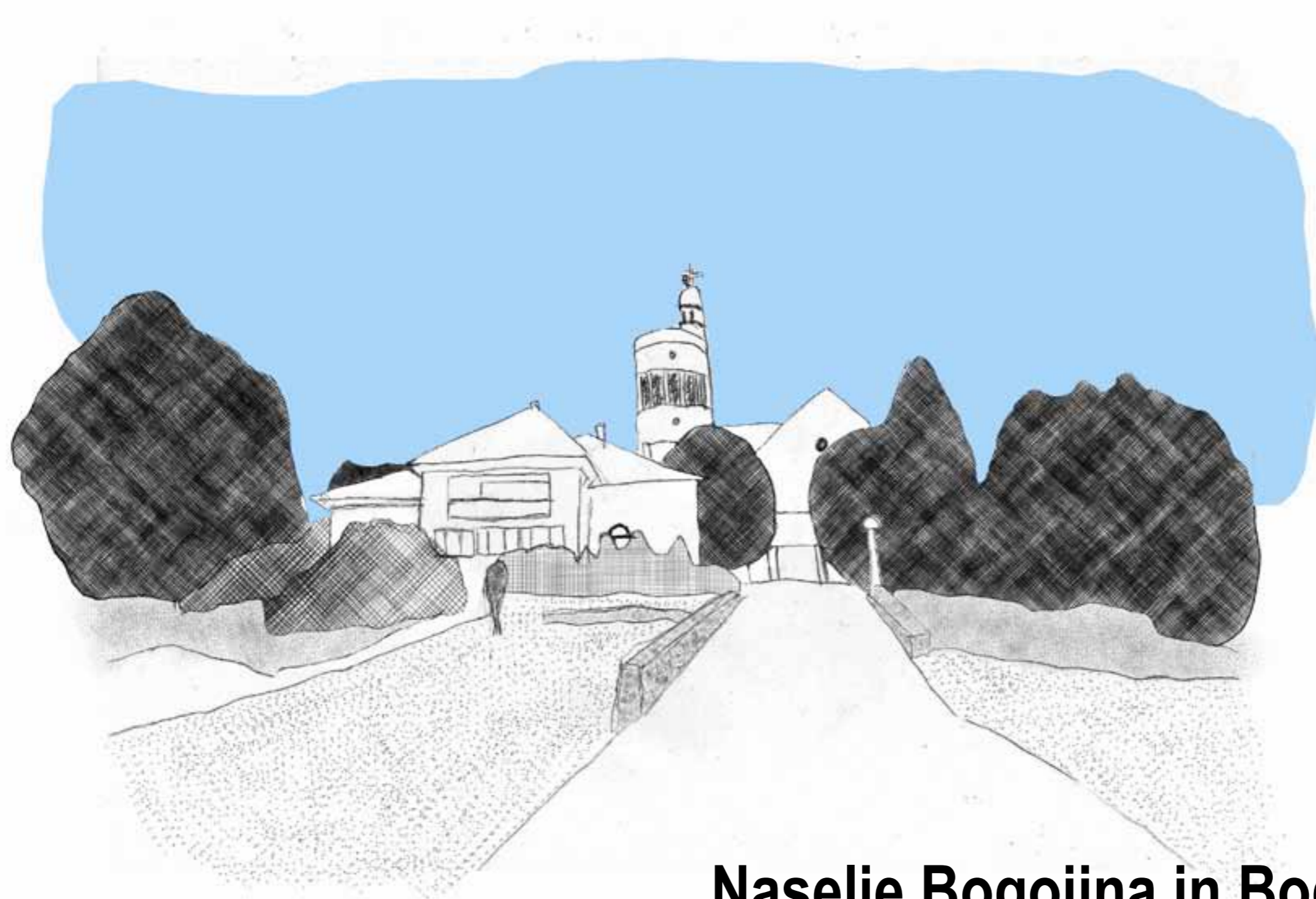
ANALIZE IN PREDLOGI UREDITVE NASELIJ V PREKMURJU (Slovenija)

Študenti so v drugem koraku obravnavali posamezna izbrana naselja v Prekmurju. Vsako naselje so podrobneje analizirali in predstavili različne statistične kazalnike. S pomočjo SWOT analize so predstavili izhodišča zasnove razvoja posameznega naselja in predlagali ustrezno prilagoditev obstoječe namenske rabe prostora skladno s cilji koncepta.

Sodelovali so študenti Prostorskega načrtovanja generacije 2019/2020: Katja Kovačič in Matic Godnič (Bogojina in Bogojinske gorice), Nataša Balant in Ženja Brezovar (Genterovci/Göntérháza), Nataša Gantar in Simona Rejc (Kobilje), Tina Pavlin in Teja Škofic (Tešanovci), Anita Svetina in Venera Zubović (Mostje), Klemen Cotič in Miha Vičar (Filovci in Filovske Gorice), Urša Drvarič in Valentina Vrhovec (Dobrovnik in Dobrovniške gorice);

študenti Gradbeništva MA, generacija 2019/2020: Petra Tihole, Tilen Erjavec in Jernej Prevolnik (Vučja Gomila);

in študentki generacije 2021/2022: Meta Cerkovnik in Maruša Škerl (Ivanci).

Naselje Bogojina in Bogojinske gorice

Katja Kovačič, Matic Godnič

Opis naselja Bogojina

Bogojina (madžarsko Bagonya, nekoč Zalabagonya) je večje naselje in krajevna skupnost v Občini Moravske Toplice, v Prekmurju.

Naselje Bogojina leži na ravnini (Ravensko), na nadmorski višini 195 m in predstavlja strnjeno pozidavo ob lokalni cesti v smeri proti Prosenjakovcem in, ki se navezuje na regionalno cesto Moravske Toplice - Dolga vas 5 km JV od Moravskih Toplic. Bogojina leži med naselji Tešanovci, Ivanci in Filovci. Na jugu jo omejuje potok Lipnica, na zahodu Bogojinski potok, na severu so v glavnem vinogradi, ki preidejo v gozd. Bogojinske gorice tukaj prehajajo v Goričko. Tukaj je 246 m visok hrib Vršič s kapelo sv. Urbana (okoli 1826), Trnavski breg in druge. Ob regionalni cesti stojijo kulturna dvorana, pošta, krajevni urad, trgovina in gostilna, večina preostalega naselja pa se razteza proti severu, kjer je drugo vaško središče.

Z okoli 680 prebivalci je drugo največje naselje v občini Moravske Toplice. Zaradi ravninske lege in plodne prsti, se v okolici raztezajo njive in travniki, precej pa je razvito tudi sadjarstvo in vinogradništvo. Okoliški gozd sestavljajo bukve, hrasti in akacija, v njem je precej gob in jagodičevja ter divjad. Prebivalci se poleg kmetijstva ukvarjajo tudi s turizmom in obrtjo.

Najpomembnejši objekt v naselju je župnijska cerkev Gospodovega vnebohoda. Poleg te pa še Dom gasilcev iz leta 1974 in Zadrugi dom iz leta 1959, v katerem se odvijajo različne prireditve in imajo prostor različne vaške organizacije. Tukaj sta še knjižnica in vrtec iz leta 1950. Prvo šolsko poslopje so zgradili 1827. leta, v šolskem letu 1950/51 pa so odprli nižjo gimnazijo. Leta 1958 je bila ustanovljena osemletka, ki se je leta 1961 preselila v novo poslopje in se poimenovala po Ivanu Cankarju.

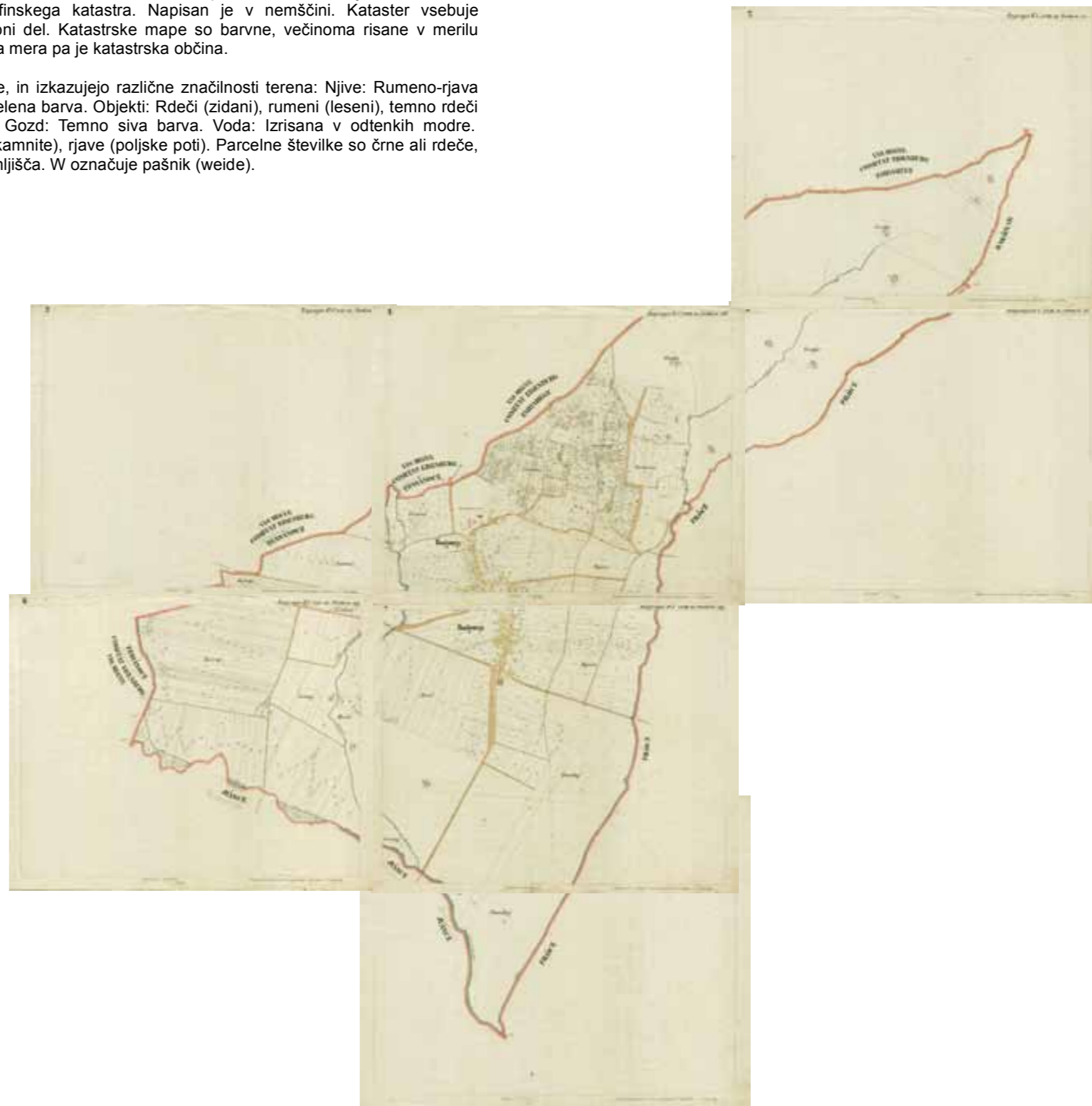
V osnovno šolo je vsako leto vpisanih približno 200 učencev, ki prihajajo iz naslednjih vasi in zaselkov: Bogojina, Bukovnica, Filovci, Tešanovci, Moravske Toplice, Ivanci, Mlajtinci, Lukačevci. OŠ Bogojina obiskujejo tudi otroci iz Strehovcev. V neposredni bližini šole se nahaja tudi vrtec Bogojina, ki je ena od enot vrtca Moravske Toplice. V enoti delujeta 2 oddelka. Igrišče ob vrtcu je dobro opremljeno, a nekoliko majhno, zato pa je v neposredni bližini veliko šolsko igrišče, ki omogoča številne športne aktivnosti. Lega vrtca omogoča spoznavanje narave v vsej njeni raznolikosti, saj že po nekaj minutah hoje prideš do prelepih gozdov, vinskih nasadov in še česa. Vrtec ima 8 zaposlenih oseb.

V naselju se nahaja tudi prostovoljno gasilsko društvo Bogojina, ki je leta 2019 praznovalo 90 let. Poleg PGD Bogojina je kulturna dvorana, kjer se redno odvijajo igrane igre.

Naselje Bogojina ima tudi svoj nogometni klub Bogojina, ki je del športnega društva Bogojina. Klub je leta 2018 igral v 3. slovenski nogometni ligi.

Franciscejski kataster je vrsta davčnega popisa, ki se je v letih 1818-1828 uveljavila v habsburških dednih deželah, po reformah cesarja Franca I. Je naslednik Jožefinskega katastra. Napisan je v nemščini. Kataster vsebuje spisovni in mapni del. Katastrske mape so barvne, večinoma risane v merilu 1:2880, osnovna mera pa je katastrska občina.

Mape so barvne, in izkazujejo različne značilnosti terena: Njive: Rumeno-rjava barva. Vrtovi: Zelena barva. Objekti: Rdeči (zidani), rumeni (leseni), temno rdeči (javne stavbe). Gozd: Temno siva barva. Voda: Izrisana v odtenkih modre. Ceste: Rdeče (kamnite), rjave (poljske poti). Parcelne številke so črne ali rdeče, glede na tip zemljišča. W označuje pašnik (weide).

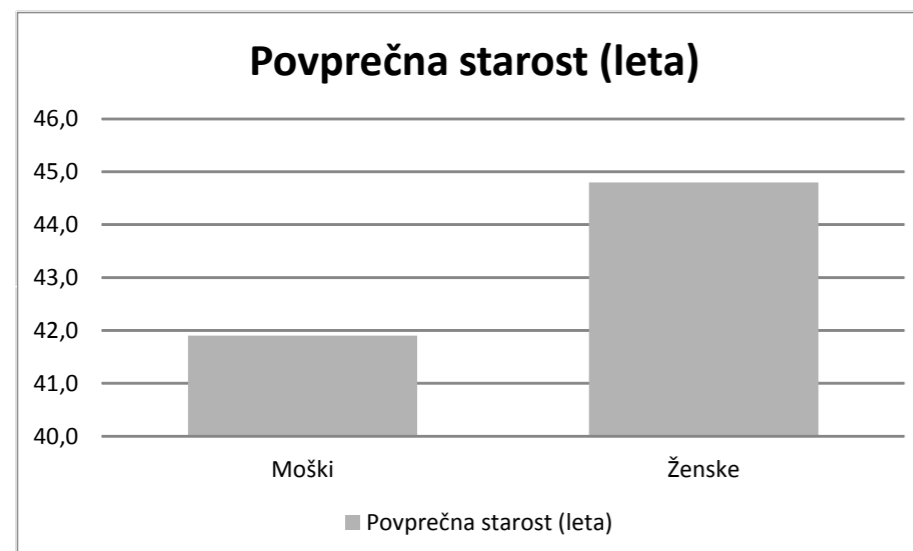
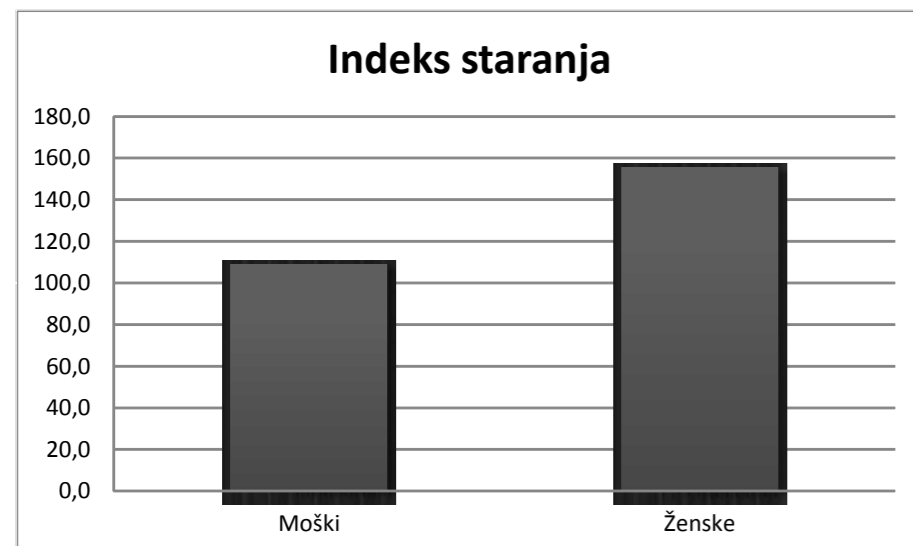

Demografija

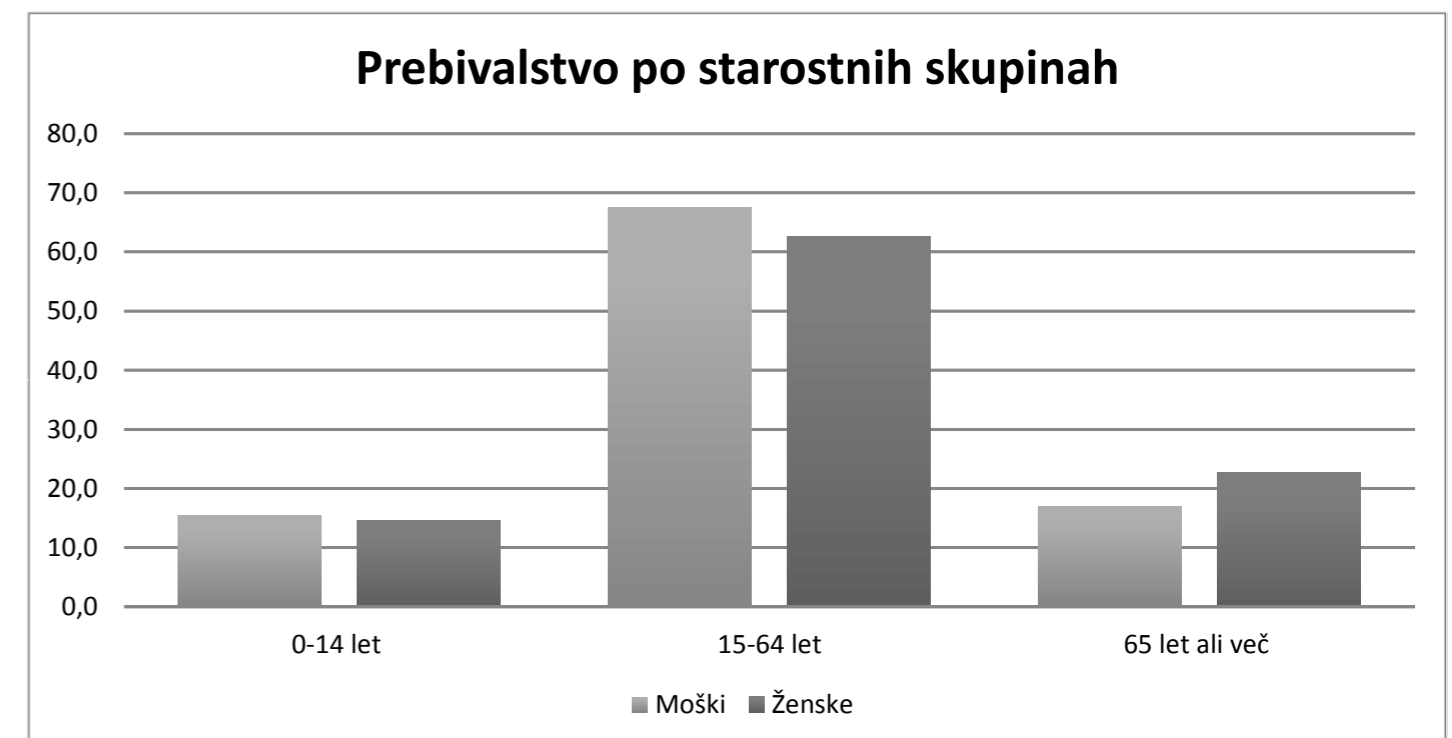
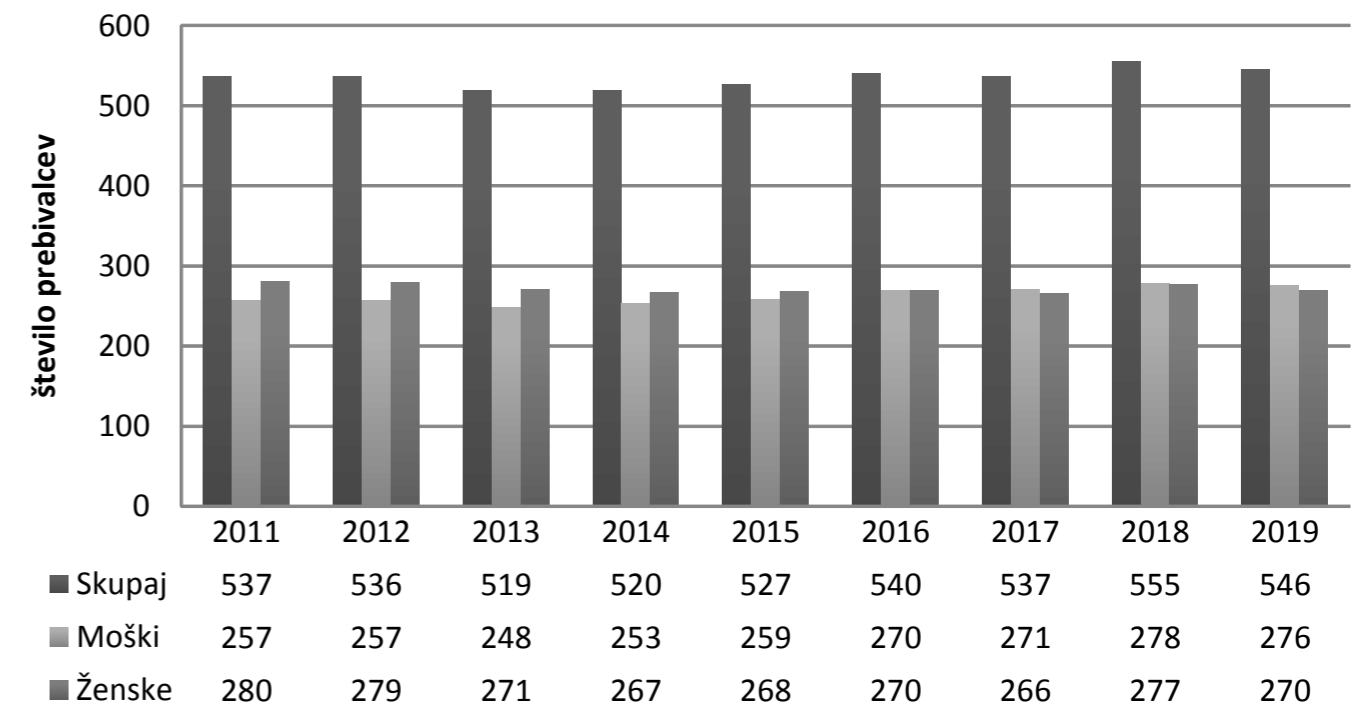
V naselju je bilo leta 2019 skupno 546 prebivalcev, od tega 270 žensk in 276 moških. Povprečna starost v letu 2019 je bila 44,1 leta; pri moških je povprečna starost znašala 42,5 let, pri ženskah pa 45,8 let, kar pomeni, da je žensko prebivalstvo starejše. Največji delež prebivalstva je v starostni skupini med 15 in 64 let, kar znaša 62,6 %. V starostni skupini od 0 do 14 let živi v naselju 15,9 % prebivalstva in v starostni skupini nad 65 let 21,4 % prebivalstva. V primerjavi z Moravskimi Toplicami, ima Bogojina 230 prebivalcev manj. Povprečna starost je enaka, se pa v Moravskih toplicah nahaja slabih 4% več prebivalcev v starostni skupini od 15 do 64 let in 2% manj v starostni skupini od 0 do 14 let.

Indeks staranja za leto 2019 znaša 134,5, kar pomeni da se prebivalstvo stara. Večji indeks je pri ženskah (kot smo ugotovili že pri starostni strukturi prebivalstva). Indeks staranja je v primerjavi z Moravskimi Toplicami manjši, saj le-ta za Moravske Toplice znaša 155,0.

Število prebivalcev se je od leta 2011 do leta 2019 povečala za 9 prebivalcev, v splošnem pa naselje ohranja približno enako število prebivalcev v zadnjih letih. Največji vpad prebivalstva je mogoče zaznati v letih 2013, 2014 in 2015, ko je bilo le 519, 520 in 527 prebivalcev.

Število prebivalcev med letoma 2011 in 2019 v naselju Bogojina

Komunikacije v naselju Bogojina

Na karti je prikazana prometna infrastruktura naselja Bogojina. Skozi naselje poteka regionalna cesta, ki je tudi glavna cesta skozi naselje. Iz nje se odcepi lokalna cesta, ki povezuje Bogojinske Gorice z naseljem Bogojina. Ob obeh prometnicah se nahajajo 3 avtobusna postajališča - eno je locirano pred Osnovno šolo, ostali dve pa ob regionalni cesti in predstavljata postajo na povezavi med Mursko Soboto in Lendavo. V naselju lahko zasledimo tudi 3 večja parkirišča. Na karti so prikazane tudi glavna križišča ter poljske ceste, ki jih je na tem območju kar nekaj.

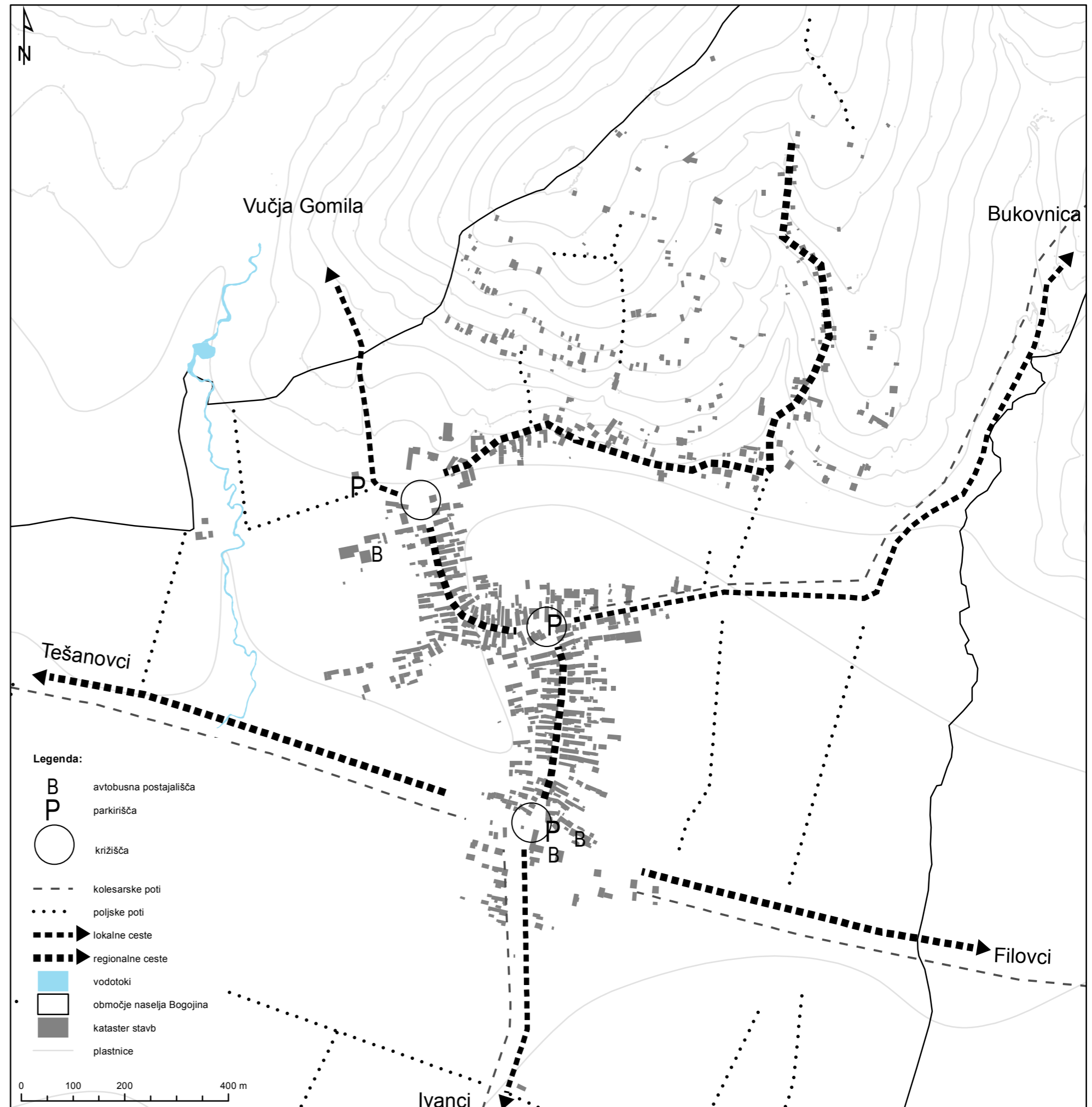
Naselje Bogojina je skoraj v celoti locirano ob cesti (lokalni ali regionalni). Iz tega lahko razberemo, da gre za obcestno vas.

Naselje Bogojina je od Murske Sobote oddaljeno 12 km (15 min), od Moravskih Toplic 5 km (6 min) ter od Lendave 20 km (22 min). Glavne povezave iz naselja Bogojina pa vodijo v sosednja naselja in sicer Tešanovci, Vučja Gomila, Bukovnica, Filovci in Ivanci.

Moravske Toplice z okolico imajo okrog 200 km označenih kolesarskih poti, kar predstavlja krasne priložnosti za družinske izlete v naravo. V omenjeno omrežje kolesarskih poti spada tudi naselje Bogojina, ki se glede na različne stopnje zahtevnosti, navezuje na sosednje kraje. Skozi naselje Bogojina se lahko po označenih poteh peljemo na kar šestih trasah:

1. Moravske Toplice – Tešanovci – Bogojina – Ivanci – Mlajtinci – Moravske Toplice (12 km)
2. Moravske Toplice – Tešanovci – Bogojina – Ivanci – Mlajtinci – Noršinci – Martjanci – Moravske Toplice (17 km)
3. Moravske Toplice – Mlajtinci – Ivanci – Bogojina – Filovci – Strehovci – Dobrovnik – Bukovniško jezero – Bukovnica – Bogojina – Tešanovci – Moravske Toplice (29 km)
4. Moravske Toplice – Tešanovci – Vučja Gomila – Selo – Prosenjakovci – Pordašinci – Motvarjevci – Bukovnica – Bogojina – Tešanovci – Moravske Toplice (35 km)
5. Moravske Toplice – Martjanci – Sebeborci – Ivanovci – Kančevci – Ratkovci – Lončarovci – Ivanjševci – Berkovci – Prosenjakovci – Motvarjevci – Bukovnica – Bogojina – Tešanovci – Moravske Toplice (41 km)
6. Moravske Toplice – Zgornji Moravci – Prosenjakovci – Magyarszombatfa (H) – Gödörháza (H) – Velemér (H) – Szentgyörgyvölgy (H) – Nemesnép (H) – Kobilje – Motvarjevci – Bukovnica – Bogojina – Tešanovci – Moravske Toplice (52 km)

Za vse ljubitelje kolesarstva sta v letu organizirana 2 kolesarska maratona.

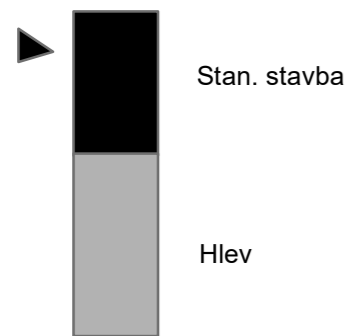
Slemenska slika v naselju Bogojina

Karta prikazuje usmerjenost objektov v naselju Bogojina. Slemenska struktura pri stanovanjskih objektih je precej podobna. V večini primerov so stanovanjske stavbe pravokotne na cesti. Vseno pa se najde nekaj izjem, kjer je sleme vzporedno s cesto.

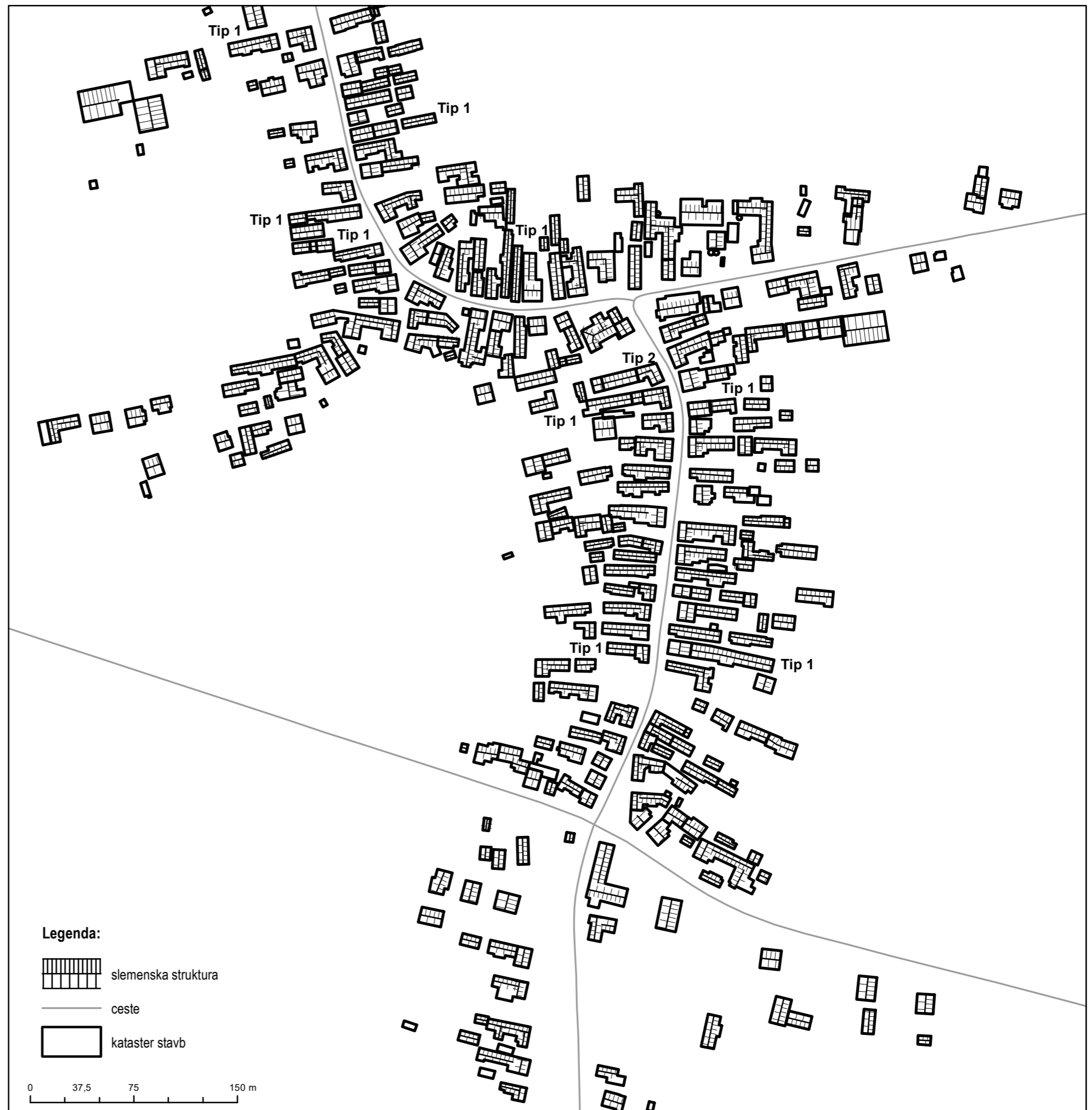
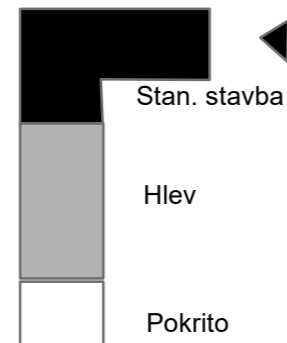
Največja razlika se pojavlja pri širini slemen. Širina slemen se giblje od 8 pa tudi do 14 metrov. Nekaj je tudi primerov, kjer so stanovanjske hiše oziroma vikendi po širini manjši od osmih metrov, tako da smo le te izpustili iz prikaza. V primeru gospodarskih in kmetijskih objektov pa najdemo tudi širine do 20 metrov. Pojavlja se tudi precejšna razlika pri širini objektov. Pojavlja se tudi precej raznolika gradnja, tako, da ne moramo govoriti o nekem specifičnem slemenskem vzorcu.

Spodaj sta prikazana tudi dva prevladujoča tipa kmečkega doma. Gre za stegnjen in vogalni tip kmečkega doma.

Tip 1 - STEGNJEN TIP

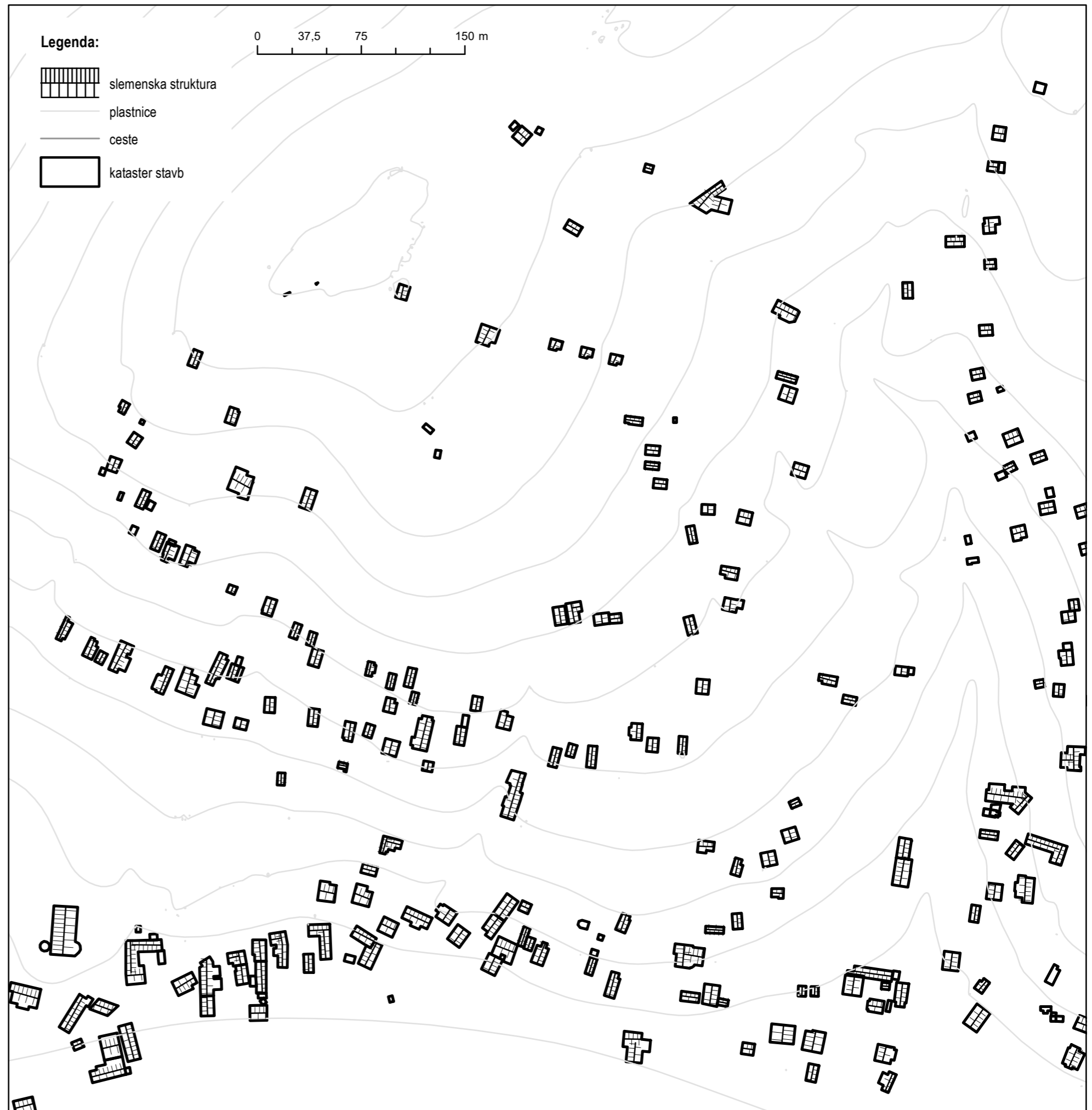
Tip 2 - VOGALNI TIP

Slemenska slika v naselju Bogojinske gorice

Karta prikazuje usmerjenost objektov v naselju Bogojinske gorice. Kot lahko vidimo, gre za precej bolj gričevnat svet kot v primeru naselja Bogojina. Slemenska struktura pri stanovanjskih objektih je zelo raznolika. Na karti lahko opazimo objekte, ki so obrnjeni v vse smeri.

Pojavlja se tudi precejšna razlika pri širini objektov. V večini primerov gre za stanovanjske objekte, ki so široki od 8 do 10 metrov. Nekaj je tudi primerov, kjer so stanovanjske hiše oziroma vikendi po širini manjši od osmih metrov, tako da smo le te izpustili iz prikaza. Pojavlja se tudi precej razpršena in raznolika gradnja, kar je še bolj opazno kot v naselju Bogojina, tako, da ne moramo govoriti o nekem slemenskem vzorcu.

Namembnost objektov v naselju Bogojina

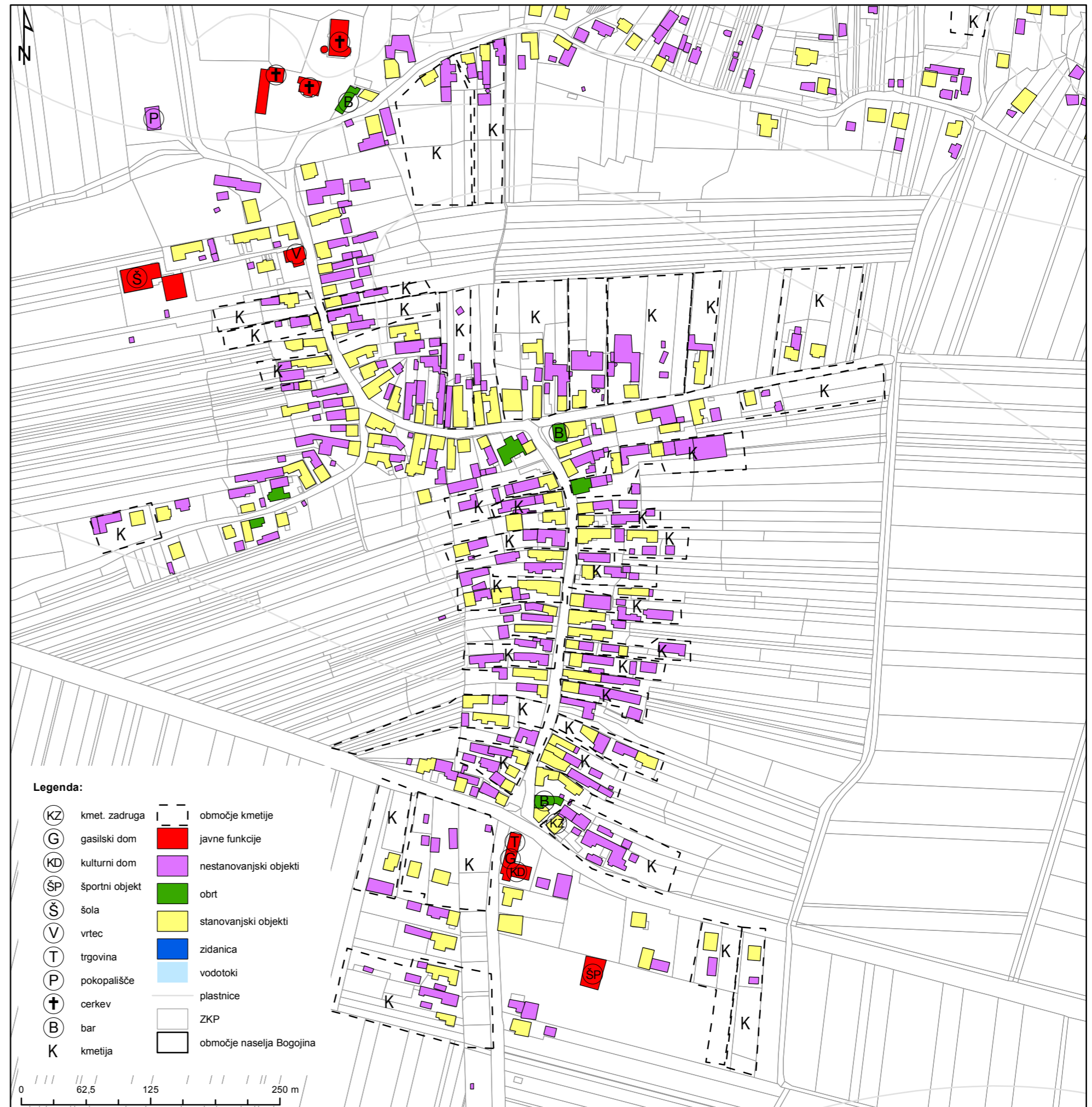
Na karti je prikaz namembnosti objektov v naselju Bogojina. Razvidna je pestrost objektov, ki pa se razlikuje med naseljem in goricami. Namembnost objektov se razlikuje predvsem ali ta leži na reliefno zahtevnejšem terenu, ki je primeren za drugačno rabo, ali pa le ta leži na ravninskem delu naselja. Naš prikaz prikazuje del naselja, ki se nahaja na ravninskem delu.

Največ težav smo imeli s prepoznavanjem gospodarskih poslopij, saj je težko razvidno ali gre za kmetijsko dejavnost ali pa se tam nahajajo drvarnice, lope, garaže in drugi podobni spremljevalni objekti. V samem naselju, ki je ravninsko, smo zaznali večje število kmetij. Zaradi slabega pogleda na street view-ju, s katerim smo si pomagali, in slabo razvidnega DOF-a, smo težko naredili mejo med parcelami in objekti, ter kmetijskim območjem. Tako smo prikazali le večje in aktivne kmetije.

Objekti z javno funkcijo, ki se nahajajo v naselju so osnovna šola (OŠ Bogojina), vrtec, pokopališče, Cerkev Gospodovega vnebohoda Bogojina (ki je, kot zanimivost, Plečnikova cerkev in je ena izmed zanimivejših arhitekturnih stvaritev 20. stoletja in najznamenitejše svetišče Pomurja), Župnija Bogojina in njeni pripadajoči objekti, pošta, gasilski dom (PGD Bogojina), Kulturni dom Bogojina in Športno društvo Bogojina. Vse te funkcije se nahajajo v naselju - v neposredni bližini se nahajajo OŠ, vrtec, pokopališče in cerkev, na začetku naselja pa so pošta, gasilski dom, kulturni dom in športno društvo. V neposredni bližini športnega društva je tudi odprto otroško igrišče.

V naselju se nahaja kar nekaj obrtnikov - dva večja bara v središču vasi, dva frizerska salona. V Bogojini se nahaja tudi Izletniški kmečki turizem in kar nekaj apartmajev za najem.

V neposredni bližini pošte se nahaja tudi edina kmetijska zadruga v naselju. Zanimivo je, da naselje nima nobene živilske trgovine. Najdemo lahko samo prodajalno s prodajo cvetja, trgovino na drobno, zasebno žganjarno itd. Storitvenih dejavnosti je v naselju precej malo, zato se prebivalci za pomembnejše stvari odpravijo v bližje večje naselje Moravske Toplice.

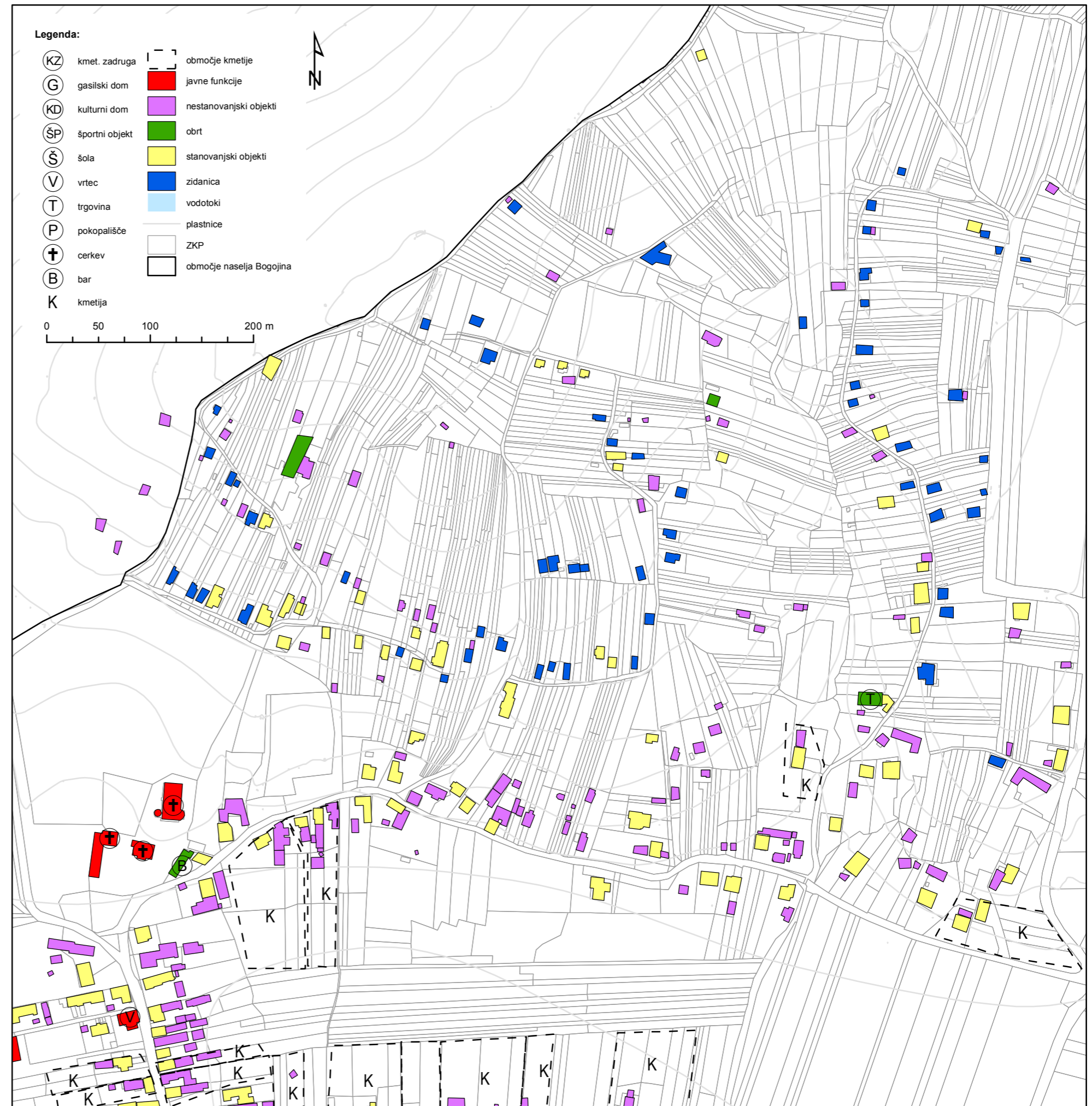
Namembnost objektov v Bogojinskih gorica

Na karti je prikaz namembnosti objektov v Bogojinskih gorica. Razvidna je pestrost objektov, ki pa se razlikuje med naseljem in goricami. Namembnost objektov se razlikuje predvsem ali ta leži na reliefno zahtevnejšem terenu, ki je primeren za drugačno rabo, ali pa le ta leži na ravninskem delu naselja. Naš prikaz prikazuje del naselja, ki se nahaja na goricah.

Na goricah se prepletajo stanovanjski objekti in zidanice, tako da tukaj nismo imeli večjih težav, saj smo prepoznali tip zgradbe, značilen za zidanice (to so manjši in ožji objekti). Navadno so locirani na slemenih, nad vinogradi. Vinograde se zaradi svoje edinstvene oblike in zasaditve da lažje prepoznati.

Objektov z javno funkcijo v Bogojinskih goricah ni – le te so koncentrirane v ravninskem delu naselja, kjer živi večina prebivalstva in kjer je dostopnost lažja in boljša. Na goricah smo zaznali le dva obrtnika in sicer prodajo rož ter Turistično kmetijo Puhana.

Ceste v goricah so po oceni videnega kar dobro urejene – večina jih je asfaltiranih nekaj pa je tudi dovoznih poti.

Dejanska raba kmetijskih zemljišč

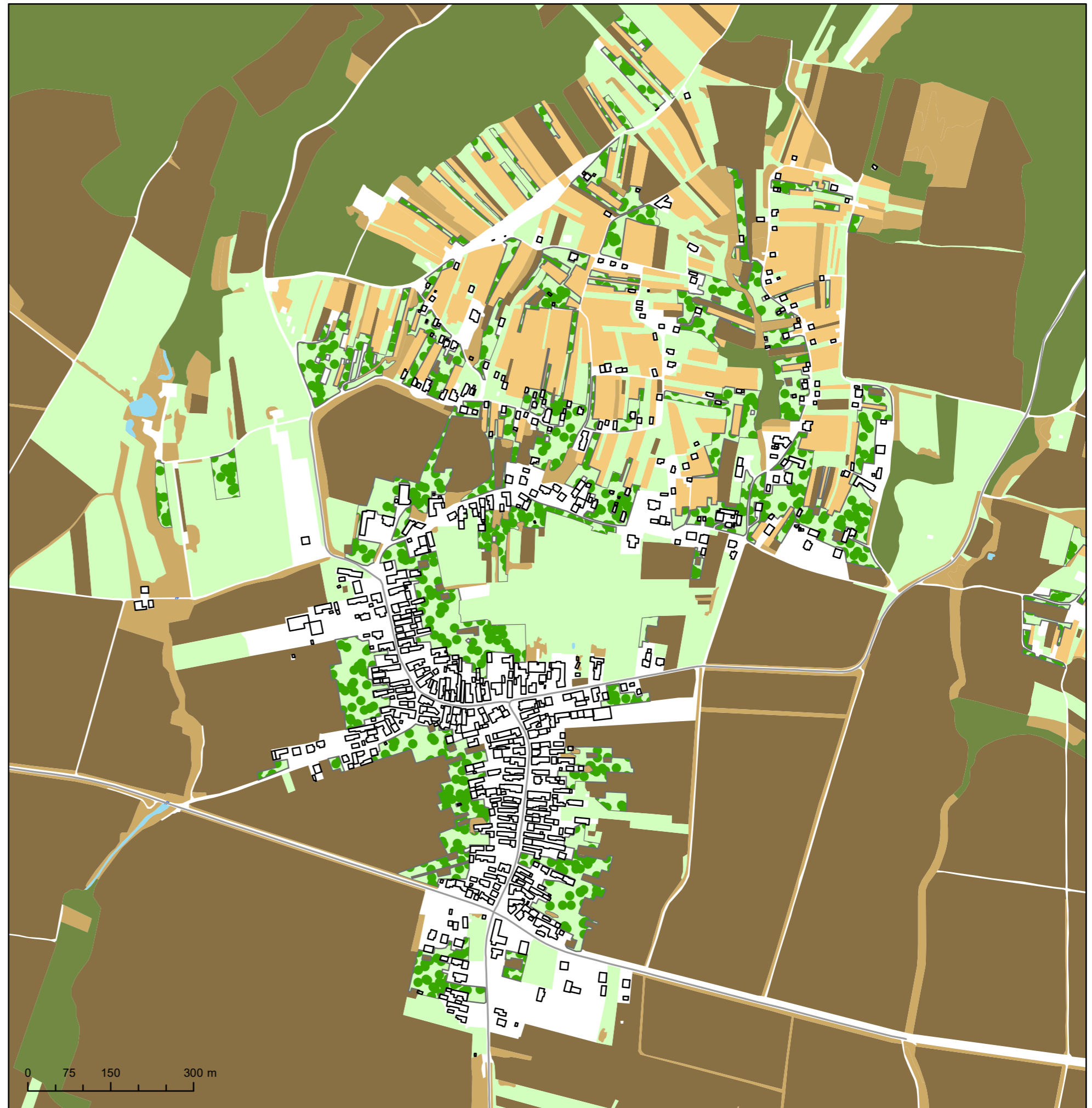
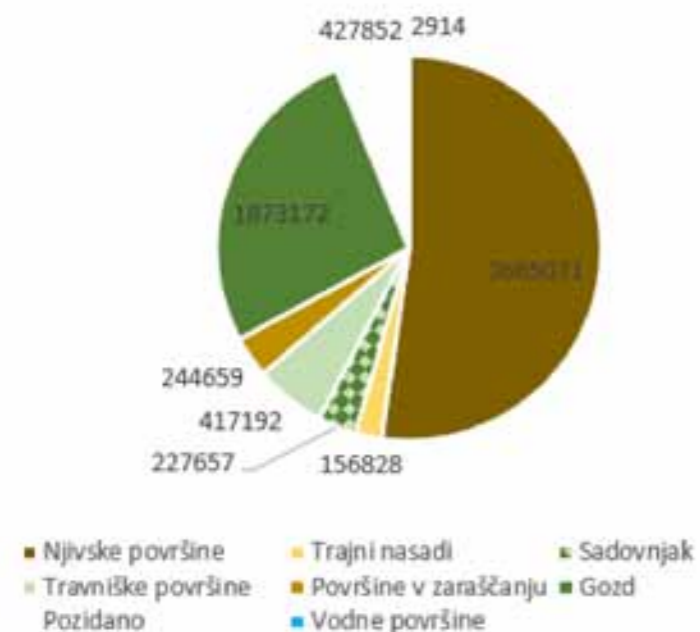
Karta prikazuje dejansko rabo kmetijskih zemljišč v naselju Bogojina in v Bogojinskih goricah. Na karti smo prikazali njivske površine, trajne nasade, sadovnjake, travniške površine, površine v zaraščanju, gozd, pozidane površine in vodne površine.

Iz karte je lepo razvidna razlika med Bogojino in Bogojinskimi goricami. V Bogojini prevladujejo njivske površine, ker gre za bolj raven svet. Bolj ko se bližamo Bogojinskim goricam več sadovnjakov, travniških površin in površin v zaraščanju. Sadovnjaki so prisotni predvsem v bližini stanovanjskih in kmetijskih objektov. Na severu obravnavanega območja lahko opazimo tudi gozdne površine.

Iz dejanske rabe kmetijskih zemljišč, je lepo razvidna tudi razlika v pozidanih površinah. Pozidane površine v Bogojini so bolj strnjene in potekajo ob cesti. V Bogojinskih goricah pa prevladuje razpršena gradnja.

Na karti je prikazan tudi graf iz katerega so razvidne površine posamezne dejanske rabe na obravnavanem območju. Vse površine na grafu se nanašajo na celotno naselje Bogojina in Bogojinske gorice in so izražene v kvadratnih metrih. Na obravnavanem območju je največ njivskih površin, potem sledijo gozd, pozidane in travniške površine, površine v zaraščanju in sadovnjaki. Najmanj pa je trajnih nasadov in vodnih površin. Vodnih površin je v dejanski rabi evidentiranih le 2914 kvadratnih metrov.

Prikaz deleža dejanske rabe zemljišč

Analiza kmetijskega prostora

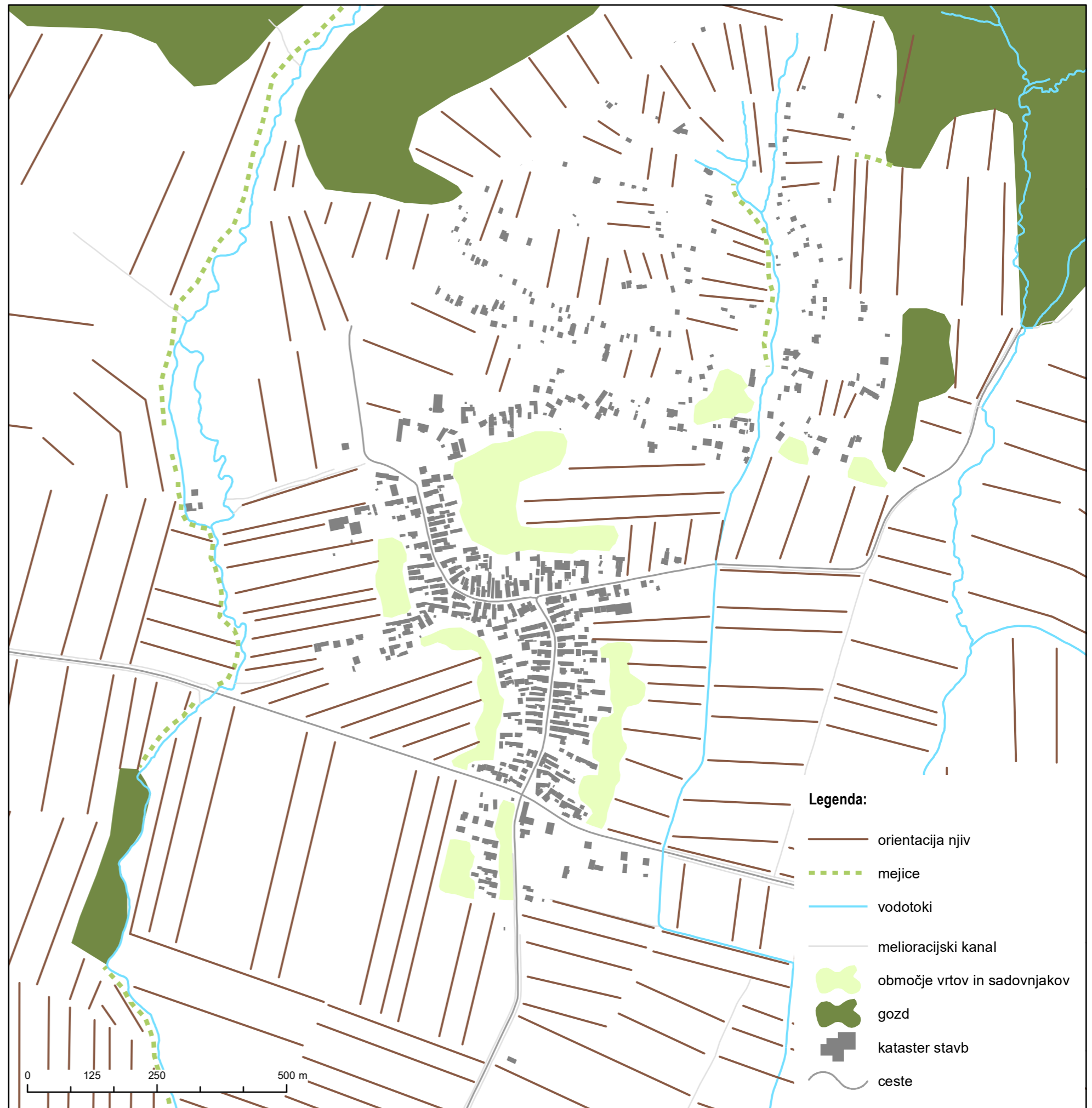
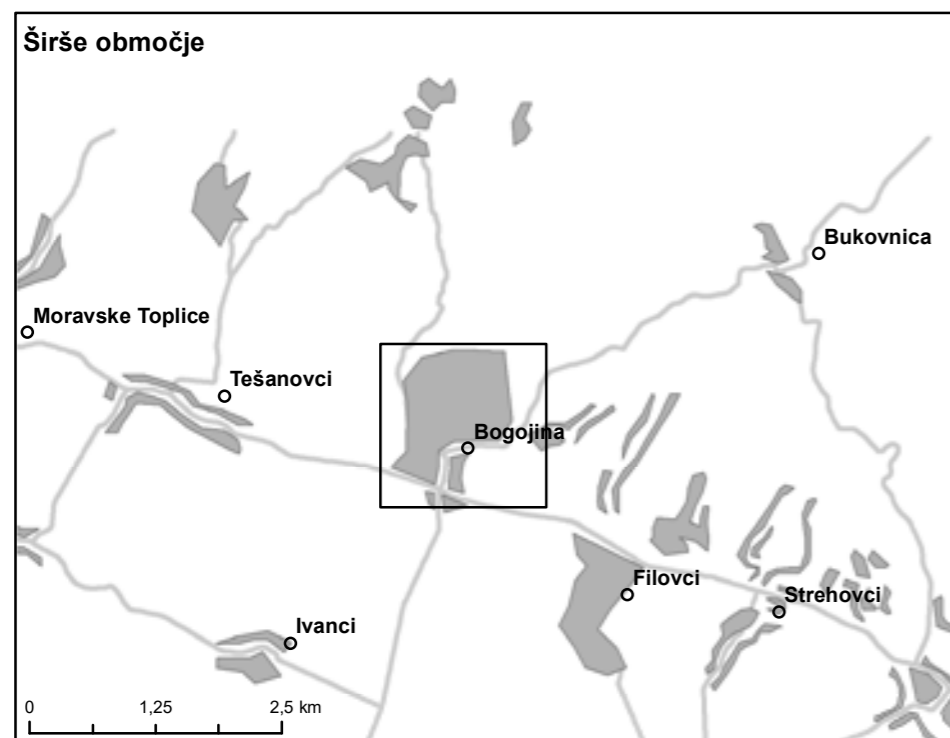
Karta prikazuje analizo kmetijskega prostora v naselju Bogojina in v Bogojinskih gorica. S to analizo smo želeli prikazati orientacijo njiv, mejice, melioracijske kanale, območje gozda in območje vrtov in sadovnjakov. Poleg tega so na karti prikazani še vodotoki, ceste in kataster stavb.

S karte je takoj razvidna lepša urejenost njiv v Bojojini kot v Bogojinskih gorica. Glavni razlog je predvsem naklon terena. Teren v Bogojini je raven, in omogoča lepe ravne linije in usklajeno usmerjenost njiv. V Bogojinskih gorica je teren gričevnat, zato njive in vinogradi niso tako usklajeni.

Na območju smo prikazali tudi mejice, ki jih je največ ob vodotokih. Glavne značilnosti mejic so, da služijo kot zatočišča, preletni koridorji in prehranjevalni habitat za številne živeče živalske vrste, zato je potrebno mejice na kmetijskih območjih ohranjati.

Na obravnavanem območju smo zaznali tudi veliko vrtov in sadovnjakov. Največ jih je v Bogojini, med območji njiv in stanovanjskimi stavbami. Na nekaterih delih so vrtovi skoncentrirani ob cesti in imajo na ta način tudi varovalno in protihrupno funkcijo.

Gozda na obravnavanem območju ni veliko, gre predvsem za gozdove, ki imajo podobno funkcijo kot mejice. Več gozda je na severu območja, vendar je na karti prikazan le gozdni rob.

Vizualna analiza naselja Bogojina

Na karti smo prikazali ključne elemente razpoznavnosti in identifikacije vaškega prekmurskega prostora. Glavni namen je prepoznavanje značilnosti prekmurske krajine, njene poselitve, strukture, reliefa in značilnosti bivanja prebivalcev.

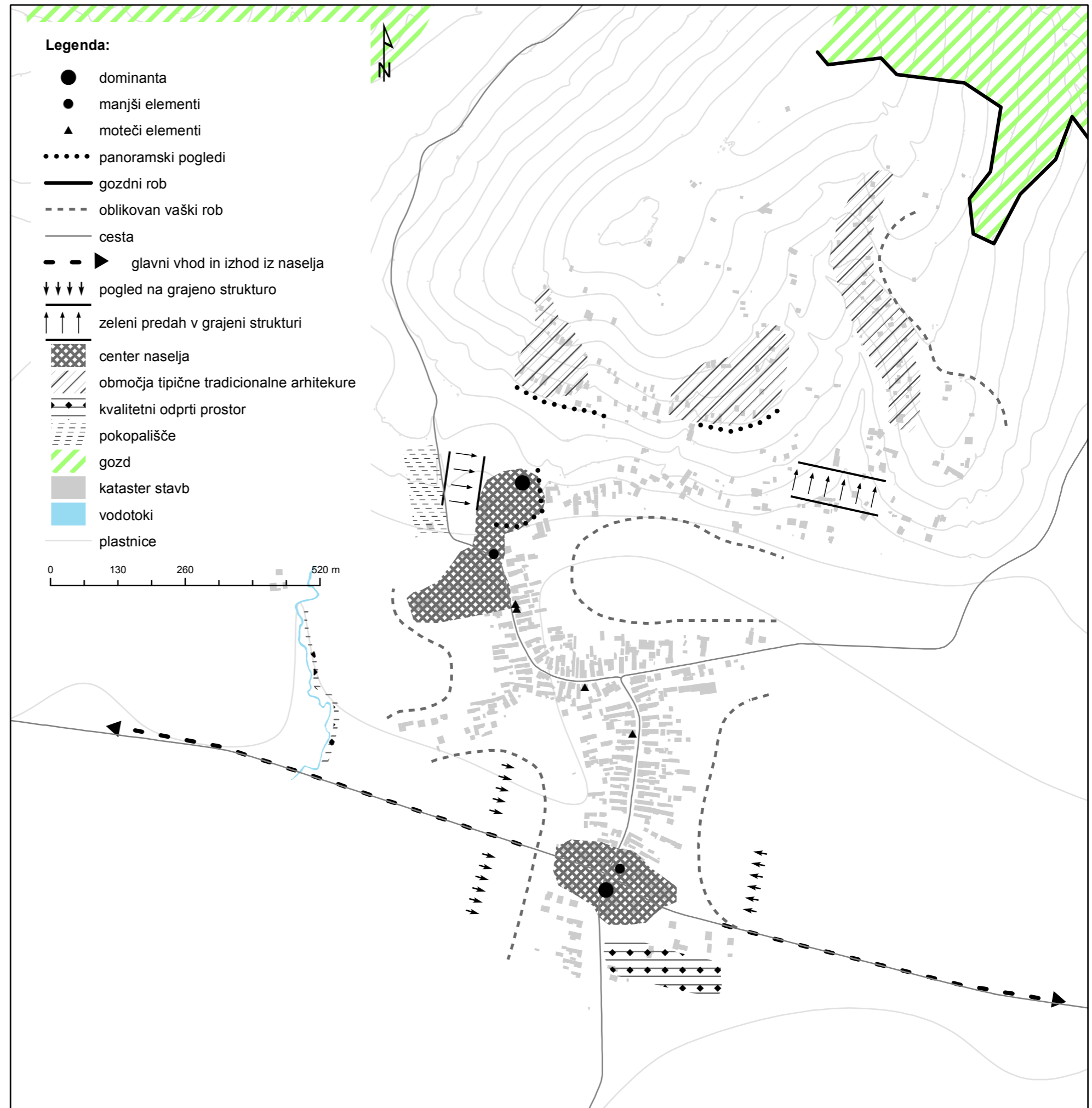
Na karti smo opredelili štiri pomembnejša območja, in sicer smo kot center mesta opredelili dve območji - eno območje zajema področje šole, vrtca in cerkve, saj smatramo, da je tam koncentracija prebivalstva večja in predstavlja neko socialno povezovanje v prostoru. Kot drugo lokacijo pa smo prepoznali območje gasilskega doma, kulturnega doma, pošte in kmetijske zadruge, saj smatramo, da je tudi tukaj koncentracija ljudi večja, saj gre za storitvene dejavnosti, ki jih ljudje obiskujejo dnevno.

Kot pomembnejša območja smo opredelili tudi pokopališče, saj predstavlja nek skupen, odprt prostor, ki v naselju nosi velik pomen. Prepoznali smo tudi kvalitetne odprte prostore, in sicer smo opredelili območje športnega društva, ki ponuja odprte površine za rekreacijo in šport. Kvaliteten odprt prostor pa predstavlja tudi potok Bogojina in sprehajalna pot ob njem, ki se začne s Spominskim parkom Bogojina. Sprehajalna pot ob potoku predstavlja kakovostno preživljanje prostega časa in oddih v naravi. Kot zadnje območje pa smo opredelili še območja tipične tradicionalne arhitekture, ki pa smo jo prepoznali v Bogojinskih goricah, in sicer zidanice.

Dominante v prostoru so točke, ki v prostoru izstopajo (pomensko ali višinsko) in se navadno po njih orientiramo v prostoru. V našem naselju smo zaznali dve dominantni - cerkev, ki se nahaja na hribu, kar ji daje še večjo, dominantnejšo in mogočno vlogo. Druga dominantna v naselju pa je gasilski doma, ki ima okoli sebe koncentrirane naslednje dejavnosti: kulturni dom in pošta, ki so za naselje izjemnega pomena. Kapelice in znamenja smo opredelili kot manjše elemente v prostoru, po katerih se lahko orientiramo. Moteč element v prostoru predstavljajo objekti, ki se s svojo barvo ne zlijejo z okolico.

Gozdni rob se nahaja na severnem oziroma severovzhodnem delu Bogojine, kjer gorice prehajajo v gozdne površine. Okoli naselja zaznamo kar nekaj prehajanj iz narave v grajeno strukturo. To smo zaznali kot grajen vaški rob. Prikazali smo tudi zeleni predah v omenjeni grajeni strukturi, ki smo ga interpretirali kot območje med cerkvijo in pokopališčem ter prehodom med naseljem in goricami. Kot zadnje pa smo opredelili še smer našega pogleda na grajeno strukturo, ki ga zaznamo, ko se peljemo skozi naselje.

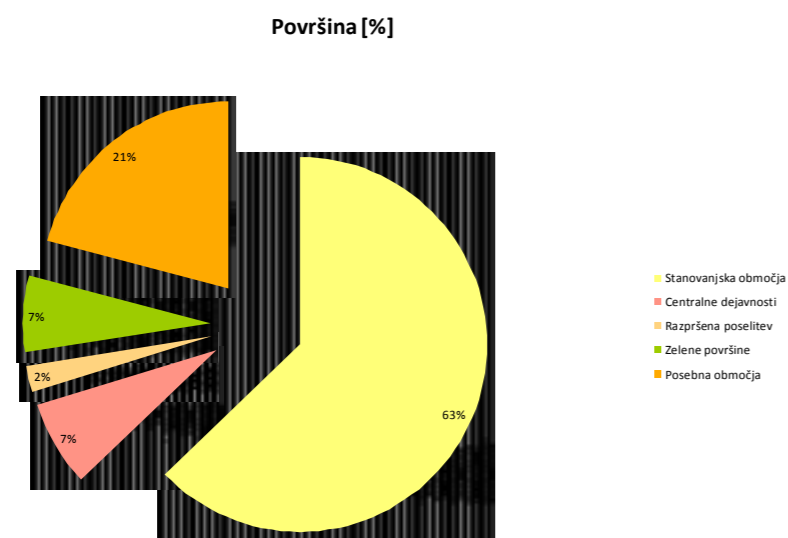
Gorice ležijo na višji nadmorski višini, zato se nam nad naseljem odpira kar nekaj lepih panoramskih pogledov in razgledov.

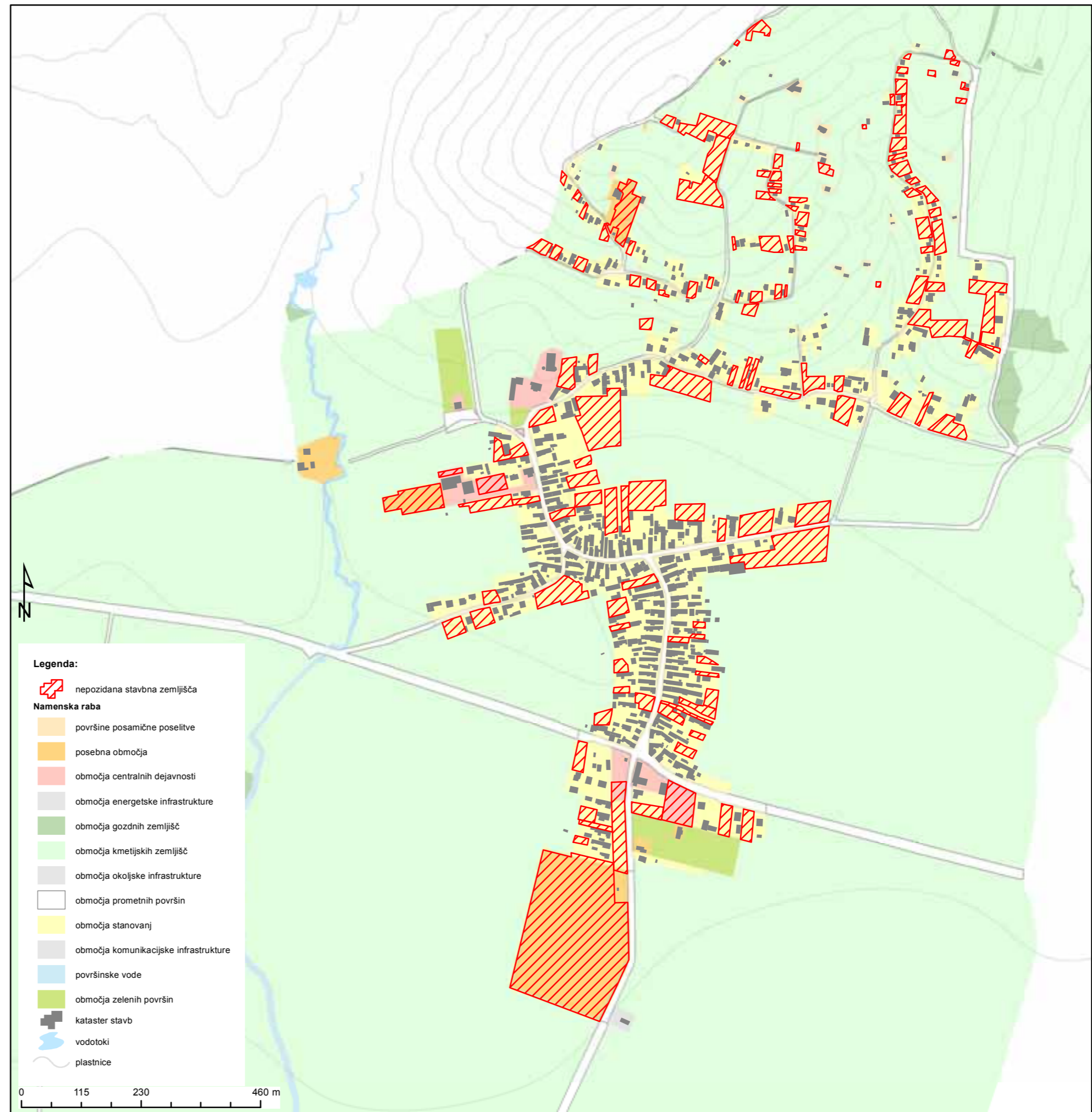
Namenska raba prostora, nepozidana stavbna zemljišča

Na karti je prikazana namenska raba prostora v naselju Bogojina in Bogojinske gorice. Poleg tega so prikazana tudi nezazidana stavbna zemljišča. Kar se tiče namenske rabe lahko vidimo, da prevladujejo stanovanjska območja, ki predstavljajo kar 62,5 odstotka celotne namenske rabe na obravnavanem območju. Potem sledijo posebna območja, območja centralnih dejavnosti, zelene površine in razpršena poselitve. Razpršena poselitev je prisotna predvsem v Bogojinskih goricah, kjer prevladujejo posamezne zidanice in vikendi. V spodnji tabeli so prikazane podrobne površine in deleži posamezne namenske rabe prostora.

Na karti so z rdečo prikazana še nezazidana stavbna zemljišča v obeh omenjenih naseljih. Nezazidana stavbna zemljišča se nahajajo predvsem na obrobju naselja. Večina nezazidanih stavbnih se nahaja na stanovanjskih območjih. Skupna površina nezazidanih stavbnih zemljišč znaša 153.348 kvadratnih metrov.

Namenska raba	Površina [m2]	Površina [%]
Stanovanjska območja	220595,6	62,5
Centralne dejavnosti	25990,8	7,4
Razpršena poselitve	8121,5	2,3
Zelene površine	23146,1	6,6
Posebna območja	73326,0	20,8
Območja energetske infrastrukture	41,5	0,0
Območja okoljske infrastrukture	1650,7	0,5
Območja komunikacijske infrastrukture	121,6	0,0
Skupna površina pozidanih zemljišč	352993,8	100,0
Nepozidana stavbna zemljišča	153348,0	43,4

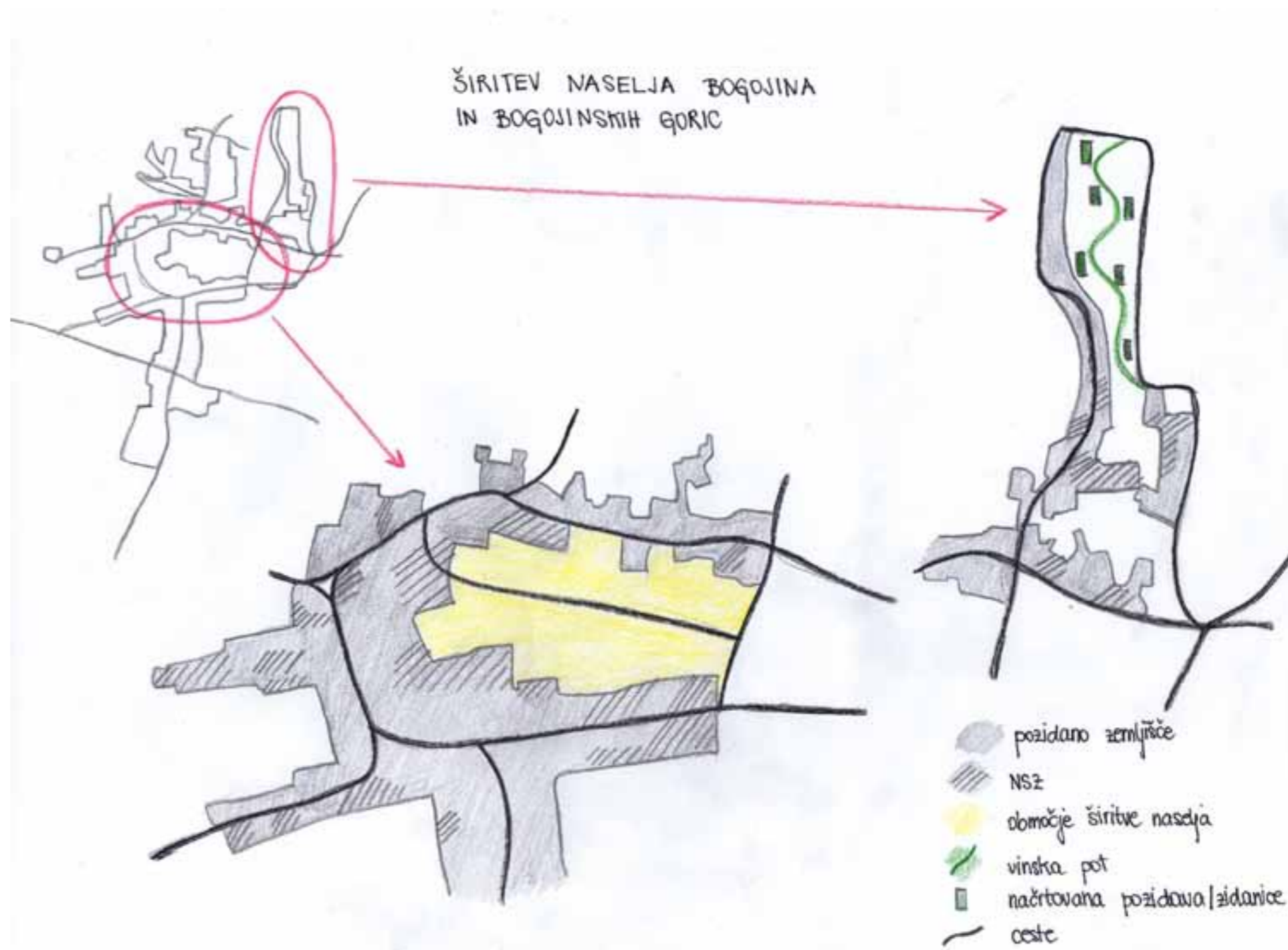

Koncept širitve naselja Bogojina

Idejna ureditev naselja je razdeljena na naselje Bogojina in na Bogojinske gorice.

V naselju Bogojina sva vrisala širitev soseske oziroma stanovanjske gradnje. To območje je v OPN-ju že predvideno za širitev soseske. S tem bi se ohranili robovi naselja, saj bi se nova poselitev usmerjala v zgoščevanje notranjosti - to pomeni, da bi se ohranila kmetijska zemljišča na obrobju naselja. Sem bi umestila predvsem enodružinske hiše, vrstne, atrijske hiše ali dvojčke. Poleg stanovanjske gradnje bi umestila tudi živilsko trgovino, ki bi bila, s širitvijo naselja, nujna. Skozi naselje sva zasnovala dodatno cesto/ulico, ki se iz glavne ceste priključi skozi nepozidano stavbno zemljišče in se na koncu prav tako priključi na obstoječo cesto. V naselje ne bi umeščali večstanovanjskih zgradb, saj se ne sklada s tipom naselja in njegove pozidave. Z širitvijo naselja bi priložnost dobile predvsem mlade družine. Z zadrževanjem mladih družin bi zagotovili normalen obstoj naselja tudi v prihodnje, saj bi bilo odseljevanja manj. Zaradi povečanega števila prebivalcev na tem območju, bi bilo potrebno načrtovati tudi dodatne javne površine. Širitev naselja ne bo vplivala na primarno dejavnost - kmetijstvo, v katero se bodo še vedno usmerjali.

V Bogojinskih goricah sva načrtovala turistično območje. Na vinorodnem območju bi izpeljala vinska pot in ob njo umestila zidanice. S tem bi se ohranila tipična arhitekturna gradnja. Zidanice bi bile namenjene turistom, kot počitniški objekti. S tem bi spodbudili domačine k lokalni obrti, saj bi bili ponudniki prav oni.

Prikaz pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč

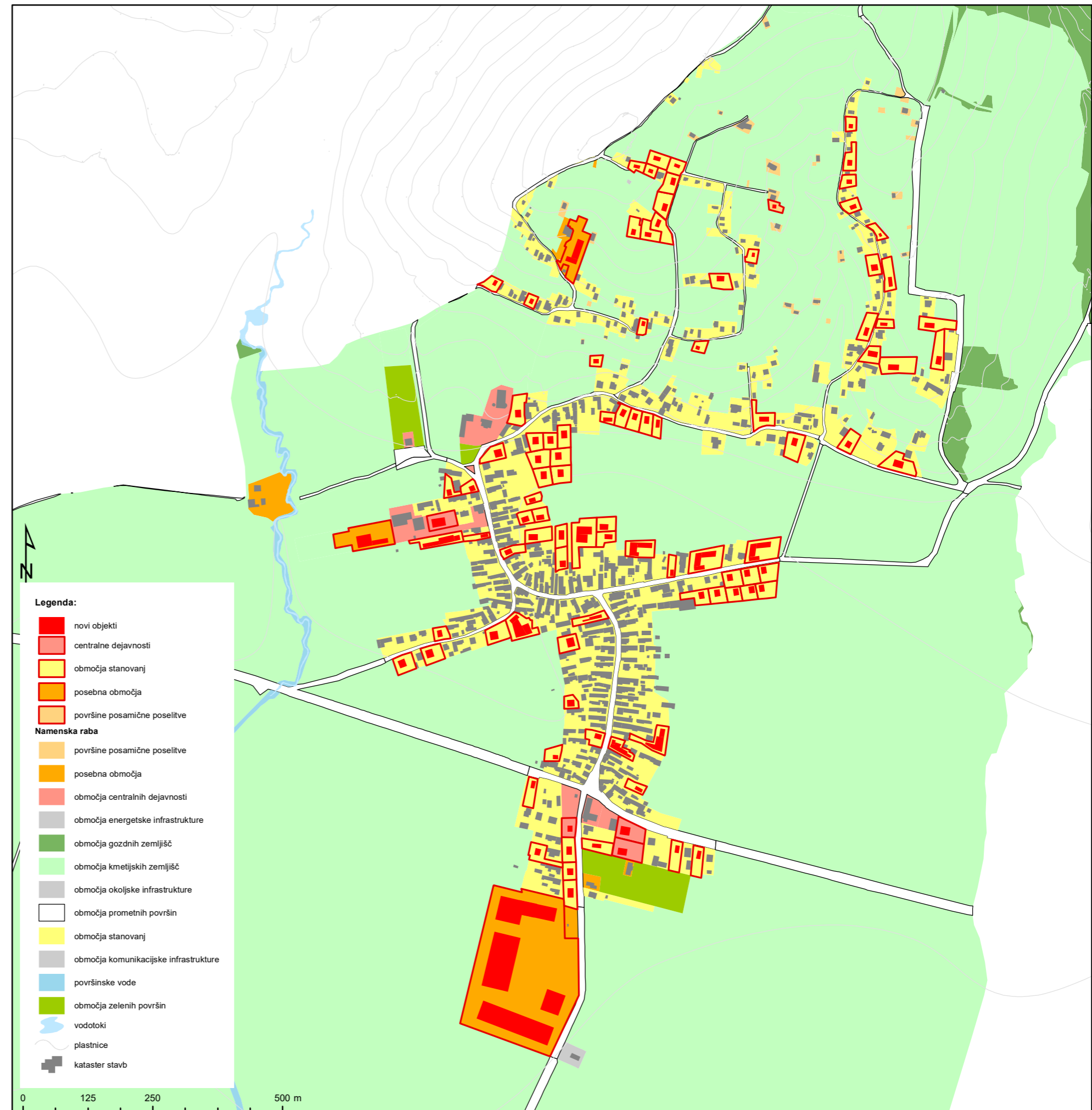
Karta prikazuje pozidavo nepozidanih stavbnih zemljišč na območju naselja Bogojina in Bogojinskih goric. Podlaga za opredelitev pozidave nezazidanih stavbnih zemljišč je namenska raba prostora in v naprej določena nezazidana stavbna zemljišča.

Največ primerov nezazidanih stavbnih zemljišč se nahaja na območju stanovanj. Nekaj nezazidanih stavbnih zemljišč je še na posebnih območjih, na območjih centralnih dejavnosti ter na površinah posamične poselitve.

Na območju Bogojine in Bogojinskih goric smo dodali 102 stavbnih parcel, ki so bila pred tem nezazidana. Ena stavbna parcela se nahaja na površinah posamične poselitve, 3 parcele se nahajajo na posebnih območjih, 4 parcele se nahajajo na območju centralnih dejavnosti, vse ostale pa na območju stanovanj.

Na ta način smo dodali 95 stanovanjskih objektov, kar pomeni, da se število prebivalcev v naselju poveča za 380. Pri izračunu smo upoštevali, da v vsaki stanovanjski hiši prebivajo približno 4 osebe. Bolj natančen prikaz in izračun površin je prikazan v spodnji tabeli.

Novi objekti glede na namensko rabo	Št. Objektov
Posebna območja	2
Območja stanovanj	95
Površine posamične poselitve	1
Območje centralnih dejavnosti	4
Površina na novo zazidanih zemljišč (po namenski rabi)	Površina [m ²]
Posebna območja	61928
Območja stanovanj	104772
Površine posamične poselitve	479
Območja centralnih dejavnosti	6729

Namenska raba prostora s prikazom širitve območij glede na scenarij in idejo, prikaz UON

Scenarij in ideja razširitve naselja Bogojina in pripadajočih Bogojinskih goric je povečati območja stanovanj, kjer bi se lahko širila soseska ter preurediti del Bogojinskih goric v turistični del.

B-1 in B-2: Območji se nahajata v osrčju naselja. To območje je tudi v OPN-ju predpisano za širitev soseske, poleg tega pa se nahaja znotraj UON. Na tem delu bi umestili enodružinske hiše, vrstne hiše ali dvojčke. Večstanovanjskih objektov ne bi bilo, saj glede na tip naselja ne ustrezajo v to območje. Z širitvijo soseske bi v to območje umestili tudi živilsko trgovino.

B-3: Skozi novo sosesko sva zasnovala cesto, ki bo prebivalcem omogočala dostop do hiš in stanovanj. Cesti se iz glavne ceste priključita skozi območje nepozadinaih stavbnih zemljišč in se na koncu priključita na obstoječo prometnico.

B-4: Izrisani poligon predstavlja celotno območje, ki bi bilo namenjeno turizmu. Znotraj tega bi izgradili 5 objektov - zidanice, ki so tipična arhitekturna gradnja in bi služile prenočiščem. Znotraj območja se nahajata še:

B-5: Na območju turizma je nekaj že obstoječih zidanic, ki bi jih vključili v naš projekt in s tem zmanjšali gradnjo in posege v prostor.

B-6: Skozi območje bi potekala vinska pot, ki bi bila del zelenega sistema, in sicer peš poti oziroma pot, ki je namenjena pešcem in kolesarjem.

B-7: Skozi celotno naselje bi oblikovala zeleni sistem poti, ki bi bila namenjena pešcem in kolesarjem. Pot bi povezovala nižinsko naselje in za ljubitelje izzivov, tudi Bogojinske gorice.

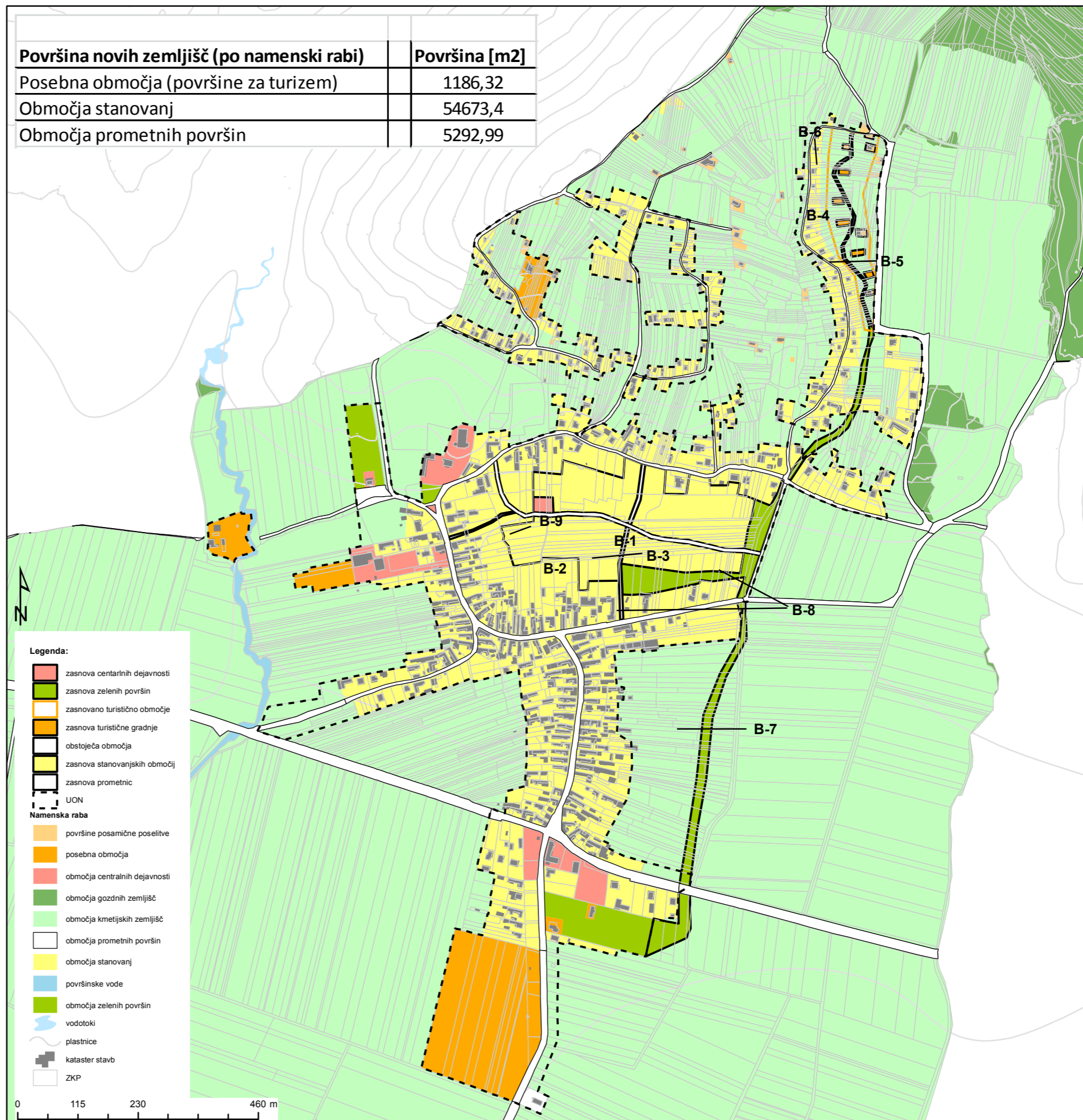
B-8: Ob novonastali soseki bi oblikovala dva parka, kamor bi umestili tudi otroški igrišči, klopice in drugo infrastrukturo, namenjeno kvalitetnemu preživljanju prostega časa.

B-9: Na začetek soseske bi obvezno umestila živilsko trgovina, saj bi se število prebivalcev povečalo.

UON Bogojina in Bogojinske gorice je razdeljen na več delov, kar je posledica precej razpršene gradnje. Meja ureditvenega območja naselja Bogojina in Bogojinske gorice več ali manj poteka po namenski rabi prostora in po grajenih linijskih elementih, kot je cesta. V primerih, kjer to ni bilo mogoče, meja UON poteka po zemljiškem katastru. V osrednjem delu Bogojine meja UON povsod ne poteka po namenski rabi, ampak tako, da že določa koncept razvoja naselja. Iz podrobnega prostorsko izvedbenega akta je razvidno, da se bo na tem delu gradila nova soseska. Ker je potrebno ohraniti že določene robove poselitve in ker se nove poselitve večinoma usmerja v zgoščevanje notranjosti, je to območje primerno za širjenje naselja.

Meja UON je tudi na zahodni strani naselja določena tako, da se tam predvideva manjša širitev naselja, ki bi potekala ob cesti. Na ta način se ne bi spreminjala tipologija poselitve v naselju Bogojina. Tudi v tem primeru meja UON poteka po ZKP.

Na območju Bogojinskih goric, je gradnja zelo razpršena, zato je UON težje določiti. Na tem območju, je tudi krajinski park Goričko, zato meja UON na nekaterih delih predstavlja tudi mejo krajinskega parka. Meja UON na območju Bogojinskih goric je zasnovana na način, da ne dopusti večjih posegov in širitve naselja. Še vedno pa je na nekaterih delih, predvsem ob cestah, prostor, ki omogoča širitev naselja. S tem ureditvenim območjem Bogojinskih goric bi precej omejili razpršeno gradnjo.

Naselje Genterovci/Göntérháza

Nataša Balant, Ženja Brezovar

Opis naselja Genterovci

Genterovci (madžarsko Göntérháza) so naselje v Občini Lendava. Ležijo ob glavni cestni povezavi med Lendavo in Dobrovnikom. Nahajajo se na območju Dolinskega, ob državni meji z Madžarsko. Gre za ravninski svet, ki je del Pomurske ravnine. Južno in severno od naselja potekata dva prekopa, Bukovniški in Jošovski prekop, ki se izlivata v Kobiljski potok. Znotraj naselja se nahajata tudi dve vodni telesu. Večje vodno telo se nahaja na jugu naselja in je del gozdnatega ter močvirnatga Črnega loga, ki je umeščen med naravne vrednote in ekološko pomembna območja.

Naselje ima značilnosti obcestne vasi. Stanovanjski objekti so nanizani na obeh straneh ceste, proti kateri so obrnjeni s krajšo stranico hiše, sledijo jim gospodarski objekti. Manjši del naselja se nahaja ob križišču glavnih prometnih povezav, kjer najdemo tudi nekaj javnih objektov kot so šola, vrtec, cerkev itd. Večji del bivalnega naselja se nahaja severneje, ob nekoliko bolj razvejani cestni mreži.

Naselje je opredeljeno kot območje madžarske narodne skupnosti, zato je poleg slovenščine uradni jezik tudi madžarščina. V Genterovcih se nahaja Dvojezična osnovna šola Genterovci – Göntérháza. Poleg šole se v isti stavbi nahaja še vrtec Lendava Lendvai Ovoda, DE Genterovci. V severnem delu naselja se nahaja kulturni dom, kjer imajo sedež Kulturno društvo Hetés, Krajevsna skupnosti Genterovci in Prostovoljno gasilsko društvo Genterovci. V Genterovcih se nahajata dva sakralna objekta, cerkev Marije Snežne in leseni zvonik (Harangláb), ter nekaj verskih obeležij in spominskih plošč. Z varstvenim režimom kulturne dediščine sta zavarovana dva objekta, domačija na severovzhodni strani vasi iz prve polovice 20. stoletja, in prej omenjeni leseni vaški zvonik iz druge polovice 19. stoletja. V Genterovcih je tudi nekaj starejših vodnjakov, ki so značilni za širše območje. Ob glavnem križišču stojita še zapuščenec secesijska vila in objekt starega parnega mlina.

Umestitev Genterovcev v širši prostor

Severni del naselja Genterovci

Zemljiško katastrski prikaz naselja

Na spodnjih kartah sta prikazana aktualni zemljiško katastrski prikaz in prikaz katastra iz leta 1864. Genterovci so imeli že leta 1864 zasnovo, ki je ohranila vse do danes. Predvsem cestno omrežje se do danes praktično ni spremenilo, bistveno pa se je povečalo število objektov. Popolnoma se je ohranila tudi usmerjenost parcel, ki so v naselju predstavljale nadaljevanje stanovanjskih objektov v krajino, zato se tudi njihova usmerjenost prilagaja le tem. Edina očitna sprememba v parcelaciji je nastala zaradi dedovanja. Zaradi delitev na vse manjše dele, so danes za to območje značilne ozke in dolge parcele. Kljub delitvi, je mogoče z ortofoto posnetkov prepoznati, da se te parcele obdelujejo kot večji skupni deli, ki so bolj podobni parcelni strukturi iz leta 1864. Na starejšem katastru je mogoče prepoznati dva večja enovita območja in sicer severovzhodno od naselja ob meji z Madžarsko in na jugu na območju Črnega loga.

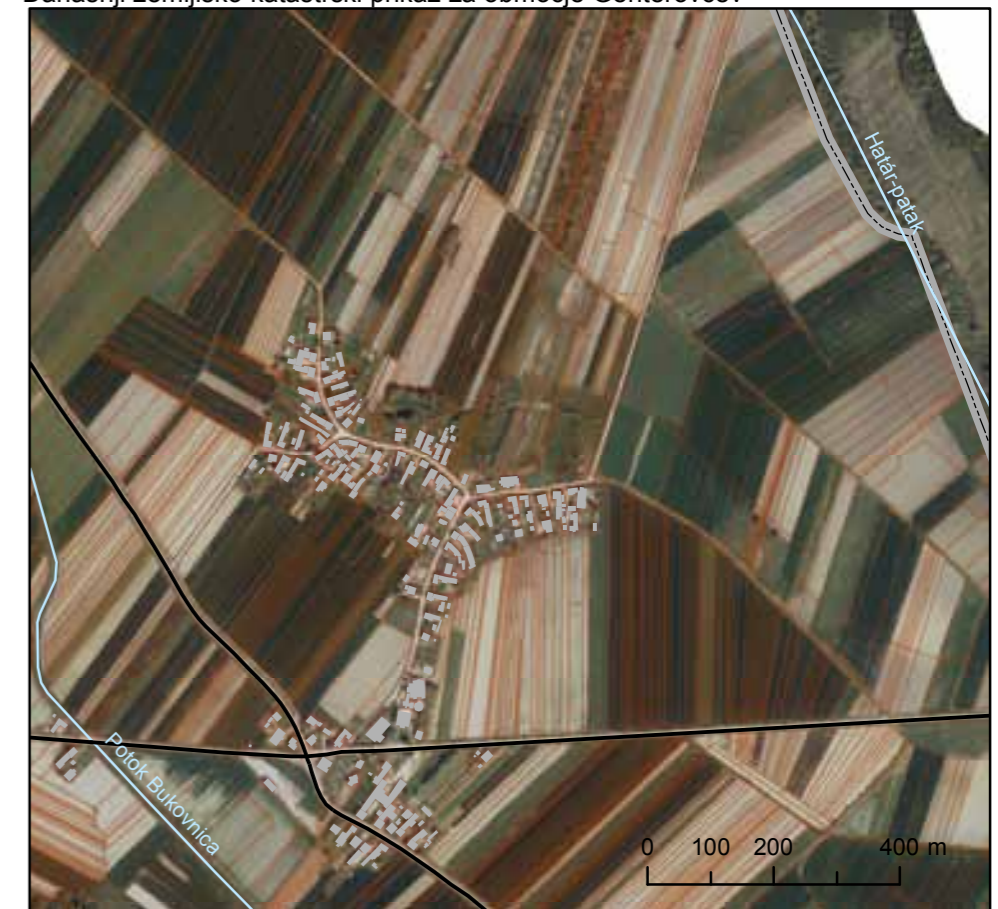
Pogled na severni del Genterovcev

Prikaz zemljiškega katastra za območje Genterovcev leta 1864

Današnji zemljiško katastrski prikaz za območje Genterovcev

Demografija

V naselju Genterovci je leta 2019 živel 178 prebivalcev, 83 moških in 95 žensk. Tortni grafikon prikazuje starostno strukturo prebivalstva. Največ oseb pripada starostni skupini 15-64 let, ki predstavljajo 64 % celotne populacije. Sledijo osebe, stare 65 let ali več (29,2 %) in osebe, stare 0-14 let (6,7 %). Povprečna starost prebivalcev je 51,2 leti. Indeks staranja znaša 433,3, kar je močno nad slovenskim povprečjem (131,7).

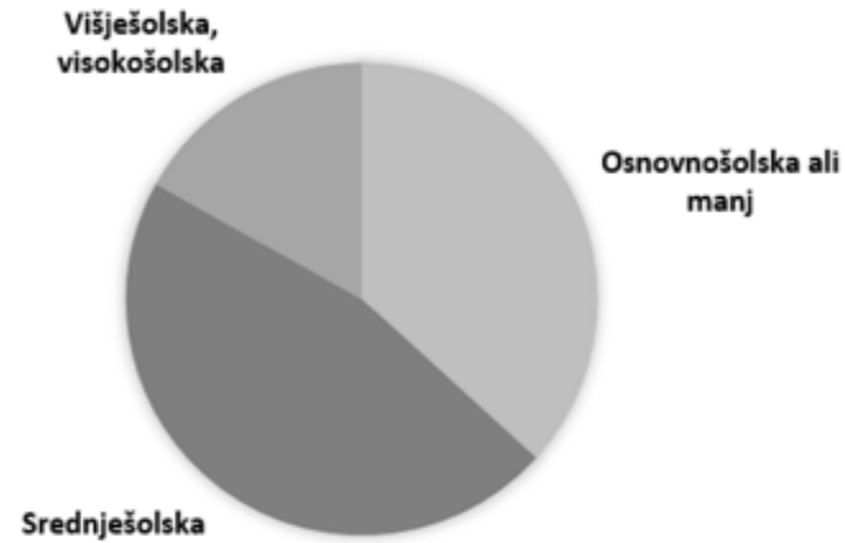
Za naselje Genterovci je značilen stalen upad števila prebivalcev. Leta 2011 je v naselju živel 205 prebivalcev, leta 2014 je vrednost padla na 191 prebivalcev, v leta 2018 pa je v naselju bivalo 177 prebivalcev. Število prebivalcev se je leta 2019 povečalo za ena. Natančnejše gibanje prebivalstva med leti 2011 in 2019 prikazuje spodnji grafikon.

Med prebivalci Genterovcev prevladuje srednješolska izobrazba. Oseb, ki so zaključile srednjo šolo je 77 (46 %). Le osnovno šolo je opravilo 61 (37 %) oseb, medtem ko je visokošolsko izobraževanje zaključilo 28 oseb (17 %). Delovno aktivnih je 90 oseb, neaktivnih pa 76.

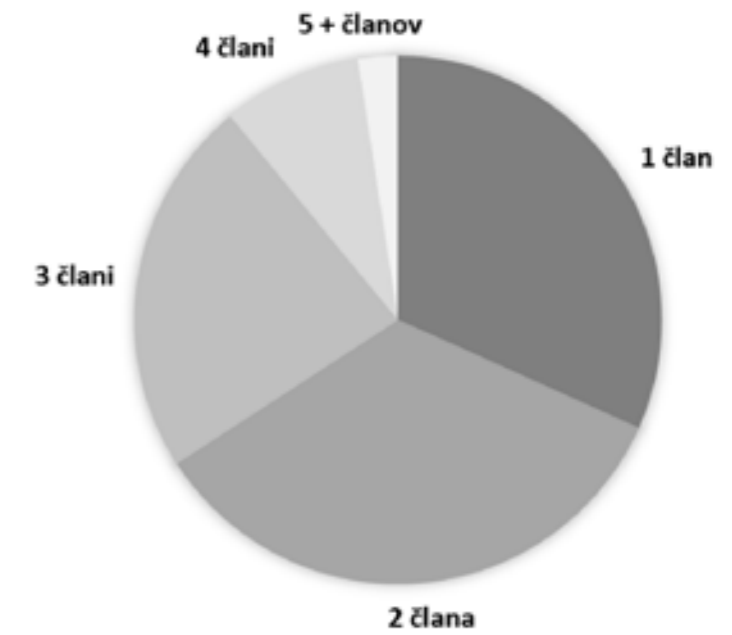
V naselju je 82 gospodinjstev. Prevladujejo gospodinjstva z manjšim številom članov. Med njimi je največ gospodinjstev, v katerih bivata po dve osebi (28 gospodinjstev) ali ena oseba (26 gospodinjstev). Tričlanskih gospodinjstev je 19. Devet gospodinjstev šteje skupaj štiri člane ali več. Povprečna velikost gospodinjstva v Genterovcih je 2,2 člana.

Med letoma 2011 in 2019 je razmerje med delovno aktivnim in neaktivnim prebivalstvom ostalo bolj ali manj nespremenjeno.

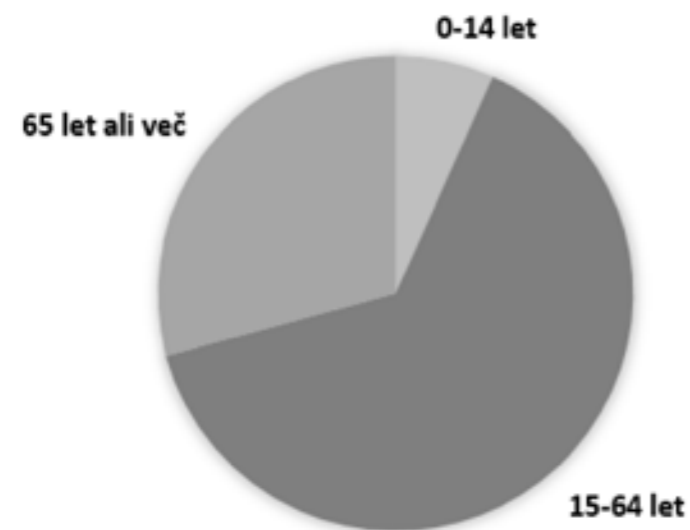
IZOBRAZBENA STRUKTURA PREBIVALSTVA

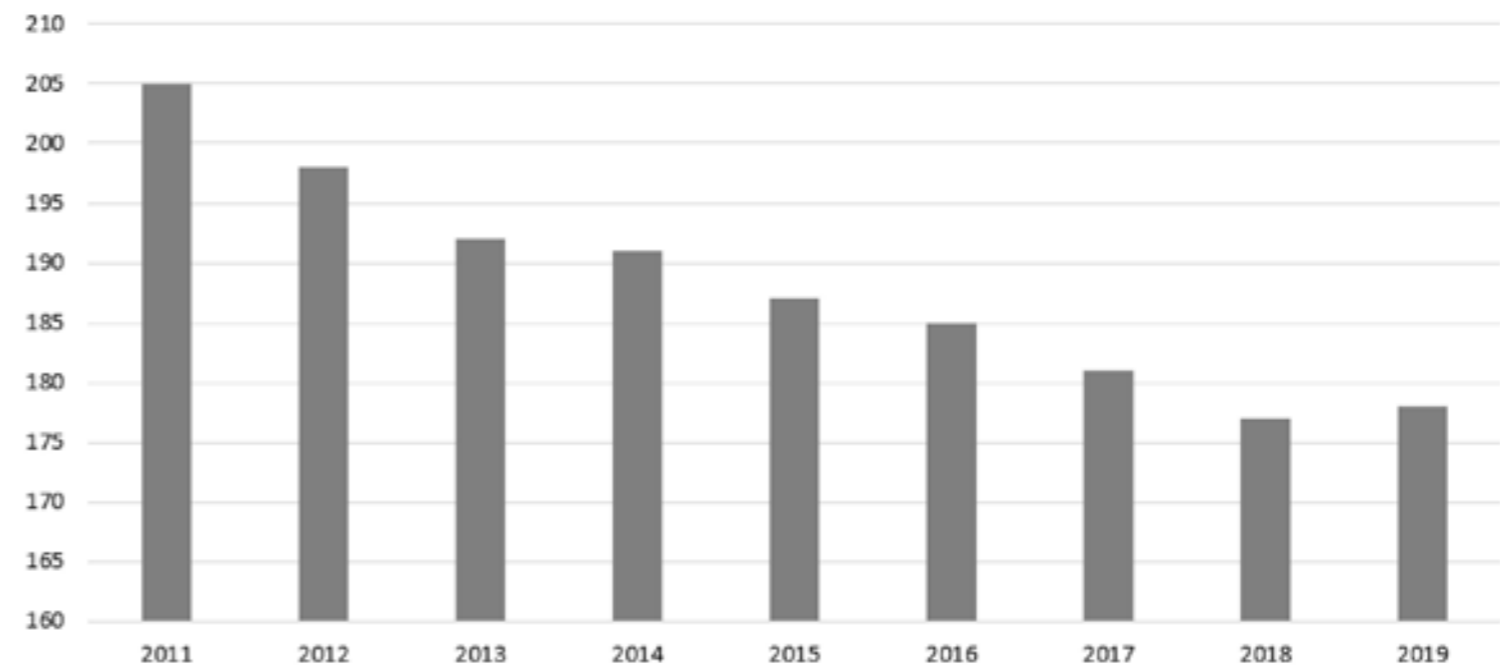
ŠTEVILO ČLANOV GOSPODINJSTVA

STAROSTNA STRUKTURA PREBIVALSTVA

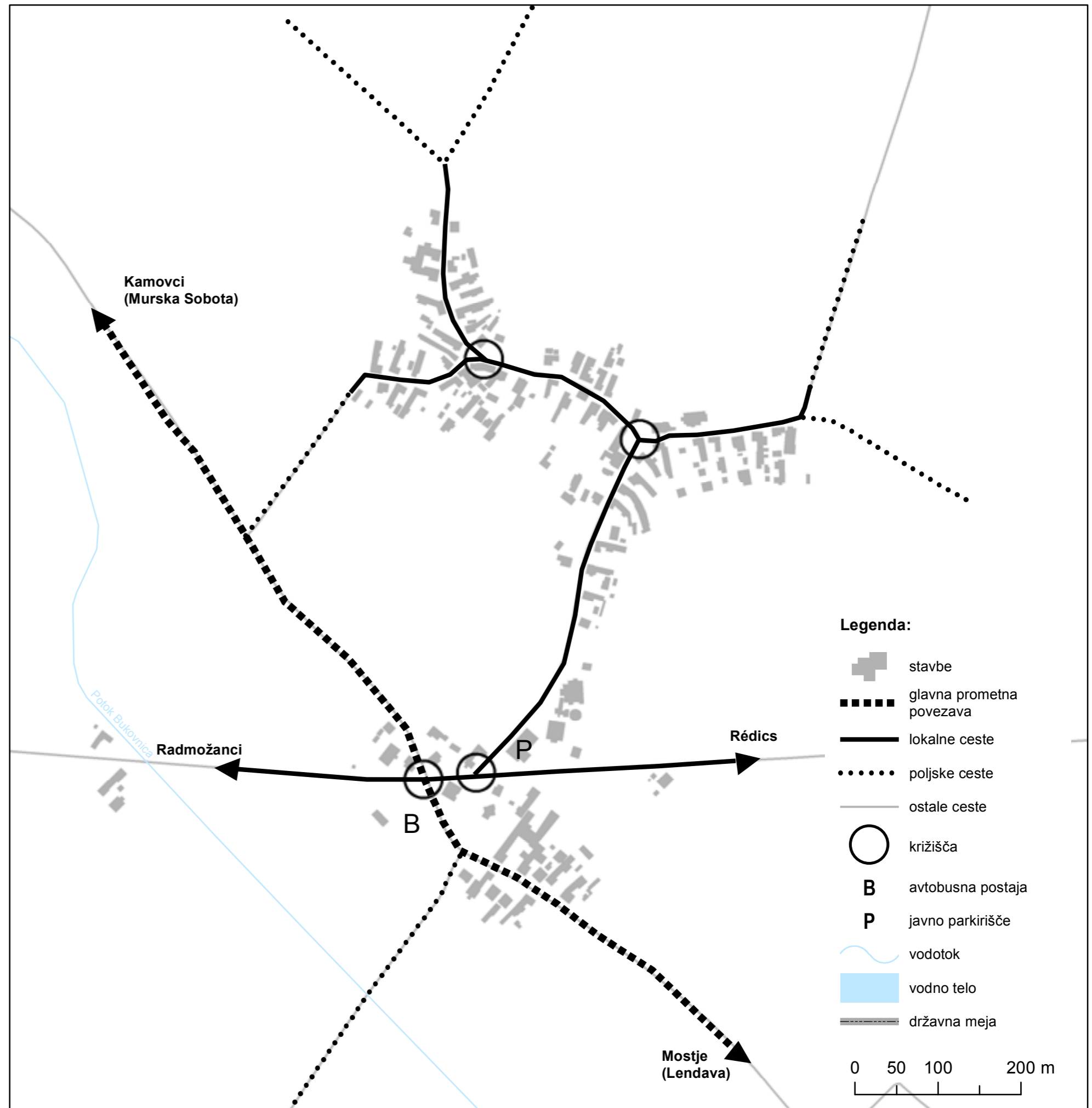

GIBANJE ŠTEVILA PREBIVALCEV MED LETOMA 2011 IN 2019

Prometna infrastruktura naselja Genterovci

Genterovci so razdeljeni v dva dela. Večji del naselja ja za kakih 400 m oddaljen od glavne cestne povezave. V tem delu so stavbe razporejene ob razvejani cestni mreži, ki se v krajino nadaljujejo preko poljskih cest. Južni del naselja se nahaja ob križišču glavne prometne povezave med Lendavo in Mursko Soboto ter drugo glavno cesto v naselju. Ob glavni prometni povezavi se na robu naselja nadaljuje tudi pot za kolesarje in pešce, ki je ločena od vozišča. V Genterovcih se nahaja le eno večje javno parkirišče in sicer poleg osnovne šole. Na križišču glavne prometne povezave in druge glavne ceste se nahaja tudi avtobusna postaja s povezavami do Lendave in Murske sobote. Poleg osnovne šole se nahaja še avtobusno postajališče za šolske avtobuse. Genterovci so od Lendave oddaljeni 8 km, za vožnjo z avtomobilom potrebujemo 9 minut. Od Murske Sobote je naselje oddaljeno 23 km oziroma 20 minut vožnje z osebnim vozilom.

Slemenska slika in topologija

Slemenska slika:

Slemenska struktura objektov v naselju je precej raznolika. Slemena stanovanjskih objektov v večini primerov potekajo vzporedno s cesto, medtem ko je za nestanovanjske objekte značilna pravokotna smer slemen glede na cesto. V južnem delu naselja pri nestanovanjskih objektih prevladuje usmerjenost slemen v smeri SV-JZ, pri stanovanjskih pa smer SZ-JV. Večina stanovanjskih objektov v severnem delu naselja ima usmerjenost slemen v smeri Z-V ali S-J, nestanovanjski pa SV-JZ ali Z-V. Raznolika je tudi velikost slemen objektov. Pojavljajo se različne dolžine, med 4 in 20 metri. V povprečju so slemena dolga šest metrov.

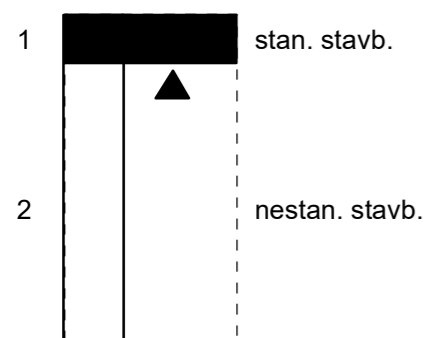
Tipologija kmečkega doma in hiše:

Tipologija kmečkega doma je na karti prikazana s črkovnima oznakama. Pojavljajo se predvsem geometrično pravilni domovi. Na karti sta prikazani zgoj prevladujoči kategoriji, in sicer vogalni dom oz. dom na ključ in stegnjen dom. Shematski prikaz prevladujočih tipov kmečkega doma prikazuje skica 1. Za vogalni dom je značilno, da ste kmečka hiša in gospodarsko poslopje pod eno streho, poslopje pa je postavljeno na vogal. Kadar so vsi objekti združeni v eni vrsti govorimo o stegnjenem domu. Kmečki hiši so tako priključena tudi ostala poslopja. Vsi objekti so pod eno streho ter s čelno smerjo usmerjeni proti cesti. Vhodi vogalnih in stegnjenih domov so v večini primerov v notranjem delu dvorišč, obrnjeni stran od ceste. Za novejšje objekte je značilen vhod s ceste. Poleg omenjenih prevladujočih tipov kmečkega doma, se na območju naselja pojavljata še dva tipa, tristranski in vzporedni dom, prav tako geometrično pravilnih oblik.

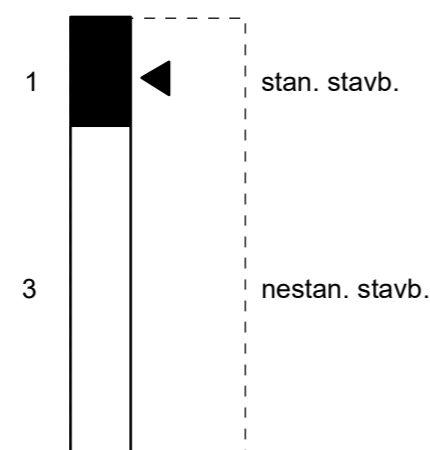
Večina kmečkih hiš je ohranila panonski ali vzhodno slovenski slog, za katerega je značilna ozka in nizka gradnja. Medtem ko sta včasih prevladovali ilovica in slama, je danes najpogostejši gradbeni material opeka.

skica 1: Shematski prikaz prevladujočih tipov kmečkega doma

T1 - vogalni dom

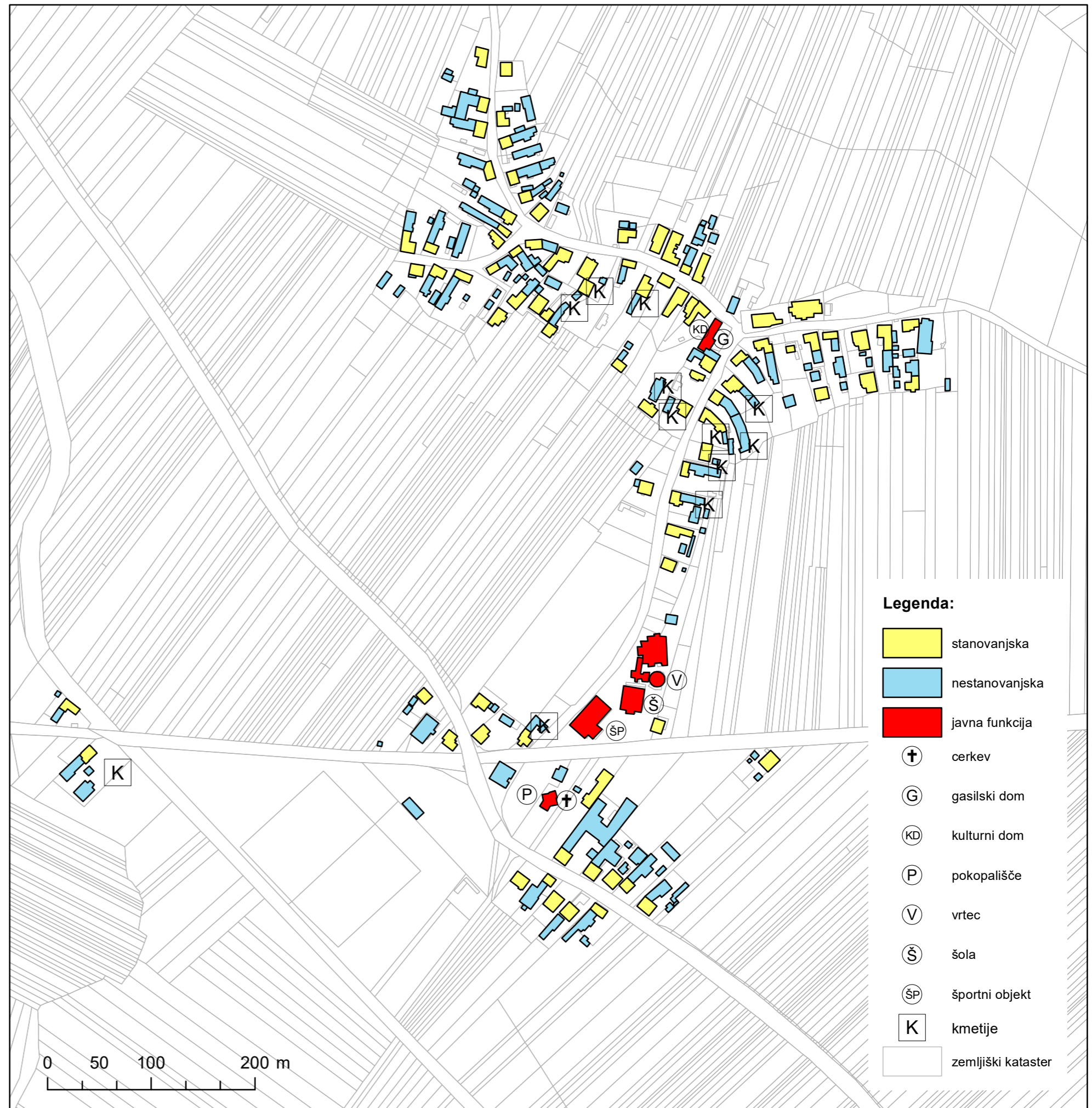

T2 - stegnjen dom

Namembnost objektov

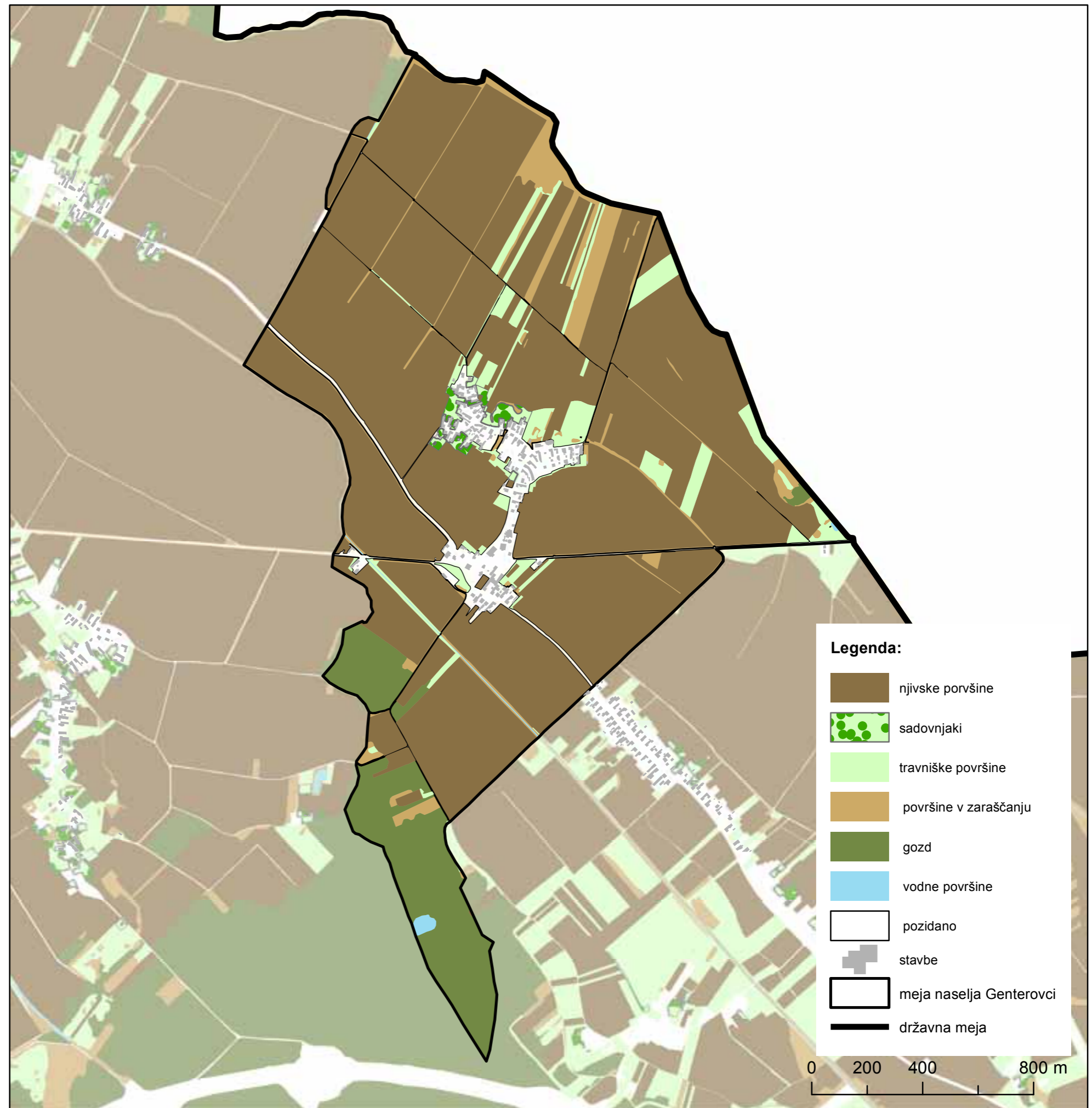
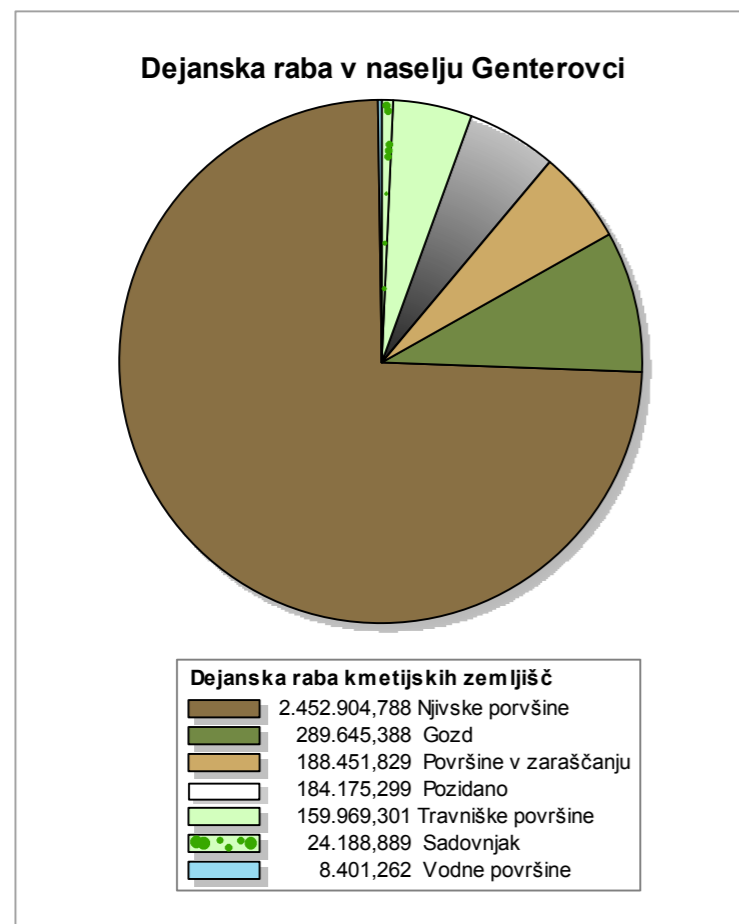
Karta prikazuje namembnost objektov v naselju Genterovci. Prevladujejo stanovanjski (151) in nestanovanjski (87) objekti. V skupino slednjih se uvrščajo različna gospodarska poslopja, drvarnice, garaže itd. Vlogo javne funkcije ima manjše število objektov (7), ki so locirani v osrednjem delu naselja. Osnova šola (Dvojezična osnovna šola Genterovci) se nahaja v južnem delu Genterovcev. Poleg šole je športno igrišče. V sklopu osnove šole deluje tudi vrtec (Enota DE Genterovci, enota vrtca Lendava). Prav tako se v tem delu naselja, ob glavni prometnici, nahajata cerkev (Kapela Marije Snežne) in pokopališče. Poleg omenjenih, ima javno funkcijo tudi objekt v središču severnega dela naselja, v katerem imajo sedež kulturni in gasilski dom ter krajevna skupnost Genterovci. Po podatkih Geodetske uprave RS se na območju naselja nahaja dvajset objektov, katerih uporaba je definirana kot »Kmetijski prostor«. Ocenjujemo, da se v naselju nahaja enajst kmetij.

Dejanska raba kmetijskih zemljišč

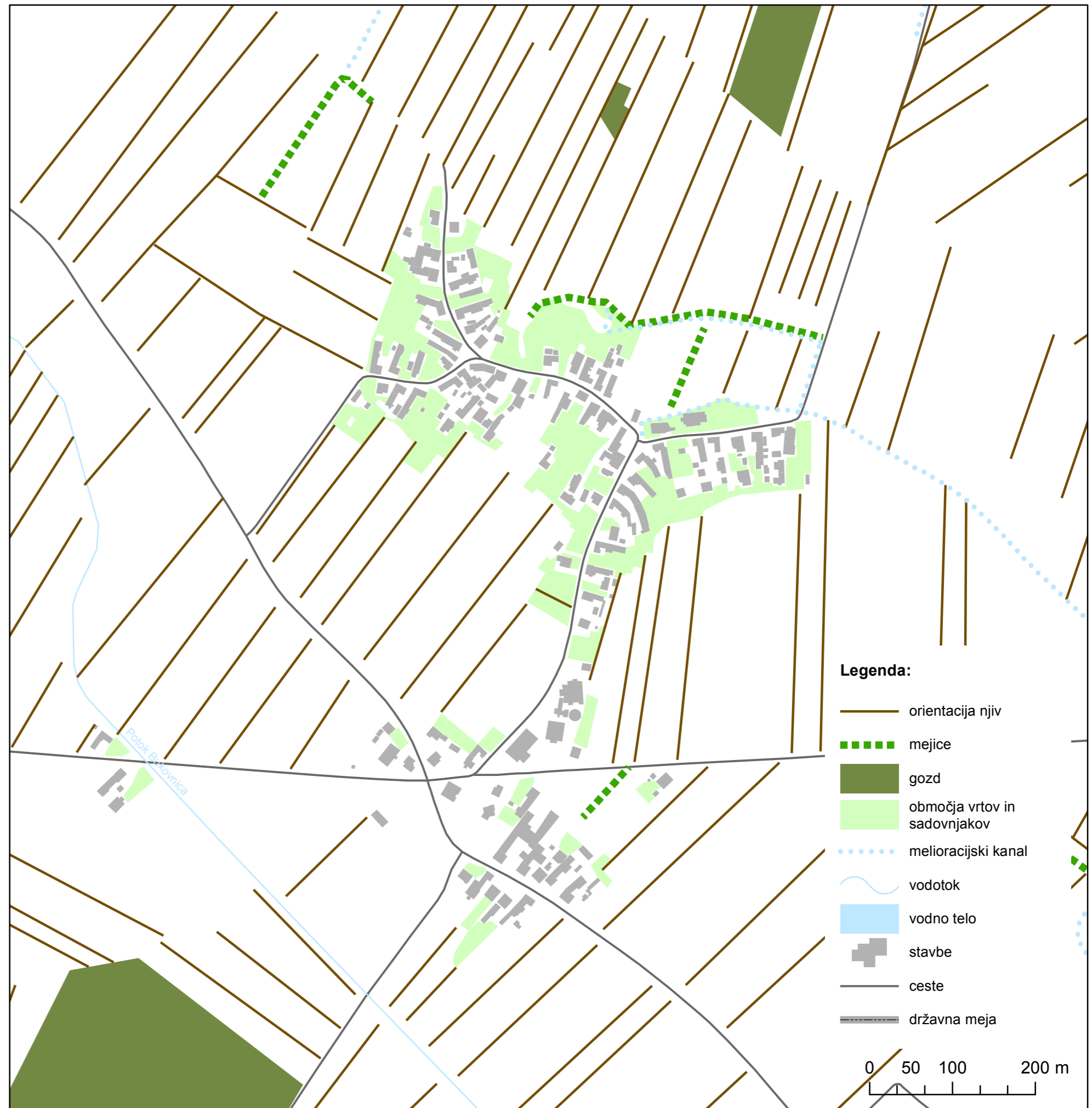
Med kategorijami dejanska raba kmetijskih zemljišč na območju naselja Genterovci prevladujejo njivske površine. Te pokrivajo slabe tri četrtine naselja (74 %) in so najpogostejše v osrednjem delu naselja, torej v okolici strnjene poselitve in vzdolž glavnih prometnic. Na drugem mestu po deležu površin dejanske rabe je gozd z 9 % površin. Večina gozdnih površin je locirana na jugu naselja v dveh večjih skupinah. Te so del večjega gozdnatega območja Črni log, ki se nadaljuje proti jugu. Sledijo površine v zaraščanju, ki jih je 6 %. Mednje smo uvrstili kmetijska zemljišča v zaraščanju, neobdelana kmetijska zemljišča, plantaže gozdnega drevja ter drevesa in grmičevje. Večina površin v zaraščanju se nahaja na severu naselja v bližini državne meje z Madžarsko. Na območju naselja Genterovci je 5 % travniških površin, prav toliko je tudi pozidanih površin. Manj kot 1 % površin je sadovnjakov. Nahajajo se na robu poselitve v severnem delu vasi. Manj kot 1 % je tudi vodnih površin. Na območju naselja sta dva prekopa in dve manjši vodni telesu. Trajnih nasadov v Genterovcih ni, se pa nahajajo v sosednjih naseljih. V drugih pogledih se dejanska raba kmetijskih zemljišč v Genterovcih bistveno ne razlikuje od širšega območja.

Na kartografskem prikazu je dejanska raba kmetijskih zemljišč poudarjena za območje naselja Genterovci. V legendi grafikona je poleg kategorije kmetijskih zemljišč zapisana še površina zemljišč v naselju in sicer v kvadratnih metrih.

Analiza kmetijskega prostora

Na karti so prikazani glavni elementi kmetijskega prostora na območju Genterovcev. Orientacija njiv se prilagaja cestnemu omrežju in poselitvi. Ob glavni cestni povezavi med Lendavo in Mursko soboto so njive orientirane pravokotno na njen potek, prav tako ob prometnici, ki vodi do Rédicisa. Spremembo v orientaciji njiv je mogoče zaznati severozahodno od naselja, kjer je usmerjenost njiv prilagojena tamkajšnji poselitvi in poteka v smeri severozahod - jugovzhod. Enako smer imajo tudi njive na jugozahodu naselja poleg gozdnatega območja. Večja območja zaraščanja je mogoče prepoznati tudi ob meji z Madžarsko, kjer se gozdni rob pomika na opuščene kmetijske površine. Za širše območje so značilne ozke in dolge parcele, kljub temu je mogoče iz ortofoto posnetkov območja razbrati, da se nekatere kmetijske površine obdelujejo v večjih skupkih. V teh primerih, kmetijska zemljišča, tudi nimajo več značilne ozke in dolge oblike, pač pa postaja razmerje med stranicami vse bolj enako. Na širšem območju naselja je kar nekaj mejic, ki razmejujejo posamezne skupine kmetijskih površin. Do danes so se večinoma ohranile ob vodotokih oziroma ob vodnih kanalih in ob poljskih poteh. Več je tudi melioracijskih kanalov. Bukovniški potok, ki poteka južno od naselja je prav tako kanaliziran. Kmetijski prostor je od naselja večinoma ločen z ožjim pasom vrtov oziroma sadovnjakov. Glede na klasifikacijo rabe kmetijskih zemljišč je največ sadovnjakov ohranjenih na severozahodu naselja. Tudi v ostalih delih naselja je vseeno mogoče opaziti posamezna sadna drevesa in manjše vrtičke.

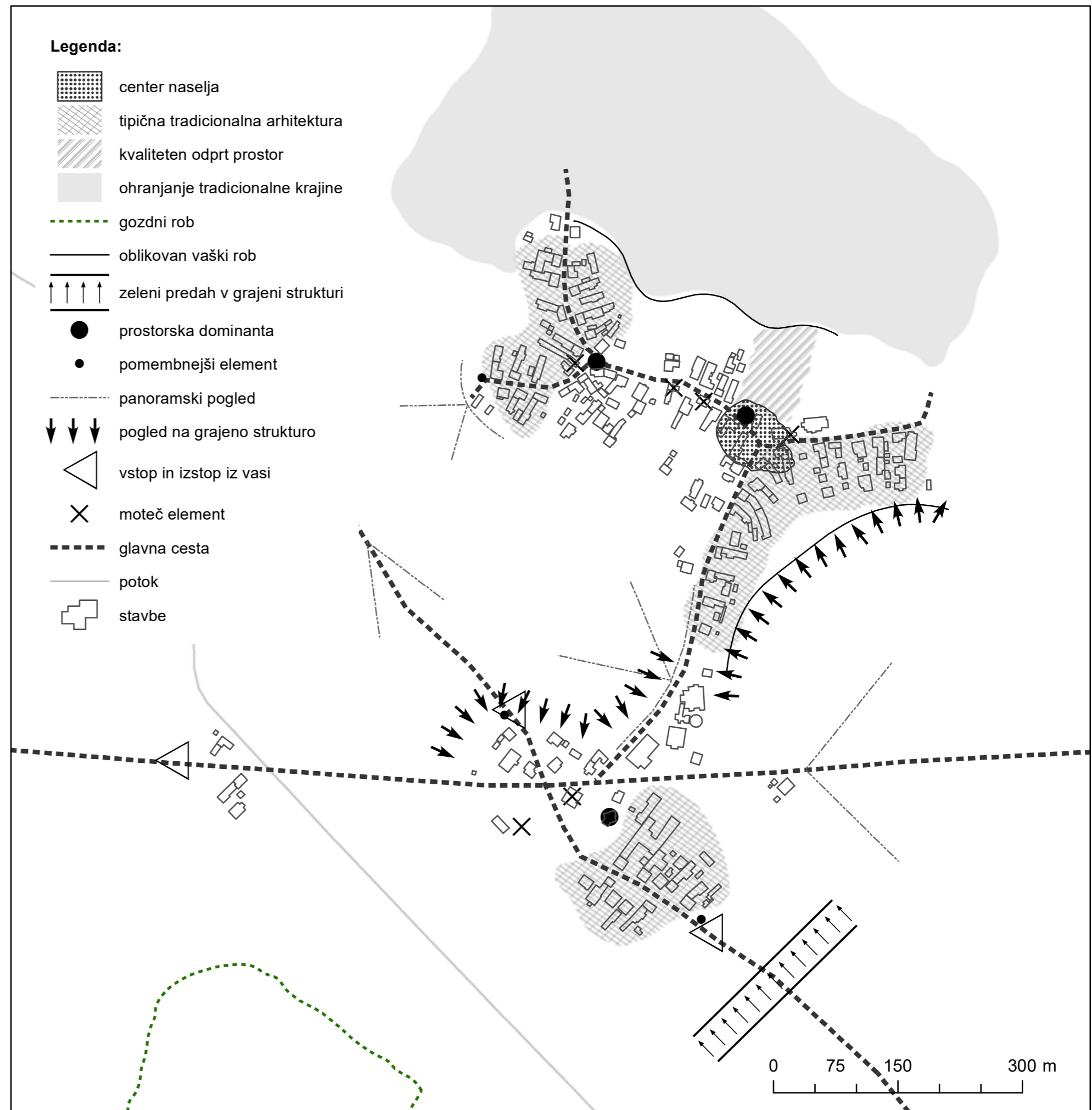

Vizualna analiza

Na karti so označeni trije vstopi oz. izstopi iz naselja. Vsi se navezujejo na glavni prometnici, ki v večji meri potekata čez južni del naselja. Naravni, gozdni rob, del večjega Črnega loga, poteka po južnem in jugozahodnem delu naselja. Izrazito oblikovan vaški rob je značilen predvsem za severni del naselja. V osrednjem delu naselja ta sovпада s pogledom na grajeno strukturo. Večje območje z ohranjeno tradicionalno krajino je na severnem delu Genterovcev. Zeleni predah v grajeni strukturi, ki preprečuje nadaljnje širjenje naselja, bi bilo potrebno ohraniti v južnem delu naselja.

Center je v osrednjem severnem delu naselja in vključuje več različnih območij. V tem delu naselja se med drugim nahaja tudi večji kvaliteten odprti prostor, na katerem stoji leseni zvonik. Prostor je namenjen večnamenski uporabi, na njem se odvijajo številni javni dogodki in prireditve. Ob glavni prometnici v centru naselja se nahaja večfunkcijska zgradba, v kateri imajo sedež kulturni in gasilski dom ter krajevna skupnost Genterovci. Za center Genterovcev je značilna tipična tradicionalna arhitektura, ki se v zgoščeni obliki pojavljajo tudi na skrajnem južnem in severozahodnem delu naselja. Zanj so značilni tipični kmečki domovi in hiše. V večini primerov gre za vogalni dom oz. dom na ključ in stegnjen dom s panonskim ali vzhodno slovenskim slogom, za katerega je značilna ozka in nizka gradnja.

V Genterovcih smo prepoznali tri prostorske dominante, in sicer kapelo (Kapela Marije Snežne) v središču južnega dela naselja, leseni zvonik (Haranglábse), ki ima središčno lego v severnem delu Genterovcev, ter spomenik (spomenik žrtvam prve svetovne vojne), prav tako v severnem delu naselja. V naselju se nahaja več pomembnejših elementov. Gre predvsem za manjša sakralne objekte in obeležja ob cestah ali drugih javnih površinah. Pogosto se nahajajo ob vhodih v naselje. Izbrani panoramski pogledi iz in v naselje so možni iz glavnih prometnic. Ti vključujejo tako poglede na grajeno strukturo oz. vaški rob, kot tudi na obdelovalne površine v naselju. V prostoru smo zaznali tudi nekaj motečih elementov – objekti potrebni prenove oz. objekti, katerih arhitektura ni usklajena z obstoječo arhitekturo naselja.

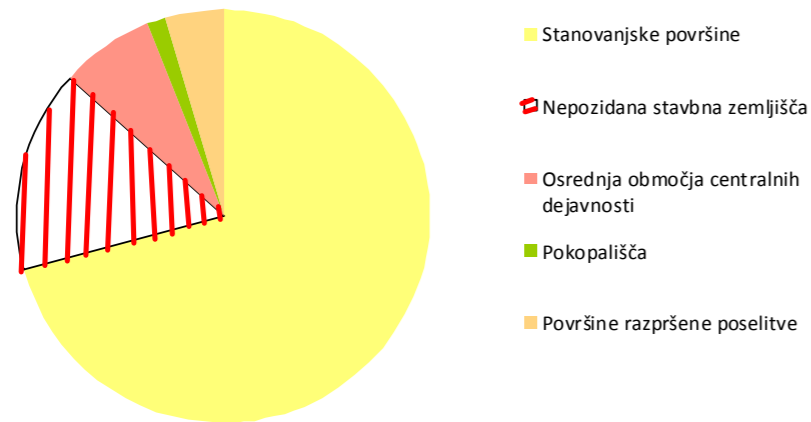
Namenska raba prostora in nepozidana stavbna zemljišča

Na karti sta prikazani generalizirana namenska raba prostora in nepozidana stavbna zemljišča glede na obstoječo ureditev. Naselje Genterovci so del občine Lendava, ki še nima veljavnega Občinskega prostorskega načrta. Za namen prikaza rabe prostora v Genterovcih smo zato prilagodili generalizirano namensko rabo prostora, tako da je skladna z oznakami v Občinskih prostorskih načrtih.

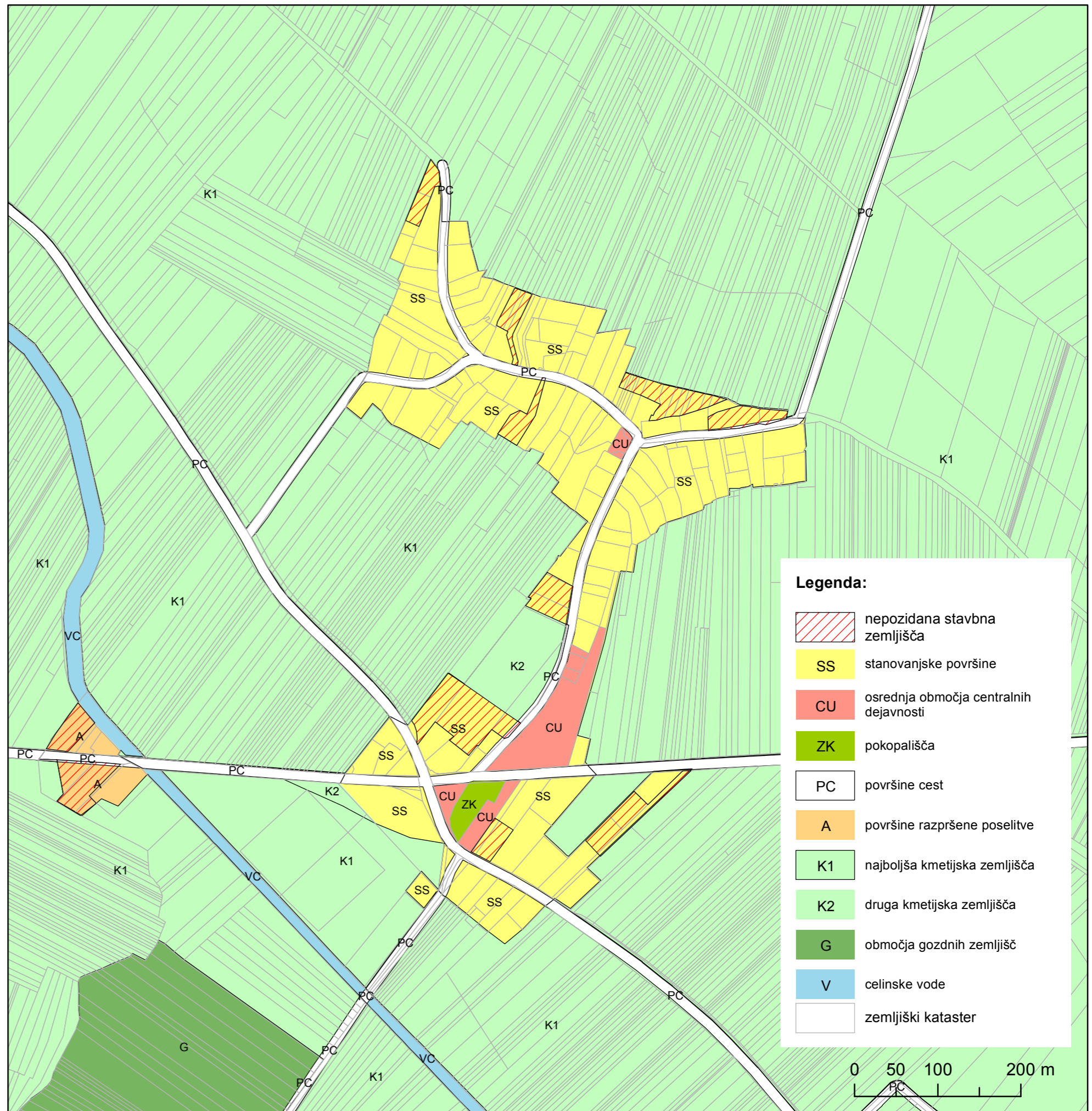
Generalizirana namenska raba prostora je na območju stavbnih zemljišč večinoma skladna s trenutno poselitvijo in ne obsegajo dodatnih območij na robovih ali izven naselja. Vseeno je nekaj nepozidanih stavbnih zemljišč, ki so na karti označena z rdečo šrafuro. Določili smo jih tako, da nismo posegali na funkcionalna zemljišča obstoječih stavb ter omejili minimalno velikost nepozidanega stavbnega zemljišča na 1000 m². Glede na vsa stavbna zemljišča je nepozidanih 16 % vseh stavbnih zemljišč oziroma 25.623 m². Površine in deleži vseh stavbnih zemljišč so po kategorijah prikazani na grafikonu in v preglednici. Skupno je vseh stavbnih zemljišč v naselju Genterovci 162.052 m². Med kategorijami stavbnih zemljišč prevladujejo stanovanjske površine, ki jih je 87 %. V naselju so štiri manjša območja centralnih dejavnosti in pokopališče. Med stavbnimi zemljišči je tudi 5 % površin razpršene poselitve.

Naselje v celoti obdajajo kmetijska zemljišča, ki so večinoma najboljša kmetijska zemljišča. Na robu poselitve sta le dva manjša območja z drugimi kmetijskih zemljišč. Znotraj upravnih meja naselja se nahajajo tudi površine cest, vodne površine ter območja gozdnih zemljišč.

Površina stavbnih zemljišč glede na izrabo

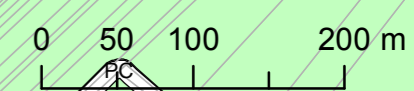

Vrsta zemljišča	Površina (m ²)	Delež (%)
Stanovanjske površine	140389	87
Osrednja območja centralnih dejavnosti	12015	7
Pokopališča	2256	1
Površine razpršene poselitve	7392	5
Skupaj stavbna zemljišča	162052	100
Nepozidana stavbna zemljišča	25623	16

Legenda:

- nepozidana stavbna zemljišča
- SS stanovanjske površine
- CU osrednja območja centralnih dejavnosti
- ZK pokopališča
- PC površine cest
- A površine razpršene poselitve
- K1 najboljša kmetijska zemljišča
- K2 druga kmetijska zemljišča
- G območja gozdnih zemljišč
- V celinske vode
- zemljiški kataster

Usmeritve za urejanje naselja

SWOT analiza

Prednosti:

Ena izmed glavnih prednosti, ki jo zaznavamo je povezanost med ljudmi. Naselje ima aktivno lokalno skupnost. V prostorih kulturnega doma se odvijajo številni kulturni in drugi družabni dogodki (glasbene prireditve, predstave, etnološke zbirke, fotografske razstave itd.). Aktivna sta tudi Prostovoljno gasilsko društvo in Kulturno društvo Hetes. V severnem delu naselja, ob lesenem zvoniku je kvaliteten odprt prostor, kjer se prav tako odvijajo različne prireditve, npr. Vaški dnevi v Genterovcih. V naselju sta v večji meri ohranjena značilna stavbna tipologija in tipični kmetijski prostor. Na podobo naselja vplivajo številni sakralni objekti in obeležja. Ob glavni prometni povezavi (Lendava-Dobrovnik) poteka peš in kolesarska pot. Kot prednost naselja obravnavamo tudi naravne danosti. Južni del naselja je del Črnega loga, ki je zavarovan z različnimi režimi (spada med ekološko pomembna območja, naravno vrednoto, območje Natura 2000). Ocenjujemo, da ima območje dobro dostopnost. Nahaja se v bližini avtoceste in pomembnega funkcijskega središča (Lendava).

Priložnosti:

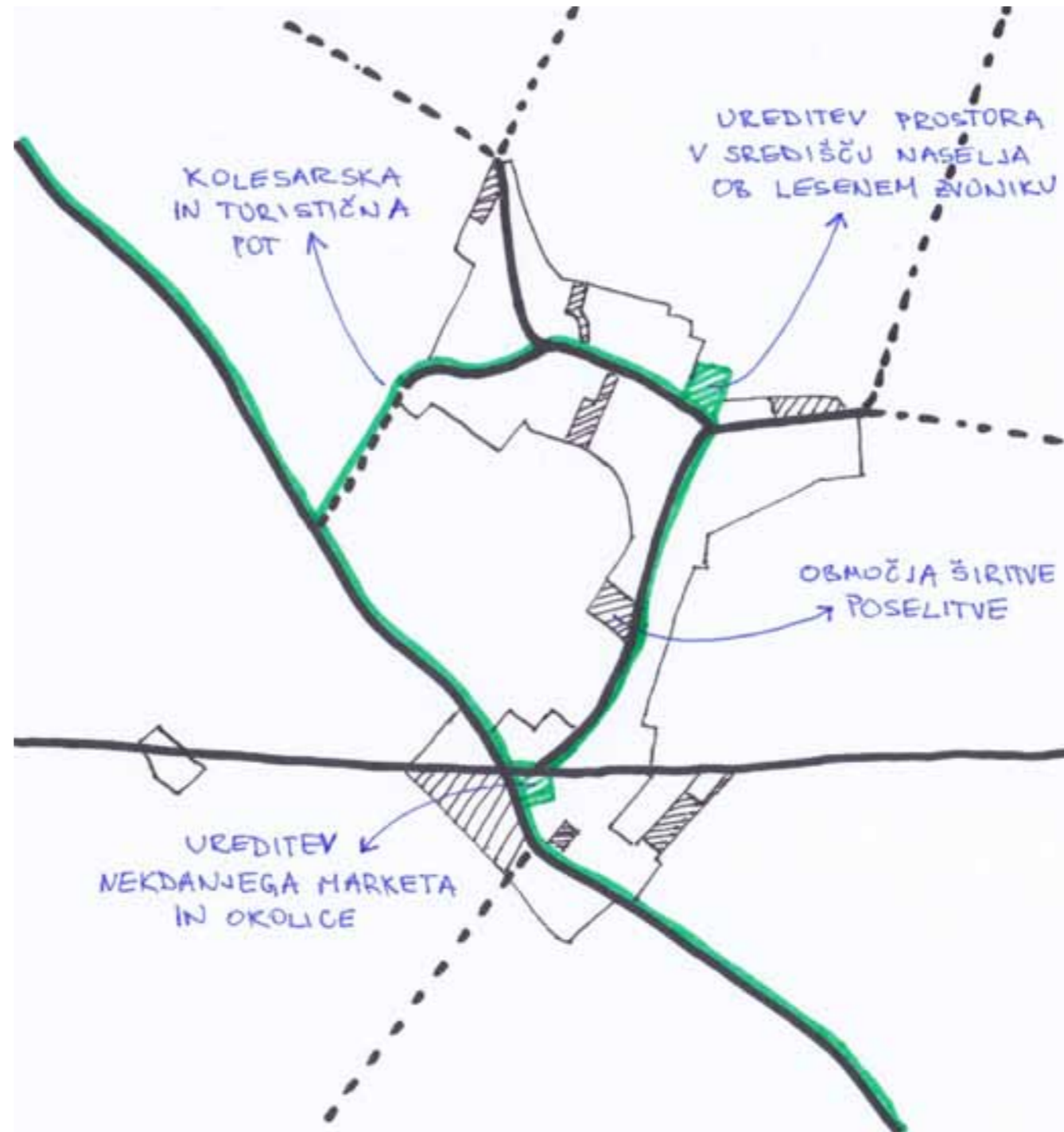
Veliko priložnost predstavljajo CLLD (Community Led Local Development) projekti, s katerimi bi lahko prenovili vas. Velik poudarek želimo nameniti ohranjanju tradicije in običajev ter spodbujanju medgeneracijskega sodelovanja. Povezovanje ljudi bo temeljilo na organizaciji kulturnih in drugih družabnih dogodkov. Za ta namen bi preuredili odprt prostor v severnem delu naselja, ob lesenem zvoniku, kjer se številni dogodki že odvijajo. Čez naselje bi potekala turistična in kolesarska krožna pot, ki bi se navezala na že obstoječo peš in kolesarsko pot ob glavni prometnici. Pot bi bila opremljena z informativnimi točkami in tablami, ki bi obiskovalcem predstavile razvoj naselja skozi čas.

Slabosti:

V naselju se nahajajo propadajoči objekti (zaščiten kmetija v severnem delu naselja, secesijska vila in nekdanja trgovina ob glavnem križišču v južnem delu naselja). Številni objekti so vizualno in topološko neustrezni. Kot slabost med drugim zaznavamo tudi drobno kmetijsko parcelacijo. Pojavlja se zaraščanje kmetijskih površin, kot posledica opuščanja kmetijske dejavnosti. Za Genterovce je značilen trend staranja populacije, ob sočasnem upadanju števila prebivalcev. Pomanjkljivost naselja je odsotnost centralnih dejavnost, z izjemo osnovne šole in vrtca. V južnem delu naselja se, na območju, ki velja za ekološko pomembno območje, nahaja odlagališče divjih odpadkov. Pri načrtovanju razvoja naselja bi kot pomanjkljivost izpostavili odsotnost občinskega prostorskega načrta občine Lendava.

Nevarnosti:

Propadanje stavbnega fonda se lahko nadaljuje tudi v prihodnje. Prav tako lahko pride do nadaljnjega opuščanja kmetijske dejavnosti ter s tem zaraščanja kmetijskih površin. Nadaljujejo se lahko tudi negativni demografski trendi (depupulacija in staranje prebivalstva). Ob neustreznem načrtovanju razvoja naselja, lahko pride do razprševanja poselitve in širitve le-te na rob naselja.

Scenarij in prikaz razvoja naselja Genterovci - Izboljšanje samooskrbe lokalnega in okoliškega prebivalstva ob ohranjanju tradicije in spodbujanju kulturnega razvoja

Scenarij temelji na obnovi nekaterih objektov znotraj naselja, organizaciji družabnih in kulturnih dogodkov, ureditvi in izgradnji prometne infrastrukture, spodbujanju in povezovanju lokalnih ponudnikov prehrane ter povezovanju naselja v celoti z okoliškimi (tudi čezmejnimi) vasi. Obnovilo se bo objekte, ki so zaščiteni s statusom kulturne dediščine. Prav tako se bo obnovilo kmečke domove z značilno tipologijo tj. vogalni dom oz. dom na ključ in stegnen dom. Skozi naselje bo potekala zgodovinska pot, opremljena z informativnimi točkami in tablami, ki bodo predstavljale razvoj naselja skozi čas. V severnem delu naselja, ob lesenem zvoniku, se bo uredil večnamenski prostor, namenjen različnim kulturnim in drugim družabnim dogodkom. Poleg omenjenega prostora se bodo dogodki odvijali tudi v kulturnem domu ter, za ta namen urejenem, »marketu« v južnem delu Genterovcev. Prostori v marketu so v preteklosti že bili namenjeni številnim dogodkom, na primer kuharskim delavnicam in razstavam starih kmetijskih orodij. V prihodnje bodo omenjeni prostori namenjeni tudi lokalni tržnici. Ureditev krožne poti čez naselje in njena navezava na obstoječo kolesarsko bo predstavljala pomembno rekreacijsko površino tako za lokalne prebivalce, kot tudi druge obiskovalce. Širitvi naselja so namenjena prazna zemljišča znotraj naselja. V prihodnje, se v naselju ohranja sklenjena pozidava, skladno z obstoječo tipologijo in zasnovo naselja.

Prikaz pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč

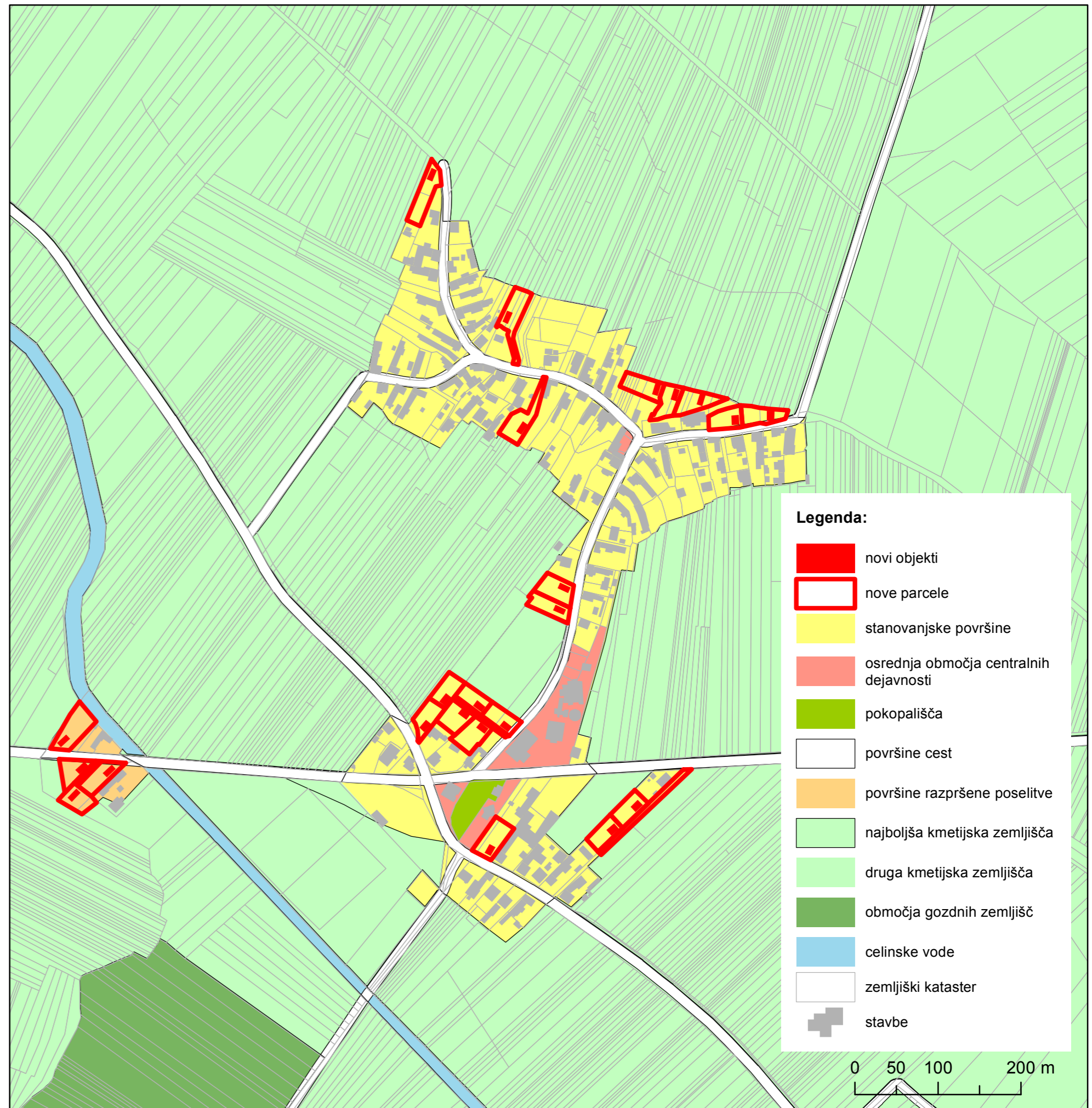
Prikaz pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč je temeljil na predhodni analizi nepozidanih stavbnih zemljišč. Te smo izdelali na podlagi prilagojene generalizirane namenske rabe ob sledenju zemljiškega katastra. Pri izrisu nepozidanih stavbnih zemljišč smo pazili, da ne posegajo na območja vrtov, sadovnjakov, dovozov itd. že pozidanih stavbnih zemljišč ter obsegajo vsaj 1000 m² veliko območje.

S prikazom pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč smo na območju naselja zarisali 26 novih parcel in 23 objektov. Parcele namenjene stanovanjskim stavbam smo določili z velikostjo cca. 1000 m², objekte pa velikosti 100 m². Vsem novim parcelam smo želeli omogočiti tudi dostop do ceste, zato smo tri od 26 parcel namenili dostopanju do objektov, ki so del večjih območjih nepozidanih stavbnih zemljišč.

Objekte smo v prostoru razvrščali glede na obstoječo stavbno strukturo. Tipičnemu morfološkemu vzorcu smo sledili predvsem v neposredni bližini obstoječih prometnic. Tam smo objekte orientirali tako, da so bili s krajšo stranico obrnjeni proti cesti. Večina novih objektov se nahaja na stanovanjskih območjih, štirje pa se nahajajo na površinah razpršene poselitve. Če bi vse nepozidane stavbne zemljišča pozidali glede na prikaz, bi naselje pridobilo od 46 do 92 prebivalcev, če upoštevamo od 2 do 4 prebivalce na novozgrajen objekt. Takšen porast bi pomembno vplival na naselje, saj trenutno šteje le 178 prebivalcev (SURS, 2019).

S prikazom pozidave smo želeli analizirati kaj bi pomenila pozidava glede na obstoječe prostorske načrte. Izpostavili bi predvsem pozidavo na površinah razpršene poselitve, ki ni v skladu s trenutnimi splošnimi smernicami razvoja poselitve, zato bi bil takšen razvoj naselja neustrezen. Tudi na območju stanovanjskih površin, nova namenska raba posega na območja najboljših kmetijskih površin. Glede na prikaz je le manjši delež novonastalih parcel odraz zapolnjevanje praznih parcel znotraj obstoječe poselitve.

Namenska raba	Število novih parcel	Število novih objektov
Stanovanjske površine	21	19
Površine razpršene poselitve	5	4
Skupaj	26	23

Predlog ureditve naselja

Pri oblikovanju predloga ureditve naselja Genterovci smo pri širitvi poselitve stremeli k popolnjenju praznih površin znotraj naselja in k preoblikovanju nekaterih obstoječih pozidanih površin (območje ob glavnem križišču v južnem delu naselja – SS1).

Predlagamo 8 enot urejanja prostora, ki so namenjena stanovanjskim površinam. Dve območji (SS1 in SS3) zajemata približno 7000 m², zato za ti dve enoti predvidevamo sedem novih parcel s stanovanjskimi objekti. Na preostalih enotah namenjenih stanovanjskim površinam je predvidena ureditev ene oziroma dveh parcel. V premeru takšne pozidave stanovanjskih površin, bi naselje pridobilo 22 novih stanovanjskih objektov. Ob upoštevanju da v enem stanovanju bivata dve osebi, se bo število prebivalcev povečalo za 44, oziroma za 88, v primeru da v enem stanovanju živijo štiri osebe. Takšna ureditev naselja predvideva bistveno bolj strnjene površine od trenutnega načrta, a hkrati omogoča podobno povečanje števila prebivalcev.

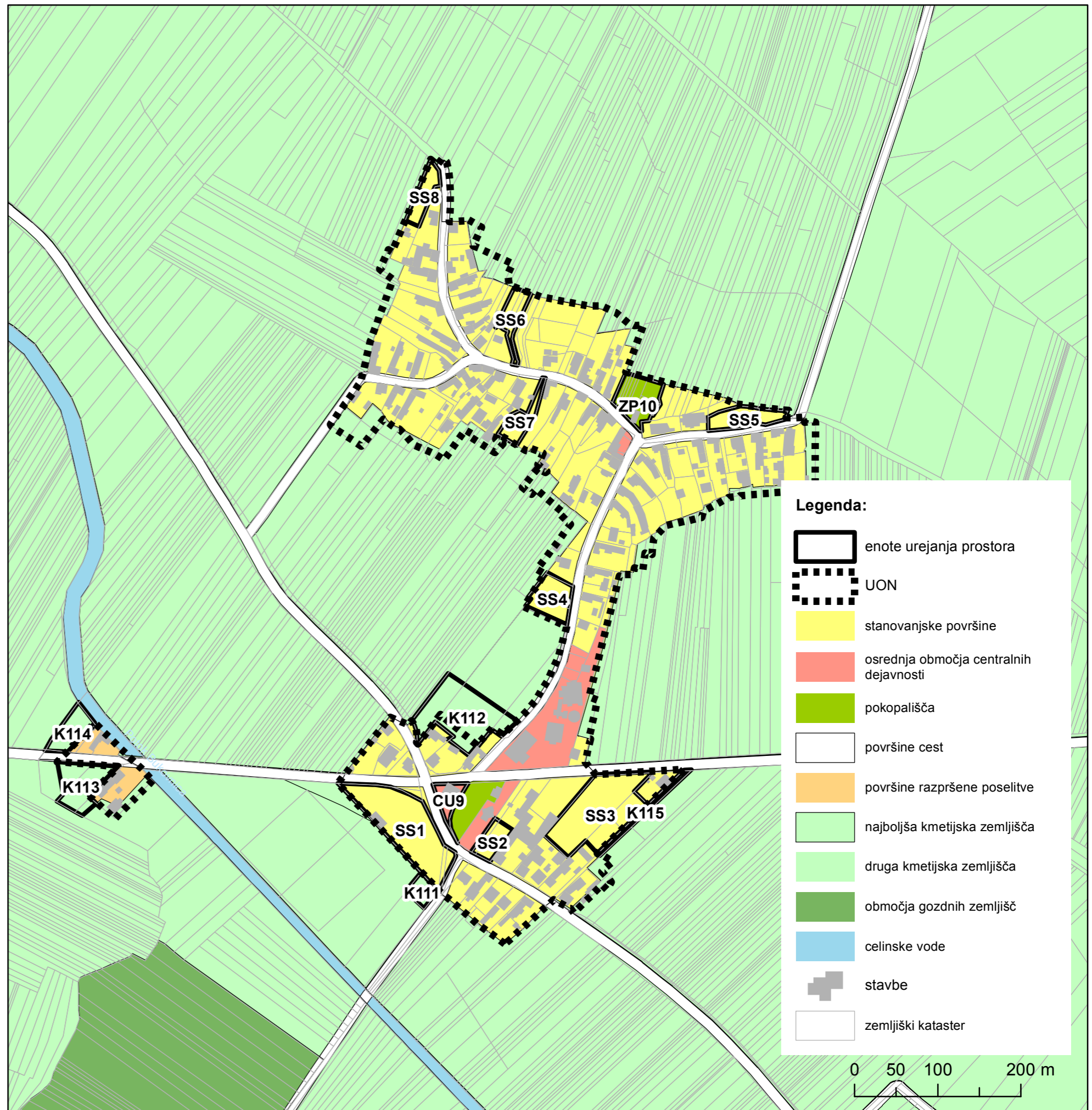
Poleg stanovanjskih površin smo v naselju predvideli še ureditev območja osrednjih centralnih dejavnosti v južnem delu naselja. Na tem območju bi preuredili nekdanji market in njegovo okolico, ki bi v prihodnje služila kot prostor za občasno lokalno tržnico in prirejanje različnih družabnih dogodkov.

V severnem delu naselja smo predlagali ureditev površin v okolici lesenega zvonika v parkovno območje, prav tako z namenom oblikovati skupen večnamenski prostor namenjen druženju in drugih skupnim aktivnostim.

Glede na aktualno namensko rabo smo predlagali tudi povrnitev nekaterih stanovanjskih površin in površin razpršene poselitve nazaj v najboljša kmetijska zemljišča. Takšnih enot urejanja prostora je pet, vsa še nepozidana. Pri oblikovanju predloga ureditve naselja smo želeli ohraniti čim več kmetijskih površin, saj se Genterovci nahajajo na strateško izjemno pomembnih območjih za kmetijstvo in pridelavo hrane (MOP, 2020).

Skladno s predlaganimi smernicami smo oblikovali ureditveno območje naselij (v legendi UON). Zaradi razpršene poselitve v zahodnem delu naselja, smo znotraj naselja oblikovali dve ureditveni območji. Ti vključujeta obstoječa pozidana zemljišča, nepozidana zemljišča, namenjena gradnji objektov ter območja vrtov in sadovnjakov.

Enota urejanja prostora	Število objektov	Površina (m ²)
Stanovanjske površine (SS)	8	23574
Osrednja območja centralnih dejavnosti (CU)	1	1051
Park (ZP)	1	2540
Najboljša kmetijska zemljišča (K1)	5	11912

Naselje Kobilje

Nataša Gantar, Simona Rejc

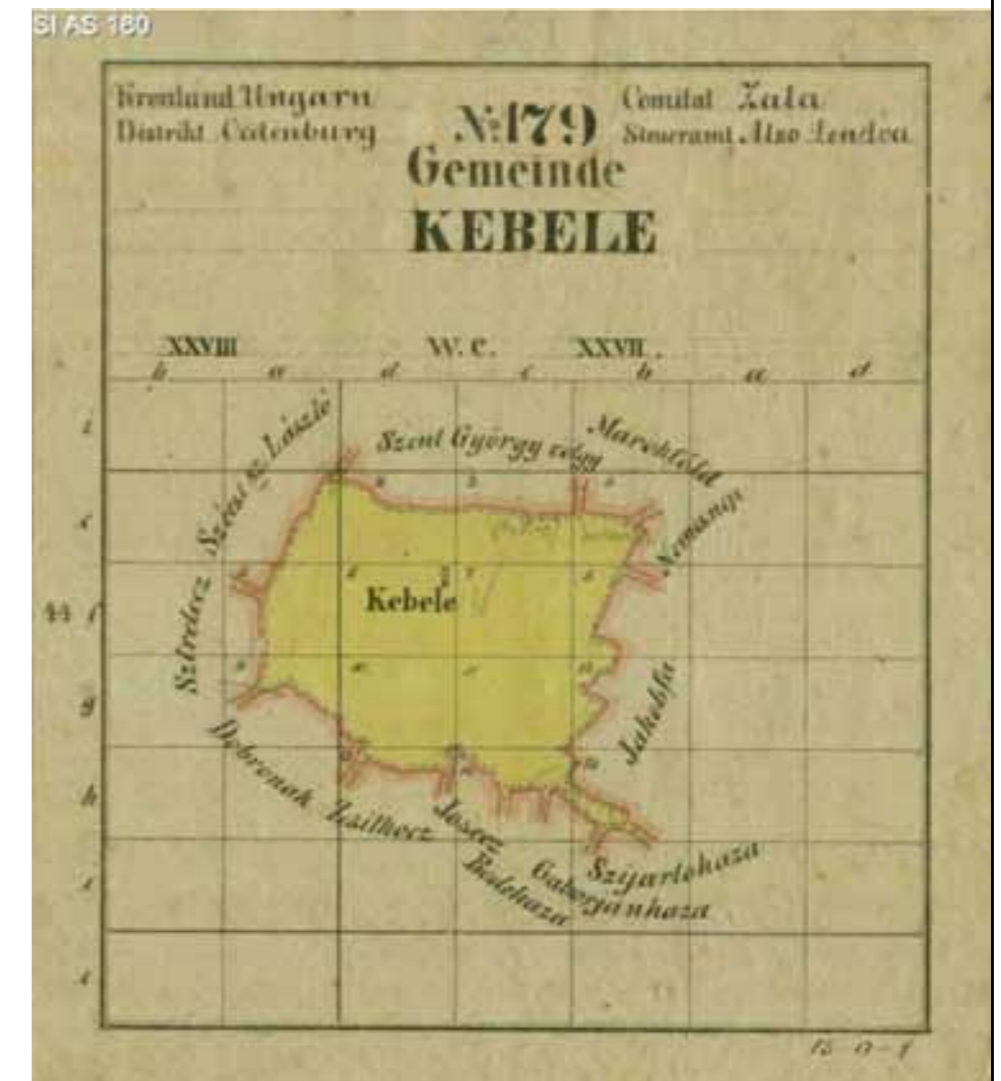
Opis naselja Kobilje

Naselje Kobilje leži na skrajnem severovzhodu Slovenije, tik ob slovensko – madžarski meji. Omenjeni državi na Kobilju povezuje tudi mejni prehod Kobilje – Nemesnép. Istoimensko občino sestavlja zgolj eno naselje, ki se razteza na površini 19,7 km² in ima 570 prebivalcev. Nadmorska višina znaša 185,7 m.

Kobilje oziroma Kobiljanski potok je v starih dokumentih prvič omenjen leta 1208 kot Kobula, v nadaljevanju pa še kot Kebela (1236), Kebelie (1329) in Kebele (1338). Vas se je razvila ob cerkvi Svetega Martina na vzpetini, približno kilometer stran od sedanje župnijske cerkve. Prebivalci hrib še danes imenujejo Szen(t) Marton - Sveti Martin, medtem ko je središče fare zdaj ob potoku Kobilje. V času turških upadov so bile naselbine ob Kobiljanskem potoku povsem uničene. Zato vizitacijski zapisniki zagrebške škofije, kamor je ta del Prekmurja spadal do leta 1777, Kobilja v drugi polovici 17. stoletja in v začetku 18. stoletja sploh ne omenjajo. Leta 1683 je bila vas še nenaseljena. V letu 1747 je knez ukazal postopno naseljevanje vendar s posebnimi pogoji naselitve. Po imenih sodeč so prišli v Kobilje večinoma Slovenci, v glavnem iz bogojinske župnije. Zaradi tega je bilo Kobilje po novi naselitvi dodeljeno Bogojini in je vse do leta 1839 ostalo tako. V prihajajočih letih je bila vas priključena pretežno madžarski župniji Dobrovnik. Novi naseljenci so si v Kobilju postavili lesene hiše in si zgradili leseno kapelo z zvonikom, ki jo je leta 1814 zamenjala zidana cerkva in leta 1925 sedanja cerkev.

Število družin v vasi se je povečevalo, kar je povzročilo krčenje gozdov in širjenje njivskih površin. Leta 1848 je bilo z državnim zakonom določeno, da se kmetom odvzame obdelovalno zemljo, kar je sprožilo velika odseljevanja in iskanje zaposlitve v tujini. V 19. stoletju se močno razširi lončarska obrt in tedaj je v naselju delovalo deset lončarskih peči. Žgane lonce so vozili na sejme in jih ponujali v zameno za pšenico, rž ali koruzo. Zadnja lončarska peč je ugasnila leta 1960. Zaradi velike izsekavanja gozda se v naslednjih letih uveljavi tesarstvo.

Danes je Kobilje idilična podoba tihe, spokojne vasi, v kateri se dediščina preteklosti zliva s sodobnim, urbanim okoljem v harmonično celoto. Prevladujoča gospodarska panoga je kmetijstvo, poleg tega pa se znotraj naselja razvija tudi Obrtno industrijska cona. V Občini Kobilje je registriranih 12 samostojnih podjetnikov, 4 družb z omejeno odgovornostjo in 5 večjih kmetij. V zadnjih letih se močno razvila tudi turistična ponudba.

Demografska analiza naselja Kobilje

Oprelitev:

Demografska analiza naselja Kobilje temelji na grafični predstavitvi števila prebivalcev, števila aktivnih prebivalcev, izobrazbene strukture in število gospodinjstev. Podatki med letoma 2008 in 2018 o skupnem številu prebivalcev, kažejo na postopno manjšanje prebivalcev v naselju. Lahko bi opredelili kot zmerno odseljevanje v druga slovenska naselja ali pa odseljevanje v gospodarsko razvitejše države. V tem primeru je potrebno vsekakor omeniti možno odseljevanje na Madžarsko, saj Kobilje leži tik ob meji. Skozi obravnavano obdobje je opazen trend povečevanja števila starostne skupine nad 65 leti, po številčnosti pa prevladuje moška populacija. Zmanjšuje se populacija do 14 let, saj na tem območju prevladuje nižja rodnot kot v primerjavi z drugimi predeli države. Manjšanje števila prebivalstva lahko v prihodnjem daljšem časovnem obdobju pripomore k problemu pojavljanja območij z odmiranjem prebivalstva in k propadanju kulturne pokrajine. Povezava med trendi v številu prebivalstva in številu gospodinjstev je viden, saj je prav tako v slednjem opazno manjšanja števila gospodinjstev. Demografsko privlačna so večja urbana središča, ki ponujajo več možnosti zaposlitve in uspeha. Kobilje v delitvi demografskih-naselbinskih tipih spada med ruralna območja, s padajočim številom prebivalstva. Podatki izobrazbene strukture prikazujejo, da imajo največji delež prebivalstva srednješolsko izobrazbo, v obdobju od 2013 naprej, se število osnovnošolske izobrazbe zmanjšuje. To je pozitiven podatek, saj s tega vidimo, da se izobrazba ljudi z leti povečuje, to pa ima lahko dolgoletne posledice, saj izobrazba ponuja pozitivne zunanje učinke za posameznika in družbo kot celoto. Bolj izobražena delovna sila proizvaja večji domači proizvod, omogoča večjo prilagodljivost novih tehnološkim spremembam. Večja zaposlenost ljudi pomeni manjše stroške za razne oblike socialne pomoči. Staranje prebivalstva in zmanjševanje delovnega aktivnega prebivalstva je potrebno zaustaviti s uspešnimi strategijami regionalnega razvoja. Posledica negativnih demografskih trendov je lahko tudi posledica slabe dostopnosti, saj je naselje Kobilje oddaljena več kot 40 min od avtocestnih priključkov.

Raven opazovanja:

Demografska analiza je bila izvedena na ravni naselja Kobilje.

Vir podatkov:

Prebivalstvo po naseljih, Statistični urad Republike Slovenije, 2020.
 Izobrazbena struktura po naseljih, Statistični urad Republike Slovenije, 2020.
 Število gospodinjstev po naseljih, Statistični urad Republike Slovenije, 2020.
 Število aktivnih prebivalcev po naseljih, Statistični urad Republike Slovenije, 2020.
 Geodetska uprava Republike Slovenije 2020,

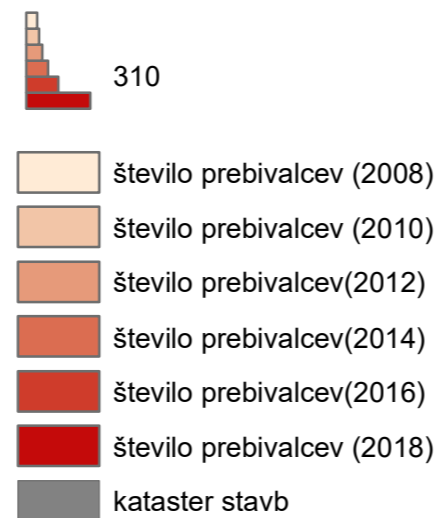
Metodološka opomba:

Predstavljeni podatki prikazujejo število prebivalcev, število gospodinjstev in število aktivnih prebivalcev v obdobju med leti 2008 in 2018. Izobrazbena struktura prikazuje podatke z leta 2019.

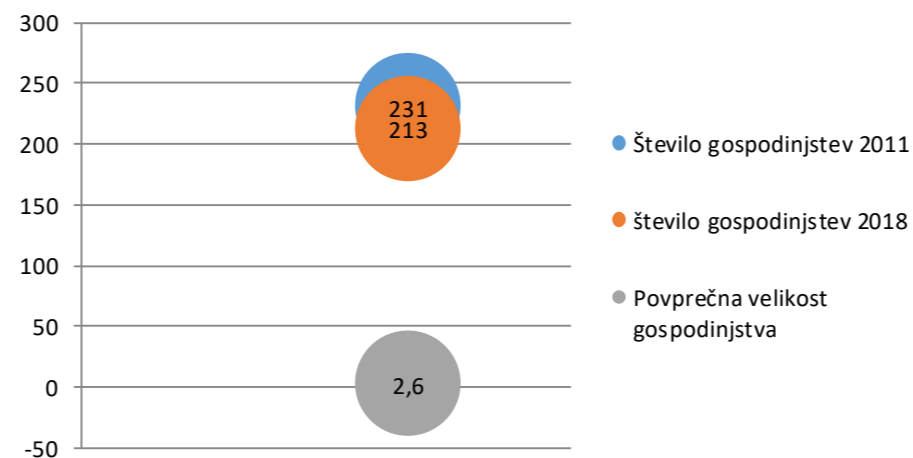
ŠTEVILO PREBIVALCEV

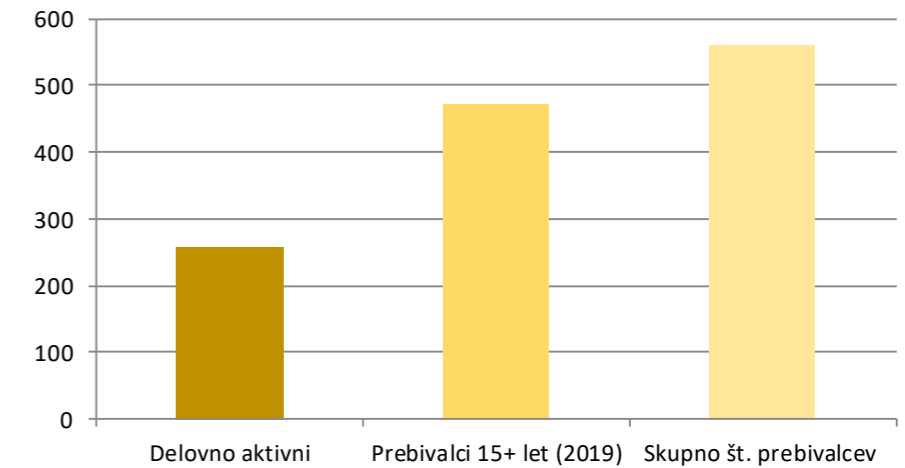
Legenda:

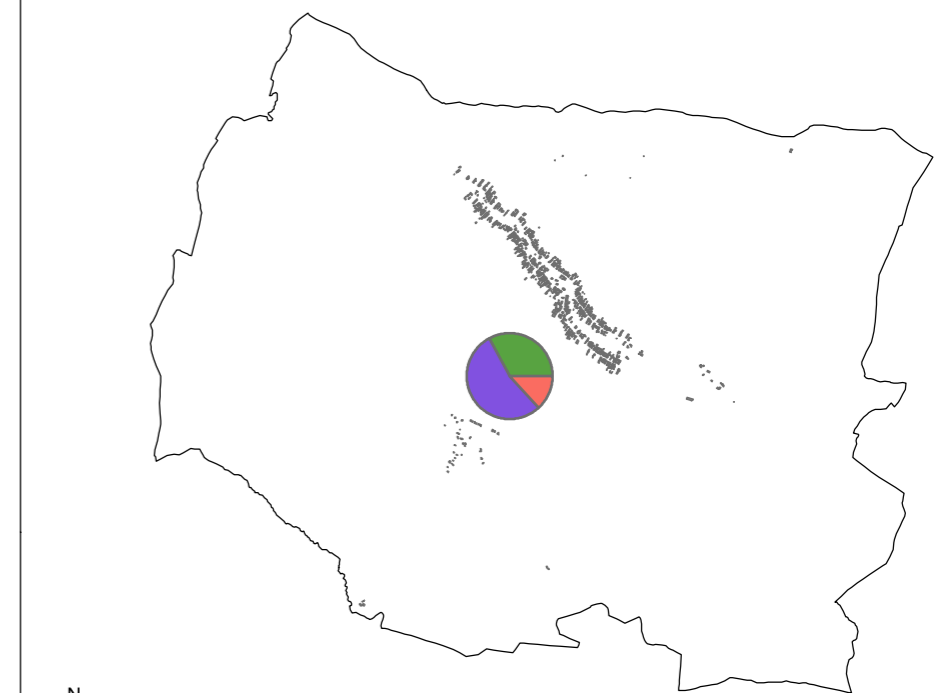
Število gospodinjstev

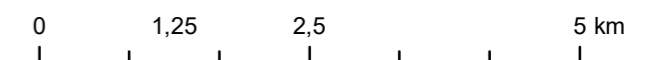
Delovno aktivno prebivalstvo

IZOBRAZBENA STRUKTURA

Legenda:

Komunikacije Kobilje

Opredelitev:

Prometna analiza preučevanega naselja v Prekmurju, temelji na prikazu širše prometne strukture, ki tu prevladuje. Namen predstavitve komunikacij, je v prikazu trenutnega stanja prometnih razmer in s tem prikaz potencialnih nevarnosti in priložnosti za razvoj. Če preučevani prostor pogledamo v širšem kontekstu je na splošno Prekmurje znano kot bolj odmaknjeno območje in se po svojih značilnostih precej razlikuje od ostale Slovenije. Na podobo Prekmurja je pomembno vplival dejavnik prometne infrastrukture, saj je le-ta zaradi odmaknjene lege precej slabše razvita in vzdrževana kot drugje po državi. Poselitvena struktura naselja Kobilje uvršča v tipične panonske občestne vasi, kjer gradnja poteka v vrsti ob glavni cesti. Običajno v zadnji vrsti za hišami prevladujejo travniki in kmetijska zemljišča. Poljske ceste se nahajajo na zunanjem predelu naselja, ki vodijo do samotnih zaselkov ali pa do bližnjega polja.

V naselju Kobilje s 559 prebivalci sta dve glavni cesti, ki potekata skozi naselje na obeh bregovih Kobiljskega potoka. Ta potok lahko prečkamo na severnem delu in na južnem delu naselja. Glavna križišča označenih pomembnejših cest, se nahajajo na spodnjem delu naselja, ki bi ga lahko opredelili kot center, saj so prav tam zgoščene tudi vse glavne storitvene dejavnosti (pošta, cerkev, gostilna, občinska stavba, šola, vrtec...). Glede na prikazano prometno strukturo ima le-ta potencial za ureditev krožne poti skozi naselje. Kobilje leži na ravninskem delu vodotoka Kobiljski potok, zato v cestni promet niso vključeni večji nakloni, prav tako pa niso vzpostavljeni zapletenejši ovinki. Cesta se začne viti šele na bolj južnem delu območja, kjer poteka glavna prometnica proti Dobrovniku. Cesta na severozahodnem delu vodi v bližnji naselji Motvarjevce in Bukovnica. Po cesti na vzhodni strani lahko pridemo v sosednjo državo Madžarsko, v naselje Nemesnep. Proti Dobrovniku, ki leži južneje od Kobilje, se lahko odpravimo po večih poteh. Glavna prometnica skozi Kobilje spada v tip regionalne ceste, tretjega ranga. Cesta, ki pelje proti Dobrovniku na jugu in na Madžarsko na severu pa spada v tip regionalne ceste drugega ranga in je le-ta pomembnejša od ceste, ki vodi skozi Kobilje. Po podatkih, ki jih vodi podjetje Dars, se na po karti prikazanih glavnih cestah na uro pelje med 30 – 70 avtomobilov.

Pomembnejše avtobusne postaje nimajo, imajo pa dve postajališči na severnem delu in v centru. Avtobus, ki vozi proti Dobrovniku se v Kobiljah vstavi petkrat na dan, prvi že v zgodnjih jutranjih urah, zadnji pa ob peti uri popoldan, čas vožnje pa traja 8 minut.

Za parkirišča nimajo posebej urejene večje prazne prostore, zato je parkiranje možno le ob nekaterih storitvenih dejavnosti (npr. pred gostilno pošto), pred pokopališčem, šolo, ali pa pri športnem parku Kobilje.

Raven opazovanja:

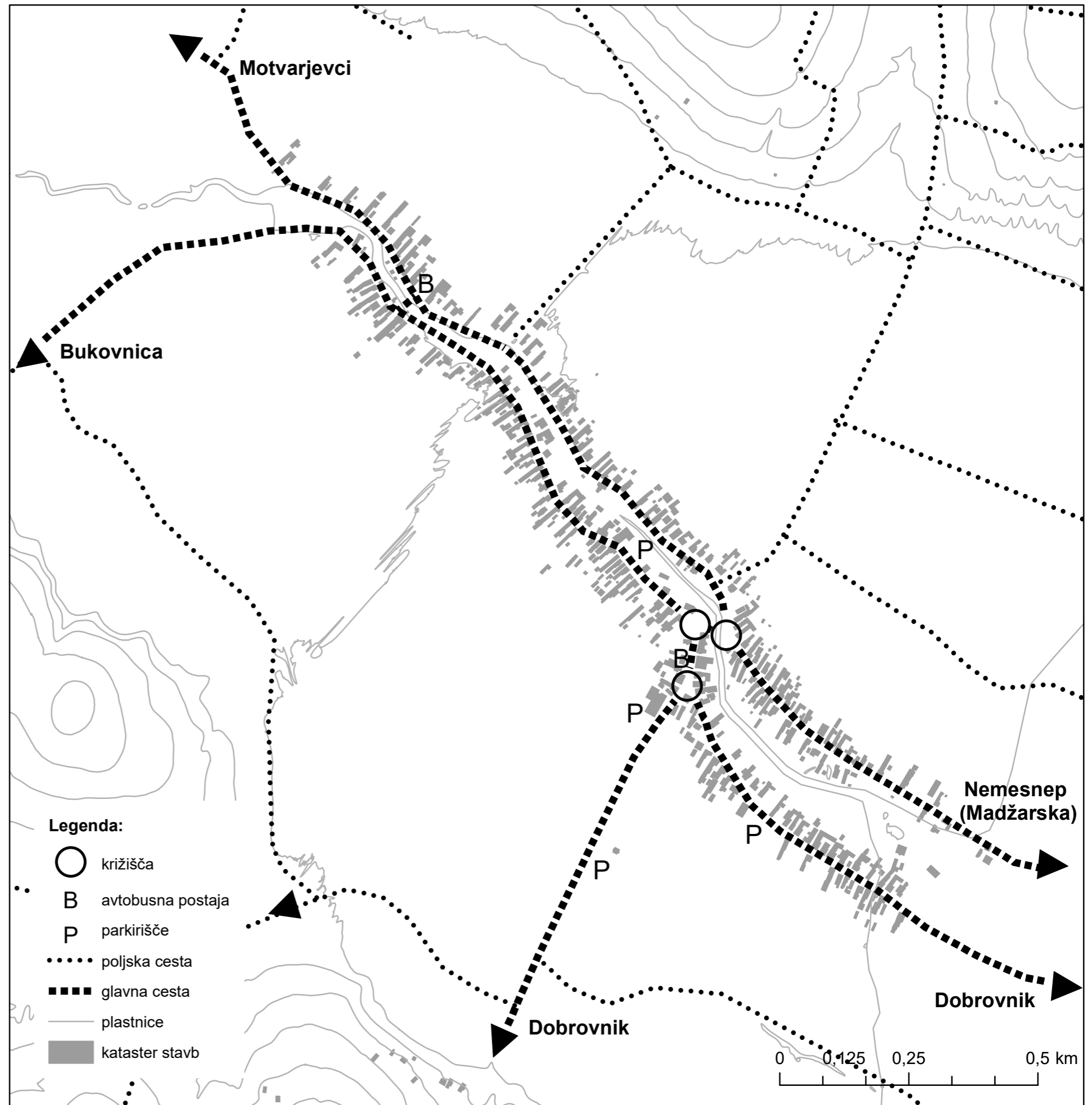
Demografska analiza je bila izvedena na ravni naselja Kobilje.

Vir podatkov:

Geodetska uprava Republike Slovenije 2020,

Metodološka opomba:

Predstavljeni podatki prikazujejo prometno strukturo, pomembnejša križišča, parkirišča in avtobusne postaje v naselju in v okolici.

Slemenska slika

Opredelitev:

Na karti je prikazana slemenska slika naselja Kobilje. Gre za značilno obcestno vas, pri kateri je osrednji vezni dejavnik in prostor cesta, ob kateri so nanizani kmečki domovi. Pripadajoča kmetijska zemljišča se nahajajo za hišami. Tak tip vasi je značilen za ravnine, predvsem za Obpanonske pokrajine, kamor uvrščamo tudi naše obravnavano območje.

Znotraj naselja se nahajajo tako stanovanjske kot tudi gospodarske stavbe. Ko govorimo o gospodarskih stavbah imamo v mislih predvsem kmetijske objekte in garaže, ki imajo značilno orientacijo in obliko. V naselju so bili prepoznani trije različni tipi tradicionalnega kmečkega doma. Najpogosteje se pojavljata vzporedni in stegnjni dom, ponekod pa zasledimo tudi značilne vogalne domove. Na karti so na območju vaškega jedra prikazani omenjeni tipi kmečkega doma. Stanovanjske stavbe imajo širino slemena od 8 do 10 metrov, gospodarske stavbe pa od 12 do 20 metrov.

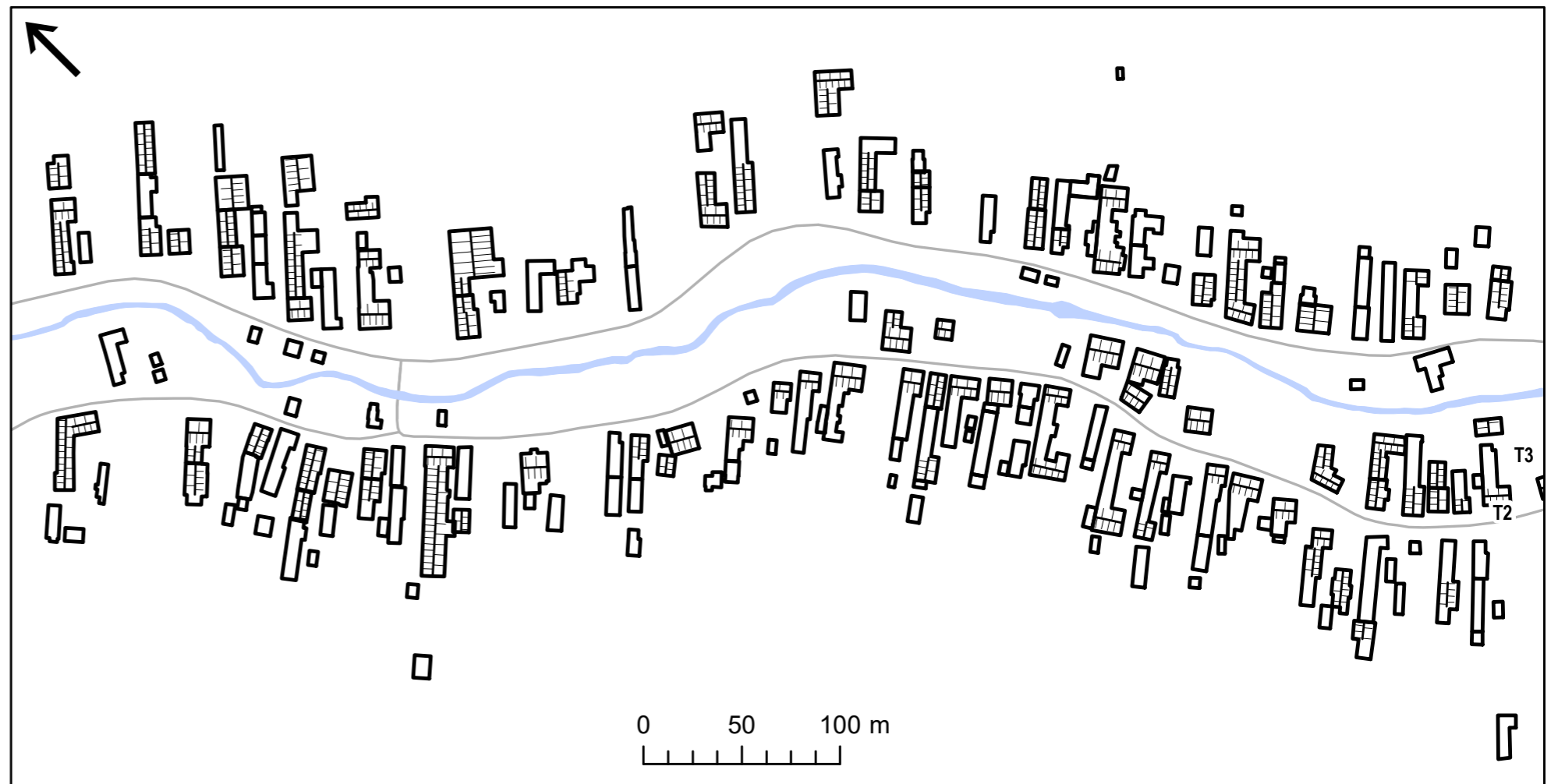
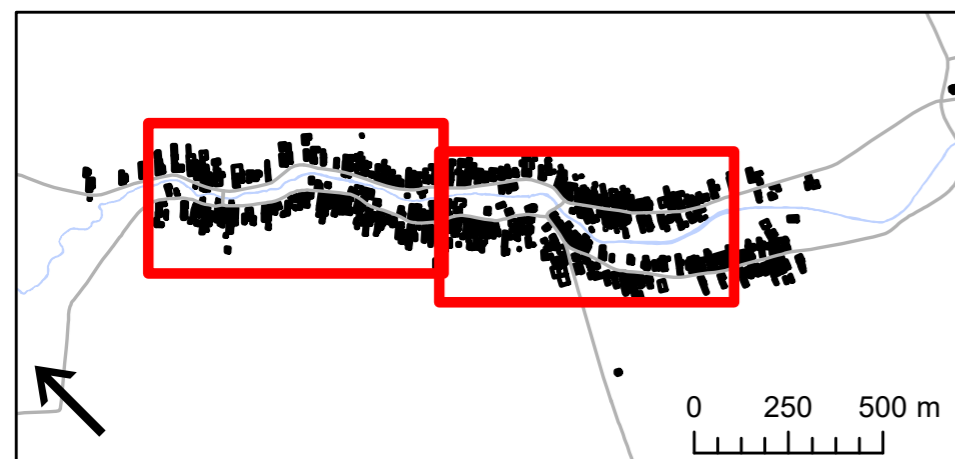
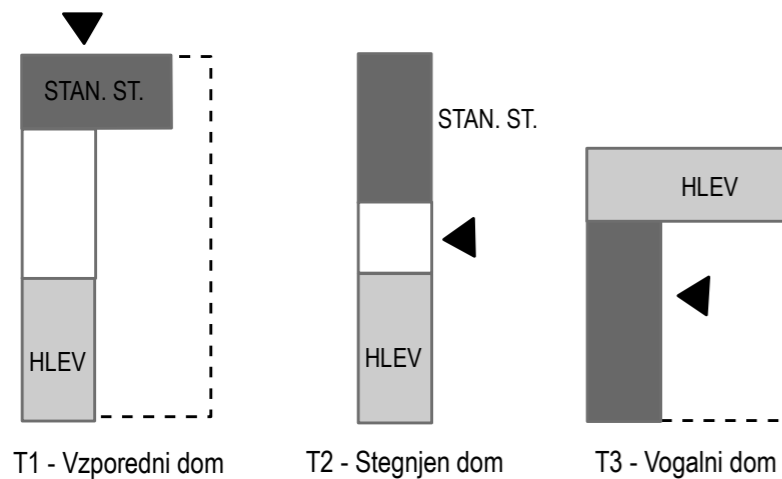
Raven opazovanja:

Širše in ožje območje obravnavanega naselja Kobilje.

Vir podatkov:

GURS. Spletni portal E-prostor. Kataster stavb. 2020. URL: <https://egp.gu.gov.si/egp/> (Citirano 2.4.2020).

TIP KMEČKEGA DOMA

Namembnost objektov

Opredelitev:

Karta prikazuje namembnost objektov v naselju Kobilje. Vidna je struktura prevladovanja stanovanjskih objektov, javne funkcije in obrti se nahajajo v centru vasi. Trgovine tu ni, sta pa dve gostilni, frizerski salon, šola, vrtec, cerkev, občinska stavba, športni park in pokopališče.

Raven opazovanja:

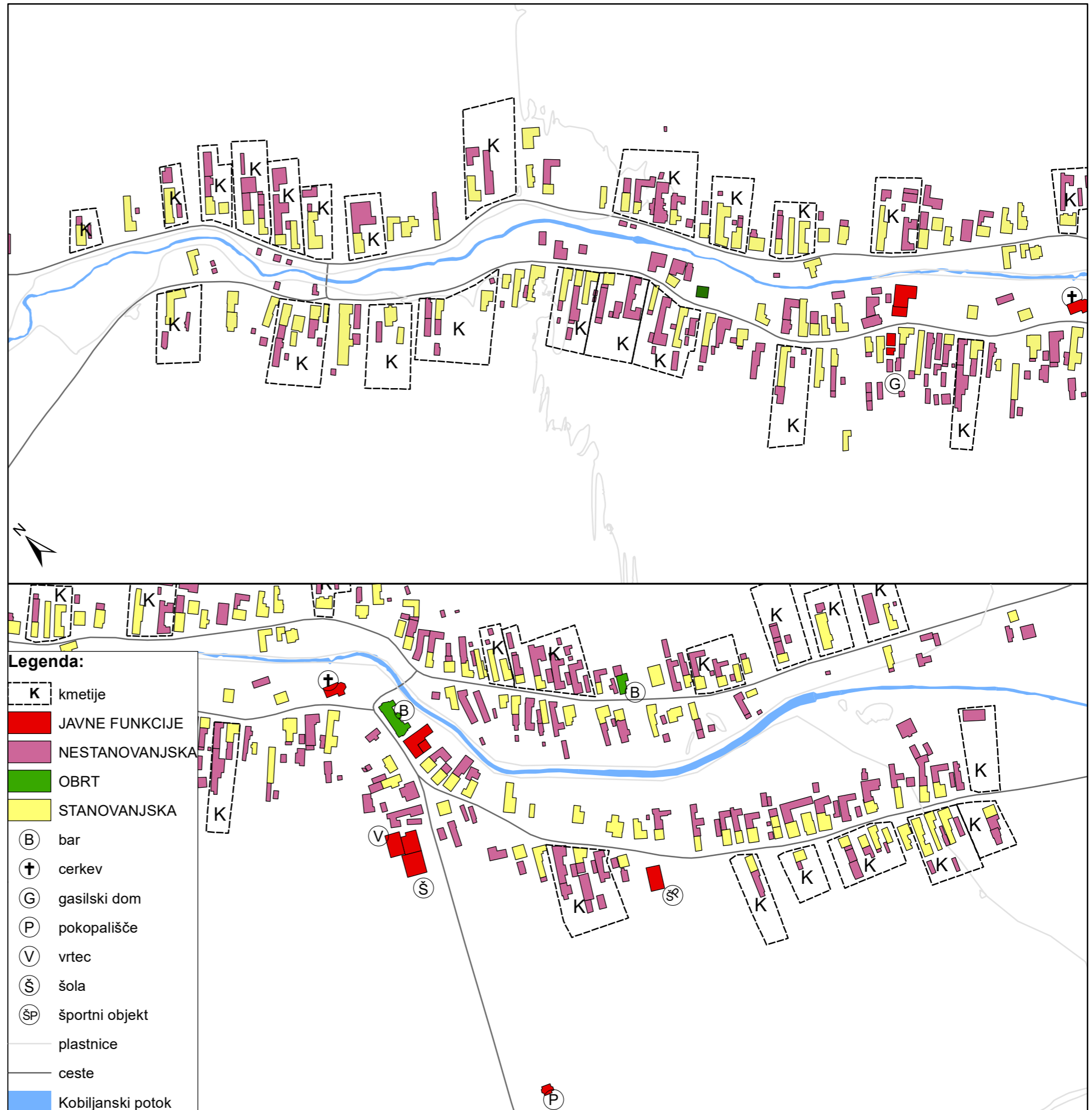
Analiza namembnosti objektov je bila izvedena na ravni naselja Kobilje.

Vir podatkov:

Geodetska uprava Republike Slovenije 2020,
Register nepremičnin, 2020.

Metodološka opomba:

Predstavljeni podatki prikazujejo namembnost objektov, ki se nahajajo v naselju Kobilje.

Dejanska raba zemljišč

Opredelitev:

Eden ključnih pokazateljev dinamičnih procesov v prostoru je definitivno sprememba rabe tal. Na podlagi te, je mogoče spremljati okoljske obremenitve in posledice. Na obravnavanem območju je bilo identificiranih 8 kategorij dejanske rabe tal. Na ravni celotnega naselja kategorija gozd pokriva največji delež površja 52,1%. Druga najbolj zastopana kategorija so njivske površine, ki pokrivajo 36,5%. Travnike površine pokrivajo slabih 3,6%, sledijo jim pozidana in sorodna zemljišča z 2,5%, drevesa in grmičevje z 2,2%, trajni nasadi z 1,9% ter neobdelana kmetijska zemljišča z 1,0%. Kategorija, ki je na obravnavanem območju zastopana z najmanjšim deležem je voda, ki predstavlja le 0,2%. Vrednosti so bile preračunane glede na mejo obravnavanega območja. Ker se obravnavano območje nahaja v vzhodnem delu Slovenije, ki je znana po intenzivni kmetijski proizvodnji, nas delež njivskih površin nikakor ne preseneti.

Raven opazovanja:

Širše in ožje območje obravnavanega naselja Kobilje.

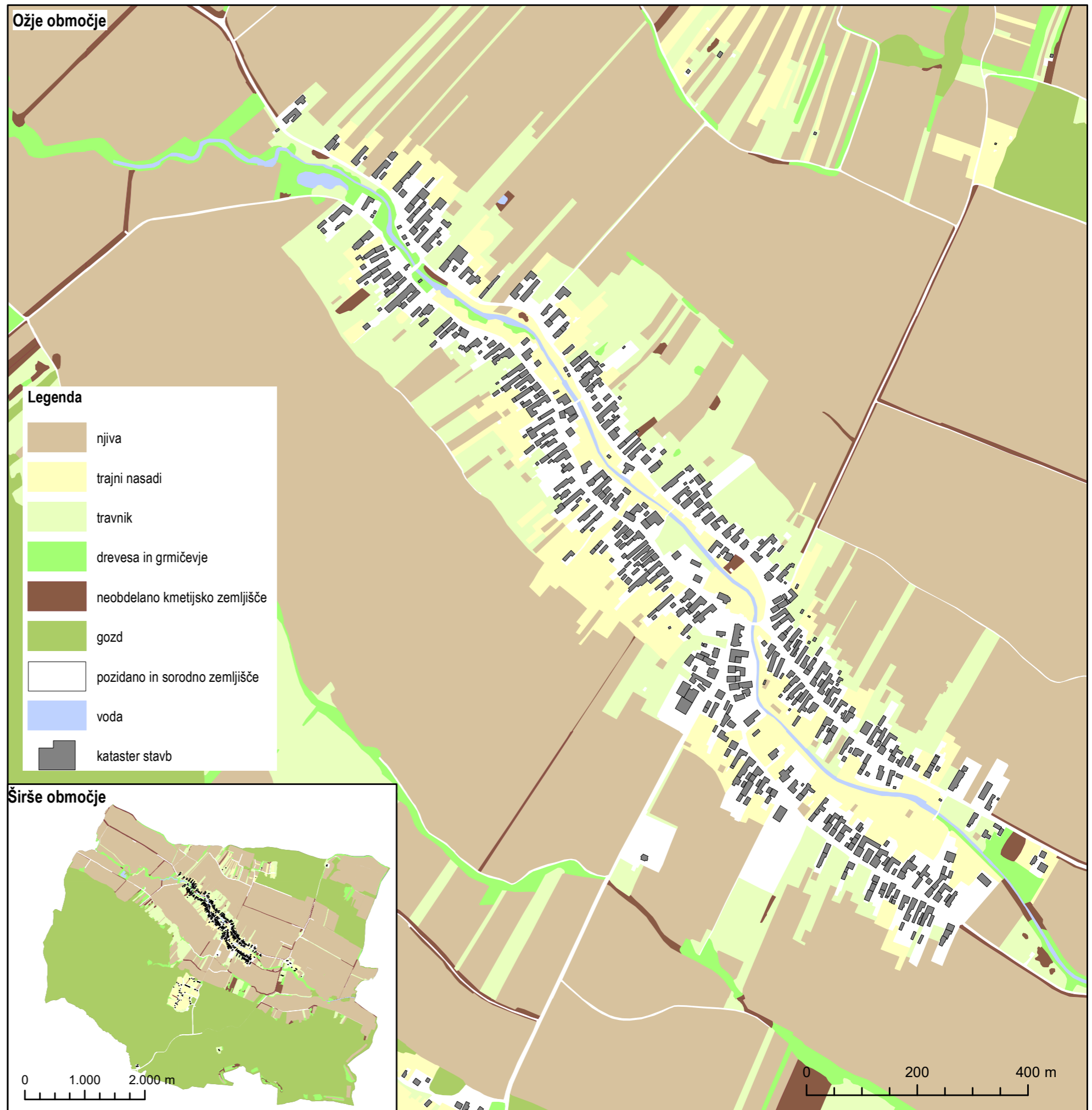
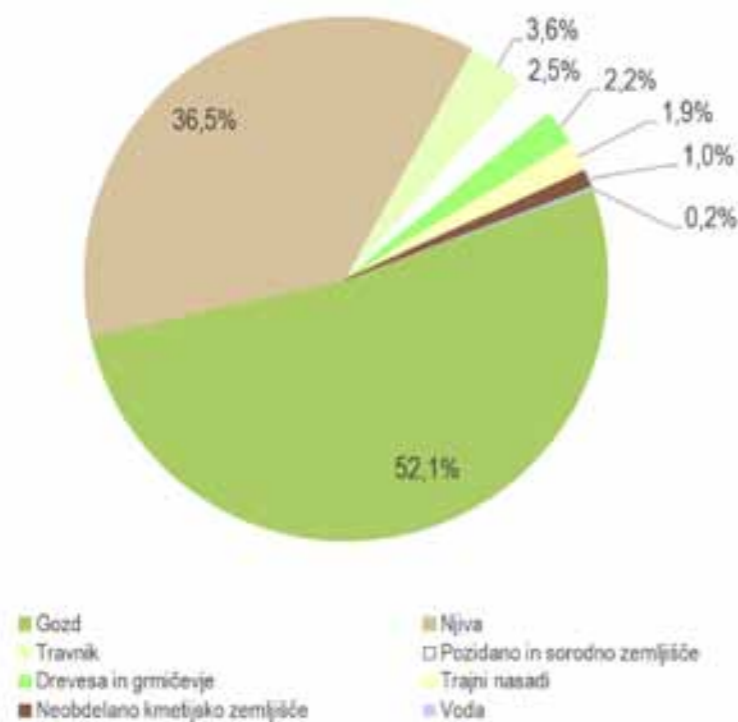
Vir podatkov:

Evidenca dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč. Šifrant atributa RABA_ID. 2020. MKGP. URL: <https://rkg.gov.si/vstop/> (Citirano 2.4.2020).

Grafični podatki RABA za celo Slovenijo. 2020. URL: <https://rkg.gov.si/vstop/> (Citirano 2.4.2020).

Metodološka opomba:

Evidenca dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč vsebuje podatke o dejanski rabi kmetijskih in gozdnih zemljišč na območju Republike Slovenije. Podatki v evidenci dejanske rabe se zajemajo iz letalskih ortofoto posnetkov, ki so hkrati podlaga za vpis GERK-ov.

Analiza kmetijskega prostora

Opredelitev:

Analiza kmetijskega prostora temelji na prikazu usmeritve njiv, melioracijskih jarkov, gozda, mejic in območij vrtov/sadovnjakov, ki se nahajajo ob hišah. Največji delež njiv je usmerjenih v smeri SV-JZ, kot so postavljene tudi hiše v vasi. Le redke so obrnjene v nasprotni smeri. Prevladujejo ozke in dolge njivske površine. Gozda na večjem delu preučevanega območja okrog Kobilj ni, le manjše zaplate lahko najdemo na severni in južni strani območja. Če lokacijo gozdnih površin povežemo z reliefom lahko opazimo, da na ravninskem delu prevladujejo kmetijska zemljišča, na bolj razgibanem delu pa so prisotna gozda zemljišča. Ker razgiban relief ni primeren za večje njive, se tu zaradi tega razrašča gozd. Glavni vodotok je Kobiljanski potok, ki v celoti deli naselje Kobilje na dva dela. Ob potoku je moč zaznati večje število mejic in visokega rastja, le-tega pa opazimo tudi ob nekaterih melioracijskih jarkih. Območje vrtov in sadovnjakov prevladujejo v neposredni bližini stanovanjskih in gospodarskih objektih, na zadnji strani. Na južni strani območja, tik ob gozdu je bilo moč opaziti nekatera kmetijska območja v zaraščanju.

Raven opazovanja:

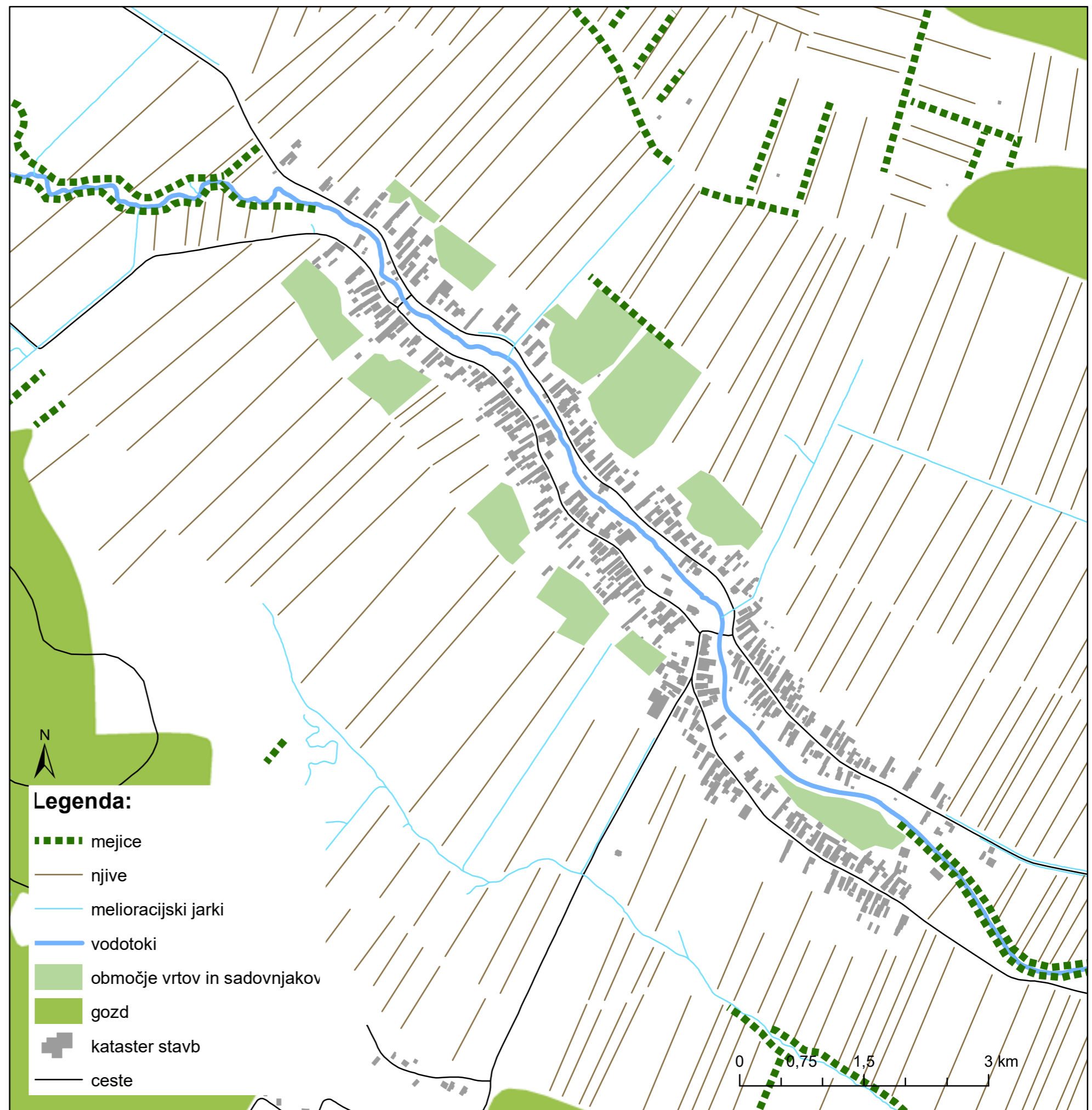
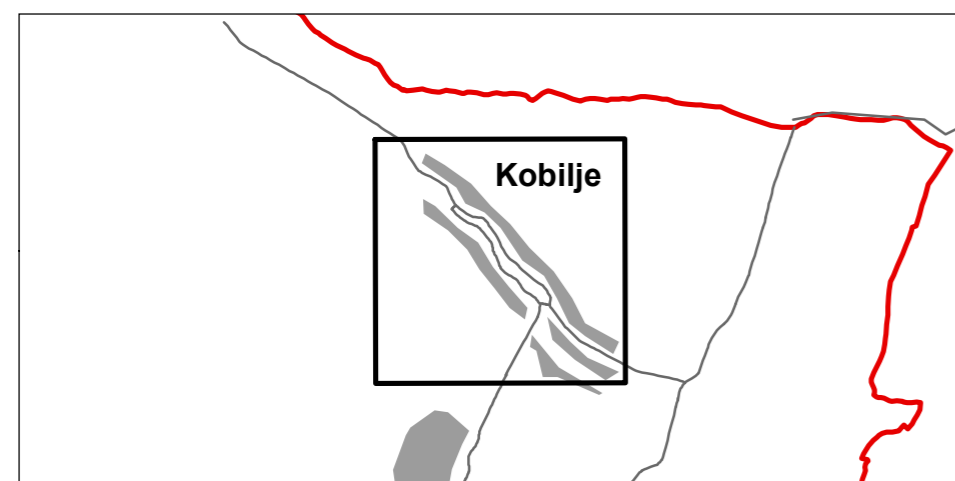
Analiza kmetijskega prostora je bila izvedena na ravni naselja Kobilje v merilu 1.8000.

Vir podatkov:

Geodetska uprava Republike Slovenije 2020,

Metodološka opomba:

Predstavljeni podatki prikazujejo analizo kmetijskega prostora v okolici naselja Kobilje.

Vizualna analiza

Opredelitev:

Na karti so prikazani osnovni elementi vizualne analize, ki so bili prepoznani v naselju Kobilje. Kot glavni prostorski dominantni sta bili prepoznani cerkev svetega Martina in Kobiljanski potok, ki je hkrati tudi naravni rob in posebnost, saj poteka preko celotnega naselja in deli naselje na levi in desni breg. Omenjeni dominantni sta hkrati tudi dominantni v naselju. Poleg cerkve in potoka, so bili prepoznani še ostali pomembni elementi, ki vplivajo na oblikovanje kvalitetnih mikro ambientov. Ti so kapelica, gasilski dom in gostišče. Kot vizualno izstopajoče in oblikovno neustrezne objekte sem uvrstila vse stanovanjske in gospodarske objekte, ki zaradi svoje barve ali oblike, kvarijo značilno panonsko podobo vasi.

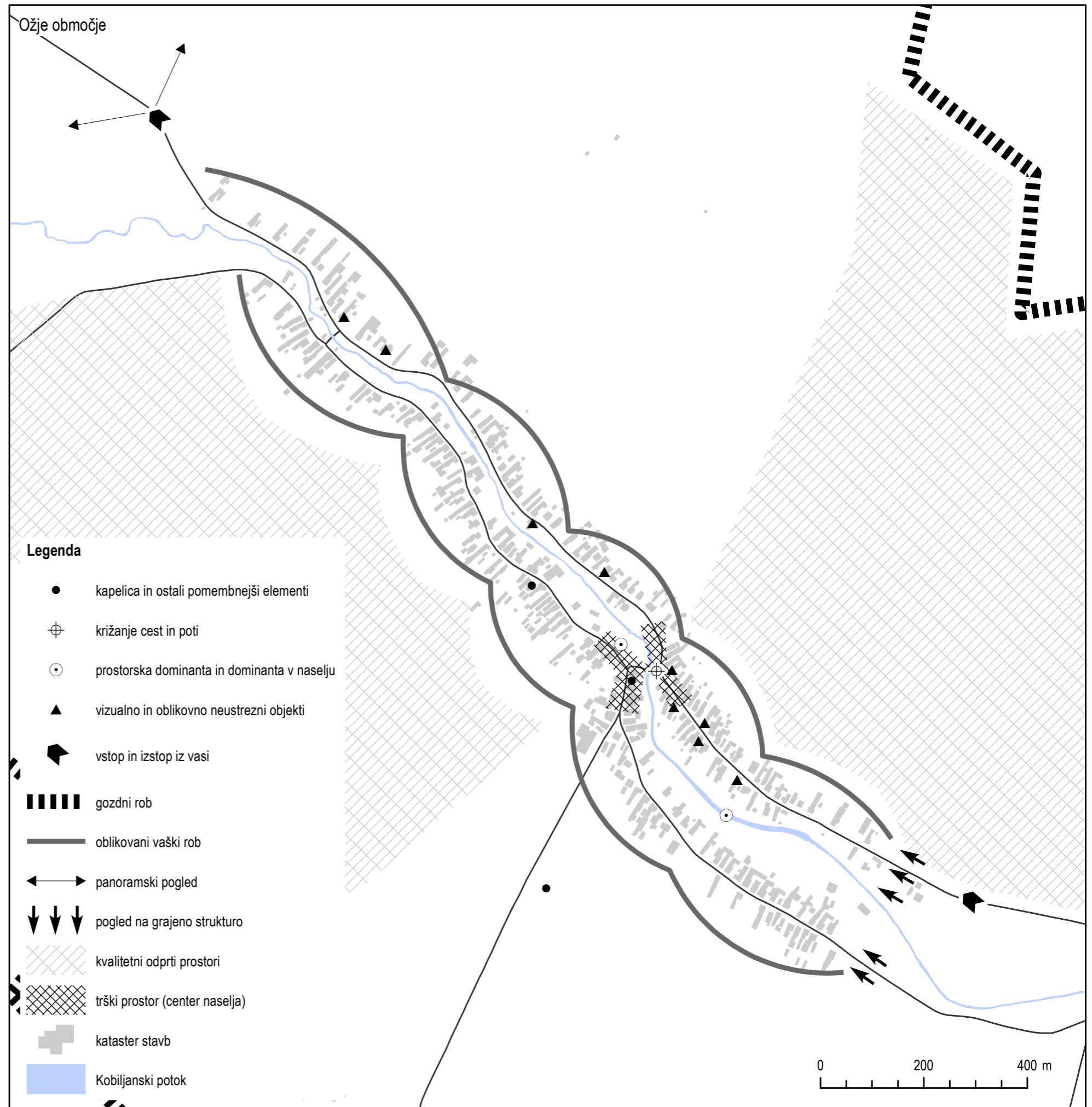
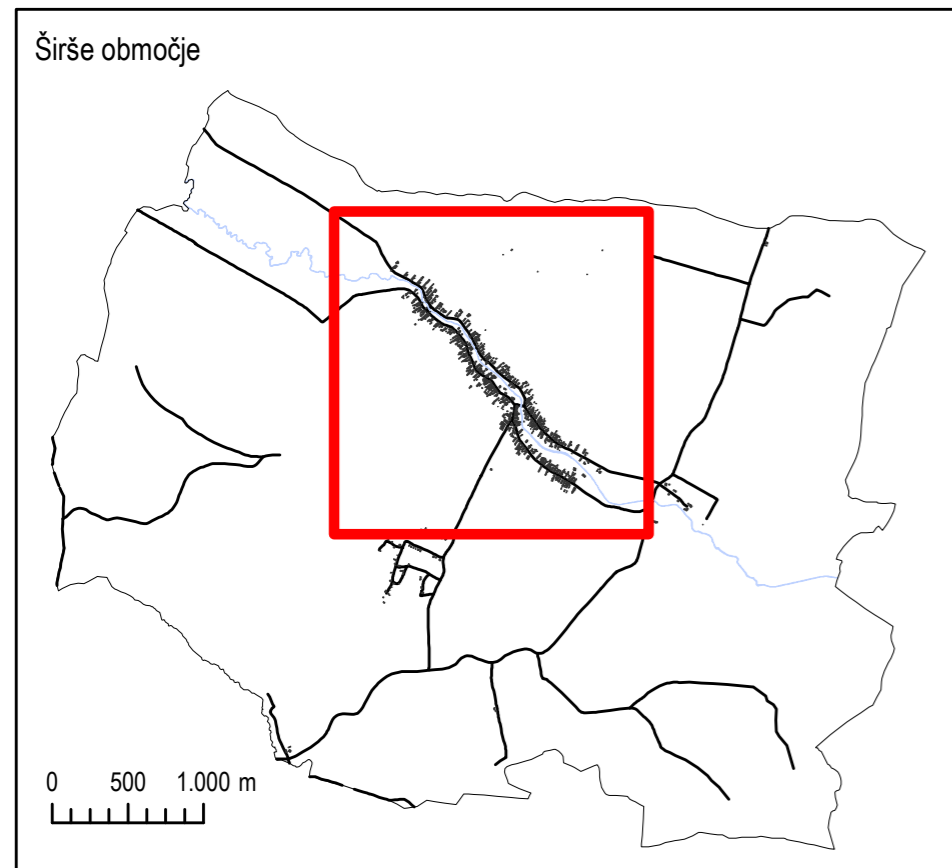
Znotraj naselja se pojavlja izredno veliko kvalitetnega odprtega prostora, ki je na eni strani zamejen z gozdnim robom, na drugi strani pa z umetno oblikovanim vaškim robom. Trški prostor oziroma center naselja je bil prepoznan na križišču dveh glavnih cest, ki potekata čez naselje. Vstop v vas je označen na jugovzhodu naselja, kjer se odpira tudi pogled na grajeno strukturo. Cesta poteka preko celega naselja in zapusti vas na severozahodu, kjer se odpre tudi prelep panoramski pogled na obdelane njivske in pašne površine.

Raven opazovanja:

Ožje območje obravnavanega naselja Kobilje.

Vir podatkov:

GURS. Spletni portal E-prostor. 2020. URL: <https://egp.gu.gov.si/egp/> (Citirano 9.4.2020).

Namenska raba prostora in nepozidana stavbna zemljišča

Opredelitev:

Karta prikazuje vrste območij podrobnejše namenske rabe prostora na obravnavanem naselju Kobilje. Hitro opazno je prevladovanje kmetijskih zemljišč, ki se razprostirajo na zadnji strani naselja. Gre za kvalitetna kmetijska zemljišča na ravninskem delu, najboljšega in drugega ranga kvalitete. Gozdna zemljišča prevladujejo na severnem in južnem delu območja, na bolj razgibanem terenu. Kot gozdna zemljišča se obravnavajo območja, porasla z gozdnim drevjem, zemljišča namenjena gojenju in ekonomskemu izkoriščanju gozdov ter zemljišča v zaraščanju, ki so v skladu z Zakonom o gozdovih določena kot gozd.

Manjši del območja prekrivajo tudi zelene površine (11%), ki so namenjena preživljanju prostega časa, predvsem rekreaciji in športu na prostem ter izboljšavi kakovosti bivanja. Tu gre predvsem za površine za vrtičkarstvo, ki so namenjene priložnostni kmetijski dejavnosti ter urejene zelene površine, ki predstavljajo zeleni pas z zaščitno oz. drugo funkcijo (pokopališče). Območja prometne infrastrukture se pokrivajo z lokacijami glavnih cest, ki vodijo v druga naselja, ter ostale prometne površine ki so namenjene objektom transportne infrastrukture ter objektom in napravam za odvijanje prometa. Stavbna zemljišča največji del prekrivajo stanovanjska območja, ki so namenjena bivanju in dejavnostim kmetovanju in ostalim dopolnilnim dejavnostim. Prav tako v to skupino spadajo počitniške hiše, ki pa jih v naselju Kobilje ni bilo moč zaznati. Razpršena poselitev predstavlja skupno 7% celotne površine stavbnih zemljišč, 20% pa nepozidana stavbna zemljišča, kjer so le-ta večja od 1000 m².

Naselje Kobilje leži na območju s številnimi prostorskimi omejitvami. Celotno območje naselja se uvršča v Naturo 2000 (območje Gorička, kjer sta prisotni direktiva o pticah – PSA in direktiva o habitatih – SAC), v zavarovana območja (Krajinski park Goričko) ter v ekološko pomembna območja. Kljub omenjenim omejitvam se znotraj naselja lahko gradijo objekti, vendar z ustreznimi dovoljenji in pod določenimi pogoji. Skrajni jug naselja na določenih delih sodi v gozdni rezervat, vendar to ne vpliva na oblikovanje ureditvenega območja naselja. V samem naselju pa se poleg omenjenih prostorskih omejitev, nahaja tudi kar nekaj območij, kjer je predpisano varstvo kulturne dediščine. Na podlagi omenjenih kriterijev, upoštevanja stavbnih zemljišč in nepozidanih stavbnih zemljišč, se je v nadaljevanju izdelalo ureditveno območje naselja, kot je prikazano na karti. Pri izdelavi ureditvenega območja je bilo v ospredju, čim boljše izkoristiti nepozidana stavbna zemljišča znotraj naselja in zgoščevanje le tega. Prav zaradi tega se samo ureditveno območje v večji meri sklada z trenutno poselitvijo oziroma na določenih predelih poseže nekoliko v sama kmetijska zemljišča. Tam kjer je prisotno poseganje v kmetijska zemljišča, se že sedaj opazijo posegi v ta prostor oziroma so objekti tu, že dokončno zgrajeni. Na skrajnem jugovzhodu se nahaja manjši zaselek, ki sodi pod obravnavano naselje in bi ga bilo smiselno povezati z obstoječim naseljem. Prav zaradi tega je v tem primeru ureditveno območje naselja predvideno po južni strani Kobiljanskega potoka, saj se na tem območju najmanj posega v kvalitetna kmetijska zemljišča. Če povzamemo, je torej sama širitev naselja proti severu in jugu nesmiselna, saj se s tem poseganje v kvalitetna kmetijska zemljišča. Prioriteta je torej zgoščevanje naselja in uporaba že pripravljenih nepozidanih stavbnih zemljišč.

Raven opazovanja:

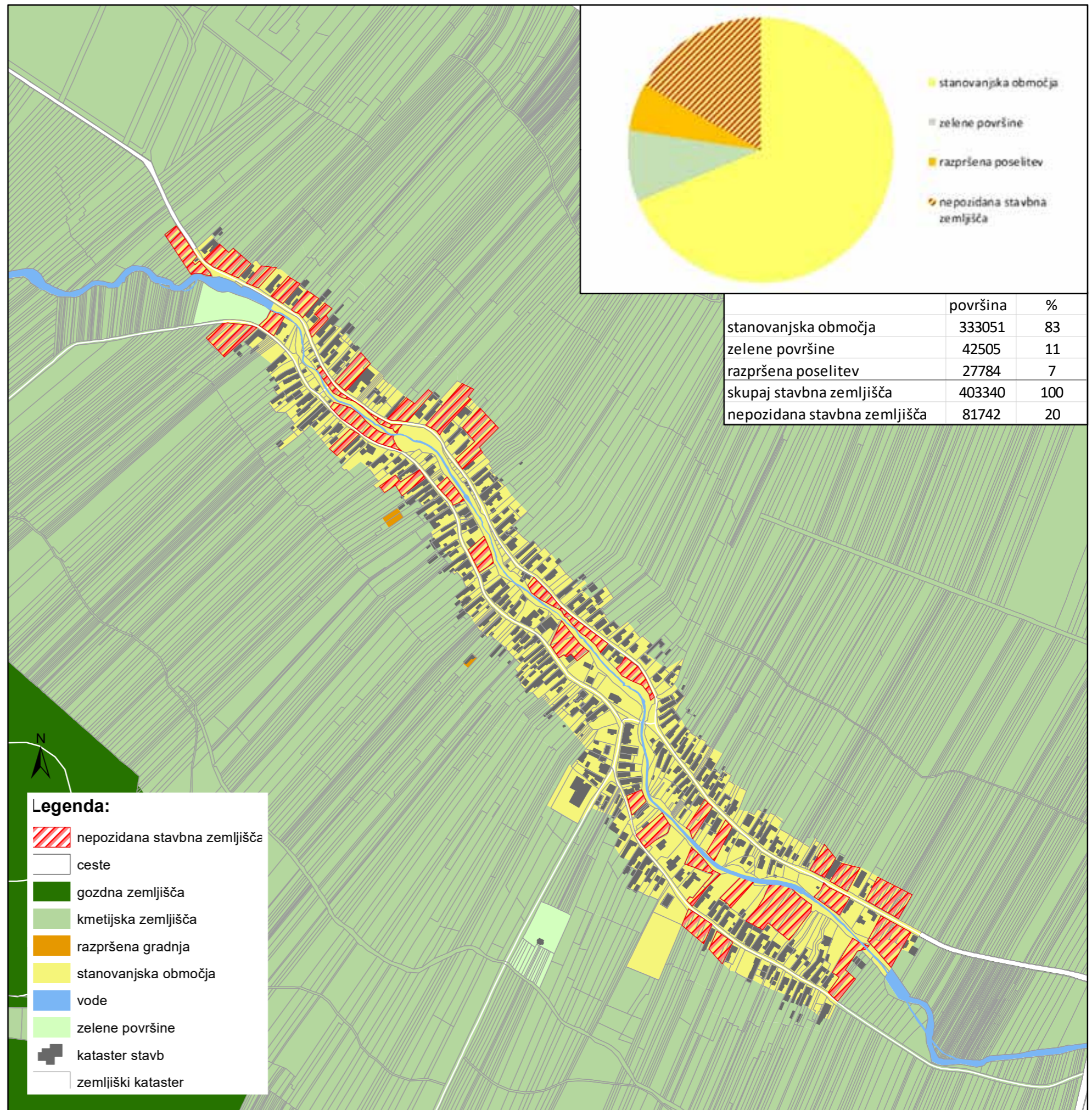
Namenska raba protosta in nepozidana stavbna zemljišča so prikazana na ravni naselja Kobilje v merilu 1:8000.

Vir podatkov:

Geodetska uprava Republike Slovenije 2020,
Prostorski informacijski sistem, občinski prostorski akti 2020

Metodološka opomba:

Predstavljeni podatki prikazujejo namensko rabo prostora in nepozidana

SWOT analiza in scenarij razvoja naselja

PREDNOSTI

- o Ugodna geografska lega (v evropskem – širšem merilu),
- o Ugoden ravninski teren (kmetijstvo in poselitev),
- o Ugodna klima (zmerno celinsko podnebje vzhodne Slovenije),
- o Ohranjenost narave (krajinski park Goriško, Natura 2000),
- o Velik delež kakovostnih kmetijskih površin,
- o Raznolike možnosti za turizem (pohodništvo, kolesarjenje, vodni športi, lov, kulinariki...),
- o Bogata tradicionalna kulinarika in domača obrt (lončarstvo),
- o Bližina madžarske meje (meddržavno sodelovanje, turizem, ..),
- o Dobra prometna dostopnost (bližina AC).

SLABOSTI

- o Odmaknjenost od večjih mest (npr. Murske Sobote, Lendave),
- o Odmaknjena lega (v državnem – ožjem merilu),
- o Pomanjkanje centralnih dejavnosti (npr. živilska trgovina, tehnična trgovina,...),
- o Slaba dostopnost z javnim prometom (redke avtobusne linije),
- o Slaba prepoznavnost turistične ponudbe in kraja,
- o Slabo razvite skupnostne oblike storitev (npr. medgeneracijski center),
- o Starejša gradnja hiš (slaba energetska učinkovitost),
- o Slaba povezanost različnih vrst prometa (multimodalnost),
- o V večini odvisnost od osebnega prometa (enostranska dostopnost),
- o Pomanjkanje ustreznih ukrepov zemljiške politike (velika razdrobljenost parcel),
- o Slabo urejena prometna infrastruktura (odsotnost kolesarskih poti, pločnikov in javne razsvetljave).

PRILOŽNOSTI

- o Povečati prepoznavnost vasi (večja promocija),
- o Oblikovanje aktivnega (kolesarjenje, pohodništvo, ostale športne aktivnosti) in kulinaričnega turizma - za vse vrste turistov (individualiste, družine, pare, ...),
- o Povezovanje turizma s kmetijstvom (ponudba domačih izdelkov, promoviranje domačega, ...),
- o Obnova propadajočih tradicionalnih hiš in s tem ohranitev kulturne dediščine,
- o Preprečevanje odseljevanja mladih (oblikovanje novih delovnih mest, omogočiti dodaten vir zaslužka, ...),
- o Spodbujanje nadaljnje kmetijske obdelave z namenom ohranjanja kulturne pokrajine in zagotavljanja samooskrbe,
- o Organizacija enodnevnih izletov.

NEVARNOSTI

- o Staranje prebivalstva (slabše izobraženih),
- o Manjšanje števila otrok in mlajših,
- o Odseljevanje v tujino ali v večja mesta (Beg možganov),
- o Opuščanje kmetijske dejavnosti in propadanje kmetij (izguba identitete in zmanjševanje krajinske privlačnosti in pestrosti),
- o Nekonkurenčnost turizma (kot posledica slabe prepoznavnosti),
- o Praznjenje naselja,
- o Krčenje storitev v naselju (npr. zaprtje bara, pošte, ...),
- o Vnos tujih arhitekturnih tipov, vzorcev in izguba identiteta zaradi globalizacije (neustrezne oblike in barve objektov),
- o Združitev občine z drugimi, večjimi (ukinitve trenutne).

Oprelitev:

Na karti je prikazan scenarij ureditve naselja Kobilje, kjer se osredotočamo predvsem na nadaljnji razvoj dveh glavnih dejavnosti. Gre za nadaljnji razvoj kmetijstva, ki je v izbranem naselju že sedaj izredno močna dejavnost ter za pospešeno spodbujanje in vlaganje v dejavnost turizma, ki pa na tem območju še ni dosegel svojega vrhunca. Ker ima vsaka od omenjenih dejavnosti določene lastnosti, je zelo pomembna pravilna prostorska razporeditev le teh. Omenjeni dejavnosti, se med seboj pomembno povezujejo in dopolnjujeta, kar pomeni, da bi s tem lahko ustvarili nova delovna mesta, zmanjšali brezposelnost v naselju, zmanjševali odseljevanje mladih in povečali zanimivost kraja ter pestrost turistične ponudbe. Ker naselje trenutno ni turistično razvito, bi bilo najprej potrebno seznaniti prebivalce in bodoče ponudnike s prednostmi, ki jih prinaša turizem. Sledila bi faza prestrukturiranja določenih dejavnosti, delo na področju vizualnega izgleda naselja in izgradnja manjkajoče potrebne infrastrukture. Zaradi izredno lepe narave in prijetne razgibanosti terena, je okolica naselja primerna

za vzpostavitev daljinskih krožnih kolesarskih poti, s postojankami znotraj naselja. Vzporedno z omenjenimi procesi, bi potekalo aktivno oglaševanje kraja in tamkajšnje ponudbe. Ker naselje Kobilje leži v neposredni bližini madžarske meje, to predstavlja eno od velikih prednosti, saj se s tem trg potrošnje močno poveča, zato je izredno pomembno, da se madžarskim turistom posveti enako pozornost kot domačim.

Raven opazovanja:

Širše in ožje območje obravnavanega naselja Kobilje.

Prikaz pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč

Opredelitev:

Na karti je prikazan prikaz pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč znotraj naselja. Namen je bil prikazati, kako bi izgledalo obstoječe naselje, če bi se pozidal vsak del trenutno še nepozidanih zemljišč. Glede na velikost parcele je bila določena tudi vrsta objektov, ki bi bila zgrajena na tej parceli. Objekte sem delila na štiri glavne vrste: stanovanjska hiša, kmetije, zidanice in družbeni objekt. Kmetijam sem dodala še pomožni objekt, namenjen npr. shranjevanju kmetijske mehanizacije. Največje število potencialnih novih objektov so stanovanjske hiše, sledijo jim kmetije. Če bi predvidevali, da v vsaki stanovanjski hiši stanujejo štirje družinski člani, bi se naselje povečalo za 172 prebivalcev. Če temu številu dodamo še družinske člane na kmetijah in vsaki dodamo 5 družinskih članov, je skupno število novih prebivalcev 217. Naselje Kobilje ima trenutno približno 600 prebivalcev. Pozidava trenutno še nepozidanih stavbnih zemljišč bi pomenilo povečanje naselja za 36%.

vrsta objekta	število objektov	novi prebivalci
družbeni objekt	3	
stanovanjska hiša	43	172
kmetija	9	45
zidanica	5	

Raven opazovanja:

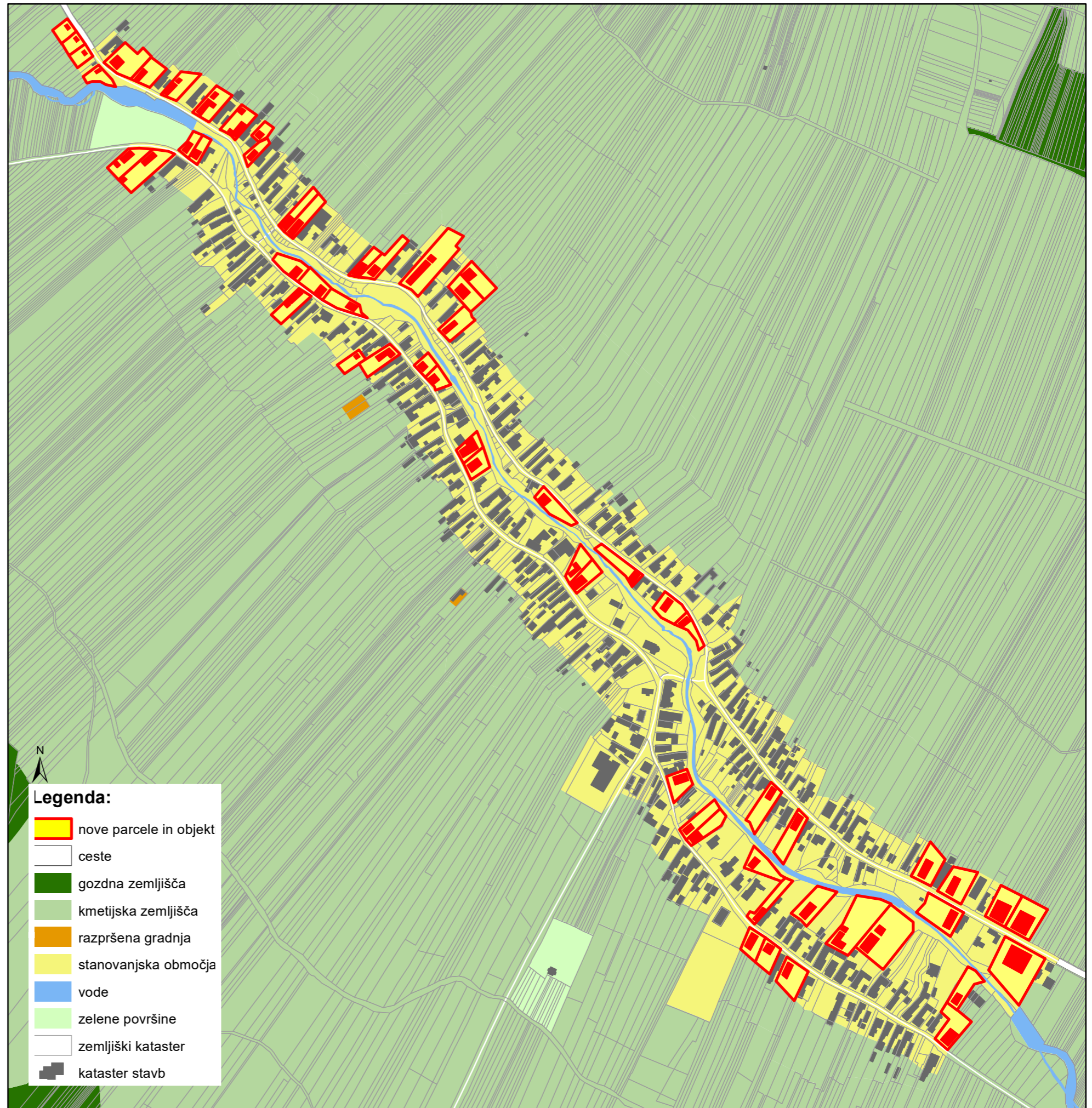
Prikaz pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč je bil izveden na ravni naselja Kobilje v merilu 1.6000.

Vir podatkov:

Geodetska uprava Republike Slovenije 2020,
Prostorski informacijski sistem, občinski prostorski akti 2020

Metodološka opomba:

Predstavljeni podatki prikazujejo pozidavo nepozidanih stavbnih zemljišč v naselju Kobilje.

Predlog ureditve naselja Kobilje z upoštevanje UON

Opredelitev:

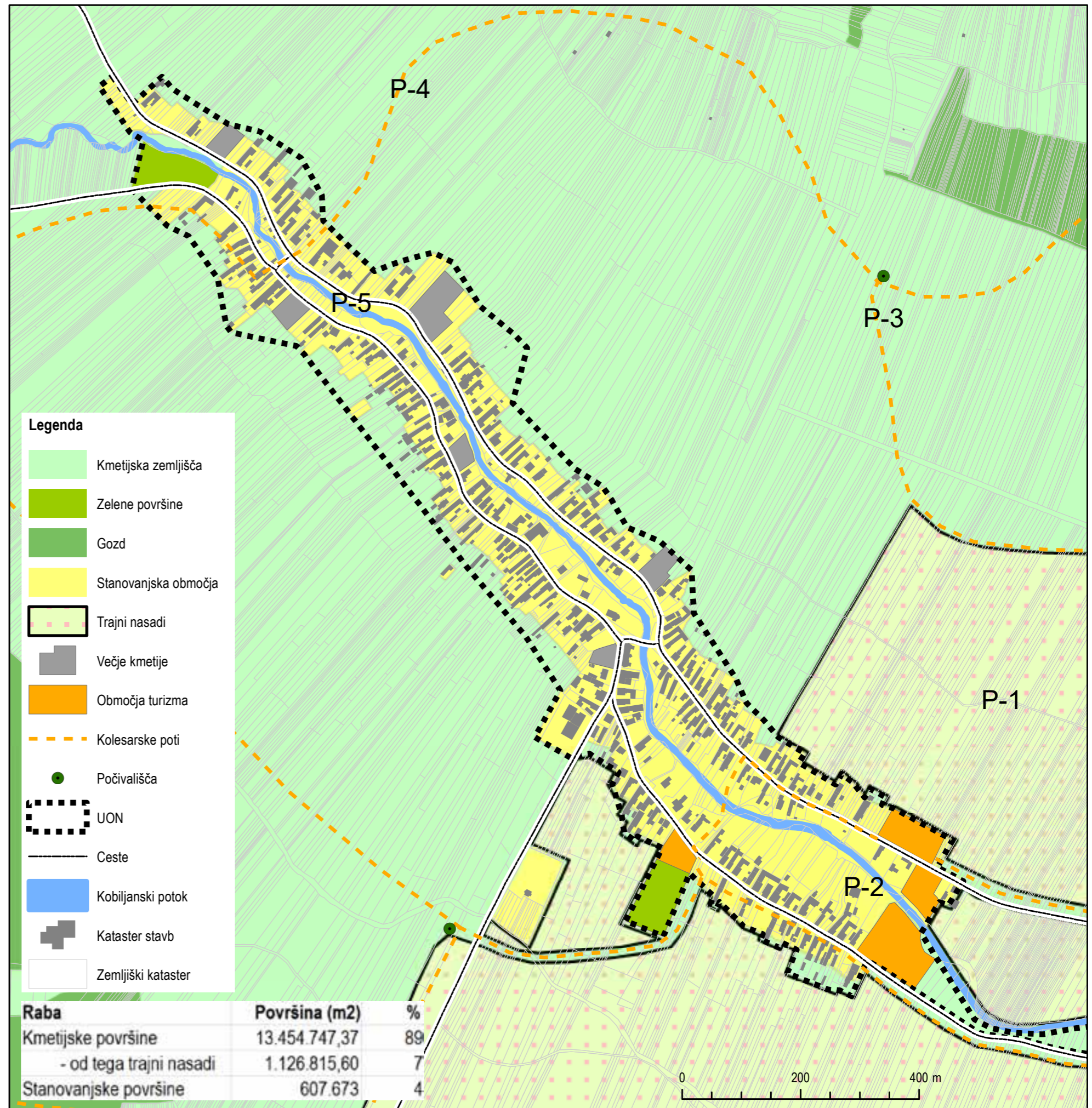
Karta prikazuje predlog ureditve v naselju Kobilje. Prihodnji razvoj naselja Kobilje je usmerjen v dve glavni dejavnosti, ki se med seboj pomembno povezujeta in dopolnjujeta. Prva dejavnost je kmetijstvo, ki je že dandanes ena od pomembnih gospodarskih dejavnosti v naselju. Trenutno je v uporabi 492 ha kmetijskih zemljišč, kar pa ni najvišja možna površina, ki jo na tem območju lahko dosežemo. V mislih imamo predvsem širjenje kmetijskih površin na območja zaraščanja in območja, kjer je kmetijska dejavnost trenutno opuščena. Lociranje kmetijskih površin, bi bilo v prihodnje usmerjeno proti severu, jugu ter zahodu. S spodbujanjem podjetništva v kmetijstvu in z večjimi naložbami v samo dejavnost, je mogoče ponuditi nova delovna mesta in posledično zmanjšati stopnjo brezposelnosti in odseljevanje mladih. V ta namen so na severu in zahodu naselja locirane večje kmetije, ki so na karti označene z oznako P-5. Gre bodisi za prenovljene, nadgrajene ali na novo nastale večje kmetije, ki imajo dobro povezavo z živilsko predelovalno industrijo. Poleg tega je za te kmetije izrednega pomena tudi izvoz izdelkov, bodisi na bližnjo Madžarsko v obliki organiziranih tržnic, ali v okoliške kraje kot dostava na dom in preko prodaje na tržnicah. Na vzhodni strani naselja, kjer imamo že prisotno aktivno obdelovane kmetijske površine, bi te prestrukturirali in sicer iz intenzivnega poljedelstva v ekološko naravnane trajne nasade. To je prikazano tudi na karti in sicer pod oznako P-1. Glavni razlog za lociranje trajnih nasadov na to območje, je seveda druga pomembna dejavnost, ki pa na tem območju trenutno še ni dobro uveljavljena. To je turizem. Ker intenzivno kmetijstvo in turizem težko lociramo na istem območju, je prav zaradi tega širjenje kmetijskih površin usmerjeno na eno stran, razvoj turizma pa na drugo, v našem primeru na vzhod. Na karti so turistični objekti predstavljeni z oznako P-2. Da bi omilili neposreden stik s intenzivnimi kmetijskimi površinami, je ustvarjen pas trajnih ekoloških nasadov, ki poskrbi za prijeten izgled pokrajine in nemoteno delovanje obeh dejavnosti. V navezavi s turizmom je predvidena izgradnja krožnih kolesarskih poti, ki so na karti označene z oznako P-4. Te bi potekale tako preko polji, kot tudi po gozdu in ob cestah. S tem je zagotovljena dovolj veliko pestrost, ki pritegne različne vrste turistov (avanturisti, družine, pari, ...). Z namenom lažjega prehajanja preko Kobiljanskega potoka, je na območju turistične ponudbe predvidena gradnja novega povezovalnega mostu. Na glavnih kolesarskih križiščih je predvidena postavitvev manjših počivališč, ki so označeni z oznako P-3. Zaradi neposredne bližine naselja, se turisti lahko okrepčajo v samem naselju, bodi si v gostiščih ali pri kmetijah, ki ponujajo lokalno pridelano hrano. Na ta način lahko oblikujemo učinkovito medsebojno povezovanje turizma in kmetijstva, od katerega imajo korist tako pridelovalci (kmetje), kot tudi ostali (turisti, domačini, ...).

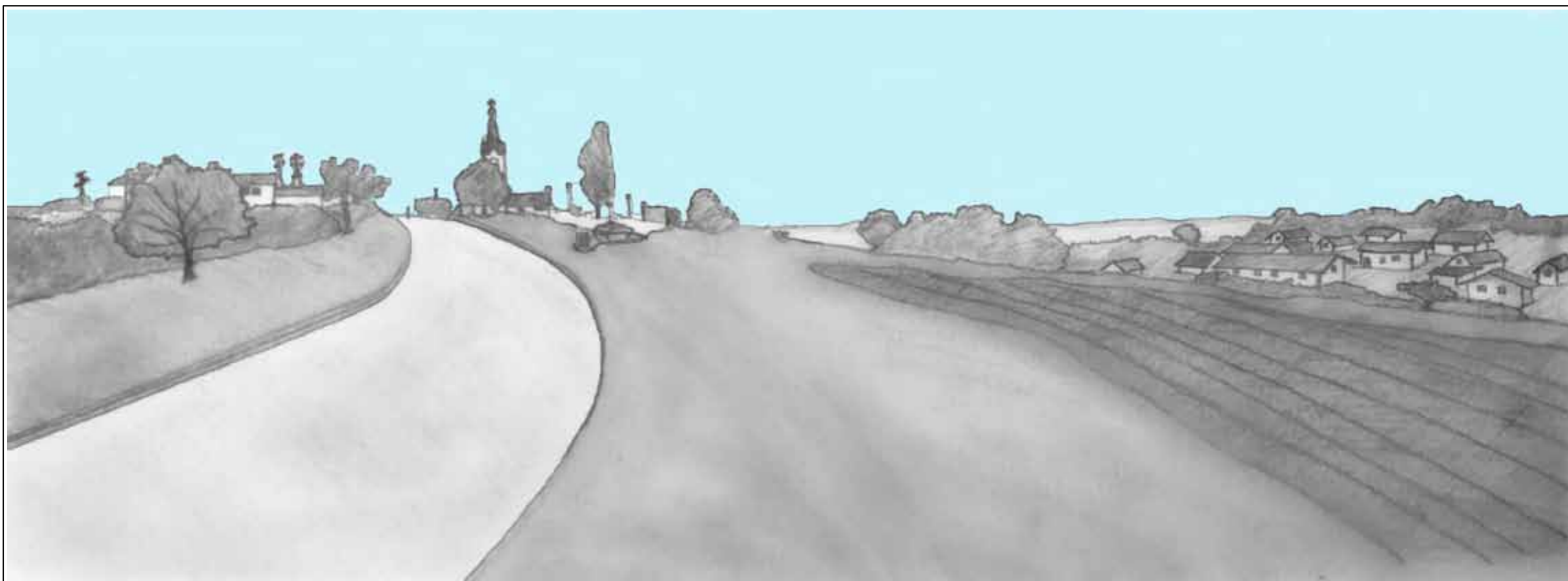
Raven opazovanja:

Ožje območje obravnavanega naselja Kobilje.

Vir podatkov:

GURS. Spletni portal E-prostor. 2020. URL: <https://egp.gu.gov.si/egp/> (Citirano 7.5.2020).
 Prostorski informacijski sistem, občinski prostorski akti. 2020. URL: <https://www.iobcina.si/> (Citirano 7.5.2020).

Naselje Vučja Gomila

Petra Tihole, Tilen Erjavec, Jernej Prevolnik

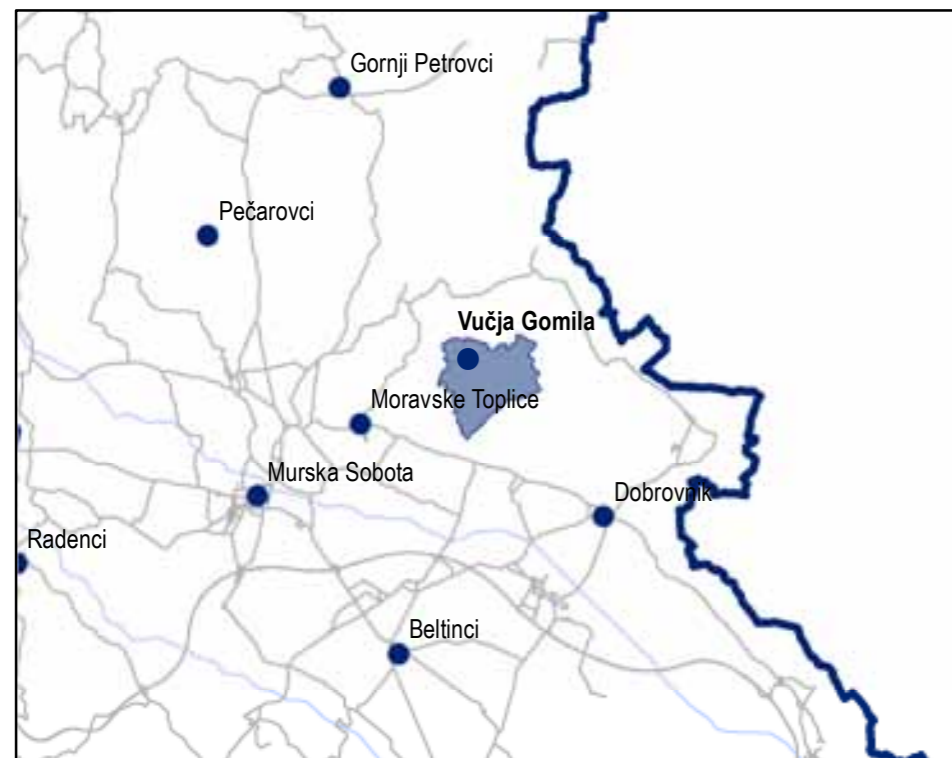
Opis naselja Vučja Gomila

Vučja Gomila je razloženo naselje, ki je sestavljeno iz številnih gručastih zaselkov, in je z razliko od okoliških naselij locirano na precej razgibanem terenu. Hiše in gospodarski objekti, ki se nahajajo ob cesti predstavljajo strnjeno gradnjo, medtem ko je drugod mogoče opaziti bolj razpršeno pozidavo. Skozi naselje poteka glavna prometnica, ki naselje povezuje s Tešanovci in Fokovci, ob njej pa se nahajata tudi dve avtobusni postajališči. V središču naselja in hkrati na najvišje ležečem delu je locirana cerkev, od koder je čudovit razgled na okoliške vinograde in polja.

Naselje je nastalo po zadnjem turškem vpadu, ko so se ljudje iz treh vasi, ki so bili naveličani stalnega ropanja in požiganja uprli turškim vojščakom. Domačini so pograbili vsa orodja s katerimi so se lahko borili in tako dokončno premagali turke, ki so jih po zmagi zakopali v skupinske domove – gomile. Ker je bila vas skoraj v celoti požgana so si zgradili nova bivališča, vasi pa so dali ime po grobovih turških pobitih bojevnikih, za katere so dejali, da so krvoločni in napadalni kot volkovi. Sprva je bilo naselju ime Volčja Gomila, potem pa se je zaradi spreminjanja jezika po drugi svetovni vojni preimenovalo v Vučjo Gomilo.

Danes ima naselje po podatkih Statističnega urada RS iz leta 2019 267 prebivalcev, in zaradi majhnosti ponuja zelo malo storitvenih dejavnosti. Najbolj gosta poselitev je v osrednjem delu, kjer je kvaliteten odprt prostor z vrtovi, njivami, travniki in pašniki, v samem zaledju pa prevladujejo gozdne površine, ki predstavljajo največji delež površin, saj gre za gričevnato območje, ki je težje dostopno in ga je posledično tudi zahtevnejše obdelovati. Skozi gozd potekajo različne kolesarske in pešpoti za raziskovanje Prekmurja in aktivno preživljaje prostega časa v naravi.

Najbolj pomembna gospodarska dejavnost v naselju je kmetijstvo, zato je temu primerno tudi veliko število nestanovanjskih objektov, kot so hlevi in druge stavbe za shranjevanje pridelkov. Stanovanjski in gospodarski objekti tvorijo tipične kmečke domove kot so stegnjen kmečki dom in kmečki dom na vogel. V bližini stanovanjskih hiš so locirana območja vrtov in sadovnjakov, na katerih si prebivalci sami pridelujejo zdravo in kakovostno hrano, njihve pa so zaradi razgibanega terena razporejene po celotnem območju.

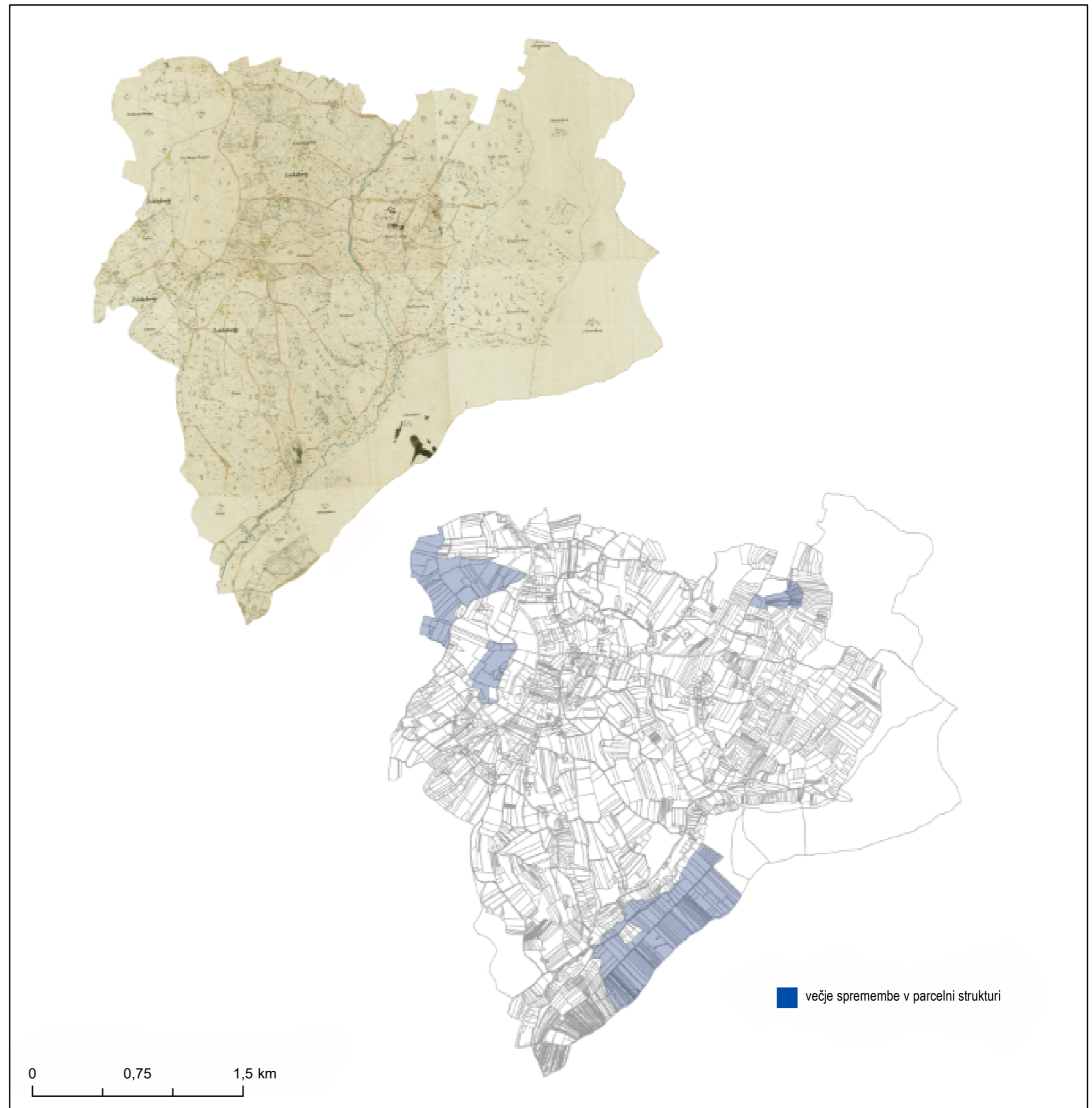
Analiza parcelne strukture v naselju Vučja Gomila

Zgornja slika prikazuje parcelno strukturo iz Franciscejskega katastra, ki velja za prvi natančni zemljevid obravnavanega območja. Na njem so prikazane meje katastrske občine Vučja Gomila ter stavbne in zemljiške parcele. Katastrska mapa je barvna, pri čemer roza barva pomeni zidano hišo, rumena leseno, stavbne parcele so označene s črnimi, zemljiške parcele pa z rdečimi številkami. Njive so označene s rjavo barvo, gozdovi s sivo, ter travniki s svetlo in vrtovi s temno zeleno barvo. Ker je mapa takrat služila predvsem kot davčni dokument skoraj ne upošteva konfiguracije terena in ima vrisane samo osnovne topografske značilnosti, kot so reke, potoki, poti, ceste, gospodarska in stanovanjska poslopja ter cerkve in pokopališča.

Danes nam Franciscejski kataster služi kot pomoč pri ugotavljanju sprememb, ki so nastale glede na takratno stanje v prostoru. Za raziskave ga uporabljajo arhitekti, urbanisti, geografi, prostorski načrtovalci in še mnogi drugi. Na osnovi teh arhivskih gradiv lahko analiziramo parcelno strukturo, rabo zemljišča ter posestveno strukturo.

Če primerjamo stanje v času nastanka Franciscejskega katastra z današnjim stanjem ugotovimo, da se meja katastrske občine Vučja Gomila ni spremenila. Podobno velja tudi za velikost parcel, saj ta še vedno narašča z oddaljenostjo od naselja, čeprav to ni več tako zelo opazno, kot na karti franciscejskega katastra. Opazimo tudi, da so njivske in travnate zemljiške parcele locirane v bližini naselja, najbolj oddaljene pa so gozdne parcele. Na podlagi tega lahko sklepamo, da je katastrska občina sočasno tudi vaški teritorij. V sredini katastrske občine se nahajajo stanovanjske in druge gospodarske stavbe, okrog hiš pa so vrtovi in sadovnjaki, na katerih se dogajajo aktivnosti na dnevni ravni. Potem pa imamo okoli travniške in njivske površine, na katerih se izvajajo kmetijske dejavnosti. K vaškemu teritoriju se priključujejo še nekatere druge travnate površine (pašniki) in gozdovi.

Na spodnji sliki so z modro barvo označena območja, kjer je prišlo do večjih sprememb v parcelni strukturi. V večini primerov gre za travnate in gozdne površine, ki so bile včasih po vsej verjetnosti v skupni lasti več lastnikov oziroma vasi. Ljudje so uporabljali skupne pašnike in gozdove, dobiček pa so si razdelili. S časom so se te parcele razdelile na manjše in dobile svoje lastnike. Iz primerjave lahko opazimo, da ima naselje še vedno podobno obliko, ohranile so se tudi glavne ceste, cerkve in pa pokopališče.

Demografski podatki naselja Vučja Gomila

Po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije, je v letu 2019 v naselju Vučja Gomila prebivalo 267 prebivalcev. Podatki kažejo, da je bilo v naselju od tega 128 moških in 139 žensk. Naselje se razprostira na površini 10 km² pri čemer je gostota naseljenosti 26,8 prebivalcev na km². Povprečna starost prebivalca v naselju znaša 45,5 let, pri čemer večinski delež (65,9%) predstavljajo prebivalci, ki so stari med 15 in 64 let. Delež prebivalcev mlajših od 15 let je 10,5%, delež prebivalcev nad 65 let pa znaša 23,6%. Povprečna starost moških v naselju znaša 44,2 leti, povprečna starost žensk pa 46,7 let. Na podlagi statističnih podatkov, je Vučja Gomila po številu prebivalcev eno izmed manjših obravnavanih naselij. Največ prebivalcev je v naselju Bogojina (546), najmanj pa v Ivanovcih (142).

Vrednost indeksa staranja za omenjeno naselje znaša 225,0. To pomeni, da v naselju trenutno živi dvakrat več prebivalcev starejših od 65 let napram tistim prebivalcem, ki so mlajši od 15 let. Vrednost je višja od povprečne vrednosti, ki velja za celotno občino Moravske Toplice in znaša 169,7. Glede na druga obravnavana naselja ima višji indeks samo naselje Genterovci z vrednostjo 433,3. Čeprav ima naselje Vučja Gomila visok indeks staranja, pa glede na povprečno starost prebivalstva med obravnavanimi naselji, spada med naselja z nižjo povprečno starostjo.

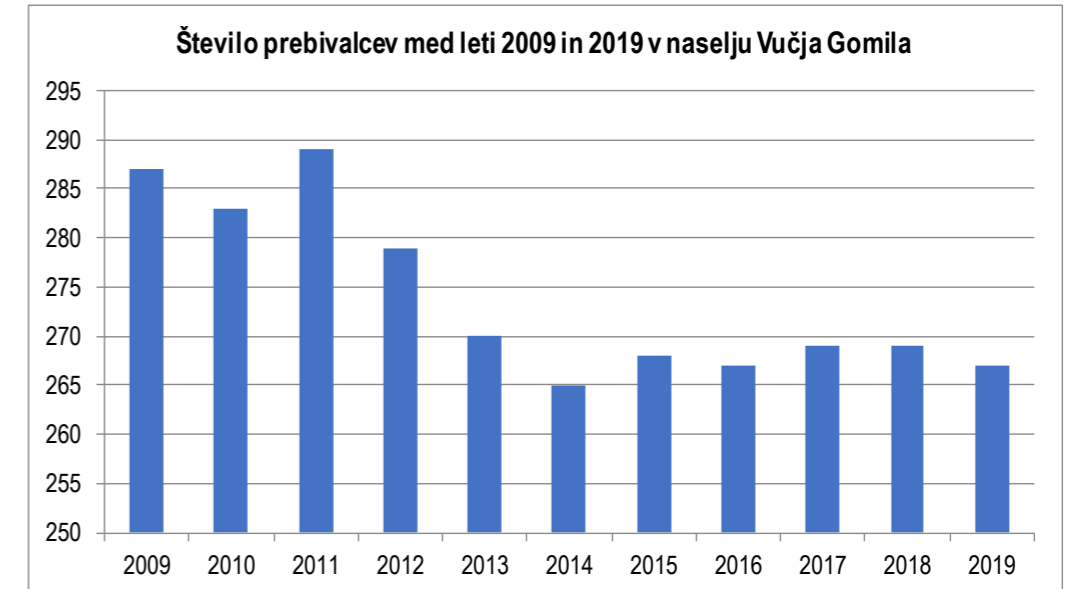
Leta 2018 je bilo v naselju 98 gospodinjstev, pri čemer je bila povprečna velikost gospodinjstva 2,7 prebivalca. V naselju je gospodinjstev z enim članom 26, z dvema članoma 23, s tremi člani 24, s štirimi člani 11 ter 14 s petimi člani ali več.

Za predstavljeno naselje je indeks feminitete 108,6. To pomeni, da v naselju trenutno živi več žensk kakor moških ter tako razmerje med moškimi in ženskami znaša 1:1,086. V primerjavi z ostalimi obravnavanimi naselji se glede na vrednost indeksa uvršča med naselja z višjimi vrednostmi.

Med leti 2009 in 2019 se je populacija v naselju zmanjšala za 20 prebivalcev. Graf prikazuje spreminjanja števila prebivalcev za časovno obdobje med leti 2009 in 2019. Na grafu se opazi trend upadanja prebivalstva. Najbolj izrazito upadanje je bilo med leti 2009 in 2013, ko se je število prebivalcev zmanjšalo za 17. Morebitne vzroke za to bi lahko pripisali umrljivosti in morebitni odselitvi mlajše populacije iz naselja (gospodarska kriza).

Leto	0-14 let	15-64 let	65 in več let	SKUPAJ
2009	37	199	51	287
2010	35	196	52	283
2011	36	203	50	289
2012	34	198	47	279
2013	31	188	51	270
2014	30	183	52	265
2015	30	184	54	268
2016	30	182	55	267
2017	28	184	57	269
2018	28	184	57	269
2019	28	176	63	267

Leto	0-14 let		15-64 let		65 in več let	
	Moški	Ženske	Moški	Ženske	Moški	Ženske
2009	19	18	102	97	17	34
2010	17	18	104	92	16	36
2011	17	19	104	99	16	34
2012	16	18	102	96	14	33
2013	15	16	95	93	15	36
2014	15	15	93	90	18	34
2015	15	15	92	92	20	34
2016	17	13	93	89	20	35
2017	15	13	93	91	21	36
2018	13	15	93	91	23	34
2019	11	17	90	86	27	36

Prometna infrastruktura naselja Vučja Gomila

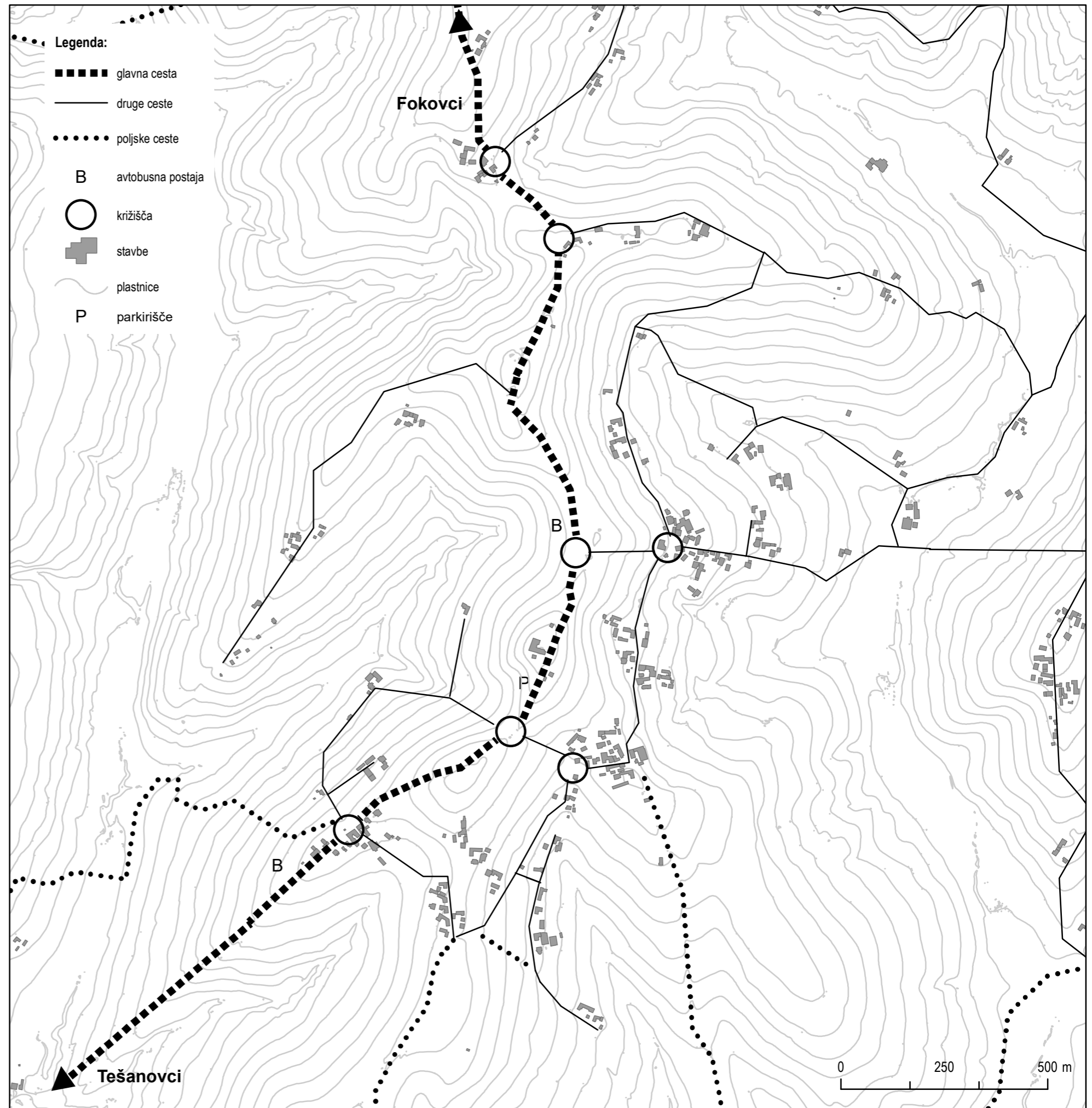
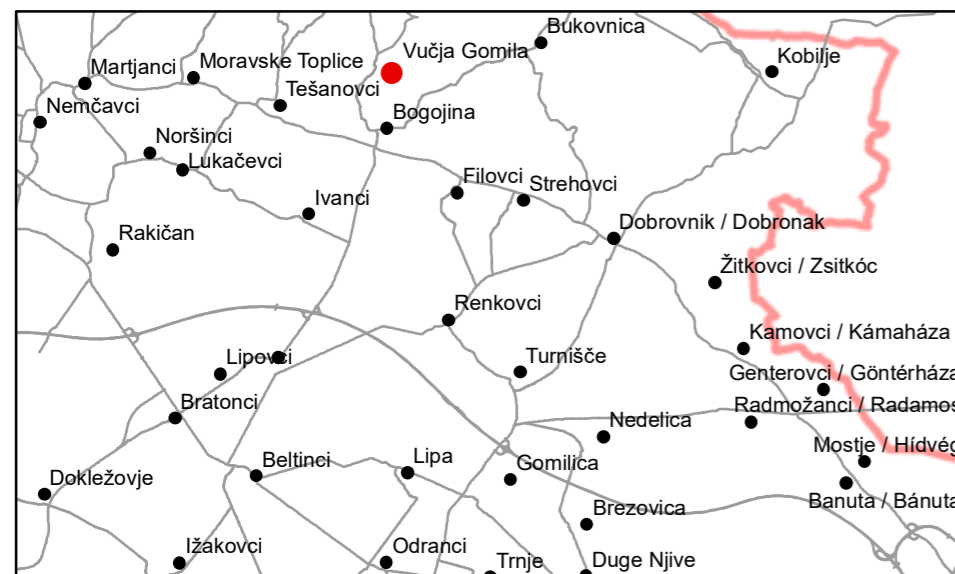
Na karti je prikazana prometna infrastruktura naselja Vučja Gomila. Naselje je od Moravskih Toplic oddaljeno cca. 6 km, od Murske Sobote pa cca. 14 km. Skozi naselje poteka glavna prometnica, ob kateri se nahajata dve avtobusni postaji, ki naselje povezujeta s Tešanovci in Fokovci. Poleg javnega potniškega prometa je organiziran tudi prevoz šolarjev do osnovne in srednje šole.

Ob tej glavni cesti pa je lociranih še približno 40 vzdolžnih parkirišč, od tega 2 parkirišča za invalide. Parkirišča, ki služijo obisku cerkve in pokopališča na srečo niso pogosto uporabljena, saj so zelo nevarna in niso opremljena z hodniki za pešce. Tudi drugje v naselju ne najdemo pločnikov ali kolesarskih stez.

Zaradi razpršene poselitve pa se tu nahajajo še številne druge ceste, ki vodijo do manjših skupin enodružinskih hiš. Te ceste spadajo med javne poti, so slabše vzdrževane, njihov karakteristični profil pa je zelo ozek.

V naselju je prevladujoča gospodarska dejavnost kmetijstvo, zato je na tem območju tudi veliko število poljskih cest. Te so makadamske, na njih pa je malo prometa. Ker so te ceste načeloma lepo urejene, se uporabljajo tudi kot pohodniške in kolesarske poti, in so zelo priljubljene za aktivno preživljanje prostega časa v naravi. Kolesarske poti so speljane tako, da si je v miru mogoče ogledati prekmurske znamenitosti, ob poteh pa se nahajajo kmečki turizmi in številne kulturne znamenitosti.

V splošnem je naselje slabo povezano z večjimi mesti, kar vpliva tudi na razvitost celotnega območja. Posledično je v tem delu tudi večja brezposelnost, poleg tega pa imajo prebivalci nižje plače kot drugi državljani Slovenije. Takšna naselja se že leta spopadajo tudi s trendom odseljavanja, kar povzroča praznjenje vasi. Slaba prometna povezanost torej vpliva na dostopnost do službe, povzroča nižjo izobrazbo ter slabši življenjski slog.

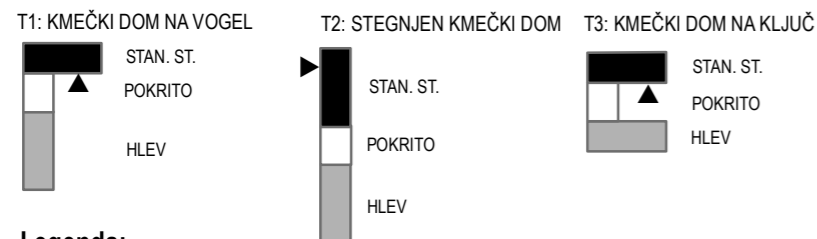
Slemenska slika naselja Vučja Gomila

Karta prikazuje slemensko sliko naselja Vučja Gomila. Naselje ni tipično obcestno, temveč predstavlja razloženo naselje. Razloženo naselje je podeželsko naselje, v katerem so kmečki domovi razporejeni razmaknjeno. Naselje je razpotegnjeno in mu je težko določiti središče. Običajno taka naselja nastajajo na razgibanem površju.

Osrednjo gospodarsko dejavnost v naselju predstavlja kmetijstvo. Zaradi tega je na karti večji delež širših stavb, ki predstavljajo kmetijske objekte.

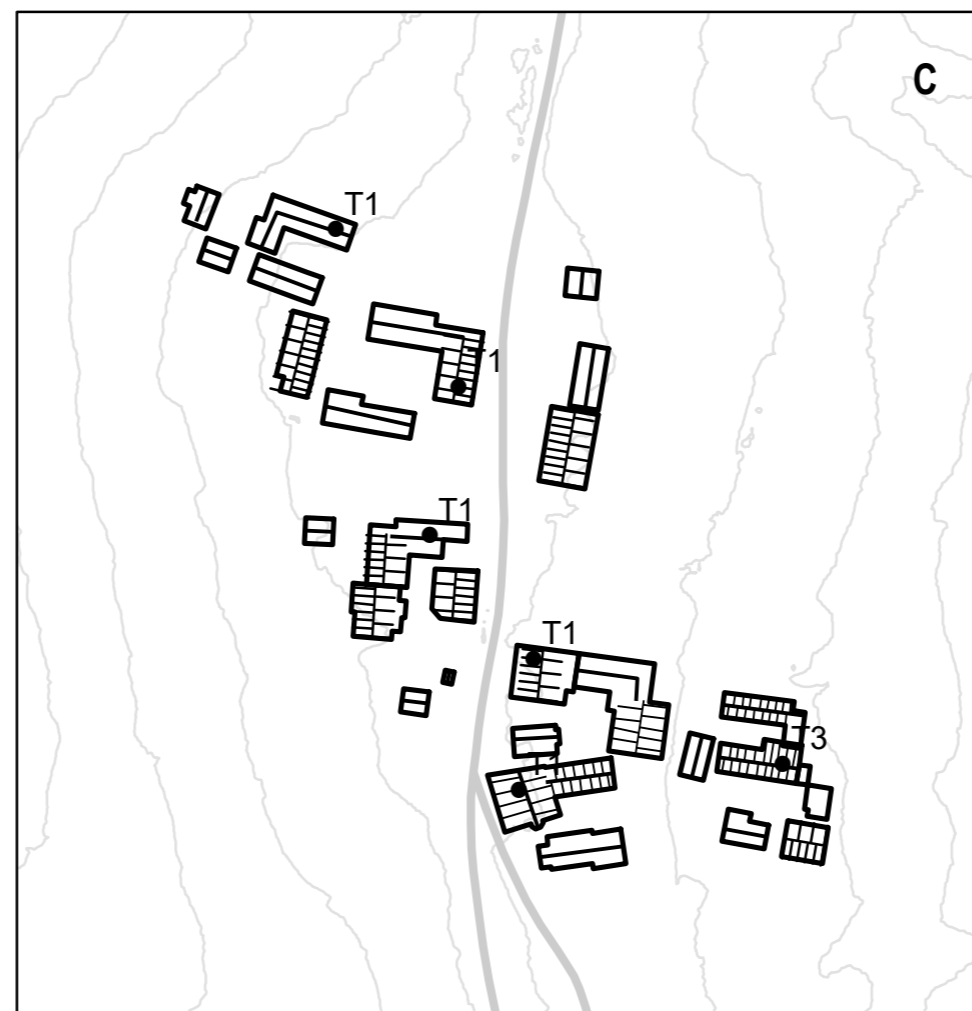
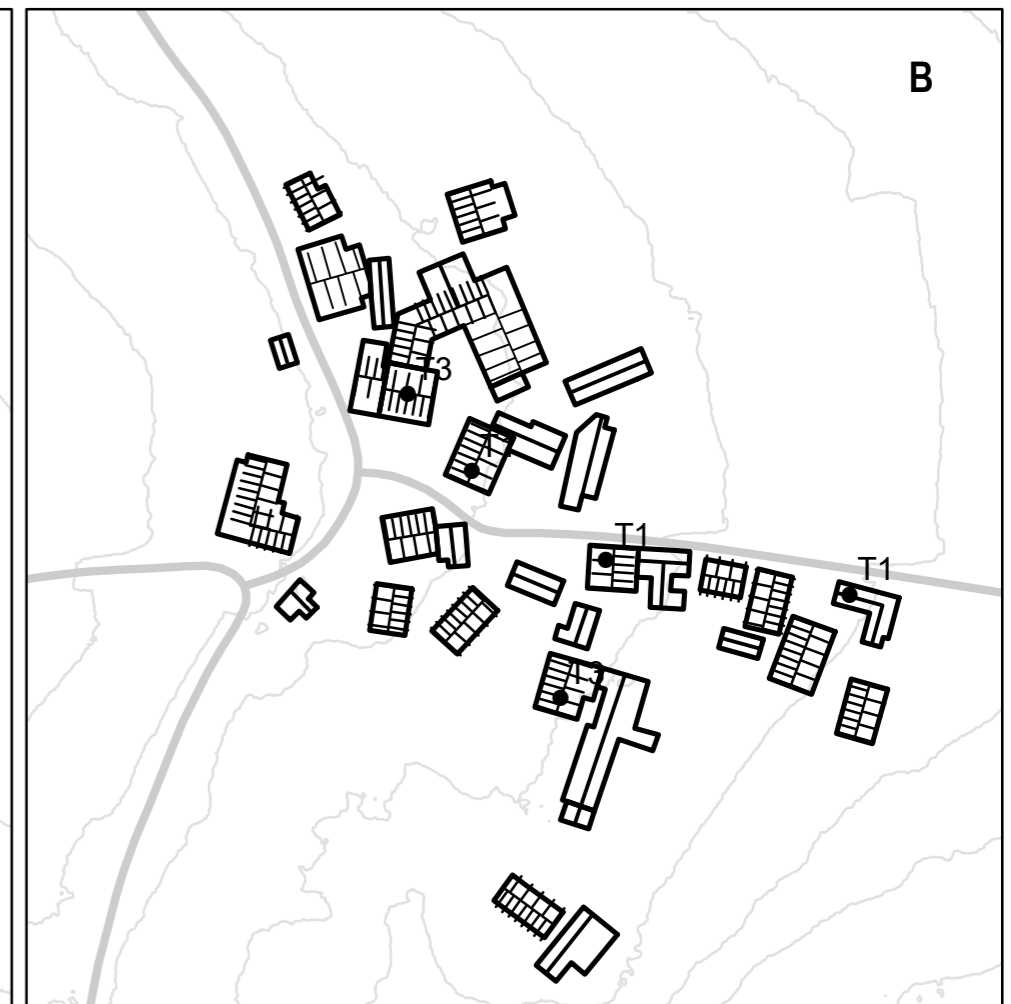
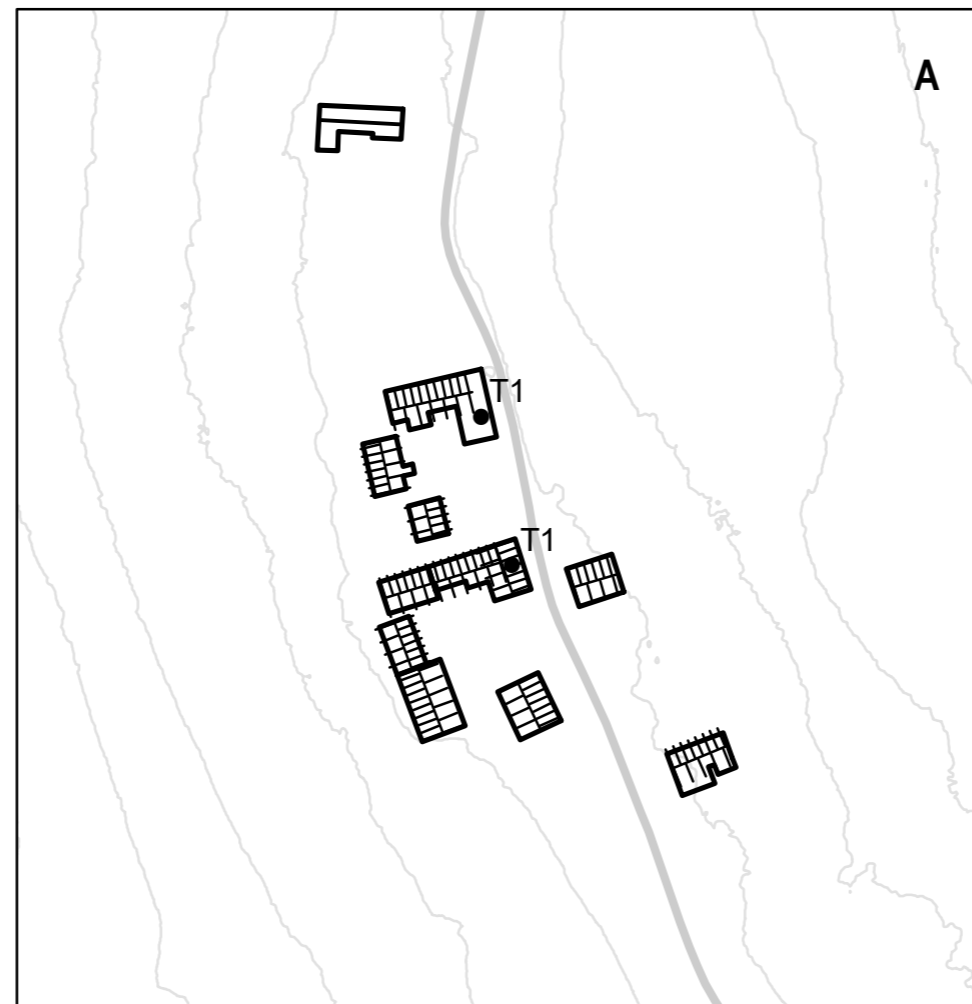
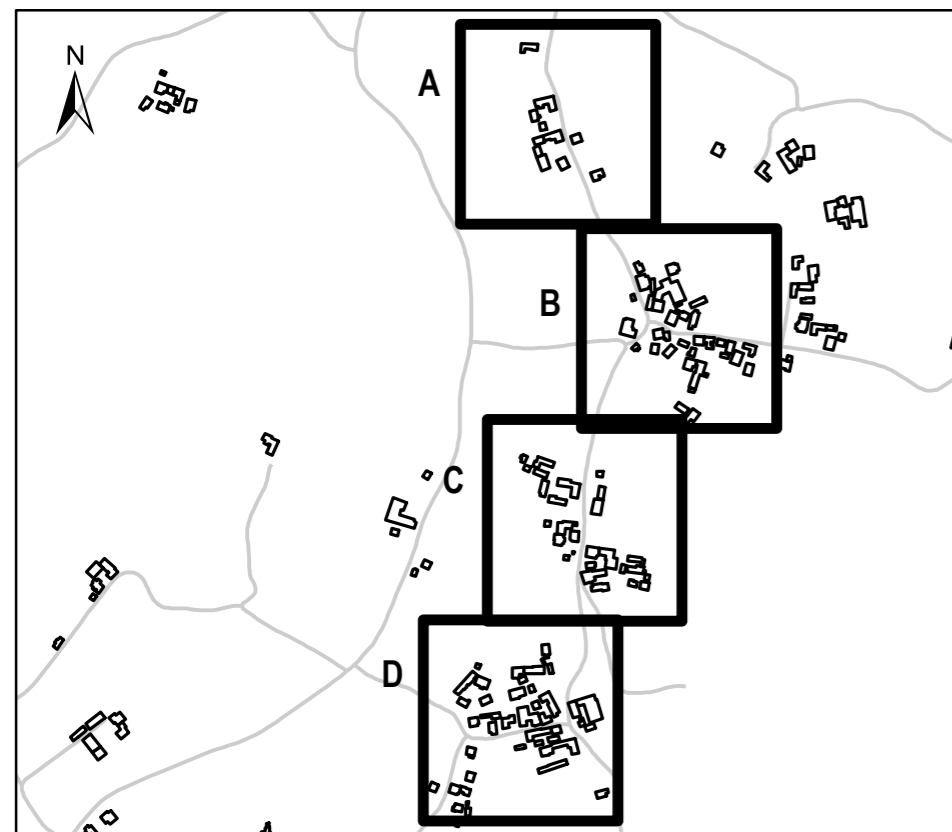
Naselje Vučja Gomila sestavljajo domačije, ki so locirane ob vznožju gričev, kot tudi na samih gričih. Za naselje je značilen kmečki značaj. Na obliko kmečkih domov in naselja je poleg topografije terena vplivala tudi zemljiška delitev in morfološka izoblikovanost terena.

Stanovanjski in gospodarski objekti tvorijo tipične kmečke domove značilne za to področje. Predvsem prevladujeta stegnen kmečki dom in kmečki dom na vogel. Občasno se pojavi tudi kmečki dom na ključ. V vaškem jedru so kmečki domovi postavljeni v gručo. Objekti so v večini primerov postavljeni pravokotno na cesti, ki poteka skozi vas. Tlorisi so vzdolžno zasnovani, pri čemer je velikostno razmerje od 1:1 do 1:3. Stavbe so pritlične in imajo simetrično dvokapnico.

Legenda:

- Tip kmečkega doma
- Slemenska struktura
- Ceste
- Plastnice
- Stavbe

Namembnost objektov v naselju Vučja Gomila

Na karti je prikazana namembnost posameznih objektov v naselju Vučja Gomila. Podatki so pridobljeni iz registra evidentiranih nepremičnin in so razdeljeni v štiri kategorije: nestanovanjska, stanovanjska, obrt, javna funkcija. Kot je razvidno iz karte, v naselju prevladujejo nestanovanjski objekti, kamor štejemo hleve, garaže, stavbe za shranjevanje pridelka ter ostale gospodarske objekte. Večina teh objektov je starejših, nekaj pa je takih, ki so slabo vzdrževani in propadajo. Glede na namembnost v naselju prevladujejo kmetijski objekti.

Na podlagi analize je mogoče opaziti, da je Vučja gomila starejše razloženo naselje s 65. kmetijami, kjer še vedno prevladuje kmetijska dejavnost. Zaradi razloženosti naselja, je težko določiti središče.

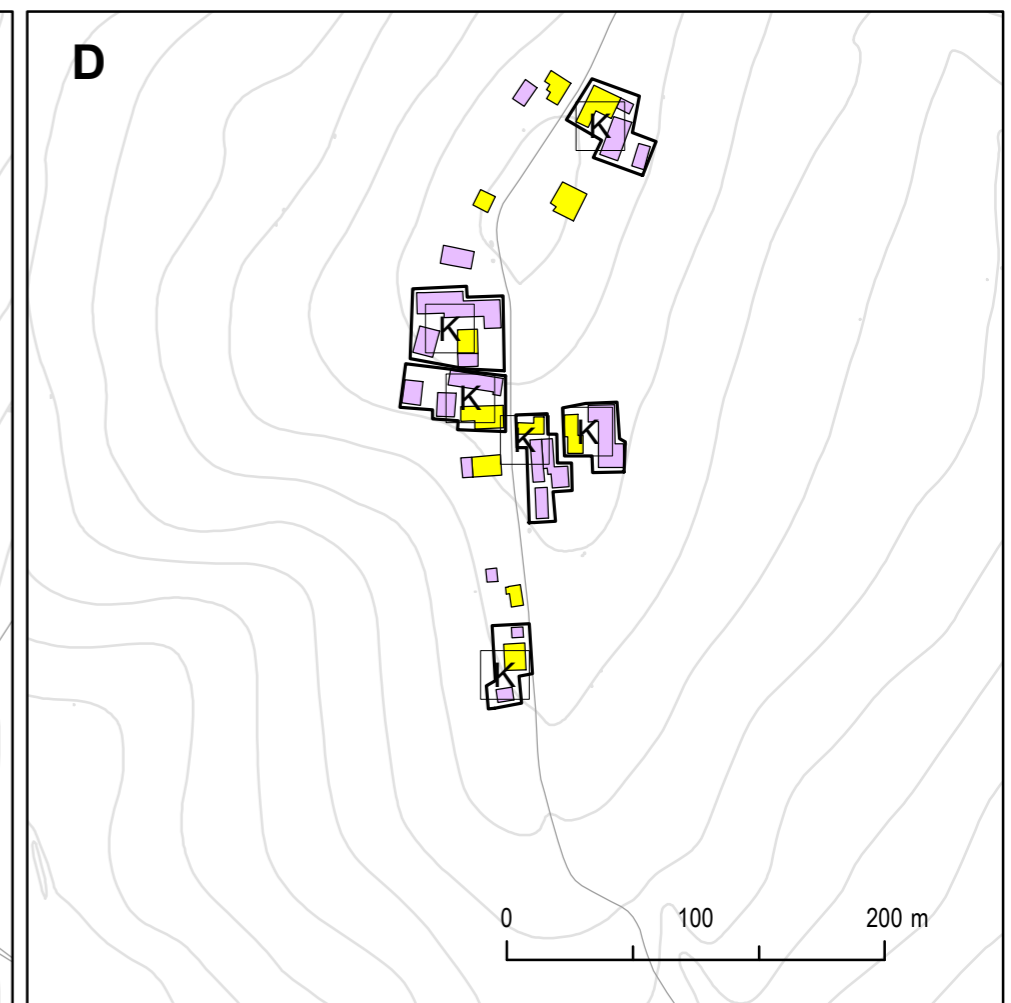
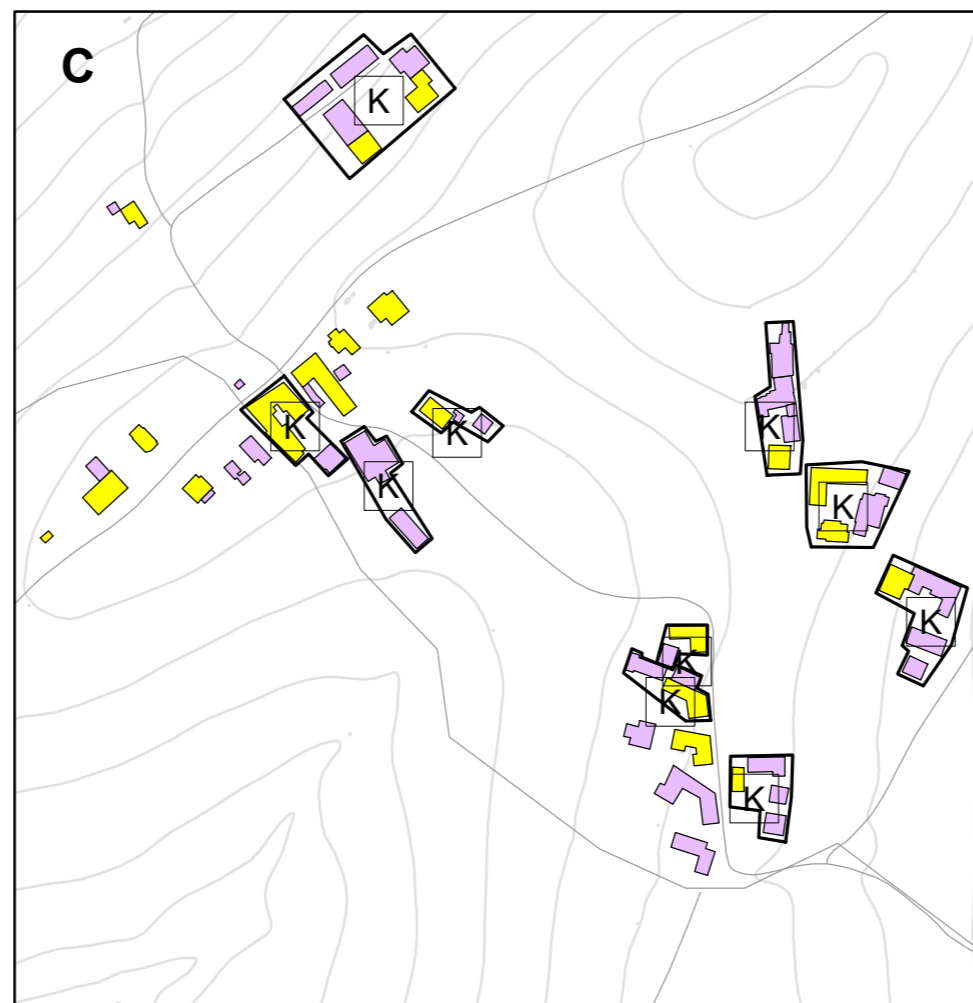
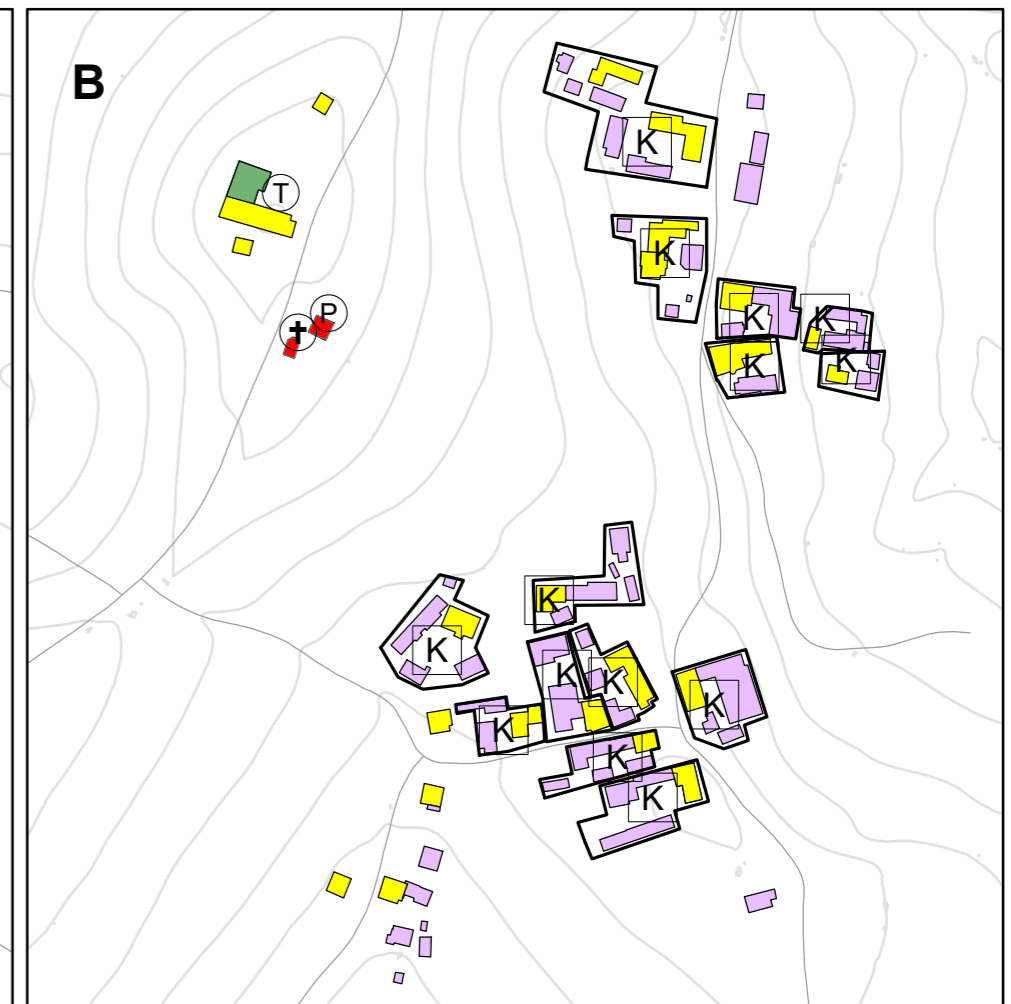
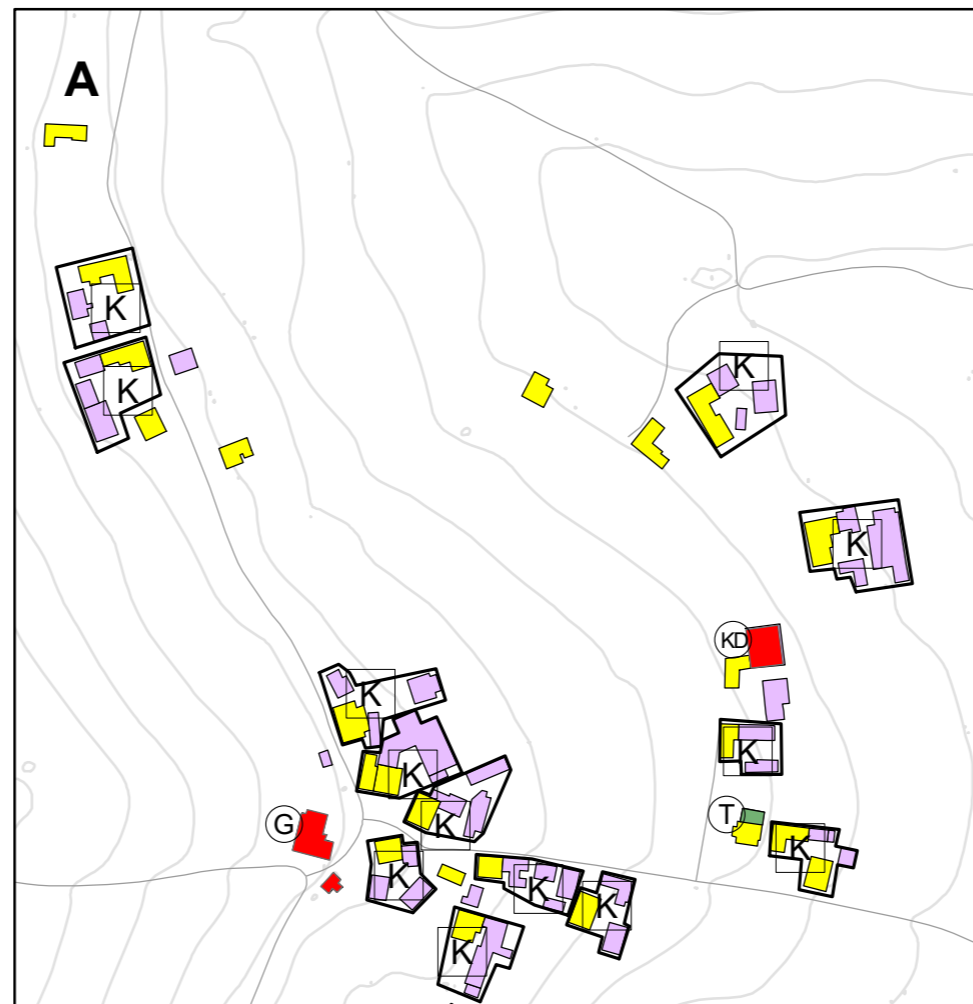
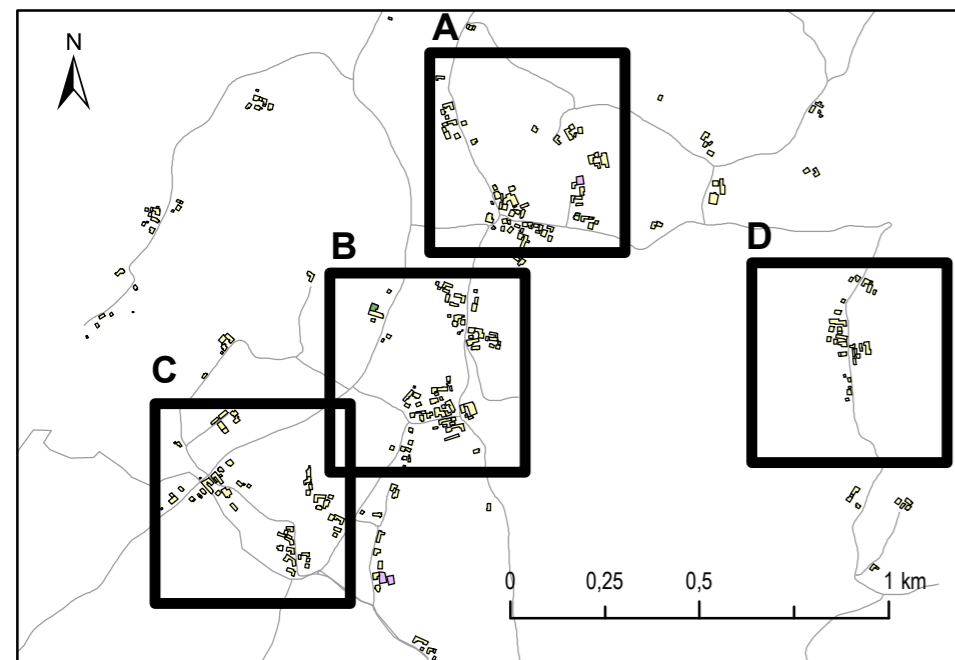
Znotraj Vučje Gomite se nahajajo objekti javne funkcije kamor sodijo gasilski dom, cerkev, pokopališče ter kulturni dom. Z obrtno dejavnostjo se ukvarjajo le trije posamezniki. Dva s trgovsko dejavnostjo, eden pa s frizerstvom. Ker v naselju ni šole in vrtca, morajo otroci obiskovati le-te v sosednjih naseljih.

Večina stanovanjskih objektov je starejših, ponekod pa je mogoče zaslediti tudi obnovljene objekte, ki so namenjeni stalni naselitvi, določeni pa imajo funkcijo vikenda.

Legenda:

namembnost

⊙ G	Gasilski dom	■ Nestanovanjska
⊙ KD	Kulturni dom	■ Stanovanjska
⊙ T	Trgovina	■ Obrt
⊕	Cerkev	■ Javna funkcija
⊙ P	Pokopališče	
⊙ K	Kmetija	
□	Kmetija_obseg	
—	Ceste	
—	Plastnice	

Dejanska raba kmetijskih zemljišč v naselju Vučja Gomila

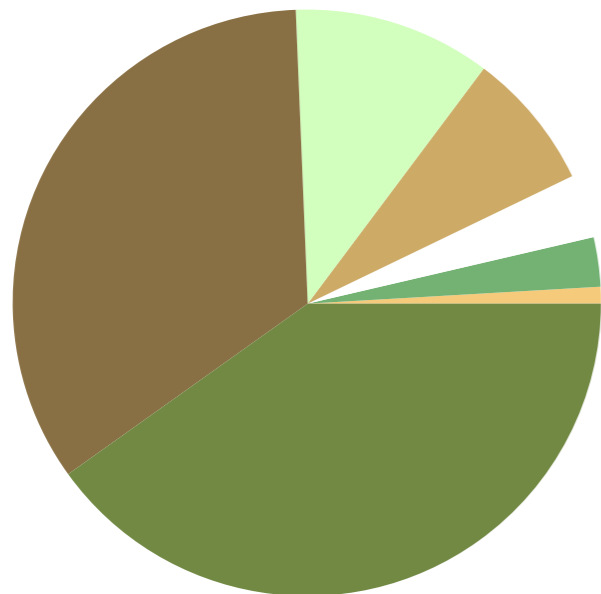
Dejanska raba zemljišč je določena s fizičnimi elementi zemeljskega površja, ki so posledica naravnih dejavnikov in človeške dejavnosti. S podatki, ki so prikazani na karti si pomagamo predvsem pri identifikaciji sprememb v postopku vzdrževanja dejanske rabe ter pri kontroli ukrepov kmetijske politike.

Evidence dejanske rabe kmetijskih in gozdnih zemljišč najdemo v registru kmetijskih gospodarstev. RKG je zbirka podatkov o kmetijskih gospodarstvih v Sloveniji, vpis v register pa omogoča vodenje podatkov o kmetijskih gospodarstvih in uveljavljanje raznih pravic, kot so ukrepi kmetijske politike. Vpis in prijavljanje sprememb podatkov v RKG izvajajo upravne enote. Ob vpisu pa kmetijsko gospodarstvo pridobi identifikacijsko številko KMG-MID.

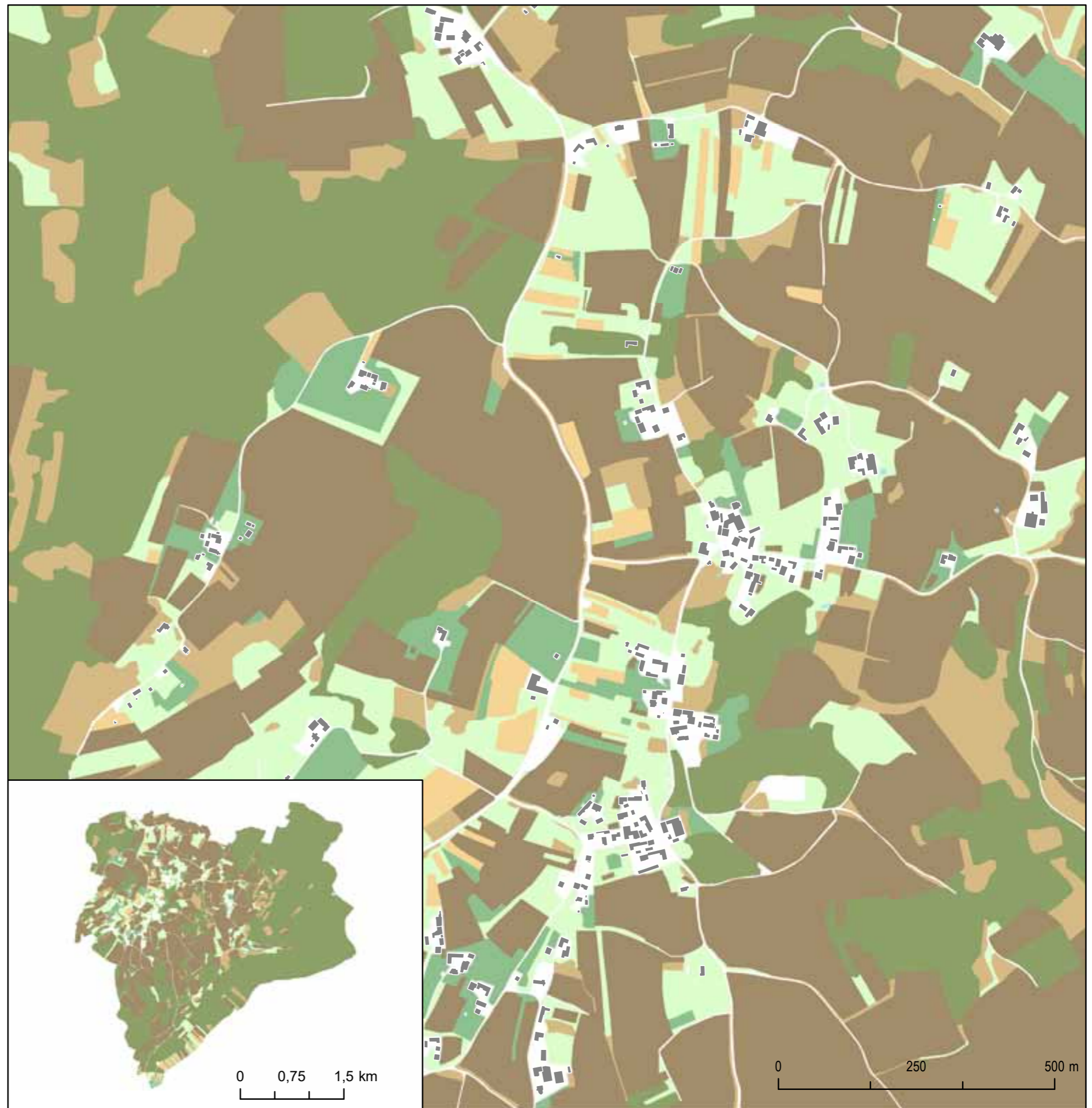
Kmetijska zemljišča se v Register Kmetijskih gospodarstev vpisujejo kot GERK-i. To so strnjene površne kmetijskega zemljišča enega kmetijskega gospodarstva z enako vrsto rabe tal. Vrisani so na digitalne letalske posnetke (DOF), njihovo veljavnost pa preverjajo tudi za to namenjeni organi.

Na karti je prikazanih 8 kategorij pokrivenosti tal. Med njimi največji delež površja v naselju Vučja Gomila predstavlja gozd, ki znaša 41%. Kljub razgibanem reliefu je v naselju tudi velik delež njivskih površin (34%), poleg tega pa je še 11% travniških površin in približno 8% sadovnjakov. Navedene vrednosti so bile preračunane glede na celotno naselje Vučja Gomila, iz njih pa lahko sklepamo, da v naselju prevladuje kmetijska gospodarska panoga.

Velik delež pa predstavljajo tudi površine v zaraščanju. To pomeni, da so se na 7,6% površin naselja prenehale kmetijske obdelave, zemljišča pa so bila prepuščena naravnemu razvoju, ki ga imenujemo sukcesija. Zato bi bilo na obravnavanem območju potrebno izvesti analizo vzrokov opuščanja in zaraščanja kmetijskih zemljišč ter na podlagi dobljenih rezultatov določiti ukrepe za preprečevanje ali odpravljanje zaraščanja tal, v primeru, če so tla primerna za kmetijsko obdelavo.

0,02 % Vodne površine	0,9 % Trajni nasadi
2,75 % Sadovnjak	3,52 % Pozidano
7,6 % Površine v zaraščanju	10,83 % Travniske površine
34,31 % Njivske površine	40,07 % Gozd

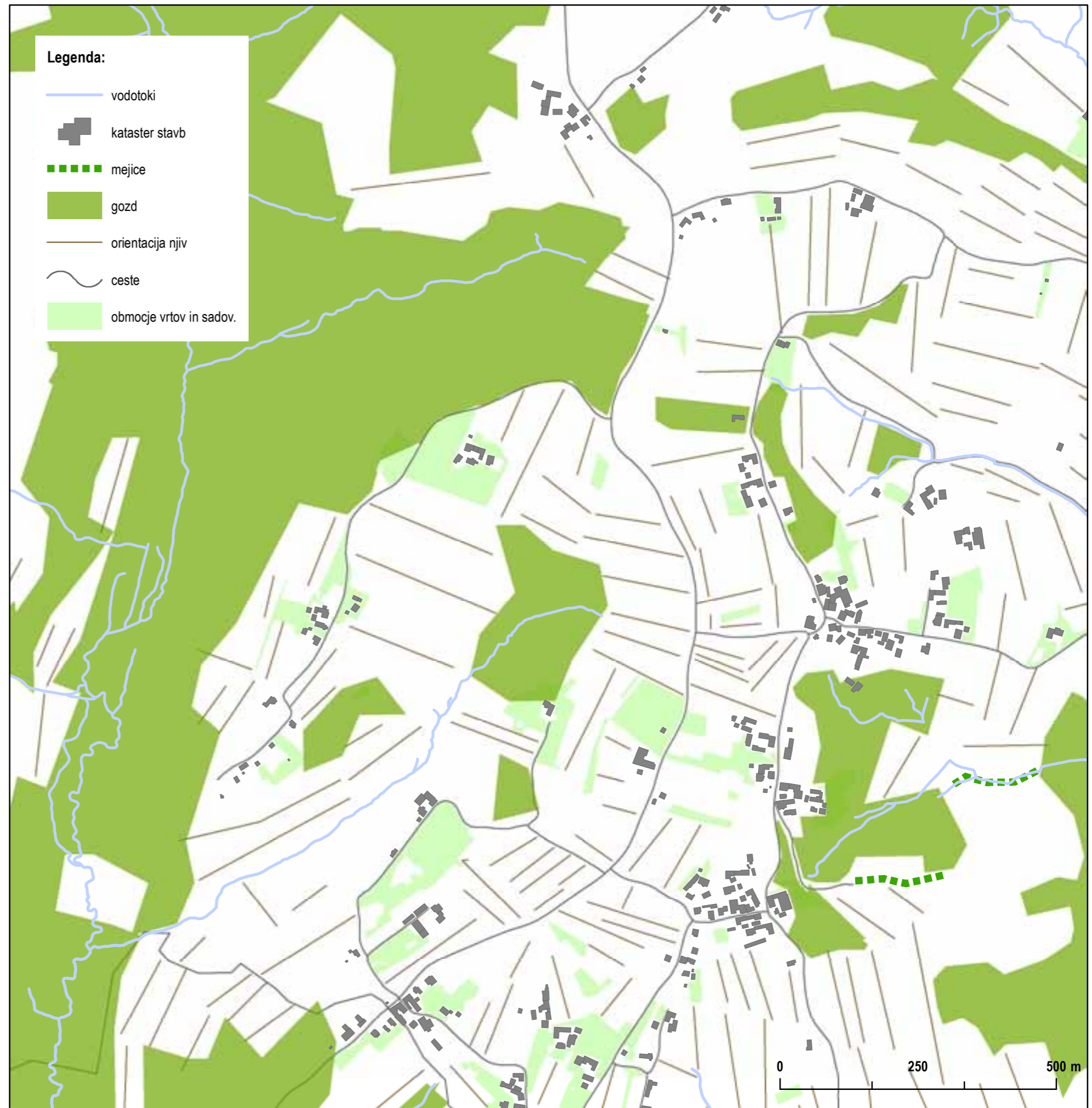
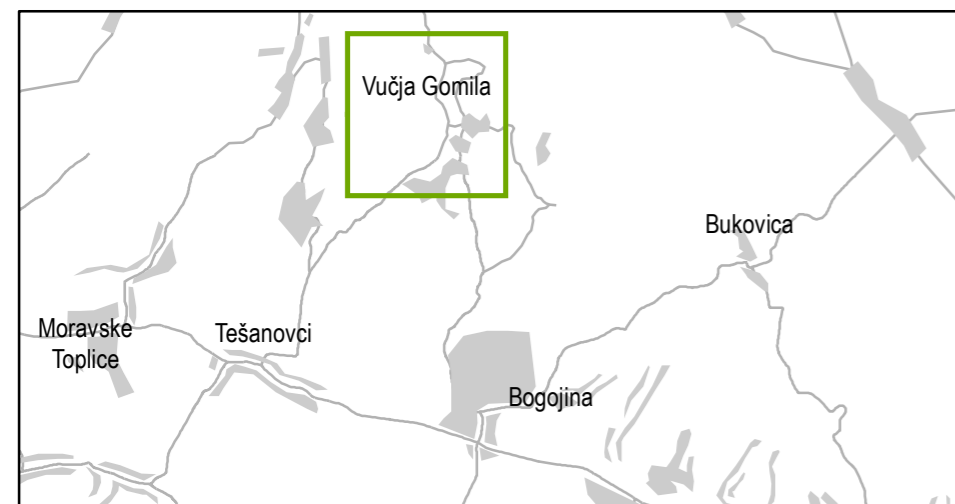
Analiza kmetijskega prostora v naselju Vučja Gomila

Na karti je prikazana analiza kmetijskega prostora v naselju Vučja Gomila. Največji delež površin predstavlja gozd, saj gre za gričevnato območje, ki je težje dostopno in ga je posledično tudi zahtevnejše obdelovati. Kljub velikemu deležu pa zaradi majhnih gozdnih posestvi gozdarstvo na obravnavanem območju ni panoga, ki bi prinašala zaslužek. Gozd ima tu predvsem ekološko in socialno funkcijo. Ima veliko vlogo pri blaženju posledic podnebnih sprememb, hkrati pa prebivalcem predstavlja okolje za rekreacijo. Skozi gozd potekajo različne kolesarske in peš poti za raziskovanje Prekmurja in aktivno preživljanje prostega časa v naravi. Podobno vlogo imajo tudi mejice, ki jih prepoznamo kot podolgovate pasove vegetacije ob njivah in potokih. Te poleti kmetu predstavljajo senčni hlad med delom, živalim pa nudijo pribežališče tekom celega leta. Zaradi bogate biotske raznovrstnosti in številnih pozitivnih učinkov na kmetovanje je zelo pomembno, da jih prepoznamo kot izjemno pomemben prostor in jih ohranjamo.

Na karti so prikazana tudi območja vrtov in sadovnjakov, ki se največkrat nahajajo v bližini stanovanjskih hiš. Prebivalci torej skrbijo za samooskrbo in trajnostno pridelavo hrane, ki je zaradi nestabilnih globalnih razmer v svetu vse bolj pomembna. Tako pridelana hrana je seveda tudi veliko bolj zdrava in kakovostna.

Najbolj pomembna gospodarska panoga v naselju pa je kmetijstvo. Razvijala se je zaradi naravnih dejavnikov kot so relief in pa ugodne klimatske razmere. Ohranila pa se je predvsem zaradi tega ker v naselju ni bilo industrije ali drugih storitvenih dejavnosti, poleg tega pa je bil kraj oddaljen od večjih središč. Zaradi razgibanega terena so njive razpršene po celotnem območju, orientirane pa so predvsem pravokotno na cesto. Največ njiv je v bližini stanovanjskih hiš ter ob glavni prometnici, ki vodi skozi naselje. Zaradi neugodnega reliefa so njive manjše, če jih primerjamo s sosednjimi naselji, na njih pa prevladujejo žitarice kot so pšenica in koruza. Večina pridelkov, ki jih pridelajo na njivi in na vrtu ostane v domači porabi.

Skozi naselje teče tudi nekaj vodotokov. Na zahodnem delu je to Šukičev potok, na vzhodu pa kot majhen vodotok izvira Bogojinski potok, ki sprva teče proti jugovzhodu, nato pa na severozahodnem delu Bogojine vstopi v prekmursko ravnino in teče med polji vse do izliva v Lipnico.

Vizualna analiza naselja Vučja Gomila

Vučja Gomila je razloženo naselje, ki je sestavljeno iz večih gručastih zaselkov. Hiše in gospodarski objekti, ki se nahajajo ob cesti predstavljajo strnjeno gradnjo, drugod pa je mogoče opaziti razpršeno pozidavo. Starejši gručasti del naselja se je razvil na vzpetini ob robu kulturne krajine, torej na stiku kmetijskih obdelovalnih površin. Pri starejšem delu je opazna gostejša pozidava. Mlajši del naselja je nastal na stiku komunikacij z občestno pozidavo, ki je nepravilne in raztegnjene oblike.

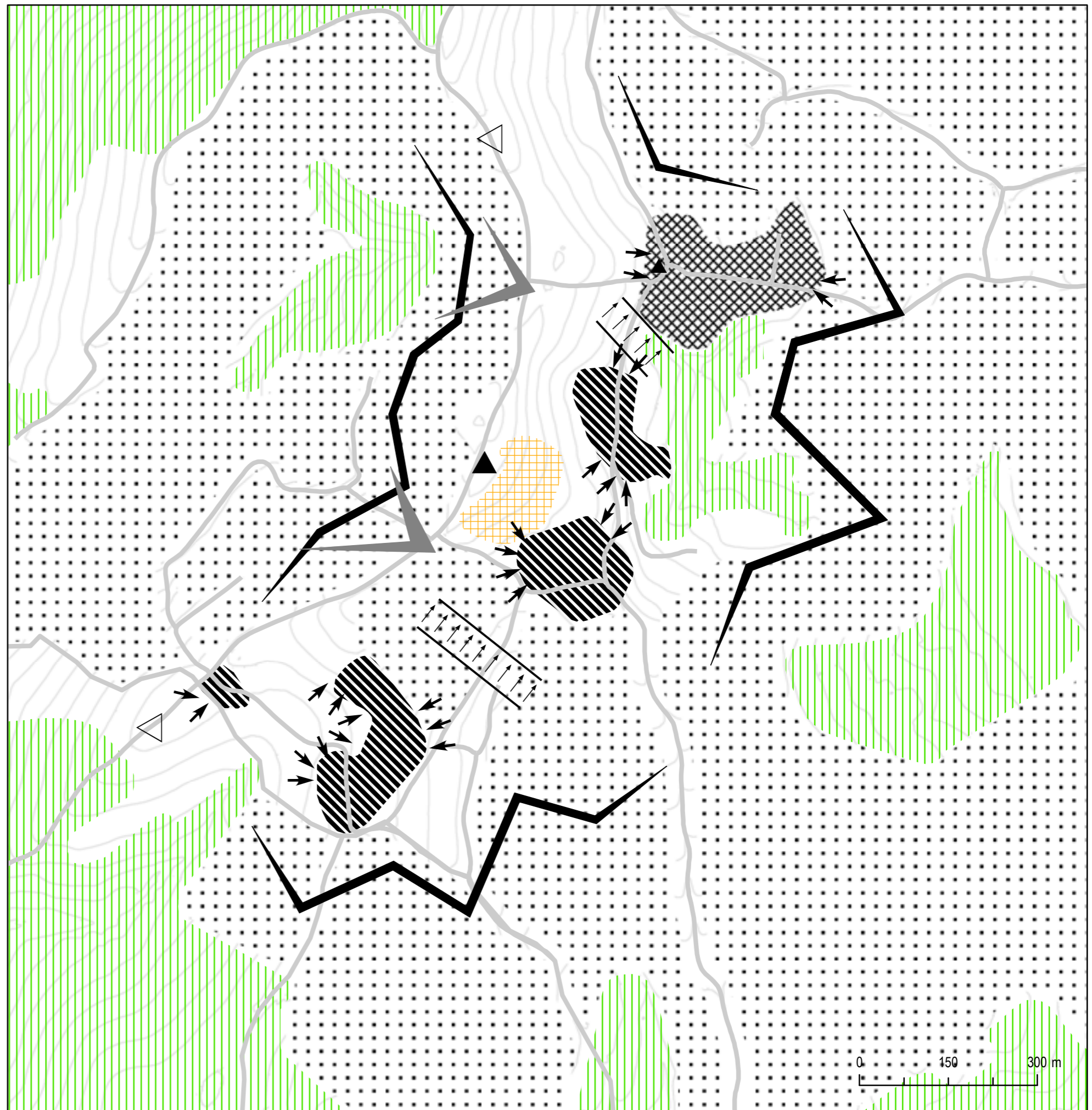
Za podeželski prostor širšega območja Vučje Gomile so značilne vedute zaselkov in posameznih objektov.

Pomembni točki v naselju predstavljata cerkev s pokopališčem in križišče v območju gasilskega doma. Slednji predstavlja center naselja. Osrednja dominantna je cerkev, ki leži na višje izpostavljenem delu naselja. Zaradi dvignjene lege ima široko vidno vplivno območje. Glavna smer proti naselju je iz Tešanovcev po regionalni cesti Tešanovci-Selo.

V zaledju naselja prevladujejo predvsem gozdne površine, v ospredju pa kvaliteten odprt prostor, ki v naravi predstavlja travnike, njive in pašnike in hkrati definirajo robove naselja. Urejenih javnih zelenih površin je zaradi podeželskega značaja naselja bolj malo. Obstoječe poljske poti ne služijo samo dostopu do kmetijskih zemljišč, temveč predstavljajo tudi sprehajalne in kolesarske poti. Zaradi svoje primarne naloge le-te niso opremljene s počivališči, označevalnimi tablamami ter smerokazi.

Legenda:

- > Panoramski pogled
- ~ Naravni rob
- ▲ Manjši elementi
- ◁ Vstop in izstop iz vasi
- ▲ Prostorska dominantna
- ↑↑ Ohranjanje zelenega predaha v grajeni strukturi
- ↓↓ Pogled na grajeno strukturo
- Ceste
- || Gozd
- ▨ Tipična tradicionalna arhitektura
- Kvaliteten odprt prostor
- Kmetijska zemljišča - rob naselja
- ⊗ Center naselja
- ~ Plastnice

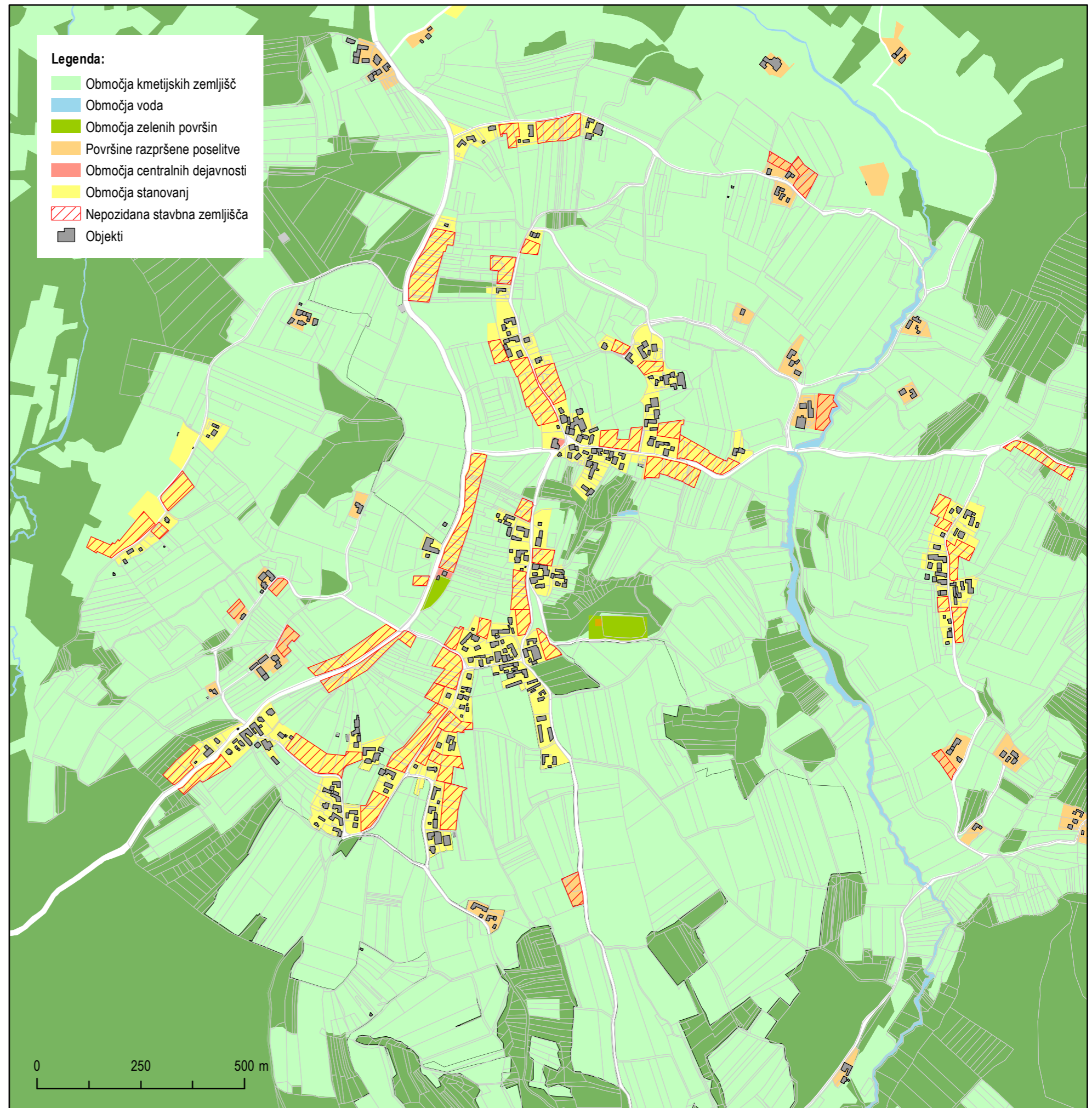
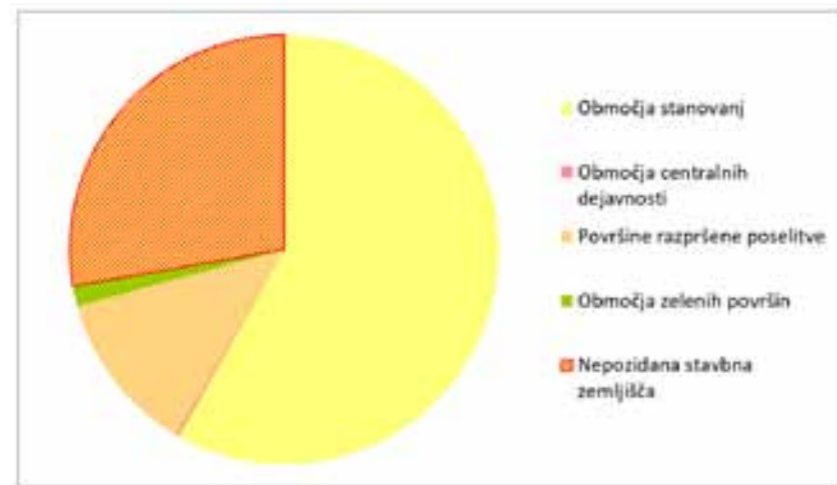

Namenska raba prostora in nepozidana stavbna zemljišča v naselju Vučja Gomila

Na karti je prikazana namenska raba prostora za naselje Vučja Gomila. Namenska raba prostora predstavlja območje zemeljskega površja, ki je s prostorskimi akti opredeljeno glede na svojo načrtovano funkcionalno razsežnost ali socialno-ekonomski namen.

Z rumeno barvo so na karti označene površine stanovanjskih območij, z zeleno zelene površine namenjene športu in rekreaciji, z rdečkasto centralne dejavnosti kamor uvrščamo gasilski dom in cerkev, z oranžno pa razpršena poselitve. S svetlo zeleno barvo so na karti prikazana območja kmetijskih zemljišč, z modro pa območja voda, kamor štejemo potok. Ker je Vučja Gomila razloženo naselje je mogoče opaziti kar nekaj površin razpršene poselitve, hkrati pa je znotraj naselja več kot tretina območja, ki predstavljajo nepozidana stavbna zemljišča. V spodnji preglednici in tortnem grafikonu, so za lažjo predstavo prikazane vrednosti in deleži zgoraj omenjenih površin.

Območja stanovanj	379221	81%
Območja centralnih dejavnosti	1511	0%
Površine razpršene poselitve	80326	17%
Območja zelenih površin	9909	2%
Skupaj stavbna zemljišča	470967	100%
Nepozidana stavbna zemljišča	180655	38%

Usmeritve za urejanje naselja Vučja Gomila

SWOT analiza

Pri načrtovanju naselja Vučja Gomila smo si pomagali s SWOT analizo, ki se deli na notranje in zunanje dejavnike. Med notranje dejavnike uvrščamo prednosti in slabosti na katere lahko vplivamo, med tem ko na zunanje dejavnike (priložnosti in nevarnosti) ne moremo vplivati, in jih lahko samo izkoriščamo ali pa se jim izogibamo.

Prednosti:

Naselje Vučja Gomila je locirano na mirni in razgibani lokaciji, ki ponuja kvalitetno bivanje, hkrati pa se lahko z avtom hitro pripelješ v večja mesta, kot so Moravske Toplice ali pa Murska Sobota. V naselju deluje Prostovoljno gasilsko društvo Vučja Gomila, ki ima že 90 letno tradicijo, in poleg varnosti vaščanov skrbi tudi za druženje v njihovih prostorih in organizira številna tekmovanja. Veliko prednost predstavljajo tudi naravne danosti naselja, ki omogočajo možnost aktivnega preživljanja v naravi. Skozi naselje tako že potekajo nekatere rekreacijske in peš poti z namenom raziskovanja Prekmurja.

Priložnosti:

Veliko priložnost predstavljajo ekološke kmetije, kjer bi izkoristili povpraševanje po zdravi, domači prehrani slovenskega porekla in hkrati možnosti visoke samooskrbe. S tem bi ohranili in povečali obstoječe kmetije ter preprečili odseljevanje mladih. Kmetije bi se lahko nato preusmerile tudi v turistične, kar bi prineslo nova delovna mesta in visoko stopnjo ohranjanja narave. Dvig kakovosti lokalnega prebivalstva bi povečali tudi z novimi kolesarskimi potmi ter ureditvijo vaškega jedra v okolici Gasilskega doma.

Slabosti:

Kot slabost smo v naselju zaznali predvsem pomankanje skupnih prostorov za druženje prebivalcev in pa igrišč za otroke. Poleg tega bi obnove potrebovalo tudi nogometno igrišče, ki se nahaja na robu naselja. Eno izmed največjih težav pa nam predstavlja staranje populacije in zaraščanje kmetijskih površin. Ker je naselje locirano na razgibanem terenu so njive manjše in posledično prinašajo manj zaslужka. Zato mladi danes odhajajo na delo v večja mesta, kar pa je razlog za veliko število dnevnih migracij. Negativno pa to vpliva tudi na zaraščanje kmetijskih površin, ki je že danes zaskrbljujoče.

Nevarnosti:

Odseljevanje mladih s kmetij se lahko nadaljuje. S tem se bi se še bolj zmanjšalo število zaposlenih v kmetijstvu, in prihajalo bi še do večjega zaraščanja kmetijskih površin. Posledično pa bi se zmanjšalo tudi število prebivalcev, v naselju pa bi ostali samo starejši. Lahko pa bi se zgodil tudi drugačen scenarij. Če bi neustrezno načrtovali razvoj Vučje Gomite bi lahko prišlo do pritiska urbanega prebivalstva na podeželje. S tem bi se izgubili orisi in identiteta naselja. Nepremišljena pozidava pa bi lahko negativno vplivala tudi na promet in hrup.

Scenarij ureditve naselja

Naselje Vučja Gomila leži na čudoviti razgledni točki, ki je lahko dobro izhodišče za uresničevanje in usmerjanje razvoja kraja. Vzoredno z kmetijstvom, ki danes predstavlja glavno gospodarsko dejavnost bi se počasi lahko začel razvijati tudi sonaraven (trajnosten) turizem, ki bi zagotovil nova delovna mesta ter poskrbel za visoko stopnjo ohranjanja narave. Z izkoriščanjem povpraševanja po zdravi, domači prehrani slovenskega porekla ter hkrati možnosti visoke samooskrbe bi se kmetije počasi lahko spremenile v ekološke. Te so danes zaradi osveščenosti o sonaravnem načinu življenja vse bolj priljubljene, saj to ni več zgolj samo oblika kmetovanja, ampak filozofija oziroma način življenja in mišljenja. Ekološko kmetovanje se osredotoča na delo skupaj z naravo, zato kmetije ne uporabljajo umetnih gnojil in kemično – sintetičnih škropiv, prepovedano pa je tudi krmiljenje živinoreje s kostno in krvno moko ter uporaba hormonov. Poudarek je na dobrem počutju živali, zato se te prosto gibljejo na pašnikih in imajo dovolj prostora v hlevu. Ker takšna kmetija močno prispeva k kakovosti okolja se lahko sočasno razvije tudi turizem.

Ekološke turistične kmetije bi svojo ponudbo lahko povečale s prenočitvami in drugimi aktivnostmi, ki se dogajajo v naravnih okoljih. Ker je uspešnost takšnega turizma odvisna tudi od vizualnega izgleda naselja, bi prebivalci bolj skrbeli za okolico in tako preprečili zaraščanje površin, ki danes v naselju predstavlja velik problem, hkrati pa bi skrbeli za ohranjanje gozdov. Poleg tega pa bi se še dodatno uredile pohodniške in kolesarske poti, ki bi se speljane skozi naselje, pri tem pa bi se lahko izkoristile možnosti sočasne namembnosti rekreacijskih površin s kmetijskimi in gozdnimi zemljišči. Ob teh rekreacijskih poteh bi se uredila tudi počivališča, ki so prikazana na skici. Ta bi bila opremljena z mizami in klopmi ter informativnimi tablamami, na katerih bi bili prikazani zemljevidi, zgodovina naselja in turistične točke.

Za prihodnji razvoj naselja smo rezervirali tudi območja, na katerih bi si svojo hišo lahko zgradile mlade družine. Te površine se nahajajo v središču naselja, in imajo možnost komunalnih priključkov na javno komunalno infrastrukturo, zaradi odmaknjenosti od velikih mest pa zagotavljajo mirno družinsko življenje. Novo zgrajene enodružinske hiše morajo biti oblikovno in arhitekturno v skladu z obstoječimi, saj želimo, da naselje obdrži svojo identiteto. Pri tem se ohranja značilne obrise naselja ter spoštuje značilnosti prostora in varuje dominantne poglede. Za hišo pa mora biti dovolj prostora za vrt, saj ima samooskrba s hrano v današnjem času vse večji pomen.

K dvigu kvalitete življenja in povezovanju lokalne skupnosti pa bi pripomogle na novo urejene površine v okolici gasilskega doma. V vaškem jedru bi se torej zgradila nova otroška igrala ter manjše igrišče za košarko ter prostor za piknik. S tem bi spodbudili druženje med vaščani, ki bi svoj prosti čas aktivno preživljali na svežem zraku.

Prikaz pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč v naselju Vučja Gomila

Na karti je prikazana namenska raba prostora za naselje Vučja Gomila. Namenska raba prostora predstavlja območje zemeljskega površja, ki je s prostorskimi akti opredeljeno glede na svojo načrtovano funkcionalno razsežnost ali socialno-ekonomski namen.

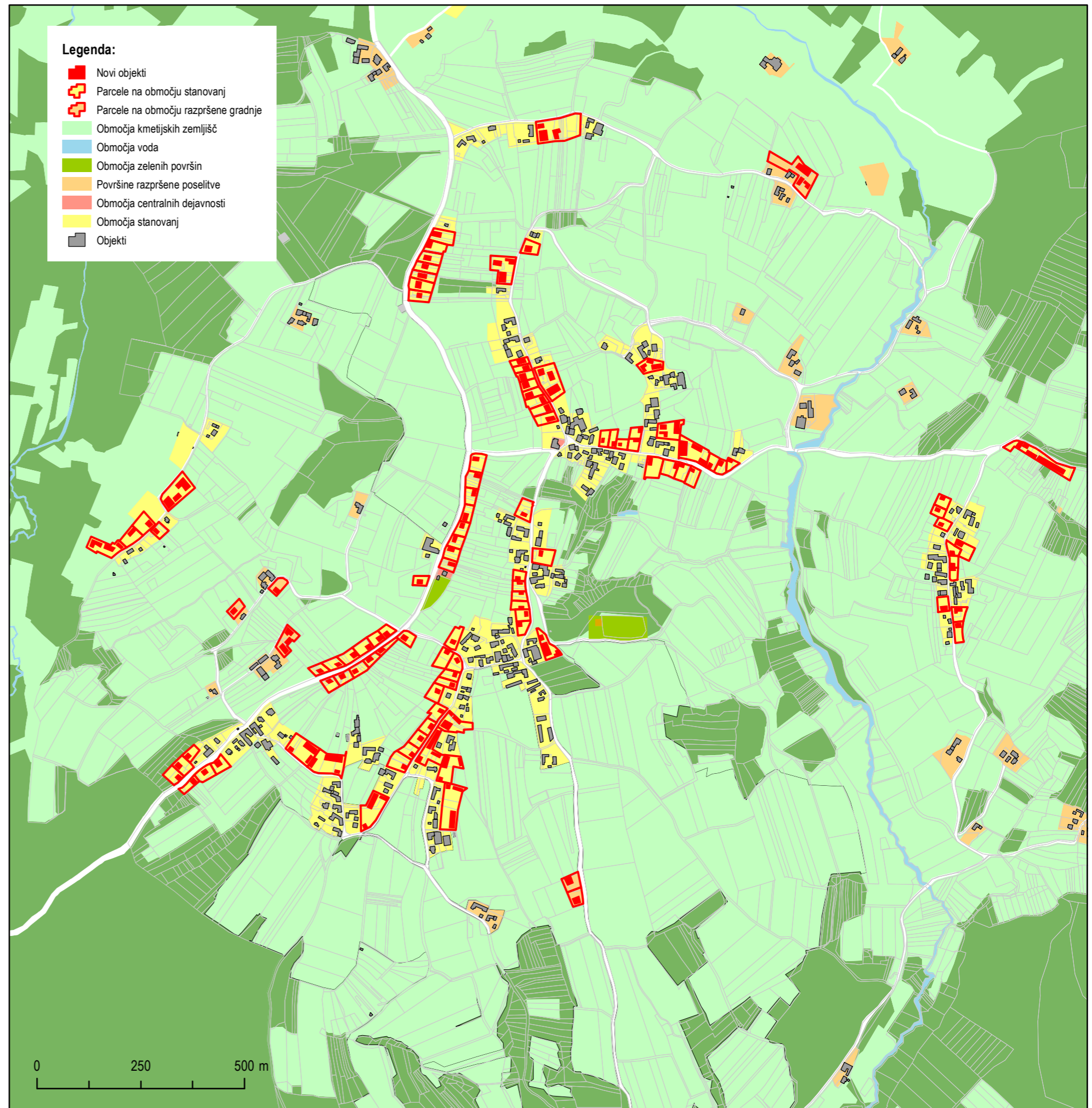
Z rumeno barvo so na karti označene površine stanovanjskih območij, z zeleno zelene površine namenjene športu in rekreaciji, z rdečkasto centralne dejavnosti kamor uvrščamo gasilski dom in cerkev, z oranžno pa razpršena poselitve. Ker je Vučja Gomila razloženo naselje je mogoče opaziti mnogo površin razpršene poselitve, hkrati pa je znotraj naselja več kot tretina območja, ki predstavljajo nepozidana stavbna zemljišča.

Na karti so z rdečo barvo prikazane parcele, kjer se lahko izvede gradnja objektov. Slednji se delijo na novograjene stanovanjske objekte in novograjene kmetije. Stanovanjski objekti s tlorisno površino 100 m² so postavljeni na parcele z velikostjo približno 1000 m². Za stanovanjsko gradnjo je namenjenih dvaindevetdeset parcel na katerih je predvidena gradnja dvaindevetdesetih objektov. Na vsak objekt smo predvideli eno gospodinjstvo s tremi člani. Populacija v naselju bi se tako poveča za dvestošestinsedemdeset ljudi.

Preostale parcele so namenjene novim kmetijam. Sestavljene so iz stanovanjski, gospodarski in pomožnih objektov, ki ležijo na parcelah velikosti 3000 m². Površine stanovanjskih objektov imajo naslednje izmere: stanovanjski objekti 100 m², gospodarski objekti 500 m² ter pomožni objekti 200 m². Novim kmetijam je namenjenih devetnajst parcel na katerih je predvidena gradnja sedeminpetdesetih objektov. Na vsako kmetijo smo predvideli eno gospodinjstvo s štirimi člani. Populacija v naselju se tako poveča za šestinsedemdeset ljudi.

V naselju Vučja Gomila, bi se tako skupaj na sto najstih parcelah zgradilo stodevetinštirideset objektov. V novozgrajenih stanovanjskih objektih bi posledično prebivalo tristodvainpetdeset prebivalcev.

	Št. parcel	Št. objektov	Št. prebivalcev
Stanovanjski objekti	92	92	276
Kmetije	19	57	76
Skupaj	111	149	352

Predlog ureditve naselja Vučja Gomila

Karta prikazuje namensko rabo prostora v naselju Vučja Gomila. Namenska raba prostora predstavlja območje zemeljskega površja, ki je s prostorskimi akti opredeljeno glede na svojo načrtovano funkcionalno razsežnost ali socialno-ekonomski namen.

Površine stanovanjskih območij so na karti označene z rumeno barvo, z zeleno zelene površine namenjene športu in rekreaciji, z rdečkasto centralne dejavnosti kamor uvrščamo gasilski dom in cerkev, z oranžno pa razpršena poselitve. Vučja Gomila predstavlja razloženo naselje, kjer je mogoče opaziti mnogo površin razpršene poselitve, hkrati pa je znotraj naselja veliko nepozidanih stavbnih površin.

Na karti je prikazana namenska raba prostora s prikazom širitve območij glede na scenarij in idejo razvoja naselja. Glede na idejo ureditve naselja smo za zelene površine, ki so namenjene površinam za oddih, rekreacijo, šport in širitev pokopališča, predvideli 3 površine v skupni izmeri 17290 m². Območje z oznako VG 1 je namenjena širjenju pokopališča, VG 2 je namenjeno oddihu, rekreaciji in športu, VG 3 pa predstavlja urejeno večnamensko odprto površino. Za namen stanovanjske gradnje in opravljanja kmetijske dejavnosti pa smo predvideli 13 površin v skupni izmeri 56480 m². Za širjenje območja se tako nameni 16 površin v skupni izmeri 73770 m².

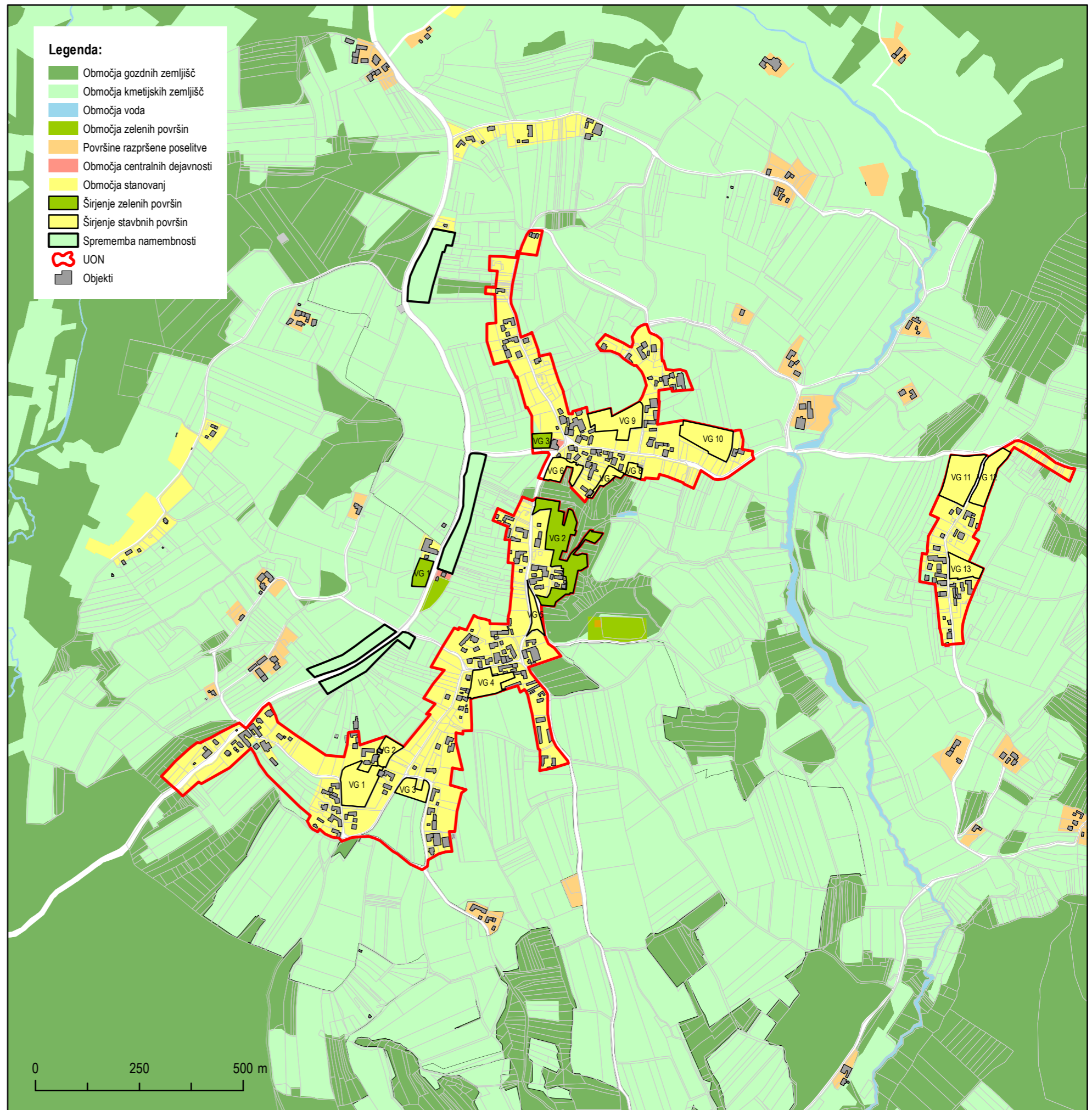
Z rdečo oznako so označene površine, ki se jim spremeni namenska raba prostora. Trenutna območja stanovanj se spremenijo v območja kmetijskih zemljišč. S tem ukrepom bi preprečili širitev pozidave na označena območja ter tako ohranili značilen izgled naselja.

Karta prikazuje tudi razvoj poselitve, ki se praviloma načrtuje znotraj ureditvenih območij naselij. Pri oblikovanju meril za določitev meje UON smo izhajali iz predpostavk, da: v UON spadajo stavbna zemljišča, v UON spadajo tudi zemljišča, ki tvorijo zeleni sistem naselja, saj se številne funkcije poselitve izvajajo oziroma realizirajo na odprtih površinah poselitvenih območij, zato so te pomembne nosilke funkcij poselitve, v UON se upošteva večnamenskost kmetijskih in gozdnih zemljišč, pri čemer se primarna raba podredi zagotavljanju bivalnih kakovosti, v UON spadajo območja kmetijskih in gozdnih zemljišč zaradi svoje lege, funkcije ter s tem povezane celovitosti in prepoznavnosti podobe naselja oziroma rabe ter tudi zaradi asociacijskih ali drugih vrednosti.

V procesu določanja meja ureditvenega območja naselja smo si pomagali z naslednjimi merili:

- meje prostorskih pravnih režimov (Natura 2000),
- naravne meje (relief, vegetacija),
- ustvarjene meje (linijski grajeni elementi – ceste),
- urbanistična merila (tip poselitve, urbanistične značilnosti in podoba naselja),
- meje stavbnih zemljišč.

	Št. parcel	Skupna površina
Širjenje zelenih površin	3	17290
Širjenje stavbnih površin	13	56480
Skupaj	16	73770

Tešanovci

Tina Pavlin, Teja Škofic

Opis naselja Tešanovci

Tešanovci (nekoč prekmursko Tišanovci) so naselje v občini Moravske Toplice.

Pisni viri, ki so na voljo, dokazujejo, da je bilo naselje z imenom "Tysinolch" prvič omenjena leta 1340, "Tysanch" leta 1360 in "Tyssanoch" leta 1366. Skoraj enako ime današnjemu nazivu Tešanoc, pa je bilo v rabi že leta 1431. Od leta 1888-1918, je imelo naselje madžarsko ime Mezövar. Po II. svetovni vojni pa se je dokončno potrdilo ime vasi Tešanovci.

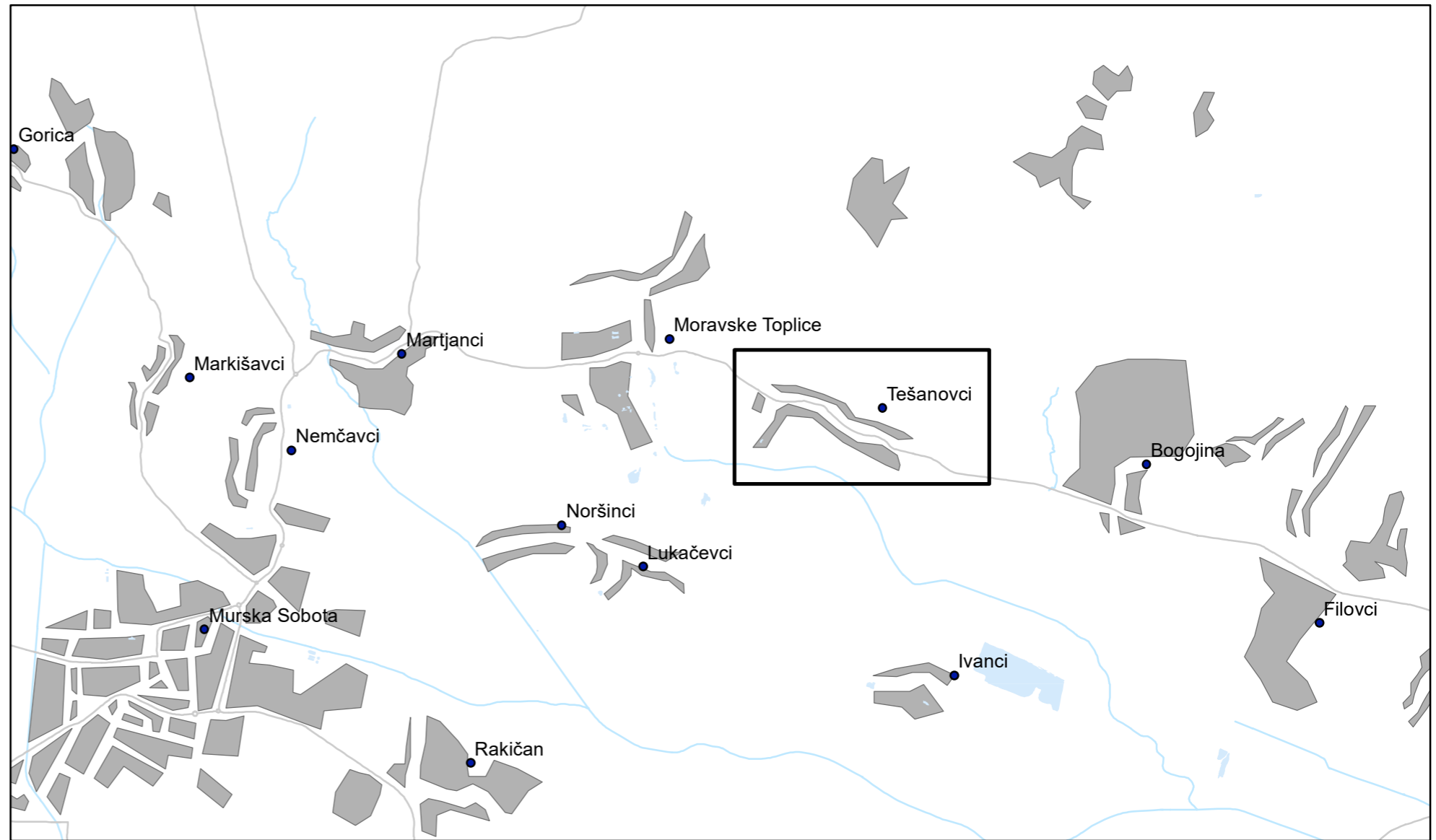
Tešanovci ležijo na skrajnem severovzhodu Slovenije. Ležijo tam kjer se konča Prekmurska ravnica in se pričnejo prvi grički hribovitega Goričkega. Ležijo ob cesti Murska Sobota – Dobrovnik, na stičišču nižinskega predela Radenskega in Dolinskega. Hiše so razporejene ob cesti v dveh kilometrih. Za hišami se razprostirajo velike in majhne obdelovalne površine. Veliko hiš oz. večina hiš je enonadstropnih le malo je dvonadstropnih.

Tešanovčani se ukvarjajo predvsem z živinorejo, mesno industrijo, mlečno industrijo, poljedelstvom, vinogradništvom in v zadnjih časih tudi s turizmom. V Tešanovcih sta dva večja kmeta. Oba se ukvarjata s poljedelstvom in živinorejo, kakor tudi ostali manjši kmetje. V vaškem gasilskem domu deluje trgovina, društvo upokojencev in kulturno turistično društvo. V naselju imajo tudi rimskokatoliško kapelico iz leta 1887 grajeno v gotskem slogu. Poleg še stoji evangeličanski zvonik, katerega so zgradili tešanovski evangeličani leta 1868. Nekoč je v naselju bila tudi podružniška šola, vendar je zaradi premalo otrok bila zaprta, zato danes otroci hodijo v Osnovno šolo Bogojina.

Vas je bila v pisnih virih omenjena leta 1340. Vas je najprej stala na prvih vzpetinah Goričkega. V 16. stoletju je bila vas požgana od Turkov. Ker so ti turški vdori trajali celo stoletje, so se vaščani zadrževali na današnji lokaciji vasi. Nato so si vaščani naredili stalna bivališča in tu tudi ostali. V vasi je bila tudi ena izmed najstarejših mlekarn v Pomurju. Mlekarna je začela obratovati leta 1828.

V vasi pa se nahaja tudi spominski park Josipa Benka, ki so ga uredili leta 2006. Josip Benko slovenski podjetnik in politik. Rodil se je 3. julija 1889 v Tešanovcih, usmrčen pa je bil 15. junija 1945. Med obema vojnoma je bil Benko vodilni prekmurski industrialec. Bil je lastnik ene izmed najbolj modernih tovarn mesnih izdelkov v Kraljevini Jugoslaviji, današnje Pomurke. Izdelke je izvažal na Češkoslovaško, Veliko Britanijo, Nemčijo in v Avstrijo. Njegova tovarna je spodbudila razvoj živinoreje v Pomurju. Leta 1927 je bil izvoljen za župana Murske Sobote. Po drugi svetovni vojni je bil obsojen zaradi sodelovanja z okupatorjem in usmrčen.

Danes so v naselju znani turistični apartmaji in vile – Panonska vas. Ta je sestavljena iz desetih, po prekmurskem izročilu zasnovanih hiš, kritih s trstiko, grajenih iz opeke, ter ometi iz gline.

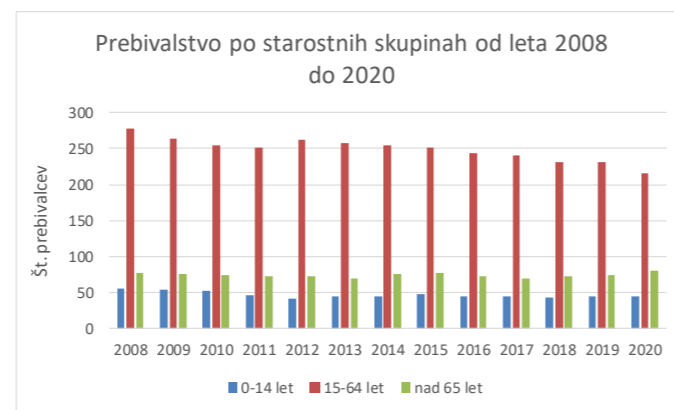
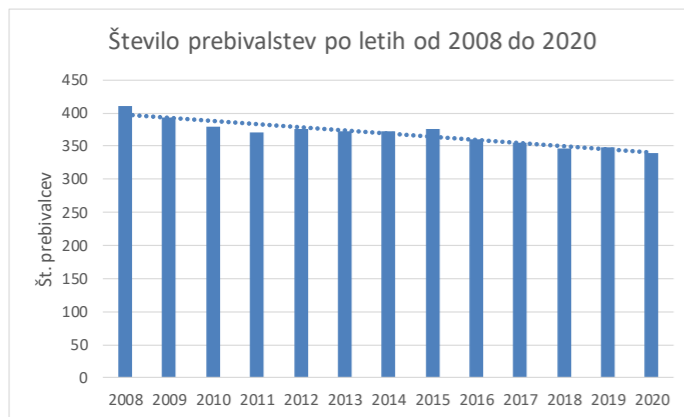
Franciscejski kataster

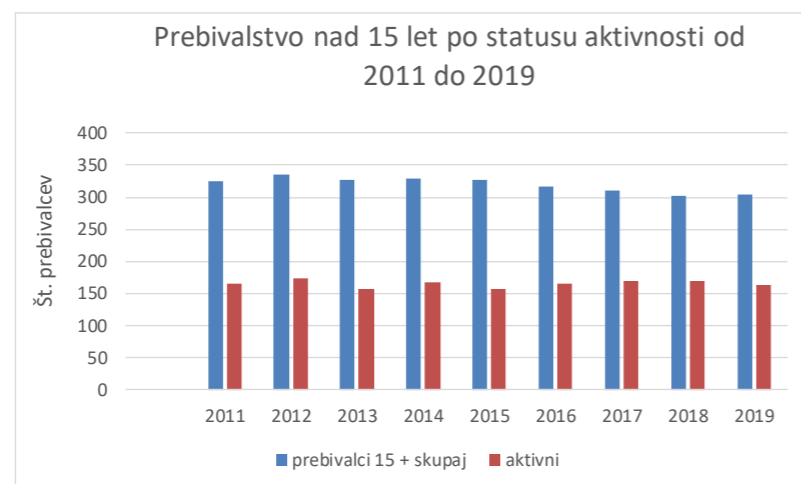
Demografska analiza naselja

Demografska analiza območja je namenjena predstavitvi demografskih razmer na območju izbranega naselja. Glavna vsebina demografske študije je analiza števila prebivalcev. Naselje Tešanovci se uvršča med naselja s padajočim številom prebivalstva. Območje je redkeje poseljeno, gostota pa se je zaradi postopnega zmanjševanja števila prebivalcev na račun negativnega naravnega prirastka in odseljevanja še zmanjševala.

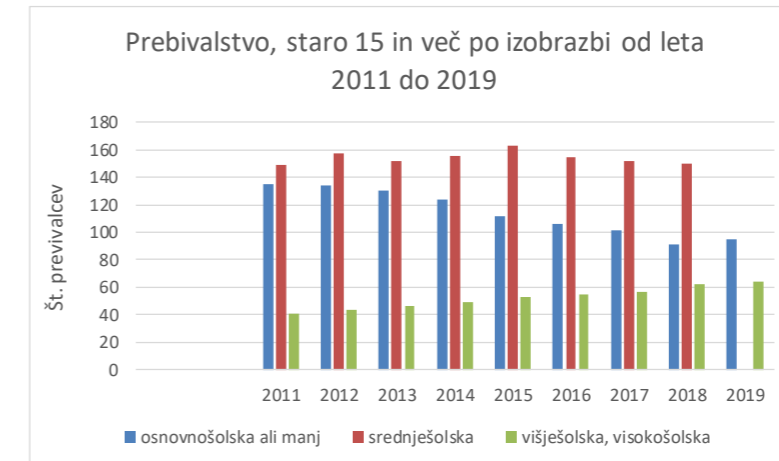
Po zadnjih podatkih za leto 2020 je v naselju Tešanovci skupaj 340 prebivalcev, od tega 161 moških in 197 žensk. Največ prebivalcev je starih od 15 – 64 let. Gostota naseljenosti je leta 2020 znašala 103,4. Leta 2008 je bilo vseh prebivalcev 411, kar je za 71 prebivalcev več kot leta 2020. V starostni skupini od 0-14 je opazen trend zmanjševanja števila otrok v primerjavi z letom 2008. To kaže na počasno padanje števila prebivalcev v naselju. Razlogi za to so odseljevanje mladega prebivalstva v večja mesta, kjer imajo večje možnosti za delo. Delež prebivalcev nad 65 let ostaja približno enako oz. se je v zadnjem letu malenkost povišalo. V Tešanovcih lahko v prihodnjih letih pričakujemo nadaljnji trend zmanjševanja števila mladih in povečevanja števila starejših ljudi.

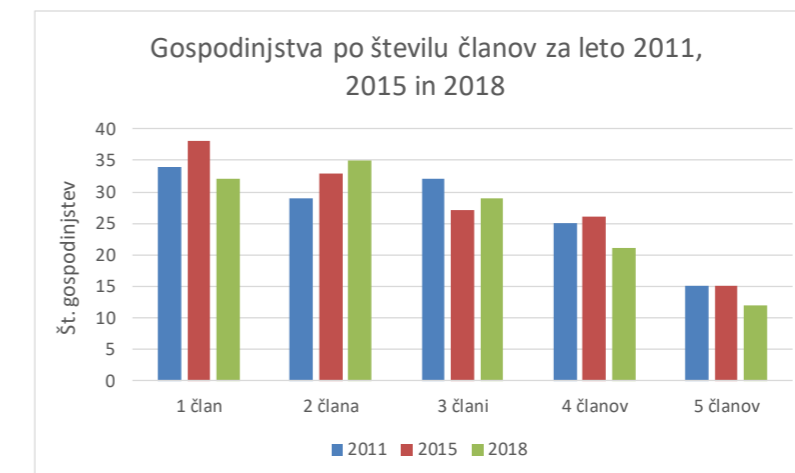
Delovno aktivnih prebivalcev v Tešanovcih nad 15 let je po zadnjih podatkih 164. Vseh prebivalcev nad 15 let pa je 305. Viden je trend padanja števila prebivalcev nad 15 let, pri čemer pa se število delovno aktivnih prebivalcev povečuje.

Pri izobrazbeni strukturi ima največji delež srednješolska izobrazba. Število prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo ali manj pada, število prebivalcev z višješolsko izobrazbo pa se je povečalo. Število prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo ostaja približno enako v zadnjih osmih letih. Z vidika razvoja je izobrazba slabše obetana zaradi šibkejše gospodarske strukture, slabših možnosti dostopa do izobraževalnih programov in večjega števila starejšega prebivalstva.

Povprečna velikost gospodinjstev v naselju v letu 2018 je 2,7 člana in znaša enako kot leta 2011. V naselju je bilo leta 2018 zabeleženo 129 gospodinjstev skupaj. Najbolj pogosta so eno in dvo in tro članska gospodinjstva. Zaznati je manjšanje števila veččlanskih gospodinjstev, na kar vpliva staranje prebivalstva in nizka rodnost. V preteklosti so bile na ruralnih območjih tipične večje družine, za pomoč pri delu na kmetiji.

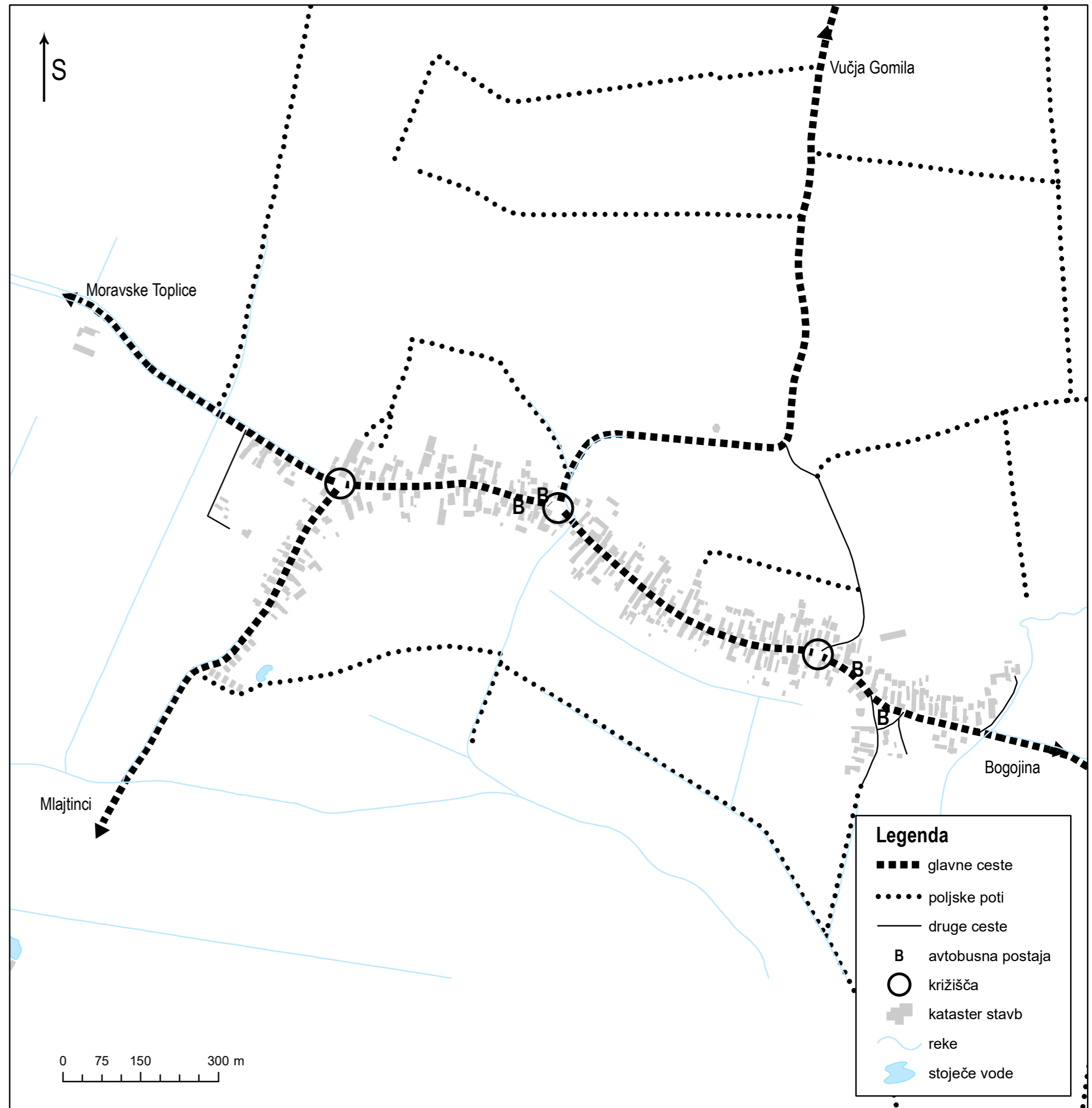
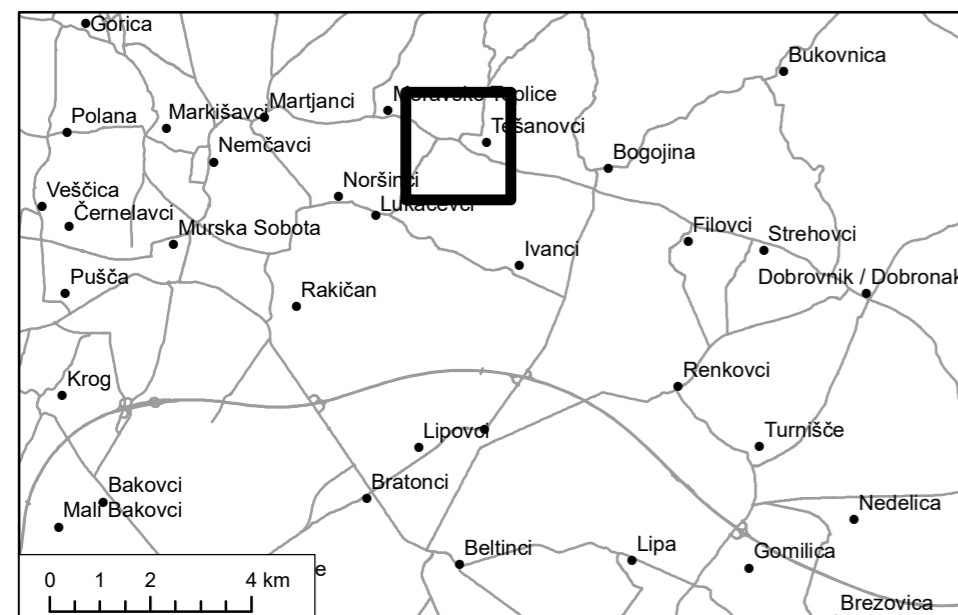

Vir podatkov:
 Prebivalstvo po naseljih, SURS, 2020.
 Izobrazbena struktura po naseljih, SURS, 2020.
 Število aktivnih prebivalcev po naseljih, SURS, 2020.
 Število gospodinjstev po naseljih, SURS, 2020.

Prometna infrastruktura v naselju Tešanovci

Skozi naselje Tešanovci poteka glavna cesta, ki povezuje na zahodu naselje Moravske Toplice, na vzhodu naselje Bogojina proti severu naselje Vučja Gomila in na jug proti naselju Mlajtinci. V naselju smo opredelili tri pomembnejša križišča. Ob sami glavni cesti imamo več odceпов; nekaj je drugih poti, večji delež pa predstavljajo poljske poti. Ob glavni cesti se pojavljajo tudi štiri avtobusna postajališča.

Naselje Tešanovci je približno 9 km oddaljeno od Murske Sobotice. To predstavlja dobrih 10 min vožnje z avtomobilom. Do tja se lahko odpravimo po glavni cesti ki se nadaljuje proti jugu na začetku naselja.

Slemenska slika

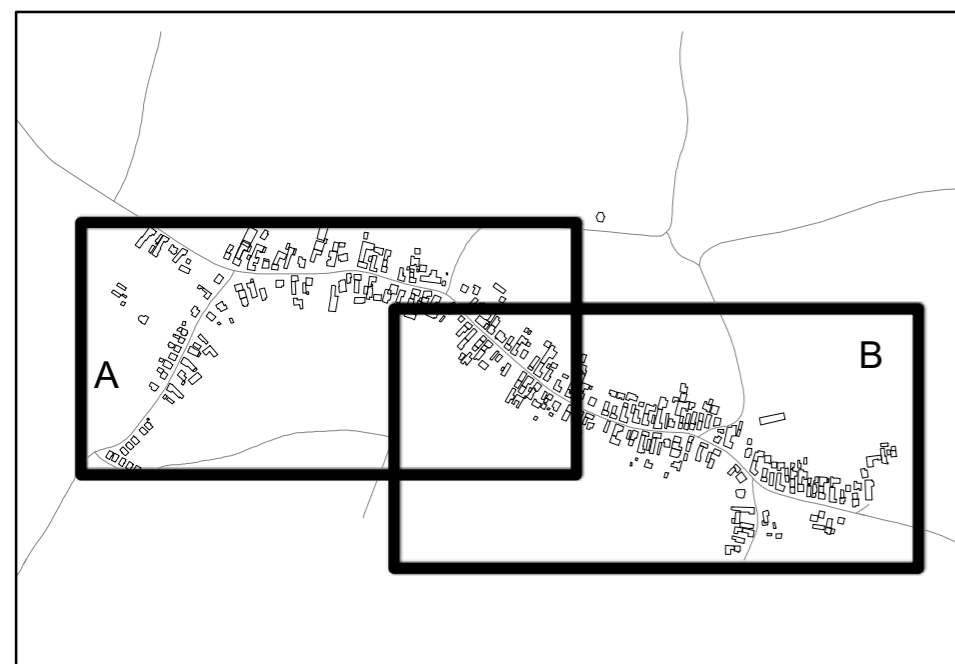
Karta prikazuje slemensko sliko naselja Tešanovci. To je manjše naselje, ki je strukturirano ob glavni prometnici. V naselju se nahajajo predvsem stanovanjski objekti in nekaj gospodarskih, predvsem kmetijskih objektov. Objekti so dolgi in orientirani pravokotno na smer ceste. Stavbe so povečini široke od 10 do 14 metrov.

Shema kmečkega tipa doma

Vzdolžno s cesto T1

Vzdolžno na cesti T2

Namembnost objektov v naselju Tešanovci

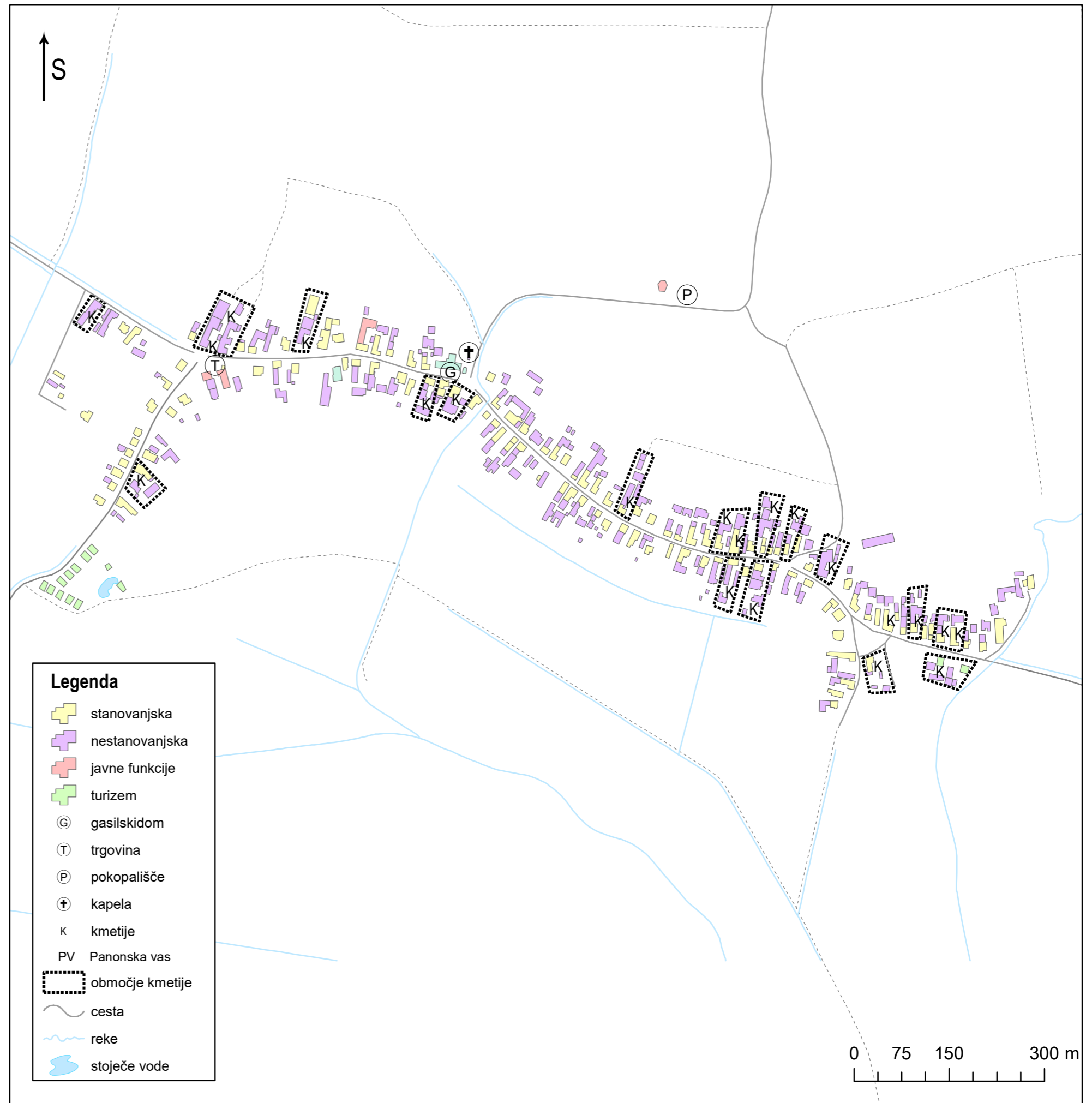
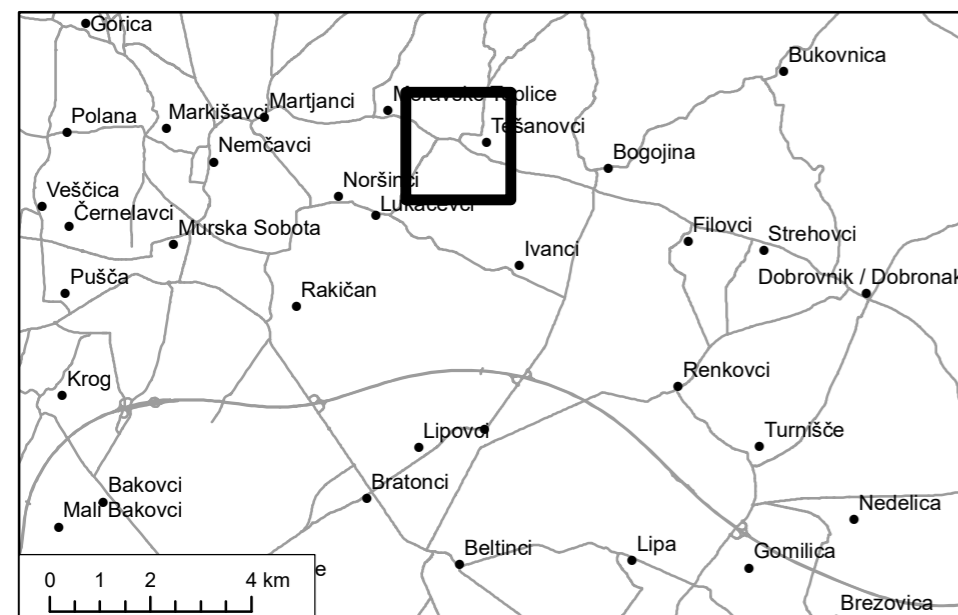
Na karti je prikazana namembnost posameznih objektov v naselju Tešanovci. Podatke o stanovanji in nestanovanjski rabi smo pridobili iz registra evidentiranja nepremičnin.

Kot je razvidno iz karte največji delež predstavljajo stanovanjski in nestanovanjski objekti. Slednji predstavljajo gospodarske objekte, v večini večje kmetije in garaže. Nekatere od kmetij se ukvarjajo tudi s pridelavo in prodajo domačih izdelkov.

Stanovanjske stavbe so izrazito postavljene ob glavni cesti, za njimi so gospodarski kompleksi, ki se nadaljujejo na kmetijska zemljišča. Postavljeni so pravokotno oziroma vzporedno na cesto. Že iz samih tlorisov se vidi, da so objekti podolgovati.

Javne funkcije v naselju predstavljajo trgovina, v središču naselja se nahaja gasilski dom in kapela. Severno od naselja pa se nahaja tudi pokopališče.

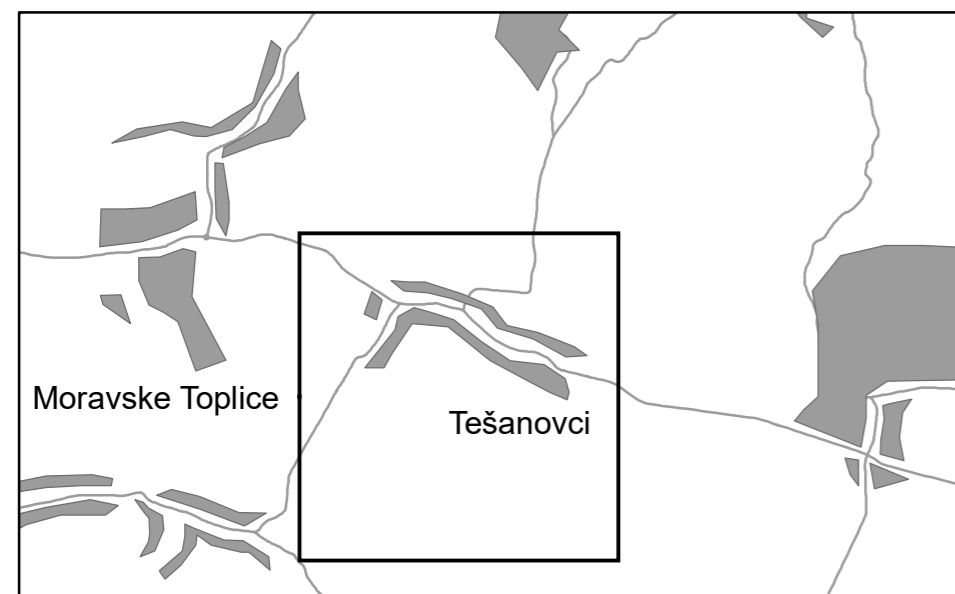
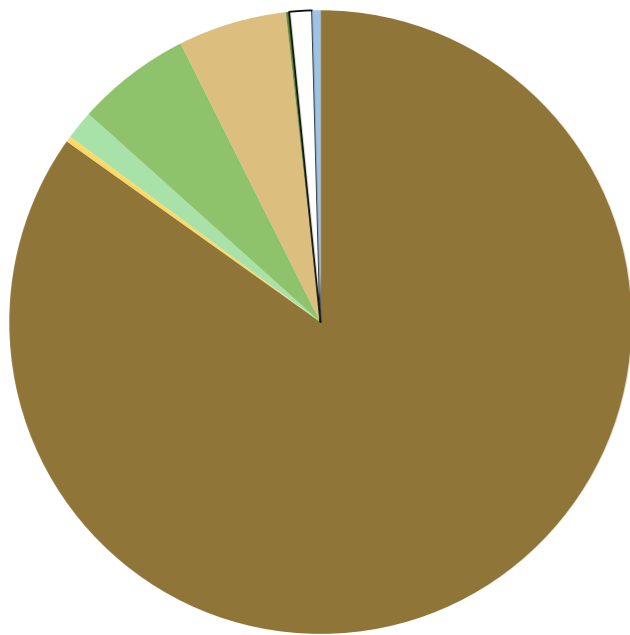
Ena od namembnosti objektov pa je tudi kategorija turizem. V naselju se nahaja nova manjša soseska turističnih objektov – apartmajev in vil, ki se imenuje Panonska vas. Objekti so mešanica tradicionalne panonske arhitekture in sodobne gradnje.

Dejanska raba zemljišč

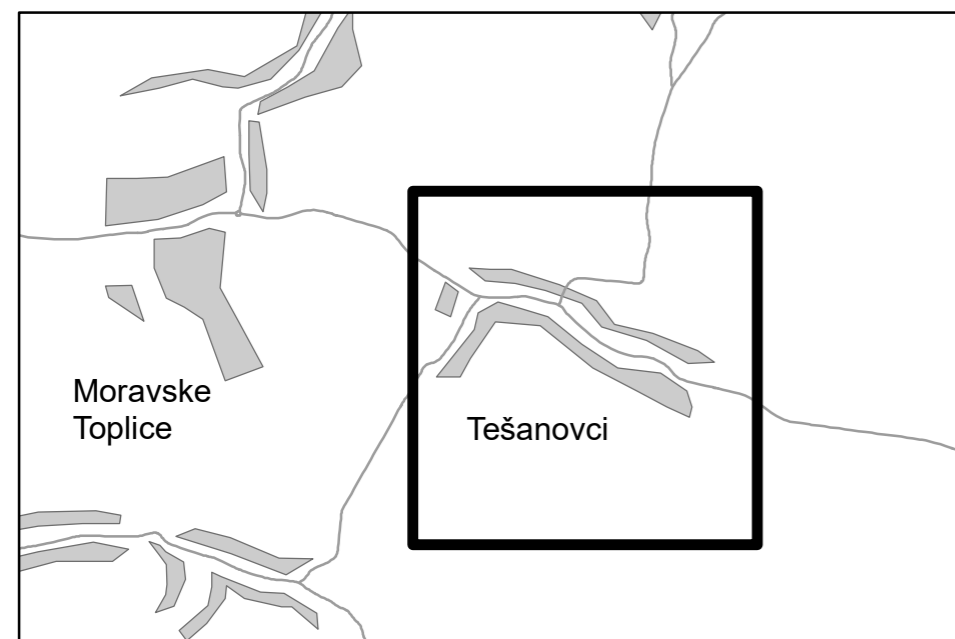
V naselju Tešanovci prevladujejo njivske površine, kar je pričakovano, saj naselje leži v območju, kjer prevladujejo izjemno pomembna kmetijska zemljišča. Te zasedajo 85 % preučevanega območja. Njivskim površinam sledijo travniške, ki zasedajo 6 % površine. Nahajajo se predvsem v bližini naselja in pozidanega območja. Ob kmetijah se nahajajo tudi sadovnjaki, ki pa zavzemajo le 2 % površine območja. Gozda je izredno malo, imamo pa 6 % površin, ki so v zaraščanju. Zaradi kakovostnih zemljišč so naselje Tešanovci so usmerjeni predvsem v poljedelstvo.

Dejanska raba naselja Tešanovci

Analiza kmetijskega prostora

Tešanovci so kmetijsko obcestno naselje. Okoli celotnega naselja se nahajajo njive, ki se kot podaljšek hiš nadaljujejo pravokotno na glavno cesto, ki vodi skozi naselje. Na celotnem območju se nahajajo melioracijski jarki. V bližini samega naselja se za kmetijami nahajajo vrtovi in sadovnjaki.

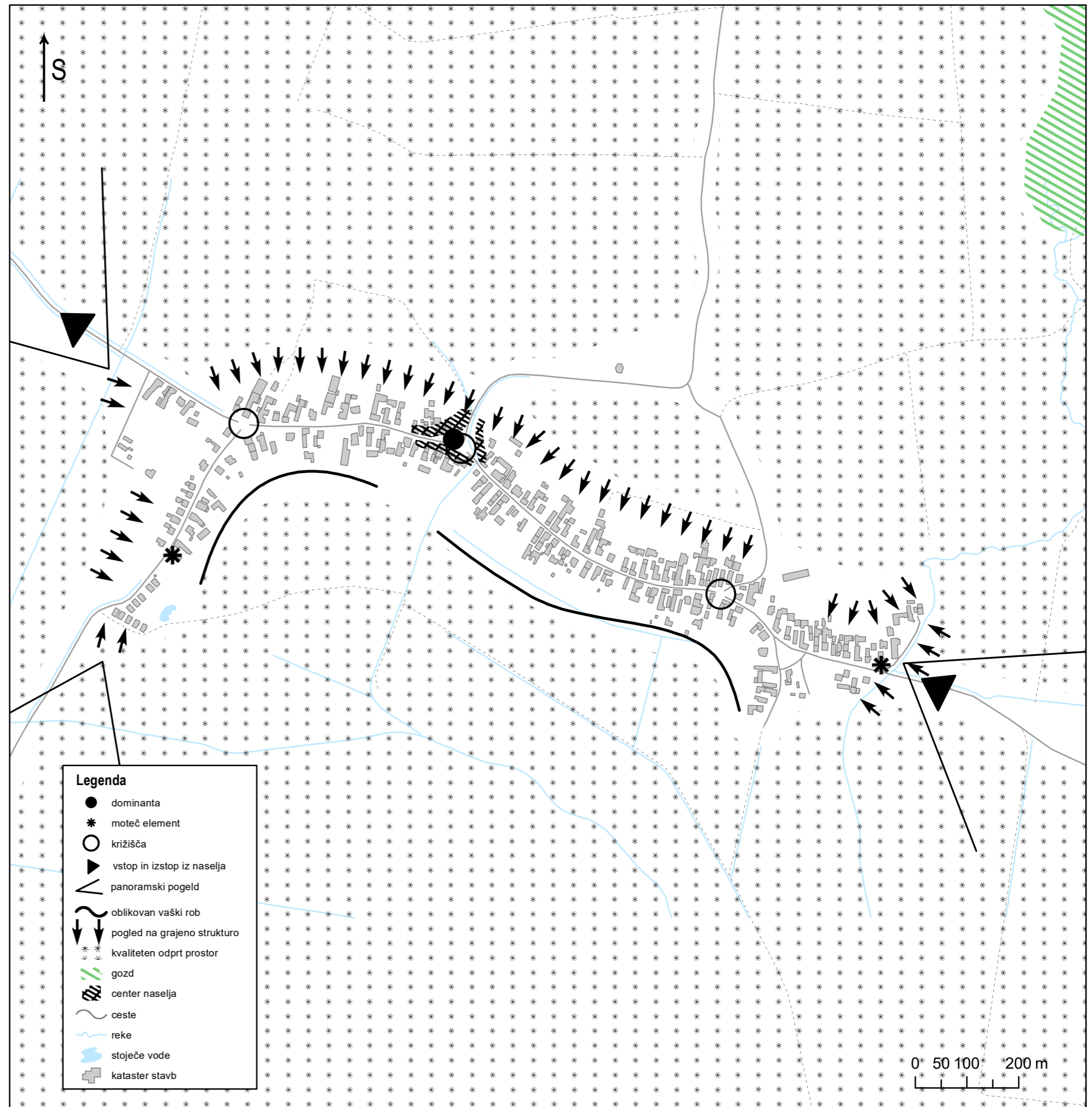
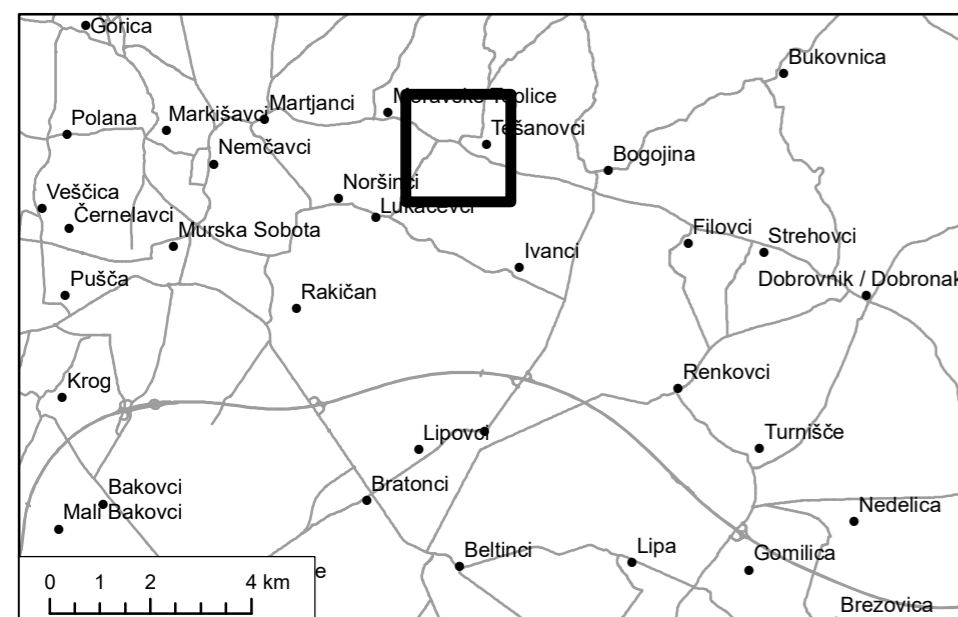
Vizualna analiza

Na karti so prikazani ključni elementi razpoznavnosti in identifikacije vaškega prostora. Dominanta predstavlja točko, ki izstopa v samem območju, to v našem primeru predstavlja kapela. Sama dominanta leži v centru naselja, ki se nahaja poleg gasilnega doma. V naselju smo označili tudi moteče elemente. Ti predstavljajo objekte, ki s svojo barvo izstopajo v panonski pokrajini.

Na karti smo označili tudi območje gozda ki se nahaja severovzhodno od naselja. Samo naselje pa obkroža velik delež kvalitetnega odprtega prostora.

Označeni so pogledi na grajeno strukturo, ki so vidni iz prometnic, ki vodijo v naselje. Z oblikovanim vaškim robom pa smo želeli prikazati ločenost med urbanim in naravnim/kmetijskim delom.

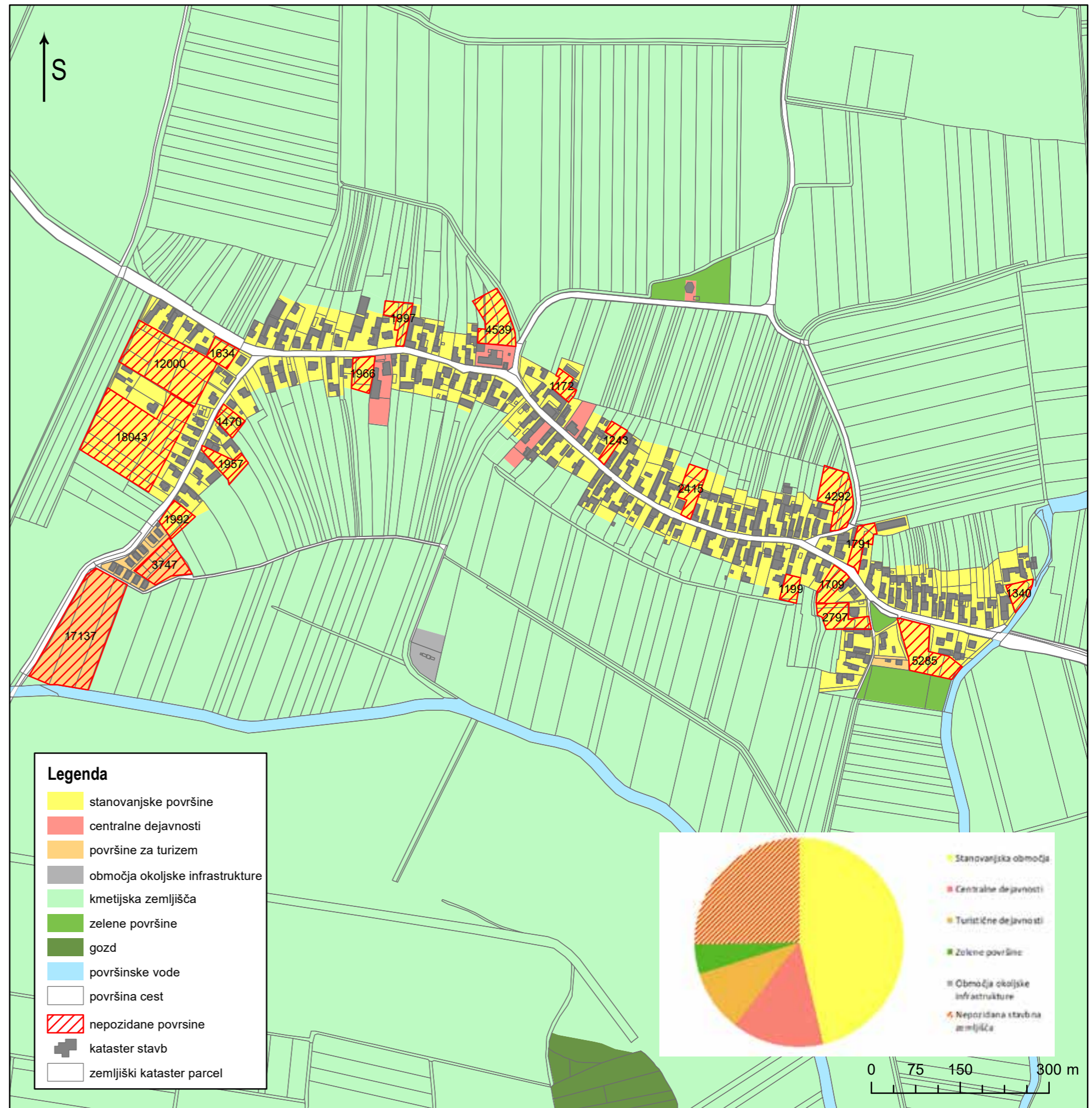
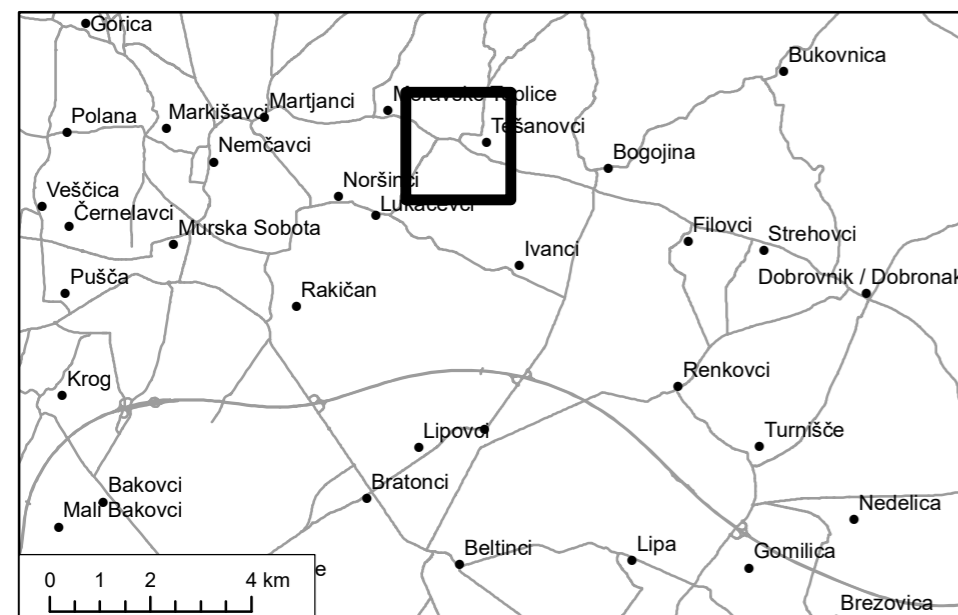
Ko zapustimo naselje po glavnih prometnicah se nam prikaže lep panoramski pogled na ravno panonsko idilo.

Namenska raba prostora, nepozidana stavbna zemljišča

Pri določanju meje ureditvenega območja naselja je potrebno upoštevati več kriterijev. Naselje ne spada v območje Nature 2000, zavarovano območje ali varstveno območje, tako da s tega vidika nimamo omejitev. V naselju se nahajajo trije objekti, ki spadajo v varstvo kulturne dediščine. To sta dve domačiji in kapela. Z južne in vzhodne strani naselje omejuje potok, ki spada v naravno mejo. Grajenih elementov, ki bi gradili meje ne opazimo. Naselje je z vseh smeri omejeno s kmetijskimi zemljišči, ki spadajo v najboljša kmetijska zemljišča v Sloveniji. V našem primeru to predstavlja največjo omejitev pri določanju meje UON. Pri širjenju naselja bi bilo potrebno najprej zapolniti nepozidana stavbna zemljišča, ki so že znotraj naselja. Nadaljnje širjenje pa bi potekalo v skladu s značilno podobo naselja – enakomerno vzdolž ceste v smeri severozahoda.

Stanovanjska območja	164665	46,3%
Nepozidana stavbna zemljišča	89725	25,2%
Centralne dejavnosti	50405	14,2%
Turistične dejavnosti	34116	9,6%
Zelene površine	16461	4,6%
Območja okoljske infrastrukture	361	0,1%
Skupna površina	321617	100%

Scenarij razvoja naselja

Tešanovci so majhno naselje v SV Sloveniji v bližini meje z Madžarsko. Ležijo v ravninskem delu, kjer prevladuje kmetijstvo s kakovostnimi zemljišči. Hiše v naselju so razporejene ob glavni prometnici, za njimi pa so obdelovalne površine. Naselje leži v bližini Moravskih toplic, blizu avtoceste, skozi njega pa že poteka 5 tematskih kolesarskih poti.

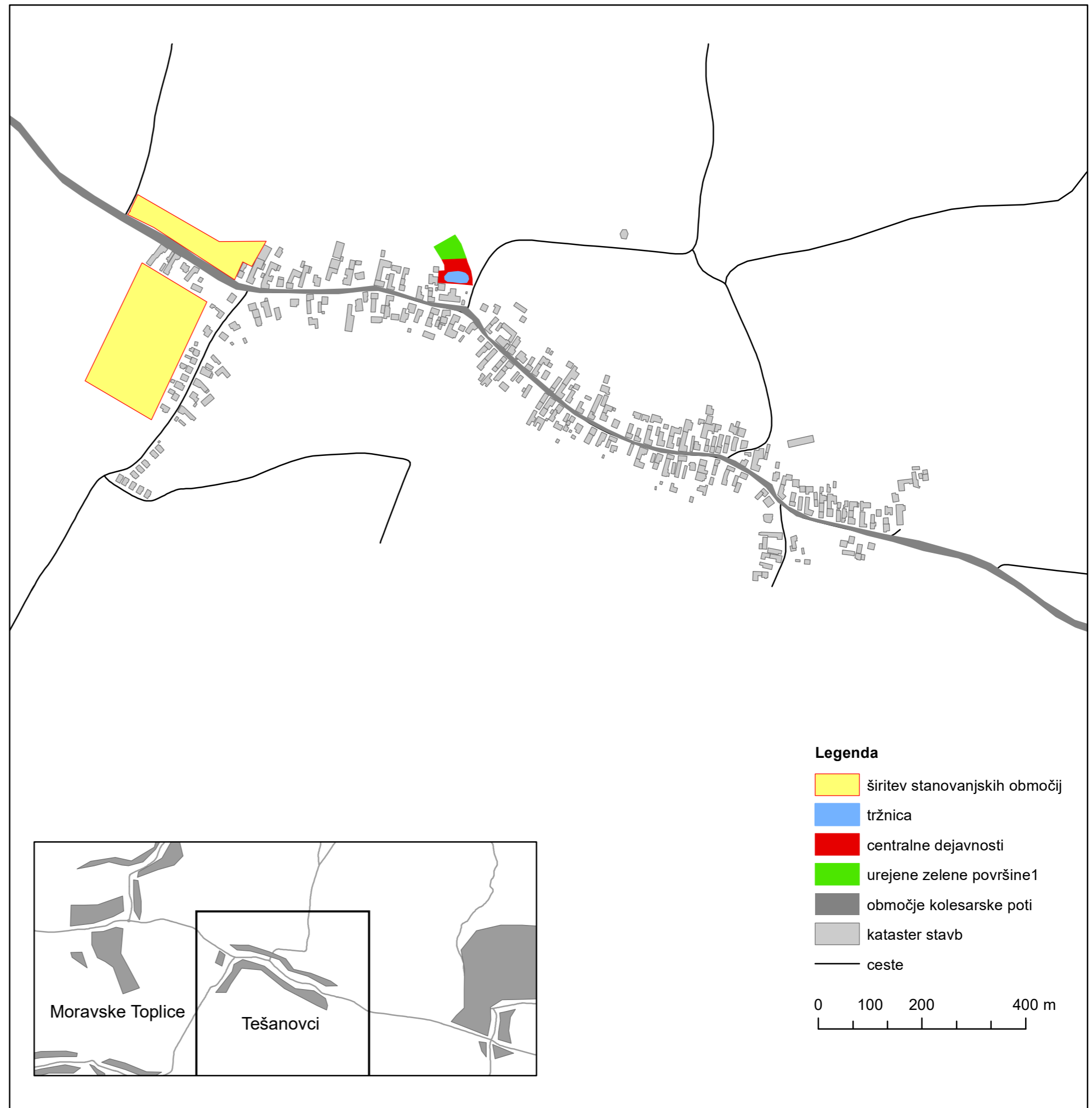
Največji prednosti naselja vidimo v razvoju kmetijstva in turizma ter v povezavi med njima.

- Ureditev središča naselja in vaške tržnice: prostor okoli gasilskega doma bi lahko opredelili kot skupen vaški prostor, saj se tu odvijajo različne prireditve. To bi preuredili v središče naselja s parkom, igrali, kavarno. Na tem mestu bi uvedli vaško tržnico, kjer bi kmetje prodajali svoje domače izdelke. Kmetje bi svoje izdelke pridružili blagovni znamki Diši po Prekmurju. S tem bi spodbudili lokalni razvoj kmetijstva. V gasilskem domu bi organizirali več prireditev, da bi se vaška skupnost še bolj povezala.

- Razvoj turizma: turizem bi povezali z ekološkim kmetijstvom v povezavi z vinskim turizmom. To bi pripomoglo k lokalnemu razvoju kmetijstva. V naselju se že nahaja turistična točka Oaza zdravja in turistično letovišče Panonska vas. Na tem mestu je ključna promocija in navezava že obstoječega turizma na lokalne kmetijske proizvode. Z razvojem turizma bi se povečalo število delovnih mest v naselju.

- Kolesarske poti in tematske pešpoti: skozi naselje že vodi 5 krožnih kolesarskih poti, ki potekajo po Prekmurju. Te bi navezali na širše območje – Madžarsko in s tem krepili čezmejno povezovanje.

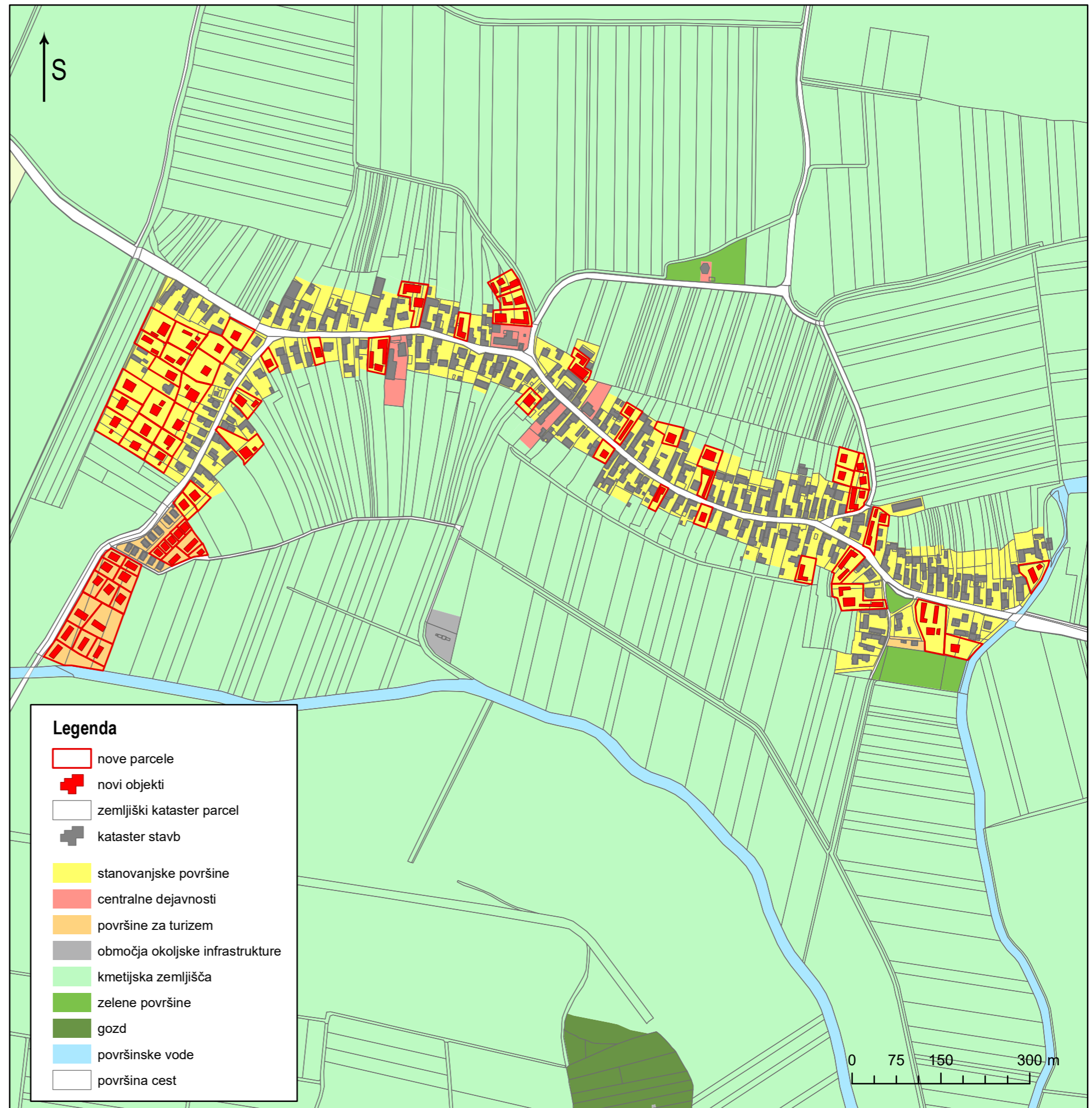
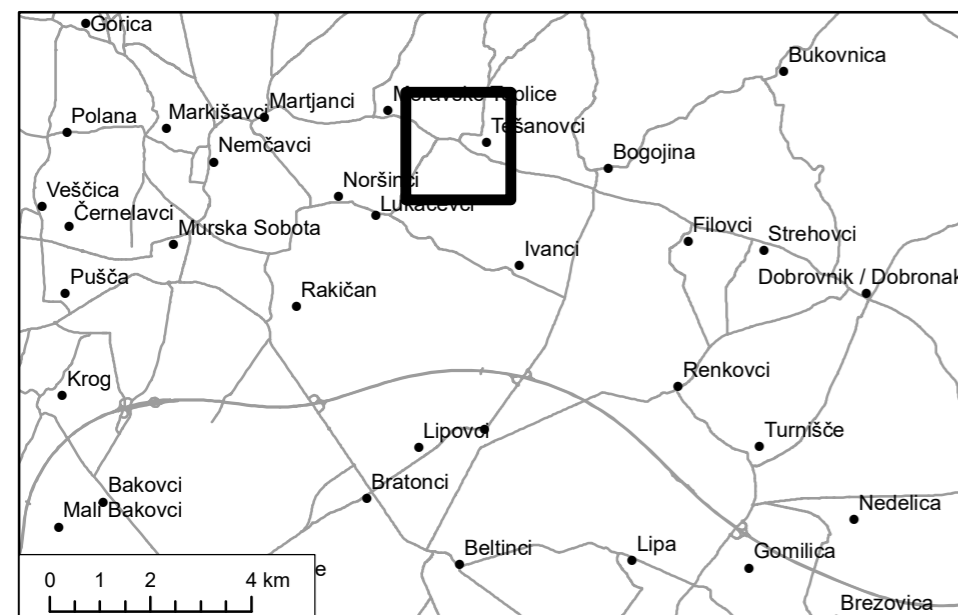
SWOT analiza	
<p>PREDNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> odprtost prostora bližina Madžarske bližina Murske sobote bližina AC kakovostna zemljišča bližina termalnih zdravilišč kulturne prireditve v vaško-gasilskem domu tradicionalne vsakoletne prireditve (Prešernov pohod) turistična točka Oaza zdravja krožne kolesarske poti skozi naselje tematske poti (Pot vinotočev in Panonska pot) 	<p>SLABOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> pomanjkanje delovnih mest odsotnost šole, vrtca pomanjkanje storitev (trgovine, frizerji,...) neusklajenost zunanjega stavbnega fonda majhno število avtobusnih linij, drag avtobusni prevoz (2,3 € do MS) ni zunanjega skupnega vaškega prostora zastarela kmetijska tehnologija podcenjeni lokalni produkti na širšem območju (podrejenost trgovskim centrom)
<p>PRILOŽNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> razvoj turizma (kulturno, kulinarčno, ekološko kmetijstvo, vinski turizem) → delovna mesta povezovanje turizma s širšim območjem krepitev čezmejnega povezovanja razvoj lokalnih trgovin z domačimi izdelki, mestna tržnica → SAMOOSKRBA priključitev blagovni znamki Diši po Prekmurju (povezovanje kmetijstva in turizma) povezava obstoječih kolesarskih poti na širše območje (Madžarska) središče naselja → ureditev prostora za gasilskim domom pridobivanje obnovljivih virov energije (sončne celice) spodbujanje mladih v kmetijsko dejavnost (subvencije mladim kmetom, izobraževanje na področju kmetijstva) ohranjanje kulturne identitete s prireditvami v vaško-gasilskem domu 	<p>NEVARNOSTI</p> <ul style="list-style-type: none"> opuščanje kmetijskih dejavnosti odseljivanje mladih → izobražen in kvaliteten kader staranje prebivalstva nepovezan razvoj turizma z ostalimi naselji v regiji počasno in neustrezno prilagajanje kmetijstva podnebnim spremembam (tehnologija - namakalni sistemi) naraščanje brezposelnosti

Prikaz pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč

S simulacijo smo prikazali širitev naselja. Naselje se je povečalo za 71 novih parcel, ter za 103 objektov. Risali smo nove stanovanjske, gospodarske objekte in garaže. Znotraj samega naselja ni večjih sprememb, medtem ko se število novih parcel ter objektov poveča na Z strani. Prikazali smo širitev novih stanovanjskih stavb, ter širitev turističnih objektov na območju Panonske vasi. Z novimi stanovanjskimi objekti bi se povečalo tudi število prebivalcev, za približno 200 prebivalcev.

obstoječi objekti	375
novi objekti	103
nove parcele	71
površina novih parcel (m ²)	95445
število novih prebivalcev (približno)	200

Predlog ureditve naselja z UON

Tešanovci so majhno naselje v SV Sloveniji v bližini meje z Madžarsko. Ležijo v ravninskem delu, kjer prevladuje kmetijstvo s kakovostnimi zemljišči. Hiše v naselju so razporejene ob glavni prometnici, za njimi pa so obdelovalne površine. Največji prednosti naselja vidimo v razvoju kmetijstva in turizma ter v povezavi med njima.

Na karti so predstavljena 4 ureditvena območja naselja.

Ureditveno območje 1 (UR1) predstavlja ureditev osrednjega območja centralnih dejavnosti (CU). Prostor okoli gasilskega doma bi preuredili v središče naselja z vaško tržnico, kjer bi kmetje prodajali svoje domače izdelke. S tem bi spodbudili lokalni razvoj kmetijstva. V okolici bi uredili tudi zelene površine z igrali (ZD). Celotno ureditveno območje 1 zavzema 4100 m².

Ureditveno območje 2 (UR2) zavzema prostor na JZ naselja, kjer se že nahajajo površine namenjene za turizem – turistično letovišče Panonska vas. Letovišče bi razširili in ga povezali z ekološkim kmetijstvom. To bi pripomoglo k lokalnem razvoju kmetijstva, povečalo bi se število delovnih mest v naselju. Na tem mestu je ključna promocija in navezava turizma na lokalne kmetijske proizvode. Površina ureditvenega območja 2 zavzema 19700 m².

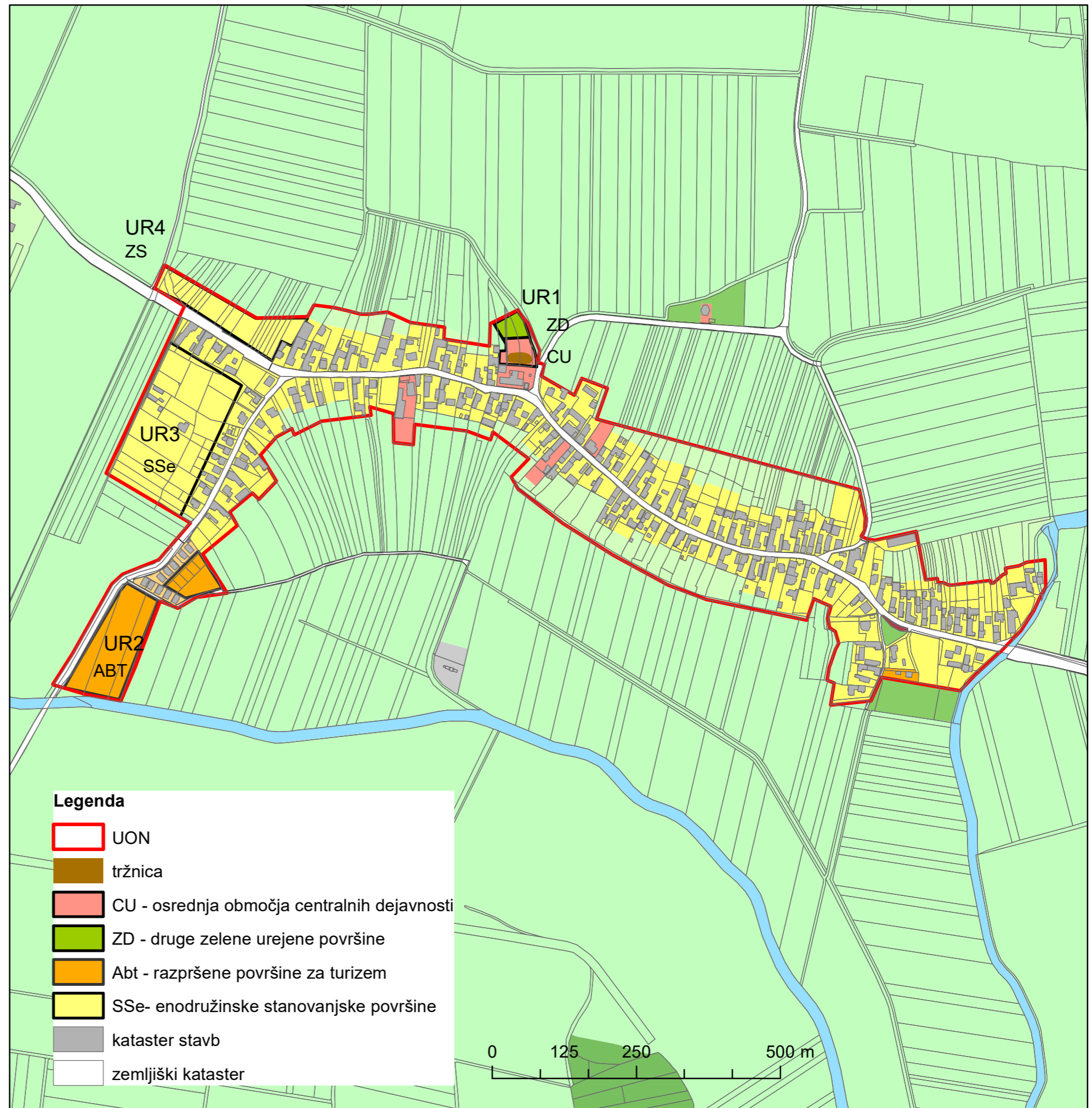
Ureditveno območje 3 (UR3) predstavlja širitev območij enodružinskih stanovanjskih hiš (SSe). Prednost širjenja stanovanjskih površin dajemo znotraj naselja, zaradi ohranjanja kakovostnih kmetijskih zemljišč. Širjenje navzven naselja bi potekalo na SZ naselja ob severni strani ceste do melioracijskega jarka ter na zahodu naselja, kjer je primerna parcelacija. Za nove stanovanjske površine bi namenili 4900 m².

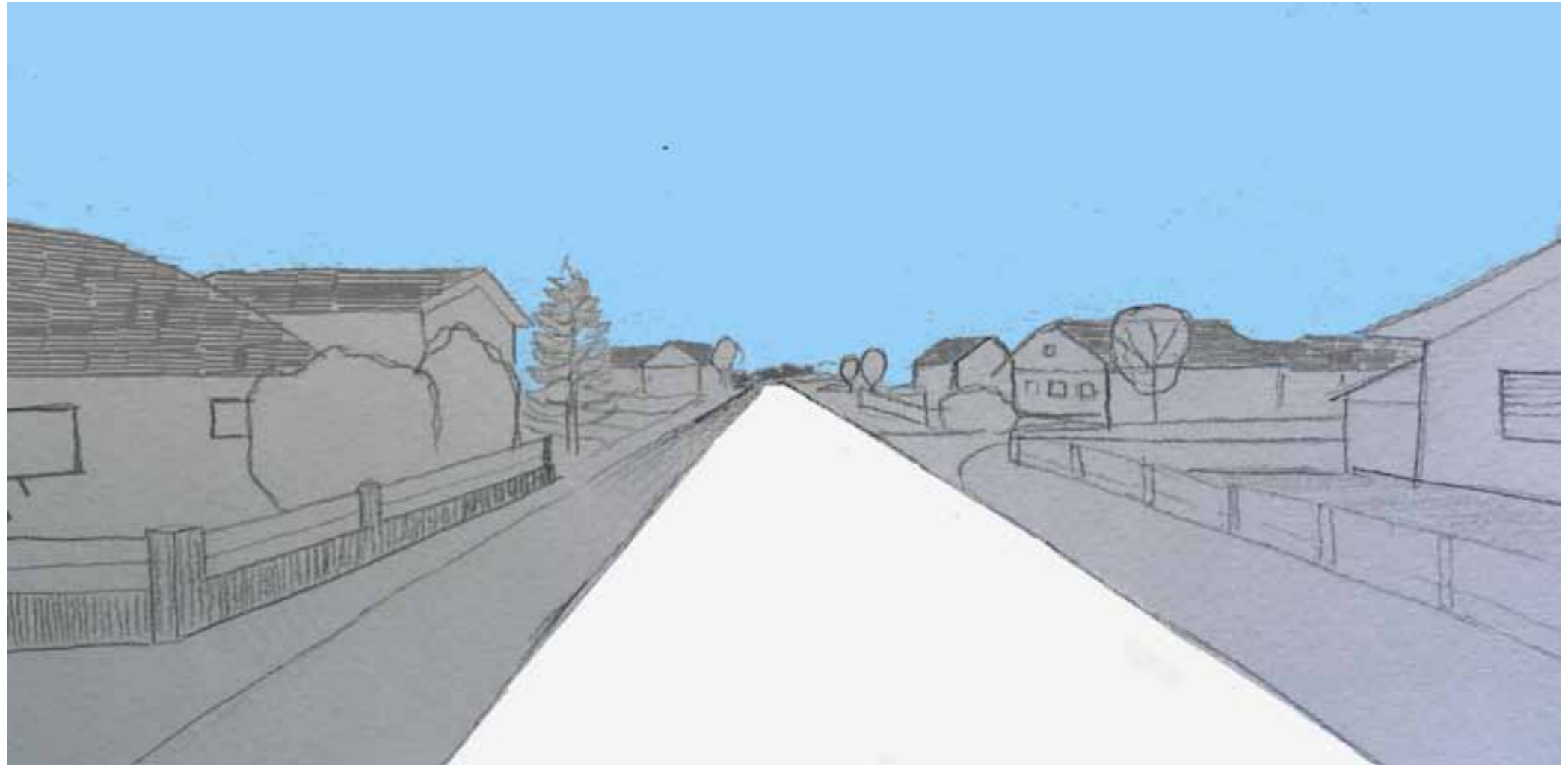
Ureditveno območje 4 (UR4) predstavlja ureditev kolesarske poti skozi vas. S tem bi zagotovili boljšo varnost v prometu.

Za skupno širjenje naselja smo namenili 28700 m².

Meja ureditvenega območja naselja Tešanovci je določena po meji med naseljem in sadovnjaki ter po poljskih poteh. Meja predstavlja rob naselja, do kamor je predvideno urejanje ali širitev naselja.

Ureditveno območje	Namenska raba	Površina (m ²)
UR1	CU (osrednja območja centralnih dejavnosti) + ZD (druge urejene zelene površine)	2500 + 1600
UR2	ABT (razpršene poselitve za turizem)	19700
UR3	SSe (enodružinske stanovanjske površine)	4900
UR4	ZS (površine za oddih, rekreacijo in šport)	
SKUPAJ		28700

Naselje Mostje

Anita Svetina, Venera Zubović

Opis naselja Mostje

Naselje Mostje oziroma Hidveg (po madžarsko) se nahaja v občini Lendava. Poleg slovenščine je uradni jezik tudi madžarščina. Naselje lahko delimo na dva dela, na Staro Mostje in Kolonijo Mostje. Prvo je omenjeno že v Francistejskem katastru iz leta 1864 in predstavlja starejši del naselja.

Kolonija Mostje se je oblikovala z kolonizacijo (politični razlogi) po prvi svetovni vojni. Na to območje so se priselili begunci iz Goriške, Istre in nekaterih prekmurskih prenaseljenih krajev. Prvi so sem prišli leta 1925. Ta del naselja ima zato značilno obcestno strukturo. Prometnica predstavlja glavno os ob kateri so nanizani objekti. Pripadajoče kmetijsko zemljišče je locirano za hišami v obliki dolgih in ozkih parcel.

Celotno naselje se nahaja med Bukovniškim, Kobiljskim in Jošavskim potokom/prekopom. Za območje je značilna kmetijska pridelava, saj večino prostora predstavljajo njive oziroma obdelovalne površine.

Na desni strani je prikazan izsek območja naselja iz Francistejskega katastra (prikaz 1) ter barvni ortofoto (Prikaz 2). Staro Mostje je obstajalo že v tistem času, kot lahko izberemo iz prvega prikaza. Tudi takrat je bilo to območje kmetijsko, saj so večinski del predstavljale obdelovalne površine. Parcelacija je bila v vzhodnem delu naselja značilna vzdolžna. Danes iz prikaza 2 lahko razberemo razporeditev parcel njihovih površin in travikov. Parcelacija na vzhodnem delu naselja je ostala enaka.

Na prikazu 2 je prikazana fotografija dela naselja Staro Mostje. Kmečki domovi so locirani ob cesti, značilna tipa sta stegnjeni in vogalni kmečki dom.

Prikaz 1: Francistejski kataster iz leta 1864 za območje naselja Mostje
 Prikaz 2: Barvni ortofoto območja
 Prikaz 3: Fotografija Starega Mostja
 Prikaz 4: Državna topografska karta obravnavanega območja

Prikaz prometne infrastrukture v Mostjah

Opredelitev:

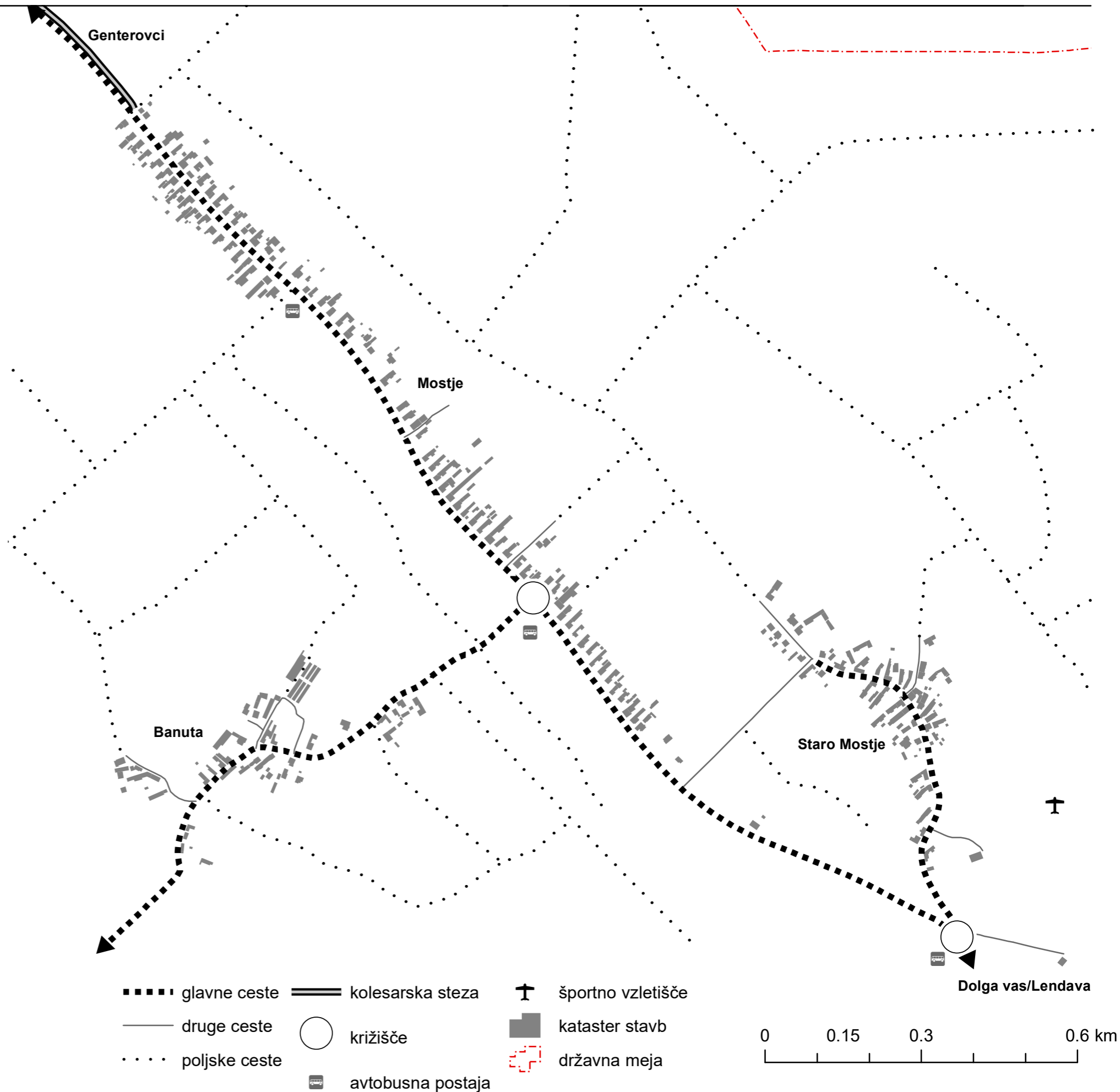
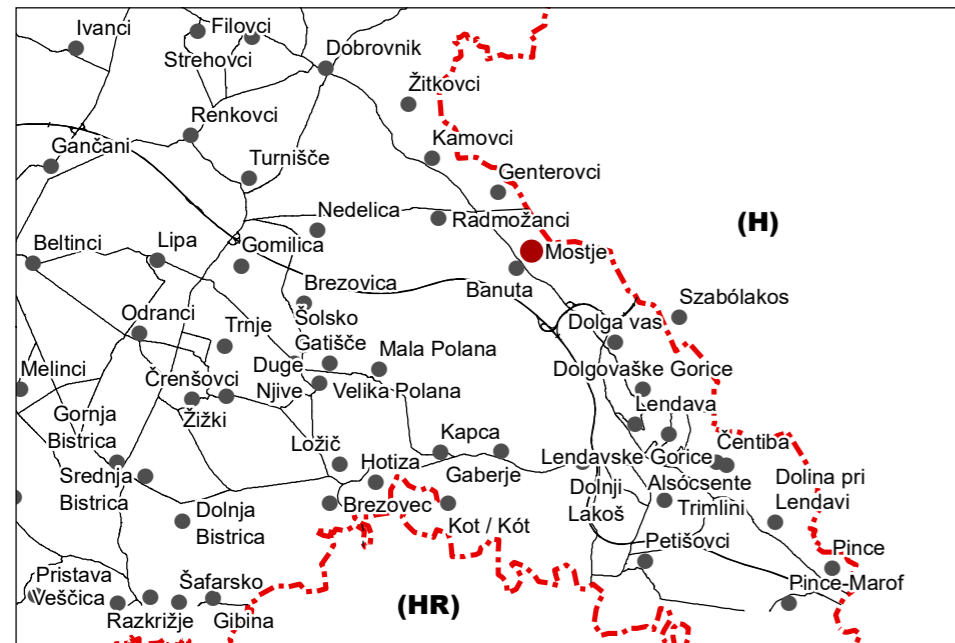
Zemljevid prikazuje infrastrukturno povezanost vasi Mostje z zalednim prostorom. Tako glavna cesta povezuje območje starega dela vasi, ki je bolj gručaste strukture z novim delom vasi, ki predstavlja tipično obcestno vas. Glavna cesta v smeri jugovzhoda nadaljuje proti Dolgi vasi in Lendavi, v smeri juga proti vasi Banuta in v smeri severozahoda proti vasi Ganterovci. Druge ceste povezujejo ostala stanovanjska območja in glavno cesto ter poljske ceste. Iz zemljevida je razvidno dokaj veliko število poljskih cest, ki še bolj ponazarjajo izgled tipične panonske pokrajine z izdolženimi kmetijskimi zemljišči, ki se raztezajo v obliki pasovih za stanovanjskimi površinami. Severni del vasi je z sosednjo vasjo Ganterovci povezan tudi z kolesarsko stezo. Na območju vasi se nahajajo tudi 3 avtobusne postaje, prav tako se znotraj območja vasi nahaja tudi športno vzletišče za majhna letala.

Raven opazovanja:

Območje naselja Mostje v občini Lendava.

Metodološka pojasnila:

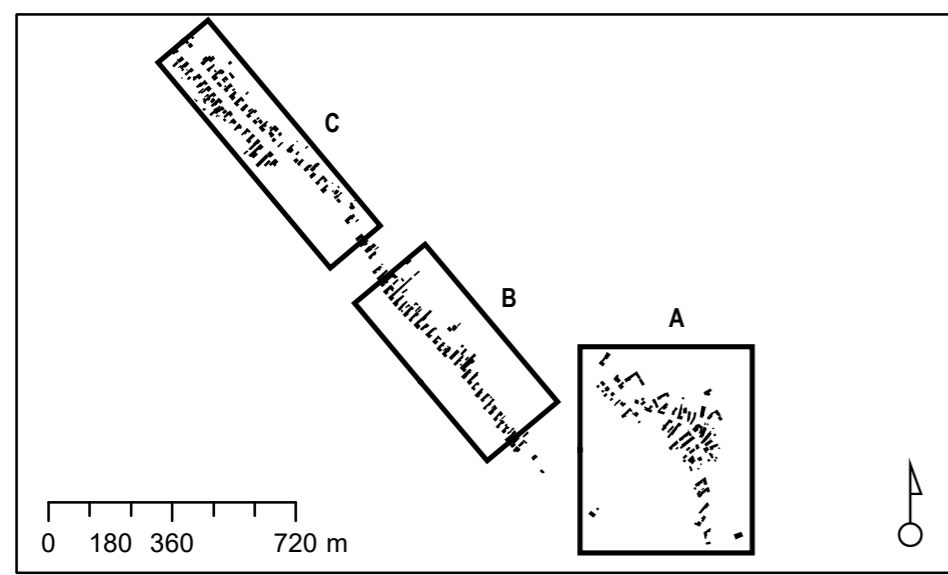
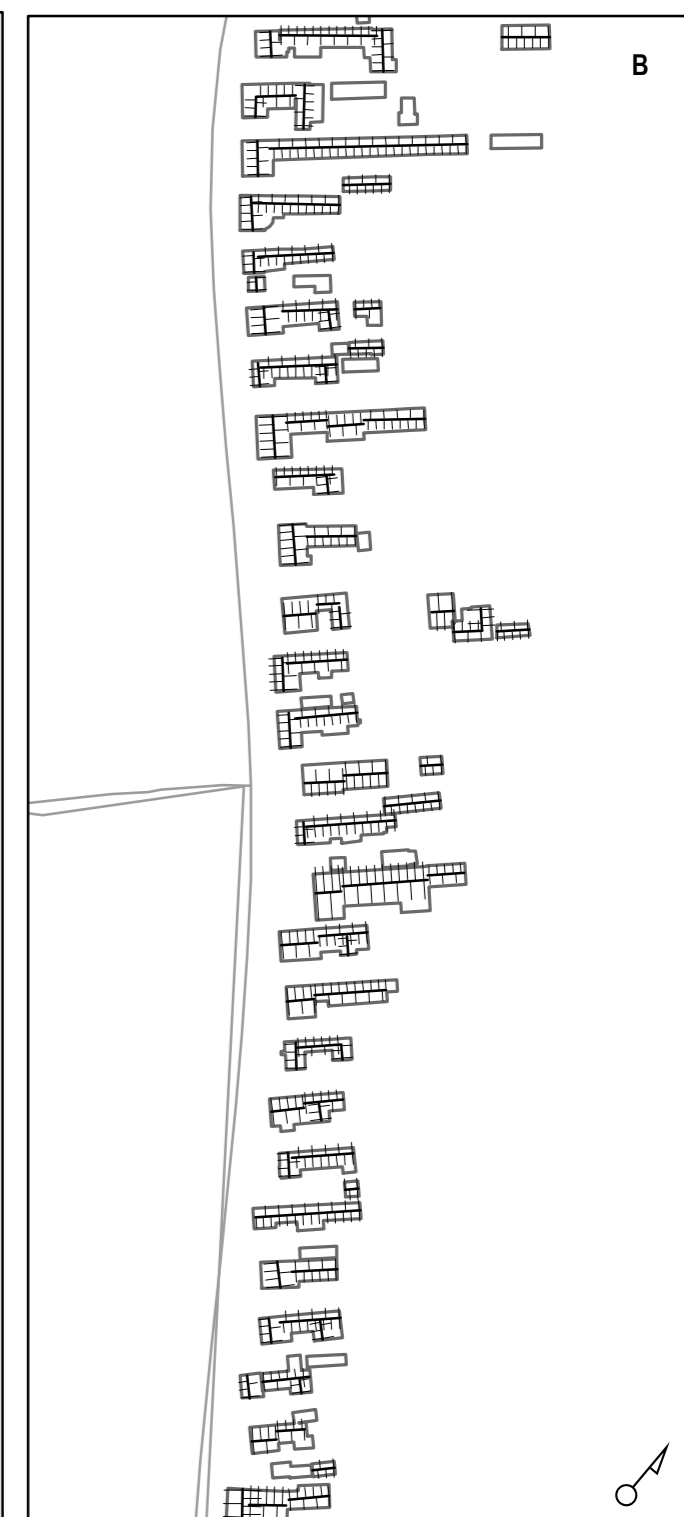
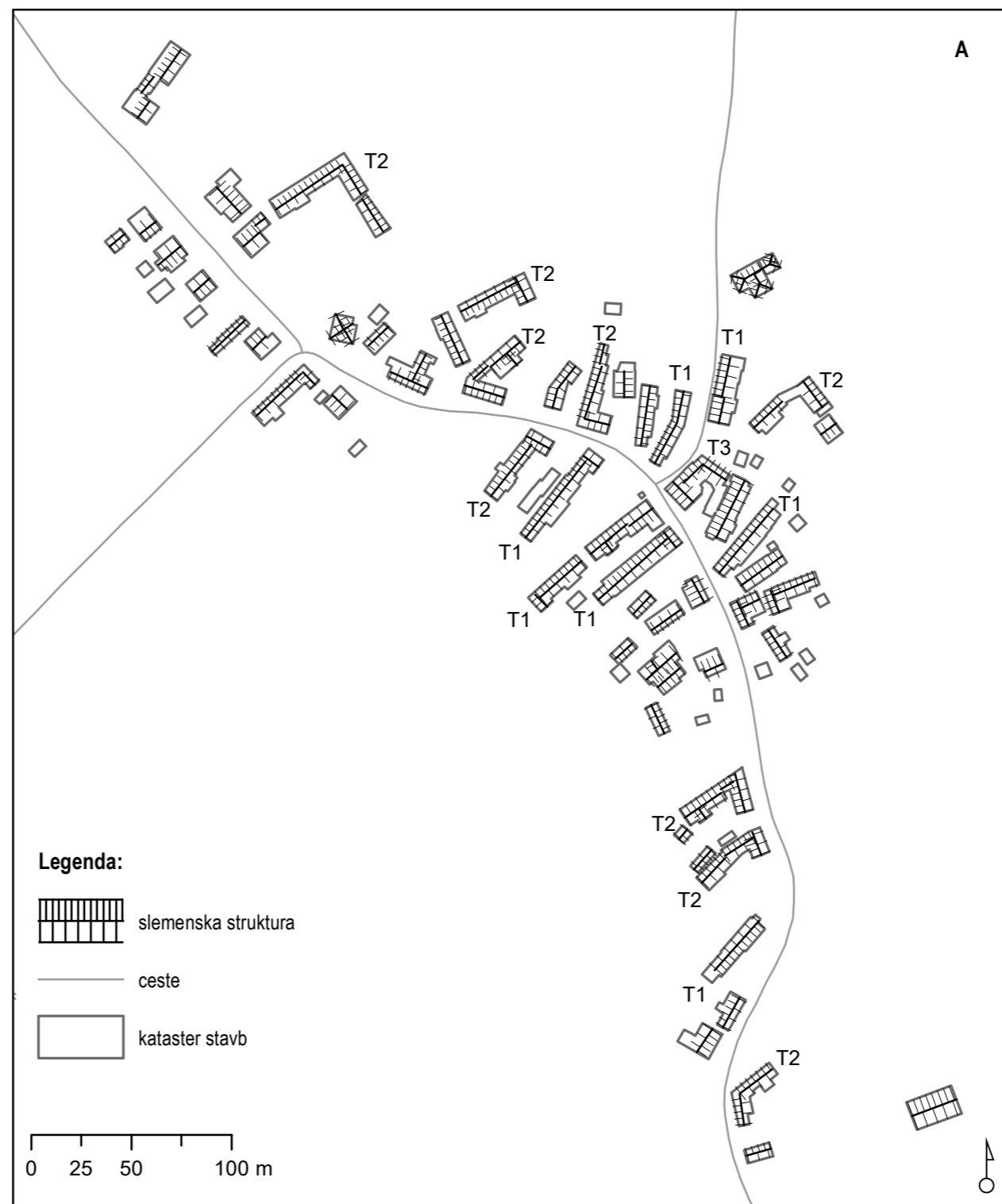
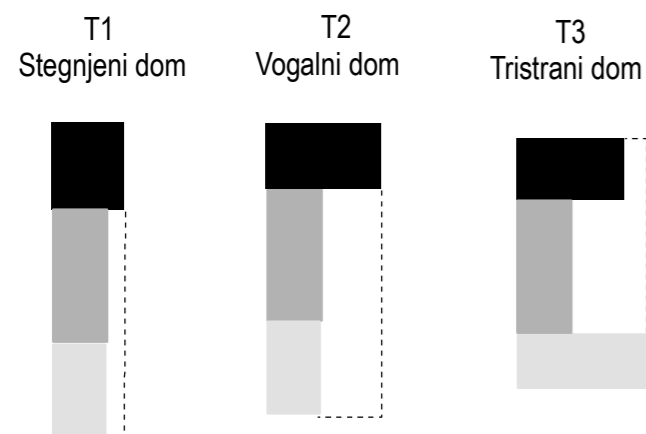
Kot podlaga je prevzet sloj podatkov katastra stavb ter sloj državne meje z GURS-ove spletne strani Eprostor. Z pomočjo ortofotojev, Google zemljevida in Geopedije so prikazani elementi na zemljevidu ročno vrisani na zemljevid.

Slemenski prikaz objektov v naselju Mostje

Slemenski prikaz objektov v naselju Mostje je prikazan na treh prikazih. Naselje lahko razdelimo na dva dela; na značilno obcestno strukturo ter gručasto obcestno naselje. Objekti so večinoma orientirani prečno na ulico.

Tipi kmečkih domov so prikazani na prvem prikazu (prikaz A) v starem delu naselja Mostje. Prevladuje stegnjeni dom, za katerega je značilno, da so vsi objekti združeni v eni vrsti. Vse je pod eno streho in usmerjeno k cesti s čelno stranjo. Pogost je tudi vogalni dom, pri čemer je kmečka hiša in gospodarsko poslopje prav tako pod eno streho, vendar postavljeno na vogal.

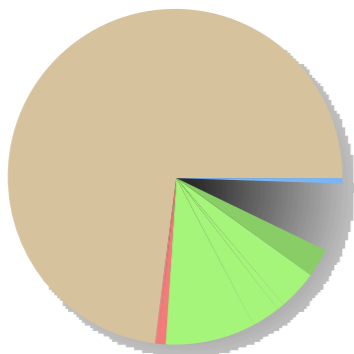

Prikaz dejanske rabe zemljišč

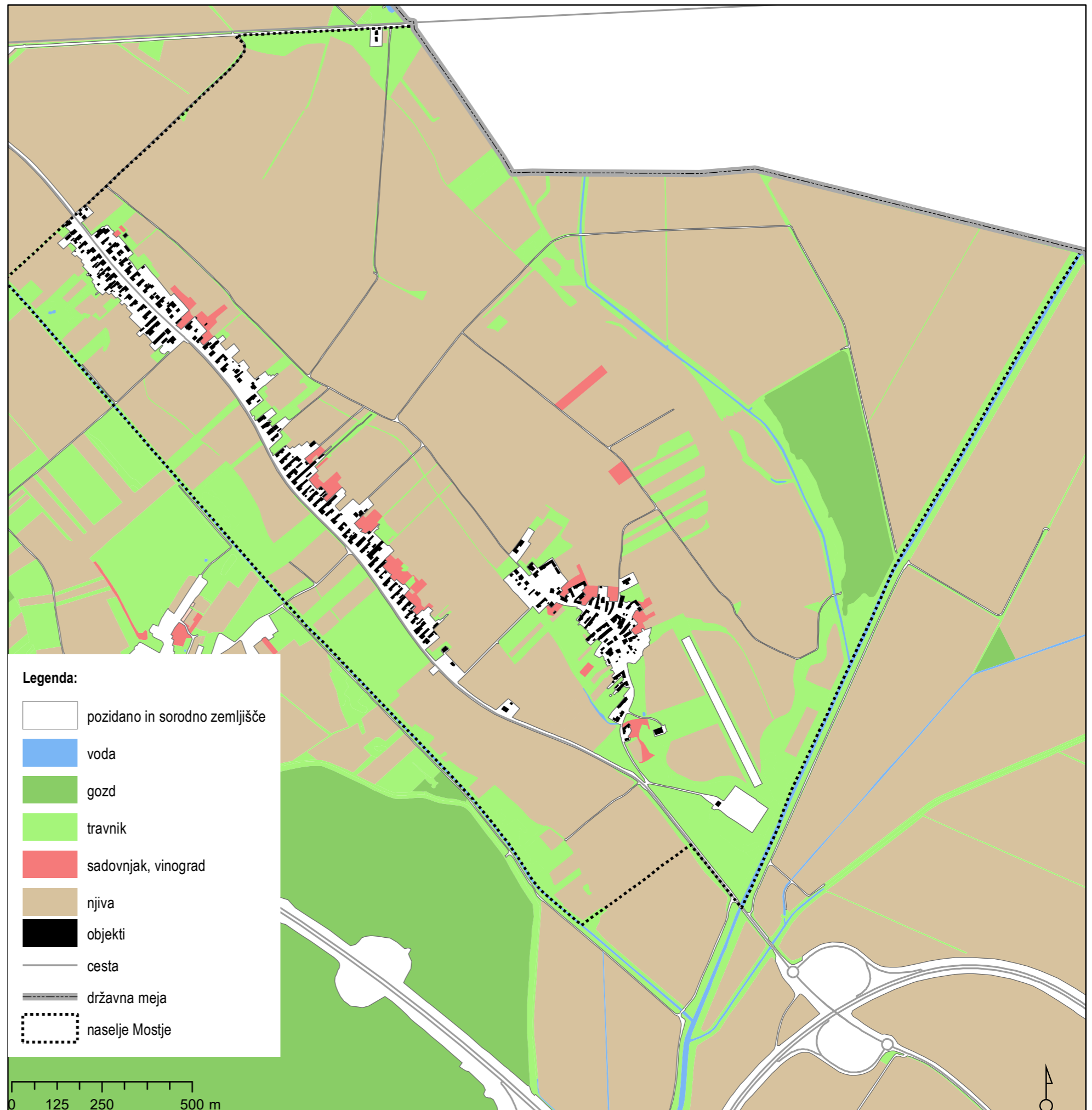
Na karti je prikazana dejanska raba zemljišč na območju naselja Mostje. Razporejena je na naslednjih šest kategorij: pozidano in sorodno območje, voda, gozd, travnik, sadovnjak ali vinograd ter njiva. Prikazani so tudi objekti.

Prevladuje rjavi odtenek barve kar predstavlja njivske površine. Te predstavljajo tri četrtine vse površine, kar kaže spodnji grafikon. Na drugem mestu so travniki ter na tretjem pozidana in sorodna zemljišča. Ohranjen je gozdni sestož na vzhodnem delu območja. Druge gozdne površine se nahajajo na južnem delu izven samega območja naselja. Sadovnjakov in vinogradov je malo, ti so večinoma locirani za objekti kot njihovo pripadajoče zemljišče. Travnate površine so ob kanalih oziroma večjih vodotokih ter predstavljajo predah med njivskimi površinami. Med pozidana in sorodna zemljišča spada tudi steza športnega letališča ter nogometno igrišče.

Površina dejanske rabe (m²) v naselju Mostje

Legenda je enaka kot na prikazu

Analiza kmetijskega prostora

Opredelitev:

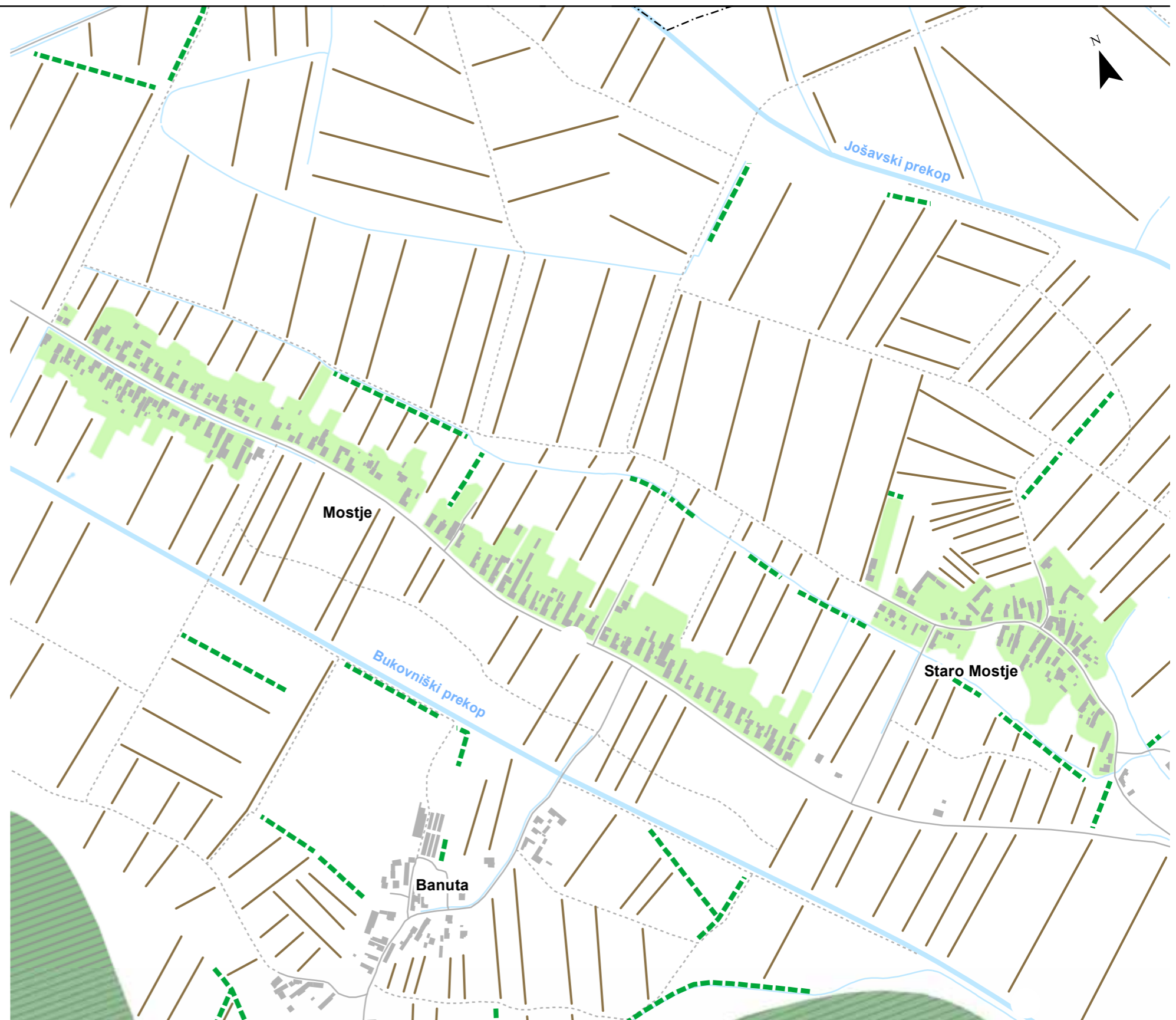
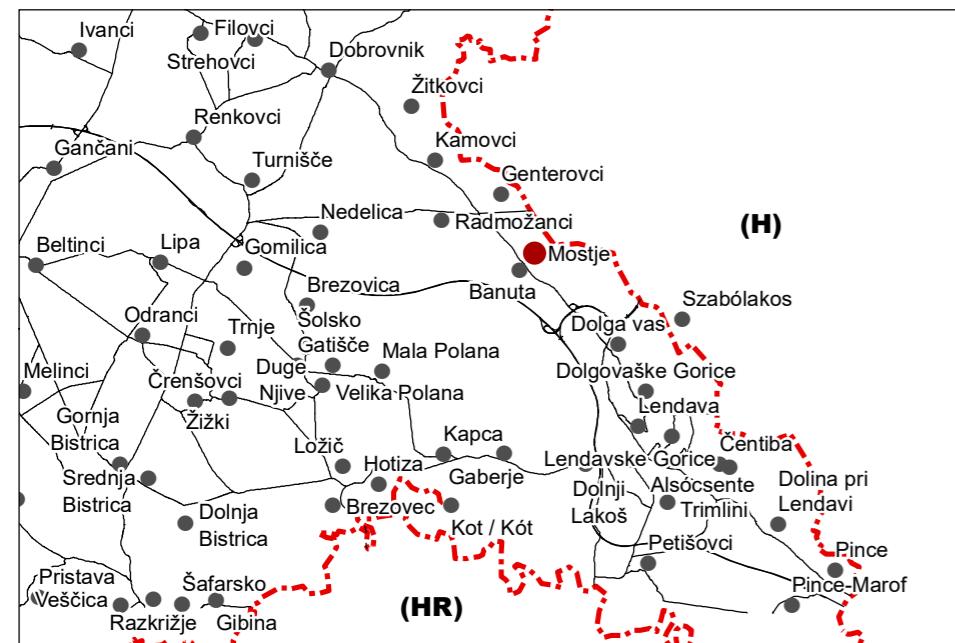
Pri analizi kmetijskega prostora je glavna pozornost bila usmerjena na orijentacijo njiv, rasporeditev drevesnih mejic, navzočnost vodotokov, večjih vodnih telesih in melioracijskih kanalov, območjih vrtov in sadov ter gozdov. Pri prikazu orijentacije njiv je razvidno da se večina rasprostira v smeri severovzhod-jugozahod, predvsem pa na območju za stanovanjskimi površinami v Mostjah. Oblika njiv oz. ožje njive podolgovate oblike, ki se razprostirajo za stanovanjskimi površinami, so značilne za panonski tip pokrajine. Drevesne mejice se razprostirajo uglavnem ob vodotokih in melioracijskih kanalih, predvsem zato ker ščitijo prst od vetrne in vodne erozije. Območja ki so namenjena vrtovom in sadovnjakom se razprostirajo vzdolž območja stanovanjskih površin. Na južnem delu obravnavanega območja pod naseljem Banuta najdemo tudi površine katere porašča poplavni gozd Črni log. Območja poplavnih gozdov oz. logov napajajo številni vodni viri, razvejani v gosto omrežje odvodnih in dovodnih kanalov in jarkov, ki predvsem služijo za namakanje ali izsuševanje njiv.

Raven opazovanja:

Območje naselja Mostje v občini Lendava.

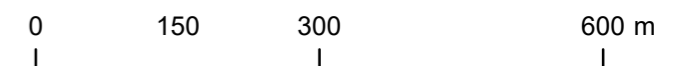
Metodološka pojasnila:

Kot podlaga za prikaz izdelane analize so vzeti podatki z GURS-ove spletne strani Eprostor. Z pomočjo ortofotojev, Google zemljevida in Geopedije so prikazani elementi na zemljevidu ročno vrisani na zemljevid.

Legenda:

- mejice
- orientacija njiv
- območje vrtov in sadov
- poplavni gozd
- vodotoki
- melioracijski kanali
- stoječa vodna telesa
- ceste
- poljske ceste
- kataster stavb
- državna meja

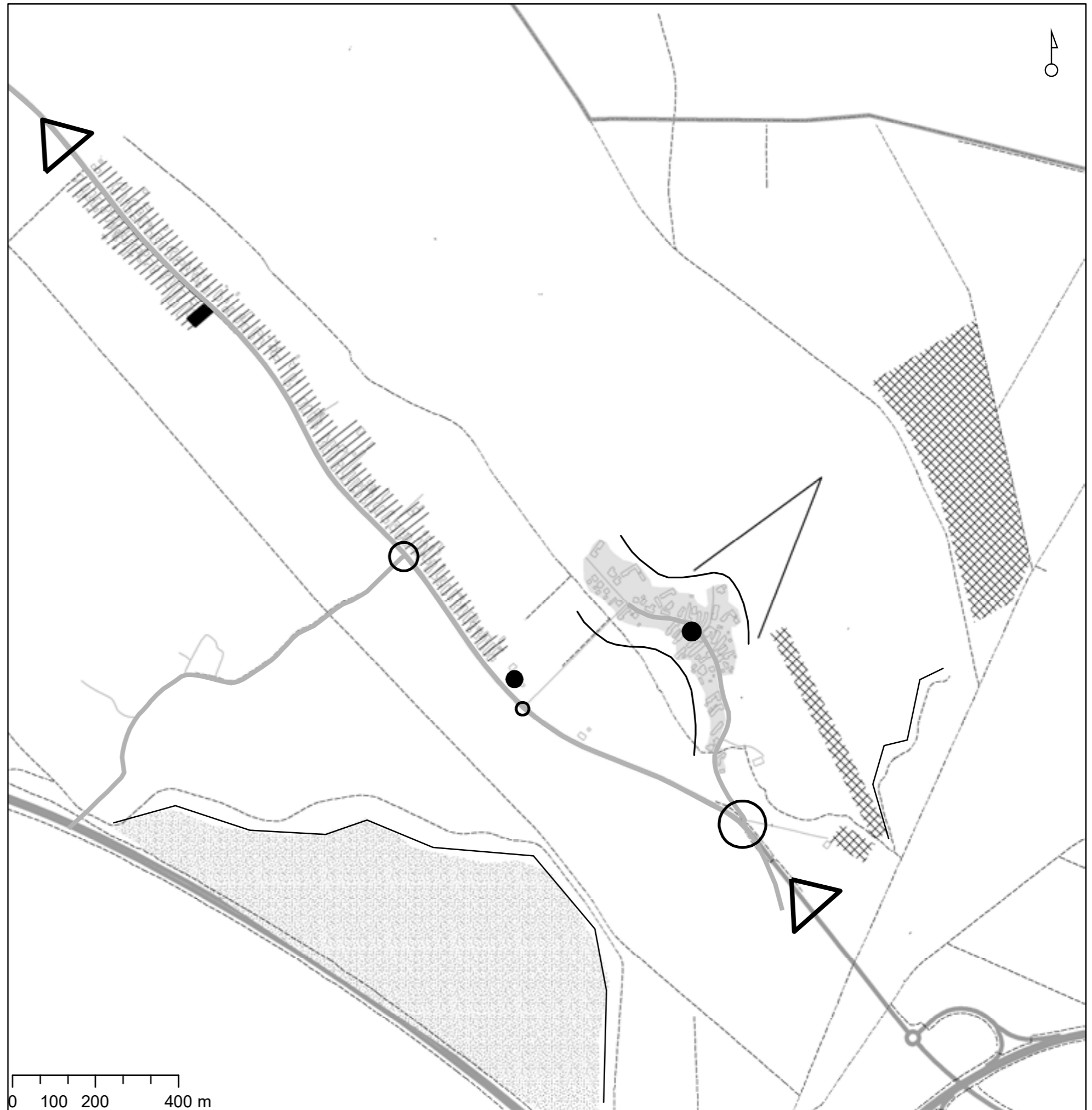

Vizualna analiza

Na karti je prikazana vizualna analiza naselja Mostje. Kot naravni rob je označen gozdni rob na južnem delu ter globlji melioracijski jarek na vzhodnem delu naselja. Celotno naselje lahko delimo na dva dela; Kolonijo Mostje s pravilno obcestno strukturo ter stari del vas Mostje. Kvaliteten odprti prostor predstavljajo nogometno igrišče, gozdni sestoj ter manjše športno letališče. Celotno naselje nima razpoznavnega vaškega jedra, zato je kot center označena večja gostilna ob glavni prometnici, ki predstavlja zbirališče ljudi iz vasi. Večjo prostorsko dominantno predstavlja zvonik v starem delu. Druga manjša dominantna predstavlja pokopališče. Glavni vhod v naselje je označen na glavni cesti na južnem delu, saj se le ta priključuje na avtocesto. Označen je tudi izhod iz naselja, katera cesta je glavna os do sosednjih vasi.

Legenda

- vaški rob
- vhod v naselje
- naravni rob
- prostorske dominantna
- križišča
- cesta
- stari del naselja (Mostje)
- kvaliteten pogled
- državna meja
- melioracijski kanali
- gozd
- organizirana poselitev ob prometnici (Kolonija Mostje)
- center naselja
- kvalitetni odprti prostor
- objekti

Analiza namenske rabe prostora

Opredelevitev:

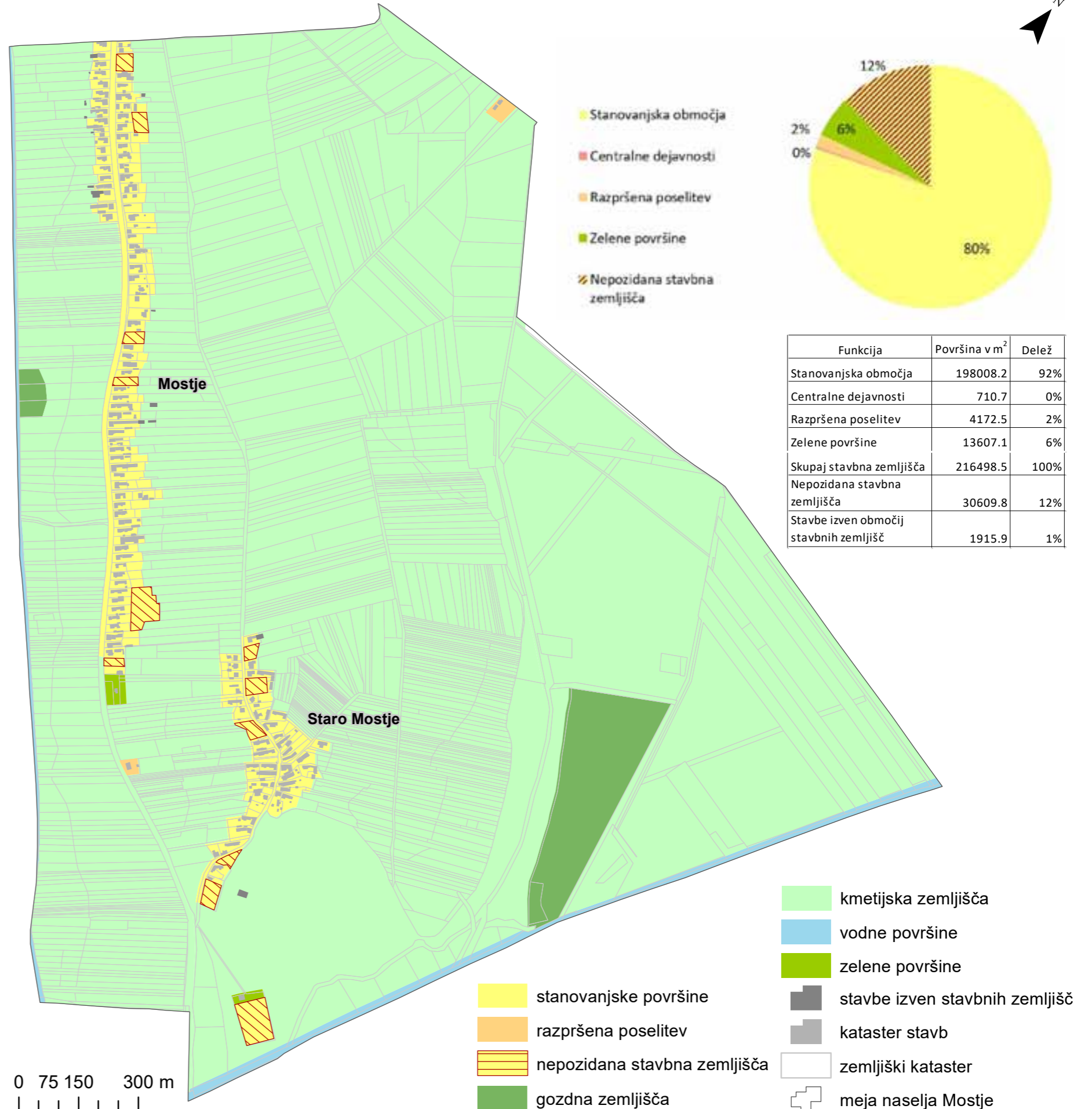
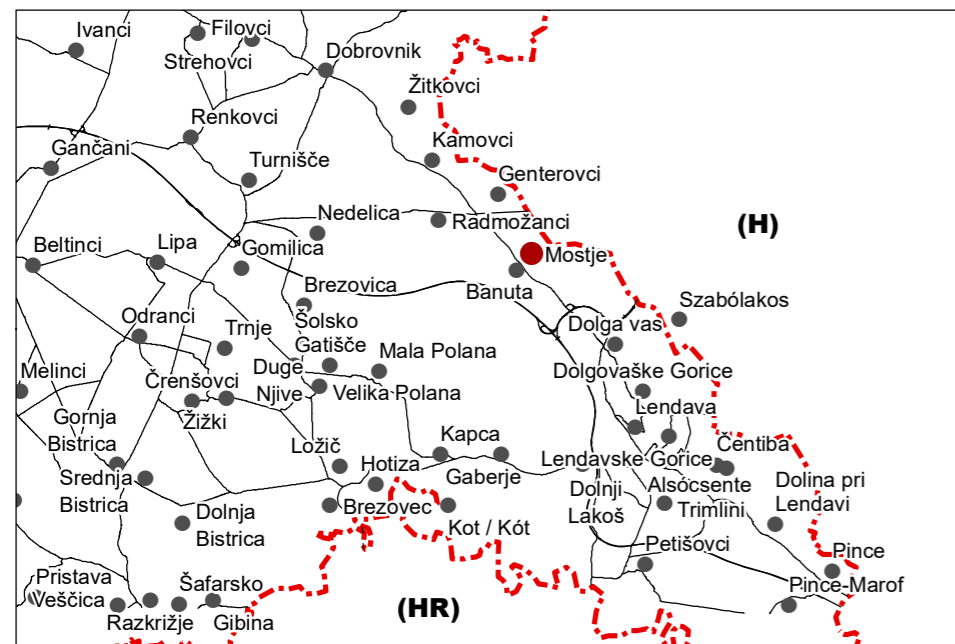
Zemljevid prikazuje namensko rabo prostora za območje znotraj naselja Mostje. Iz izdelane analize je razvidno da največ površin na proučevanemu območju sodi v kmetijske površine. Prav tako, je razvidna struktura parcelacije z ožjimi parcelami poldolgovate oblike, značilnimi za panonske obcestne vasi. Znotraj območja naselja manjši delež površin sodi v gozdna zemljišča. Iz prikazanega grafikona in preglednice je razvidno da prevladujejo predvsem stanovanjska območja v skupnem deležu stavbnih zemljišč, kar je tudi pričakovano. Prav tako, obravnavano naselje nima veliko težav z širitvijo razpršene poselitve, glede na to da v skupnem deležu stavbnih zemljišč dosega samo 2%. Najmanjši delež površin zavzemajo površine namenjene centralnim dejavnostim, celo manj kot 1%. Zelene površine na obravnavanem območju obsegajo območje pokopališča ter območje namenjeno športu in rekreaciji, v tem primeru nogometnega igrišča NK Mostje, kar v celokupnem deležu stavbnih zemljišč znaša 6%. Posebno kategorijo tvorijo nepozidana stavbna zemljišča, katera smo ročno določili za potrebe izdelave analize. V nepozidana stavbna zemljišča sodijo površine večje od 500 m², na katerih je možna gradnja objektov, tako omenjene površine zavzemajo 12%, v celokupnem deležu stavbnih zemljišč. Nepozidana stavbna zemljišča predstavljajo glavni potencial za širitev naselja, vendar ta delež površin ni precej velik, predvsem zato ker se nekatera nepozidana stavbna zemljišča nahajajo za že zgrajenimi stanovanjskimi objekti. Večje sklenjeno območje nepozidanih stavbnih zemljišč se nahaja na območju zelenih površin oz. na območju nogometnega igrišča, na kateremu je možna gradnja nekaterih objektov v okvirju razvoja športnega centra NK Mostje. Pri izdelavi analize smo opazili da se tudi zunaj območja stavbnih zemljišč nahajajo nekateri predvsem gospodarski objekti, kateri so zgrajeni na kmetijskih zemljiščih, kar je v primeru funkcije dopolnilnih kmetijskih objektov pri obstoječih kmetijah dovoljeno.

Raven opazovanja:

Območje naselja Mostje v občini Lendava.

Metodološka pojasnila:

Kot podlaga za prikaz izdelane analize so vzeti podatki generalizirane namenske rabe z PIS-ove spletne strani ter podatki z GURS-ove spletne strani Eprostor. S pomočjo ortofotojev, Google zemljevida in Geopedije so prikazani elementi ročno vrisani na zemljevid.

Ideja ureditve naselja Mostje

Za izhodišče izdelave ideje ureditve naselja je bila narejena SWOT analiza prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti naselja Mostje. Le-ta je prikazana v desni tabeli. Kot glavne prednosti bi izpostavili značilno obcestno strukturo poselitve, velik delež zelenih površin in s tem povezana kakovostna kmetijska zemljišča ter dobra prometna dostopnost območja. Glavne slabosti so pomanjkanje vaškega jedra oziroma centra vasi, neobnovljeni kmečki domovi ter staranje prebivalstva. Kot glavno priložnost bi izpostavili obstoječe manjše športno letališče na vzhodnem delu naselja ob glavnem vhodu v naselje. Poleg tega vidiva potencial v kmečkem turizmu ter ekološkem kmetovanju. Med večjimi nevarnostmi bi izpostavili razpršeno poselitev, opuščanje kmetijske pridelave, odseljevanje, intenzivno kmetijsko pridelavo ter posledične negativne vplive na okolje.

Ideja razvoja naselja Mostje se opira na dve tematiki. Kot glavno priložnost sva izpostavili obstoječe športno letališče na vzhodni strani naselja. To območje je v sedanjem stanju sestavljeno iz nogometnega igrišča ter pristajalne steze za manjša športna letala (prikaz B). Razvoj naselja Mostje vidiva v razvoju opisanega prostora. Ta naj zaživi z umestitvijo večjega piknik prostora, otroškega igrišča ter odbojkarskega igrišča. Tako bi ustvarili center vasi, kjer bi se domačini in prebivalci okoliških naselij družili. Poleg hale za športna letala se razvije ponudba hrane in pijače v obliki manjše gostilne ali bara (prikaz A). Kot drugi sklop razvoja sva se osredotočili na razvoj ekološkega kmetovanja in ohraniti obcestne poselitve. Razvoj vidiva v kmetijski pridelavi, ki bo kar najmanj vplivala na kakovost okolja ter izdelkov. Zdravi kmetijski pridelki bi dosegali večjo vrednost ter bili bolj konkurenčni na trgu. Sedanjo parcelno strukturo naj se ohrani, saj omogoča gojenje različnih sort zelenjave in sadja ter zavira intenzivno kmetovanje na velikih površinah. Kmečki turizem pa naj bo vir dodatnega in ne glavnega zaslužka kmetovalcev. Značilne stare kmečke domove naj se ustrezno obnovi ter tako ohrani kulturno dediščino prostora.

Izdelana SWOT analiza naselja Mostje

Prednosti

- Značilna poselitev ob prometnici - ni veliko razpršene gradnje (tipična panonska vas)
- Velik delež zelenih površin
- Vzletišče Mostje Lendava – tudi potencial
- Ohranjen gozdni sestoj
- Prometna dostopnost (bližina avtoceste, občinskega središča (Lendava), regionalnega središča Murska Sobota, Madžarske, 3 avtobusne postaje, kolesarska steza proti vasi Ganterovci)
- Kakovostna območja za kmetijstvo in pridelavo hrane
- Prisotnost osnovnih dejavnosti - trgovina, obrt, gostilna
- Številni odvodni/dovodni kanali za namakanje
- Dobra povezanost kmetijskih zemljišč s poljskimi potmi
- Selitveni prirast - več priseljenih kot odseljenih prebivalcev

Priložnosti

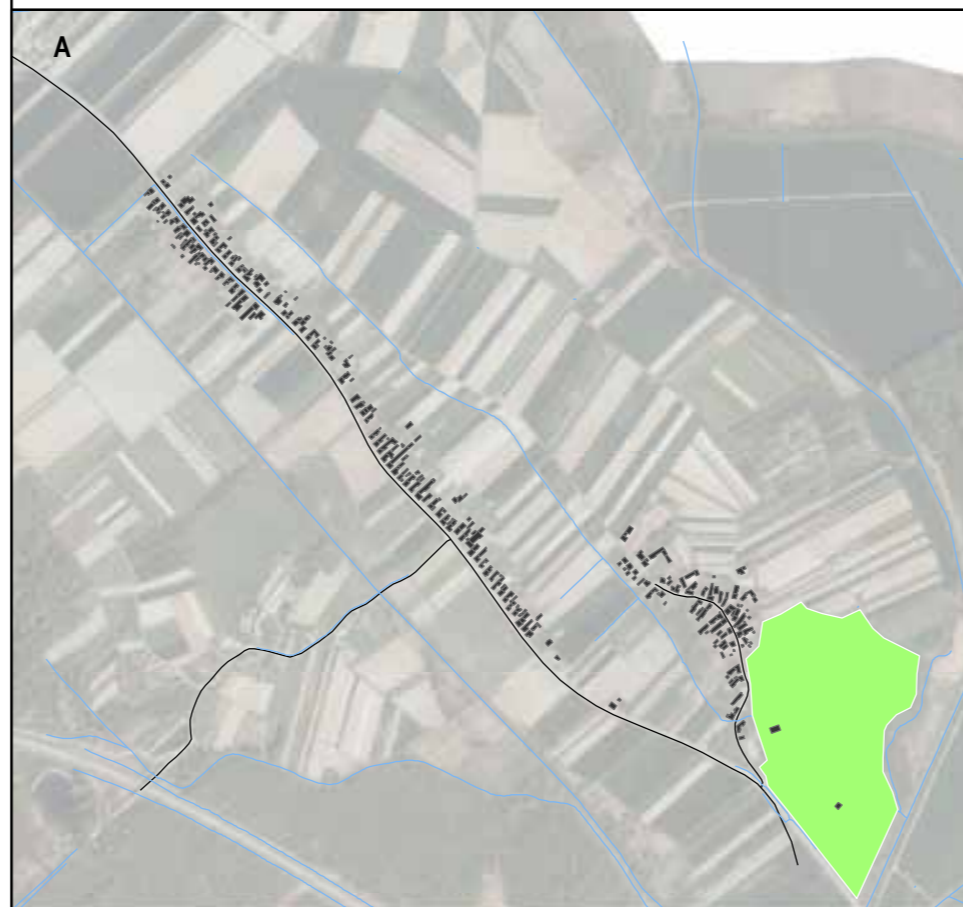
- Kmečki turizem - stare ohranjene kmetije, orodja, postopki obdelovanja, obnova starih kmetij (kulturna dediščina) -> kot dodatni zaslužek na kmetiji
- Razvoj športnega letališča - popularizacija (npr. igradnja hale, odprtje bara/gostilne)
- Blížina Madžarske - povezovanje z vaškimi skupnostmi Madžarske (Madžarska manjšina)
- Lokalna tržnica s kmetijskimi pridelki
- Lastna znamka lokalnih izdelkov in njihova promocija
- Razvoj/širitev območij za šport - NK Mostje
- Izgradnja kolesarske steze - možnost povezovanja z ostalimi vasi v Prekmurju

Slabosti

- Pomanjkanje urejenih kolesarskih poti
- Neobnovljeni stari tipični kmečki domovi (kulturna dediščina)
- Brez vaškega jedra
- Divje odlagališče na vzhodnem delu naselja
- Pomanjkanje delovnih mest
- Staranje prebivalstva
- Naravno gibanje prebivalstva - več umrlih kot rojenih prebivalcev
- Majhne (ozke) zemljiške parcele (nefunkcionalnost obdelovanja - kmetovanja)
- Poplavna območja (oglejena prst) ob Jošavskem in Kobilijskem prekopu
- procesi odnašanja prsti (vodna, vetrna erozija) - potreba po sajenju več drevesnih mejic

Nevarnosti

- Razpršena poselitev (odmik od prometnice)
- Umeščanje netipične arhitekture -> razvrednotenje krajine
- Promocijski jambo plakati ob glavni cesti -> razvrednotenje krajine
- Razpadanje tradicionalnih kmečkih domov, neustrezna prenova
- Suše, poplave
- Opuščanje kmetijske dejavnosti
- Odseljevanje mladih
- Zaraščanje
- Praznjenje naselja (stiranje prebivalstva, ni delovnih mest)
- Opuščanje kmetijstva
- Intenzivna kmetijska pridelava -> negativni vplivi na okolje

A: Prikaz ideje razvoja območja

B: Obstoječe stanje na razvojnem območju

Prikaz pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč

Opredelitev:

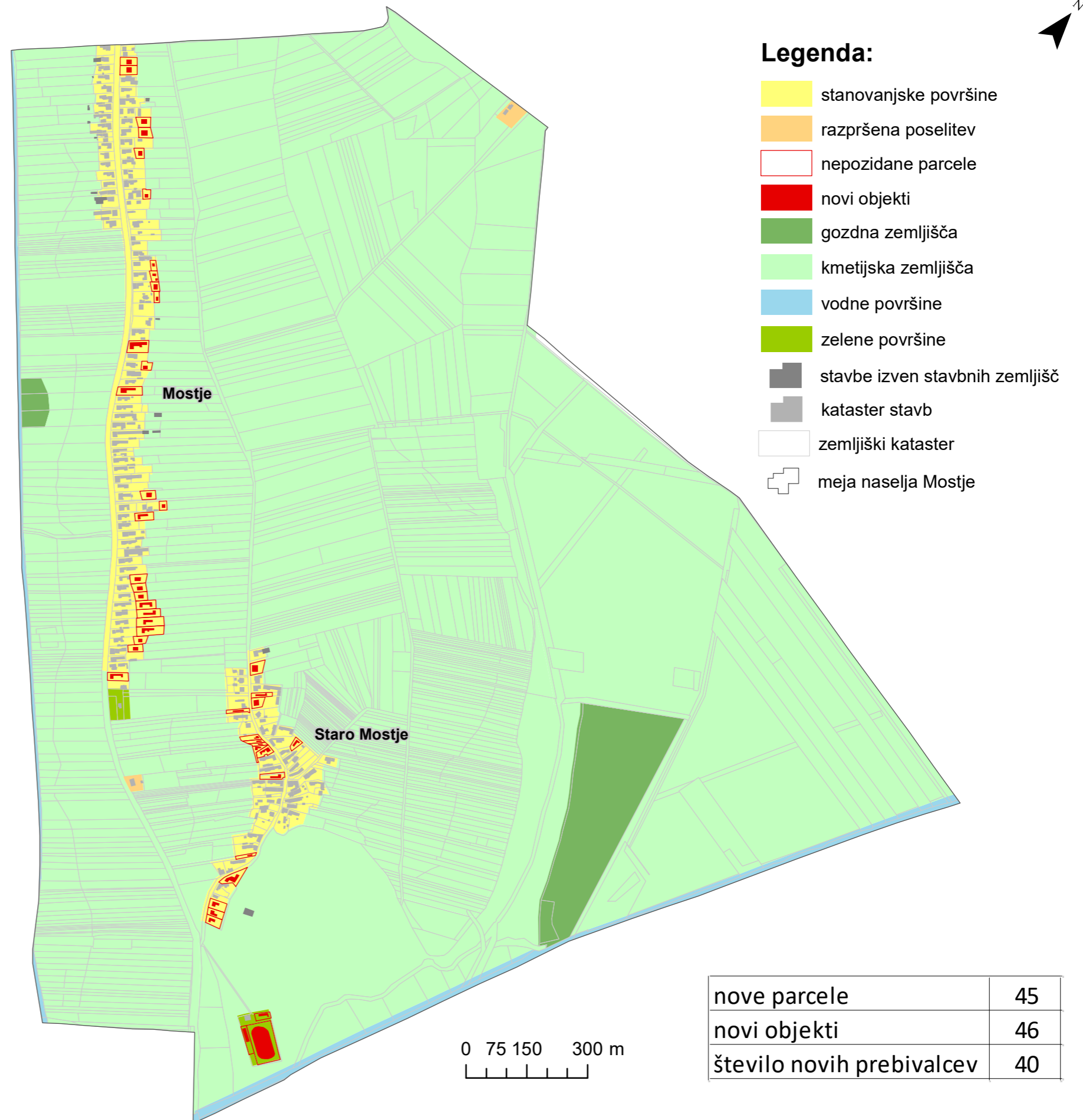
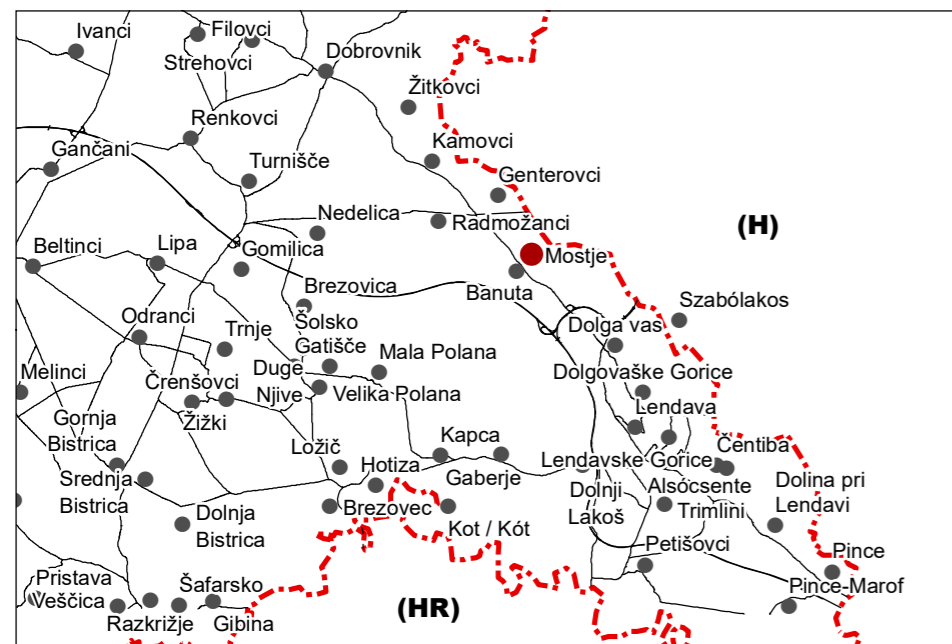
Zemljevid prikazuje kako bi izgledalo obravnavano naselje Mostje v primeru da se pozidajo vsa nepozidana stavbna zemljišča. Za izdelavo tega prikaza je bilo potrebno zamisliti potrebne velikosti parcel kot tipologijo in velikosti objektov. Zaradi same oblike naselja oz. tipične panonske obcestne vasi ter tipologije objektov, smo poskušali čimbolj realno prikazati in umestiti nove objekte na nepozidanih stavbnih zemljiščih. Glede na to da se večina nepozidanih stavbnih zemljišč nahaja za že pozidanimi stavbnimi zemljišči, stanovanjskega in gospodarskega namena, je večina novo umeščenih objektov nestanovanjska oz. namenjena kmetijstvu. Prav tako, glede na obliko in velikost parcel lahko sklepamo da je večina omenjenih parcel nepozidanih stavbnih zemljišč, v posesti lastnikov že pozidanih zemljišč, zaradi česar bo pozidava z novimi stanovanjskimi objekti bila nerealna, predvsem zato ker do parcel ni dostopne ceste. Prav tako, takšen način pozidave spreminja značilen izgled in strukturo obcestne panonske vasi, kar je popolnoma neprimerno. Na območju naselja najdemo tudi 13 parcel, ki so popolnoma primerne za pozidavo z novimi stanovanjski objekti, vendar je širitev naselja predvsem odvisna od lastništva teh parcel, kakovosti življenja znotraj naselja ter interesa ljudi.

Raven opazovanja:

Območje naselja Mostje v občini Lendava.

Metodološka pojasnila:

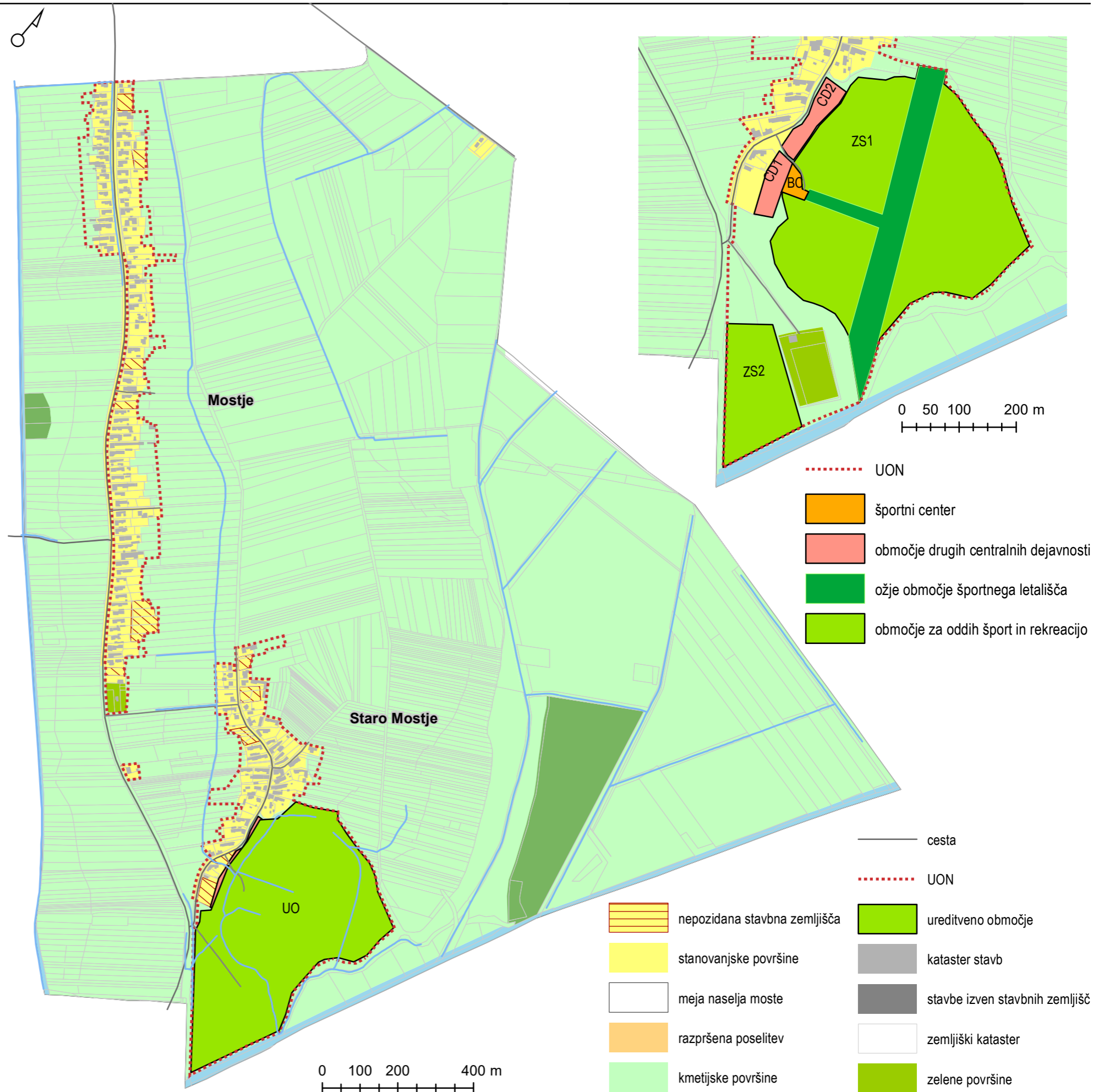
Kot podlaga za prikaz izdelane analize so vzeti podatki generalizirane namenske rabe z PIS-ove spletne strani ter podatki z GURS-ove spletne strani Eprostor. S pomočjo ortofotojev, Google zemljevida in Geopedije so prikazani elementi ročno vrisani na zemljevid.

Predlog ureditve naselja Mostje

Karta prikazuje predlog ureditve naselja Mostje skupaj z ureditvenim območjem naselja (UON). Naselje je majhno zato v prostor nisva umeščali dejavnosti oziroma objektov kot je kmetijska zadruga ali tržnica, saj so te dejavnosti zagotovljene v bližnjih središčih. Glavni predlog je razširitev in vzpostavitev športno-rekreacijskega območja (oznaka UO) na obstoječem prostoru na južnem delu naselja. To območje je trenutno opredeljeno kot kmetijsko zemljišče, zato je potrebna sprememba namembnosti. Celotno območje zavzema 216 944 m². Od tega je območje letališča (ZS1) veliko 124 741 m². Predlagava spremembo namembnosti v območje drugih centralnih delavnosti za objekt gostinske ponudbe ter piknik prostora ter otroškega igrišča (označeno z označbo (CD). Območje CD1 je veliko 3 867 m² ter območje CD2 4 896 m². To območje predstavlja novo jedro oziroma center naselja. Drugo območje predstavlja letalski hanger, kjer predlagava spremembo namembnosti v območje športnega centra (označeno z BC). Za umestitev oziroma ureditev drugih športnih površin, kot je odbojgarsko igrišče na mivki je prav tako potrebno spremeniti namembnost iz kmetijskega zemljišča v območje za oddih rekreacijo in šport (oznaka ZS2). To območje sva locirali ob obstoječem nogometnem igrišču ter je veliko 24 290 m². Meja ureditvenega območja naselja sledi namenski rabi prostora ter parcelaciji. Vključena so tudi pripadajoča zemljišča objektov kot so sadovnjaki ter vrtovi. Samo območje je sestavljeno iz treh delov; ureditveno območje Staro Mostje ter ureditveno območje naselja Kolonija Mostje ter manjše, ki obsega ločen objekt izven strnjene naselitve. Širitve stanovanjskih površin nisva predlagali, saj je za trenutno demografsko sliko Mostja dovolj praznih stavbnih zemljišč znotraj naselja.

Ureditveno območje (UO)	Površina (v m ²)
Ožje območje letališča	29 827
Širše območje letališča (ZS1)	124 741
Športni center	1 509
Druge centralne dejavnosti	8 763
CD1	3 867
CD20	4 896
Območje za šport in rekreacijo (ZS2)	24 290

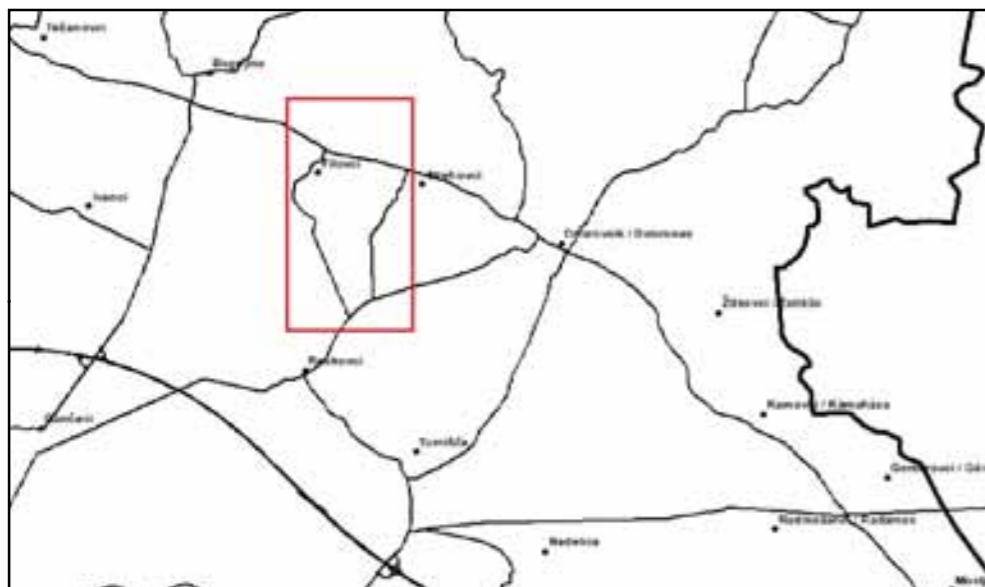
Naselje Filovci in Filovske Gorice

Klemen Cotič, Miha Vičar

Opis naselja, lokacija, prikaz Franciscejskega katastra

Filovci so gručasto naselje na Ravenskem v Občini Moravske Toplice. Nahajajo se ob cesti Martjanci - Dobrovnik. Poleg obdelane meliorirane ravnine spadata k vaškemu zemljišču v severnem delu nad glavno cesto še vinogradniška slemenska zaselka »Tranvski breg«, »Filovski Breg« in »Gaj« z zidanicami in počitniškimi vikendi. V bližini naselja na ledini »Male Čistine«, je bilo odkrito arheološko najdišče, datirano v čas mlajše kamene in bakrene dobe. Sami Filovci se prvič omenjajo leta 1322 z imenom Fyloch, leta 1355 pa kot Philauch. Nekoč je bilo to značilno lončarsko naselje, po prvi svetovni vojni je bilo v Filovcih še 60 lončarjev, v zadnjih letih pa so prebivalci skoraj povsem opustili tradicionalno obrt. Filovski lončarji so znani predvsem po izdelavi črne keramike. Danes je v naselju muzej na prostem, kjer je poleg kulturnih spomenikov, panonskih cimprač, tudi lončarska delavnica. Iz prikaza Franciscejskega katastra iz leta (1858- 1860), je razvidno, da je poselitev skoncentrirana ob cesti, kar je glavna značilnost obcestnih vasi. Iz poljske ureditve je razvidno, da sta v tistih časih prevladovala trije tipi in sicer delci, sklenjene proge, ter grude, ki so značilna za gručasta naselja. Za delce je značilno, da so se začele pojavljati v Fevdalni dobi, za njih je značilna ozka pravokotna oblika, kar je posledica obdelovanja v tistih časih, ter mehanizacije (ozki plugi). Sklenjene proge, pa so dolga pravokotna polja, značilna predvsem za bolj premožne kmete. To pomeni, da je so tedaj na območju Filovcev in Filovskih goric živeli različni sloji kmetov. Podatki in prikaz so za tist čas zelo dobri, kajti podatki zemljiškega katastra so bila osnova za obračunavanje tlake oziroma davka.

Lokacija

Prikaz Franciscejskega katastra

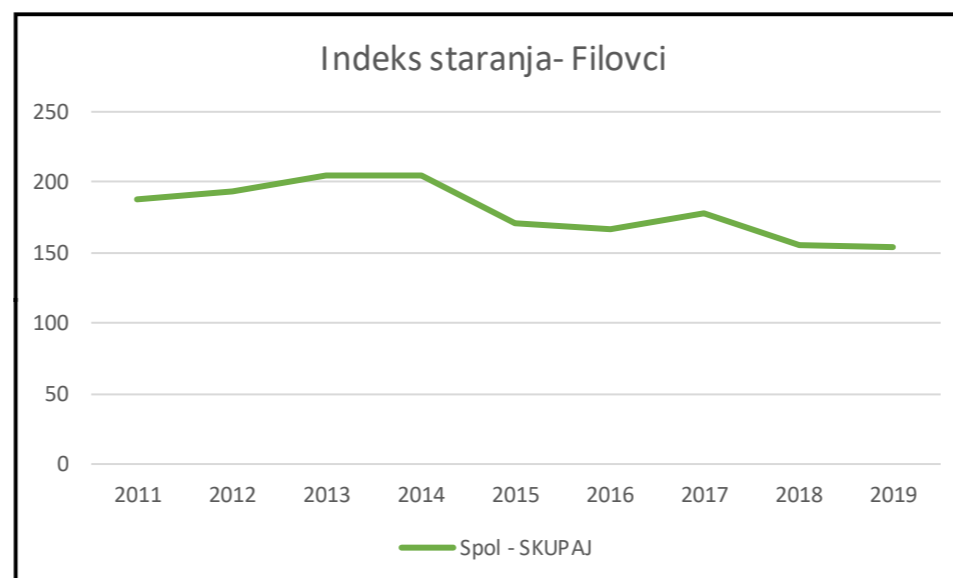

Demografski podatki za naselje Filovcev

Prebivalstvo v naselju Filovci, od leta 2011 pa do danes počasi narašča s 478 v letu 2011, na 504 v letošnjem letu. Glede na spol, pa v naselju živi več žensk in sicer 260, ter 244 moških. Prebivalstvo v naselju, se je od leta 2011 pa do leta 2020 postaralo za 1,3 leta in znaša 45,1 let. Povprečna starost prebivalcev Slovenije je sredi leta 2018 znašala 43,3 leta. Kar pomeni, da Filovci sodijo v "starejša" naselja v Sloveniji, glede na povprečje. Sicer je pa znano, da so nastarejše regije v Sloveniji: obalno-kraška, goriška in pomurska statistična regija (več kot 44,5 let). Toda v Filovcih index staranja upada iz 155,6 na 153,5, kar pomeni da bi se staranje prebivalstva začelo ustavljati, to pa pomeni boljše demografsko sliko v prihodnosti.

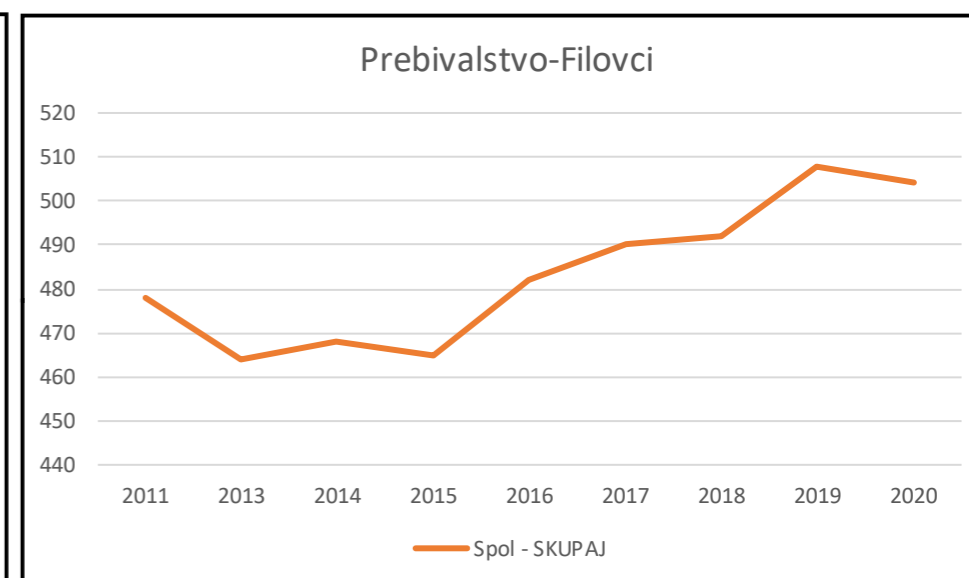
Indeks staranja- Filovci

Leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Spol - SKUPAJ	155,6	187,5	193,3	204,5	204,3	170,2	166,1	178	155,1	153,5

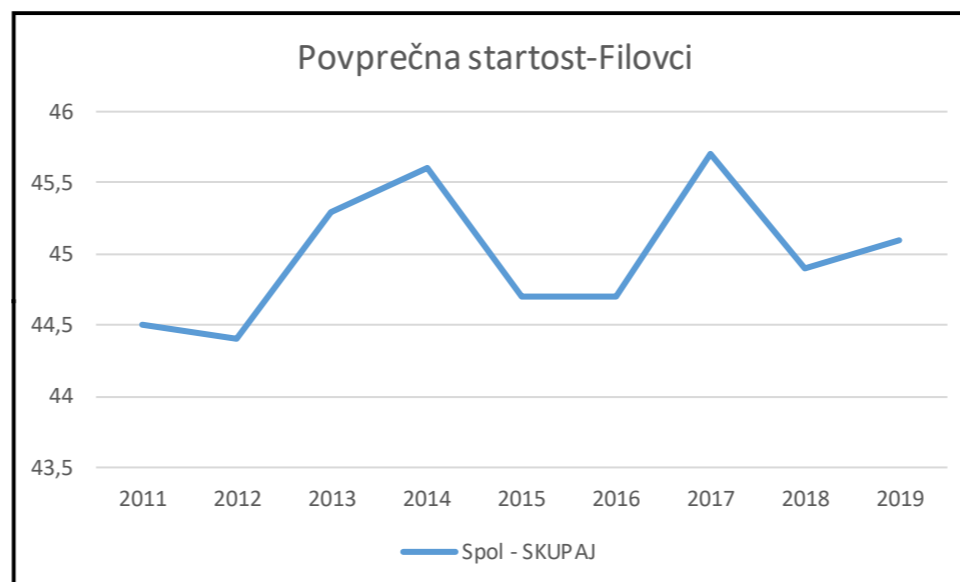
Prebivalstvo- Filovci

Leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Spol - SKUPAJ	478	469	464	468	465	482	490	492	508	504

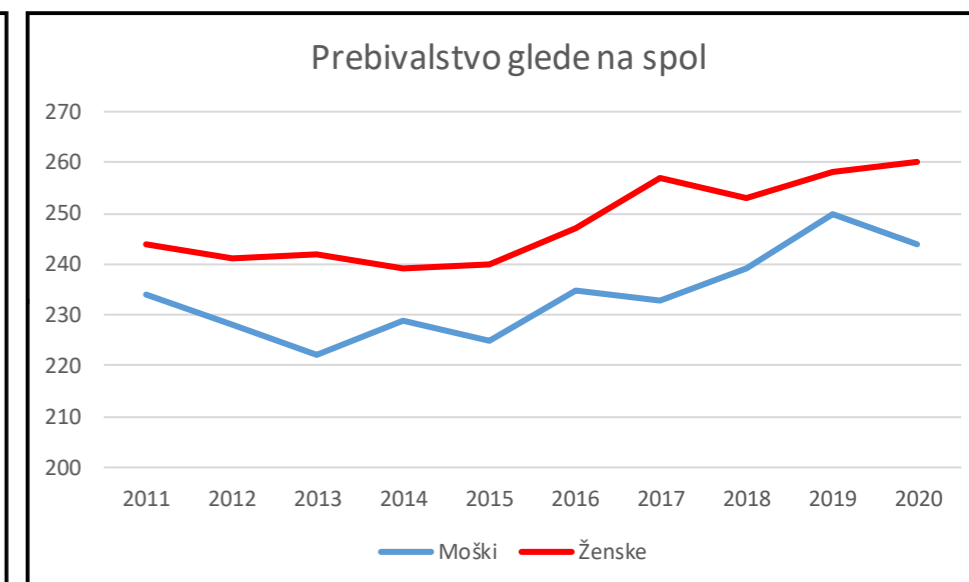
Povprečna starost- Filovci

Leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Spol - SKUPAJ	43,8	44,5	44,4	45,3	45,6	44,7	44,7	45,7	44,9	45,1

Povprečna starost glede na spol- Filovci

Leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Moški	234	228	222	229	225	235	233	239	250	244
Ženske	244	241	242	239	240	247	257	253	258	260

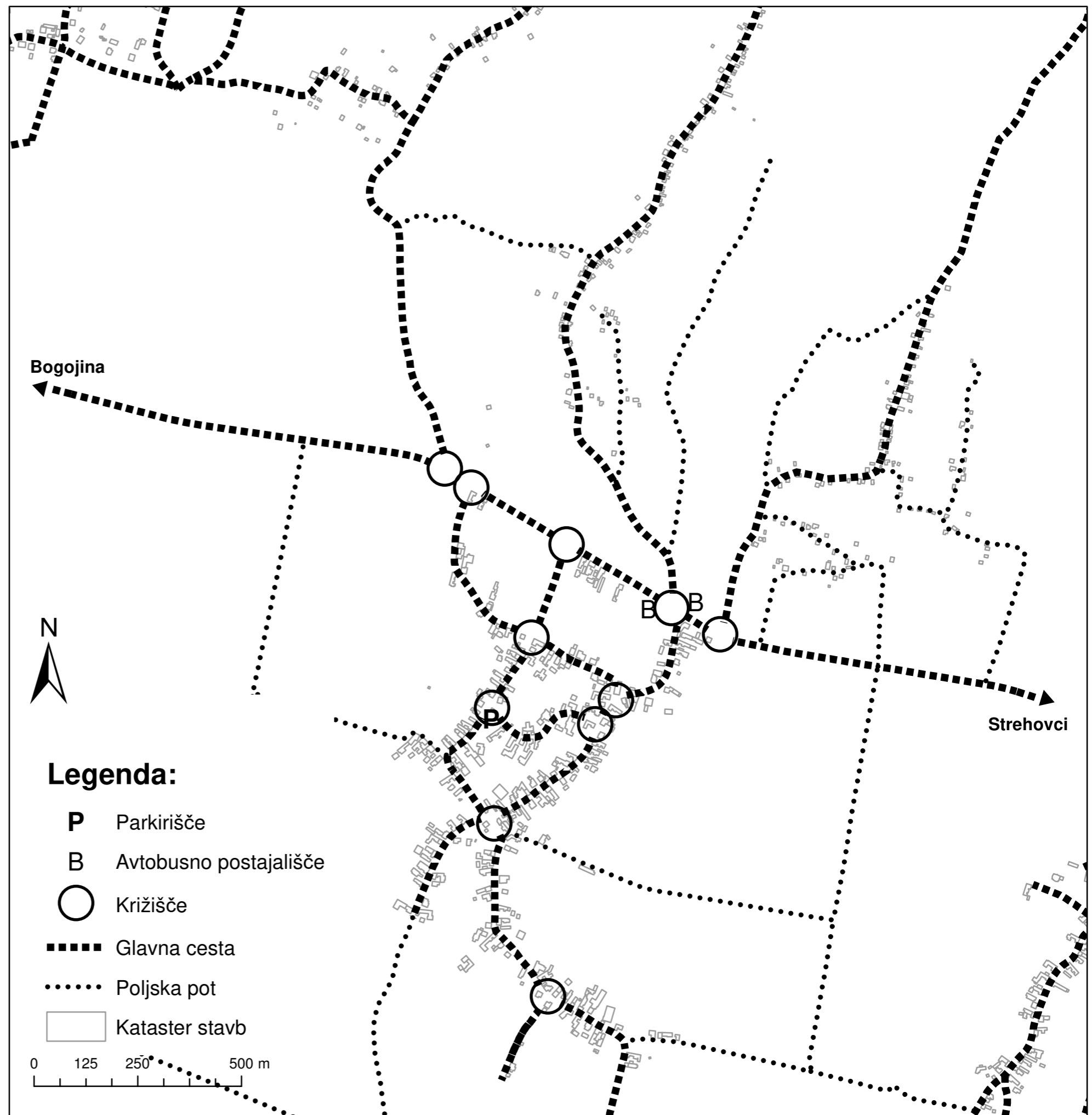
Komunikacije Filovci in Filovske Gorice

Mimo naselja Filovci poteka občinska lokalna cesta iz smeri jugovzhoda (Strehovci) proti severozahodu (Bogojina). Na občinsko cesto se skozi naselje priključujejo krajše javne poti. Večino teh predstavljajo lokalne asfaltirane ceste, ki omogočajo dostop do hiš in centra vasi. Nekatere pa se navezujejo naprej na gozdne (sever) ali poljske poti (večinoma jugovzhod in jugozahod).

V naselju sta dve avtobusni postajališči, ki sta locirani ob glavni občinski cesti. Omogočata dostop do javnega potniškega prometa in prevozu šolarjev v šolo in nazaj. V središču vasi se nahaja tudi eno samo manjše javno parkirišče, ki je tudi označeno.

Naselje Filovci je od Moravskih Toplic, kot občinskega središča, oddaljeno 7 km, od Murske Sobote, kot upravnega središča pa dobrih 15 km. Čas vožnje do Moravskih Toplic je dobrih 7 min in do Murske Sobote pa 16 minut z avtomobilom. Najbližji dostop do avtoceste A5 je preko uvoza ali izvoza Gančani, ki je od središča naselja oddaljen dobrih 6 kilometrov.

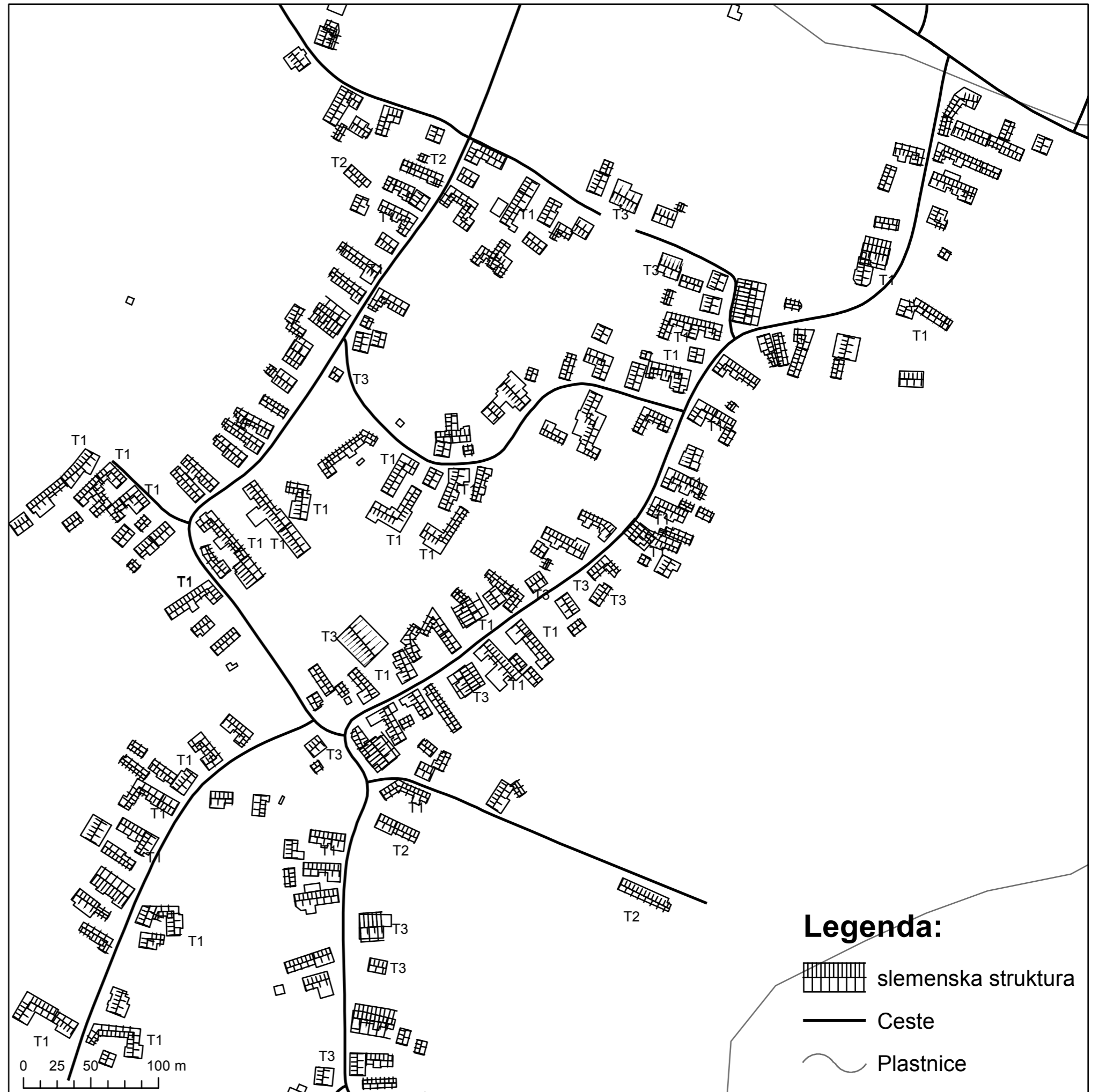
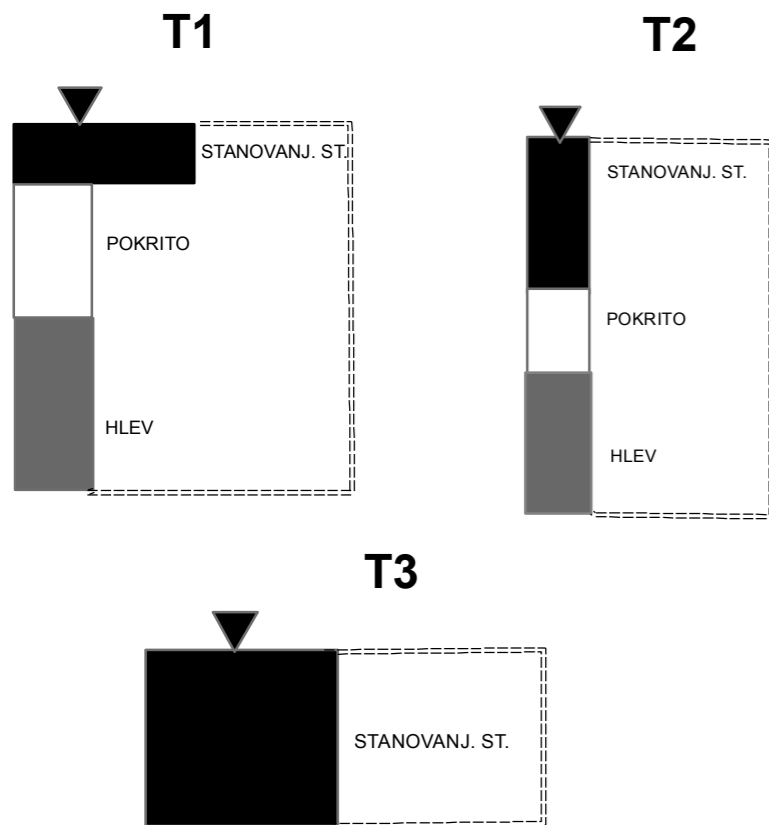
Zaključimo lahko, da so Filovci s pripadajočimi Filovskimi Goricami zelo dobro dostopni tako z avtomobili, kot tudi s kolesi oziroma peš.

Slemenska slika

Na karti je prikazana usmerjenost objektov v naselju Filovci. Večina objektov je locirana ob glavnih prometnicah, ki potekajo skozi naselje. Slemeska struktura, ter usmerjenost je med posameznimi objekti zelo spremenljiva, vendar pa jih je večina obrnjena pravokotno na prometnico.

Pri širini objektov, prav tako prihaja do različnih dimenzij, najbolj pogoste dimenzije v naselju Filovci pa so 8 m, 10 m ali 12 m. Večje širine ne nastopajo tako pogosto, razen pri večjih kmetijskih poslopijih, tam lahko širina slemena preseže 20 m. Sicer pa v naselju prevladuje raznolika gradnja, brez pravil in brez prevladojočega tipa objektov.

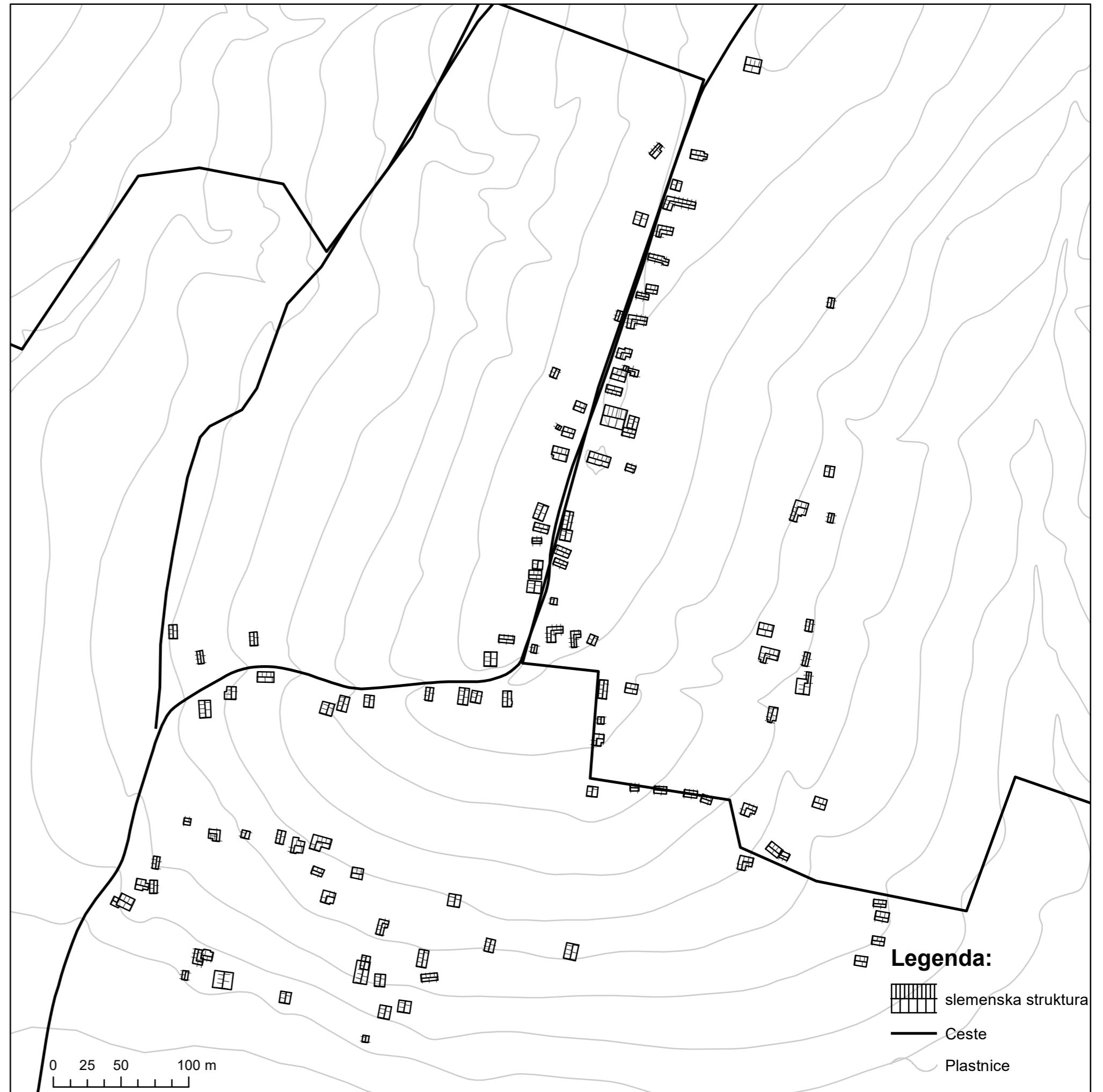

Slemenska slika (Filovske gorice)

Na karti je prikazana usmerjenost objektov v Filovskih goricah. Večina objektov je locirana ob glavnih prometnicah, ki potekajo skozi naselje. Slemeska struktura, ter usmerjenost je med posameznimi objekti zelo spremenljiva, vendar pa jih je večina obrnjena pravokotno na prometnico.

Na območju Filovskih goric, je moč zaznati več različnih tipologij kmečkega doma. Ob glavni cesti, ki poteka skozi gorice, prevladujejo predvsem geometrično pravilne oblike doma in sicer stegnjen, ter vzporedni dom. Zaznati je možno tudi manjše število vogalnih domov oziroma domov na ključ, ki pa so značilni za panonsko področje. Na območju razpršene gradnje se v večini pojavljajo novozgrajeni objekti s pripadajočimi vinogradniškimi zemljišči, starejše objekte na območju razpršene gradnje, pa bi lahko uvrstili med gručaste domove.

Pri širini objektov, so najbolj pogoste dimenzije v Filovskih goricah 8 m, ter manjše število objektov s širino 10 m ali 12 m. Večje širine praktično ne nastopajo, Sicer pa v goricah prevladuje raznolika gradnja, objekti, ki so locirani ob glavni cesti se po večini ujemajo s pravili za določevanje tipov kmečkih domov, medtem ko so objekti na območju razpršene gradnje postavljeni povsem brez pravil.

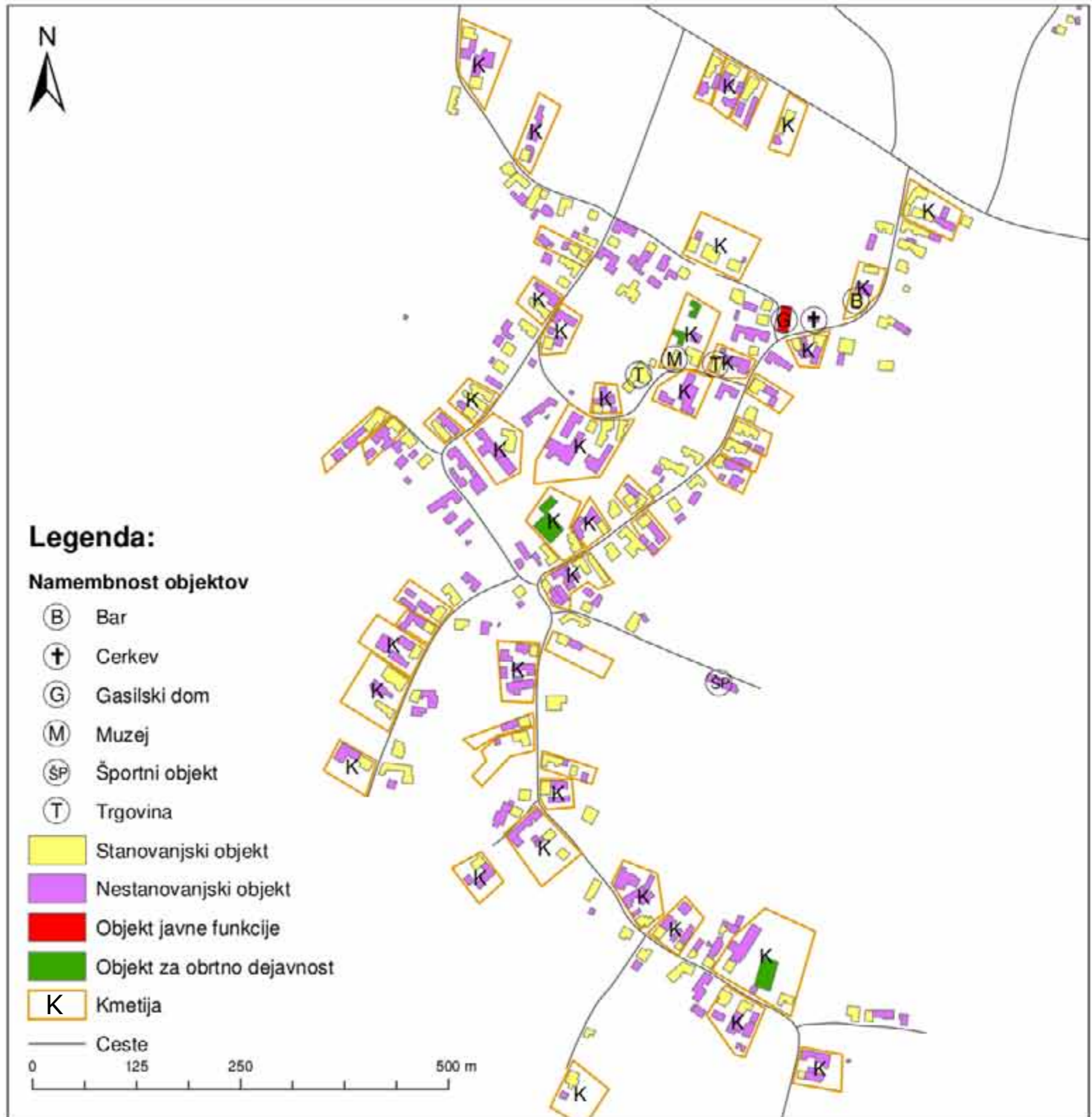
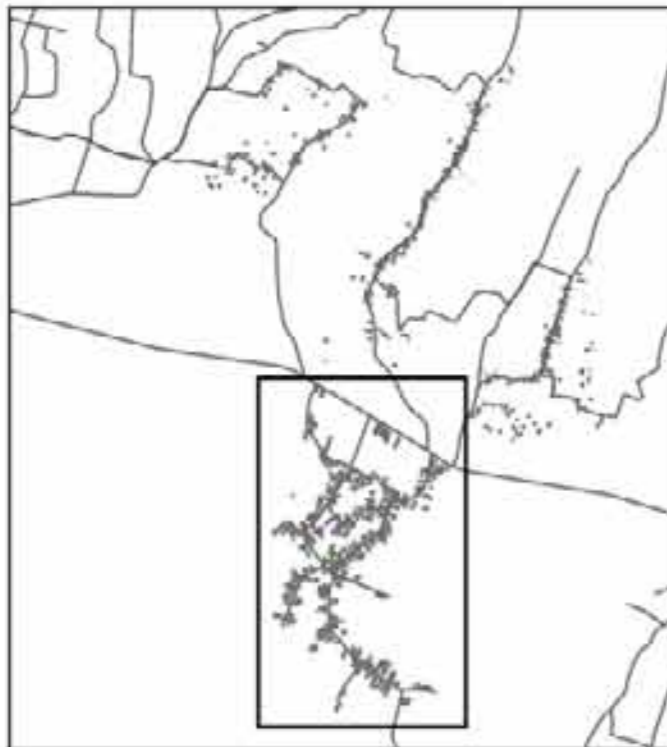
Namembnost objektov v Filovcih in Filovskih Goricah

Na karti lahko vidimo jedro Filovcev, ki ima kar pestro namembnost objektov. Prevladujejo stanovanjski in nestanovanjski objekti. Med slednje štejemo stavbe za shranjevanje kmetijske mehanizacije, hleve za živino, drvarnice, garaže in podobno.

V centru naselja lahko zasledimo tudi en prav poseben tip stanovanjskega objekta, kot so zidanice, ki so značilne za Prekmurje. V dotičnih ima sedež Zavod Lončarska Vas Filovci, ki skrbi za ohranjanje tradicionalne kulture in proizvodnje keramike, vzporedno pa tudi za turistično dejavnost. V njem je urejena muzejska zbirka o lončarstvu.

V naselju je tudi gasilski dom Prostovoljnega gasilskega društva Filovci. Ta je tudi edini objekt javne funkcije v naselju. Neposredno v njegovi bližini se nahaja Kapela Marije Pomočnice, ki spada pod Župnijo Bogojina in je vpisana v register kulturne dediščine Slovenije. Na zahodu zunaj naselja se nahaja tudi športni objekt Športno Rekreativni Center Filovci.

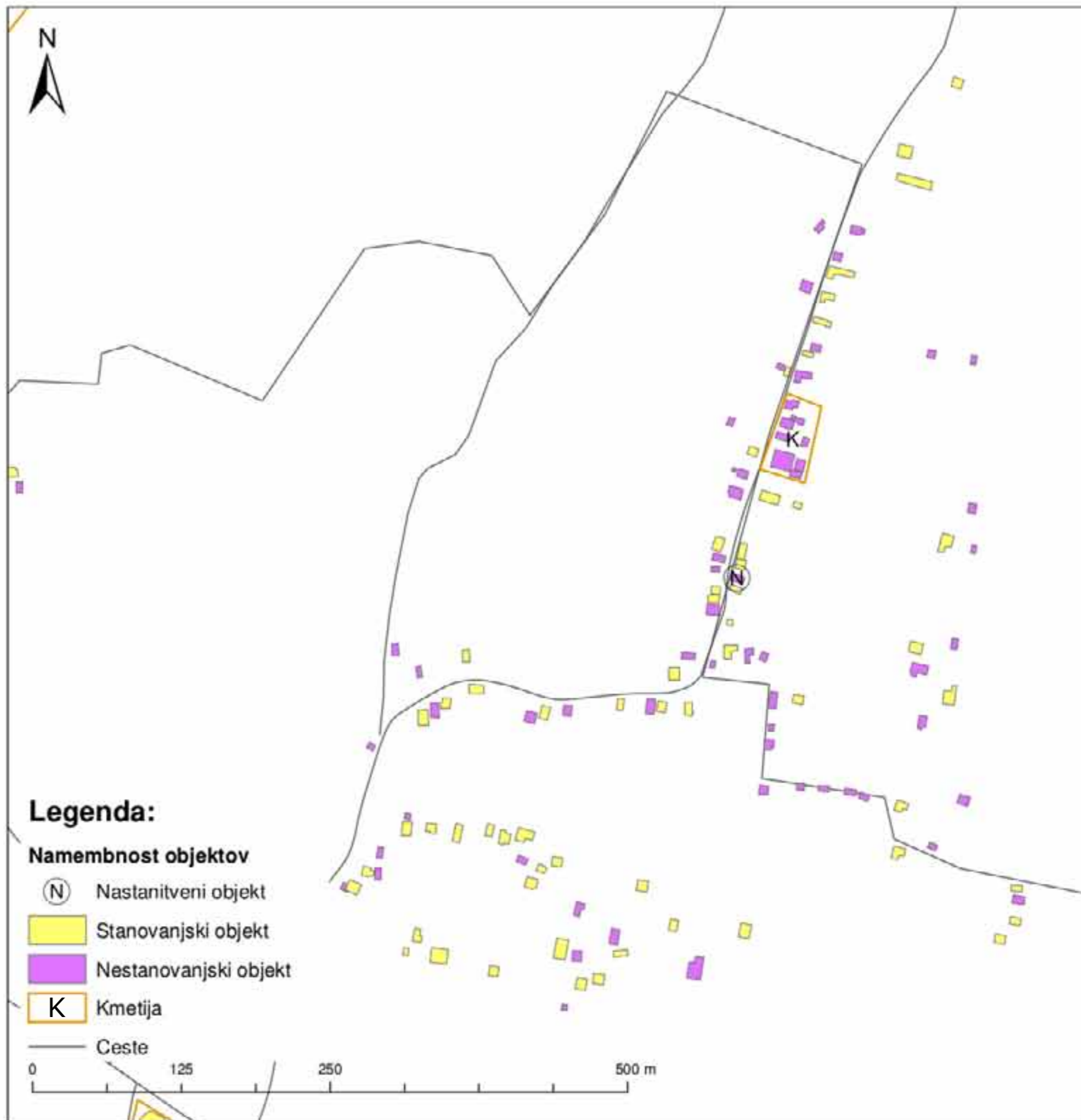
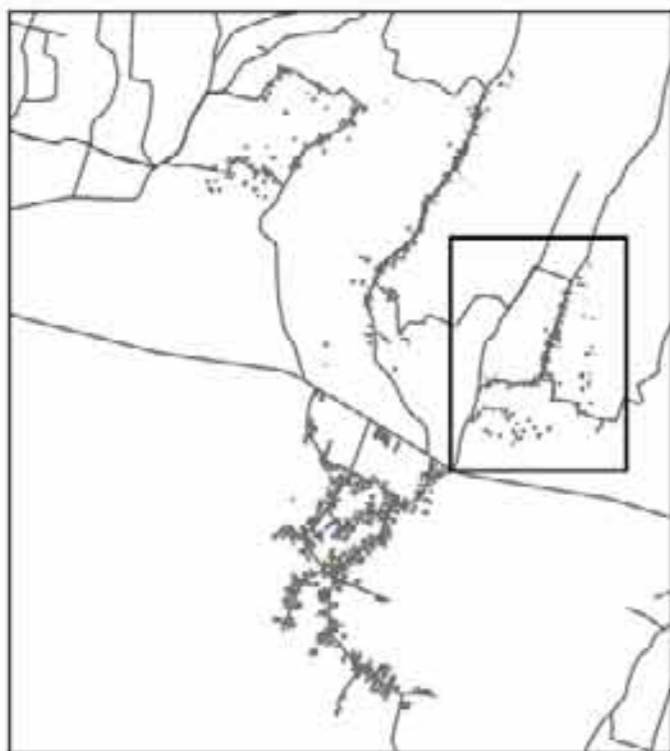
Storitve in edina samopostrežna trgovina na drobno so locirane v središču vasi. V turistično ponudbo so vključena dva bara oziroma gostišči. Eno se nahaja v bližini kapelice, drugi pa na skrajnem severozahodu Filovskih Goric (vidno na naslednji karti).

Namembnost objektov v Filovcih in Filovskih Goricah

Na karti lahko vidimo del Filovskih Goric na vzhodu. Prevladujejo stanovanjski in nestanovanjski objekti. Med slednje štejemo stavbe za shranjevanje kmetijske mehanizacije, hleve za živino, drvarnice, garaže in podobno.

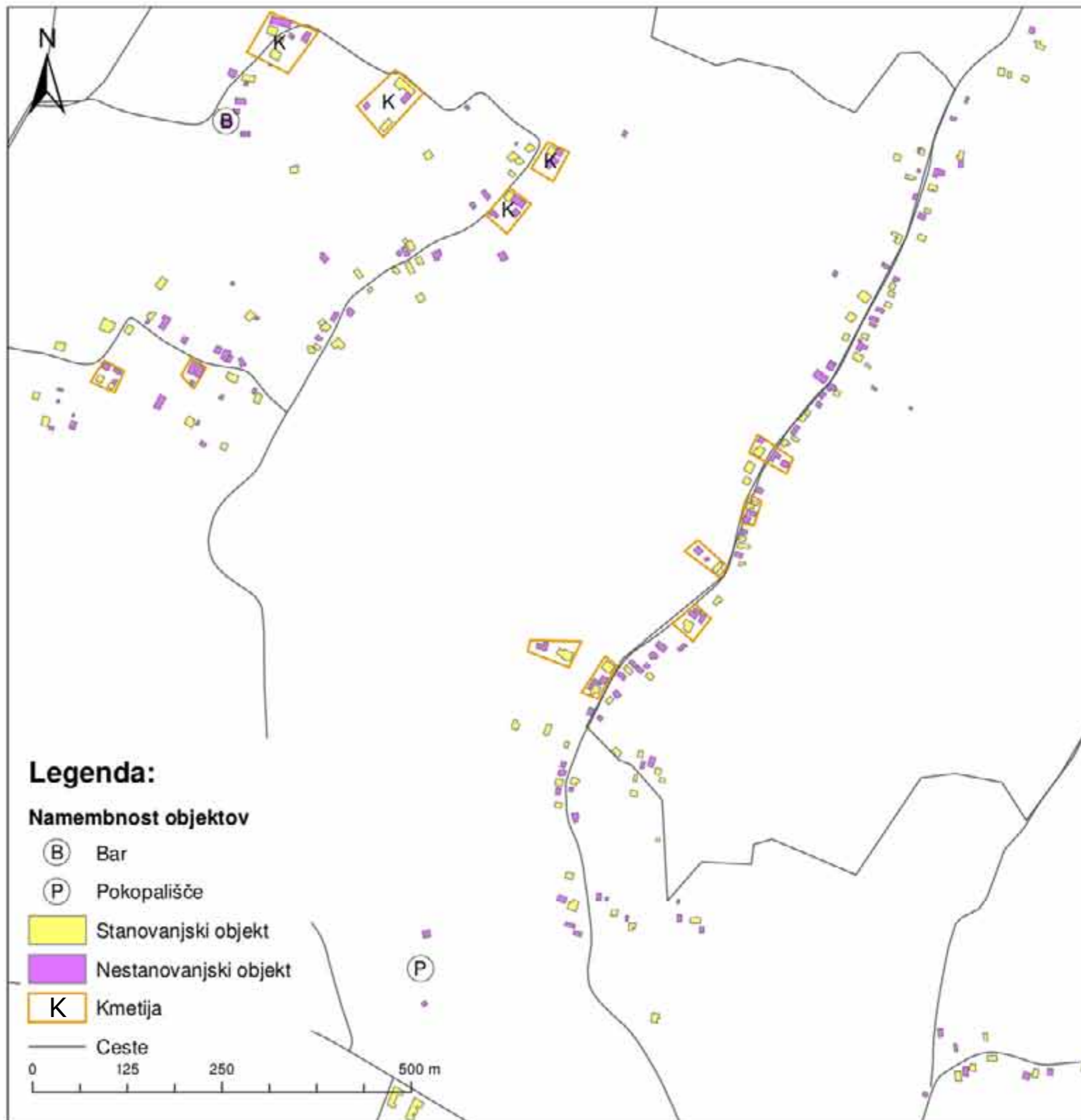
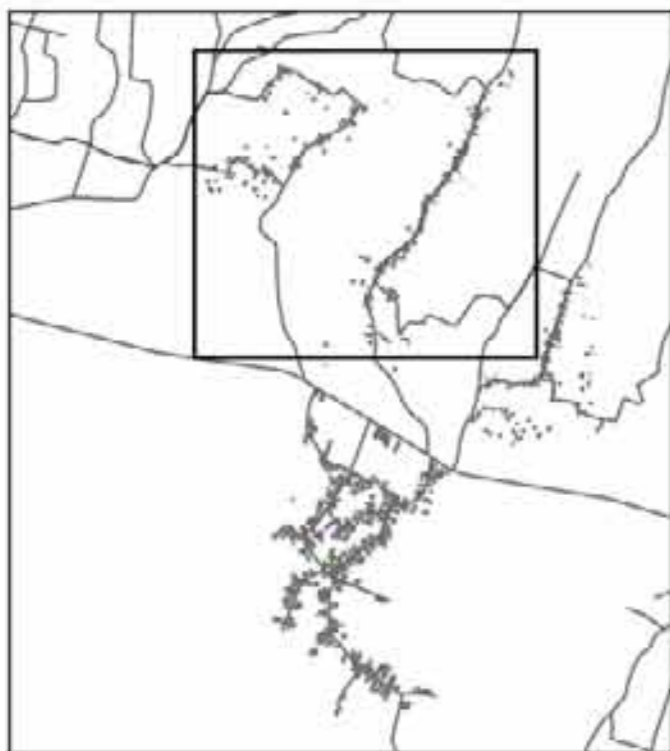
Na karti lahko vidimo, da je označen en nastanitveni objekt. Ta ni klasičen hotel ali apartma, ampak je to t. i. Glamping "Na Brejgi", ki ponuja nastanitev za 4 osebe v posebnem lesenem objektu. Je prava manjša posebnost na tem območju in dobra popestritev turistične ponudbe.

Namembnost objektov v Filovcih in Filovskih Goricah

Na karti lahko vidimo Filovske Gorice na severozahodu. Prevladujejo stanovanjski in nestanovanjski objekti. Med slednje štejemo stavbe za shranjevanje kmetijske mehanizacije, hleve za živino, drvarnice, garaže in podobno.

Na karti lahko vidimo pokopališče, ki se nahaja na sredini med Filovci in Filovskimi Goricami in ima manjšo mrliško vežico. Prav tako je označen še drugi bar oziroma gostišče s ponudbo lokalnih vin in domačih jedi. Ta je lociran na skrajnem severozahodu in leži med vinogradi, kateri pa niso ravno značilni za Prekmurje.

Legenda:

Namembnost objektov

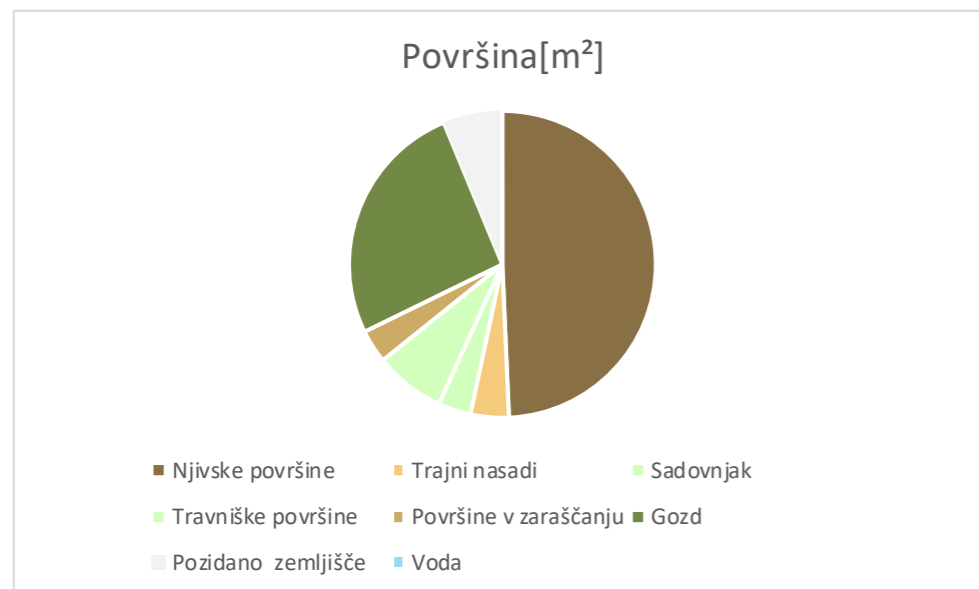
- Ⓟ Bar
- Ⓟ Pokopališče
- Stanovanjski objekt
- Nestanovanjski objekt
- K Kmetija

— Ceste

0 125 250 500 m

Dejanska raba zemljišč

Na karti lahko vidimo prikaz dejanske rabe zemljišč v okolici Filovcev. Prevladujejo njivske površine, h katerim smo z enako barvo prišteli še površine s trajnicami in rastlinjake. Ta kategorija pokriva dobro polovico območja. Sledijo gozdne površine, ki se razprostirajo na dobri četrtini območja. Na tretjem mestu so trajni travniki v svetlo zeleni barvi, ki zasedajo približno petino območja. K njim smo prišteli tudi travniške in ostale sadovnjake. Posebej v svoji kategoriji so intenzivni sadovnjaki in vinogradi, kateri so večinoma prisotni v Filovskih Goricah in pokrivajo okoli desetine površin. Nazadnje pa so tu še kmetijske površine v zaraščanju, ki obsegajo približno 5 % skupne površine.

Raba	Površina[m ²]	Površina[Ha]
Njivske površine	5963873,6	596,4
Trajni nasadi	486890,9	48,7
Sadovnjak	417142,8	41,7
Travniške površine	900339,3	90,3
Površine v zaraščanju	426153,7	42,6
Gozd	3141603	314,1
Pozidano zemljišče	752947,9	75,3
Voda	2314,6	0,2

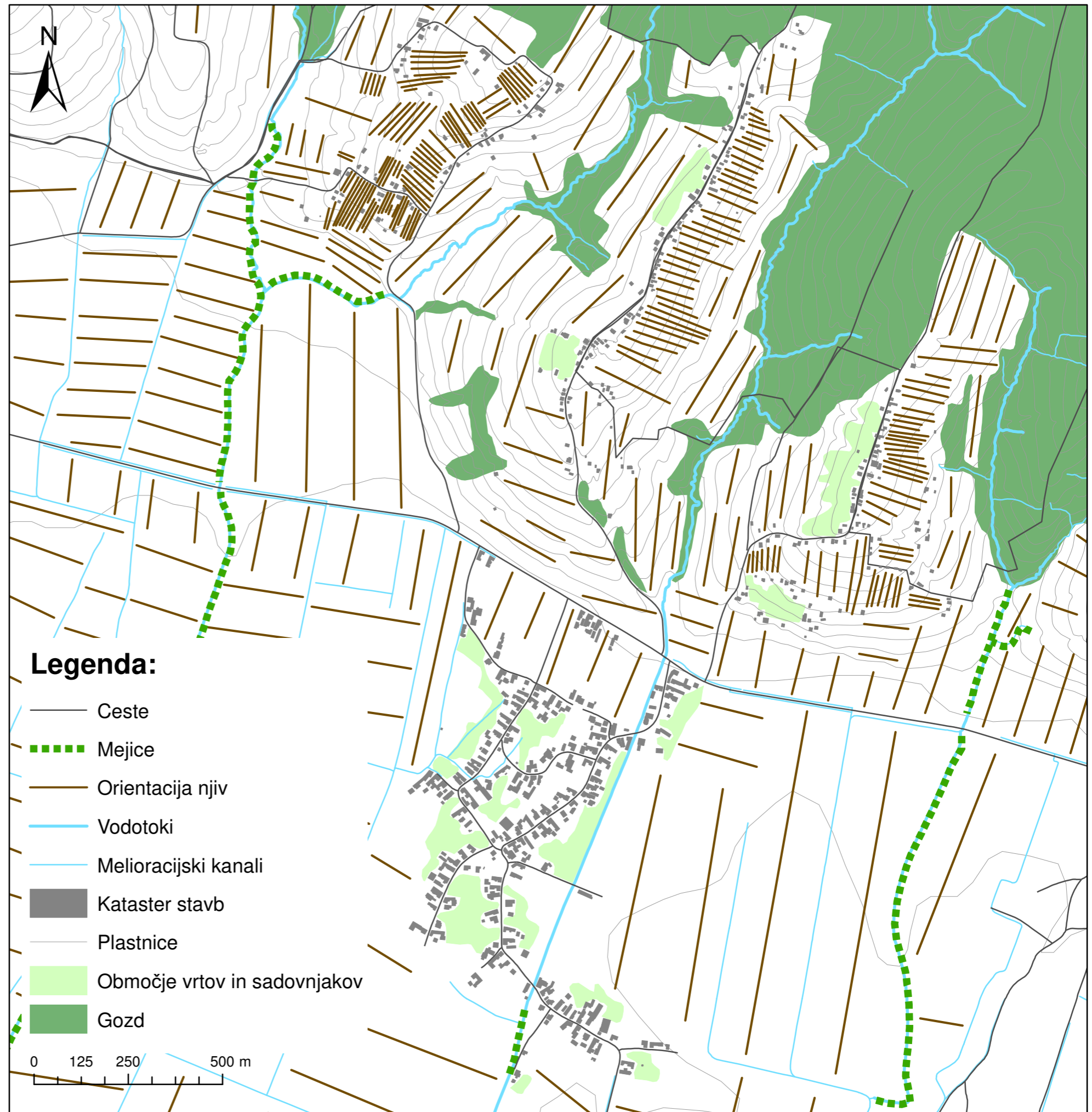
Analiza kmetijskega prostora v Filovcih in Filovskih Goricah

Na karti lahko vidimo z rjavo barvo prikazane orientacije njivskih površin. Na območju prevladujeta dve vrsti orientacije in sicer sever-jug in vzhod-zahod. Kmetijskih površin z ostalimi smermi orientacij je razmeroma malo.

Območje je dobro preprejeno z melioracijskimi kanali, ki so vir vode za namakanje njivskih površin. Napajajo se iz več manjših vodotokov, ki tečejo iz hribovitejšega in gozdnatega dela na severu proti jugu. Ob vodotokih na vzhodu in zahodu potekajo z drevesi zaraščene mejice.

Gozdne površine obsegajo predvsem severni hriboviti del Filovskih Goric. Vrtniki in sadovnjaki, pa se pojavljajo večinoma na robovih naselja, ponekod pa tudi med stanovanjskimi objekti, večinoma v središču naselja.

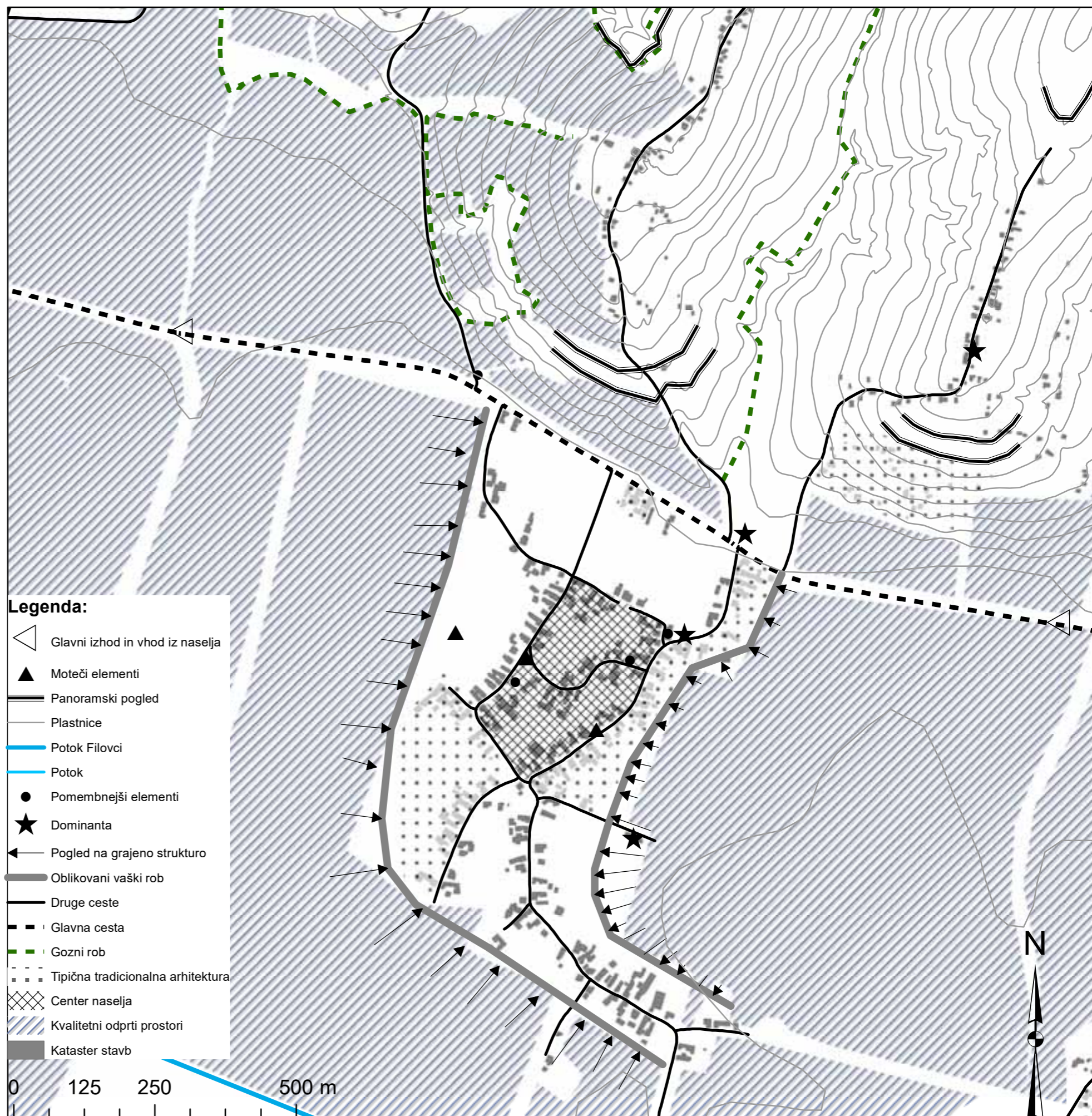
Iz karte oziroma na podlagi orientacije in gostote črt, ki prikazujejo orientacijo njiv, lahko razberemo tudi naslednje ugotovitve o velikosti parcel in tipu polske razdelitve. Na vzhodnem delu Filovskih Goric, je lepo vidna povezanost njiv oziroma vinogradov z objekti. V ravninskem delu, pa se kaže razdelitev parcel na delce.

Vizualna analiza

Na karti je prikazana vizualna analiza naselja Filovci, ki temelji na pregledu ortofoto posnetka. Vas in pripadajoče Gorice deli glavna cesta, ki povezuje naše naselje s sosednjimi. Najkvalitetnejši panoramski pogled je iz severnega dela oziroma iz pobočja, na katerem ležijo Filovske Gorice. Naselje ima zelo očitno izoblikovan vaški rob, saj iz grajenega dela naselja, preko sadovnjakov in manjših vrtov prehaja teren v njivske površine oziroma kvaliteten odprti prostor. Zaradi tega, je iz katerekoli točke v tem prostoru lepo viden pogled na grajeno strukturo naselja.

Naselje ima dobro komunikacijsko strukturo. Lahko bi rekli, da je zaradi cest izoblikovan center naselja, čeprav v naselju samem ne najdemo tradicionalnega vaškega jedra. Na nekaterih delih naselja lahko najdemo objekte s tipično vaško arhitekturo. V naselju imamo tudi več dominant: športna igrišča ŠRC Filovci, Kapelo Marije Pomočnice in kapelico ter posebno vrsto prenočišča Glamping "Na Brejgi"; kakor tudi nekaj motečih elementov, najbolj moteč element je osamljen objekt na območju polj. Označili smo tudi pomembnejše elemente, ki dvigujejo kvaliteto obravnavanega prostora in to so Zavod Lončarska Vas Filovci ter gasilski dom s centrom kulturnih dejavnosti oziroma vaškim domom.

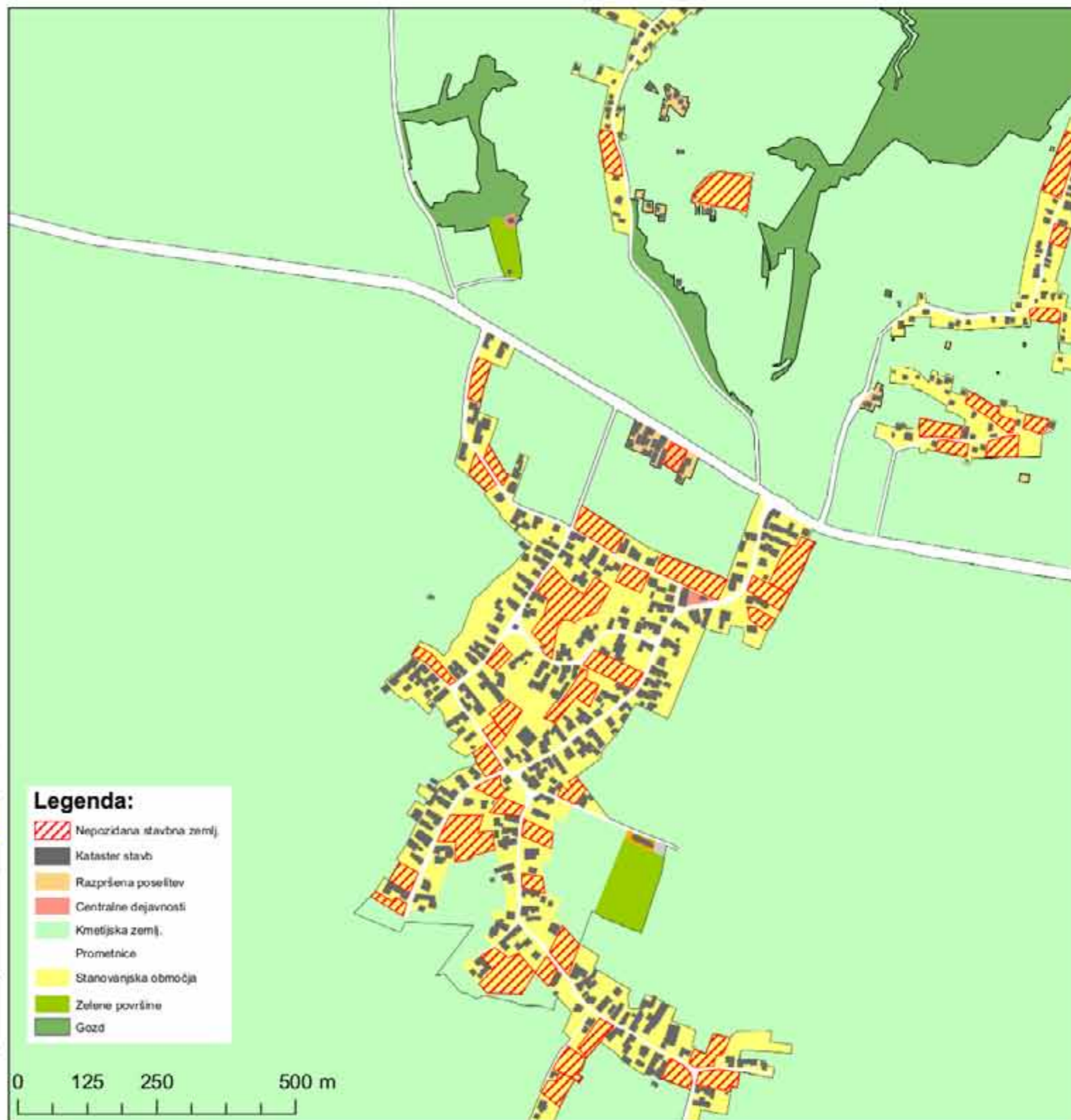
Namenska raba prostora, nepozidana stavbna zemljišča

Na karti lahko vidimo namensko rabo prostora za območje Filovcev in Filovskih Goric. Na celotnem obravnavanem območju prevladujejo stanovanjska in najboljša kmetijska območja. Slednja večinoma obdajajo stanovanjska območja, saj je za Prekmurje značilno, da so ob cestah najprej zgrajena stanovanja, za njimi se nahajajo gospodarska poslopja in manjši vrtički za pridelavo zelenjave, parcela pa se nato nadaljuje navadno v obliki obdelanih njivskih površin. Skupno površino stavbnih zemljišč delimo na nepozidana in pozidana, pozidane pa nato še na 4 načine: razpršeno poselitev, območja centralnih dejavnosti, zelene površine in stanovanjska območja. Prevladujejo slednja z dobrimi 90%, sledi razpršena poselitev z dobrimi 4%, nato so zelene površine z dobrimi 3%, kot zadnja pa so območja centralnih dejavnosti, katerih ni niti za 1% skupne površine. Preko analize nepozidanih stavbnih zemljišč smo ugotovili, da je glede na pripravljeno namensko rabo prostih še 17,5% površin. Dobri dve tretjini sta na območju Filovcev, slaba tretjina pa na območju Filovskih Goric.

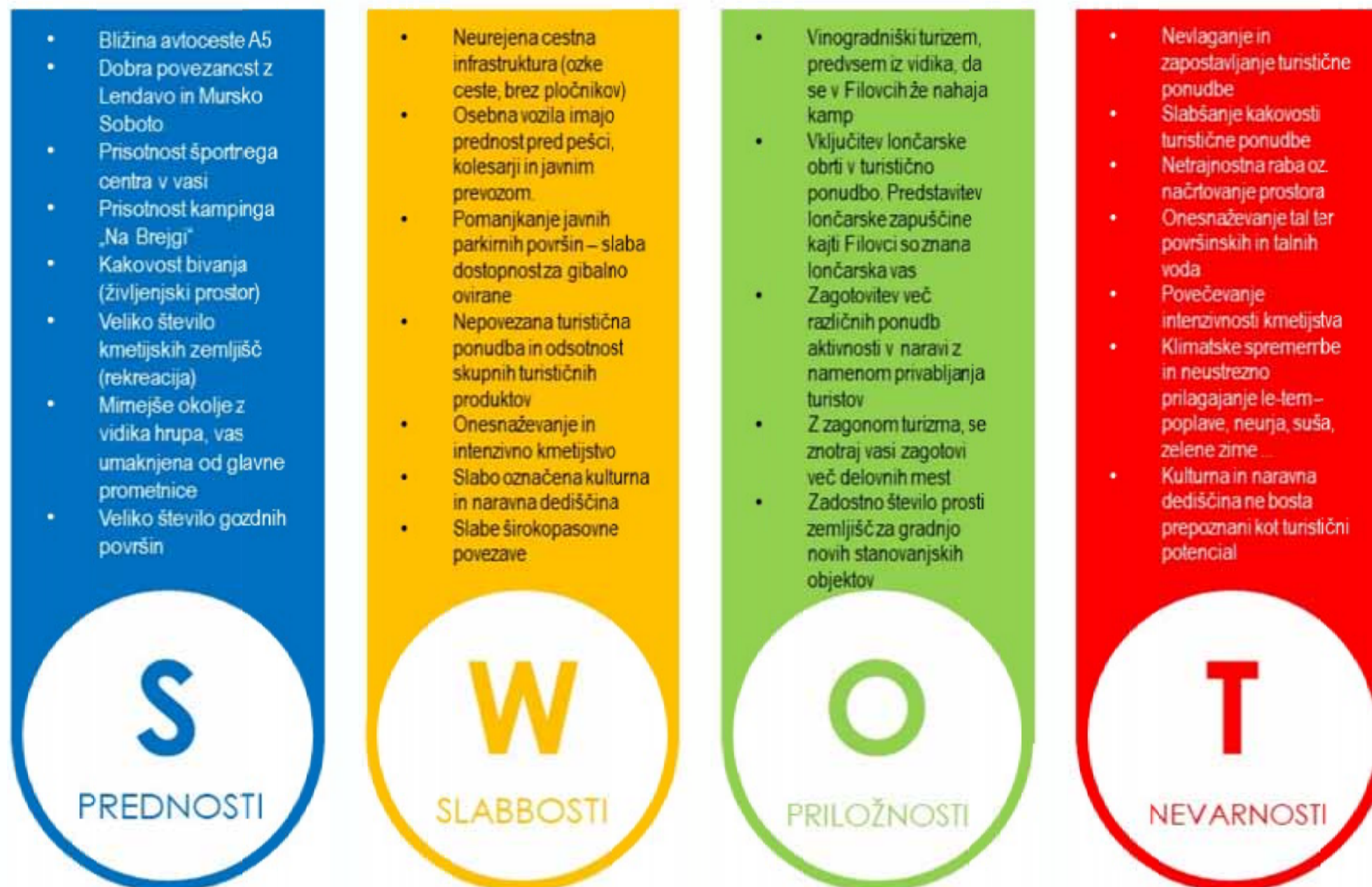
Prikaz deleža površin

Raba	Površina [m ²]	[%]
Razpršena poselitev	33472,5	4,59%
Centralne dejavnosti	3145,4	0,43%
Zelene površine	24233,5	3,32%
Stanovanjska območja	667372,0	91,40%
Skupaj stavbna zemlj.	728223,4	100%
Nepozidana stavbna	127343,4	17,50%

SWOT analiza Filovci in Filovske Gorice

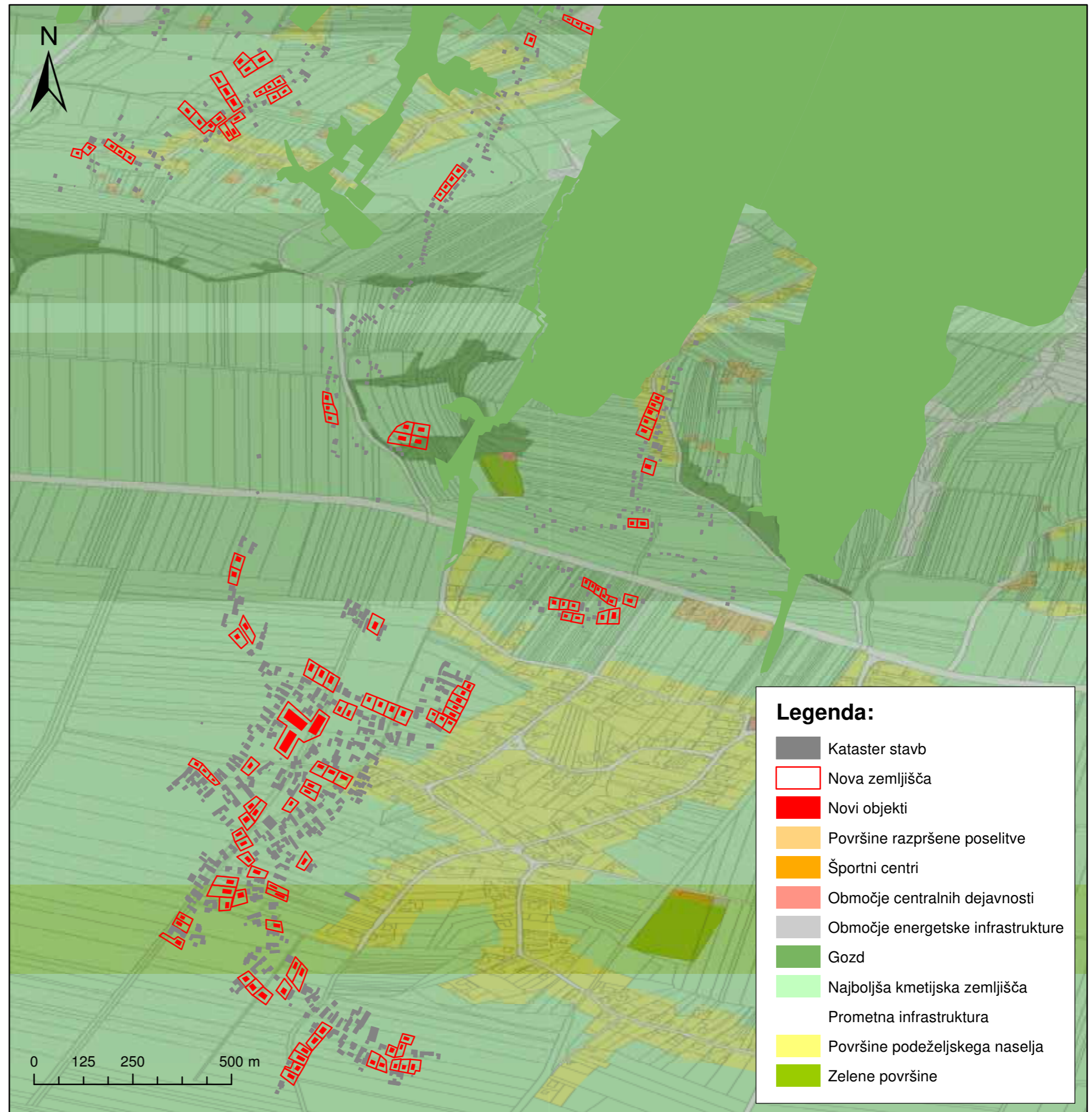

Prikaz pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč v Filovcih in Filovskih Goricah

Na karti lahko vidimo namensko rabo tal za območje Filovcev in Filovskih Goric. Z rumeno barvo so na karti označena vsa območja, ki so namenjena stanovanjski gradnji. Pred samim umeščanjem novih parcel in stavb, smo območje pregledali in poiskali vsa najprimernejša in prosta zemljišča, ki so namenjena za stanovanjsko gradnjo. Upoštevali smo pravilo, da morajo zemljišča imeti najmanj 1000 kvadratnih metrov površine. Vsa primerna zemljišča smo nato razdelili na približno enake dele, na vsak del pa dorisali površine stavb. Vsi vrisani objekti so stanovanjski objekti, namenjeni stalnemu bivanju oseb.

Po simulaciji imamo v Filovcih in Filovskih Goricah 128 novih enostanovanjskih hiš oziroma objektov (131 parcel, od tega so 3 namenjene nestanovanjski gradnji). Trenutno število prebivalcev na našem območju (po podatkih SURSa) znaša 508 oseb. Za izračun števila novih prebivalcev smo vzeli za osnovo 4 člansko družino.

Število novih parcel (stanovanjski objekt)	128
Število oseb v stanovanju	4
Sedanje število prebivalcev	508
Novi prebivalci (128 x 4)	512
Novi prebivalci (SKUPAJ)	1020

Namenska raba prostora s prikazom predloga širitve območij ter UON

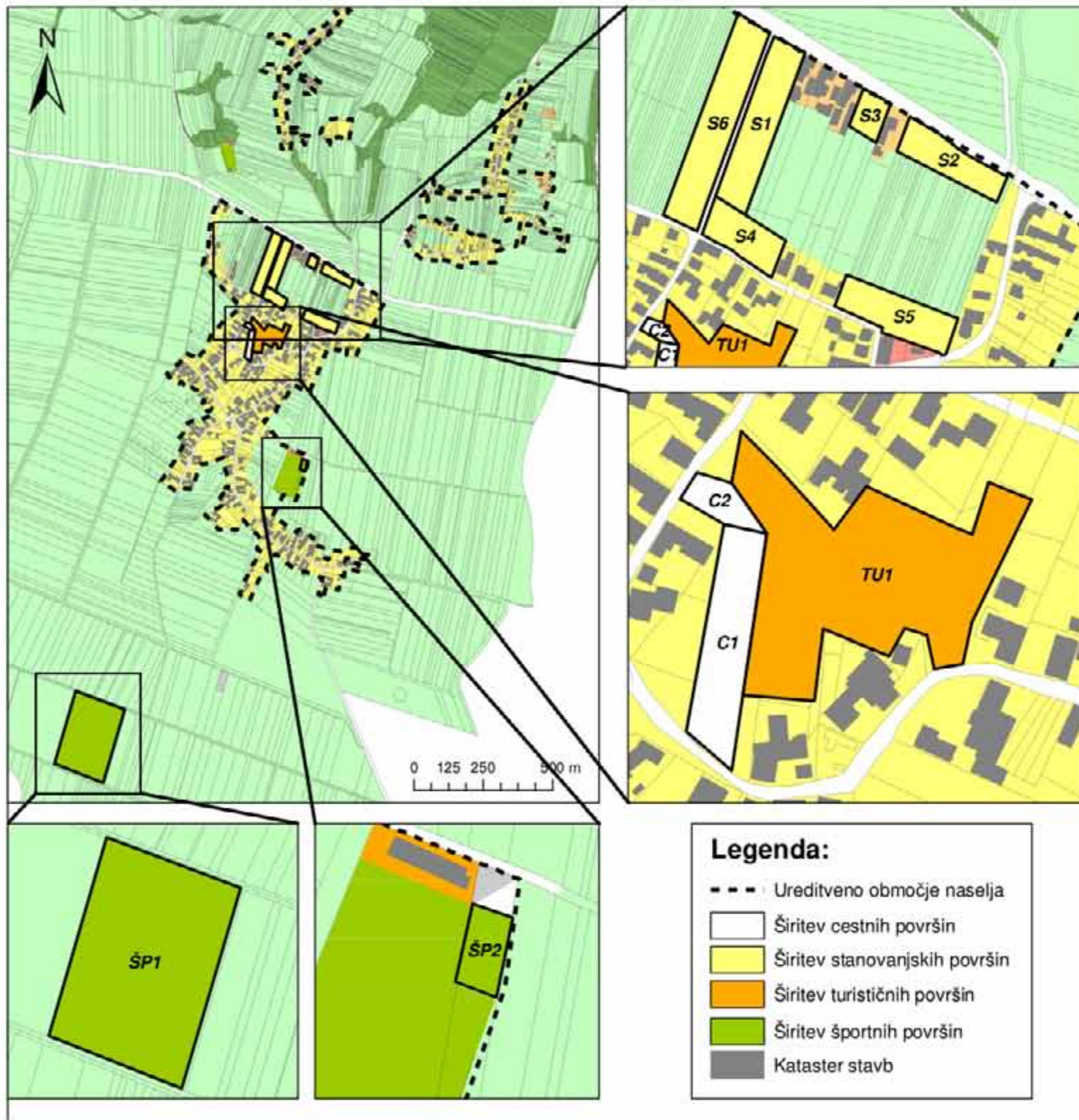
Na karti lahko vidimo predlog ureditve naselja Filovci in pripadajoče Filovske Gorice. Vrisana je tudi meja ureditvenega območja naselja.

V našem primeru, bi v okolici ozerjene gramozne jame (na jugu, označeno z oznako ŠP1) uredili peš in kolesarske poti namenjene sprehajalcem in kolesarjem. Na posameznem mestu pa tudi nekaj klopi in miz za oddih. Sprehajalne poti, bi z ustreznimi označitvami navezali na kolesarsko stezo, ki že poteka ob glavni cesti.

Ob že obstoječ športni objekt smo umestili še dodatno igrišče za košarko, ki bo popestrilo nabor športnih panog. Ta objekt je označen z oznako ŠP2.

V centru naselja je pri namenski rabi označena večja zazidljiva površina, ki pa trenutno služi kot neurejen travnik. Na tem mestu smo, glede na pomanjkljivo turistično ponudbo, umestili večji turistični objekt (označen z oznako TU1). Služil bi kot gostinsko-trgovinski objekt. To pomeni, da bi na enem mestu ponujali lokalno pridelke in izdelke, obenem pa tudi stregli hrano in pijačo izdelano izključno iz pridelkov domačih kmetovalcev. Objekt bi ponujal tudi manjše število prenočišč potencialnim turistom. Ob samem objektu, bi uredili manjše parkirišče za goste in povezovalno cesto (oznaka C1 in C2). Z oznako TU1 je dodan tudi že obstoječ kulturno-muzejski objekt Zavod Lončarska Vas Filovci - zavod za turizem, kulturo in proizvodnjo keramike. Trenutna namenska raba je samo zazidljiva stanovanjska, zato bi tu samo spremenili v turistične površine.

Vas Filovci ima iz glavne ceste proti središču urejene kar tri dostopne ceste. Sredinska cesta je nefunkcionalna, saj prečka kmetijske površine. Zato smo ob njej umestili zazidljivo stavbno površino z oznako S1 in S6 (spremenili smo namensko rabo). V urejen vzorec smo umestili še dodatne stanovanjske površine z oznakami S2, S3, S4 in S5. Obenem je ta vzorec povezal tudi razpršeno stanovanjsko gradnjo v urejeno sosesko, ki pa v svojem središču ohranja najboljša kmetijska zemljišča.

Naselje Dobrovnik

Urša Drvarič, Valentina Vrhovec

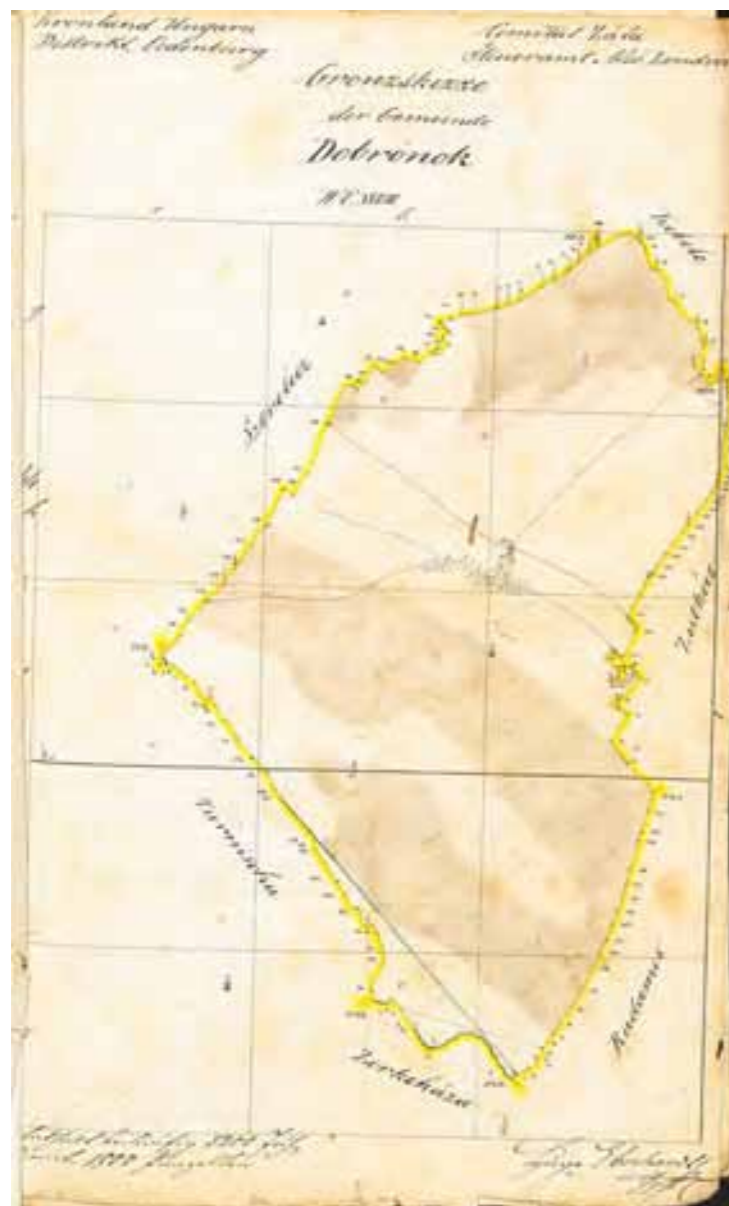
Opis naselja

Dobrovnik (madžarsko Dobronak) je naselje in sedež istoimenske občine, ki leži severozahodno od Lendave na ravnini ob Bukovniškem potoku. Sama občina je bila ustanovljena leta 1998 in ob naselju Dobrovnik, vključuje še Strehovce in Žitkovce. Naselje je z lokalno cesto povezano z Lendavo (13 km) in Mursko Soboto (20 km).

V rimski državi je po tem območju vodila pomembna cesta, ki je povezovala Poetovio (Ptuj) s Savarijo (Szombathely). Pisni viri omenjajo naselje Dobrovnik prvič leta 1270. Omenja se po imeni Dobronok, Dobronukter ali Dobronak. Kulturno-zgodovinska znamenitost kraja je cerkev sv. Jakoba, ki se prvič omenja leta 1334, cerkev pa je današnjo podobo dobila sredi 18. stoletja.

Gre za eno izmed dvojezičnih občin, a v večini je madžarsko prebivalstvo, zato v Dobrovniku deluje popolna dvojezična šola.

Na severu se razprostirajo dobrovniške gorice, kjer rastejo vinogradi in stojijo manjše počitniške zidanice. Okoli 3 km severovzhodno od naselja je umetno (zadrževalno) Bukovniško jezero, ki je ena izmed glavnih turističnih usmeritev Občine Dobrovnik, dodatno pospešeno razvijanje turizma pa omogoča termalna voda. V industrijski coni Dobrovnik deluje rastlinjak z orhidejami in eksotičnimi rastlinami, ki za ogrevanje t.i. tropskega vrta uporablja geotermalno energijo.

Skica franciscejskega katastra

Dobrovnik na karti 2. vojaske izmere Habsburškega cesarstva (1819-1869)

Pogled na Dobrovnik danes

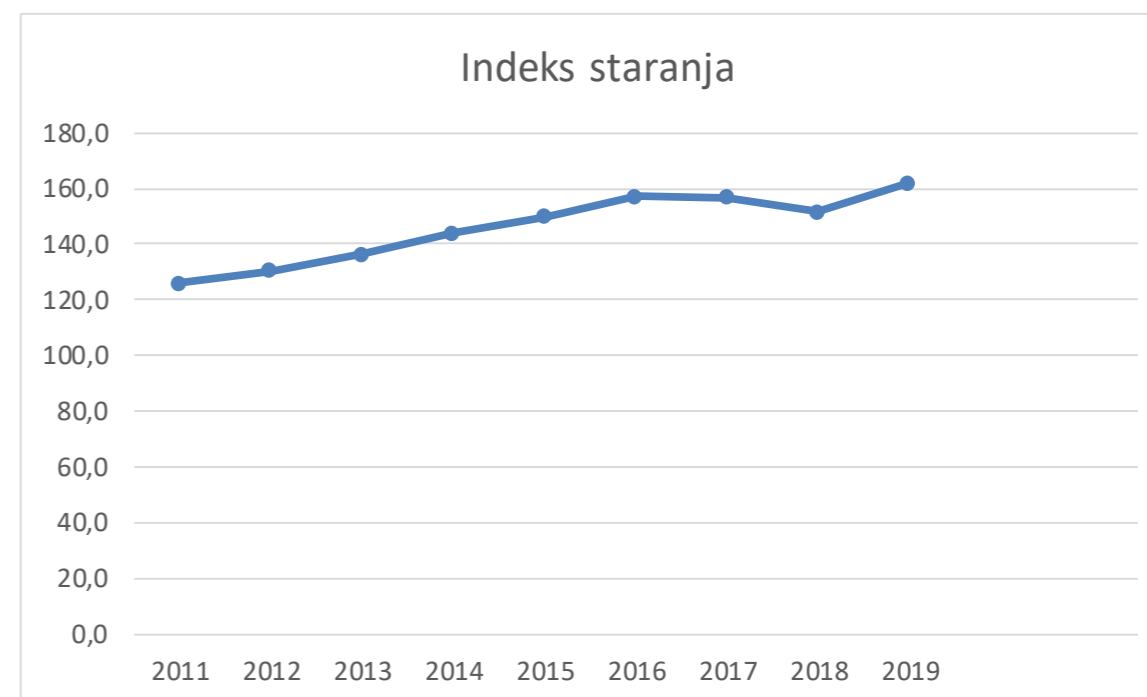
Demografski podatki občine Dobrovnik

V občini Dobrovnik, ki tvori naselji Dobrovnik in Dobrovniške gorice je leta 2019 živelo 1284 stalnih prebivalcev, med katerimi jih največ spada v starosti razred med 15-64 let, ki predstavlja delovno aktivno prebivalstvo. Delež mlajših od 15 let predstavlja 13,9 %, medtem ko je delež populacije nad 65 22,6%. Delež starejšega prebivalstva nad 65 let se je v zadnjih 10 letih povečal za 5,1, iz 17,5% na 22,6%, kar nakazuje na vedno večji delež starejšega prebivalstva nad 65 let. Delovno prebivalstvo predstavlja 63,5% prebivalstva. V zadnjih 10 letih je delež delovnega prebivalstva zmanjšal za 5%, predvsem na račun staranja prebivalstva. Izračunali smo indeks staranja, ki počasi narašča. Leta 2011 je znašal 125,8. V 10 letih se je povečal na 162,0, kar nakazuje hiter trend staranja prebivalstva s katerim se sooča veliko obmejnih občin v Sloveniji. Izjemo predstavlja leto 2018, kjer se je indeks staranja zmanjšal.

Število prebivalcev od leta 2011 – 2017 vpada, kar je pripisati predvsem odseljevanju mladih v večja zaposlitvena središča, v letih 2018-2019 je število prebivalcev narastlo, kar lahko pripišemo pozitivnemu naravnemu prirastu. Leta 2018 je bilo v naselju 824 gospodinjstev, prevladujejo eno in dvočlanska gospodinjstva. Občina se sooča z negativnim gibanjem prebivalstva na račun mortalitete in odseljevanja.

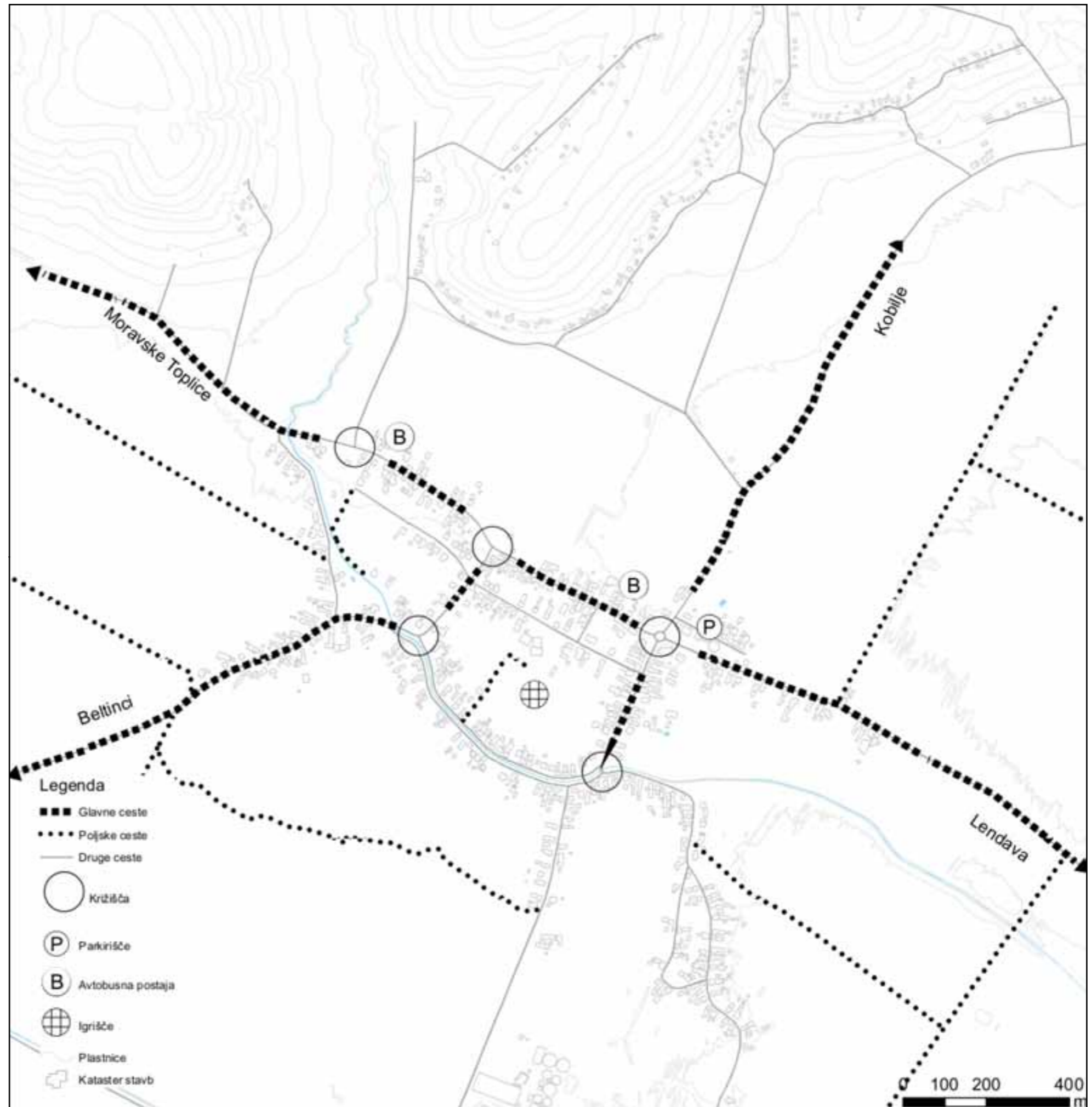

Leto	Prebivalstvo	Povprečna starost (leta)	Indeks staranja	Delež prebivalcev, starih 0-14 let (%)	Delež prebivalcev, starih 15-64 let (%)	Delež prebivalcev, starih 65 let ali več (%)
2011	1335	43,0	125,8	13,9	68,5	17,5
2012	1338	43,4	130,6	13,5	69,0	17,6
2013	1319	43,8	136,3	13,8	67,4	18,8
2014	1279	44,5	144,0	13,7	66,6	19,7
2015	1280	44,7	150,0	13,6	66,0	20,4
2016	1277	45,1	157,2	13,5	65,2	21,3
2017	1274	45,1	156,6	13,7	64,8	21,5
2018	1291	44,8	151,6	14,3	64,1	21,6
2019	1284	45,4	162,0	13,9	63,5	22,6

Prometna analiza

Dobrovnik je kot središče občine povezano z večjimi lokalnimi središči. Proti zahodu vodi regionalna cesta do 11 km oddaljenih Moravskih Toplic in proti jugovzhodu do Lendave, ki je oddaljena od Dobrovnika 14 km. Dobrovnik je dobro povezan z bližnjimi vasi, kot so Kobilje, Renkovci in naprej do Beltincev. Najbližji avtocestni priključek je pri Turnišču, do koder vodi urejena lokalna cesta. Do Dobrovniških goric vodijo manjše lokalne ceste, ki zagotavljajo vsem prebivalcem dostop do naselja. Zaradi obdanosti z velikimi kmetijskimi površinami so številne tudi poljske ceste, ki v nekaterih primerih segajo tudi do sosednjih vasi. Znotraj naselja sta dve vtobusni postaji ob glavni cesti, ki povezuje Moravske Toplice in Lendavo. Ob vstopu v naselje iz smeri Lendave je urejeno parkirišče ob pošti, možnost parkiranja je v notranjosti naselja tudi ob osnovni šoli. Ob šoli je tudi športno igrišče, do katerega je dostop tako iz šolskega poslopja, kot s ceste na drugi strani.

Slemenska slika

Dobrovnik

Slemenska oblika naselja Dobrovnik je tipična za slovenski panonski svet. Prevladujejo iztegnjeni domovi, kjer je vhod iz dvorišča. Stanovanjski del z krajšo stanico meji na glavno cesto. Temu sledi del, ki je namenjen kmetijskih dejavnostim (nekoč hlev, danes predvsem delavnice, skladišča in druga gospodarska poslopja). Tradicionalni domovi tvorijo jedro vasi, zraven katerih se pojavljajo nekatere večje zgradbe v katerih se nahajajo centralne dejavnosti, kot so občina, trgovina, šola, gasilski dom, trgovina...

Na parcelah tradicionalnih domov se pojavljajo objekti, ki imajo vhod orientiran proti glavni cesti in so ločene od glavnih domov. Objekti so novejše gradnje. Njihov namen je, da lahko razširjena družina živi na enoti parceli.

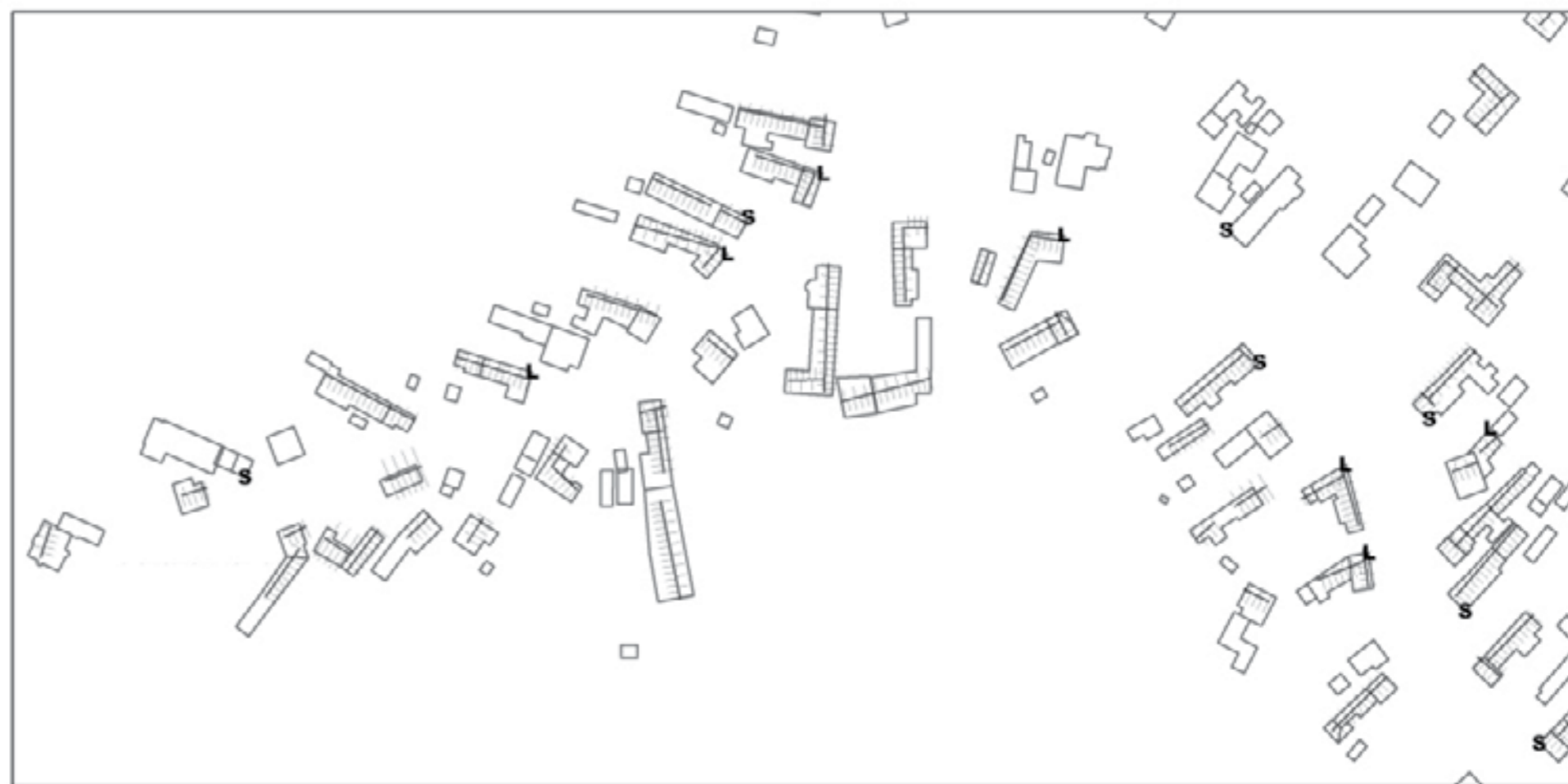
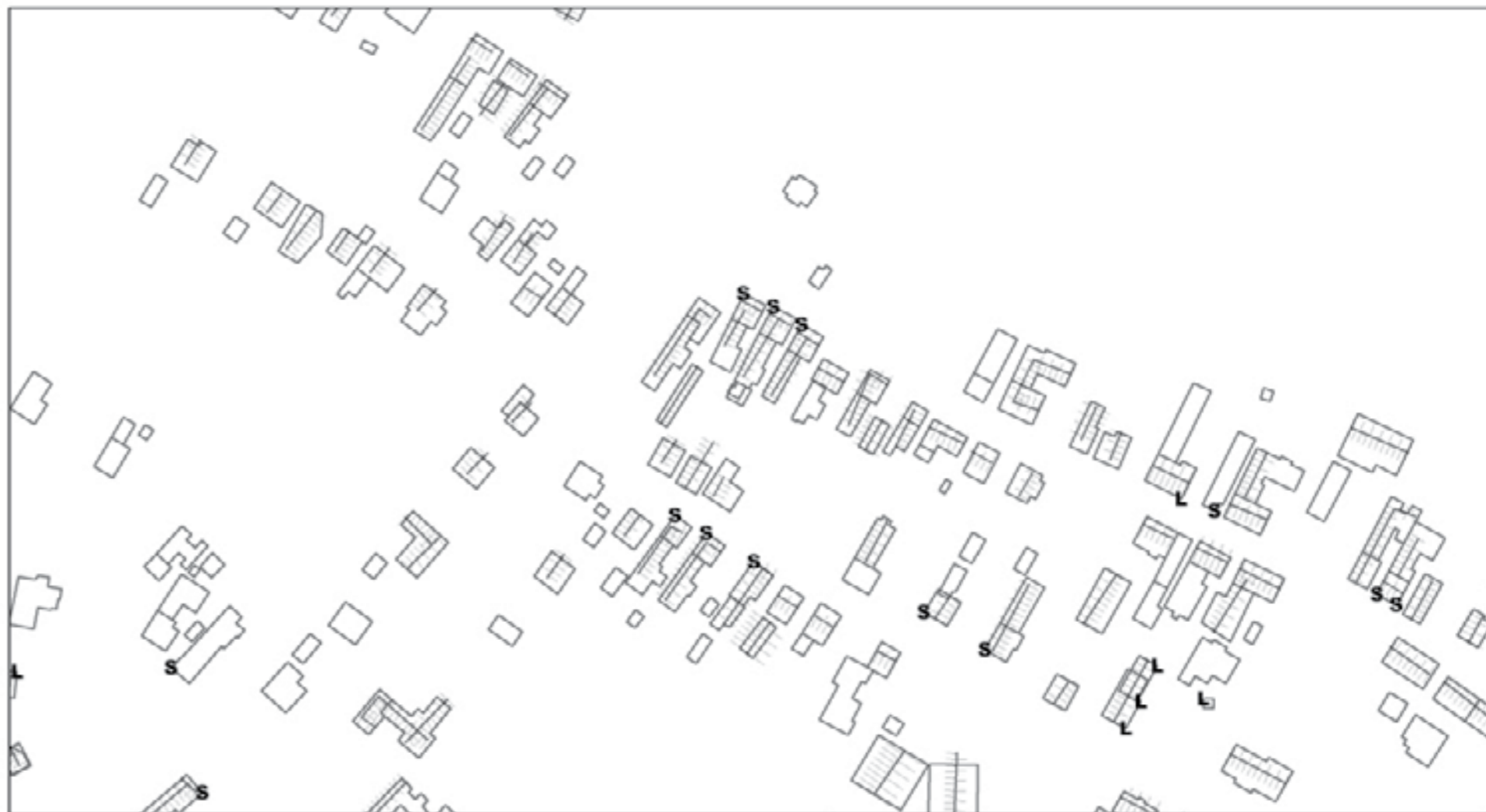
Na strani 135 je prikazan vzhodni del naselja, kjer se nahaja večina centralnih dejavnosti. Na strani 136 je prikazan zahodni del naselja, ki je gospodarsko-stanovanjski del naselja.

Dom z polzaprtim dvoriščem (L)

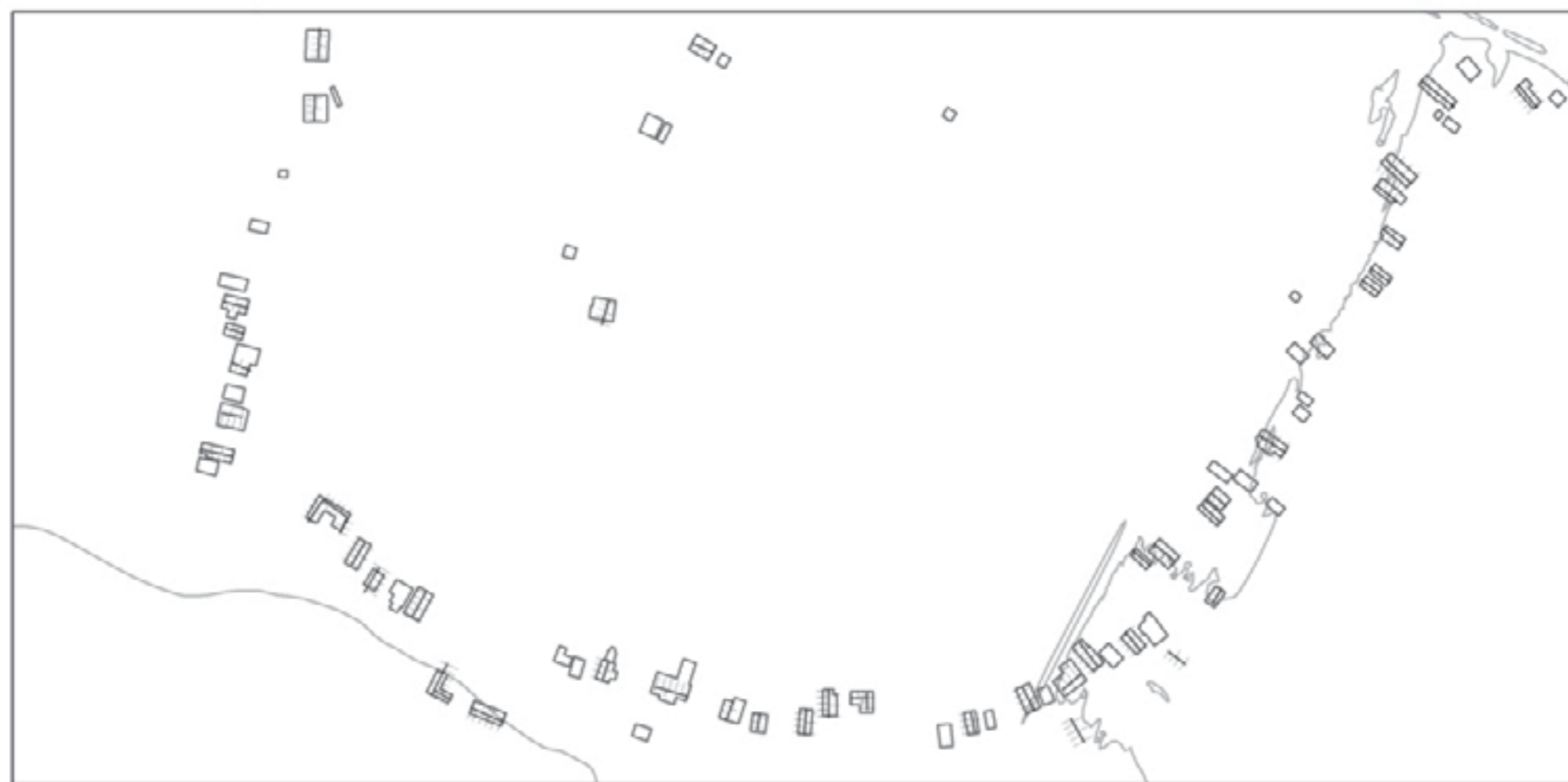
Slemenska slika

Slemenska slika

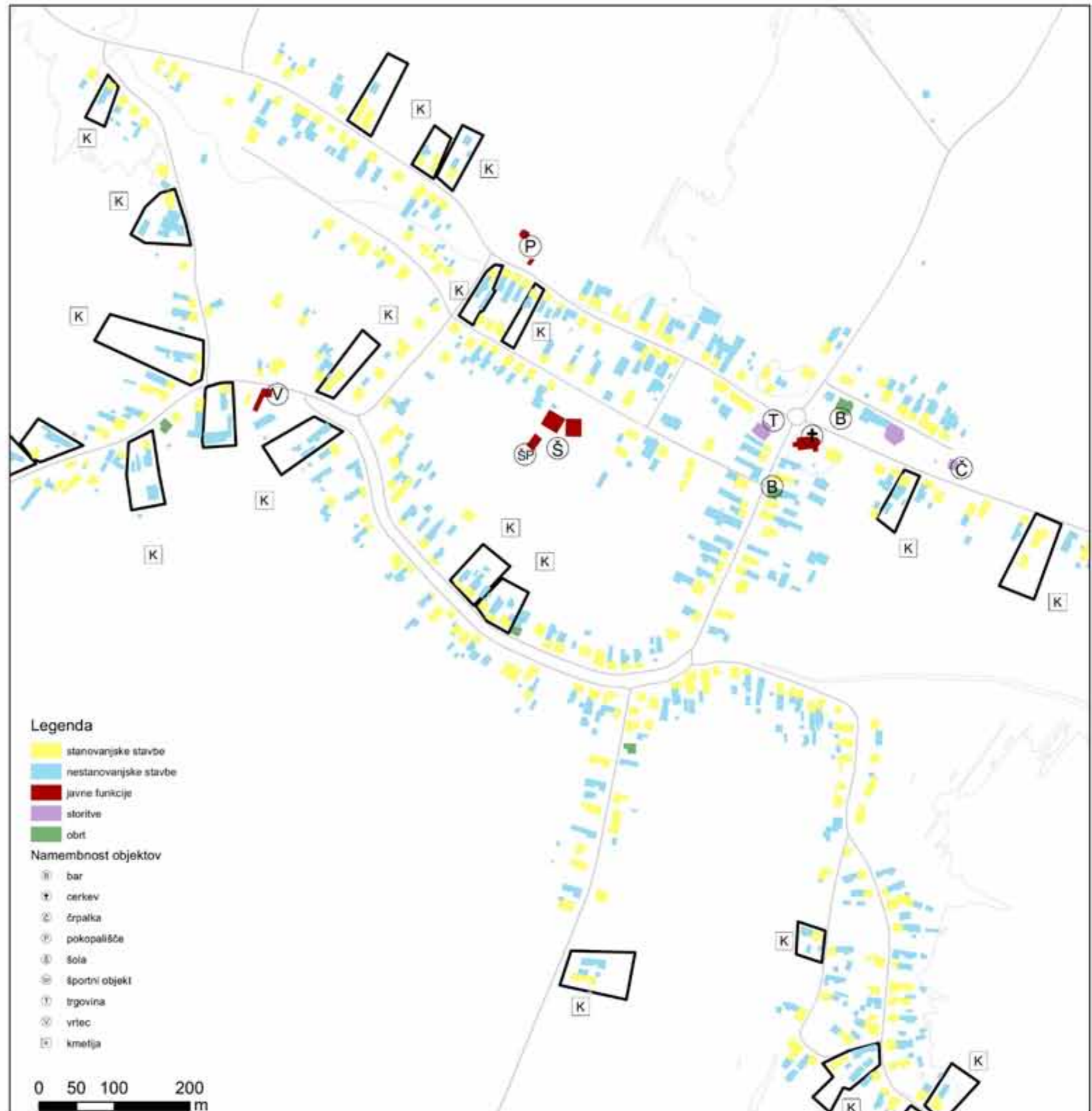
Dobrovniške gorice

V Dubrovniških goricah se nahajajo predvsem manjši objekti, ki so s krajšo stranico obrnjeni na cesto. Vhod se nahaja iz strani. Večinoma niso stalna prebivališča, ampak tradicionalni manjši objekti, ki so postavljeni v vinogradniških pokrajinah. Nahajajo se na pobočju, brez jasnega reda.

Namembnost objektov

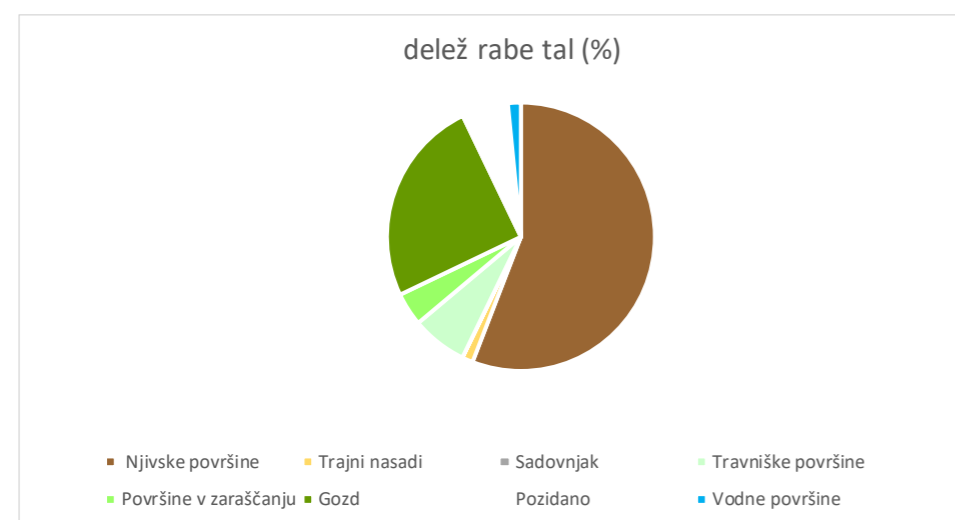
Dobrovnik ima, kot kraj kjer živi slovensko in madžarsko prebivalstvo, popolno dvojezično osnovno šolo, ki se nahaja v sredi naselja. V šolski okolici OŠ DObrovnik spadajo celotna naselja v KS Dobrovnik, KS Strehovci in KS Žitkovci. Prav tako ima DObrovnik Vzgojno-varstveno zavod namenjen predšolskim otrokom omenjenih naselij. Jedro se v Dobrovniku nahaja na vzhodu naselja, kjer se nahaja cerkev Sv. Jakoba ter osnovne storitve kot so pošta in trgovina, v bližini pa se nahaja tudi črpalka. Ob jedru naselja sta dva bara, ostale obrtne objekte predstavlja frizerstvo, šiviljstvo in manjša prodajalna lokalnim domačih izdelkov. Na severu je tudi lokalno pokopališče s kapelico. V osrednjem delu naselja je nekaj manjših kmetij, v večini pa starejša gospodarska poslopja samevajo, so uporabljena kot delavnice ali garaže, opazno pa je tudi preurejanje nekdanjih gospodarskih poslopij v bivalne objekte. Več kmetij se nahaja na obrobju naselja, predvsem na zahodnem robu, kjer srečamo tudi večje kmetije. V Dobrovniku ni, kljub temu da je središče občine, nobene kulturne ustanove oz. kulturnega doma, kmetijske zadruge in gasilskega doma. Slednji se nahaja v sosednjem naselju Strehovci.

Analiza rabe tal v naselju Dobrovnik

Dejansko rabo tal smo razdelili v 8 posplošenih kategorij: njivske površine, trajni nasadi, sadovnjak, travniške površine, površine v zaraščanju, gozd, pozidano in vodne površine. V Dobrovniku prevladujejo njivske površine, ki merijo 10 521 739 m², kar predstavlja več kot polovico obravnavanega območja. Gozd se nahaja na 4 697 629 m², kar predstavlja približno četrtino celotne občine. Sledijo pozidane površine in travniške površine in sadovnjaki. Zelo majhen delež obravnavanega območja so površine v zaraščanju, kar pomeni, da je potencial obstoječih obdelovalnih površin skoraj v celoti izkoriščen. Vodne površine so predstavljene v obliki vodotoka, ki občasno poplavlja in gramoznice, ki je nekoč služila kot glinokop. Za ruralno naselje je delež obdelovalnih površin proti pozidanim površinam ugoden.

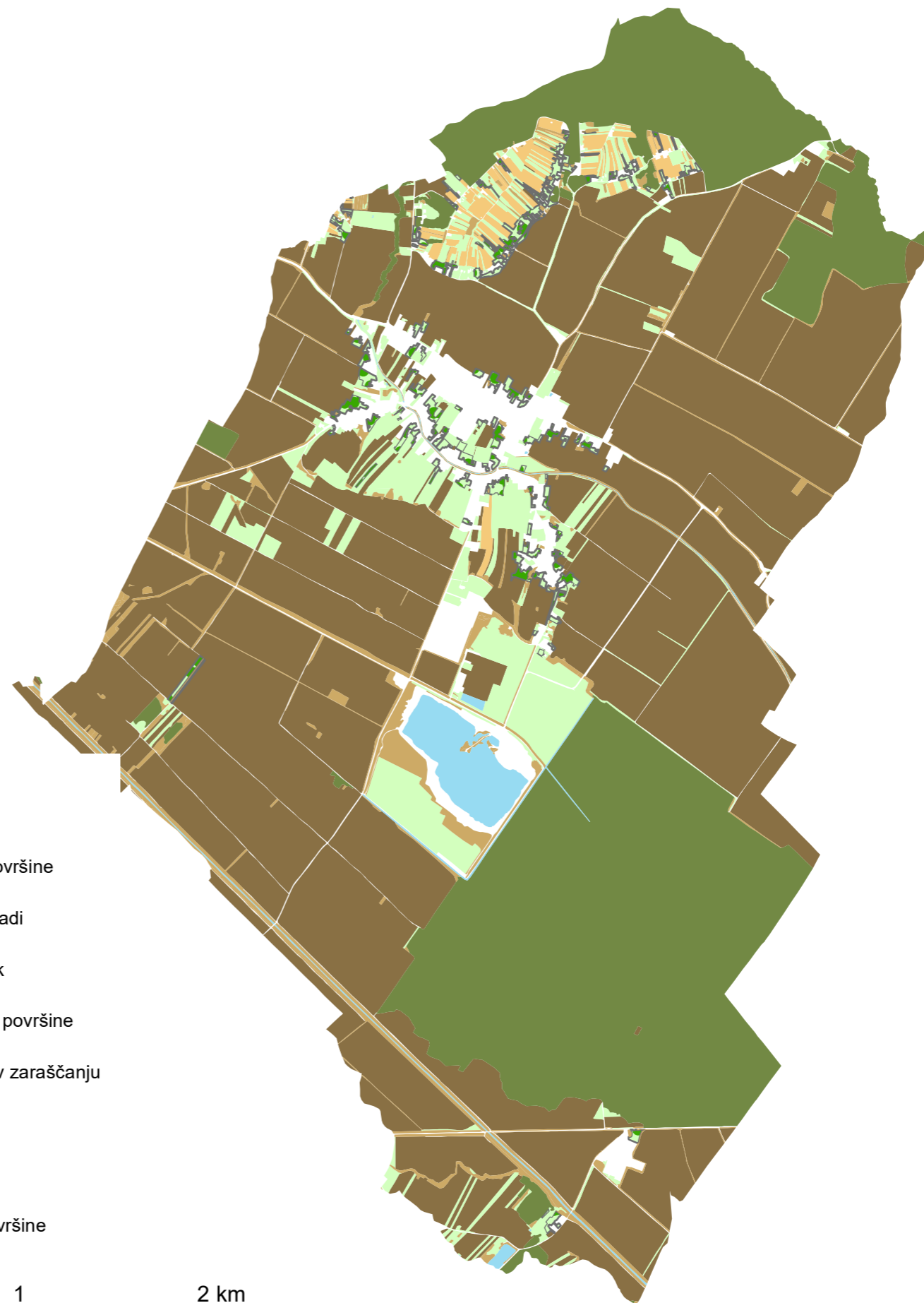
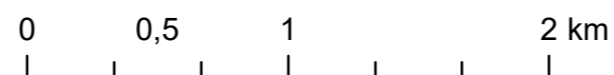
Tip rabe tal	površina (m ²)	delež rabe tal (%)
Njivske površine	10 521 739,0	55,9
Trajni nasadi	245 572,9	1,3
Sadovnjak	2 462,0	0,0
Travniške površine	1 262 598,1	6,7
Površine v zaraščanju	752 686,3	4,0
Gozd	4 697 629,2	24,9
Pozidano	10 518 850,0	5,6
Vodne površine	294 387,6	1,6

Legenda:

Raba tal

- Njivske površine
- Trajni nasadi
- Sadovnjak
- Travniške površine
- Površine v zaraščanju
- Gozd
- Pozidano
- Vodne površine

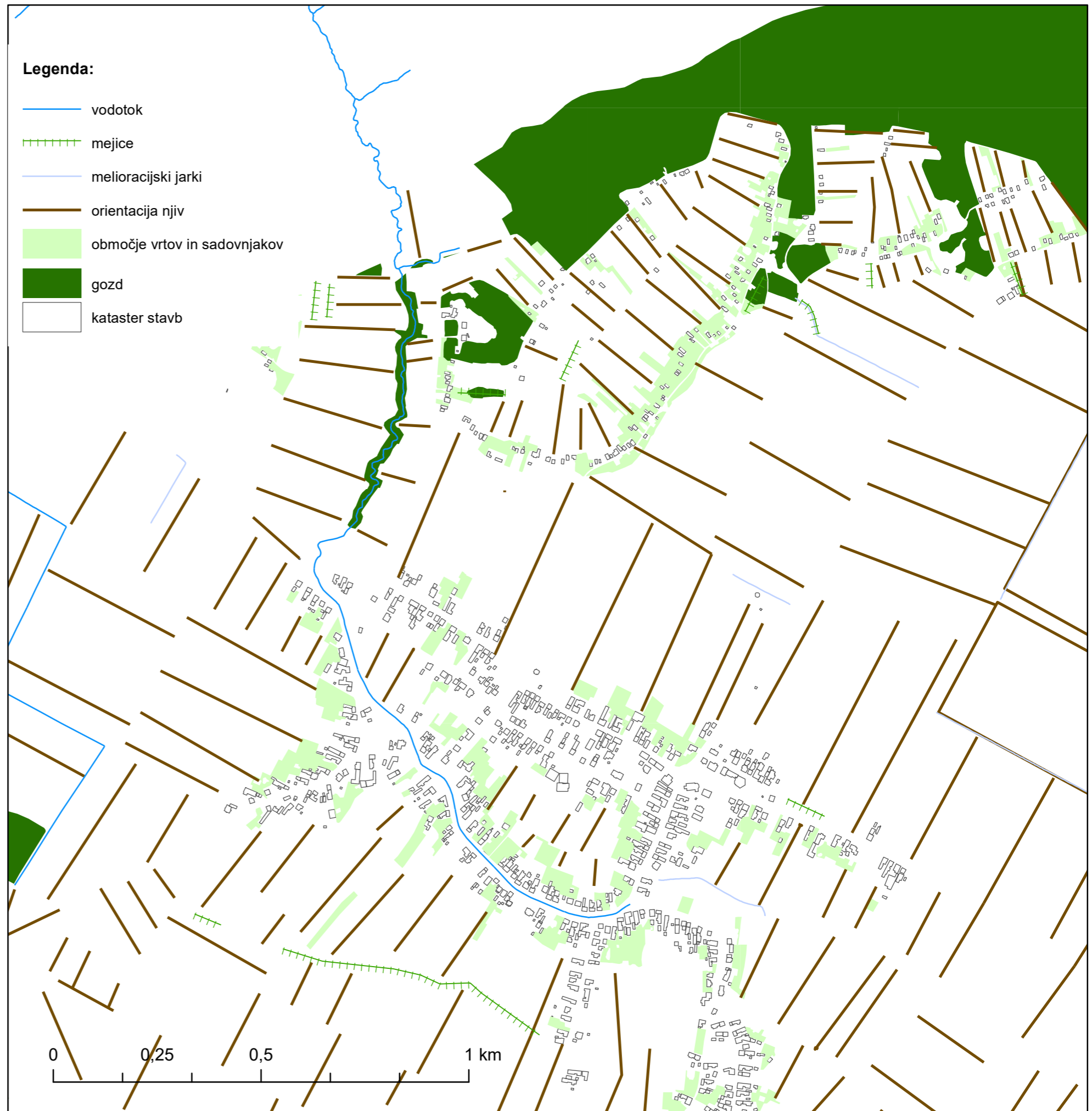
Analiza kmetijskega prostora

Naselje Dobrovnik z vseh strani obdajajo njivske površine, ki so večinoma orientirane S-J ali SZ- JV. V Dobrovniških gorica so njivske površine vzporedne z plastnicami, medtem ko so površine na katerih rastejo vinogradi pravokotni na plastnice.

Okoli vseh objektov se nahajajo hišni vrtovi, sadovnjaki in vinogradi, ki so namenjeni predvsem aktivnemu preživljanju prostega časa in prehranski samooskrbi.

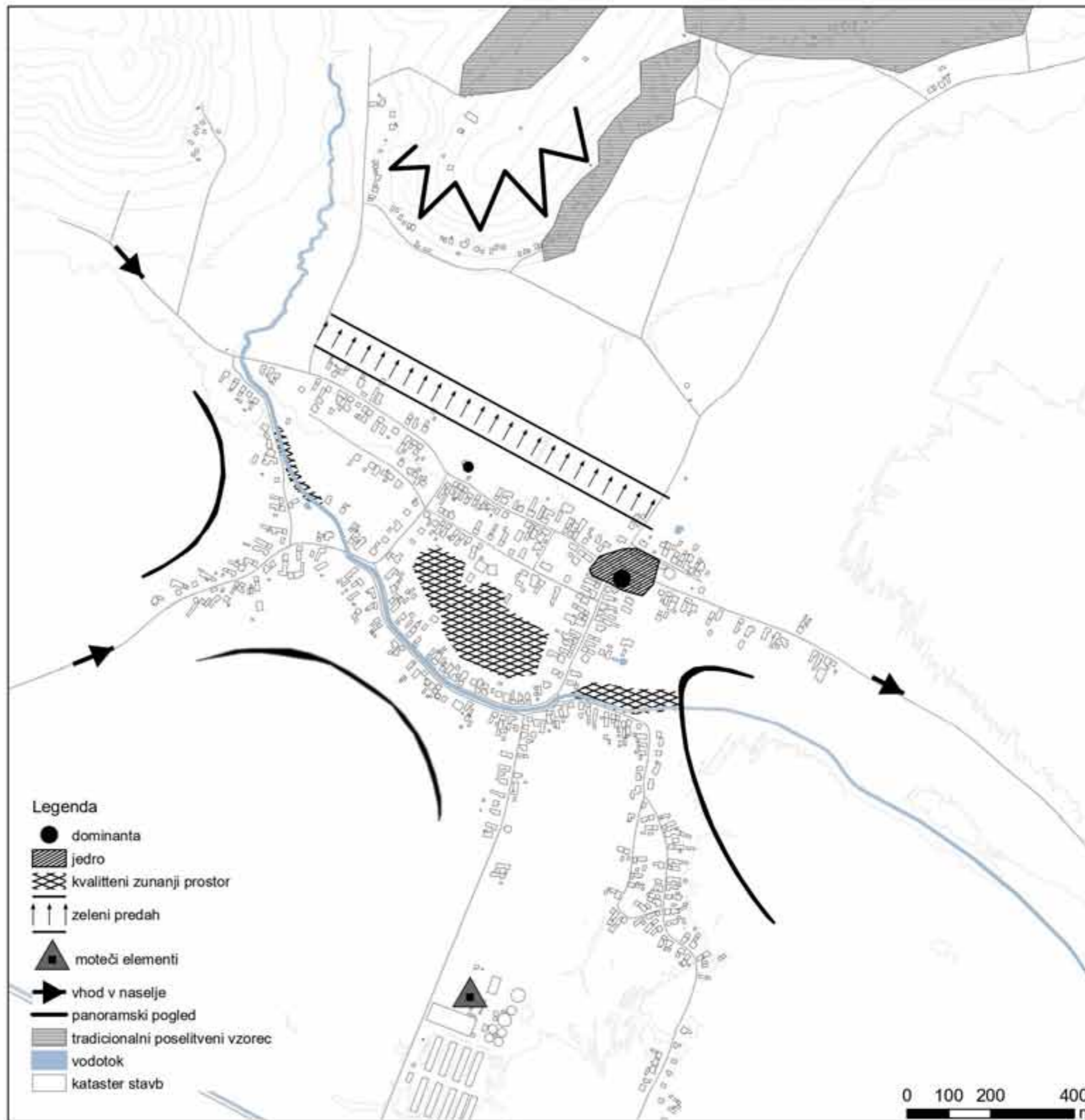
Na J robu naselja teče reguliran Bukovniški potok, ki občasno poplavlja. Med polji na ravnini se pojavljajo redki melioracijski jarki.

Južni rob naselja omejuje večja mejica. Mejice se nahajajo tudi v Dobrovniških gorica in predstavljajo parcelno mejo. Na S se razprostira sklenjen gozd.

Vizualna analiza

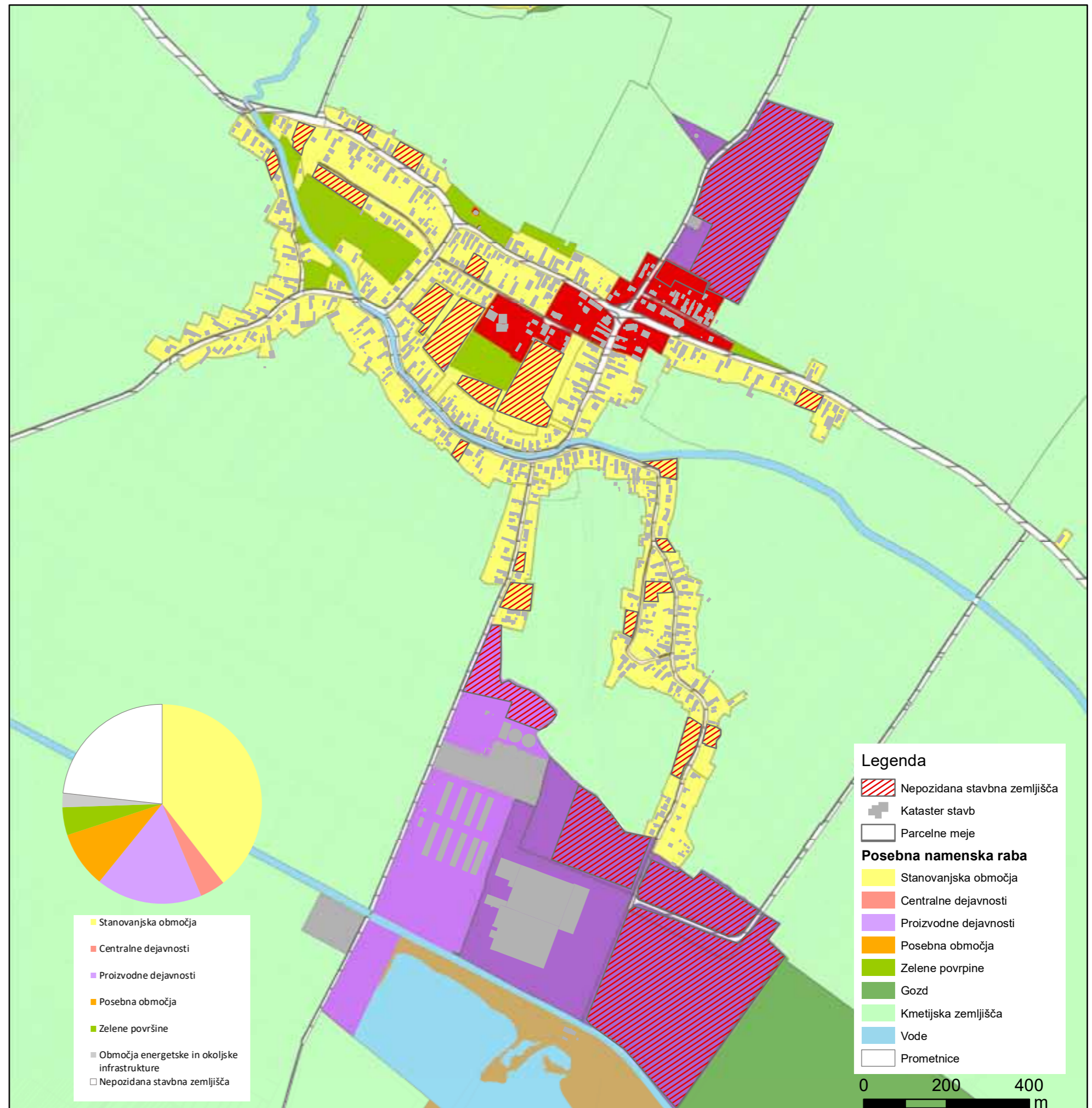
Glavni vhodi oziroma izhodi v naselje Dobrovnik so iz smeri Moravskih Toplic, Beltincov in Lendave. Ob vstopih v naselje so stanovanjske stavbe ob glavnih cestah, osrednji del naselja pa je krožne oblike z zelenimi športnimi površinami v sredini. Ob tem predstavljajo kvalitetne zunanje zelene površine še pas ob vodotoku, kjer je urejena sprehajalna pot. Trško jedro tukaj ni umeščeno v sredino naselja, temveč je nekoliko umaknjeno na vzhod, od koder se regionalna cesta nadaljuje v smeri Lendave. Jedro naselja predstavlja cerkev Sv. Jakoba, ki glavna dominantna naselja. Med severnim robom in Dobrovniškimi goricami je območje kmetijskih in travniških površin, kamor se gradnja stanovanjskih in gospodarskih objektov ne bi smela širiti, v koliko želimo obdržati pogled na gorice in panoramski pogled na naselje iz gor. Dobrovniške gorice predstavljajo tudi območje klasične gradje z zidanicami, kjer je potrebno omejiti gradnjo večjih stanovanjskih objektov, če želimo obdržati kulturno krajino. Na ugozadnem robu Dobrovnika objekti bioplinarne in perutninske farme, kljub razmeroma nizkim stavbam, predstavljajo z klasičnimi industrijskimi poslopji, moteč element v naselju.

Namenska raba prostora in nepozidana stavbna zemljišča

Dobrovnik je naselje zveznate oblike, ki ga obdajajo večje odprte površine kmetijskih zemljišč. Naselje je ob prometnicah pozidano s samostojnimi stanovanjskimi stavbami, večja prosta stavbna zemljišča namenjena gradnji stanovanjskih stavb so v osrčju naselja. Manjše parcele, kjer bi lahko zgradili po eno samostojno hišo pa so predvsem na jugovzhodu in sverozahodu. Skupno je v Dobrovniku še 38,7 km² nepozidanih stavbnih zemljišč, pri čemer je v naselju predvidena velikost parcele vsaj 900 m², v goricah pa 400 m². K veliki površini nepozidanih zemljišč priporeta dve predvideni industrijski coni, ena na jugu, kjer že obratuje piščančanja farma, bioplinarna ter vzgoja cvetja. Ter druga na severu, kjer še ne stoji noben objekt.

Stanovanjska območja	748172 m ²	52%
Centralne dejavnosti	72894 m ²	5%
Proizvodne dejavnosti	578394 m ²	22%
Posebna območja	152158 m ²	12%
Zelene površine	75134 m ²	6%
Območja energetske infrastrukture	24793 m ²	2%
Območja okoljske infrastrukture	13292 m ²	1%
Skupaj stavbna zemljišča	1664837 m ²	100%
Nepozidana stavbna zemljišča	386880 m ²	23%

SWOT analiza

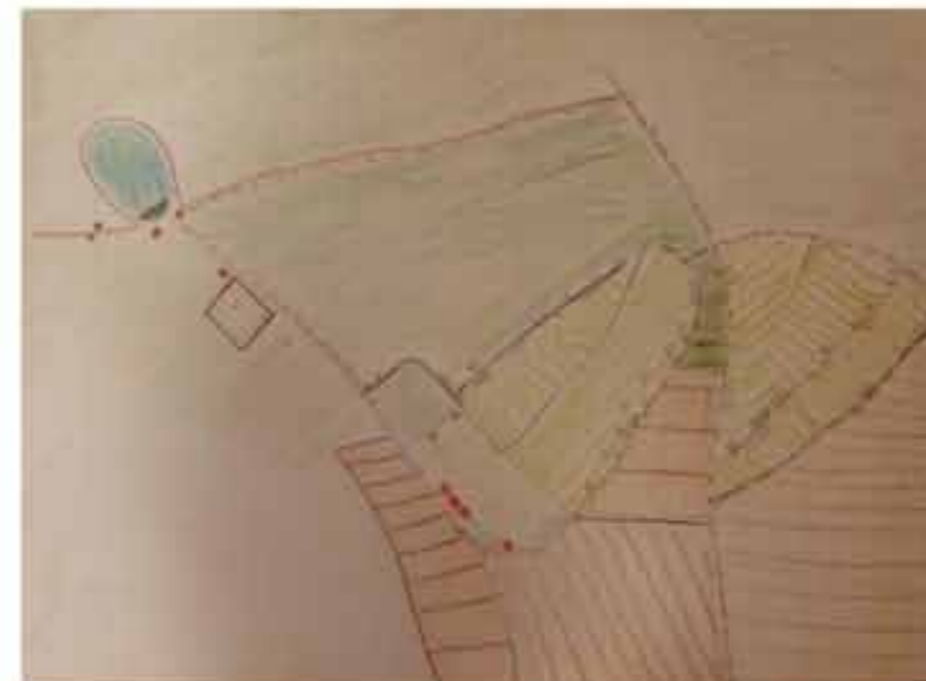
Prednosti	Slabosti
Dobra prometna povezanost, hiter dostop do avtoceste, avtobusna postajališča	Prisotnost industrijskih obratov
Prisotnost centralnih dejavnosti	Zaraščanje vinogradniških površin
Možnosti zaposlitve v industriji v samem naselju	Širitev naselja na kmetijske površine
Naselje je strnjeno	Opuščanje kmetijsko-gospodarskih poslopij
Enotni tip gradnje in tradicionalni poselitveni vzorec	Staranje prebivalstva
Dvojezična osnova šola	Nizka stopnja delovne aktivnosti
Bližina regionalnih središč	Nizka gostota prebivalstva
Urejene rekreacijske površine	Visoka stopnja delovane migracije
Kvalitetne kmetijske površine	Neurejena okolica gramoznice
Čistilna naprava	
Priložnosti	Nevarnosti
Možnosti razvoja turizma in drugih dopolnilnih dejavnosti	Razvoj v spalno naselje
Razvoj centralnih dejavnosti	Širjenje industrije na kmetijske površine
Zagon podjetništva	Odseljevanje prebivalstva
Ureditev okolice gramoznice	Širjenje poselitve na kmetijske površine
Povezovanje s sosednjimi občinami	Pojav stalnih bivališč v Dobrovniških goricah
Krepitev javnega prometa	
Možnost mednarodnega povezovanja	
Naravovarstveni projekti v povezavi z območjem Natura 2000	
Razvoj kmetijske in gospodarske cone	

Koncept razvoja naselja

Naselje Dobrovnik ima, kot središče istoimenske občine, sicer šolo, vrtec, cerkev, pošto in trgovino, a prebivalci nimajo prostora, kjer bi bilo mogoče druženje večje skupine. Zato je v konceptu predvidena gradnja kulturnega doma, ki bi bil umeščen ob osnovno šolo. Na severo-vzhodu je prav tako novo območje namenjeno centralnim dejavnostim, kjer je predvidena gradnja gasilskega doma. V primeru potreb po novih stanovanjskih zgradbah, bi se poselitev usmerjala v nepozidan del v osrednjem delu naselja. Pred gradnjo novih stanovanjskih objektov, bi se spodbujala obnova starih, zapuščenih kmečkih hiš in sprememba namembnosti opuščenih gospodarskih poslopij v stanovanjske enote.

Na območju Dobrovniških goric večjih posegov ni predvidenih. Predvsem bi se spodbujala obnova zapuščenih vinogradov in ohranjanje počitniških zidanic. Ob lokalni cesti proti Bukovniškemu jezeru bi se uredilo manjše število poslovnih objektov, katerih namembnost bi bila delovanje kmečkega turizma in ponudba lokalne hrane. Med vinogradi je speljana kolesarska pot, katere končni cilj je Bukovniško jezero.

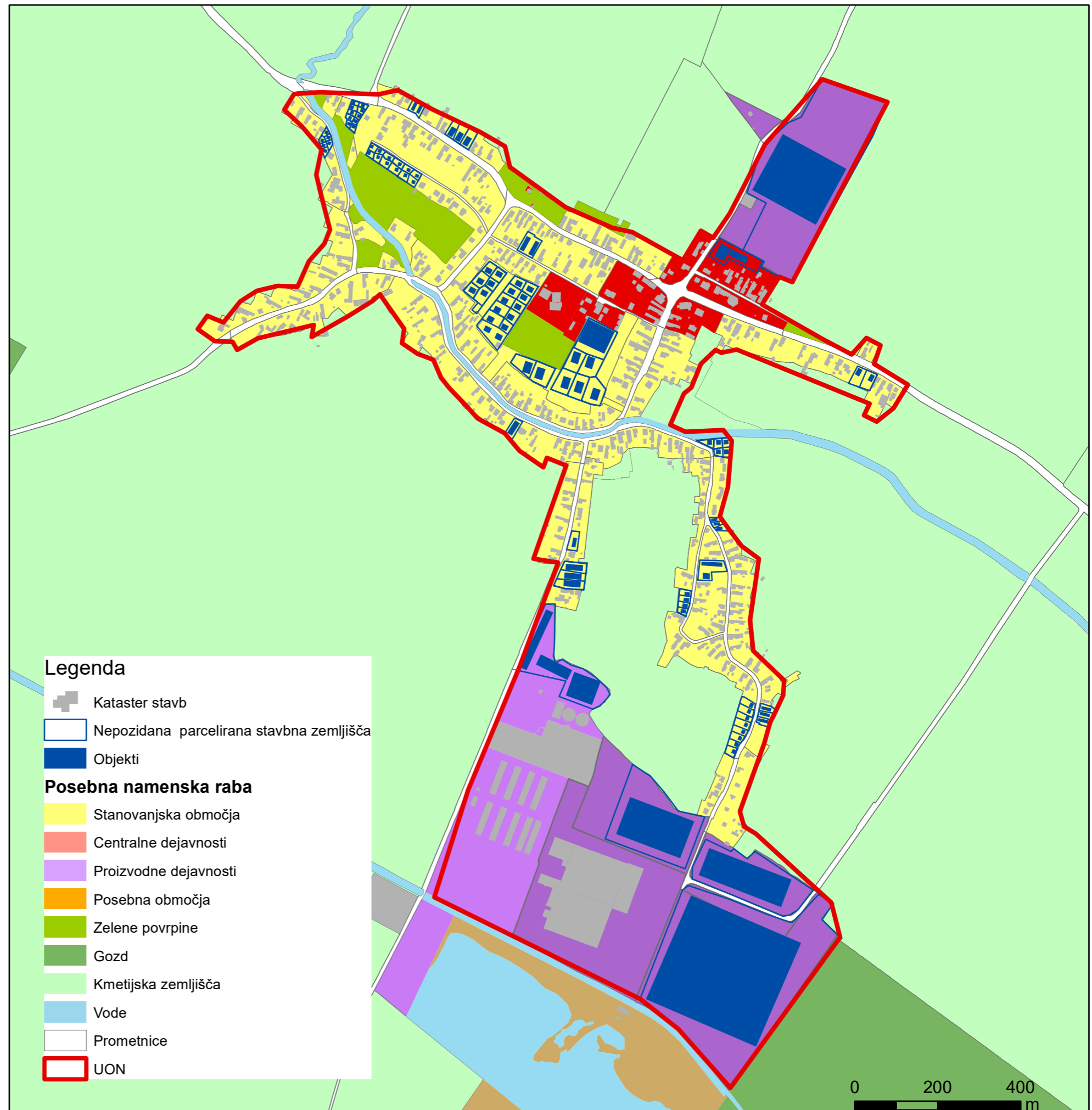

Ureditveno območje naselja in prikaz pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč v naselju Dobrovnik

Ureditveno območje naselja v Dobrovnik predstavlja že obstoječe površine, ki so namenjene stanovanjski gradnji in manjšim delom trenutno kmetijskih površin, ki imajo stik z parcelnimi mejami že obstoječih gradbenih parcel ali mejijo na cestno omrežje. Širitev naselja je napovedana, na prazne parcele znotraj naselja in kot nadomestnja gradnja, na mesta, kjer so postavljeni zapuščeni kmetijsko – gospodarski objekti.

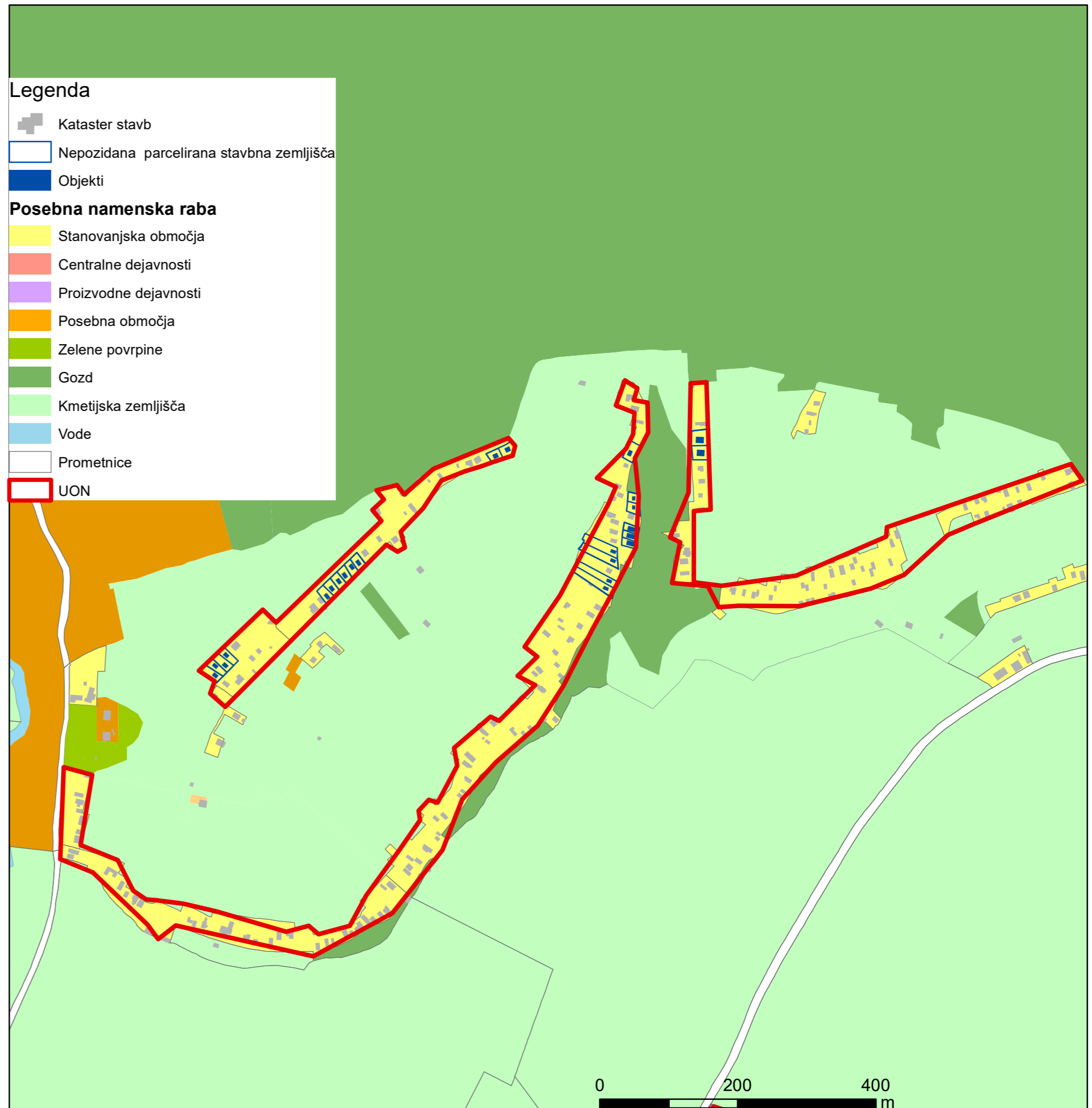
Na južnem delu naselja je predvidena širitev Gospodarsko - obrtno cone Dobrovnik, predvsem z dodatnimi objekti za obratovanje živinorejskih obratov in dodatnih rastlinjakov.

V SV je predvidena izgradnja novega gasilskega doma. V osrednjem delu je predvidena širitev dvojezične osnovne šole. Vsi ostali dodani objekti predstavljajo enodružinske prostostoječe objekte.

Ureditveno območje naselja in prikaz pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč v naselju Dobrovniške gorice

V Dobrovniških goricah ni napovedana širitev za gradnjo stalnih prebivališč, zaradi želje po ohranjanju pokrajinskega tipa. Parcele, ki so trenutno namenjene zazidavi so edine, kjer bi v prihodnosti lahko postavljali nove ali nadomestne objekta. Objekti so lahko samo začasna oz. občasna prebivališča brez hišnih števil. Grožnja razširitve UON v Dobrovniških goricah je pojav stalne naselitve in ne samo vinogradniških zidanic. Ureditveno območje naselja Dobrovniške gorice je razdeljeno na tri dele, kakor je strnjena obstoječa gradnja. Dobrovniške gorice nimajo potrebe, ker načrtujemo večjo širitev Dobrovnika.

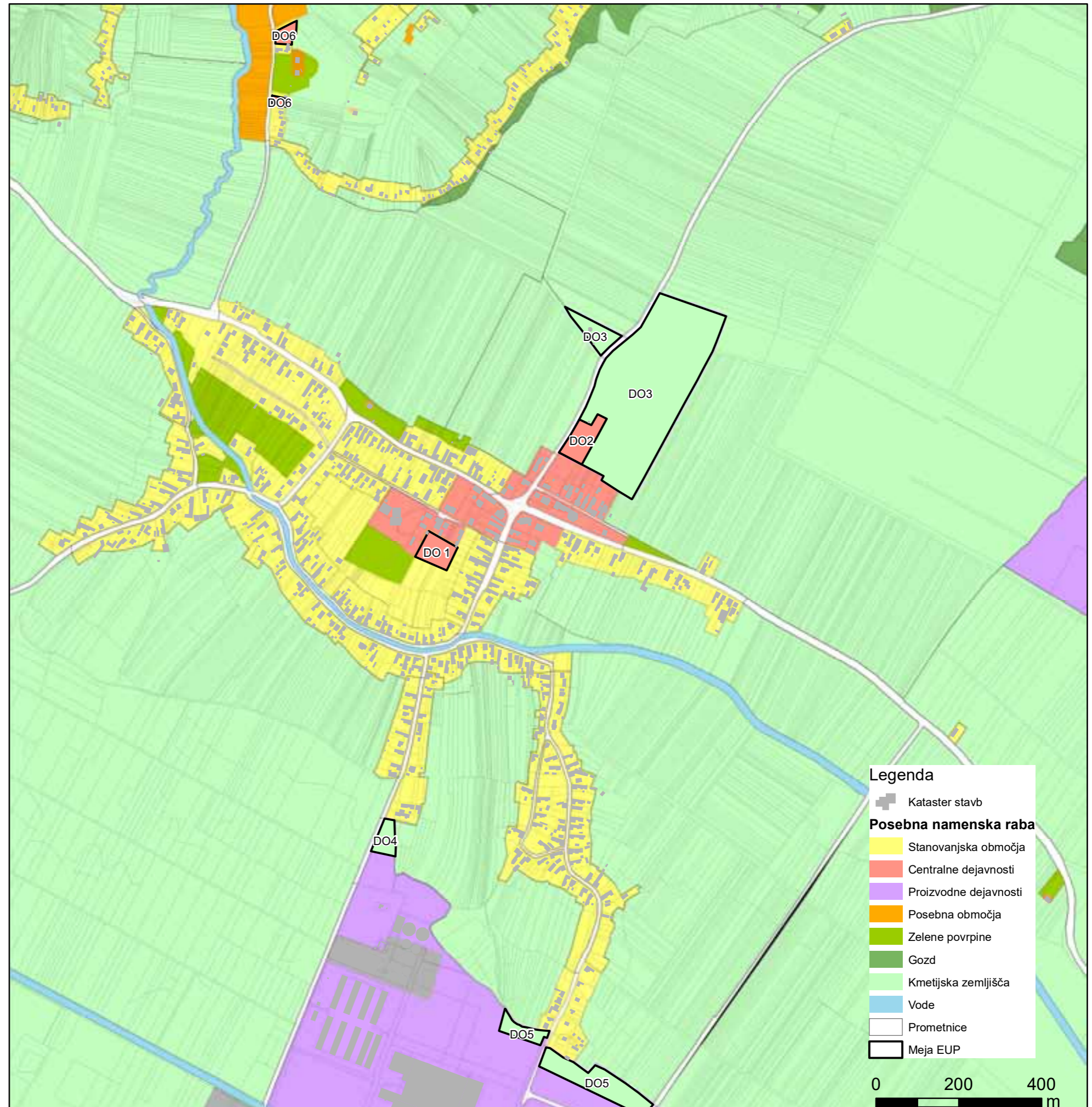
Namenska raba prostora, nepozidana stavbna zemljišča in UON

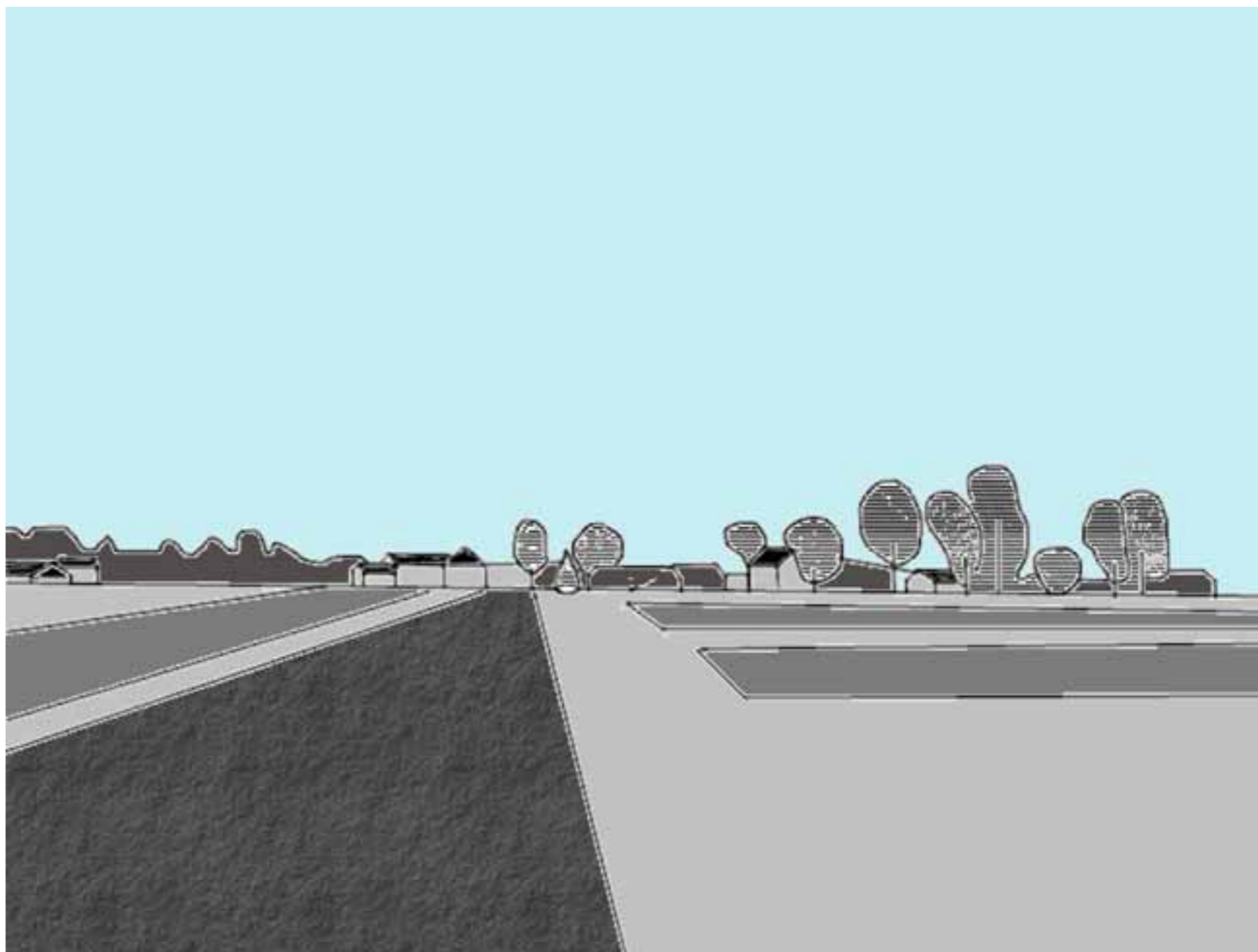
Naselje Dobrovnik ima v podrobni namenski rabi predvidenih še zadostno površino za gradnjo stanovanjskih objektov, prav tako so prebivalci že pričeli z prenovo gospodarskih poslopij v stanovanjske enote. Središče naselja predstavlja območje s cerkvijo in trgovino, manjka pa prostor, kjer bi bilo omogočeno druženje večjega števila prebivalcev. Zato je pod EUP DO1 predvidena izgradnja kulturnega doma, ki leži v bližini osnovne šole. Ker je Dobrovnik središče istoimenske občine in največje naselje v občini je predvidena gradnja gasilskega doma (DO 2) na SV robu naselja. V prostor je umeščen predvsem tako, da je omogočen enostaven dostop do glavnih prometnic.

Za podeželsko naselje je v Dobrovniku predvidenih veliko površin za industrijo, ki pa niso koncentrirane le na JV območje ob gramoznici, temveč tudi na SV naselja. Zaradi koncentriranja industrijskih in proizvodnih dejavnosti, se predvidena industrijska območja na SV spremenijo nazaj v kmetijske površine (DO 3). Del površin predvidenih za industrijo je spremenjen v kmetijske površine tudi na JV. S tem bi ustvarili predah med stanovanjsko gradnjo in industrijskimi objekti.

Na območju Dobrovniških goric so po robovih predvidene stanovanjske površine za začasno bivanje, kar omogoča gradnjo manjših objektov in zidanic ter pripomore k ohranjanju kulturne krajine. Prav tako so ob cesti proti Bukovniškemu jezeru posebne površine namenjene turizmu, pri čemer pa je gradnjo treba usmerjati tako, da bodo posegi v prostor čim manjši, ter da se bodo ohranjale naravne in kulturne kakovosti prostora. Ob cesti proti jezeru so na novo umeščne površine namenjene lokalni proizvodni dejavnosti, kot so kmečki turizem (DO 6).

Predlagana namenska raba	Površina
Centralne dejavnosti	17090 m ²
Kmetijske površine	120890 m ²
Skupaj	137980 m ²

Naselje Ivanci

Meta Cerkovnik, Maruša Škerl

Opis naselja Ivanci

Ivanci (madžarsko Zalaivánd) so eno izmed 28 naselij v Občini Moravske Toplice.

Ivanci ležijo na skrajnem južnem delu občine vzhodno od Mlajtincev, na ravnini z nadmorsko višino 179 m. Površina naselja je približno 4,38 km². Čez naselje poteka glavna cesta v smeri vzhod – zahod. Skozi naselje poteka tudi kolesarska pot. Na severnem delu naselja leži gramoznica Ivanci, znotraj naselja pa najdemo še dve jezeri in sicer na zahodni strani in na južni. Na vzhodnem robu naselja je večja gozdna površina.

Danes ima naselje po podatkih Statističnega urada Republike Slovenije (SURS) 232 prebivalcev. Glavna stičišča naselja predstavljata gasilski dom in cerkev, ki ležita ob glavni cesti ter krajevna skupnost na južnem delu naselja. Največ objektov v naselju je bilo zgrajenih med letoma 1946 in 1960. Od leta 1991 se je zgradilo le 5 novih. Karakter naselja je miren in tih. V okolici je veliko zelenih površin ter odprtih pogledov.

Na karti desno je prikazano stanje iz Franciscejskega katastra med letoma 1858 in 1860. Zasnova naselja je od takrat ostala dokaj nespremenjena. Glavna cesta se je ohranila, prav tako tudi zasnova zemljiških parcel. Večje razlike je opaziti z vidika pozidanosti parcel. Lahko rečemo, da se je pozidava enakomerno razširila na vse strani.

Prikaz zemljiškega katastra iz leta 1858

Umestitev Ivancev v širši prostor

Letalski posnetek naselja Ivanci

Pogled na zahodni del naselja

Demografska analiza naselja

Demografska analiza je namenjena predstavitvi demografskih razmer na območju naselja Ivancev. Le ta se uvršča med naselja, kjer število prebivalcev rahlo pada. Območje je redkeje poseljeno, gostota pa se je zaradi postopnega zmanjševanja števila prebivalcev zmanjšala - zaradi negativnega naravnega prirastka in prevlade odseljevanja.

Zadnji dostopni podatki o naselju so podani za leto 2021. Skupaj je naselje imelo 235 prebivalcev, od tega 119 žensk in 116 moških. Pri starostni sestavi je največ prebivalcev starih med 15 - 64 let. Gostota naseljenosti je za leto 2021 znašala 53,8. Leta 2008 je bilo vseh prebivalcev skupaj 251, kar je za 16 prebivalcev manj kot 13 let kasneje.

Delovno aktivnih prebivalcev nad 15 let v Ivancih je po zadnjih podatkih 203. Vseh prebivalcev nad 15 let je prav tako 203, ti številki se torej ujemata. Iz spodnjega grafikona je opazen trend povečevanja števila prebivalcev nad 15 let, pri čemer pa se število delovno aktivnih prebivalcev znižuje.

Leta 2011, 2015 in 2018 je imelo povprečno gospodinjstvo v naselju Ivanci 2,9 članov. Povprečna velikost gospodinjstev v naselju z leti pada, leta 2021 je bila namreč povprečna vrednost 2,6 članov na gospodinjstvo. Istega leta je bilo v naselju zabeleženih skupaj 89 gospodinjstev. Najbolj pogosta so gospodinjstva z enim, dvema ali trem članom.

Po izobrazbeni strukturi ima največji delež srednješolska izobrazba. Število prebivalcev z osnovnošolsko izobrazbo ali manj izrazito pada. Število prebivalcev z srednješolsko izobrazbo pa se rahlo veča. Izrazito pa se veča število prebivalcev, ki imajo višješolsko, visokošolsko izobrazbo.

Vir podatkov:
 Prebivalstvo po naseljih, SURS, 2022.
 Izobrazbena struktura po naseljih, SURS, 2022.
 Število aktivnih prebivalcev po naseljih, SURS, 2022.
 Število gospodinjstev po naseljih, SURS, 2022.

Komunikacije v naselju Ivanci

Prometne komunikacije v naselju so dokaj preproste. Skozi naselje pelje glavna cesta v smeri vzhod - zahod. Zahodno od naselja nas cesta pelje v smeri Moravskih Toplic, vzhodno pa v smer avtocestnega uvoza. Na glavno cesto se iz strani priključujejo stranske ceste. Naselje ima 4 glavna križišča. Tri od teh so oblikovana v trikotno obliko. Mirujoč promet najdemo le na skrajnem južnem delu naselja ob objektu krajevne skupnosti.

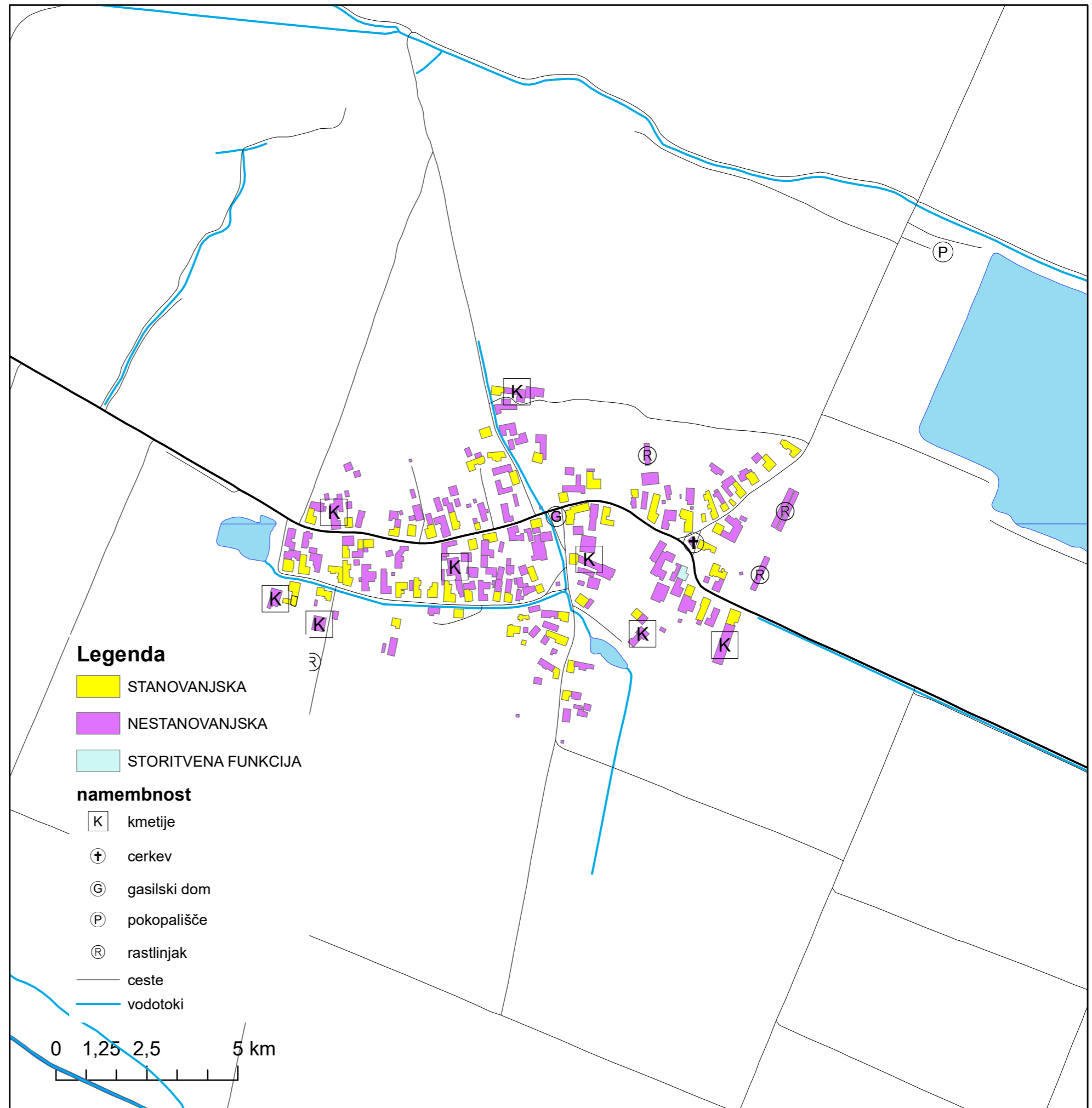

Namembnost objektov

Na karti je prikaz namembnosti objektov v naselju Ivanci. Prikazali smo stanovanjske in nestanovanjske objekte in označili posamezno namembnost objektov v naselju.

V naselju je vsega skupaj 922 objektov. Od tega jih je 644 evidentiranih za nestanovanjsko rabo, 277 pa za stanovanjsko rabo. Poleg tega je še en objekt namenjen storitveni dejavnosti, saj se tam nahaja frizerski salon.

Na karti smo označili še posebne namembnosti objektov. Ker ima pokrajina izrazito kmetijski značaj, in ker prav tako kmetije prevladujejo tudi v obravnavanem naselju, smo označili vse objekte, namenjene kmetijski rabi. Malo izven naselja se nahaja pokopališče, v centru naselja gasilski dom. V naselje je umeščena cerkev. Na obrobju vasi se nahaja tudi več rastlinjakov, ki smo jih označili zaradi vidne vloge v naselju.

Dejanska raba kmetijskih zemljišč

Karta prikazuje dejansko rabo kmetijskih zemljišč v naselju Ivanci. Na karti smo prikazali njivske površine, rastlinjake, sadovnjake, travniške površine, gozd, pozidane površine in vodne površine.

Skoraj polovico območja zasedajo njivske površine, saj je relief izrazito ravninski. Okoli naselja (prikazan s katastrom stavb) se nahaja pas sadovnjakov in travniških površin. Na obrobni delih Ivancev se nahaja tudi več rastlinjakov, ki so površinsko precej veliki. V naselju se nahajata dva manjša jezera, v bližini se nahaja večja vodna površina – gramoznica.

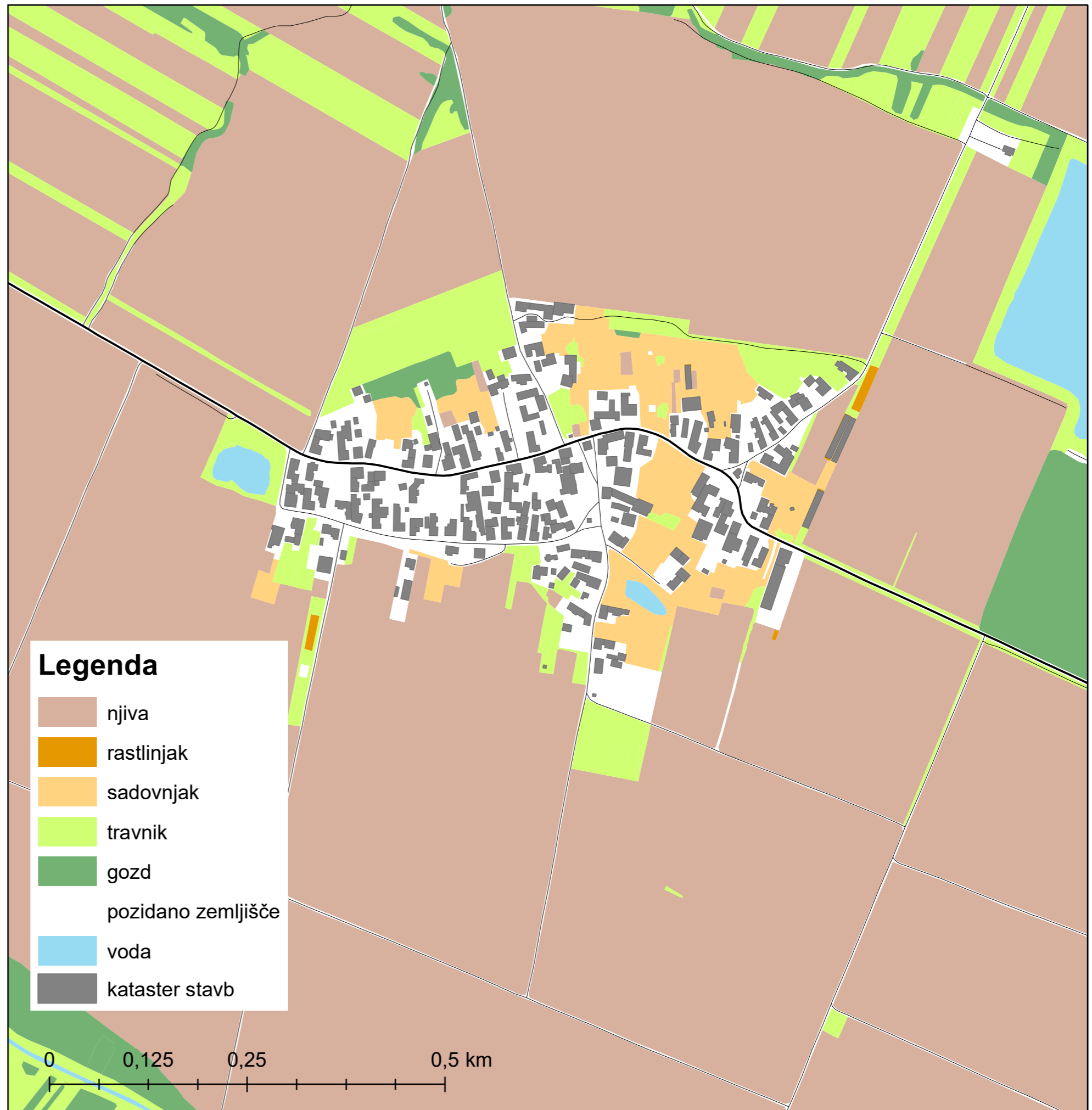
Okoli naselja se na vse strani raztezajo njivske površine. Le te segajo do naslednjih travniških ali gozdnih površin.

Poleg karte je prikazan grafikon iz katerega so razvidni odstotki posameznih površin dejanske rabe. Vse površine se nanašajo na naselje Ivanci. Na obravnavanem območju je največ njivskih površin, nato sledijo vodne površine (17%), travniške (14%) in površine sadovnjakov (12%). Še manj je gozdnih površin (7%), pozidanih (1%) in površin rastlinjakov (manj kot 1%).

Deleži površin dejanske rabe

■ njiva ■ rastlinjak ■ sadovnjak ■ travnik ■ gozd ■ pozidane površine ■ voda

Analiza kmetijskega prostora

Karta prikazuje analizo kmetijskega prostora v naselju Ivanci. S to analizo smo želeli prikazati orientacijo njiv, melioracijske kanale, območje gozdov, vrtov in sadovnjakov. Poleg tega so na karti prikazani še vodotoki, ceste in kataster stavb.

Teren v naselju Ivancu je izrazito ravninskega značaja, zato tu prevladuje kmetijska raba tal. Kmetijske površine predstavljajo več kot polovico celotnega analiziranega območja. Okoli strnjenegega naselja se najprej pojavi območje vrtov in sadovnjakov, v namen hitre oskrbe prebivalstva. V naselju se nahaja tudi več rastlinjakov. Takoj nato sledijo že njivske površine. Orientacija njiv se drži lastniške strukture površin. V naselju sta dve manjši jezera, v bližini se nahaja večja gramoznica.

Na karti so prikazani melioracijski jarki. Ti sledijo edinemu vodotoku v naselju, in so tam precej izraziti. Jarki so prekinjeni le, ko sekajo jezera v naselju.

V okolici naselja se razrašča gozd, ki služi kot naravna pregrada, in preprečuje vetrno erozijo. Gozd je prav tako zatočišče, preletni koridor in prehranjevalni habitat za številne živalske vrste.

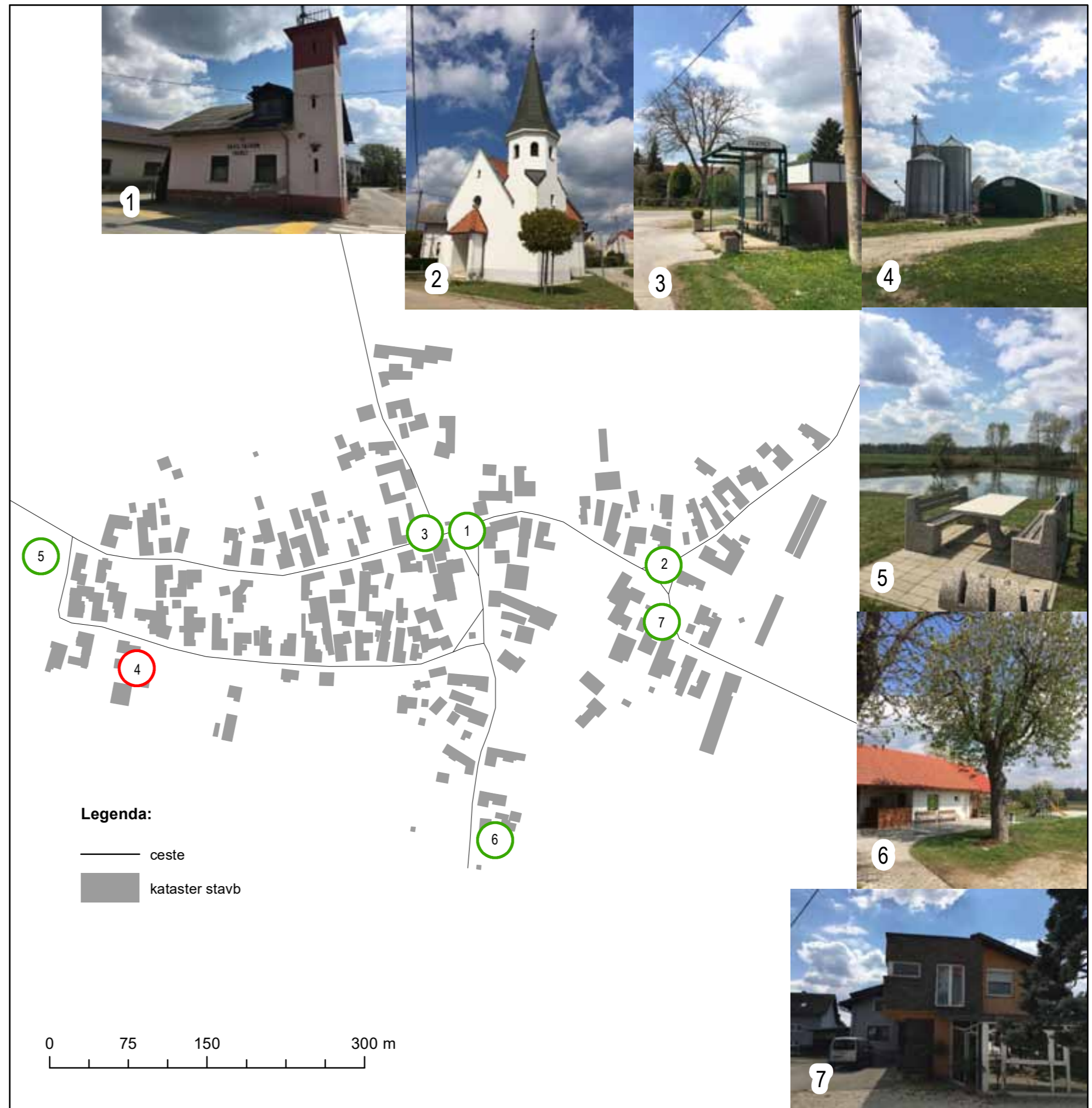

Fotoanaliza naselja Ivanci

Fotoanaliza prikazuje nekatere izstopajoče elemente v naselju Ivanci.

- 1 - gasilski dom
- 2 - urejena cerkev kot "središče"
- 3 - edino avtobusno postajališče znotraj naselja
- 4 - industrijski obrat kot negativna vizualna komponenta v naselju
- 5 - urejena okolica ob jezeru, ki predstavlja prostor za počitek za mimoidoče kolesarje
- 6 - krajevna skupnost s športnim igriščem
- 7 - frizerski studio kot edina storitvena dejavnost v naselju

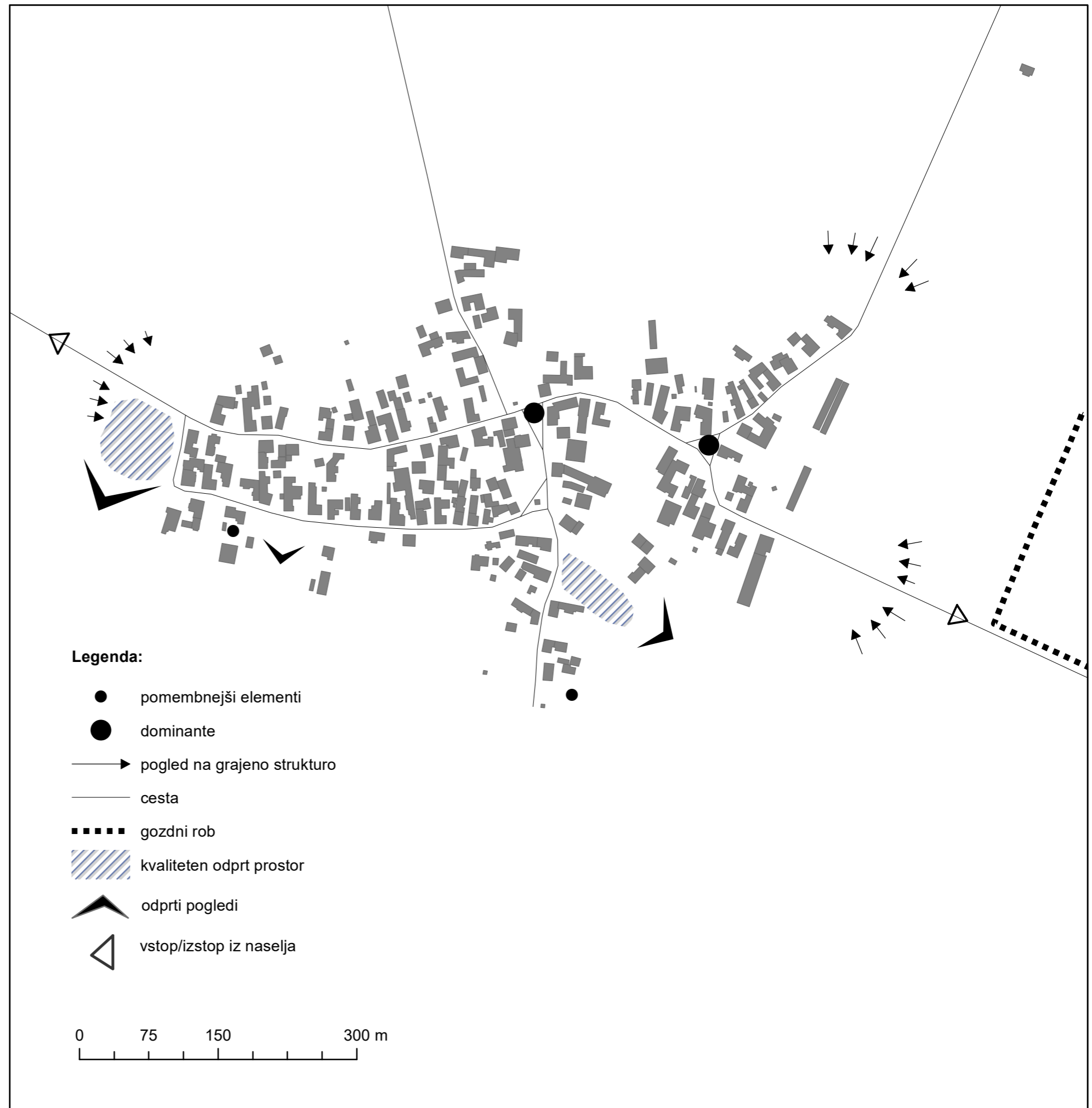
Prikazani elementi predstavljajo stičišča naselja, kjer se dogaja največ javnega življenja. Točke, ki so na karti označene z zeleno barvo predstavljajo pozitivne elemente, z rdečo pa negativne.

Vizualna analiza naselja Ivanci

Na karti smo prikazali ključne vizualne elemente v naselju. Te nam pomagajo pri lažji vizualizaciji prostora.

Pomembnejša elementa v naselju predstavljata stavba in dvorišče krajevne skupnosti na vzhodu in industrijski obrat na zahodu. Kot dominantni sta v naselju cerkev in gasilski dom. Oba stojita v križišču in trenutno delujeta kot dve središnji točki naselja. Vstopi v naselje iz severa, vzhoda in zahoda imajo lep pogled na grajeno strukturo. Vzhodno od naselja se nahaja majši gozd. Na južnem in zahodnem delu naselja ležita jezera z večjo odprto površino, ki predstavljata kvaliteten odprt prostor. Iz teh območji imamo tudi lepe odprete poglede na okoliška polja.

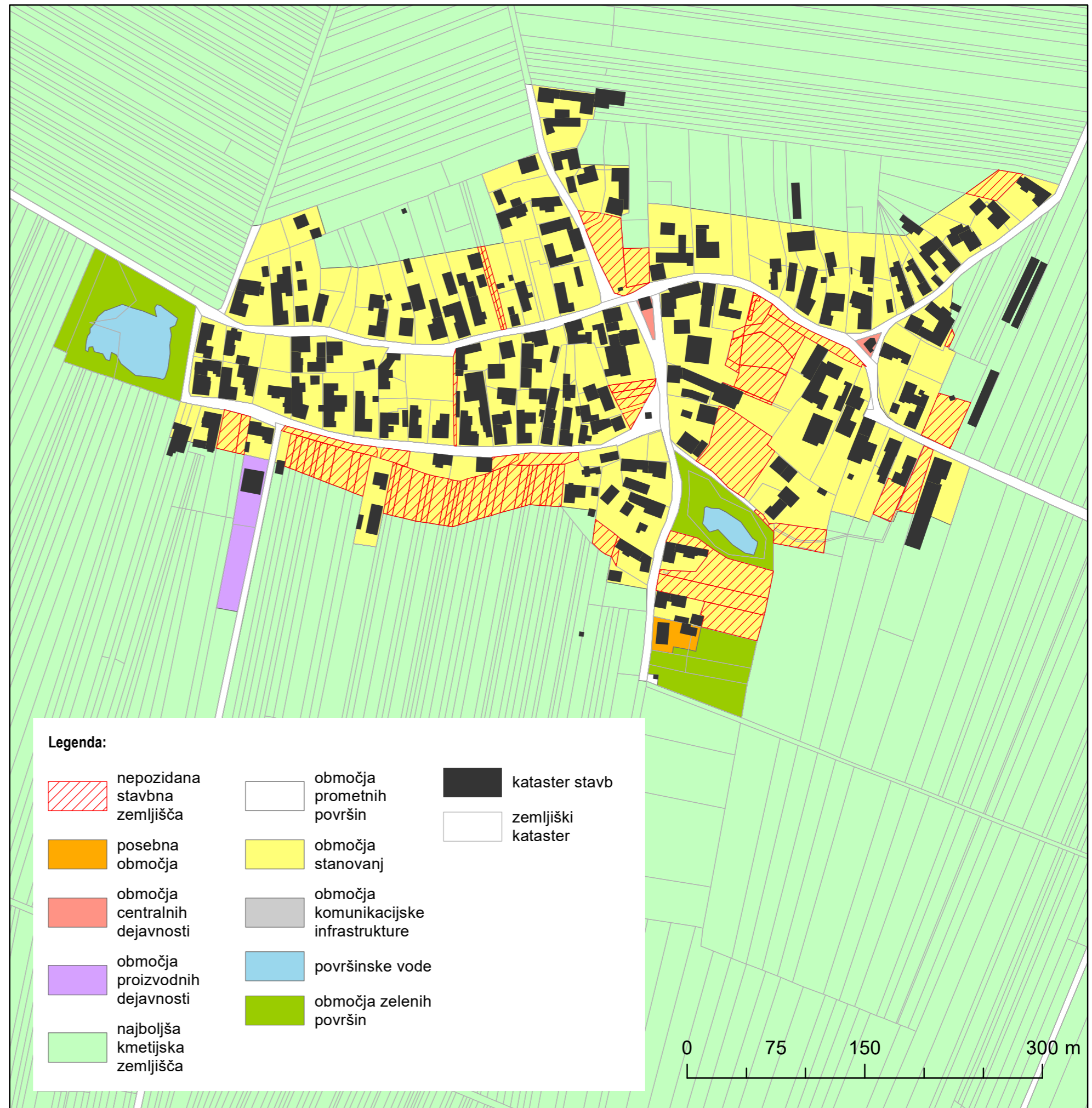
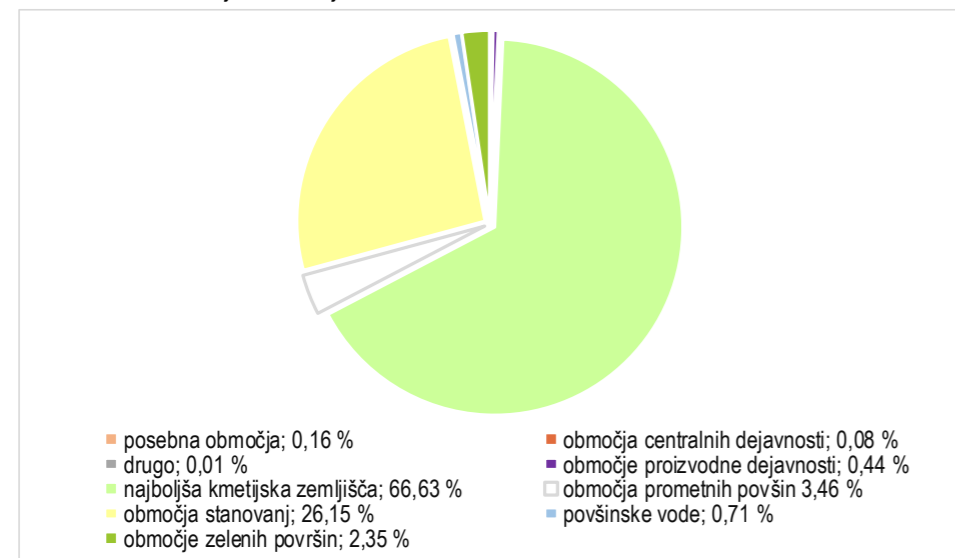
Namenska raba in nepozidana stavbna zemljišča v naselju Ivanci

Na karti je prikazana namenska raba prostora v naselju Ivanci. Poleg tega so označena tudi nepozidana stavbna zemljišča.

Glede namenske rabe prevladujejo kmetijska zemljišča, ki v celoti obdajajo območje stanovanj. Manjši delež namenske rabe predstavljajo prometne površine, ki prepletajo celotno naselje, in območja zelenih površin na jugu in zahodu. Na jugozahodu izstopa območje proizvodne dejavnosti. Najmanjši delež predstavljajo posebna območja na jugu, območja centralnih dejavnosti v središču naselja, območja komunikacijske infrastrukture in površinske vode.

Glede nepozidanih stavbnih zemljišč lahko rečemo, da prevladujejo na južnem robu naselja in na vzhodu v notranjosti.

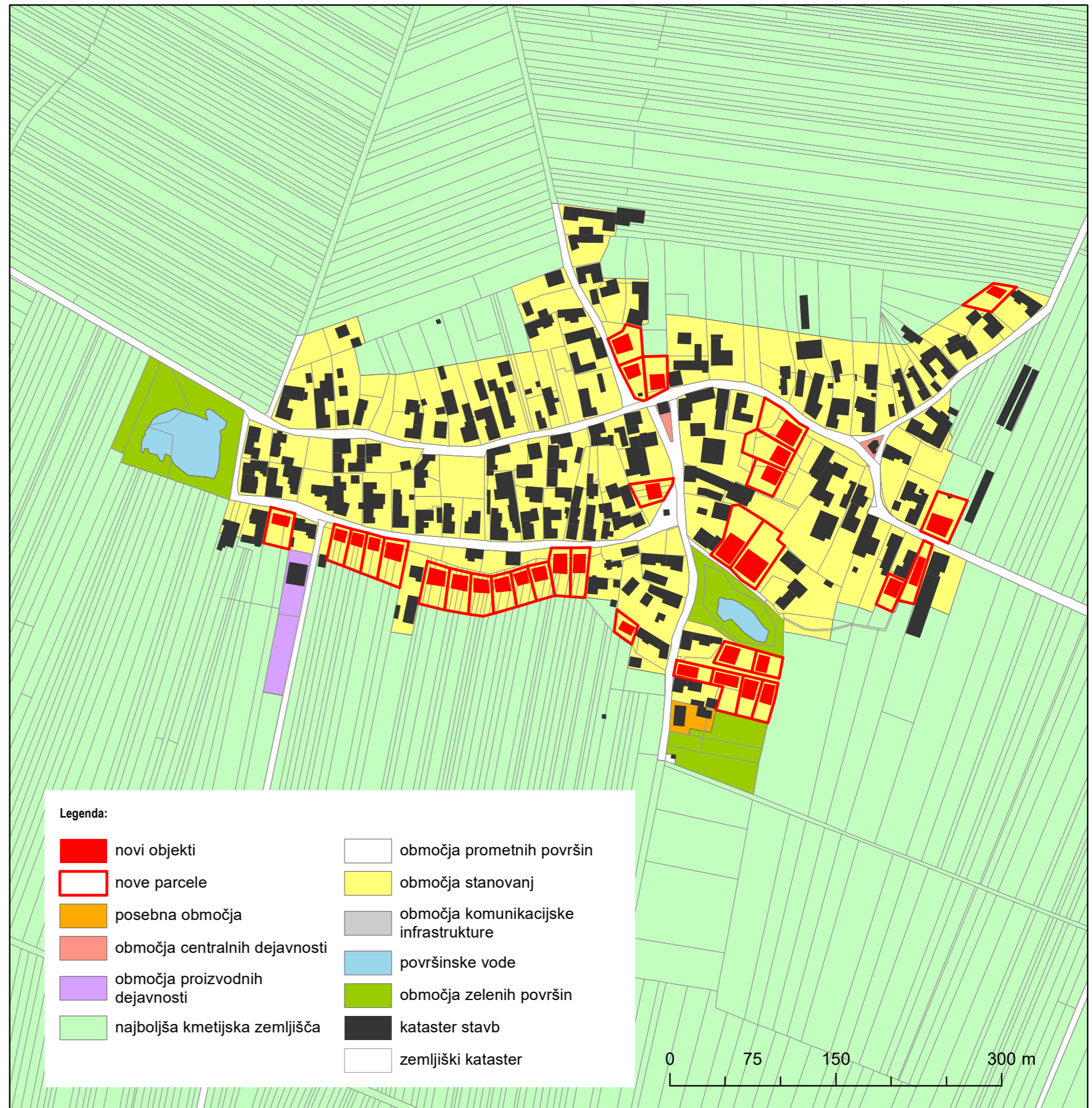
Namenska raba zemljišč v naselju

Prikaz pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč v naselju Ivanci

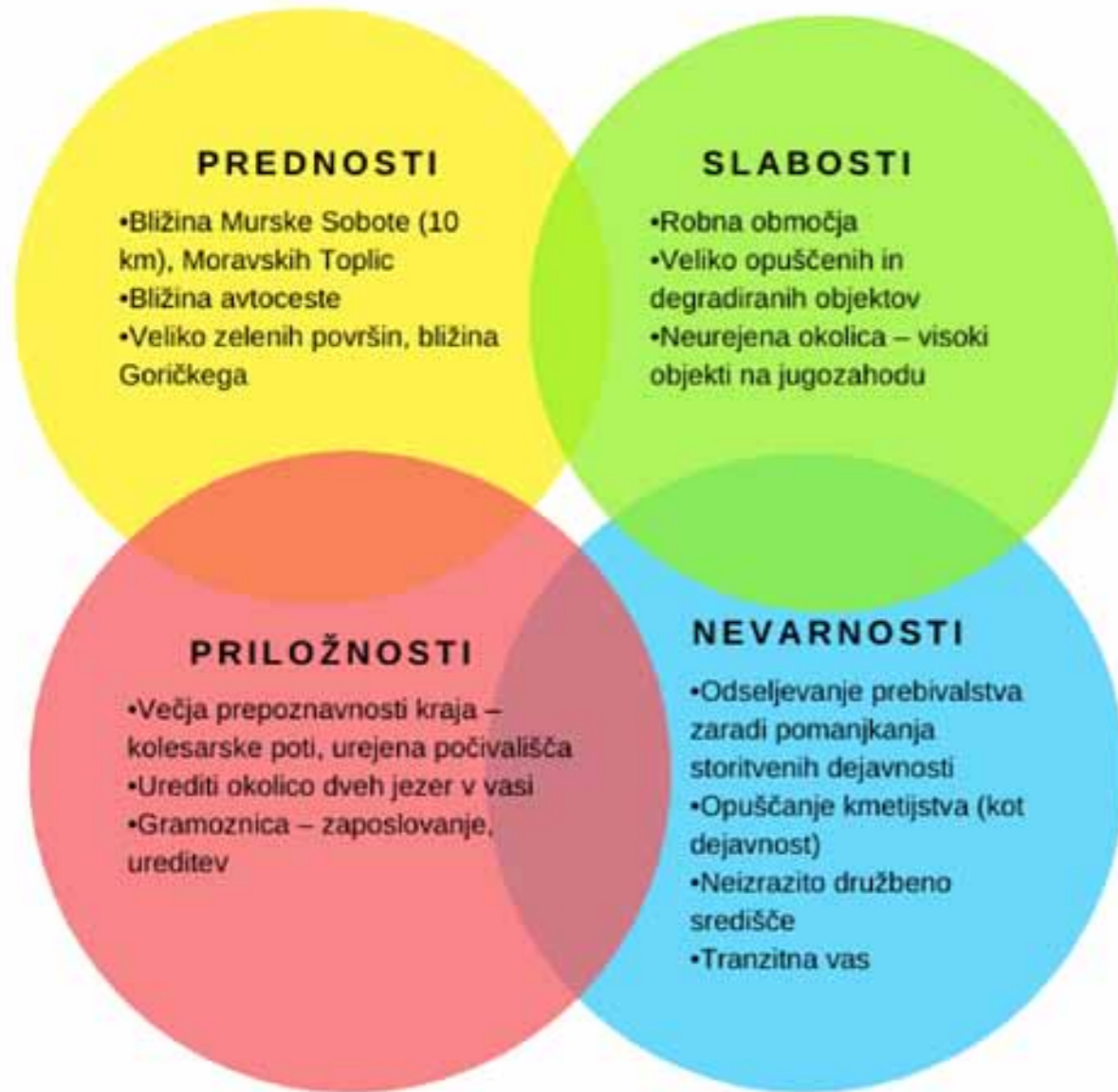
Karta prikazuje simulacijo pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč. Podlaga za opredelitev nepozidanih stavbnih zemljišč je namenska raba tal.

Nepozidana stavbna zemljišča prevladujejo na južnem delu na obrobju naselja in na vzhodu znotraj naselja. Na ta zemljišča smo simulirali postavitev novih zgradb, ki so orientirane na podlagi dostopa s ceste. Tako smo postavili 32 novih objektov. Vsak objekt je praviloma namenjen 4 prebivalcem (ena družina), kar pomeni, da bi s poselitvijo vseh objektov naselili 128 novih prebivalcev.

število novih parcel	32
število novih objektov	32
število novih stanovalcev (4 na objekt)	128

SWOT analiza

V zgornji SWOT analizi smo pregledali značilnosti naselja Ivanci. Le te smo razdelili na prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti. Kot bližino večjih središč bi za naselje izpostavili Moravske Toplice. To je turistično naselje, od Ivancev oddaljeno 6 kilometrov. Le ti predstavljajo velik turistični potencial, ki bi se lahko širili tudi v bližnja naselja. Do Ivancev je speljana kolesarska pot, ki lepo povezuje oba kraja. Če bi povezavo še bolj uredili, prav tako pa prenovili okolico dveh jezer v vasi, bi to lahko bila priložnost za razvoj naselja.

Kot slabost smo prepoznali lokacijo naselja glede na širšo okolico, saj celotno Prekmurje predstavlja tako imenovano robno območje države. V naselju smo opazili tudi nekaj degradiranih objektov, ki pa niso preveč vpadljivi.

Kot nevarnost smo predpostavili odseljevanje prebivalstva zaradi pomanjkanja delovnih mest v okolici, ter neučinkovitost storitvenih dejavnosti. Prav tako se s pojmom odseljevanja povezuje tudi opuščanje kmetijstva, ter obdelovanje skoraj vseh njivskih površin s strani večjih tujih kmetij. Prav tako smo opazili, da naselje nima izrazitega družbenega središča, ter da so Ivanci pretežno tranzitna vas.

Koncept razvoja naselja

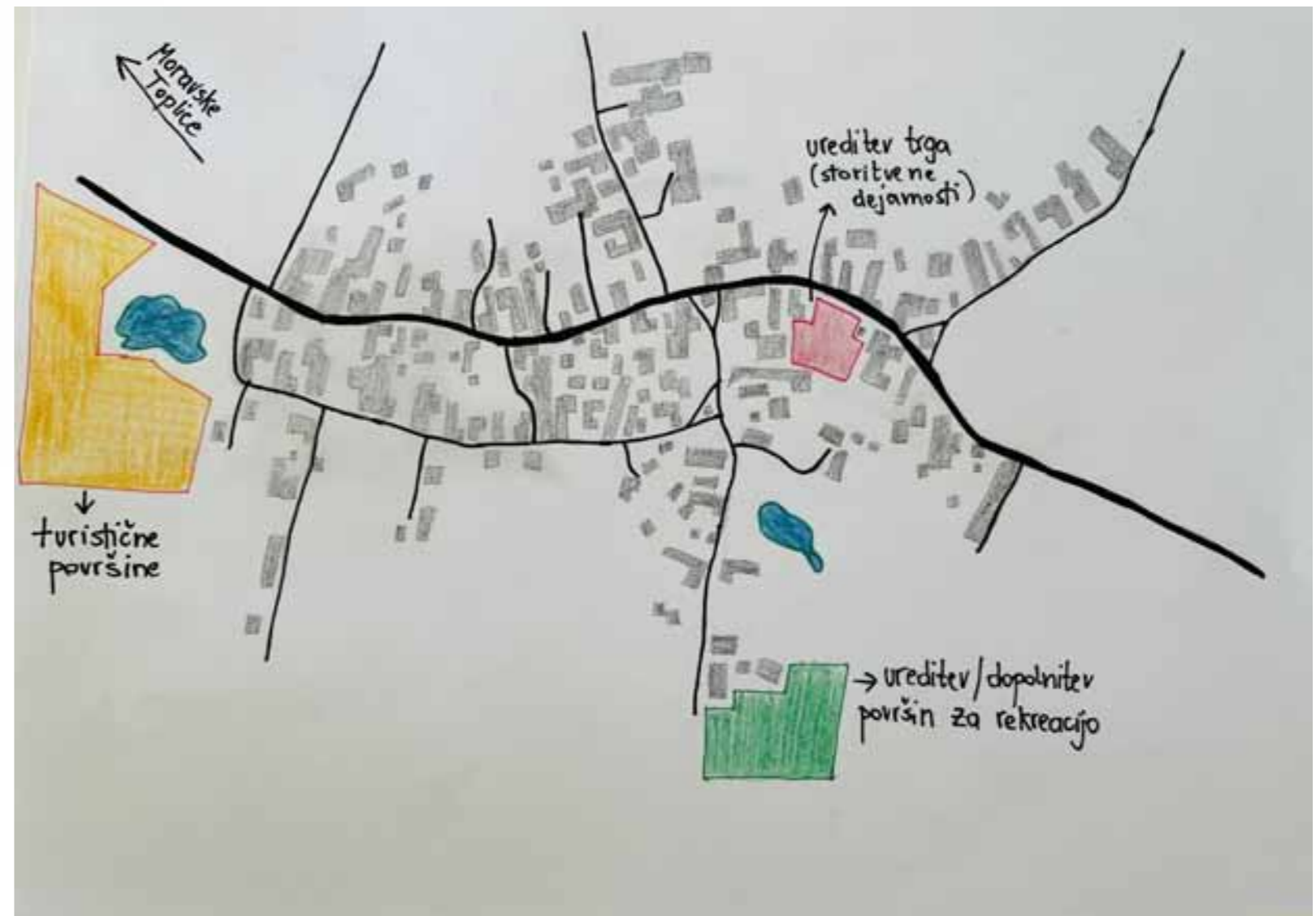
Ivanci so majhno naselje v SV Sloveniji. Ležijo na ravninskem delu, kjer prevladuje kmetijstvo. Hiše v naselju so razporejene ob glavni prometnici, za njimi pa so obdelovalne površine. Poselitev je zgoščena.

Ker se v bližini nahaja turistični naselje Moravske Toplice, glavno prednost za razvoj naselja vidimo v umestitvi turističnih kapacitet. Najboljša lokacija je na zahodu naselja, ki je tudi najbližje turističnemu naselju. V ponudbi bi lahko razvili butični turizem, da le ta ne obremenjuje ruralne okolice in ne spremeni vaše silhuete.

Na jugu naselja se nahaja že precej dotrajano nogometno igrišče. Tu bi umestili površine za rekreacijo in šport. Na to mesto bi lahko dodali še igrišča za druge rekreativne športe, dodali bi zelene površine in lokacijo uredili, da bi bila primerna za druženje.

Ker naselje nima urejenega središča, niti vidnih storitvenih dejavnosti bi na osrednji del naselja umestili trg oziroma center mesta. Tu bi se lahko razvile razne storitvene dejavnosti, posledično bi bilo to območje središče druženja prebivalcev.

Poselitvenih vzorcev ne bi spreminjali, saj je poselitev zgoščena in ne posega v kmetijske površine.

Predlog ureditve naselja Ivanci

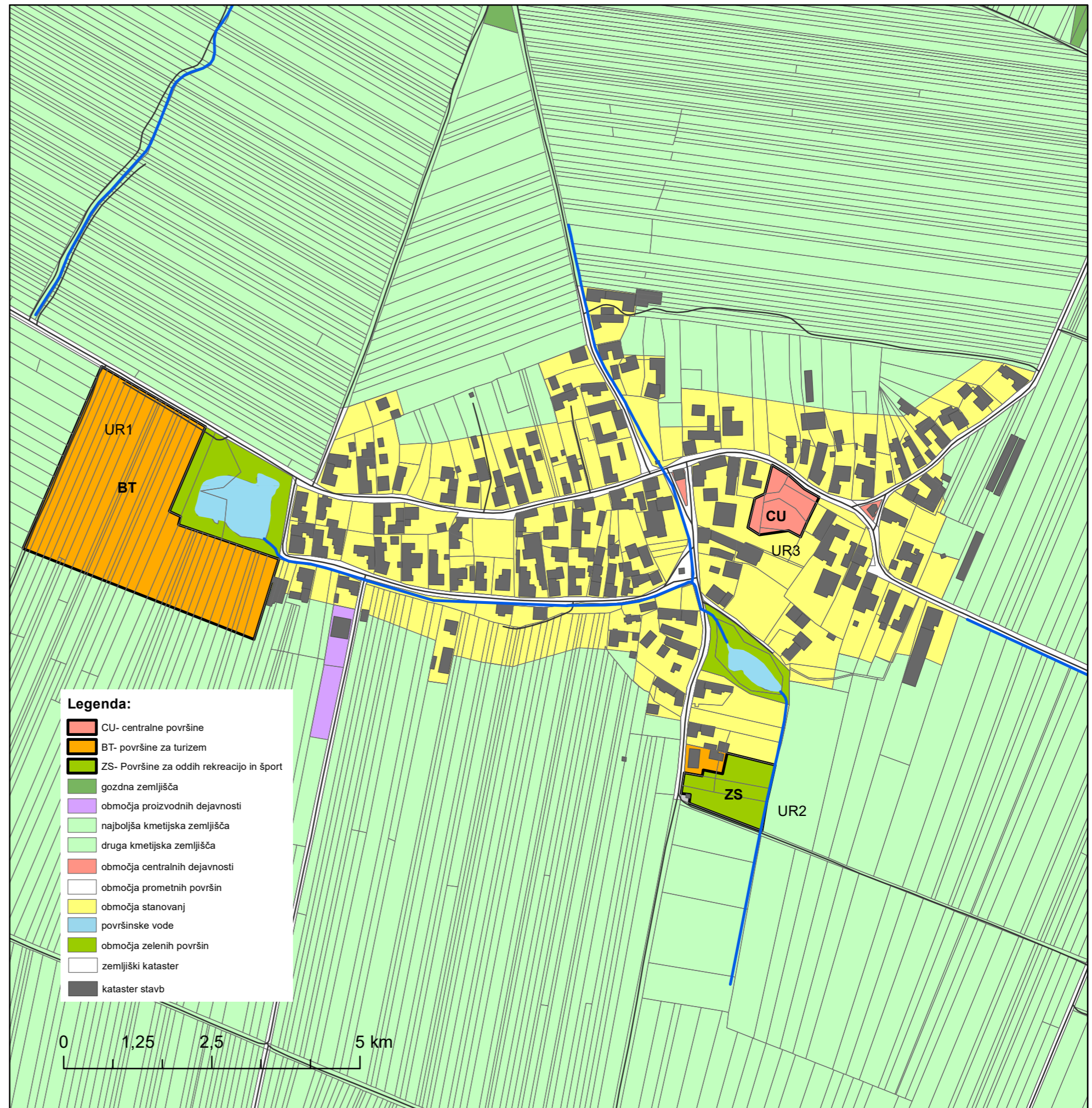
Ivanci so majhno naselje v SV Sloveniji. Ležijo na ravninskem delu, kjer prevladuje kmetijstvo. Hiše v naselju so razporejene ob glavni prometnici, za njimi pa so obdelovalne površine. Poselitev je zgoščena.

Ker se v bližini nahaja turistični naselje Moravske Toplice, glavno prednost za razvoj naselja vidimo v umestitvi turističnih kapacitet. Na obrobju naselja, kjer sledimo cesti proti kopališkemu naselju bi namenili površinam za turizem (UR1 – BT). To so večje zaključene enote, namenjene turistični dejavnosti, s pripadajočimi športnimi objekti.

Na jugu naselja se nahaja že precej dotrajano nogometno igrišče. Tu bi umestili površine namenjene oddihu, rekreaciji in športom na prostem (UR2 – ZS). Torej bi nadgradili že obstoječo in izgrajeno infrastrukturo, ter tako ne bi posegali na najbolj kvalitetna kmetijska zemljišča v okolici.

Ker naselje nima urejenega središča, niti vidnih storitvenih dejavnosti bi na osrednji del naselja umestili površine za centralne dejavnosti (UR3 – CU). To so območja središča naselja ali novih jeder, kjer gre za prepletanje različnih dejavnosti zaradi zagotavljanja vitalnosti in privlačnosti naselja, trgovskih, oskrbnih, storitvenih, upravnih, socialnih, zdravstvenih, vzgojnih, izobraževalnih, kulturnih, verskih in podobnih dejavnosti.

Ureditveno območje	Namenska raba	Površina (m ²)
UR1	BT (Površine za turizem)	31615
UR2	ZS (Površine za oddih rekreacijo in šport)	4183
UR3	CU (Centralne površine)	2888
SKUPAJ		38686

UVOD BARANJA (Hrvaška)

Baranjski prostor se mijenja zadnjih desetljeća. Od prostora opterećenog depopulacijom, deruralizacijom, negativnom statistikom obrazovanja, ekonomskom nestabilnošću, danas se uz prostor Baranje vežu i druge teme – vinarstvo, vinogradarstvo, gastroenologija, gastroturizam, vinske ceste, cikloturizam, arheološki nalazi, industrijska baština i slično. Studentski rad je organiziran tako da u pripremnom periodu istražuju podatke o prostoru te se na terenskom radu fokusiraju na određene teme i percepciju prostora.

Studenti iskušanu metodologiju istraživanja prostora primjenjuju i na poznatom i na nepoznatom teritoriju. Slovenski studenti u posjetu našem fakultetu obavili su terenski rad u naseljima Baranje te su postupcima i alatima analize prostora identificirali potencijale i došli do zaključaka o mogućnostima razvoja Mirkovca, Zmajevca i Karanca dok su se studenti GRAFOS-a još bavili i Širinama, Šumarinom, Suzom, Kotlinom, ali i drugim panonskim – slavonskim selima (Antunovac, Brođanci, Kalinovac, Kolarec, Krndija, Novi Jankovci, Novigrad Podravski te Virje).

U akademskoj godini 2022./23. studenti su se fokusirali na karakterističnu temu baranjskog gospodarskog krajolika gatore i podruma – koje su mapirali u tri baranjska naselja Suzi, Zmajevcu i Kotlini. Otkrivanje vrijednosti ruralnog prostora i njihova promocija u edukaciji je početna točka za uspješno upravljanje ovim prostorom. Terenski rad je neizbježan korak u planiranju prostora te zahvaljujemo fakultetima na financiranju ove značajne stavke.

izr. prof. dr. Dina Stober

ANALIZA ŠIRŠEGA OBMOČJA BARANJE (Hrvaška)

V analizi širšega območja smo želeli študentom približati območje Baranje (Hrvaška) in ga podrobneje spoznati. Sam prostor smo spoznali tudi na terenskem ogledu, ki smo ga obiskali spomladi 2022. Naloga študentov je bila, da z različnih vidikov analizirajo obravnavani prostor in se tako podrobneje spoznajo s problematiko obravnavanega območja z vidika prostora, poselitve, demografije, geografije in zgodovine območja.

Sodelovali so študenti Prostorskega načrtovanja generacije 2021/2022: Meta Cerkovnik, Sara Golčman, Jakob Jugovic, Filip Kotnik, Gaja Medved, Petra Orozel, Katjuša Potočnik, Maruša Škerl in Darija Runić.

Odnos obravnavanega območja s sosednjimi državami

Na karti je prikazan odnos obravnavanih naselij s sosednjimi državami. Predmet obravnave so podeželske vasi Karanac, Zmajevac in Mirkovac.

Naselja se nahajajo v Baranji, manjši pokrajini na severovzhodu Hrvaške.

Baranja geografsko gledano leži med rekami Dravo in Donavo (na drugi strani te druge najdaljše evropske reke je v večjem delu že ozemlje države Srbije), zadnjo stranico »baranjskega hrvaškega trikotnika« pa določa državna meja z Madžarsko.

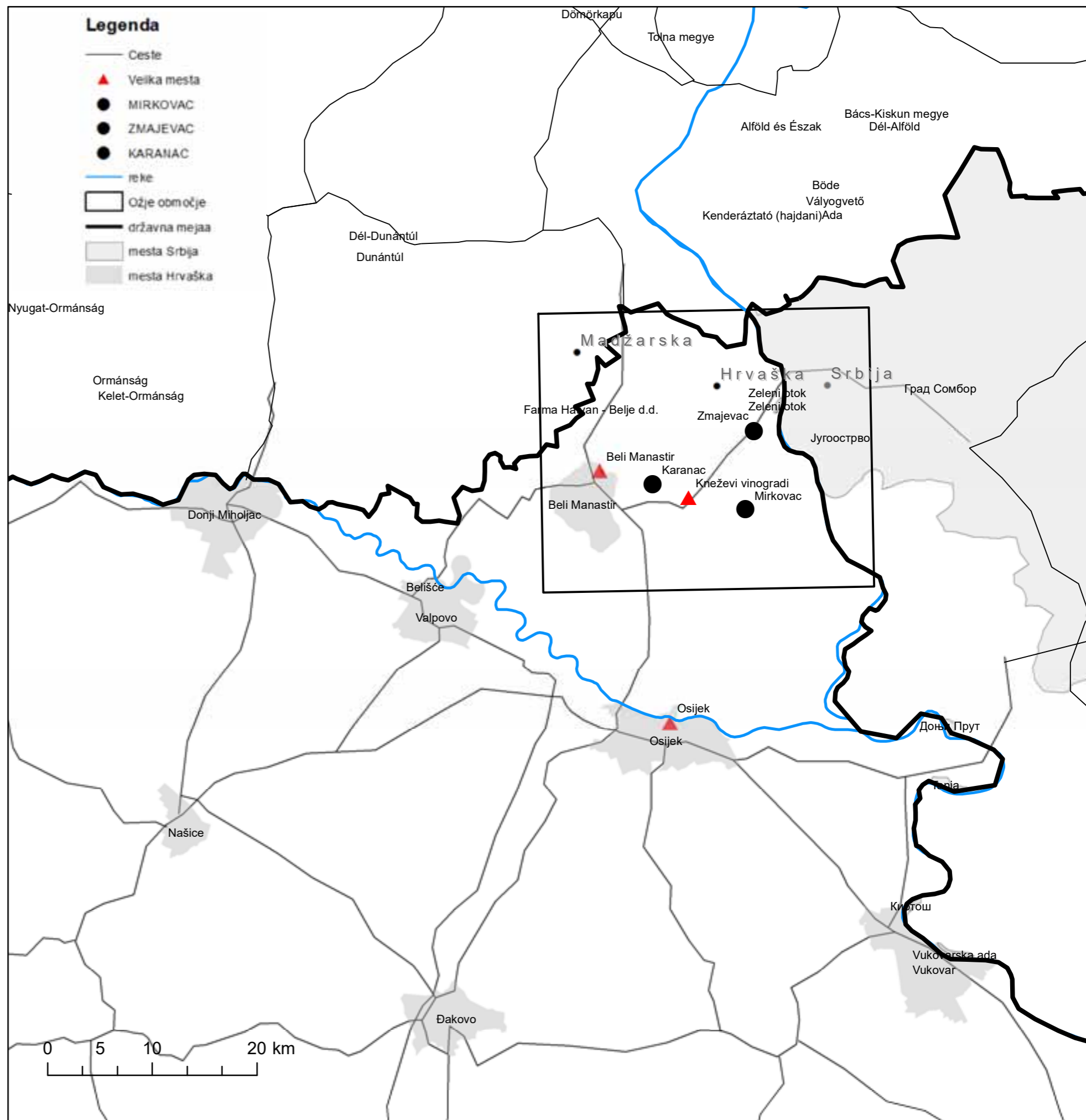
Območje je bilo naseljeno že od antičnih časov. Preden so ogrska plemena osvojila območje, so ga naselili Slovani in Avari. Leta 1526 so grofijo zasedli Osmani in je bila osvobojena leta 1689. Srednjeveške meje so ostale nespremenjene do leta 1919. Po mirovni pogodbi v Trianonu je južni del grofije (1163 km²) prešel pod slovansko oblast (današnja Hrvaška).

Baranja ima največje število manjšin (več kot dvakrat od povprečja države), kjer živi 34 % nemške manjšine, in 32 % južnoslovanskih manjšin.

Raven opazovanja:

Naselja v Baranji in njihov odnos s sosednjimi državami

Vir podatkov:
GEOFABRIK 2022

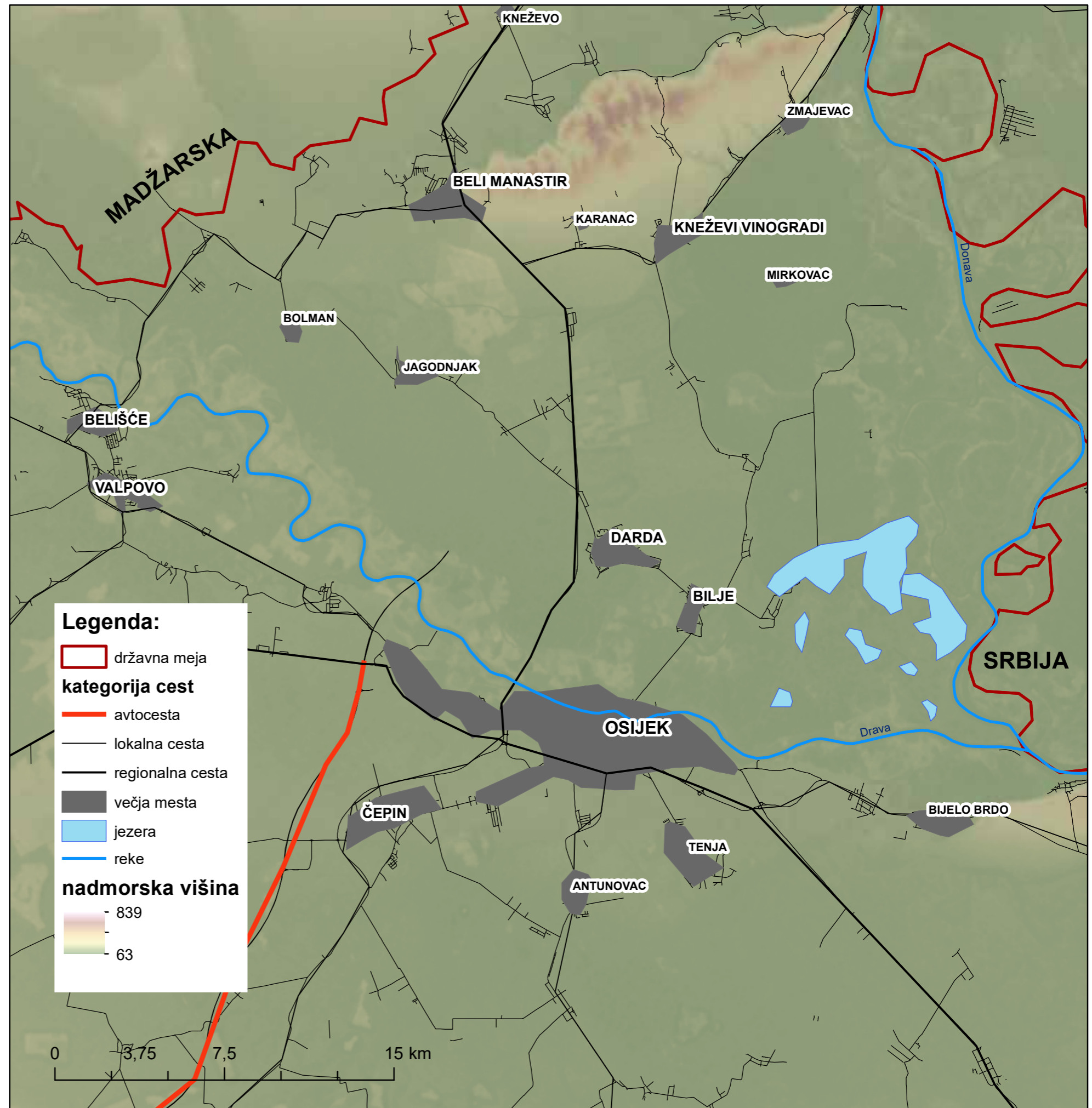
Topografska karta širšega območja obravnave

Širše območje Osijeka leži blizu dveh državnih mej: Madžarske in Srbske. Reka Drava teče po meji z Madžarsko, nato prečka mesto Osijek in nadaljuje pot proti meji s Srbijo, kjer predstavlja desni pritok reke Donave. Okoli meandrov reke Drave na severu se nahaja tudi večja gozdna površina. Nekaj gozda je še na vzhodni strani območja, ostalo pa so njive, travniki ali pozidane površine.

Večja vodna površina se nahaja v okolici mesta Bilje, kar predstavlja tudi narodni par - Kopački rit. Uvršča se v eno izmed največjih naravnih močvirnih področij v Evropi in je uvrščeno v Ramsarski seznam svetovno pomembnih močvirij.

Pokrajina je pretežno ravninska. Večja naselja na območju so: Osijek, Kneževi Vinogradi, Valpovo, Belišče in Beli Manastir.

Čez območje poteka avtocestni krak E73. Le ta je del mednarodnega omrežja cest, ki povezuje Madžarsko in vzhodno Hrvaško z Bosno in Hercegovino ter Jadranskim morjem v bližini pristanišča Ploče. Čez območje potekata še dve regionalni cesti. Ena izmed njih povezuje Osijek z madžarskim mestom Pecs, druga pa z Zagrebom in Novim Sadom.

Povprečna temperatura in količina padavin

Temperatura zraka

Obravnavano področje predstavlja kontinentalno zaledje Hrvaške, ki se glede temperature zraka precej razlikuje od obalnih predelov, saj vpliv morja tu ni prisoten.

Temperatura zraka z nadmorsko višino pada. Najmanjša sprememba letne temperature zraka glede na višino je v celinskem delu države in znaša 0.5°C na 100m.

Razlike v povprečni letni temperaturi zraka so blage. Ta znaša okoli 11°C. Nekaj večja je v skrajnem vzhodnem delu države (12°C), kjer so poletja zelo vroča.

Temperatura zraka na nadmorski višini 0 m je ob morju (14,8°C) znatno večja od tiste v zaledju (11.1 °C)

Krivulja povprečne temperature ima obliko vala z maksimalnimi temperaturami v poletnih mesecih (najpogosteje v juliju) in minimalnimi v zimskih mesecih. Razlika med maksimalnimi in minimalnimi letnimi temperaturami so največje v celinskem delu Hrvaške (21 - 22°C).

Njnižja zabeležena temperatura je bila izmerjena v celinskem zaledju. V nekaterih dolinah je pozimi lahko celo hladneje kot na vrhovih gora.

Dnevi, ko je najnižja izmerjena temperatura manjša od -10°C in najvišja manjša od 0°C so t.i. 'ledeni dnevi', ki se pojavljajo le v kontinentalnem predelu, v zimskih mesecih. Vroči dnevi (tmax ≥ 30°C) so veliko pogostejši na obali, v celinskem delu pa na vzhodu. Tropskih noči (tmin ≥ 20°C) v zaledju skoraj ni.

Padavine

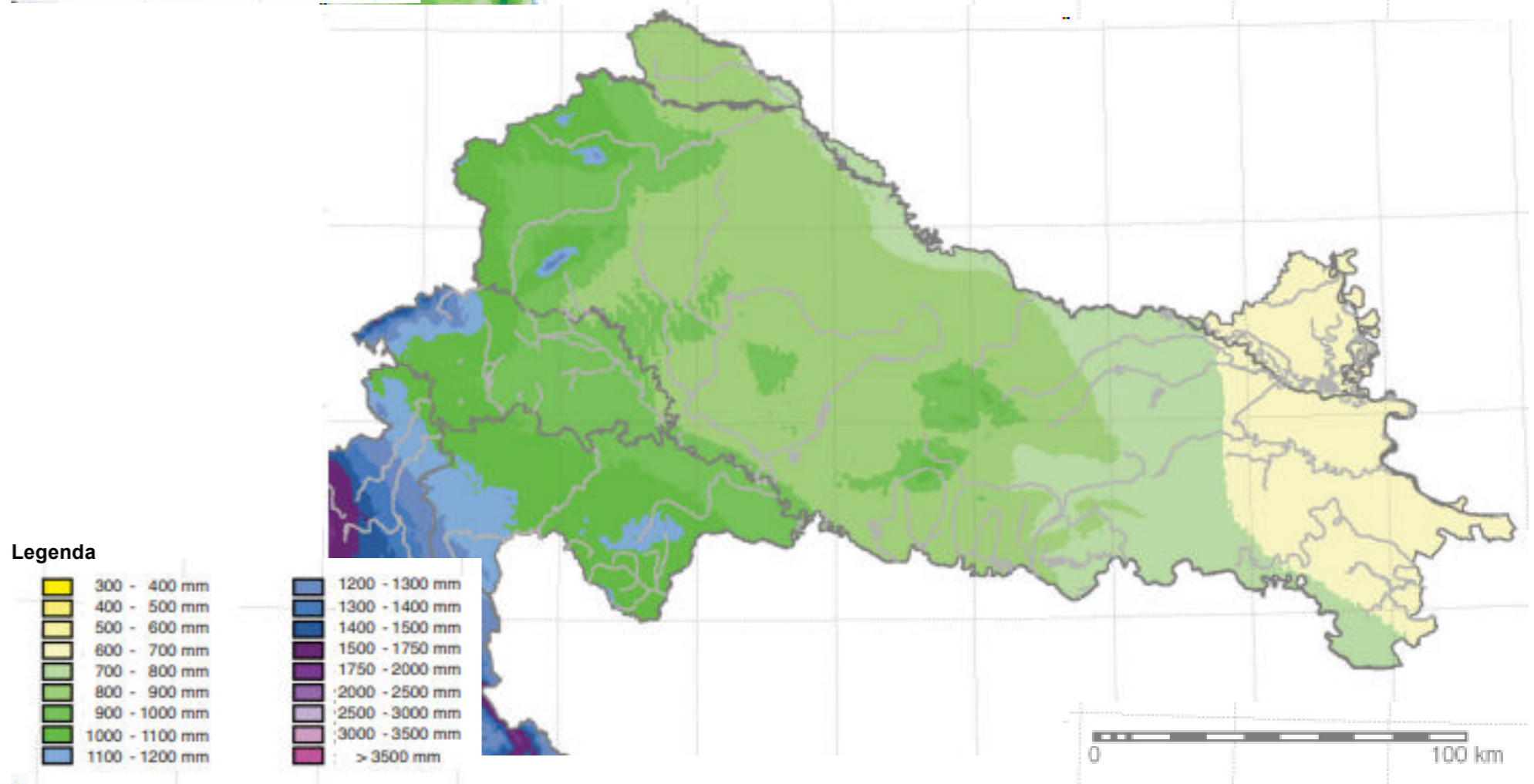
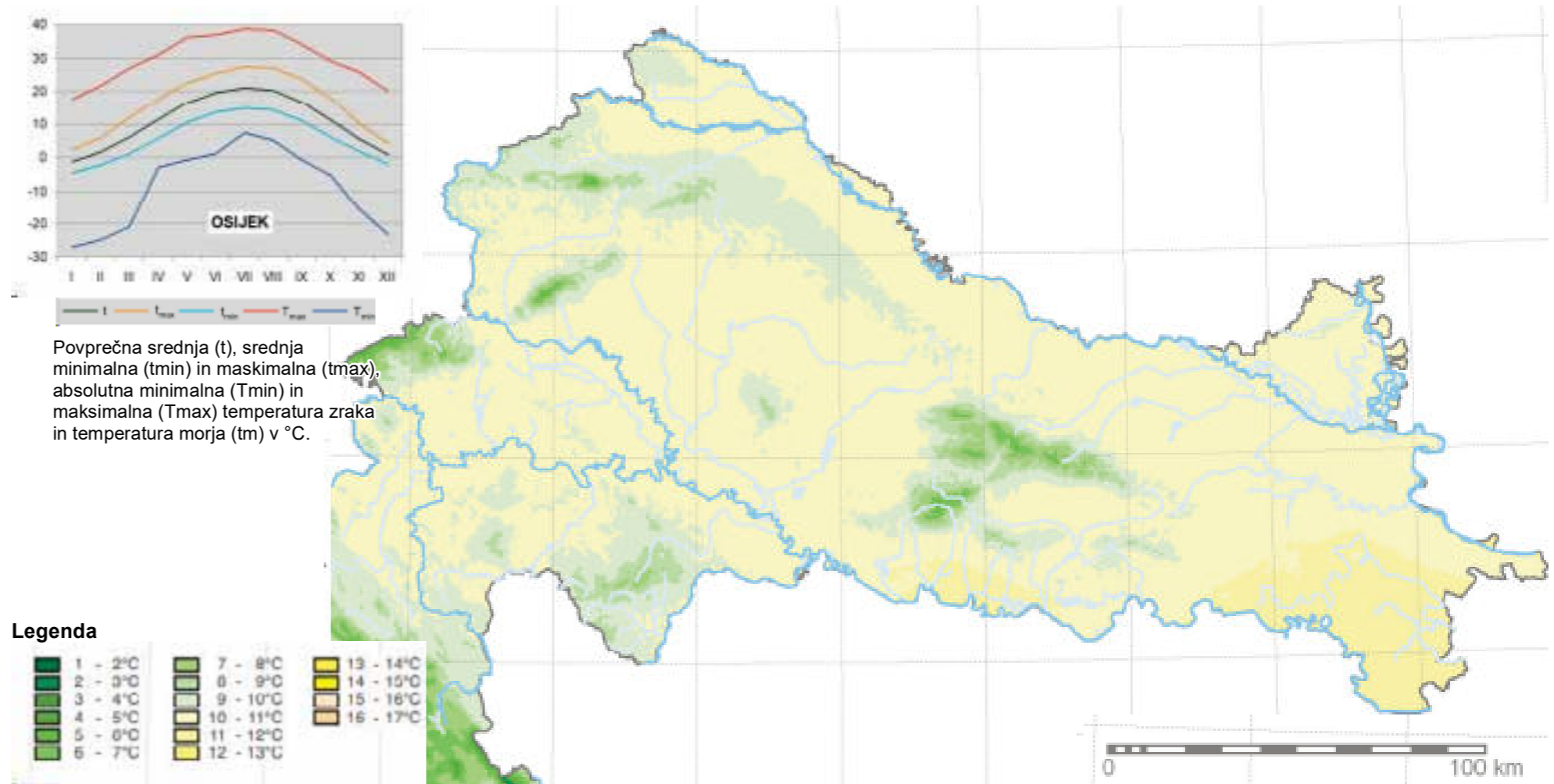
Na količino padavin vpliva veliko lokalnih faktorjev, predvsem oddaljenost od morja in razgibanost reliefa (višja gorovja), ki deluje kot ovira premikajočim se zračnim masam. V nekaterih primerih manjši hribovi povzročajo dvig zračnih mas kar rezultira v večji količini padavin. Povprečna količina padavin v kontinentalnem delu Hrvaške se manjša od zahoda proti vzhodu, kajti zračne mase, prihajajoče iz zahoda, že izgubijo vlažnost. Zračne mase, ki pridejo iz severozahoda so suhe in ne povzročajo velike količine padavin. V juniju v celinskem delu Hrvaške pade največja količina padavin. V hribovitih predelih zahodne Slavonije pade toliko padavin kot v Hrvaškem Zagorju (1000–1500 mm). V vzhodni Slavoniji pade v povprečju okoli 600 do 700 mm padavin letno, nekaj več na področju Fruške gore in na porečju reke Save (700–800 mm).

Metodološka opomba

Za izračun rezultatov so bile uporabljene geostatične metode, natančneje t.i. 'regressionkriging'. Hrvaška je relativno majhna država s kar nekaj klimatskimi regijami, ki so rezultat njene lege ob Jadranskem morju in raznolike topografije. Ta zahteva gosto mrežo vremenskih postaj za spremljanje klimatskih pogojev. Pokritost s postajami sicer ni povsod idelna (nekateri vrhovi so brez vremenskih postaj), k temu pa pripomore tudi oblika države, ki zahteva upoštevanje podatkov iz sosednjih držav.

Predikcijske napake so večje v redko poseljenih območjih.

Težavo predstavlja tudi velikost rasterske celice, saj v povprečju ena klimatološka postaja pokriva 19 x 19 km². To pomeni, da so lahko analize izvedene le v manjših merilih.

Demografska analiza

Na podlagi zadnjega popisa iz leta 2021, živi na območju Osječko – baranjske županije okoli 259.481 prebivalcev. Kar predstavlja bistveno manj prebivalcev od popisa leta 2011, ko je območje zaobjemalo 305.032 prebivalcev.

Območje današnje Osječko-baranjske županije se je začel poseljevati v 7. stoletju s strani Hrvatov, ki so se jim v 10. stoletju pridružili Madžari. V času širjenja turškega imperija, v 16. stoletju pa so prostor začeli naseljevati tudi Srbi. Veliko Srbov se je doselilo tudi po 1. svetovni vojni, leta 1918. Poleg omenjenih narodov, so se v 18. in 19. stoletju na območje Baranje priseljevali med drugim tudi Avstrijci, Nemci ter Čehi. Danes je večina prebivalstva hrvaške narodnosti, sledijo Srbi ter Madžari.

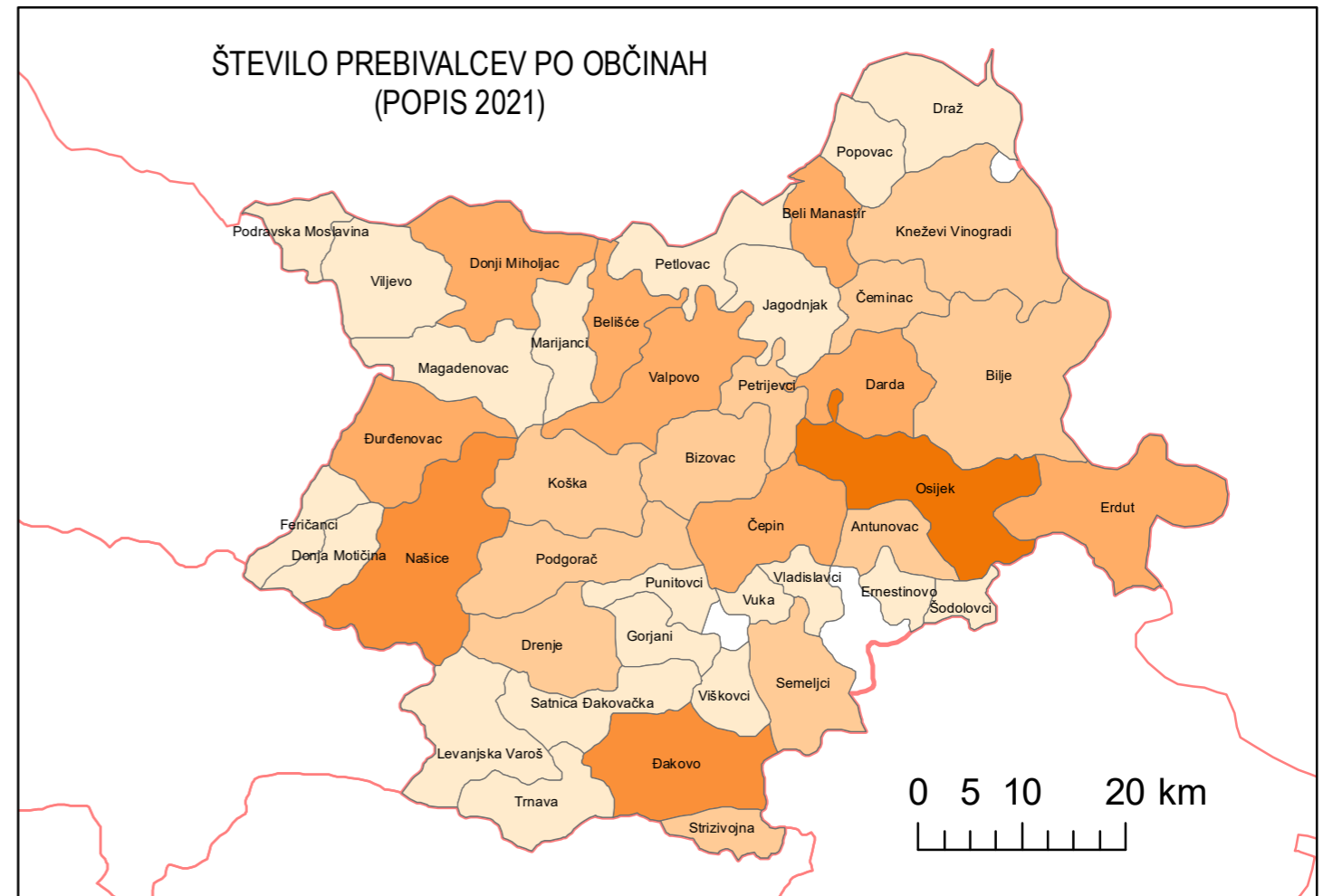
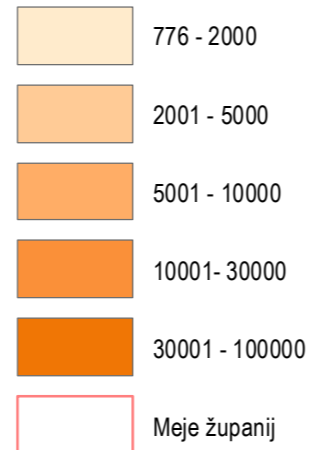
Ob popisu leta 2011 je bilo na območju 146.891 žensk ter 158.141 moških. Analiza po starostnih skupinah je pokazala, da je bilo v starostni skupini nad 65 let (48.582) več prebivalcev kot v starostni skupini od 0 do 14 let (46.856). Kar nakazuje na stanje staranja prebivalstva na območju Osječko – baranjske županije. Med delovno aktivno prebivalstvo (15 – 64 let) pa se je ob popisu leta 2011 uvrščalo 206.692 prebivalcev. Največ delovnega aktivnega prebivalstva se nahaja v mestih Osijek (73.921), Đakovo (18.750) ter Našice (11.326).

Osječko – baranjska županija je ob popisu leta 2011 imela zabeleženo 95.300 zaposlenega ter 26.363 nezaposlenega prebivalstva. Kar pomeni, da je stopnja nezaposlenosti obsegala 27,7 %. Ob popisu je upokoencev v regiji bilo 74.582, študentov ter učencev pa bistveno manj in sicer 24.086. Kar zopet nakazuje na neugodno starostno strukturo prebivalstva iz vidika prihodnjih projekcij.

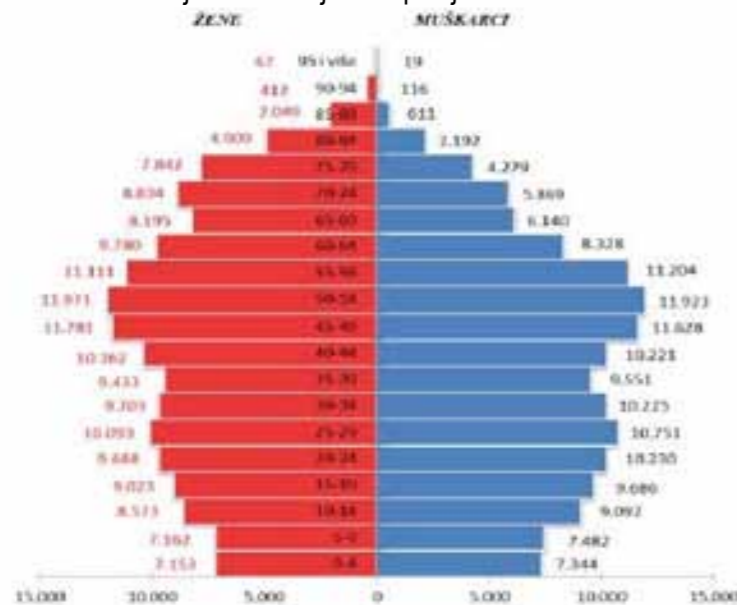
Na območju se največ prebivalcev ukvarja s predelovalno industrijo in sicer 17,3 % vseh zaposlenih. Sledi trgovina na veliko in malo, kjer jih od vseh zaposlenih dela 15%. Relativno veliko prebivalcev pa je zaposleno tudi v Javni upravi ter zdravstvu.

Legenda

Število prebivalcev po občinah

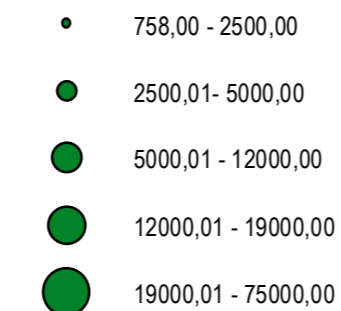

Prebivalstvena piramida na območju Osječko-baranjske županije leta 2011

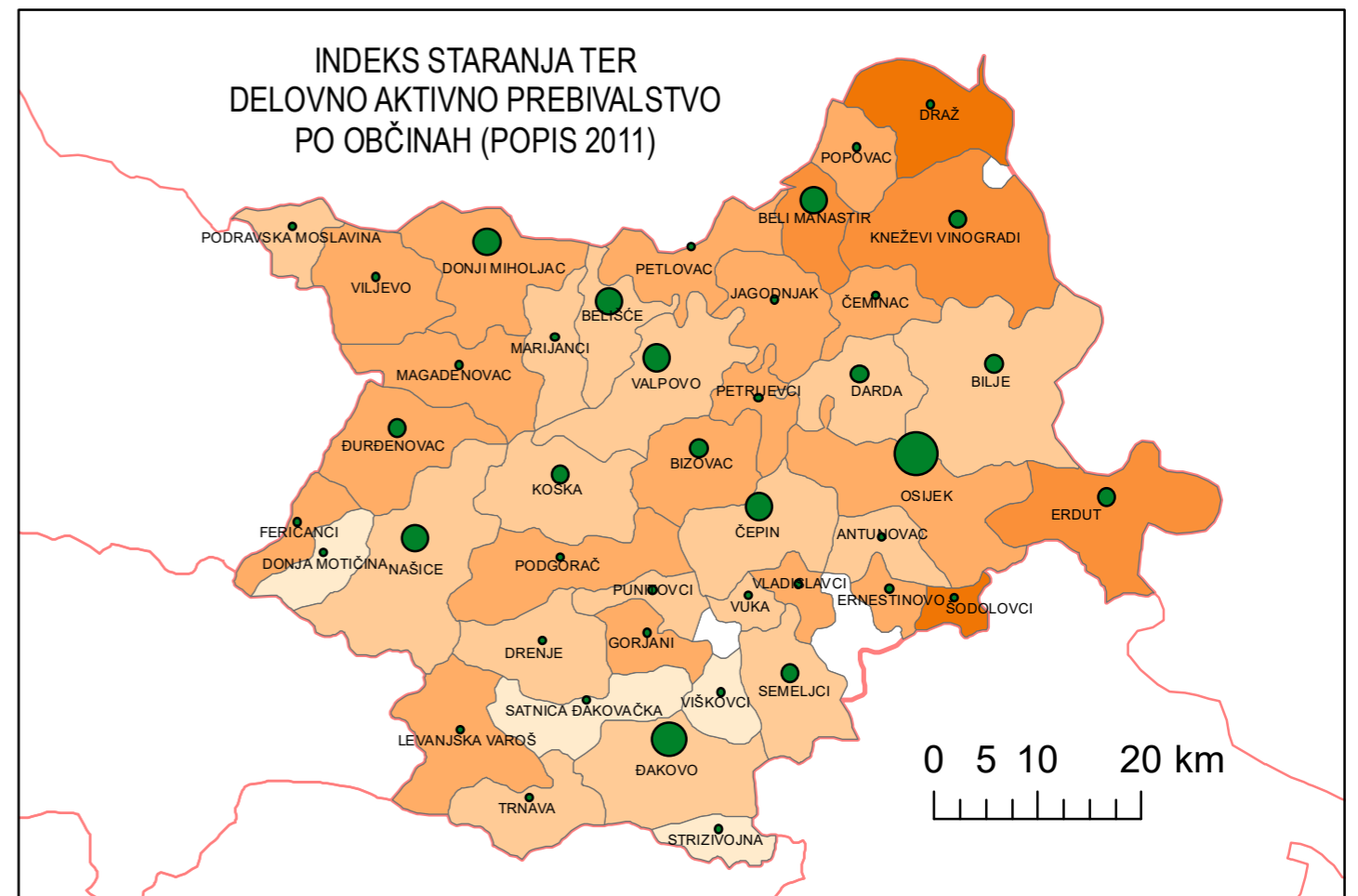
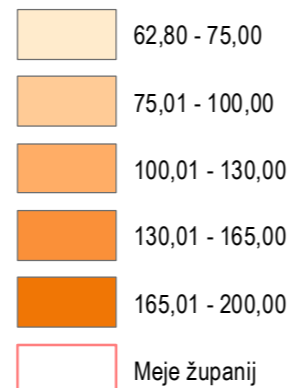

Legenda

Delovno aktivno prebivalstvo po občinah

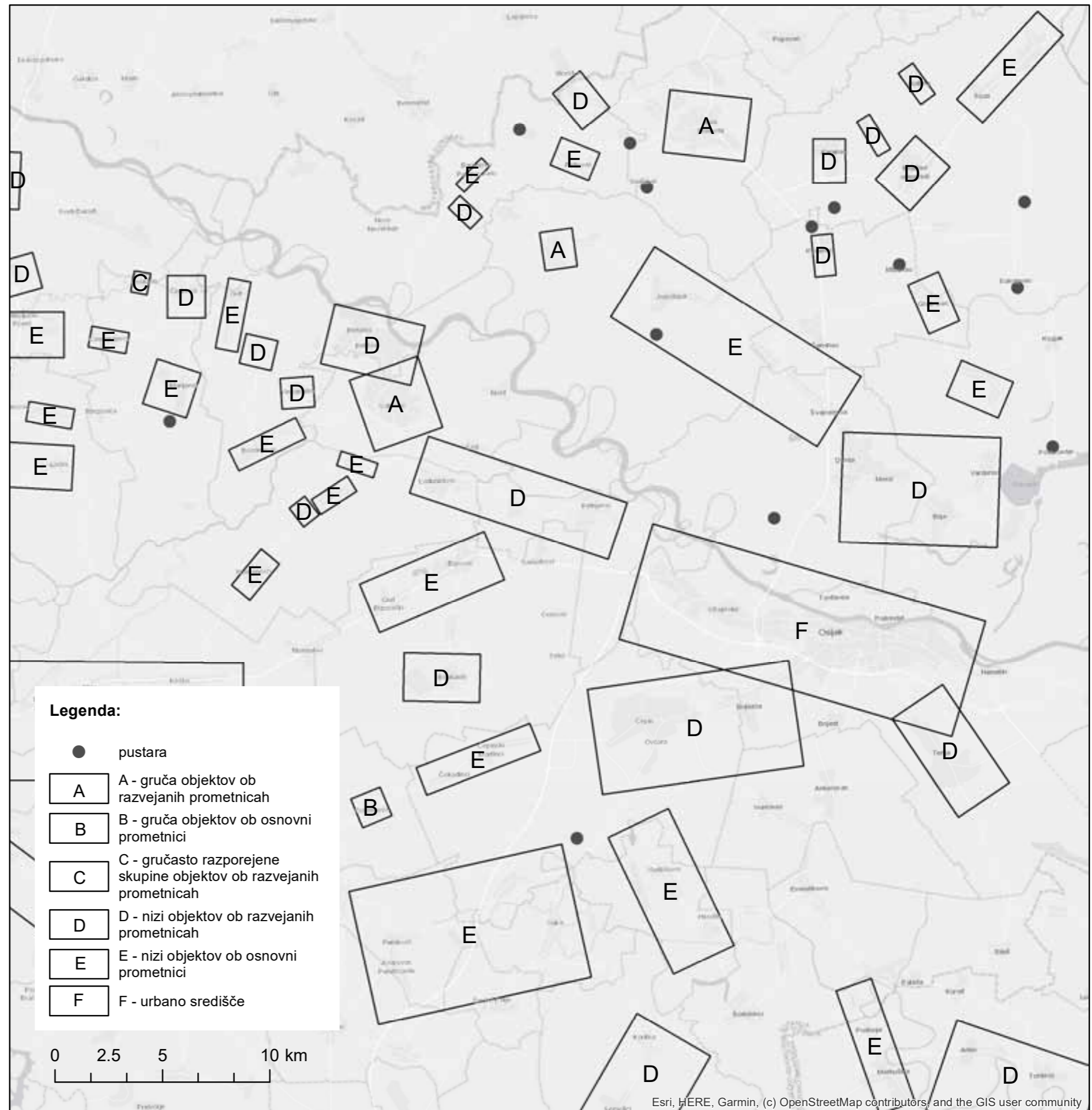
Indeks staranja po občinah (2011)

Morfološka analiza obravnavanega območja

Karta prikazuje morfološko analizo obravnavanega območja. Na obravnavanem območju smo opredelili šest različnih morfoloških oblik naselij. Te se med seboj razlikujejo glede na razvejanost prometnic in postavitev objektov ob le-teh.

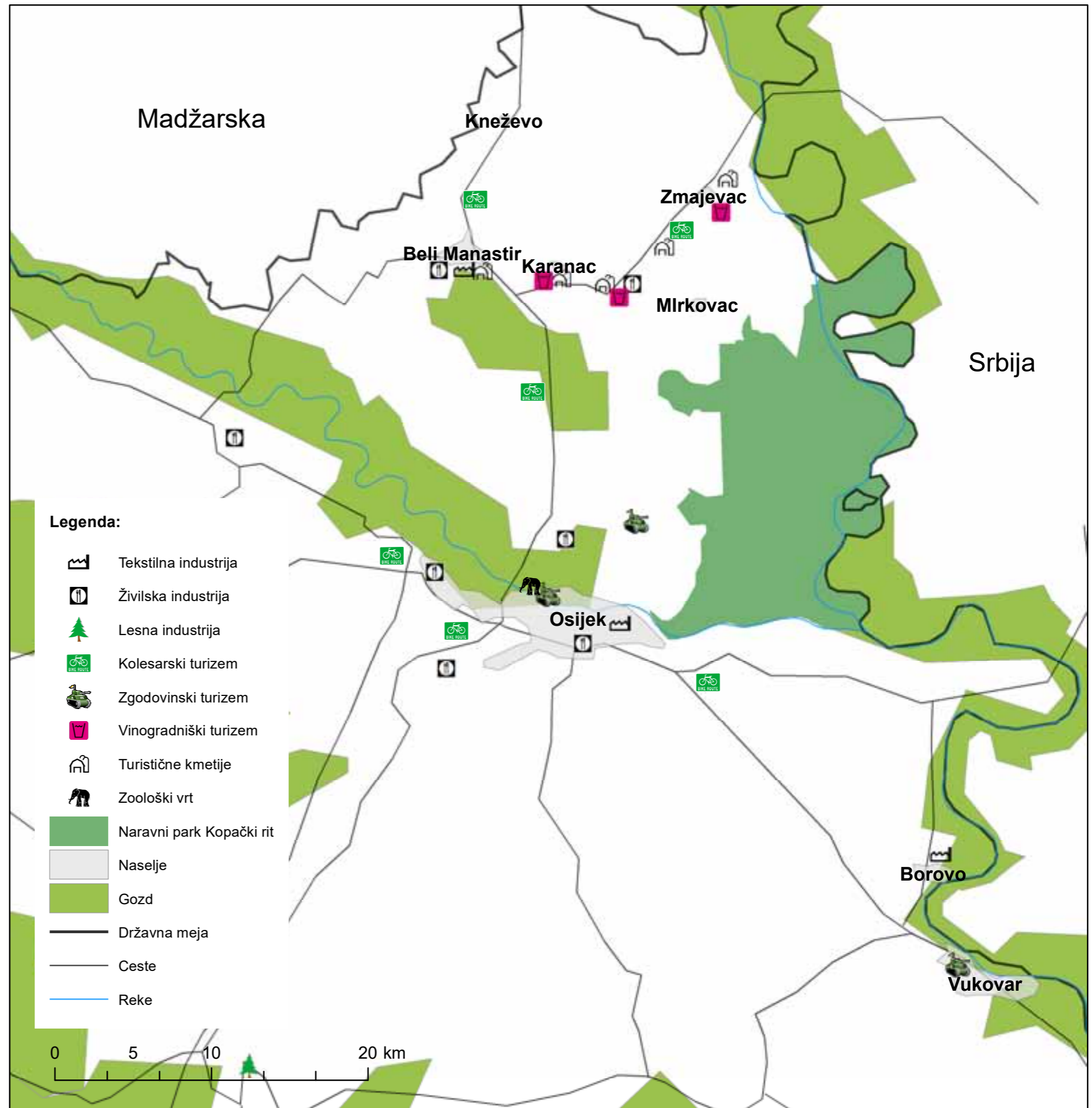
Na območju prevladujeta kategoriji D (niz objektov ob razvejanih prometnicah) in E (niz objektov ob osnovni prometnici). Kategorija D je bolj zastopana na severnem delu, E pa na severozahodnem delu. Najmanj je naselij z gručo objektov ob razvejanih prometnicah (A) in naselij z gručo objektov ob osnovni prometnici (B). Posebna kategorija so pustare, kjer gre za naselja, ki so v celoti usmerjena v kmetijstvo. So značilnih pravilnih oblik in prepoznamo jih po večjih gospodarskih objektih. Te prevladujejo na območju severovzhodno od Drave. Prav tako smo kot posebno kategorijo označili Osjek, in sicer kot urbano središče.

Stanje in razvoj gospodarstva in turizma

Območje Slavonije predstavlja žitnico Hrvaške, zato ni presenetljivo, da tukaj od gospodarstva prevladuje kmetijstvo ter posledično živilska industrija. Od kmetijstva prevladuje poljedelstvo kjer na kmetijskih površinah predelujejo predvsem žita, industrijske rastline ter v manjši meri sadje. Predvsem na SV delu regije pa je razvito vinogradništvo in s tem tudi vinogradniški turizem, kateri prevladuje v nekoliko manjših naseljih kot so Zmajevac, Kneževi vinogradi ter Karanac. Bolj v notranjosti je razvita tudi živinoreja, kjer gojijo predvsem prašiče ter govedo. Slavonski gozdovi pa so pomemben vir lesa. Izkoriščanje gozdov, ki se je začelo sredi 19. stoletja, je še danes zelo aktivno, vendar zaradi nerazvitega procesa predelave ni posebej donosna panoga. Zraven živilske ter lesne industrije je v regiji možno zaslediti predvsem še tekstilno industrijo. Najbolj znano tekstilna industrija v regiji predstavlja Borovo d.d., kateri je obenem tudi najbolj znan proizvajalec čevljev na Hrvaškem. Borovo, ustanovljeno leta 1931 s sedežem v Vukovaru, je v preteklih letih zgradilo svojo identiteto, ne le na Hrvaškem, ampak v celotni regiji. Značilnost Baranje so podeželska, urbanistična naselja s specifično infrastrukturo imenovana Pustare. Zgrajene so bile v 19. stoletju, v času Avstro-Ogrske, v njih pa je živela takratna beljska delovna sila. Ta načrtovano ustvarjena naselja so v preteklosti nastala zgolj iz gospodarskih razlogov. Ko je gospodarstvo ugašalo, ljudje niso imeli več dela. Preselili so se in tako so nastala 'mesta duhov' oziroma prazna naselja z razpadajočimi stavbami.

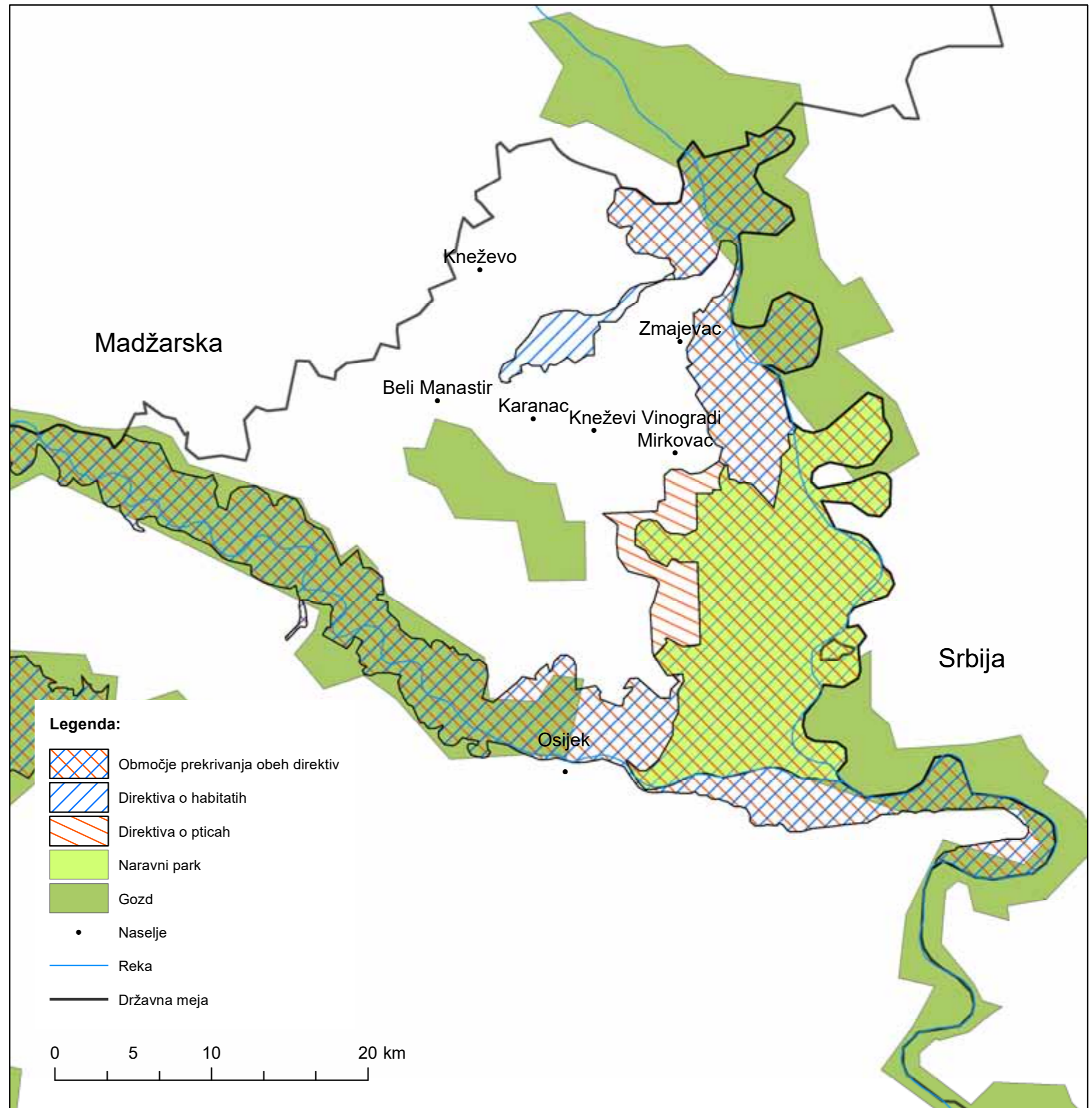
Turizem v regiji je pogojen predvsem z naravnimi danostmi, kjer najbolj znano destinacijo nedvomno predstavlja narodni park Kopački rit. Park zajema močvirno področje okoli ustja Drave in Donave pri Osijeku, razprostira pa se na 238 hektarjev. Zaradi nedostopnosti in pogostih poplav je področje Parka že od davnih časov nespremenjeno. Park predstavlja habitat mnogim živalim, a najbolj prevladujejo ptice, približno 300 različnih vrst. Na SV regije prevladujejo vinogradi, zaradi česar se je tukaj razvil vinogradniški turizem. Na SV pa je možno zaslediti tudi precej turističnih kmetij, ki turiste privabljajo predvsem z gastronomskim turizmom. Zaradi ravnega reliefa ter lepih razgledov je po celotni regiji vedno bolj razvijajoče tudi kolesarstvo. Zaradi pestre preteklosti lahko tukaj opazimo tudi precej zgodovinskih ostankov, ki danes v obliki zgodovinskega turizma privabljajo turiste. Omeniti je potrebno predvsem mesto Vukovar. Zahvaljujoč številnim rekam in potokom so se ohranili ohranjeni gozdovi, tradicionalni lovski in ribiški turizem ter kmečki turizem. Slavonija in Baranja sta tako idealni destinaciji za turiste, ki želijo preživeti počitnice v miru in tišini, stran od mestne gneče. Največje mesto v Slavoniji je Osijek, ki leži na reki Dravi, zanimiva turistična destinacija s številnimi parki, kulturnimi spomeniki in številnimi zabavnimi objekti.

Prikaz zavarovanih območij v Baranji

Na Hrvaškem lahko zasledimo dva stroga rezervata, osem narodnih in 11 naravnih parkov. Še bolj natančno – 408 zaščitene območij na Hrvaškem zavzema 8,54 odstotkov skupne površine ozemlja, oziroma 12,22 odstotkov kopnega in 1,94 odstotkov teritorialnega morja. Ekološko omrežje Natura 2000 Republike Hrvaške pokriva 36,67 % kopenskega ozemlja in 16,26 % teritorialnega morja in notranjih morskih voda Republike Hrvaške, to predstavlja 29,34 % celotne površine Republike Hrvaške. Na obravnavanem območju je tako možno zaslediti Naravni park Kopački rit ter območja v Naturi 2000. Od Nature 2000 tukaj zasledimo tako območja, ki jih uvrščamo pod direktivo o pticah kot območja, katera uvrščamo pod direktivo o habitatih. Kopački rit pa predstavlja eno od največjih fluvijalno-močvirnih nižin v Evropi. V njem vsako leto gnezdi okoli 140 vrst ptic, biotska raznovrstnost 2000 vrst flore in favne pa je bogastvo parka. Kanali so zveza med tokom Donave in Drave, obstaja pa tudi splet kanalov, ki ustvarjajo vodne povezave znotraj rita. Kopački rit je uvrščen na seznam ornitološko pomembnih področij - IBA (Important Bird Area) in je nominiran za uvrstitev na UNESCO-v seznam naravne dediščine.

Površina (ha)	Varstveni režimi
514160	Območje obeh direktiv
18016	Direktiva o habitatih
33859	Direktiva o pticah
231933	Naravni park

Analiza dostopnosti do večjih urbanih središč

Na karti je prikazana prometna infrastruktura, ki zajema avtoceste, regionalne ceste in lokalne ceste za širše območje Osječko-baranjske županije. Za povezljivost prostora je najpomembnejša avtocesta E70, ki povezuje Zagreb z Beogradom in avtocesta E73, ki predstavlja severni krak E70 in povezuje Osijek z omenjeno cesto. Pomembnejši regionalni cesti sta: Donji Miholjac - Našice - Osijek - Vukovar in Osijek - Darda - Beli Manastir. Na podlagi prometne infrastrukture je narejena analiza dostopnosti do večjih urbanih središč. Analiza je narejena s pomočjo programa ESRI ArcMap Online. Vključena so večja urbana središča nad 5000 prebivalci. Analiza dostopnosti je prikazana v treh razredih, in sicer: 0 - 10 min oddaljenosti od urbanega središča, 10 - 20 min oddaljenosti in 20 - 30 min oddaljenosti. Območja z več kot 30 min oddaljenostjo od urbanega središča na karti niso prikazana. Iz analize je razvidno, da je slabša dostopnost predvsem na meji Osječko-baranjske županije z Brodsko-posavsko županijo, med mesti Slavonski Brod, Županja, Ivankovo, Čepin in Našice. Slabšo dostopnost je opaziti tudi v skrajnem severnem delu Osječko-baranjske županije. Najboljša dostopnost je v širši urbani regiji Osijeka.

Raven opazovanja:

Analiza dostopnosti je izvedena na širšem območju Osječko-baranjske županije.

Vir podatkov:

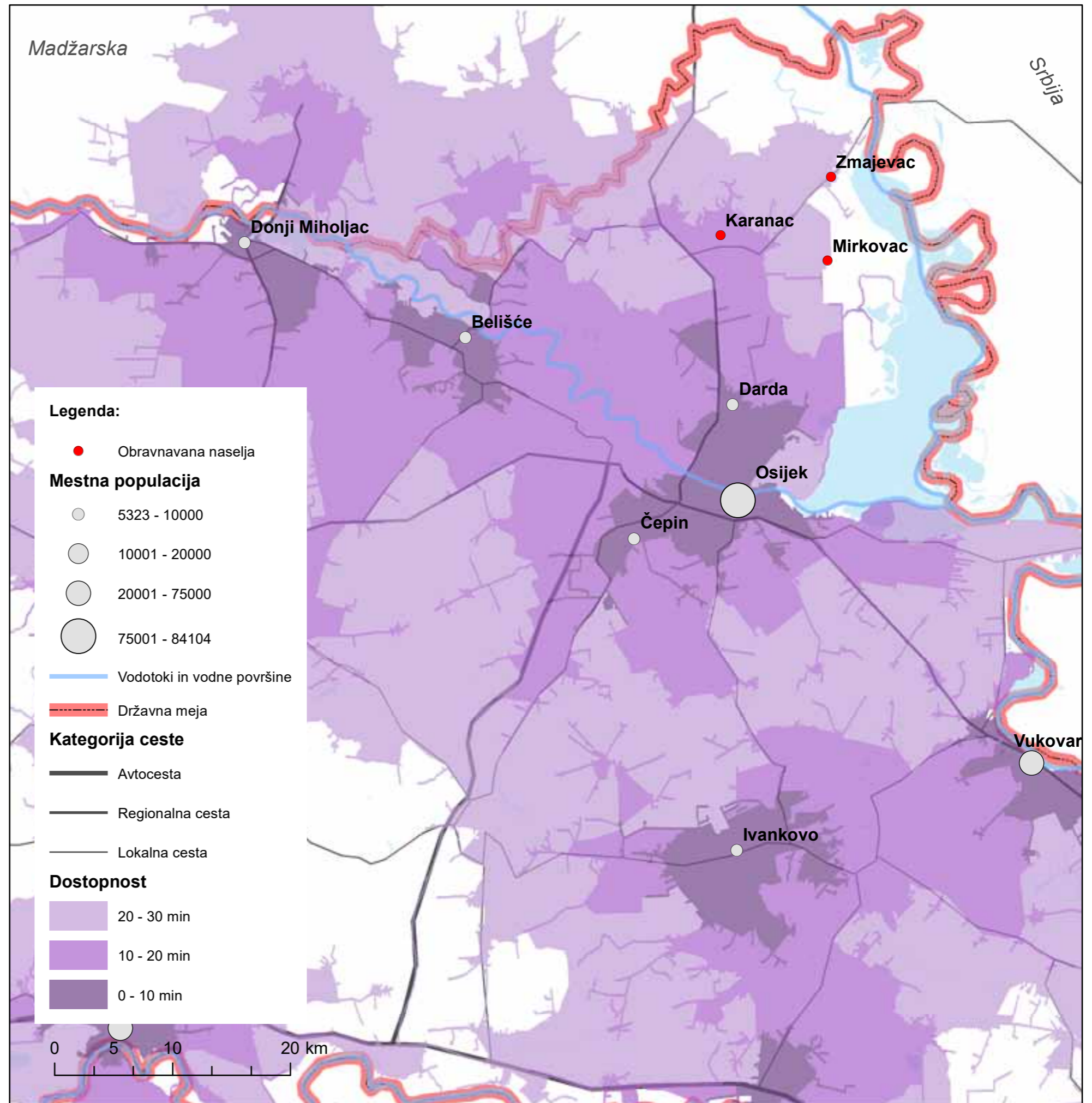
Geofabrik, 2022

World population review, 2022

ESRI, 2022

Metodološka opomba:

Ceste in državne meje so zaradi poenostavljenosti prikaza generalizirane.

ANALIZE IN PREDLOGI UREDITVE NASELIJ V BARANJI (Hrvaška)

Naslednji korak je bila podrobnejša analiza posameznega obravnavanega naselja po skupinah. Razumevanje obstoječe morfolologije naselja, dejanske rabe zemljišč, namembnosti objektov v naselju, demografskih kazalnikov za posamezno naselje ter obstoječo namensko rabo prostora. Na podlagi pridobljenih ugotovitev in SWOT analize, so študenti predlagali zasnovo ureditve naselja.

Sodelovali so študenti Prostorskega načrtovanja generacije 2021/2022:
Jakob Jugovic, Filip Kotnik in Darija Runić (Karanac), Sara Golčman in Petra Orozel (Zmajevac) ter Medved Gaja in Katjuša Potočnik (Mirkovac).

Ožje območje obravnave - naselja Karanac, Mirkovac in Zmajevac

Karta prikazuje umestitev obravnavanih naselij - Karanaca, Mirkovaca in Zmajevaca - v prostor. Vsa tri naselja se nahajajo v baranjski občini Kneževi Vinogradi. Center občine - naselje Kneževi Vinogradi, se nahaja v središču med obravnavanimi naselji. Obravnavana naselja se med seboj močno razlikujejo - vsako ima svoje značilne karakteristike, kar je razvidno tako iz karte kot tudi iz slik.

Karanac je drugo največje naselje v baranjski občini Kneževi Vinogradi. S približno 1.000 prebivalci in nekaj manj kot 21 kvadratnimi kilometri površine je tudi največje med obravnavanimi naselji. Poznano tudi kot »etno selo« (prevod; "etno vas") in »selo čvarca« (prevod »vas ocirkov«) je z bogato gastronomsko in turistično ponudbo naselje v zadnjih nekaj letih pridobilo na prepoznavnosti. Leži na ravnem terenu in je obdano s kmetijskimi površinami, zato je ena od glavnih gospodarskih dejavnosti tudi poljedelstvo.

Kot je razvidno iz karte, je Mirkovac najmanjše izmed obravnavanih naselij. Po zadnjih podatkih ima približno 100 prebivalcev. Od ostalih dveh naselij se razlikuje predvsem v tem, da gre za tako imenovano pustaro – načrtno ustvarjeno naselje v Baranji, ki je v preteklosti nastalo zgolj iz gospodarskih razlogov, zanj pa je značilno coniranje dejavnosti. Ko je gospodarstvo ugašalo, ljudje niso imeli več dela in so zato odhajali iz naselja, to pa je začelo samevati in propadati. Pretežni del naselja tako predstavljajo večja zapuščena gospodarska poslopja in skladišča. Velik del površin v naselju je v lastni podjetja Belje plus d.o.. Tako kot Karanac tudi to naselje leži na ravnem terenu in je obdano s kmetijskimi zemljišči, zaradi česar gospodarstvo tu temelji na poljedelstvu.

Zmajevac (madžarsko Vörösmart) je obcestno razpotegnjeno naselje, ki je po površini in številu prebivalcev (teh je nekaj manj kot 1.000) tretje največje naselje v baranjski občini Kneževi Vinogradi. Na območju naselja se je že pred našim štetjem nahajala rimska utrdba Ad Novas. Gospodarstvo v naselju temelji na poljedelstvu, predvsem so znani po vingradništvu. Posebnost Zmajevca so gatorji - v ilovico izkopane zidane kleti, ki jih uporabljajo za skladiščenje lokalnega vina. Njihov nastanek je omogočil nekoliko nagnjen teren iz ilovice, po katerem je tekla voda in izoblikovala značilne struge, ki so se nato osušile. Naselje ima več vinskih cest, vsako leto pa organizirajo tudi tako imenovani vinski maraton.

Vir: Občina Kneževi Vinogradi (dostopno na povezavi: <https://knezevi-vinogradi.hr/>)

Naselje Karanac

Jakob Jugovic, Filip Kotnik, Darija Runić

Opis naselja Karanac

Karanac je naselje na Hrvaškem, ki upravno spada pod občino Kneževi Vinogradi. Širše naselje spada pod Osiješko-baranjsko županijo.

Karanac je umeščen na južnih pobočjih Banske kose v Baranji, v mikroregiji Banske kose vzhodnohrvaške ravnine. Oddaljen je 4 km zahodno od občinskega središča Kneževi Vinogradi in 15 km od Belega Manastirja. Od Osijeka je naselje oddaljeno 30 km. Povprečna nadmorska višina znaša 114 m.

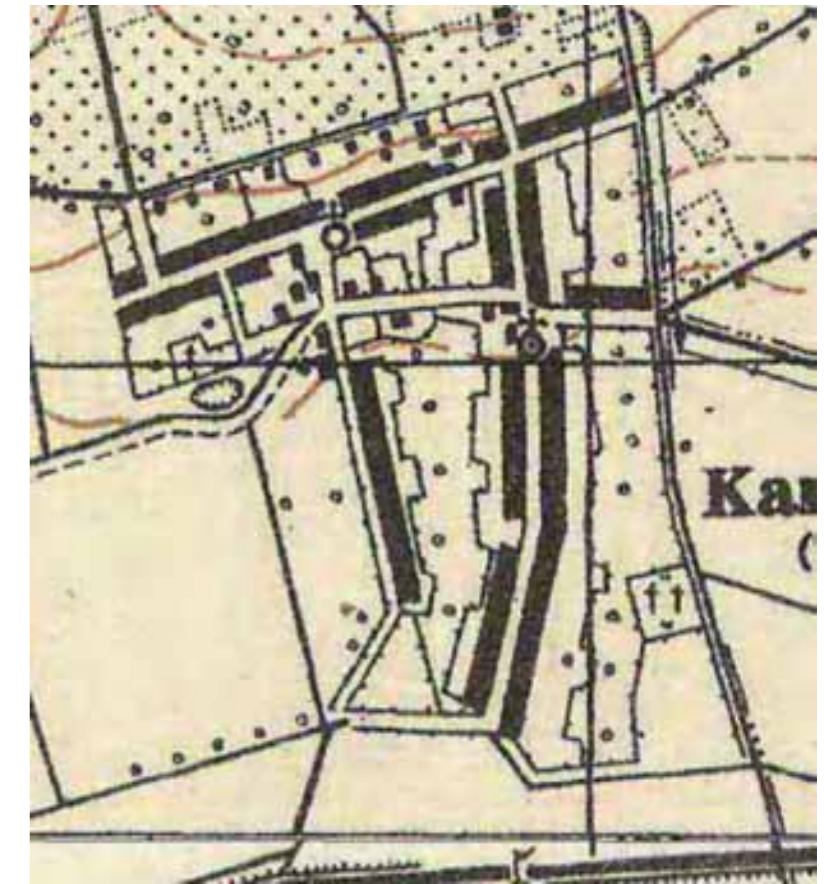
Naselje Karanac se nahaja z leve strani državne ceste D212 (D7-Kneževi Vinogradi-Batina-mejni prehod Batina) in na lokalni cesti L44010 (Kneževi Vinogradi (D212)- Kamenac - Karanac - Kozarac (D7)). Z avtobusnimi povezavami je Karanac povezan z Belim Manastirjem, Kneževim Vinogradom, Batino in Somborjem.

Poleg kmetijstva je v Karancu močno prisotna turistična dejavnost. Tako je možno v vaških gospodarstvih, ki se ukvarjajo s turizmom uživati v tradicionalnem življenju v Baranji in v domači hrani. Lastniki restavracije Baranjska kuća so odprli Ulico pozabljenega časa, kjer je možno videti stare delavnice in obrti.

Vsako leto novembra oziroma decembra prirejajo Festival ocvirkov (Čvarak fest). Na festivalu tekmujejo v izdelavi te popularne delicatose. Festival se organizira v okviru zimskega etno sejma.

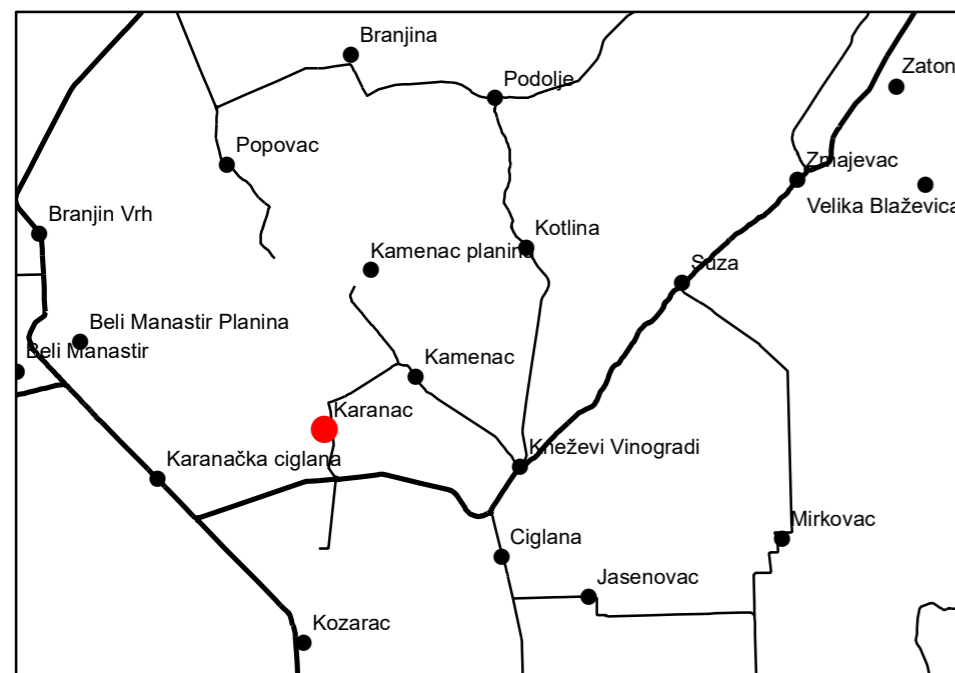
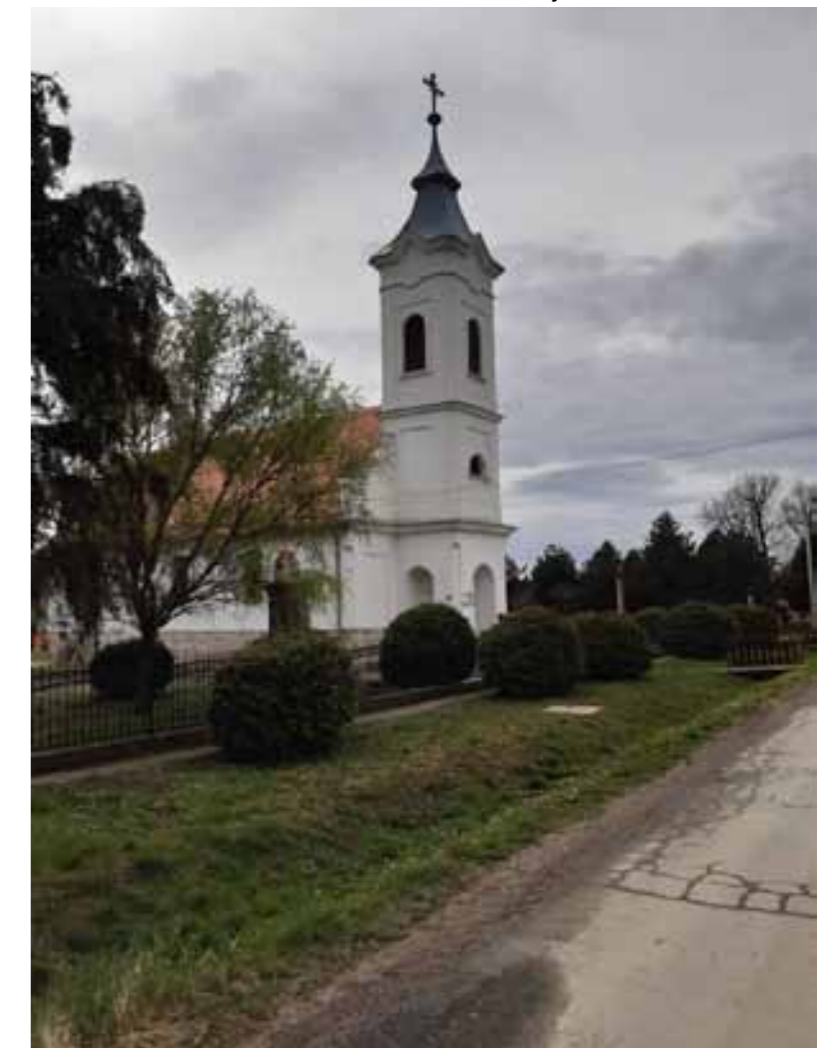

Naselje Karanac v 19. stoletju

Naselje Karanac leta 1941

Protestantska cerkev v severnem delu naselja

Vaški park

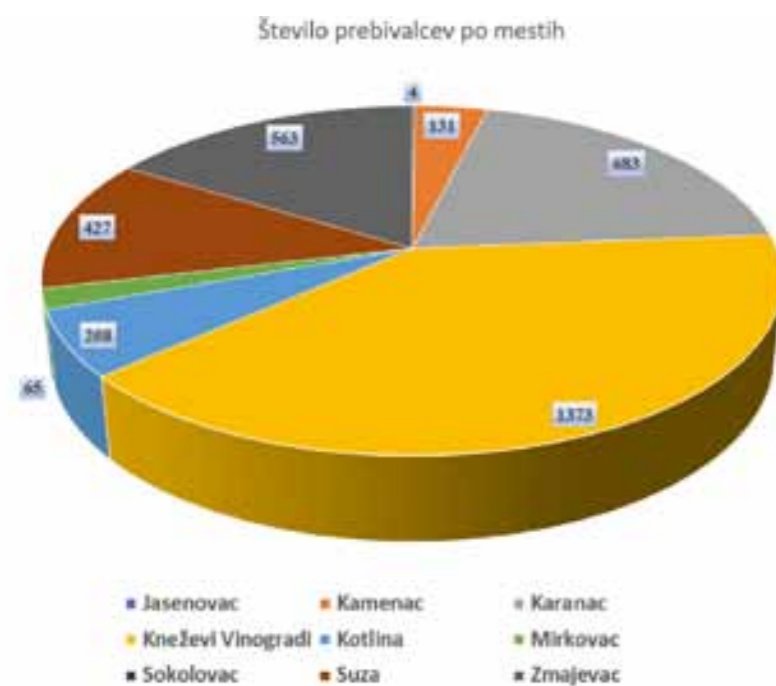

Demografska analiza naselja

Karanac je naselje na Hrvaškem, upravno spada pod občino Kneževi Vinogradi ter pod Osiješko-baranjsko županijo.

Po podatkih lahko ugotovimo, da se število prebivalstva zmanjšuje od leta 1857 do danes. V popisih vidimo, da je bilo največje število prebivalstva leta 1931 (1886 prebivalcev), najmanjše pa na zadnjem popisu iz 2021 (683 prebivalcev).

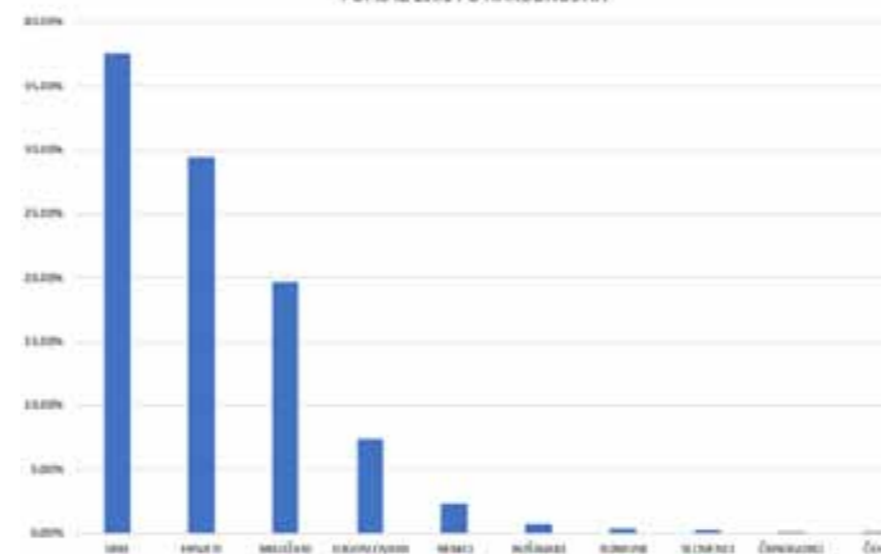
Na tej karti je predstavljeno tudi število prebivalstva po naseljih v občini Kneževi Vinogradi. Opažamo, da največje število prebivalcev v naseljih Kneževi Vinogradi, Zmajevac in Karanac.

ŠTEVILO PREBIVALCEV PO LETIH

POPIS IZ 1991 PO NARODNOSTIH

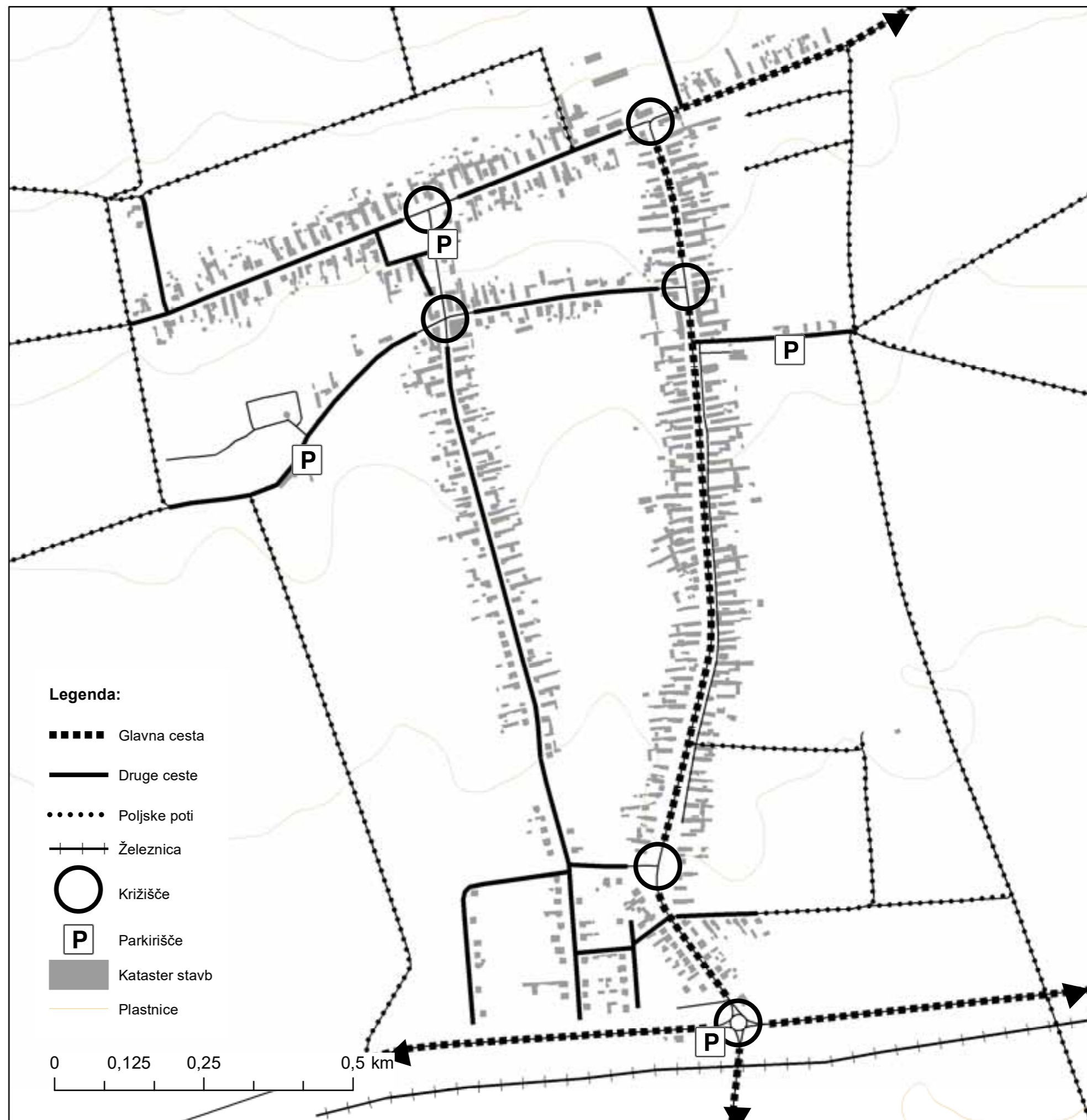
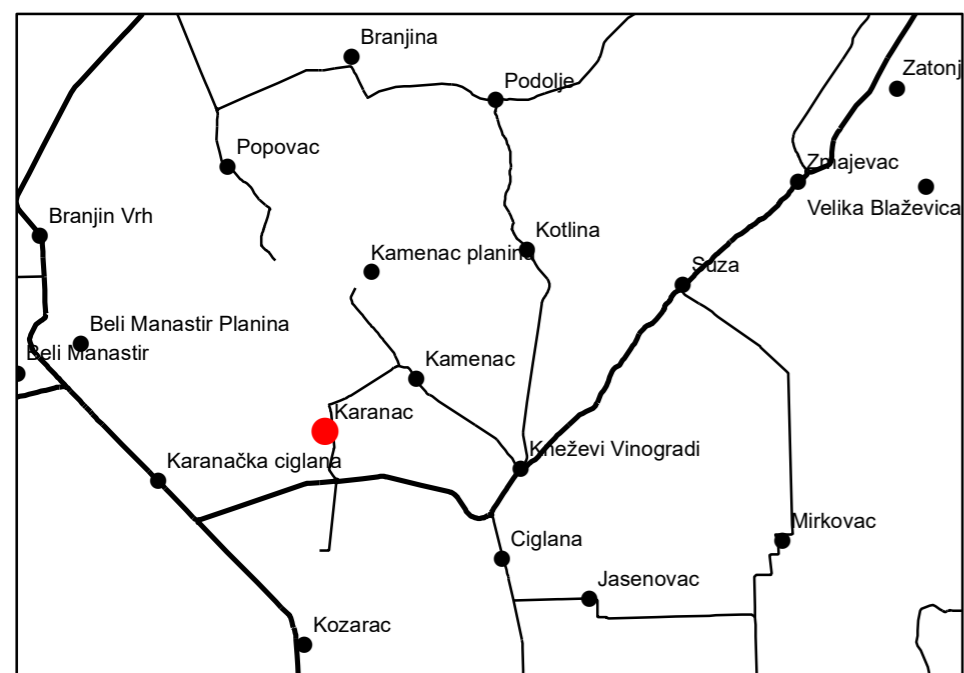

Analiza komunikacij

Karta prikazuje prometno infrastrukturo na ravni naselja Karanac. Glavni osi predstavljata regionalna cesta D212, ki poteka ob južnem robu naselja in glavna cesta L44010 Karanac – Kamenac, ki poteka skozi vzhodni rob naselja. Glavni cesti povezujeta naselje z bližnjim lokalnim središčem Beli Monastir in turističnim središčem Kneževi Vinogradi. Druga kategorija cest, ki je prikazana na karti, so poljske poti. Mreža le teh je razvejana in gosta, saj je Karanac izrazito kmetijsko usmerjeno naselje. Preostale ceste so kategorizirane kot druge ceste. V to kategorijo so uvrščene kapilare in povezovalne ceste znotraj naselja. Sodeč po dolžini cest v obravnavanem območju je naselje navzven in navznoter dobro povezano in dostopno. Rezultati in analize terenskega dela so pokazale, da je cestna infrastruktura v dobrem stanju. Nekoliko slabše stanje je bilo evidentirano pri pločnikih, saj so ti ozki in potrebni obnove. Poleg tega je velika možnost po razširitvi mreže pločnikov, saj so trenutno vzpostavljeni zgolj ob cesti L44010 Karanac – Kamenac in severni prečni cesti.

Za razliko od cest je prometna infrastruktura pomanjkljiva na področju parkirišč. Rezultati terenskega dela so pokazali potrebo po parkiriščih, saj le teh ob največjih obremenitvah primanjkuje. Največje obremenitve so v času vaških prireditev, ki potekajo nekajkrat letno. Na karti so prikazana štiri javna parkirišča (ob katoliški cerkvi, ob nogometnem igrišču, ob osnovni šoli in ob gostilni). Skupna kapaciteta teh parkirišč je okoli 100 osebnih vozil. Naslednji element, ki je prikazan na karti so križišča. Najpomembnejše križišče je na stiku regionalne ceste D212 z glavno cesto L44010 Karanac – Kamenac. Ostala križišča so manj frekventna in posledično nižjega reda. V južnem delu je ponazorjena trasa stare železnice, ki je povezovala Zmajevac z Belim Manastirjem.

Karanac je od Osijeka kot regionalnega središča oddaljen 30 km, od lokalnega središča Beli Manastir 9 km, od Kneževih Vinogradov 6 km in od Zmajevca 14 km. Z avtobusnimi povezavami je Karanac povezan z Belim Manastirjem, Kneževim Vinogradi in Somborjem.

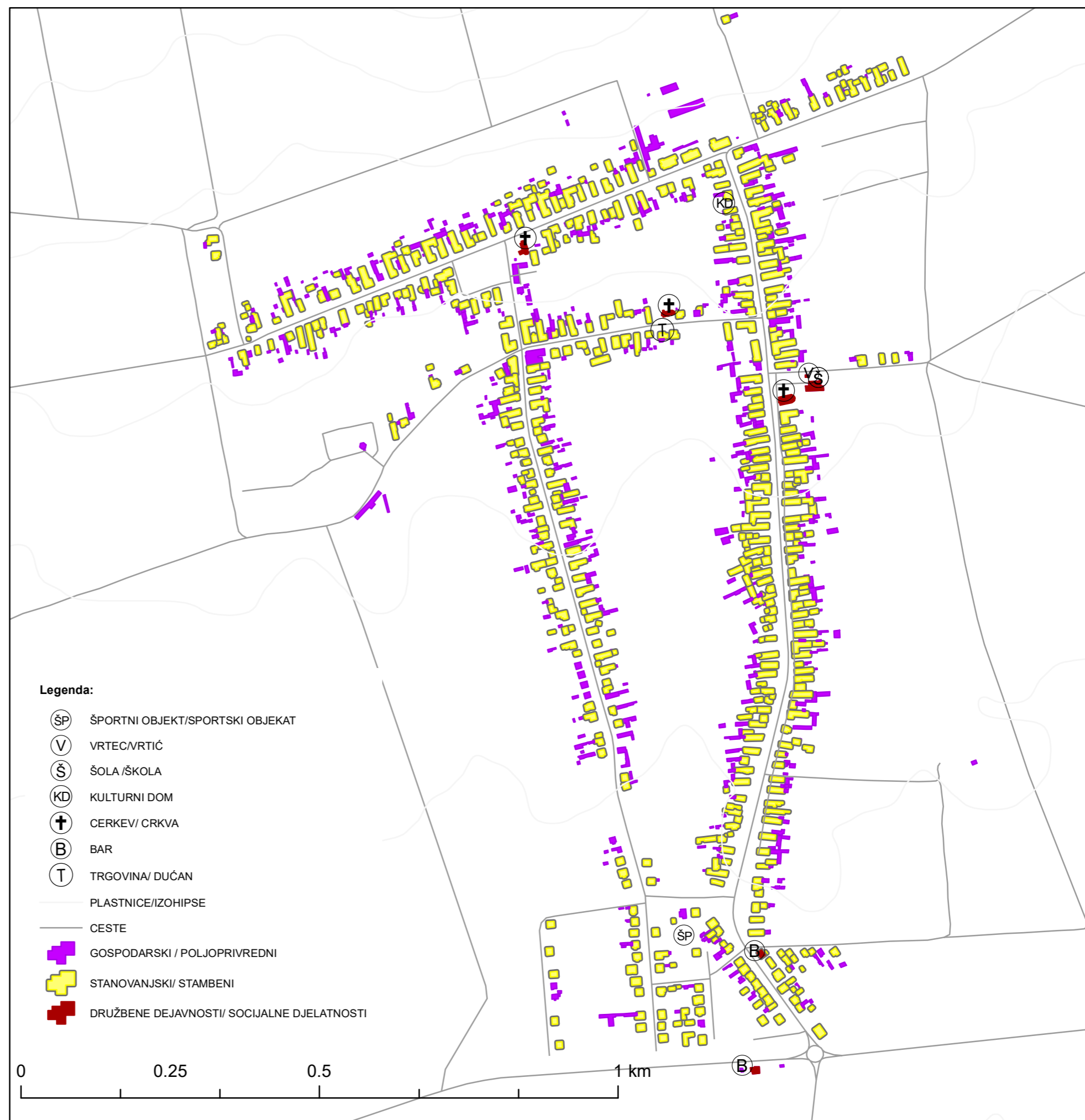
Namembnost objektov

Na karti je prikazana namembnost objektov v naselju Karanac. Karanac je naselje v občini Kneževi Vinogradi.

Zaradi kolonizacije naselje vsebuje elemente madžarske, nemške in hrvaške kulture. To se vidi tudi v strukturi naselja: severna os je nemška, vzhodna os je madžarska, nov del naselja na jugu pa hrvaški.

Glede namembnosti objektov prevladujejo stanovanjski objekti združeni z gospodarskimi. To je posledica združevanja bivanjske in kmetijsko-gospodarske dejavnosti. Karanac ima karakteristike spalnega naselja. Primarna dejavnost prebivalstva sta kmetijstvo in vinogradništvo. Kmetijstvo je usmerjeno v pridelavo žit, koruze in oljne repice. Pridelujejo tako bela kot rdeča vina. V zadnjem času se kmetijstvo združuje s turizmom. To se kaže v velikih kapacitetah turističnih nastanitev.

Od javnih funkcij se v naselju nahaja osnovna šola, vrtec, kulturni dom, trgovina, bar in pošta. Večina od njih se nahaja v središču naselja. V naselju so tudi tri cerkve: pravoslavna, katoliška in protestanska. Cerkve so med seboj prostorsko ločene.

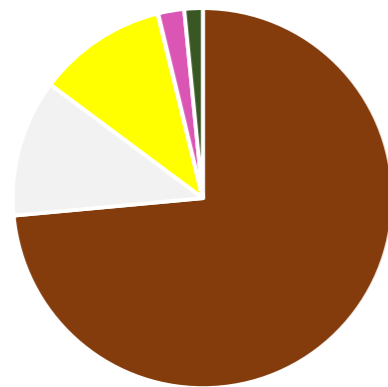

Dejanska raba naselja Karanac

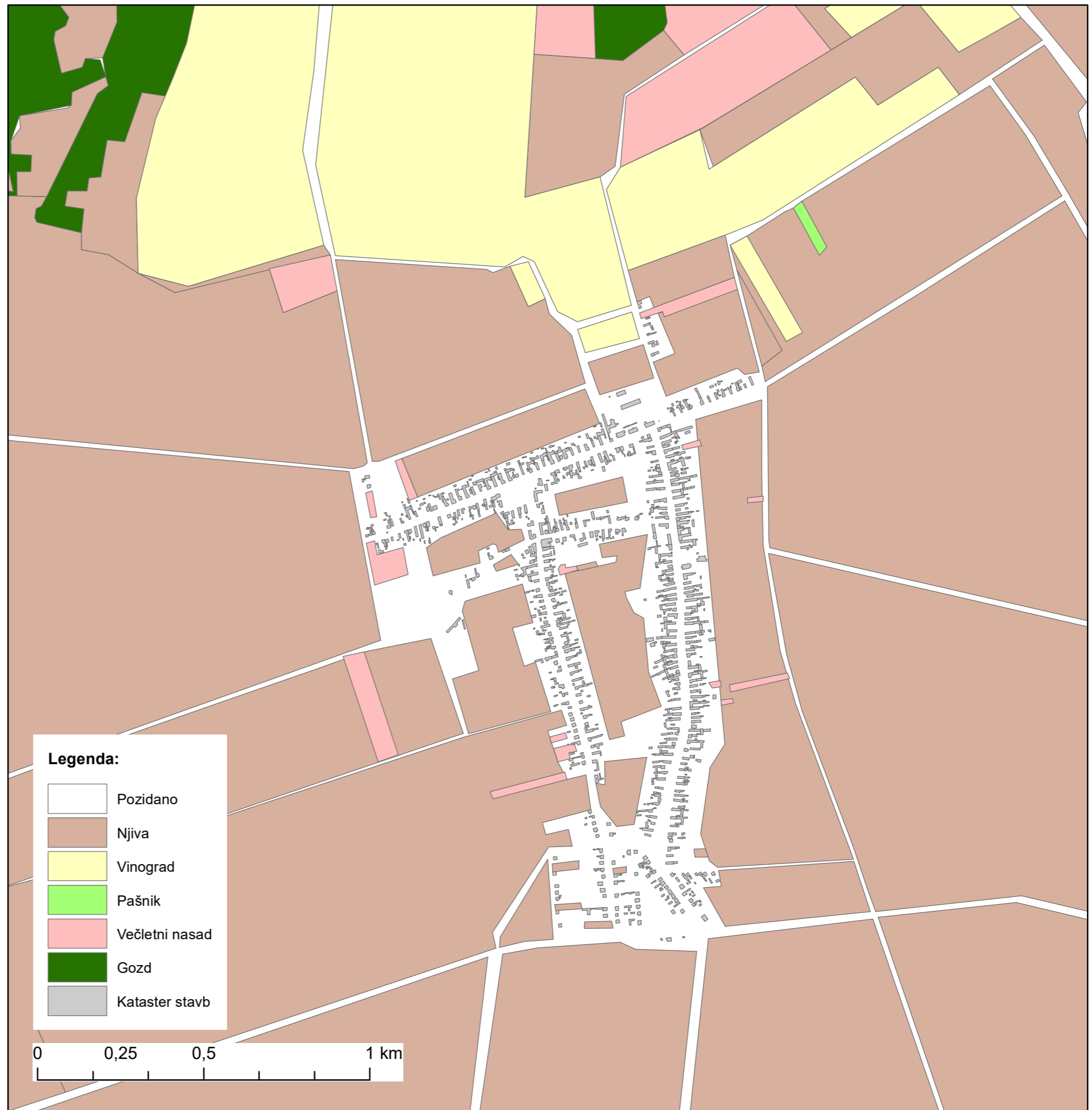
Karta prikazuje dejansko rabo v naselju Karanac. Opredeljene so naslednje kategorije: pozidano, njiva, vinograd, pašnik, večletni nasad in gozd. Iz prostorskega prikaza je razvidno, da največji del območja neposredno ob naselju predstavlja kategorija njiv. V severnem delu je opaziti tudi znaten del kategorije vinograda. Površin ostalih kategorij je razmeroma malo. Prevlada deleža kategorije njiv nad vinogradi nam pove, da je naselje za raziko od Zmajevaca, izrazito usmerjeno v poljedelstvo. Razlog za to je predvsem prevlada ravninskega reliefa.

Kategorija	Površina [m ²]
Pozidano	1258237
Njiva	7944787
Vinograd	1187757
Pašnik	5065
Večletni nasad	238142
Gozd	170163

Deleži kategorij dejanske rabe

■ njive ■ pozidano ■ vinograd ■ pašnik ■ večletni nasad ■ gozd

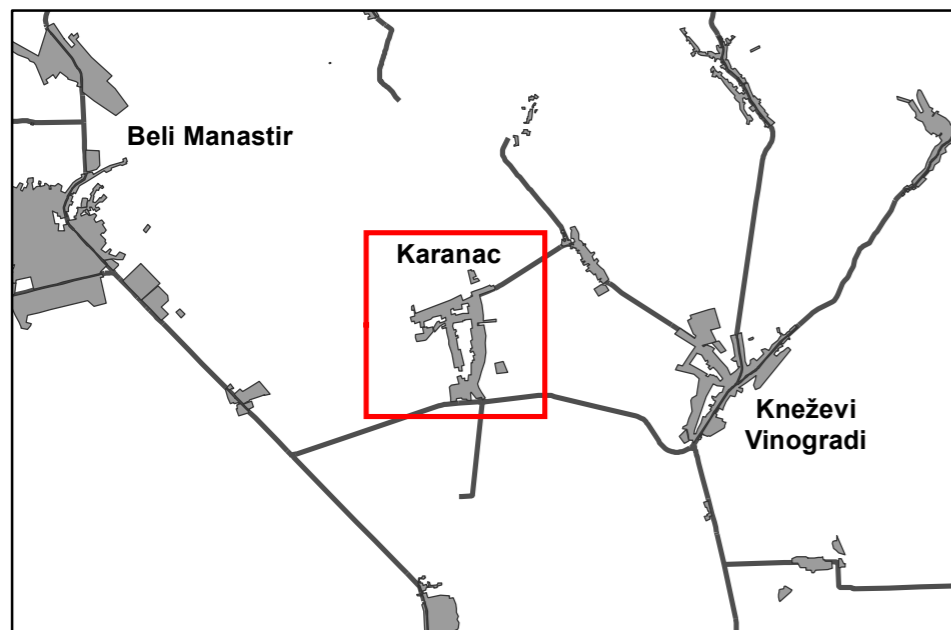
Legenda:

- Pozidano
- Njiva
- Vinograd
- Pašnik
- Večletni nasad
- Gozd
- Kataster stavb

0 0,25 0,5 1 km

Analiza kmetijskega prostora

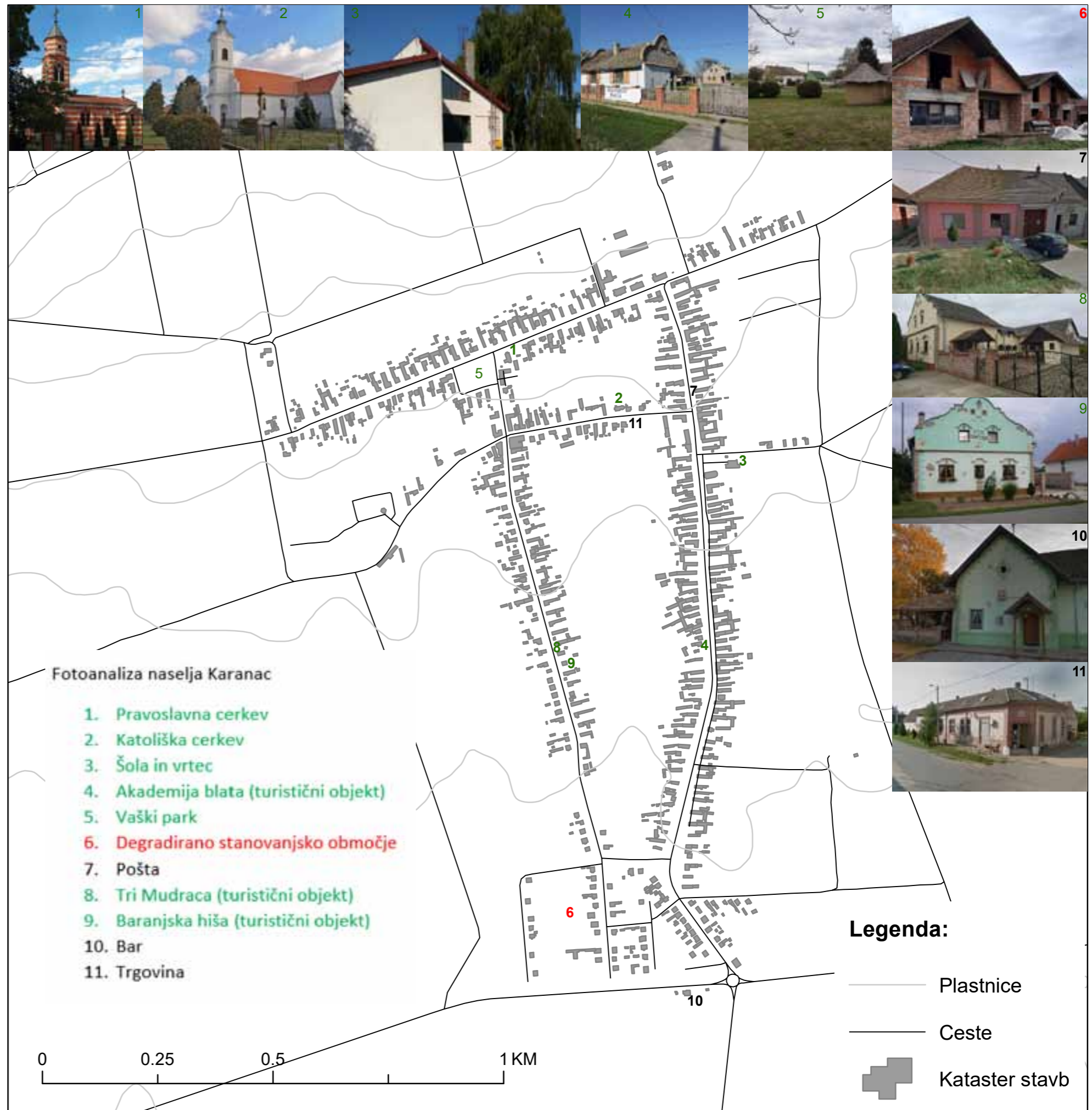
Karta prikazuje analizo kmetijskega prostora. Poudarek je na označitvi orientacij njiv in vinogradov. Prav tako so na karti označena sklenjena območja vinogradov ter območja vrtov in sadovnjakov. Prva prevladujejo v severnem delu naselja, kjer se teren postopoma dviguje, druga pa prevladujejo v bližini stanovanjskih objektov. Vinogradi so usmerjeni v smeri sever - jug, medtem ko iz nakazanih orientacij njiv ne moremo sklepati nobenega strukturnega vzorca. Melioracijskih jarkov in mejic v sklopu terenskega ogleda nismo zaznali.

Fotoanaliza naselja Karanac

Karanac je eno od večjih podeželskih naselij v Baranji. Ima vse elemente kmetijskega naselja in ugodno geografsko lego. Na karti smo prikazali fotoanalizo naselja. Kot kvalitetne elemente smo prepoznali pravoslavno in katoliško cerkev, šolo in vrtec, vaški park in tri turistične objekte. Kot moteč element smo prepoznali več zapuščenih stanovanjskih objektov. Prav tako smo opazili, da je v naselju veliko turističnih objektov z velikim številom ležišč, kar je zelo pomembno za razvoj podeželskega turizma.

V naselju je opaziti nekaj novogradenj, ampak je večje število starejših hiš. Starejše hiše smo prepoznali kot kvaliteten element, saj prikazujejo tradicionalno gradnjo in ohranjajo kulturno dediščino.

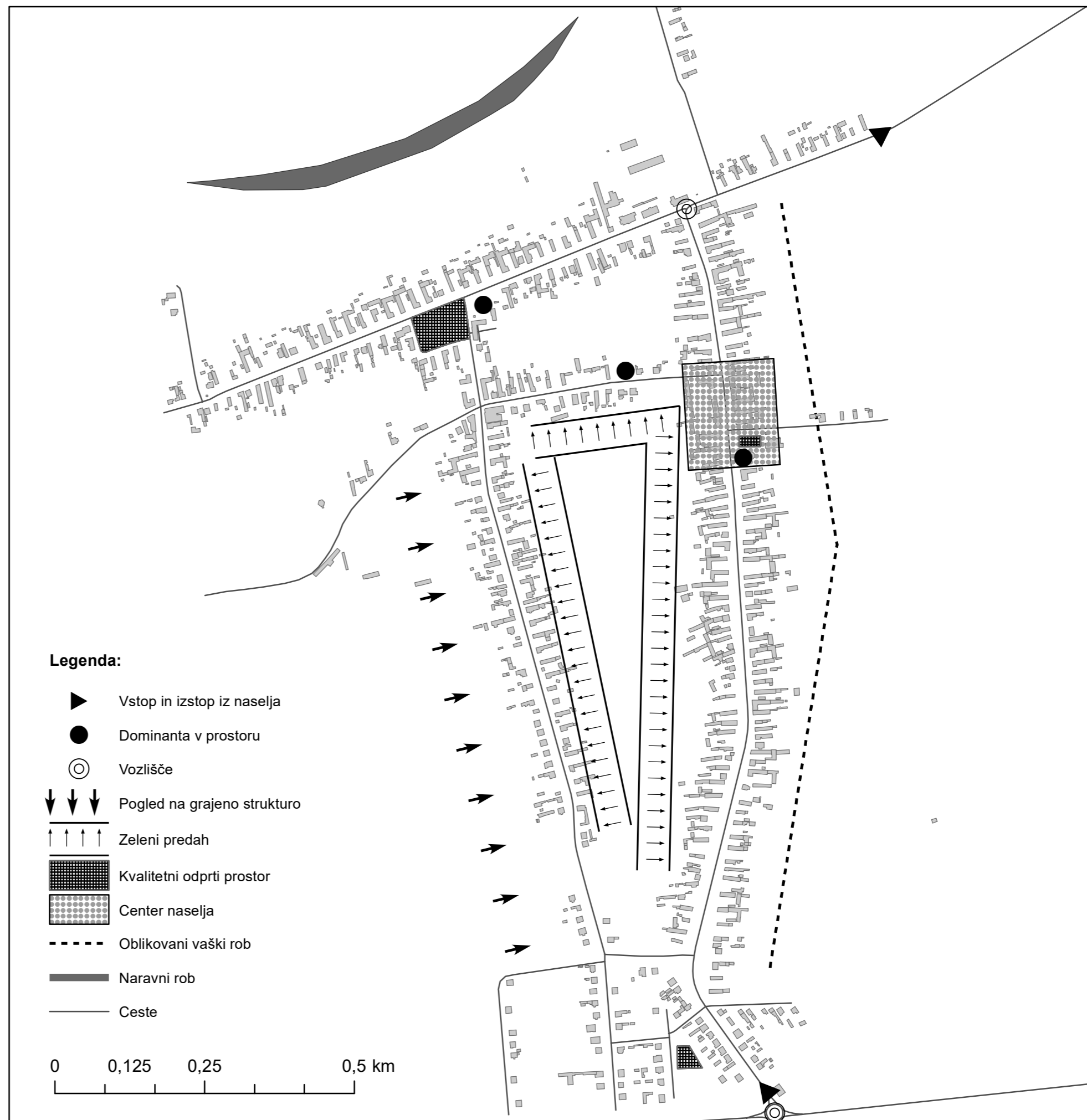

Vizualna analiza naselja Karanac

Na vizualni analizi so prikazani tisti ključni elementi, ki najbolj prikažejo dejanski obravnavan prostor. Analiza je izdelana z namenom prikazovanja značilnosti pokrajine ter poselitve.

Območje se primarno fokusira na naselje Karanac ter njegovo bližnjo okolico. Naselje obcestnega tipa, leži na izrazito ravninskem predelu, kjer le na severu pride do stika različnega reliefa ter ravnina preide v gričevnato vinogradniško območje, kar posledično predstavlja naravni rob. Naselje obkrožajo kmetijske površine, tako je bil izrazito oblikovani vaški rob zaznaven predvsem na vzhodnem delu naselja. Zeleni predah predstavlja oviro širjenja poselitve, saj tukaj cilj predstavlja ohranjanje vmesnega zelena prostora.

Znotraj naselja smo zaznali tri dominante v prostoru: protestantsko, pravoslavno ter katoliško cerkev. Prav tako sta zaznani večji vozlišči, ki predstavljata križišči na glavni cesti skozi naselje. Naselje ima tudi kvalitetne odprte prostore in sicer vaški park ter dvoje otroških igrišč. Zaznali smo tudi središče naselja, ki pa ni dominantno v prostoru.

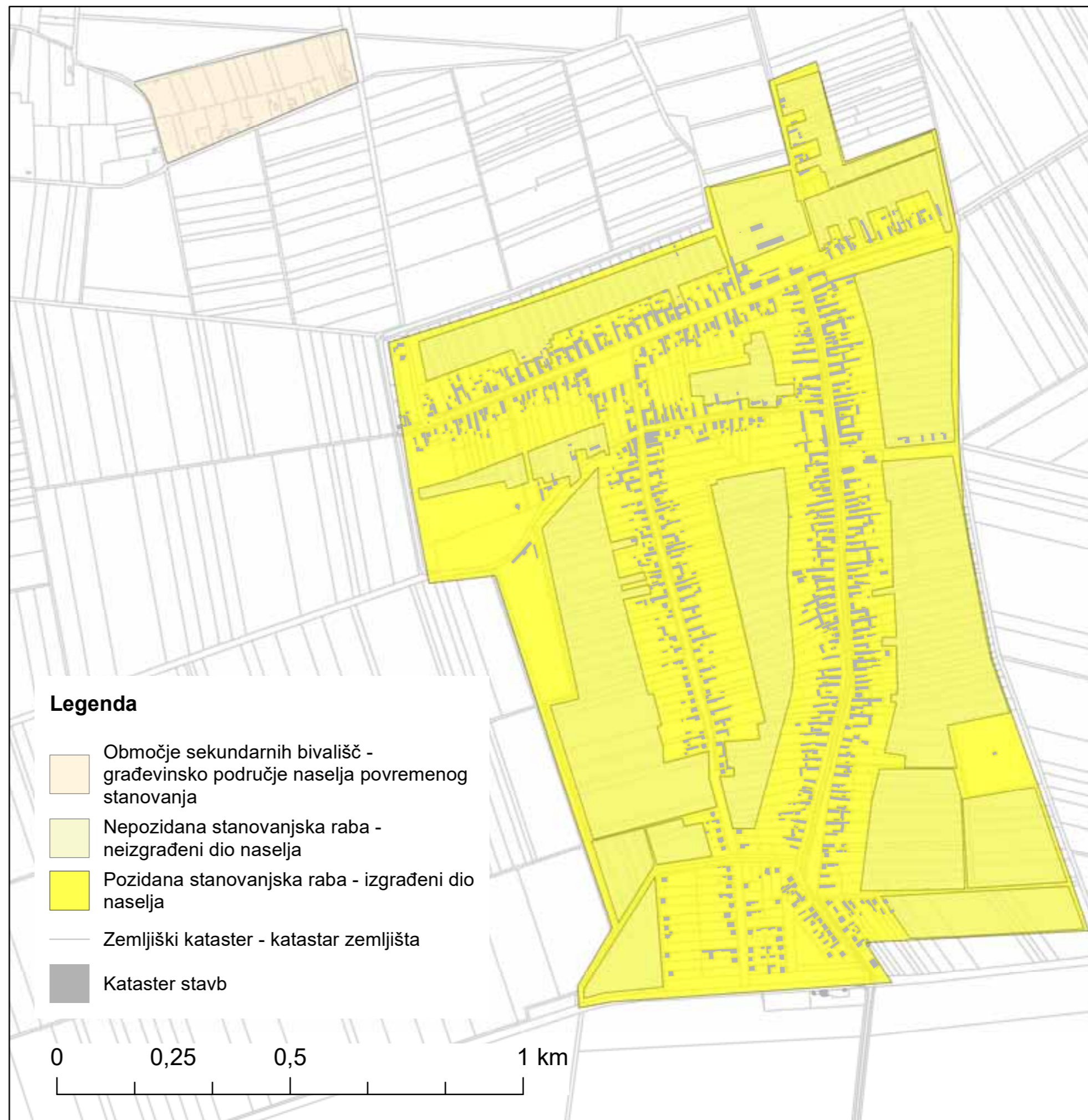
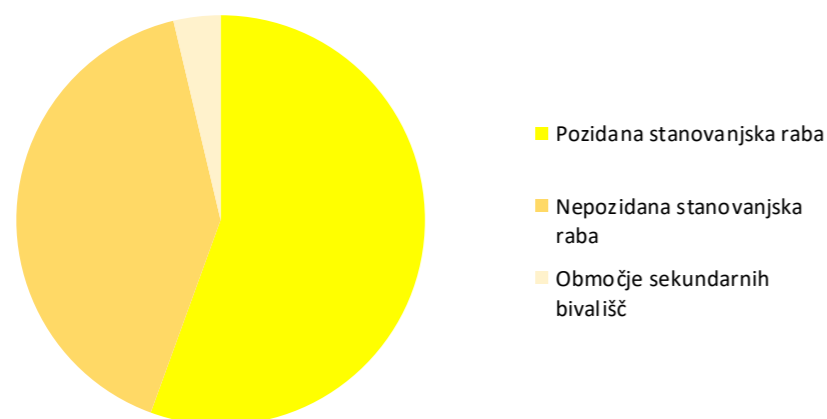

Namenska raba naselja Karanac

Karta predstavlja namensko rabo zemljišč v naselju Karanac. Ponazorjene so naslednje kategorije: pozidana stanovanjska raba, nepozidana stanovanjska raba in območja sekundarnih bivališč. Iz prostorskega prikaza je razvidno, da kategorija pozidane stanovanjske rabe zaobjema kategorijo nepozidane stanovanjske rabe. Prav tako so nepozidana stanovanjska zemljišča locirana tudi znotraj glavnih osi, kjer so trenutno kmetijska zemljišča. Iz prostorskega prikaza namenske rabe je razvidna kompaktna širitev naselja in ne vzdolž prometnic, kar bo pripomoglo k ohranjanju identitete naselja in varovanju kmetijskih zemljišč v neposredni okolici. V bližini Karanaca je opaziti tudi manjše območje sekundarnih bivališč, ki ležijo ob vznožju dvignjenega sveta, kjer so zasajeni vinogradi. Iz tortnega prikaza je razvidno, da je zemljišč za širitev dovolj, saj predstavljajo skoraj polovico površine naselja. V absolutni vrednosti to znaša 74,90 ha, medtem ko površina pozidanih površin znaša 102,18 ha. Površina območja sekundarnih bivališč pa znaša 6,85 ha.

Kategorija	Površina [ha]
Pozidana stanovanjska raba	102,18
Nepozidana stanovanjska raba	74,90
Območja sekundarnih bivališč	6,85

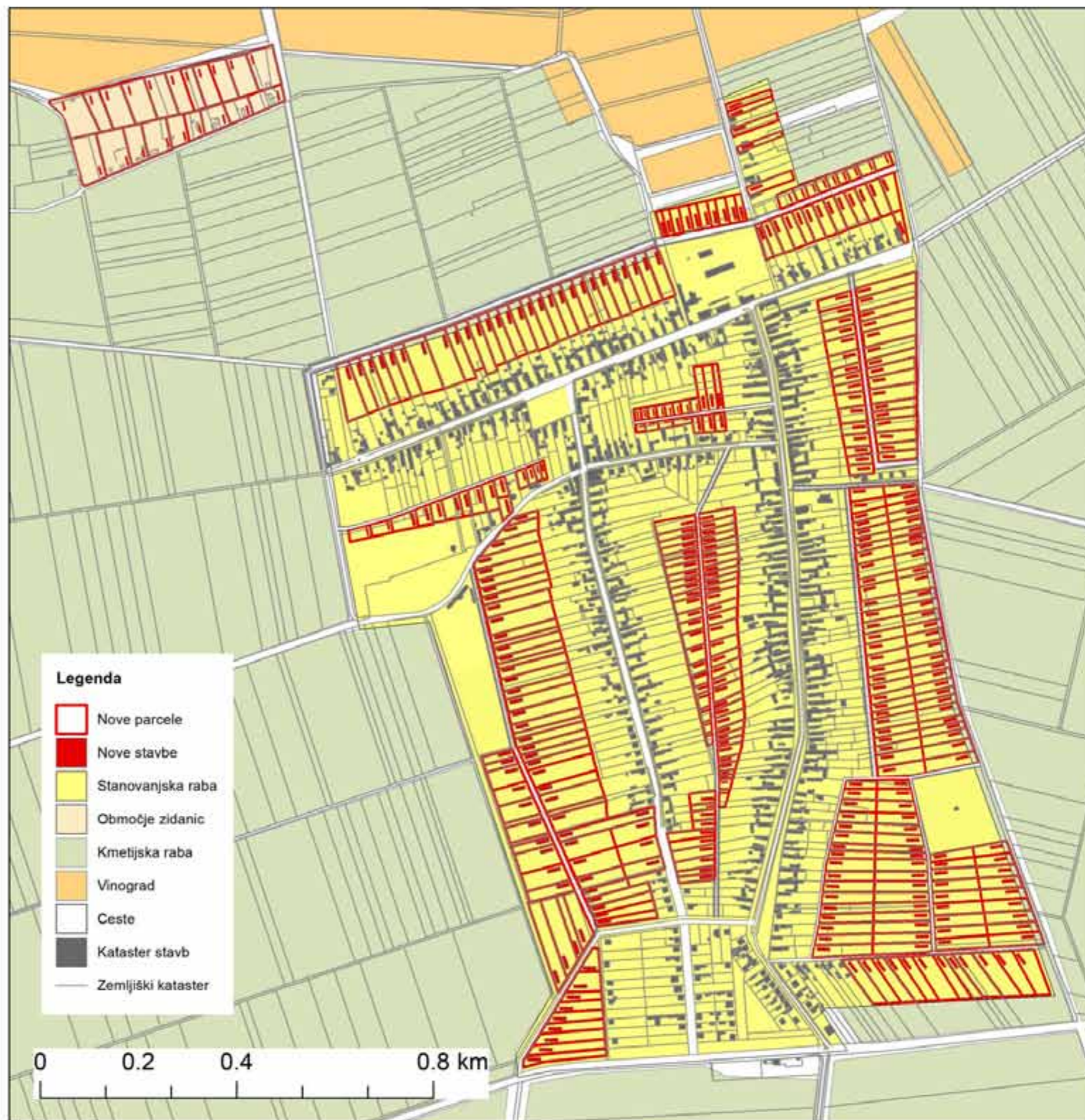
Deleži namenske rabe

Prikaz pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč

Na karti je prikazan prikaz pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč znotraj naselja Karanac. Namen analize je prikazati, kako bi izgledalo obstoječe naselje, če bi se pozidal vsak del trenutno še nepozidanih zemljišč. Pri analizi so zaradi same velikosti naselja bili dodani samo stanovanjski objekti, brez kmetijskih. Prav tako so bile dodane tudi zidanice. Novo nastalo stanje v prostoru vključuje 405 novih parcel ter 405 novih objektov. Od tega 384 stanovanjskih objektov ter 21 zidanic. V Karancu je trenutno 1178 različnih objektov in, če upoštevamo dodatnih 405 bi se naselje povečalo za 34 %. Ob predvidevanju, da v vsaki stanovanjski hiši stanujejo 4 osebe, bi Karanac na novo pridobil 1536 stalnih prebivalcev. Trenutno ima naselje 683 prebivalcev.

Kategorija	Število
Število novih parcel	405
Število novih stanovanjskih objektov	384
Število novih zidanic	21
Število novih prebivalcev	1536

SWOT analiza naselja Karanac

PREDNOSTI

- kompaktna struktura naselja
- urejena prometna mreža
- bližina regionalnega središča Beli Manastir
- močna notranja povezanost prebivalcev (identiteta naselja)

SLABOSTI

- odsotnost izrazitega središča
- pomanjkanje raznolike turistične ponudbe
- pomanjkanje parkirišč ob vaških praznikih
- velike dimenzije naselja za majhno število prebivalstva

PRILOŽNOSTI

- povezovanje turistične ponudbe s kmetijstvom
- vključitev naselja v vinsko cesto
- navezava lokalne kolesarske poti na EuroVelo
- usmerjanje dela kmetijstva v biodinamično kmetijstvo

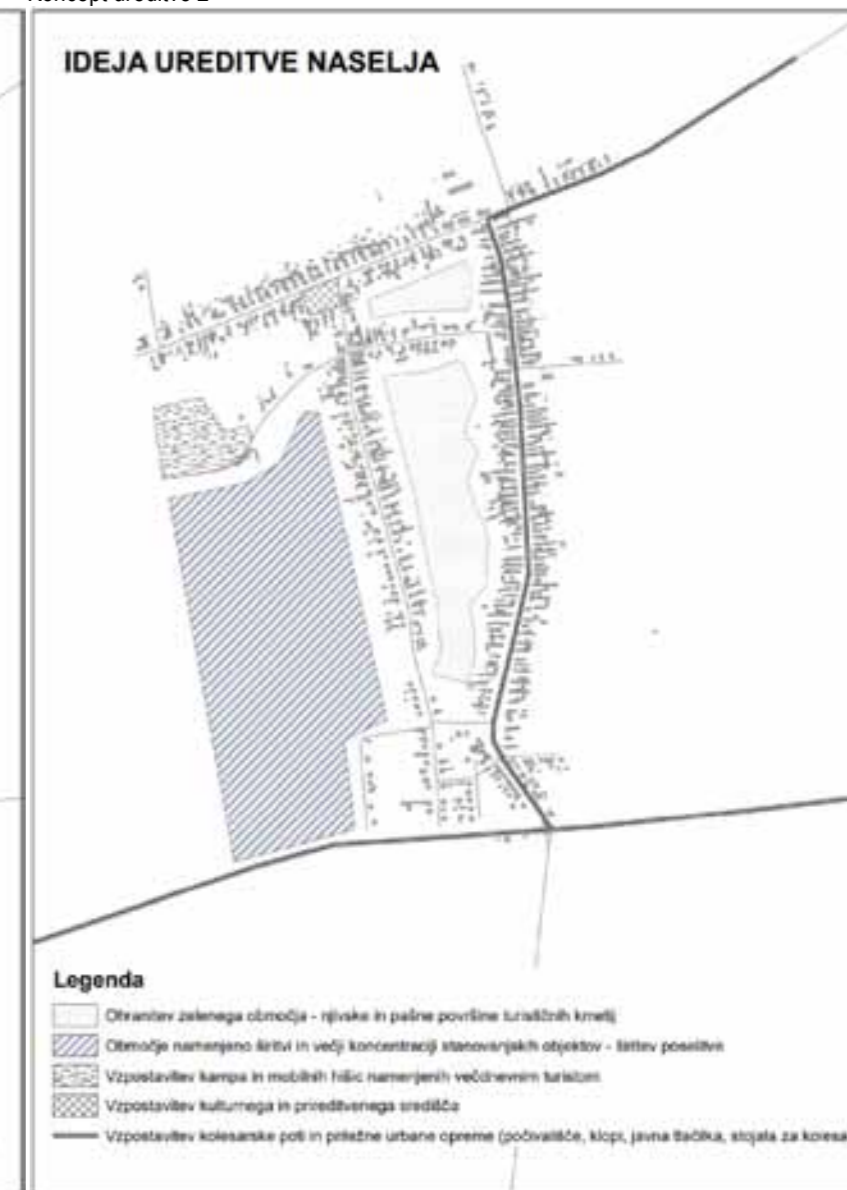
NEVARNOSTI

- zmanjševanje in staranje prebivalstva
- opuščanje kmetijskih zemljišč s strani majhnih kmetov
- opuščanje stanovanjskih objektov

Koncept ureditve 1

Koncept ureditve 2

Predlog ureditve naselja Karanac

K-1: V zahodnem delu naselja, ob nogometnem igrišču, se vzpostavi večje makadamsko javno parkirišče. Ideja je, da parkirišče služi obiskovalcem nogometnih tekem in povečanemu obisku naselja ob vaških praznikih.

K-2: V središču naselja se spodbuja širitev centralnih dejavnosti z vzpostavitvijo manjšega trga. Predlaga se tudi vzpostavitev ovir za umirjanje prometa in dopolnitev urbane opreme.

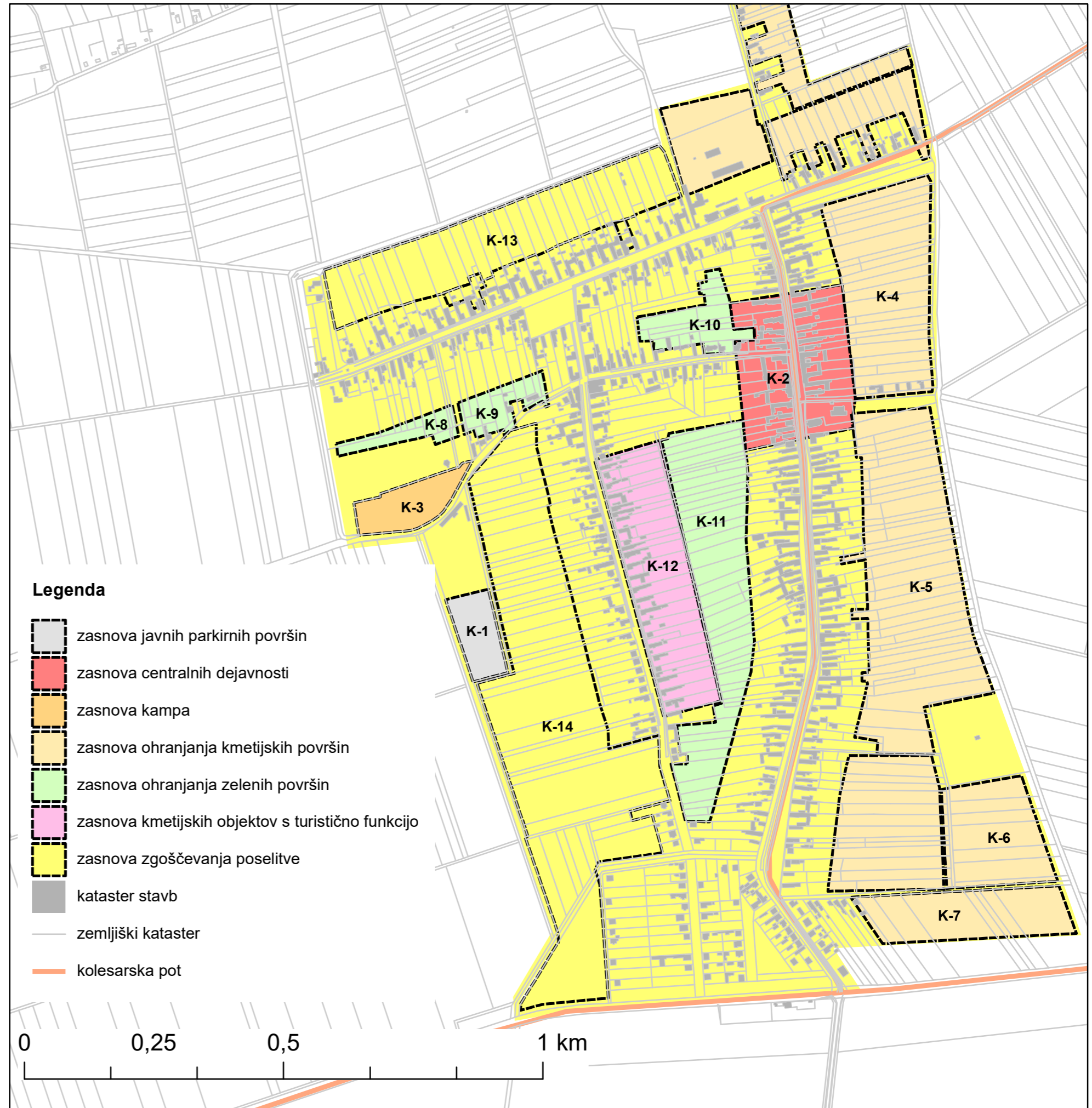
K-3: V zahodnem delu naselja, v bližini nogometnega igrišča, se vzpostavi turistični kamp, ki bo namenjen večdnevnim turistom.

K-4, K-5, K-6, K-7: V vzhodnem delu naselja se preprečuje pozidavo in ohranja kmetijska zemljišča. Prav tako se v tem delu ohranja gospodarske objekte ob stanovanjskih.

K-8, K-9, K-10, K-11: V osrednjem delu naselja se preprečuje pozidavo in ohranja zelene, pašne površine. Ideja je, da bi bile te površine del turistične ponudbe, kjer bi se lahko obiskovalci poučevali o kmetijstvu in imeli stik s pašnimi živalmi.

K-12: Območje, kjer se spodbuja vzpostavitev turističnih kmetij z gostinsko ponudbo in spalnimi enotami. Območje se navezuje tudi na zeleni pas v osrednjem delu.

K-13, K-14: V zahodnem in severnem delu se vzpostavi območje, kamor se bo poselitev širila in zgoščevala.

Naselje Zmajevac

Sara Golčman, Petra Orozel

Opis naselja

Zmajevac je naselje na Hrvaškem, ki upravno spada pod občino Kneževi Vinogradi. Le-ta se nahaja v Osiješko-baranjski županiji. Povprečna nadmorska višina je na območju naselja 90 m. Zmajevac s 974 prebivalci predstavlja tretje največje naselje v občini. Znotraj le-tega se nahaja 515 stanovanjskih objektov.

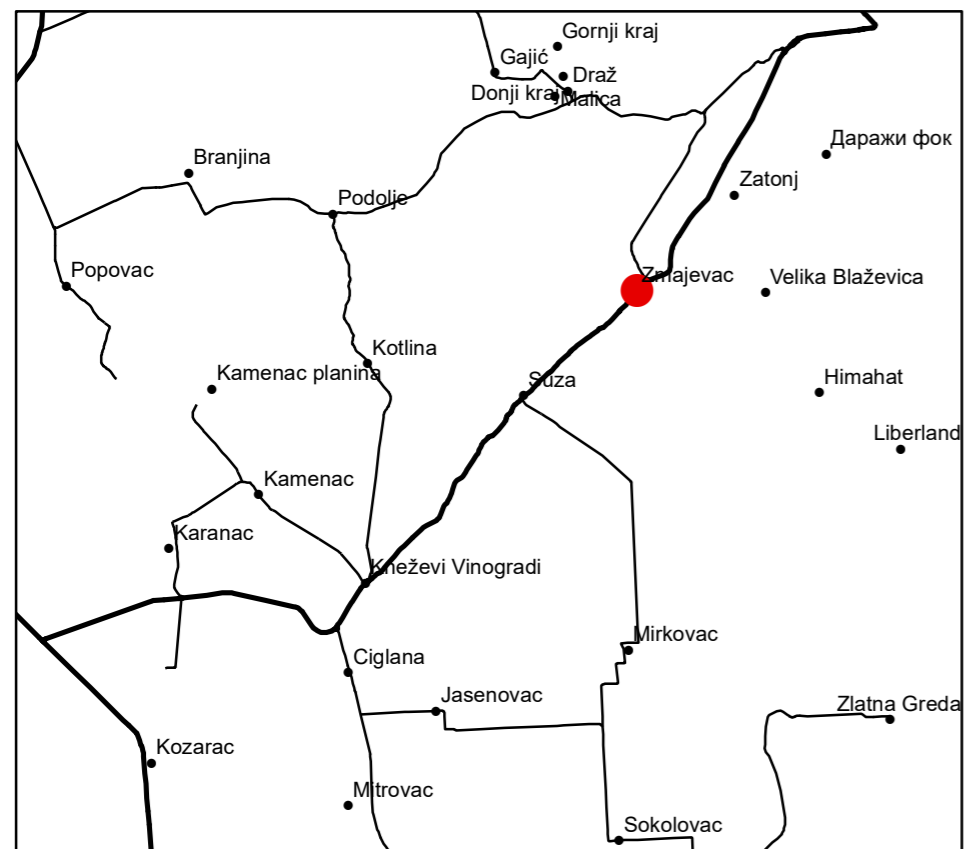
Gospodarstvo Zmajevca temelji predvsem na pridelovanju poljščin, vinogradništvu in sadjarstvu. V naselju izstopa ukvarjanje z vinogradništvom, saj Zmajevac slovi po pridelavi kvalitetnih vin ter vkopanih vinskih kletah, ki se imenujejo gatorji. Na podlagi le-teh so se vzpostavile vinske ceste (katoliška in reformatska), ki so poimenovane po posameznih cerkvah, ki so locirane v bližini teh vinskih cest. Območja vinskih cest so dandanes znana po bogati gastronomski ponudbi ter dogodkih, ki se organizirajo nekajkrat letno. Z namenom, da se gatorji ohranijo, so vinske ceste pod zaščito kulturne dediščine.

V naselju se nahaja dvojezična Osnovna šola (madžarski in hrvaški jezik) z osmimi razredi. Vendar zaradi premajhnega števila otrok, že nekaj let v dotični šoli ne poteka učni proces. Naselje ima prav tako vrtec, ki je dvojezičen. Poleg šole in vrtca se v Zmajevcu nahaja ambulanta, ki je odprta nekaj dni na teden, lekarna, pošta, gasilski dom, živilska trgovina ter druge javne funkcije.

Zadnje leto se število prebivalcev v naselju stara in stagnira zaradi manjše možnosti zaposlitve v naselju ter same lokacije naselja, ki leži na dokaj odročni lokaciji. V naselju je možno zaposlitev najti predvsem v gostinsko turističnih dejavnostih ali v kmetijstvu.

Prikaz Franciscejskega katastra 19. stoletja

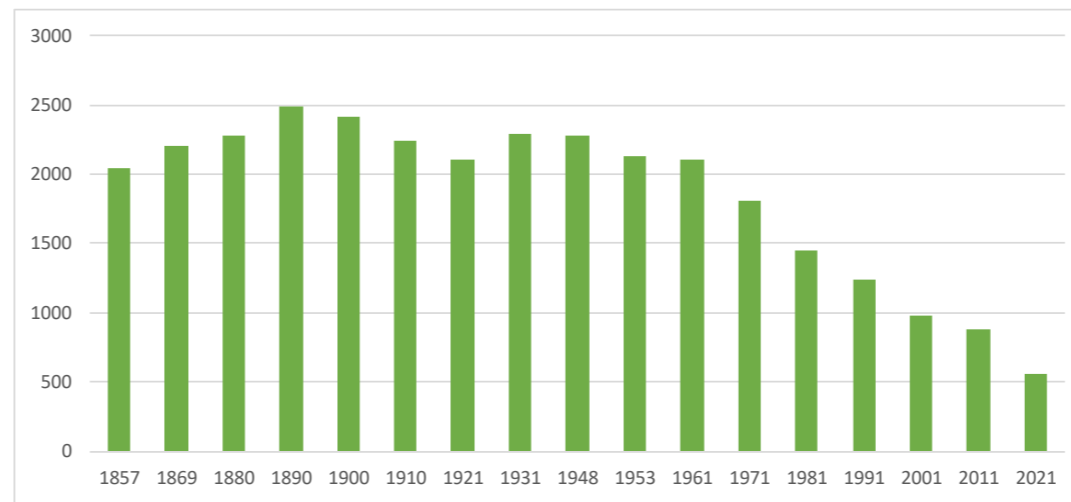

Demografski podatki za naselje Zmajevac

Prvi grafikon prestavlja prebivalstvo v naselju Zmajevac, od leta 1948 strmo pada. Vrhunec prebivalstva je bil v letu 1890, ko je v tem naselju živel 2490 prebivalcev. V letu 2021 pa je ostalo tukaj le še 563 prebivalcev.

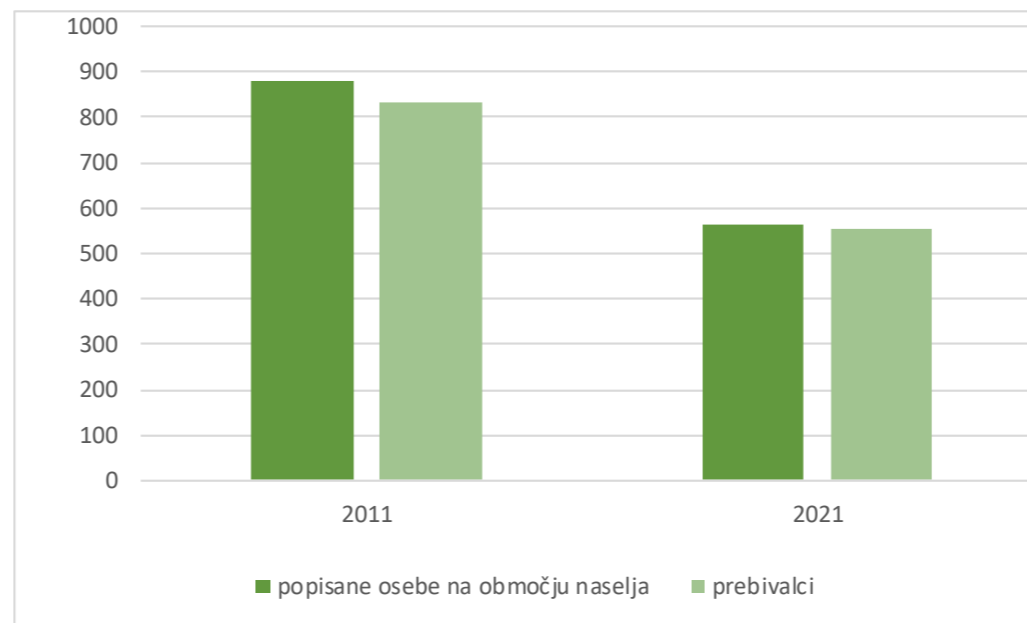
Drugi grafikon predstavlja število prebivalcev in število popisanih oseb v naselju Zmajevac. Primerjava je med letom 2011 in letom 2021. Tudi tukaj opazimo padec tako stanovalec, kot popisanih oseb. V letu 2011 je bilo popisanih oseb 881, prebivalcev pa 835. V letu 2021 pa je bilo popisanih oseb le še 563, prebivalcev pa 556.

Tretji grafikon predstavlja število tujih prebivalcev v naselju Zmajevac leta 1991 in leta 2001. Največ prebivalcev na tem območju je Madžarov, sledijo Hrvati, nato Srbi in nato ostali prebivalci. Madžarov je na tem območju leta 1991 bilo 888, leta 2001 pa 701.

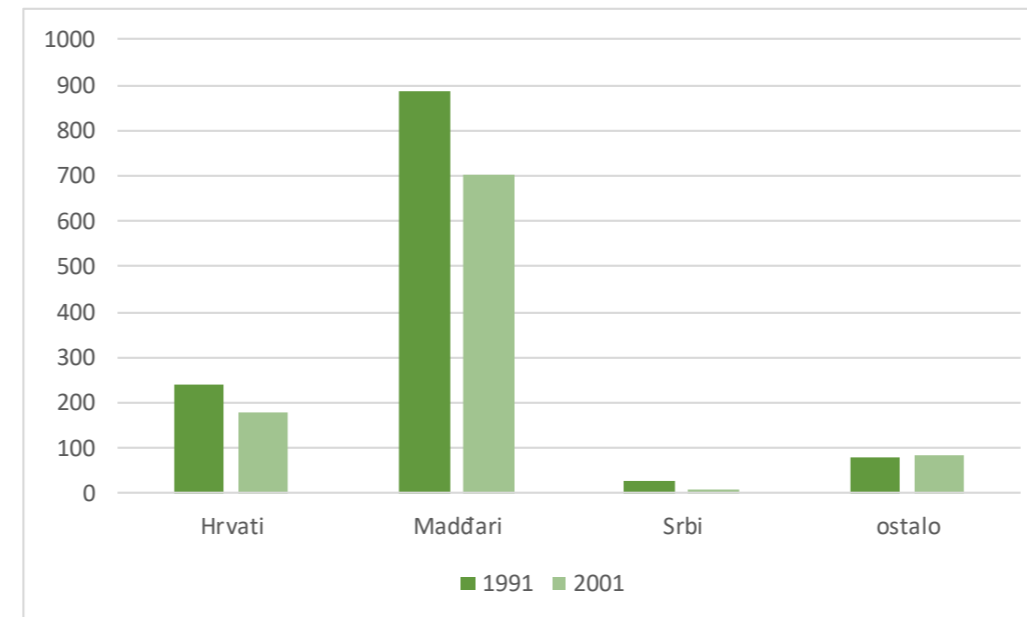
leto	1857	1869	1880	1890	1900	1910	1921	1931	1948	1953	1961	1971	1981	1991	2001	2011	2021
število prebivalcev	2042	2200	2278	2490	2419	2246	2102	2287	2278	2128	2105	1807	1445	1235	974	881	563

Število prebivalcev v naselju Zmajevac v obdobju od leta 1857 do 2021

	2011	2021
Popisane osebe	881	563
Prebivalci	835	556

Število prebivalcev in število popisanih oseb v naselju Zmajevac leta 2011 in 2021

	Hrvati	Madžari	Srbi	ostalo
1991	240	888	29	78
2001	178	701	10	85

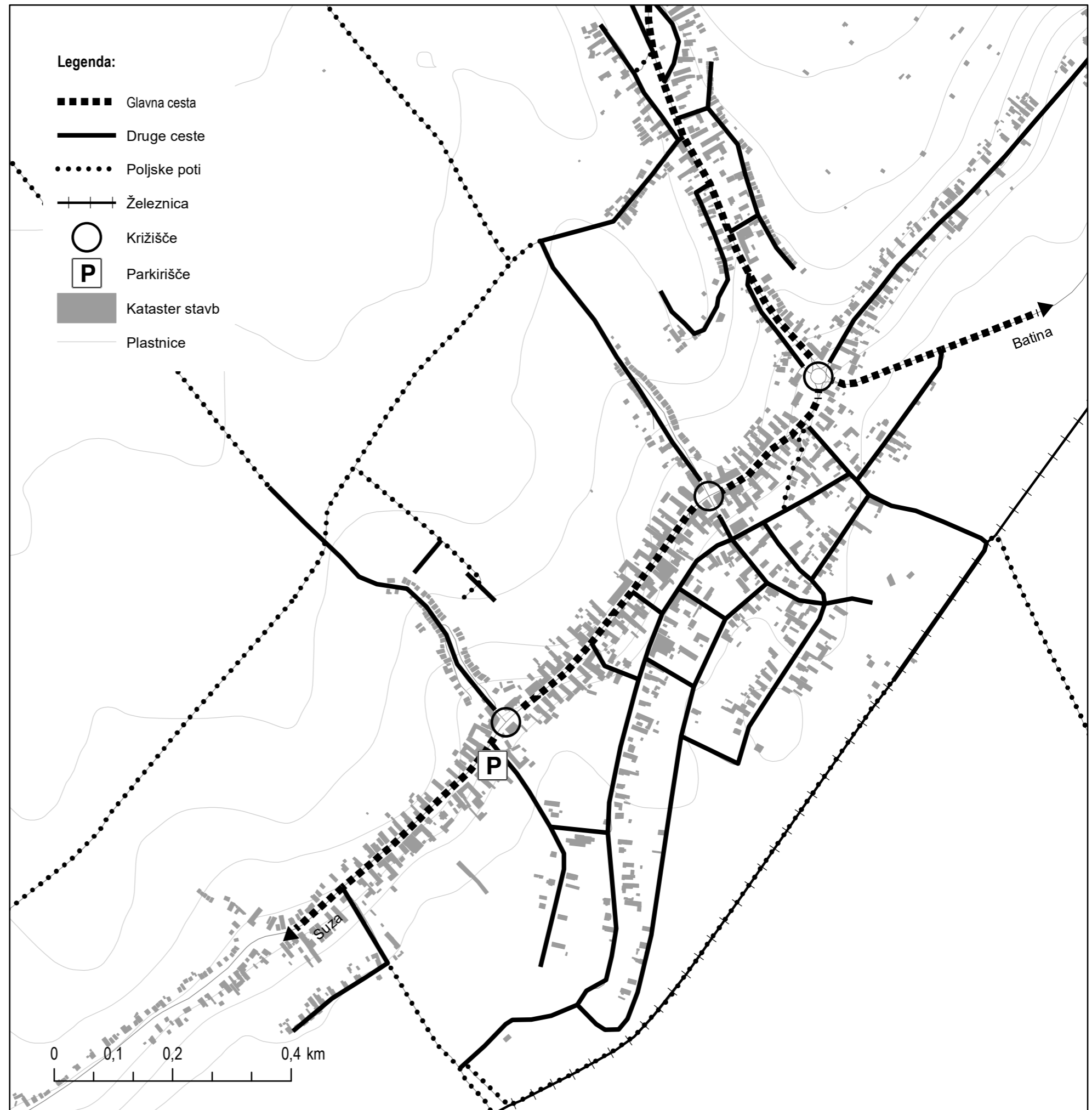
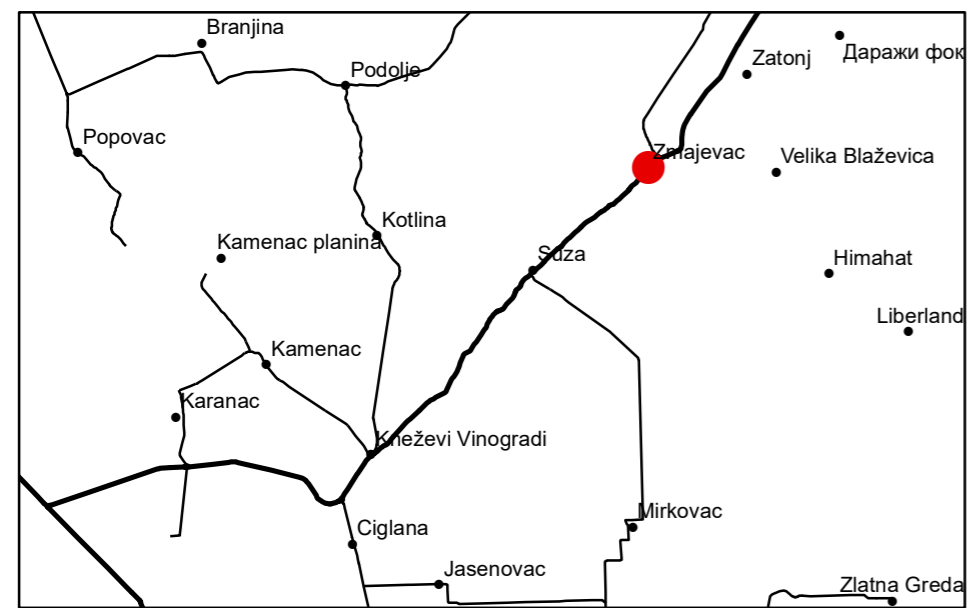
Število tujih prebivalcev v naselju Zmajevac, leta 1991 in 2001

Analiza komunikacij

Karta prikazuje prometno infrastrukturo na ravni naselja Zmajevac. Glavno os naselja predstavlja glavna cesta, ki poteka po sredini naselja in se na severovzhodu razcepi v dve smeri. Glavna cesta povezuje naselje Batina na vzhodu in naseljem Suza na zahodu. Ostale ceste so kategorizirane kot druge ceste in kot poljske poti, I povezujejo središče Zmajevca z ostalimi deli naselja.

Na karti je predstavljena stara železnica, ki ne obratuje več, nekoč pa je le ta povezovala Zmajevac s sosednjimi naselji. Samo naselje je dobro povezano s sosednjimi naselji, prav tako pa so ceste po celotnem naselju dobro razvejane in pripeljejo do vsake posamezne stavbe. Za razliko od cest, je prometna infrastruktura pomanjkljiva na področju parkirišč.

Zmajevac je znan po svojih značilnih vkopanih kletih, zato se ta kraj razvija na področju vinogradništva, posledično tudi turizma, za kar bi bilo potrebno urediti več parkirnih prostorov. Na karti je prikazano eno javno parkirišče. Kapaciteta tega parkirišča je 15 osebnih avtomobilov. V samem naselju so tri pomembnejša križišča. Najpomembnejše je križišče, locirano na skrajnem vzhodu naselja. Skozi celotno naselje so urejene tudi območja za pešce, ki so locirane na obeh straneh glavne ceste. Ob ostalih cestah v naselju površine za pešce niso urejene ali so locirane le po eni strani ceste. Vinske ceste, ki vodijo do vkopanih kleti, so tlakovane. V samem naselju so štiri avtobusna postajališča. Zmajevac je od Osijeka, kot regionalnega središča oddaljen 35 kilometrov.

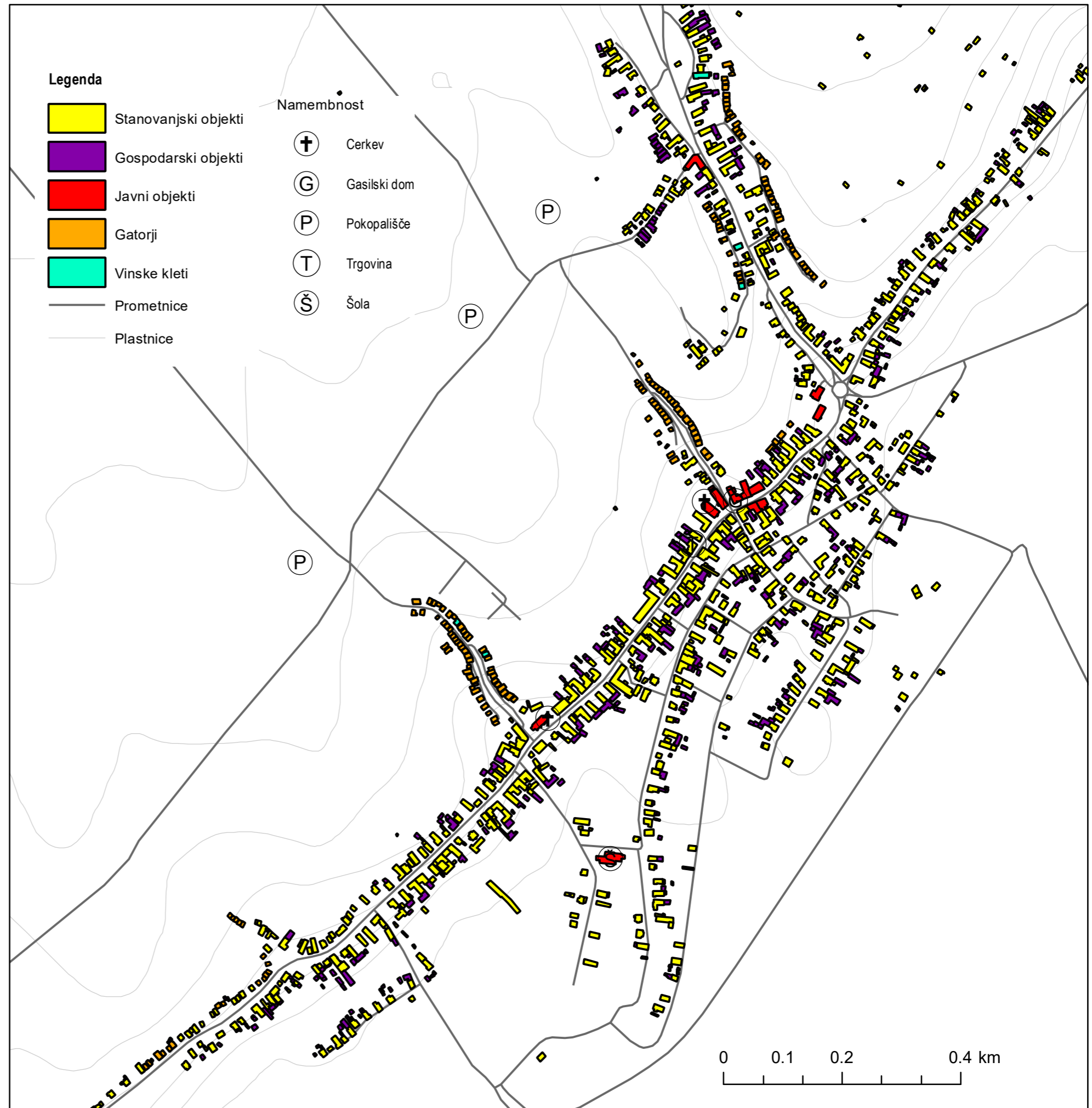
Namembnost objektov

Na karti so prikazane funkcije namembnosti posameznih objektov v naselju Zmajevac. V naselju je moč razpoznati, da se večina gospodarskih objektov "drži" stanovanjskih objektov. Le-ti objekti so razvrščeni ob prometnicah v dveh linijah. Pri prometnicah se nahajajo stanovanjski objekti, za stanovanjskimi objekti pa se nahajajo gospodarski objekti.

Za naselje so značilne vkopane vinske kleti, ki se imenujejo gatorji. Le-ti so strukturirani iz prednjega in zadnjega dela. V preteklosti se je v prednjem delu pridelovalo vino, zadnji del, ki je vkopan v zemljo pa se je uporabljal kot shramba za vino ter obenem hladilnica za druge pridelke (v vkopanih delih je temperatura konstantna čez celo leto). Objekti se večinsko nahajajo v "ravnini cest", nekaj pa jih je tudi pod zemljo. Dandanes nekateri gatorji še ohranjajo svojo primarno funkcijo, vendar pa jih je že precejšnje število namenjeno zgolj kot turistična atrakcija. Na podlagi terenskega pregleda, je moč razpoznati, da so preurejeni gatorji umeščeni predvsem ob vinskih cestah (Katolički i Refomatski surduci), ki so pod zaščito kulturne dediščine. Na karti so z zelenomodro prikazane vinske kleti, ki delujejo v sklopu gostinsko-turistične dejavnosti.

Z rdečo barvo so označeni objekti z javnimi funkcijami. V Zmajevcu se tako nahajata 2 cerkvi in sicer katoliška ter reformatska cerkev. Le - ti se nahajata ob začetku že omenjenih vinskih cest. Poleg cerkev, je v prostoru umeščena lekarna, ambulanta, trgovina, gasilski dom ter pošta. V naselju je tudi osnovna šola Zmajevac, kjer poteka dvojezični pouk (hrvaščina, madžarščina), vendar že nekaj let ni bilo razpisane razreda.

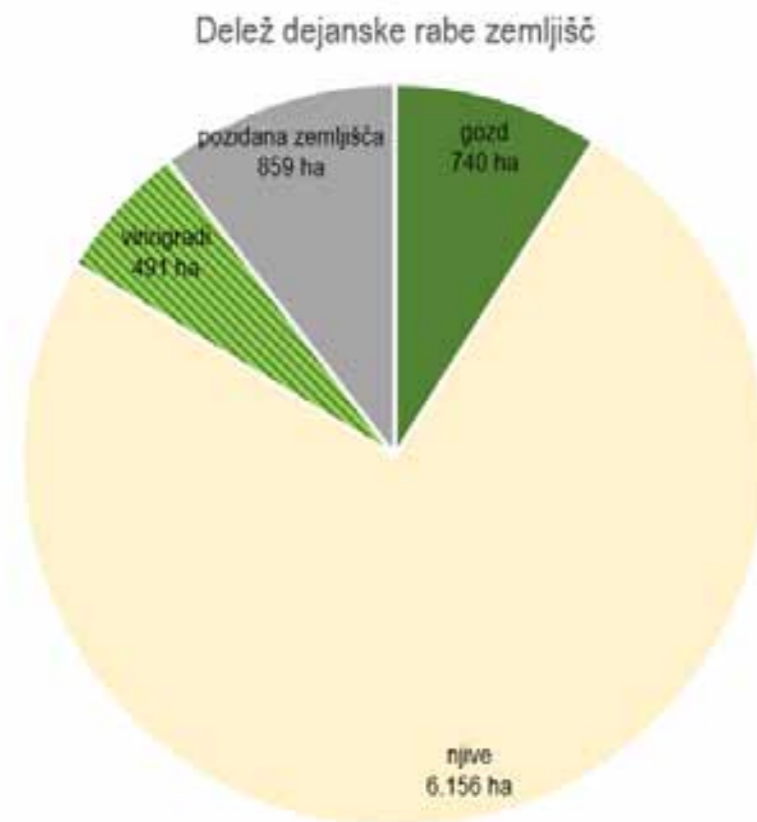
Gatorji v Zmajevcu

Dejanska raba zemljišč

Karta prikazuje dejansko rabo zemljišč na območju naselja Zmajevac. Na karti so prikazani gozd, njivske površine, vinogradi in pozidane površine. Iz karte je lepo razviden ravninski del in del kje se teren vzpenja. Vinogradi so umeščeni na severnem delu naselja, kjer je teren dvignjen. Na južni strani naselja pa prevladujejo njivske površine.

Na karti je prikazan tudi graf iz katerega so razvidne površine posamezne dejanske rabe na obravnavanem območju. Vse površine na grafu se nanašajo na celotno naselje Zmajevac in so izražene v kvadratnih metrih. Na obravnavanem območju je največ njivskih površin, nato sledijo vinogradi. Najmanj je vinogradniških površin, ki jih je na obravnavanem območju le 491 hektarjev.

Analiza kmetijskega prostora

Karta prikazuje analizo kmetijskega prostora naselja Zmajevac na skrajnem vzhodu Hrvaške. Na karti so prikazane orientacije njiv, meji, melioracijskih jarkov, območje gozda, območje vinogradov ter območje vrtov in sadovnjakov. Poleg tega so na karti prikazani še vodotoki, ceste in kataster stavb.

S karte je lepo vidna orientacija njiv. Na pobočju, na severnem delu naselja je orientacija usmerjena po terenu, medtem ko na ravninskem delu orientacija sledi drugim linijam. Na nekem večjem polju pa je lepo vidno, kako so linije usmerjene v enako smer.

Na območju so prikazane tudi mejice, ki jih lahko zasledimo na začetku njiv pa tudi med samimi njivskimi površinami. Mejic na območju ni prav veliko. Glavne značilnosti le teh pa so, da služijo kot zatočišča, preletni koridorji in prehranjevalni habitati za številne živeče živalske vrste, zato je potrebno mejice na kmetijskih območjih ohraniti.

Na karti so označeni tudi vinogradi, saj je naselje Zmajevac prepoznavno po svojih vinogradniških nasadih in vkopanih tako imenovanih gatorjih. Največ vinogradov je torej na severnem delu naselja, kjer se teren vzpenja. Na karti so označeni tudi vrtovi in sadovnjaki, ki jih je nekoliko manj. Locirani so na južnem delu naselja, med stavbami in njivskimi površinami. Drugje na obravnavanem območju vrtov in sadovnjakov ni zaznati.

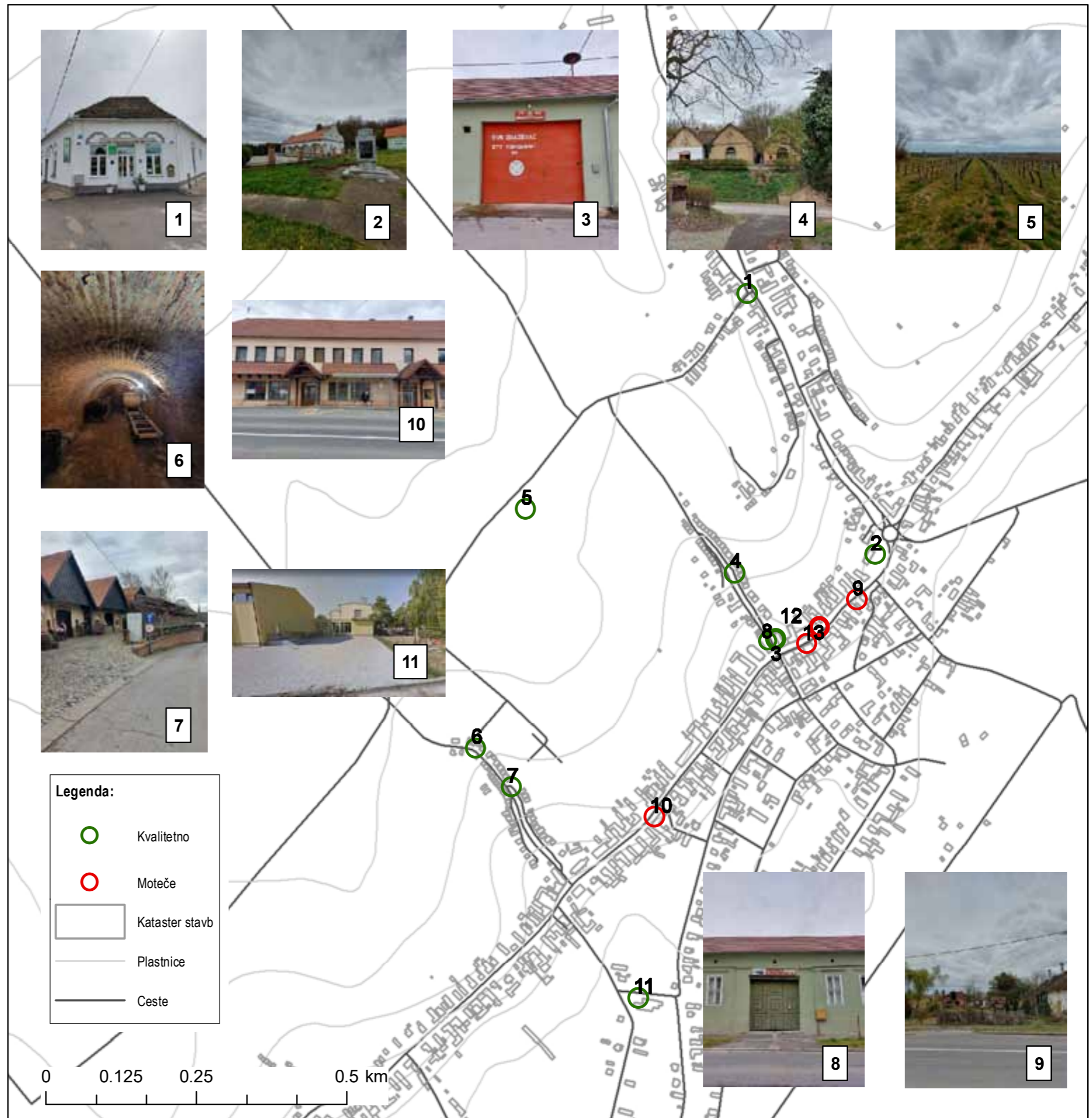
Gozda na obravnavanem območju prav tako ni veliko, gre predvsem za manjše gozdove, ki imajo podobno funkcijo kot mejice.

Fotoanaliza

V naselju je mogoče na vsakem koraku videti slabo ohranjene stanovanjske stavbe ter propadajoče objekte, ki so v preteklosti bile namenjene javnim funkcijam (trgovina, objekti namenjeni madžarski manjšini itd.). Ta pojav je posledica demografskih sprememb v naselju in sicer stagnacije in staranje prebivalstva. Te moteče elemente v prostoru se želi obuditi z razširitvijo že obstoječe turistično-gostinske ponudbe in sicer to udejanjajo s posodabljanjem vkopanih vinskih kleti-gatorjev, ki so značilni za to naselje. Prav tako je na podlagi terenskega ogleda bilo prepoznati kar nekaj obnovljenih stavb, ki so namenjene javnim funkcijam (gasilski dom, Ekoturistički-posjetiteljski Centar, cerkve, šola). Te stavbe v naselju predstavljajo kvalitetne elemente.

- 1 - apartma
- 2 - zdravstveni dom
- 3 - gasilski dom
- 4 - zunanji del vinskih kleti
- 5 - vinograd
- 6 - gator
- 7 - gostinsko - turistični objekti (vinske kleti)
- 8 - turistično - informacijska točka (Eko turistički-posjetiteljski Centar)
- 9 - propadajoči stanovanjski in gospodarski objekti
- 10 - nekdanja trgovina
- 11 - šola
- 12 - propadajoče stavbe ob glavni cesti (v ozadju cerkev)
- 13 - nekdanji javni objekti namenjeni madžarski manjšini

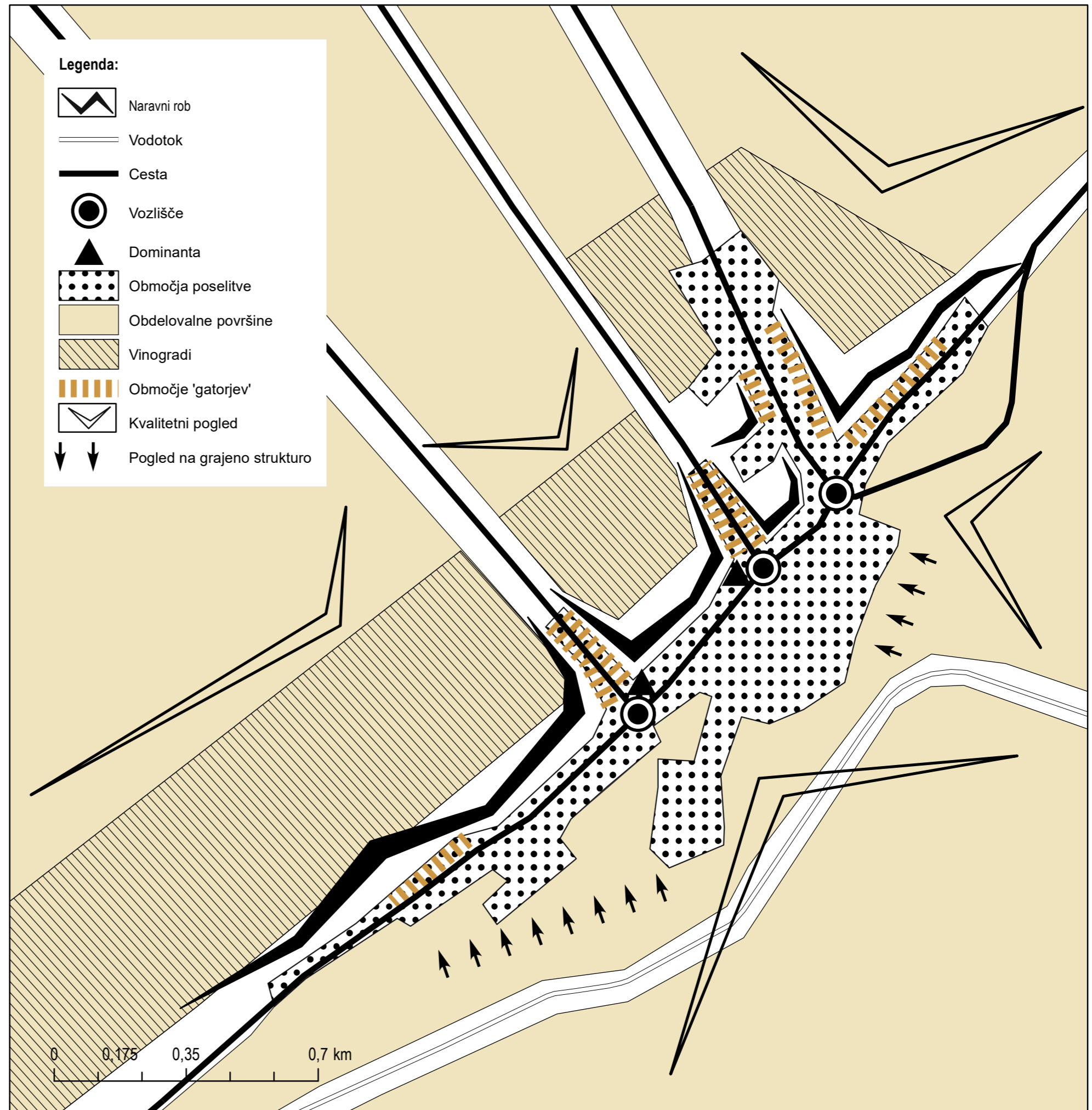

Vizualna analiza

Na karti so prikazani ključni elementi razpoznavnosti in identifikacije prostora v hrvaškem naselju Zmajevac. Glavni namen je prepoznavanje značilnosti tipičnih naselij na vzhodu Hrvaške, njene poselitve, strukture, reliefa in značilnosti bivanja prebivalcev. Analiza je bila izdelana na podlagi terenskega ogleda, kjer smo povzeli posamezne značilnosti naselja.

Na karti so prikazani naravni in grajeni robovi, območja, pomembnejša vozlišča, dominante, kvalitetni pogledi ter pogledi na grajeno strukturo.

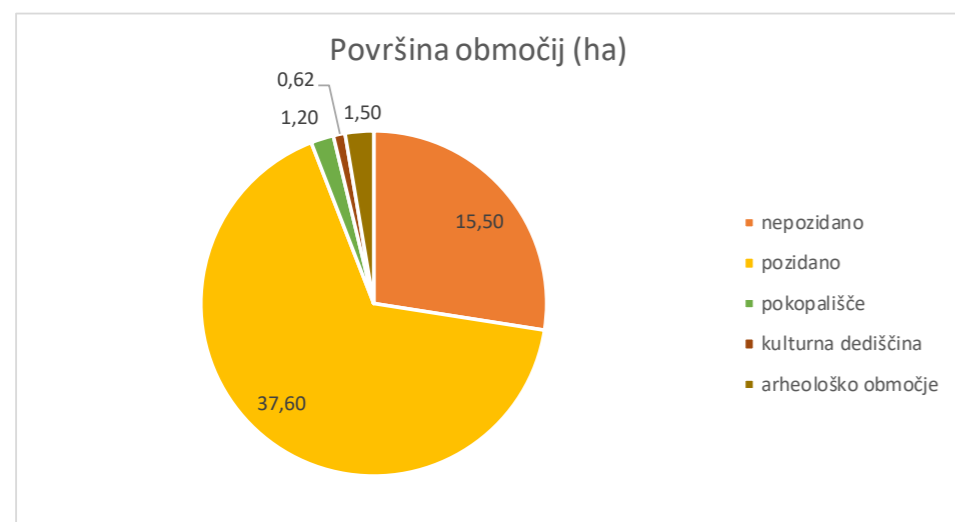
Naravni rob je označen na severnem delu naselja in predstavlja vzpenjanje reliefa, v katerega so vraščeni tako imenovani 'gatorji'. Na karti je prikazan manjši vodotok, ki je prav tako naravni rob ter deli obdelovalne površine na dva dela. Pomembnejša cesta, ki je vrisana na karti, pelje skozi celotno naselje, poleg nje pa so locirane tudi dve dominantni (pravoslavna in reformatorska cerkev). Glavna prometnica določa tudi pomembnejša vozlišča v samem naselju. Na karti so prikazane tudi obdelovalne površine (njive) ter posebej označeni vinogradi, ki so glavna značilnost naselja Zmajevac. Na karti so označeni tudi pogledi na grajeno strukturo in kvalitetni pogledi izven naselja.

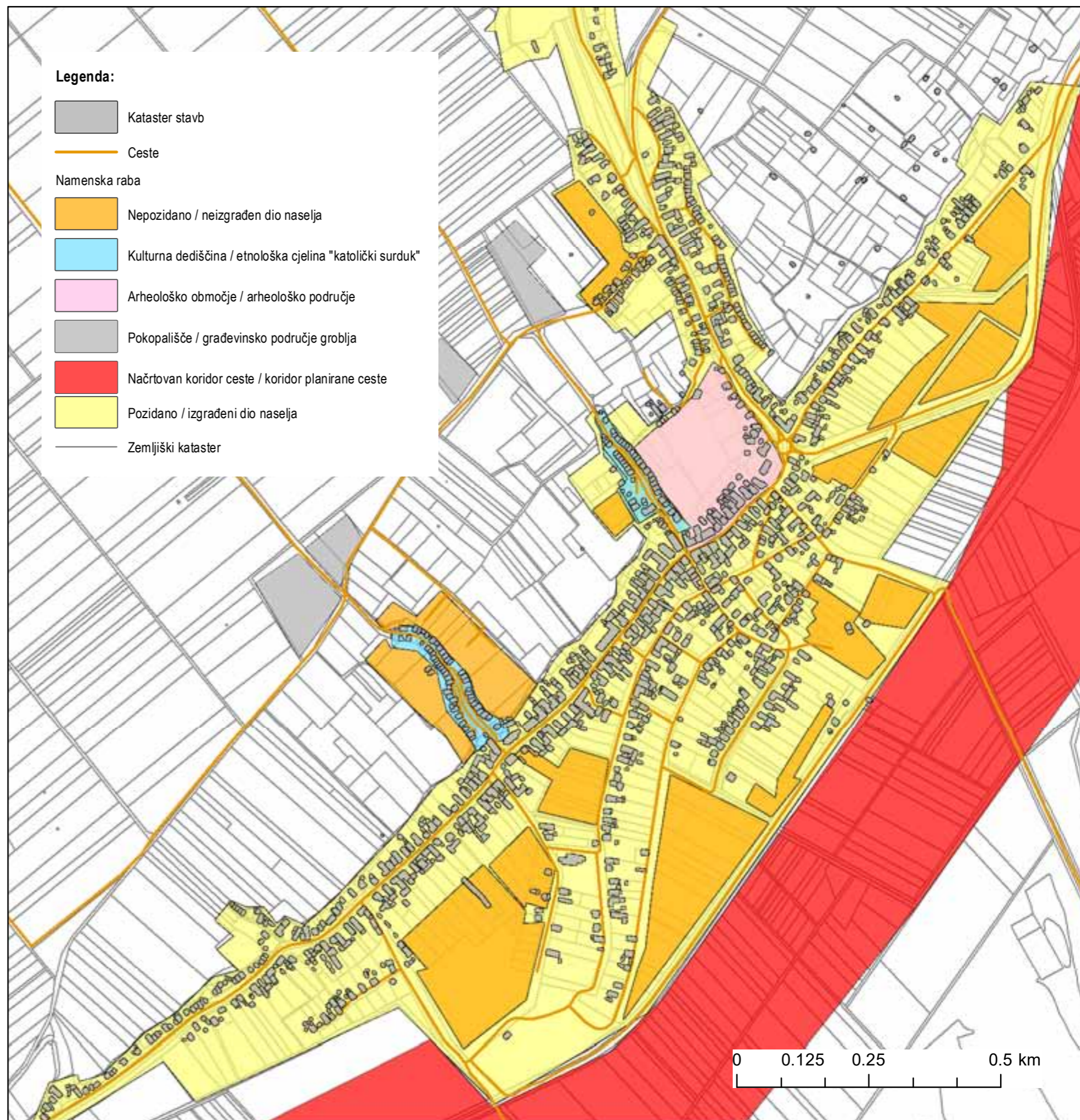
Obstoječa namenska raba prostora

Karta prikazuje prostorski plan za naselje Zmajevac. Z rumeno barvo je prikazano že pozidani del naselja. Z oranžno pa nepozidani del. Prav tako so prikazana območja, ki so pod zaščito kulturne dediščine. Le ta se nahajajo na območju vinskih cest. Že obstoječi severni del naselja se nahaja v območju kontrolirane gradnje, ki je označeno z vijolično barvo. Na južni strani Zmajevca pa je z rdečo barvo prikazan načrtovan koridor ceste.

Po izračunu površine posameznih območij, je moč ugotoviti da pozidan del naselja predstavlja okoli 38 ha površine nepozidan del pa 16 ha. Poleg omenjenih dveh območij se je izračun naredil tudi za območje pokopališč, ki zaobjemajo 1,2 ha ter za območja, ki spadajo pod kulturno dediščino (0,62 ha) in arheološko območje (1,5 ha).

Namenska raba	Površina (ha)
nepozidano	15.50
pozidano	37.60
pokopališče	1.20
kulturna dediščina	0.62
arheološko območje	1.50

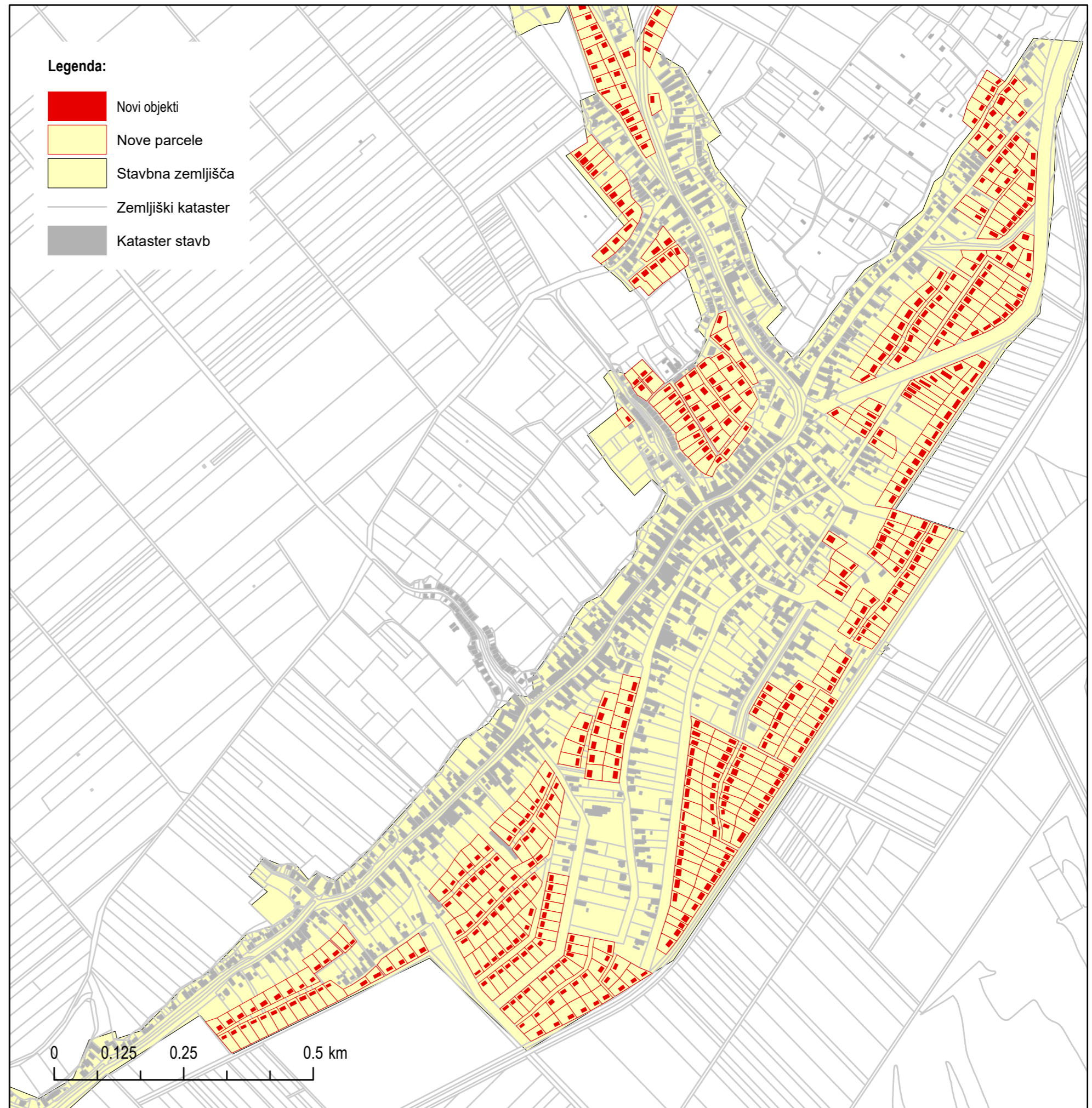
Prikaz pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč

Karta prikazuje pozidavo nepozidanih stavbnih zemljišč na območju naselja Zmajevac na vzhodu Hrvaške. Podlaga za opredelitev pozidave nezazidanih stavbnih zemljišč je namenska raba prostora in vnaprej določena nezazidana stavbna zemljišča.

Največ nezazidanih stavbnih zemljišč se nahaja na jugu naselja, na ravninskem svetu. Na območju celotnega naselja smo dodali 487 novih stavbnih parcel v velikosti od 600 do 1000 m², ki so bila pred tem nepozidana. Vsem novim parcelam smo želeli omogočiti dostop do ceste, zato smo izrisali tudi dostopne poti. Na ta način je bilo dodanih tudi 487 stanovanjskih objektov, kar pomeni da se število prebivalcev v naselju lahko poveča za 2000. Pri izračunu smo upoštevali da v vsaki stanovanjski hiši prebivajo štiri osebe. Izračun novih stavbnih zemljišč in stanovanjskih stavb je prikazan v spodnji tabeli. Objekte smo v prostoru razvrščali glede na obstoječo stavbno strukturo.

S prikazom pozidave smo želeli analizirati kaj bi pomenila pozidava glede na obstoječe prostorske načrte.

Število novih parcel	487
Število novih objektov	487
Velikost novih parcel	600 – 1000 m ²
Število novih stanovalcev (4 na objekt)	1948
Povprečna velikost novih parcel	801 m ²
Površina stavbnih zemljišč	129 ha
Površina vseh novih parcel	39 ha

Predlog ureditve naselja Zmajevac

Naselje Zmajevac bi se primarno usmeril v turizem z razvojem gostinsko-turistične ponudbe na področju vinogradništva ter vzpostavitve toplic. Obiskovalci bi v Zmajevcu lahko obiskali toplice, si ogledali vkopane vinske kleti (gatorje), se spoznali z lokalno kulinariko ter si ogledali bližnja naselja z izposojenimi kolesi. Poleg turizma bi se v naselju odprl proizvodnji obrat za izdelavo opreme za pridelavo vina. S tem bi omogočili nova delovna mesta v naselju kar bi posledično ustavilo upadanje prebivalstva v naselju ter privabilo tudi nove prebivalce. Zaradi izgradnje toplic bi se zgradilo tudi naselje s počitniškimi hišami ter vzpostavile parkovne površine, kjer bi se lahko obiskovalci ter lokalno prebivalstvo zadrževalo. Južno od naselja je v načrtovana gradnja hitre ceste, sevemo od trase le-te pa je planirana vzpostavitev kolesarske steze. Ta kolesarska trasa bi povezovala Zmajevac, naselje Suza ter naselje Kneževi Vinogradi.

B-1 ter B-2: Območja prikazujeta površine obstoječih stanovanj s pripadajočimi gospodarskimi objekti. Ideja je, da bi se na teh površinah vzpostavile turistične kmetije. S tem bi se ohranilo pridelovanje poljščin v naselju, obenem pa bi ti objekti bili tudi zanimivi za zunanje obiskovalce (kulinarika, prenočišča).

B-3, B-4 ter B-5: Območja prikazujeta površine, ki so pod zaščito kulturne dediščine. Na le-teh se nahajajo vinske ceste ob katerih so locirane vkopane vinske kleti znane pod imenom gatorji. Večina od teh je pred časom že vzpostavila gostinsko dejavnost. Ideja je, da se ohranijo te vkopane vinske kleti in nekatere preuredijo v manjše »muzeje«, ostale pa nadgradijo svojo proizvodnjo in hrambo vina z gostinsko ponudbo.

B-6: V središču naselja se vzpostavi center z izgradnjo trga. Ker so na teh zemljiščih prisotni objekti se zapuščene podere ali revitalizira ter v njih naseli dejavnosti javnega značaja – uprava, butične trgovine, prireditvena dvorana itd. V centru pa se zgradi tudi muzej v katerem bo predstavljena zgodovina naselja Zmajevac, gatorji ter kultura narodnih manjšin na območju. Prebivalcem na teh površinah se poišče nadomestne stanovanjske objekte, v primeru, da je za vzpostavitev trga potrebna odstranitev le-teh.

B-7: V sklopu vzpostavitve trga se uredijo tudi objekti namenjeni centralnim dejavnostim na levi strani ceste (ulica Maršala Tita). Prav tako se tukaj vzpostavi izposojevalnica koles, ki se navezuje na načrtovano kolesarsko pot. Izposojevalnica bo prav tako dopolnila turistično ponudbo v naselju.

B-8: Območje, ki je locirano na JZ delu naselja je primerno za vzpostavitev toplic s prostori namenjenim rehabilitaciji po poškodbah. Kompleks bi v neposredni bližini imel tudi urejene zelene površine.

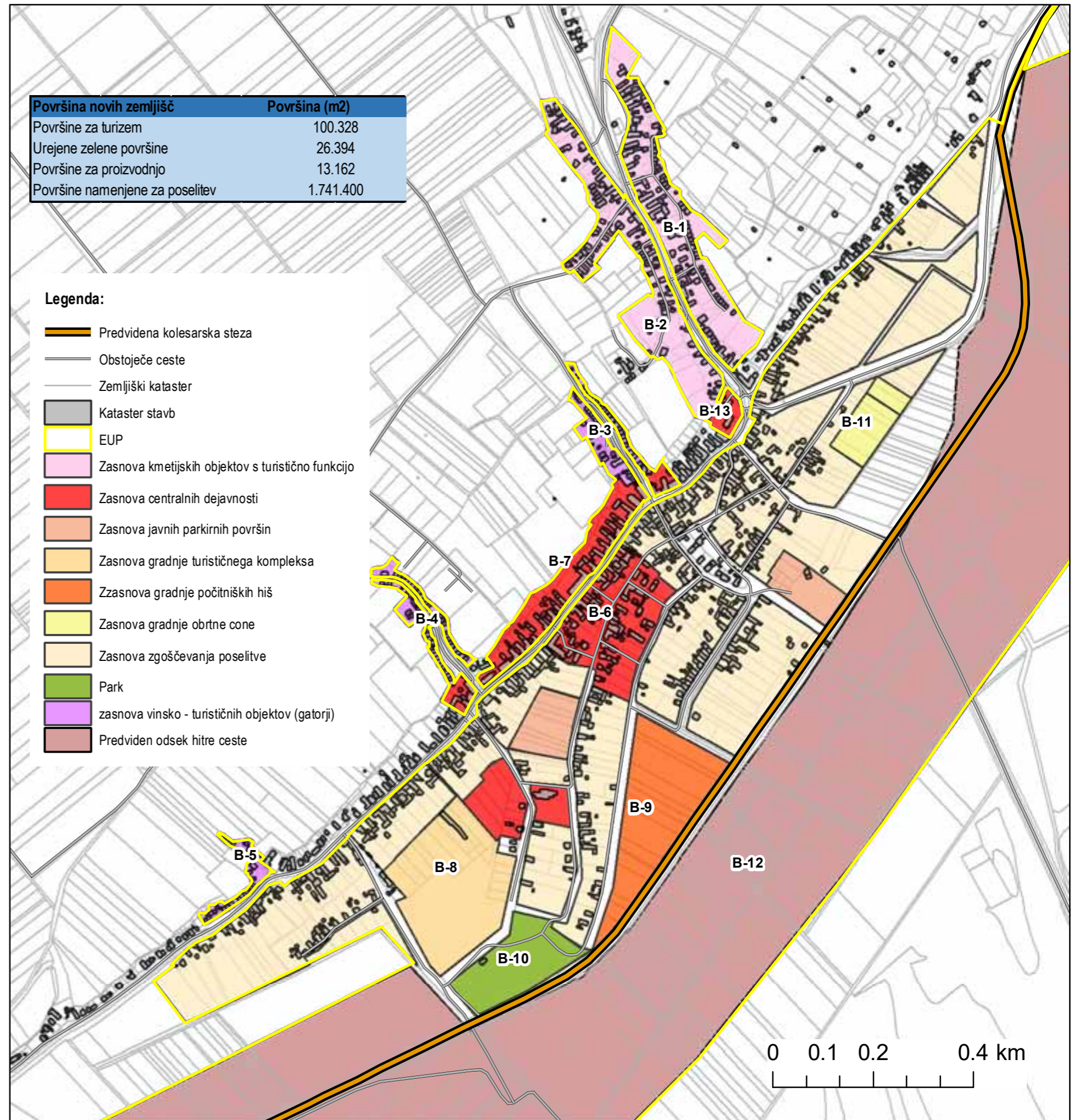
B-9: Zaradi izgradnje toplic, je v naselju potrebno urediti ustrezne kapacitete prenočišč za obiskovalce. Zato se v neposredni bližini toplic naredi počitniško naselje z apartmaji.

B-10: V sklopu izgradnje toplic se uredijo tudi zelene površine južno od kompleksa toplic. Območje bi se uredilo v park, kjer bi se lahko zadrževali obiskovalci ter tudi lokalno prebivalstvo. Park bi imel pomembno estetsko ter okoljsko funkcijo. Glede na lego bi povezoval kopalnišče ter vhod v sosesko s počitniškimi hišami.

B-11: Glede na to, da se veliko prebivalcev v naselju ukvarja z vinogradništvom, bi lahko naselje razvili ter ga naredili privlačnejšega za bivanje z izgradnjo objekta za proizvodnjo opreme namenjeni proizvodnji vina. S tem bi pridobili nova delovna mesta ter povezali obrt z obstoječo kulturo v naselju.

B-12: Na južni strani, je na podlagi namenske rabe za naselje Zmajevac, načrtovana nova trasa odseka državne ceste D212 (v dolžini 500 m). Trasa je zasnovana od območja v naselju Zmajevac, ki je prikazano na karti ter do meje občine Draž. Širina gradbenega območja je okoli 50 m.

B-13: Na območju je locirana ambulanta, ki obratuje nekaj dni na teden. Objekt bi se prenovil, dogradil z namenom, da se vzpostavi zdravstveni dom, ki bi bil odprt vsaj 5 dni na teden za oskrbo prebivalcev v Zmajevcu ter bližnjih naselijih.

Naselje Mirkovac

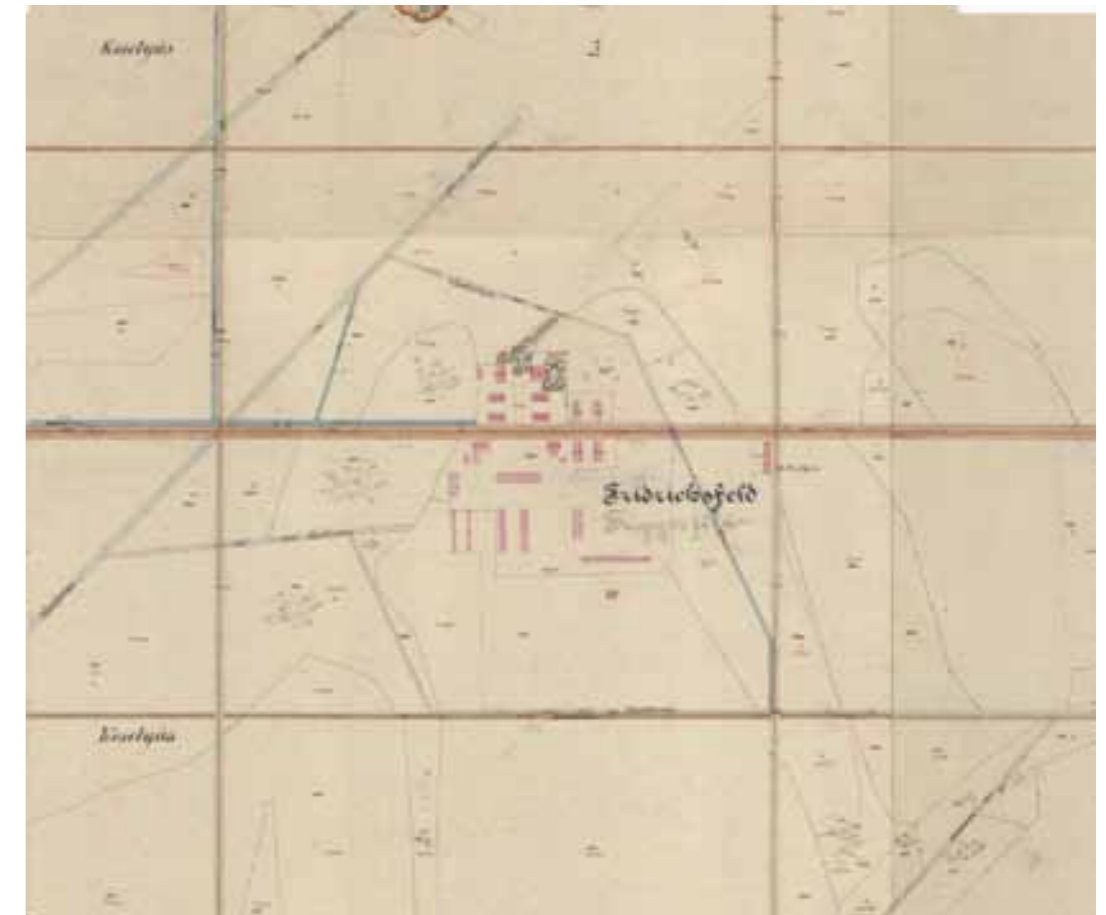
Gaja Medved, Katjuša Potočnik

Opis naselja Mirkovac

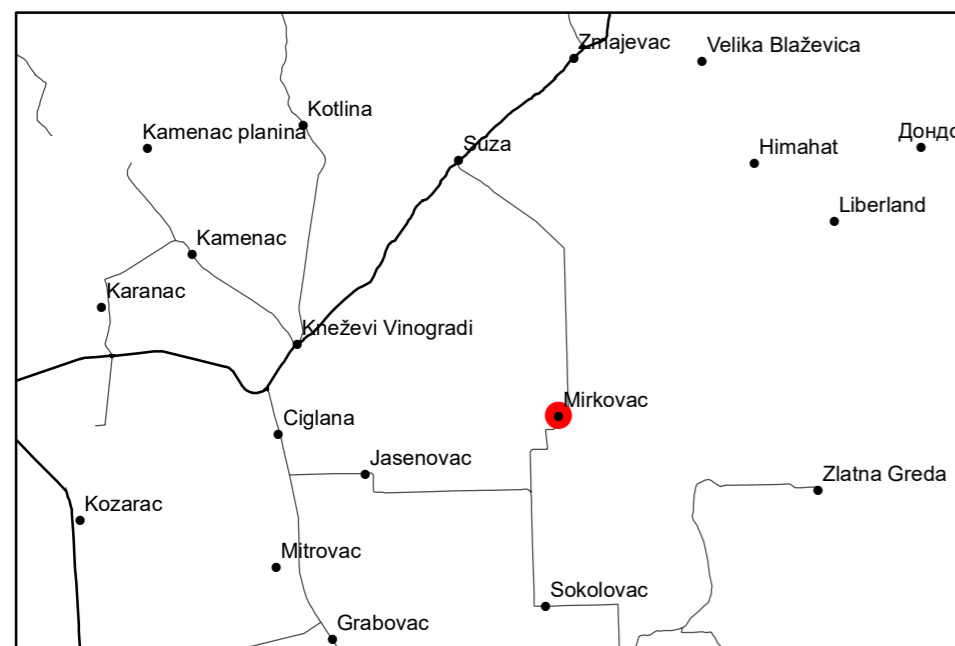
Mirkovac je naselje v občini Kneževi Vinogradi, ki spada v Osiješko-baranjsko županijo. Naselje je načrtno nastalo konec 19. stoletja kot gospodarsko - družbena skupnost - pustara. V tem času je bilo naselje v razcvetu in je imelo več kot 700 prebivalcev, danes pa je zaznati močan vpad števila prebivalcev - po zadnjih podatkih jih tam biva nekaj manj kot 100.

Zaradi neurejenega lastništva v Mirkovcu se tamkajšnje prebivalstvo ne posveča veliko urejanju domov in okolice. Večina stanovanjskih objektov je v zelo slabem stanju, okolica pa je zaraščena. Velik del gospodarskih in stanovanjskih objektov propada, zato je znotraj naselja opaznih več degradiranih območij. Naselje leži na ravnini in je obdano s kmetijskimi površinami večinoma v lasti podjetja Belje d.o.o., ki površine tudi obdeluje.

Ob primerjavi franciscejskega katastra in današnje parcelne strukture v naselju Mirkovac (nekdanji Fridrichsfeld), lahko opazimo kar nekaj podobnosti. Struktura poti se skoraj ni spreminjala, ohranjenih je tudi veliko število objektov. Nove dozidave so vidne predvsem v južnem delu in pa na severovzhodnem delu naselja.

Prikaz Franciscejskega katastra (zgoraj) in današnje parcelne strukture (spodaj).

Demografska analiza

V naselju Mirkovac je leta 2021 bivalo 65 prebivalcev, kar je najmanj v zgodovini nastanka in razvoja naselja.

Njihovo število je od začetka druge polovice prejšnjega stoletja znatno upadalo.

Največ prebivalcev je v naselju stanovalo leta 1948, ko je bila gospodarska dejavnost v razcvetu in delavce se je načrtno priseljevalo tudi od drugod. Njihovo takratno število je bilo po statističnih podatkih 974.

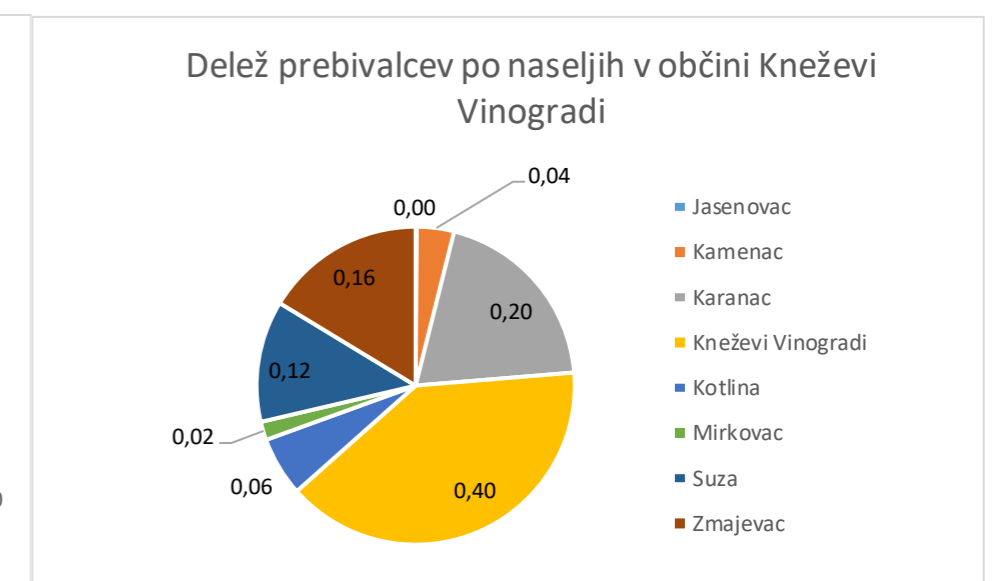
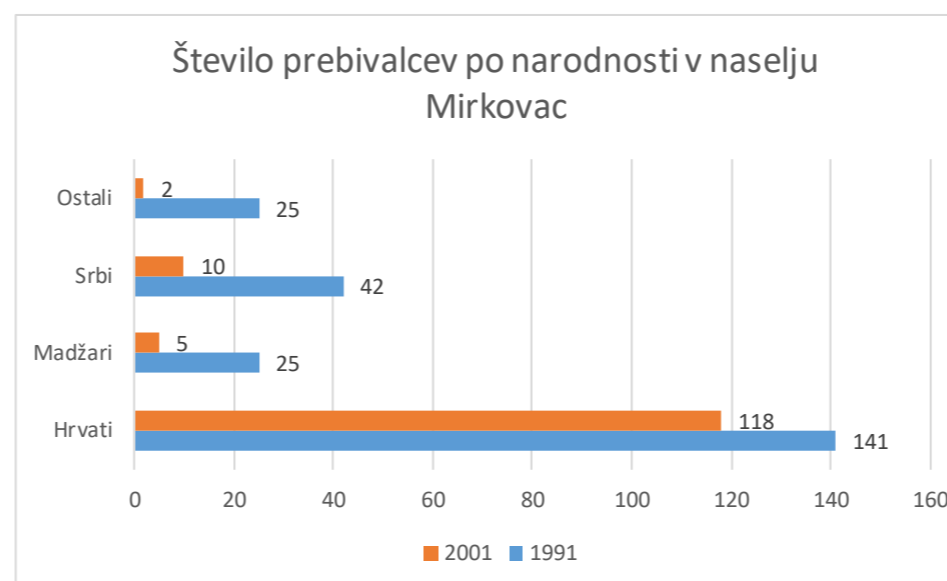
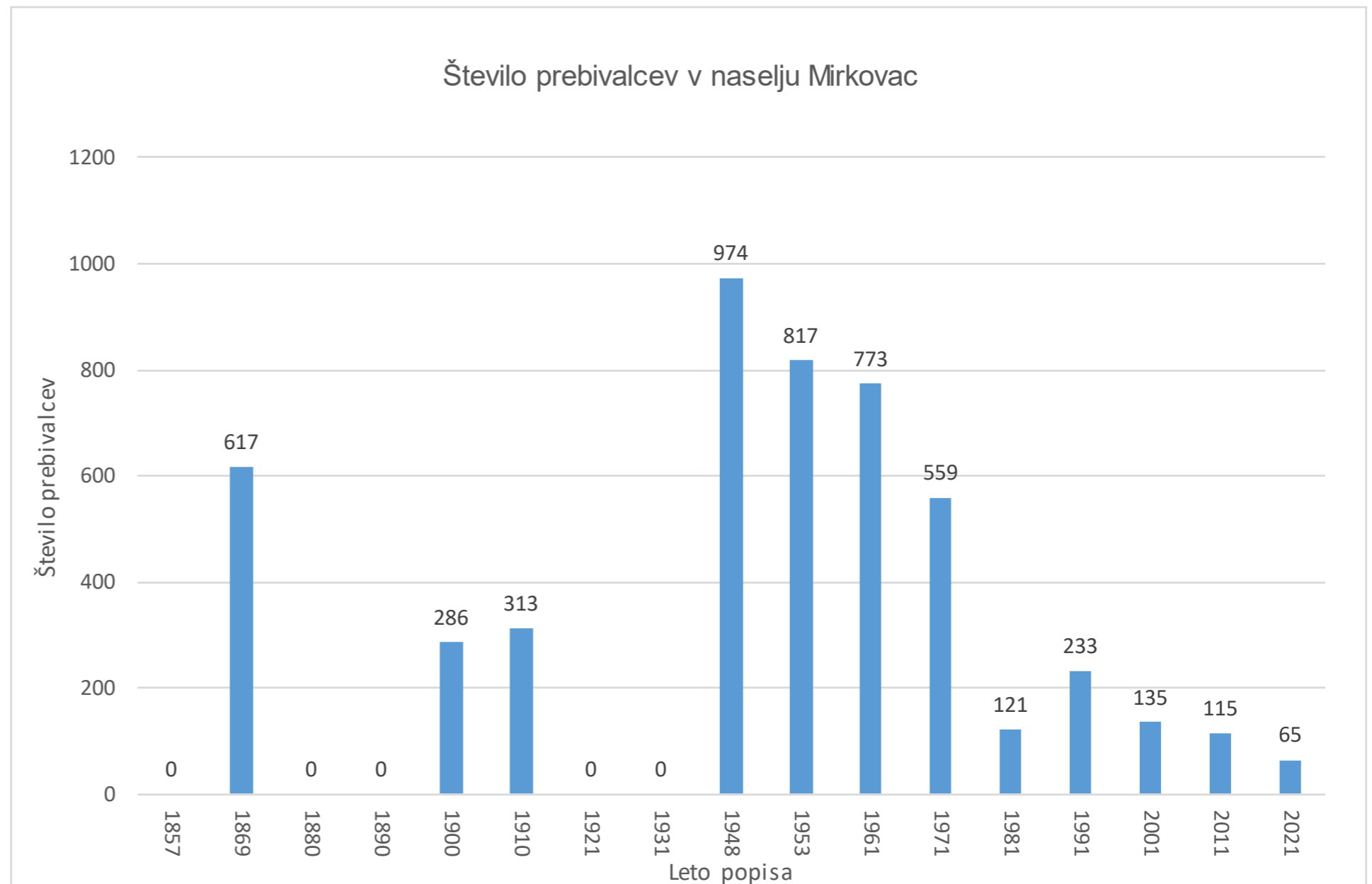
Pred letom 1948 opazimo nekaj let, ko naj bi bilo število prebivalcev nično, a pravzaprav gre za leta, ko podatki niso znani.

Zamiranje dejavnosti je povzročilo velik upad in opuščanje Mirkovca. Največji padec števila prebivalcev se je zgodil med letoma 1971 in 1981, ko je naselje zapustilo 438 ljudi.

K večjemu opuščanju je dodatno prispevala še osamosvojitvena vojna leta 1991, saj je bližina meje s Srbijo odvrnila potencialne prebivalce.

Zmanjšala se je tudi struktura narodnih manjšin. Pred vojno je v Mirkovcu živelo od vseh tamkajšnjih prebivalcev skoraj 30% Srbov in 17% Madžarov, leta 2001 pa je bil njihov delež manjši za več kot 75%.

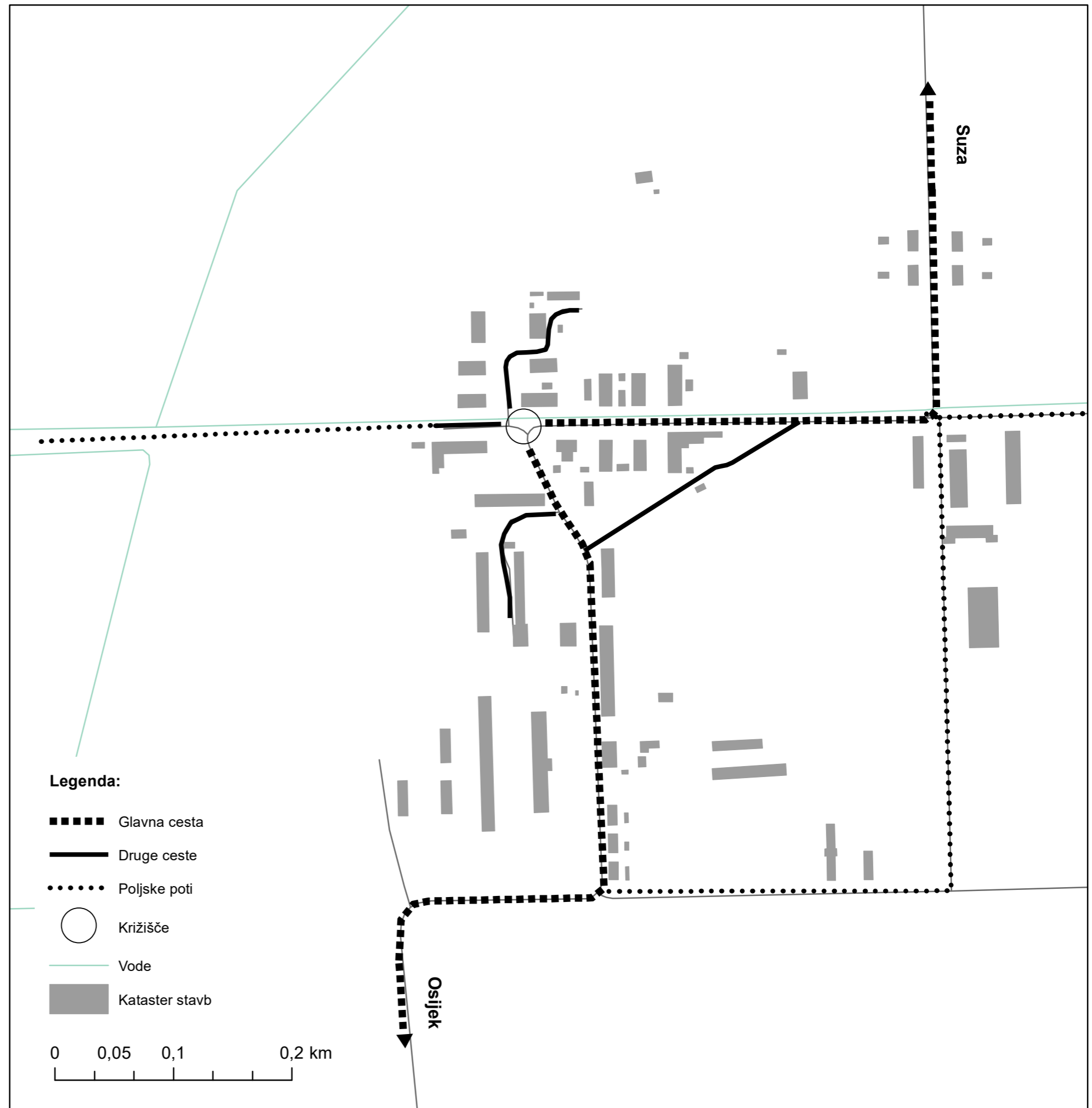
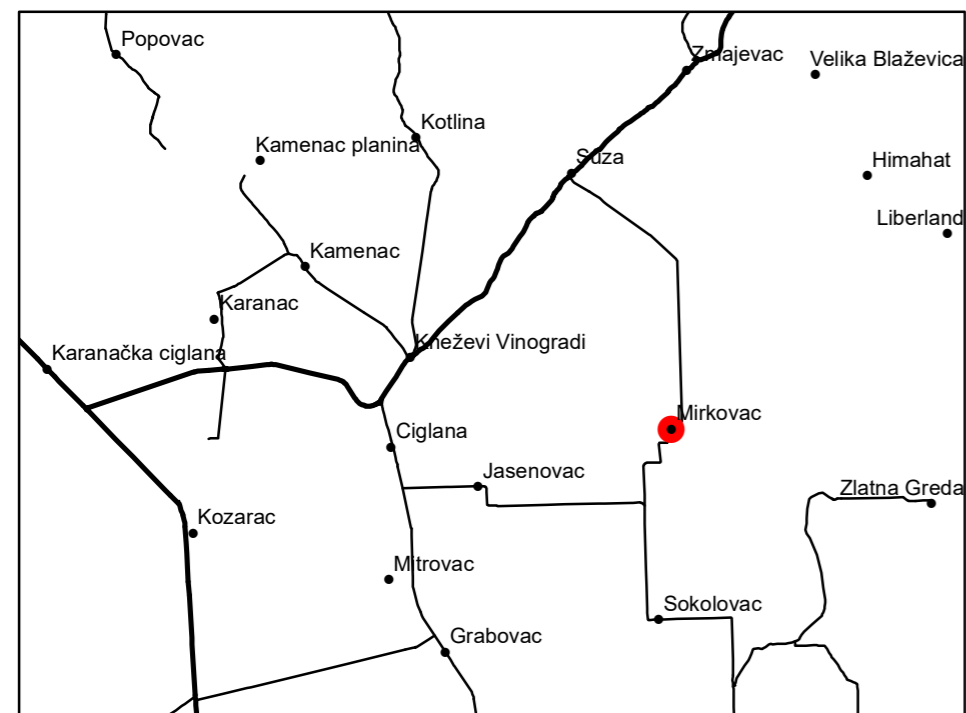
Občina Kneževi Vinograd je imela v letu 2021 3.454 prebivalcev. Največji delež v naselju Kneževi Vinogradi (40%) in najmanjši v naselju Jasenovac (4 prebivalci). Na drugem mestu z najmanjšim deležem prebivalcev v občini mu je sledil Mirkovac (2%).

Komunikacije

Karta prikazuje prometno infrastrukturo na ravni naselja Mirkovac. Glavna cesta povezuje obravnavano naselje z naseljem Suza in regionalnim središčem Osijekom. Poleg tega so na karti prikazane še poljske poti do kmetijskih zemljišč, ki obdajajo naselje in druge poti. Slednje predstavljajo kapilare in druge povezovalne poti (poti do upravnih stavb, skladišč in nogometnega igrišča). V naselju je eno pomembnejše križišče, ob katerem se nahajata tudi avtobusna postaja in manjša lokalna trgovina. Javnih parkirišč v naselju ni.

Naselje Mirkovac je od regionalnega središča Osijek oddaljeno približno 26 km, od Belega Manastirja približno 20 kilometrov in do občinskega središča Kneževi Vinogradi približno 11 kilometrov.

Namembnost objektov

Naselje Mirkovac je pustara. Prvoten namen njegovega nastanka so bile gospodarske dejavnosti, katerih upad se je začel v šestdesetih letih prejšnjega stoletja. Po propadu gospodarske cone so ljudje začeli naselje zapuščati. Ostalo je veliko število opuščenih gospodarskih in stanovanjskih objektov.

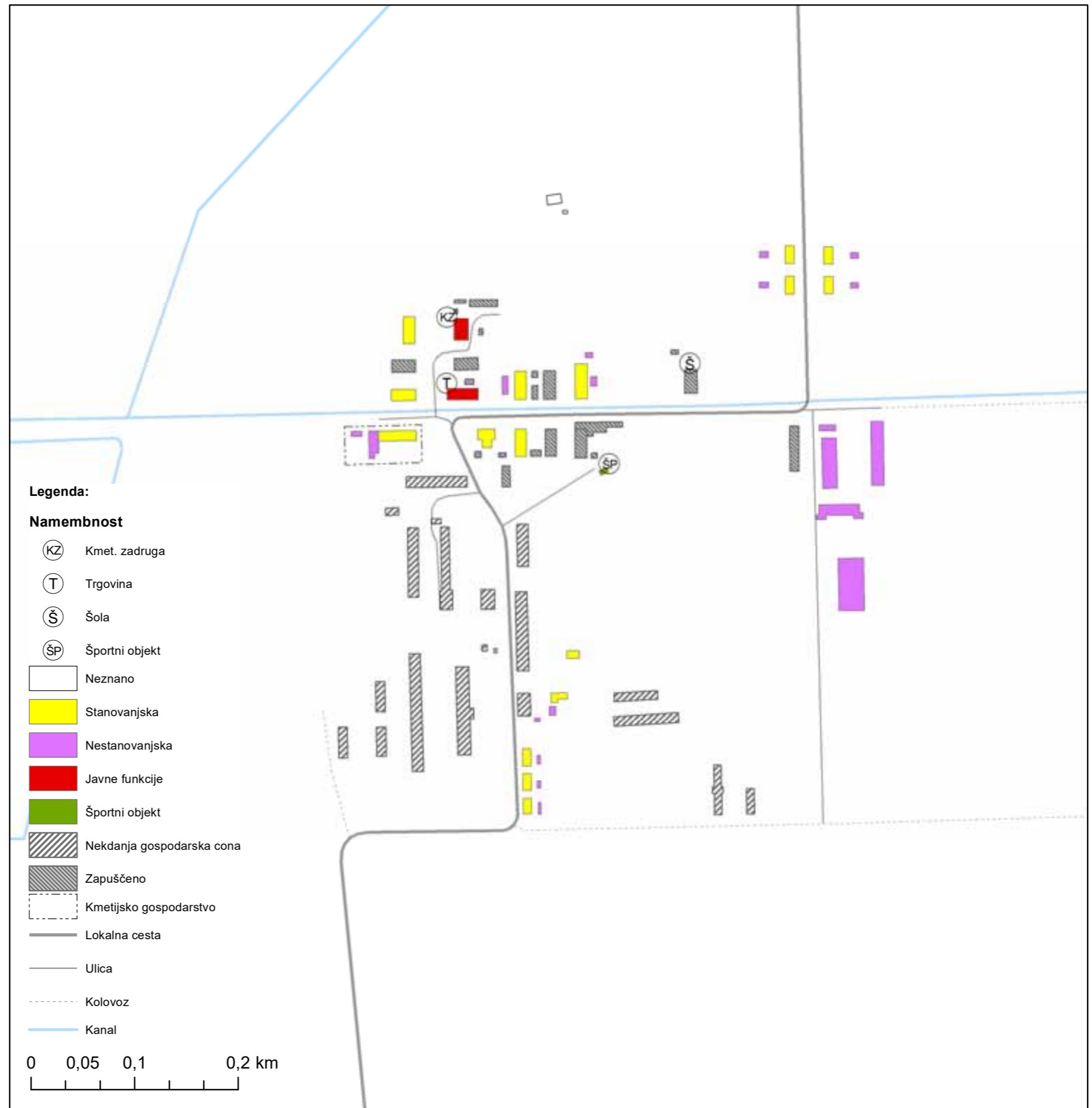
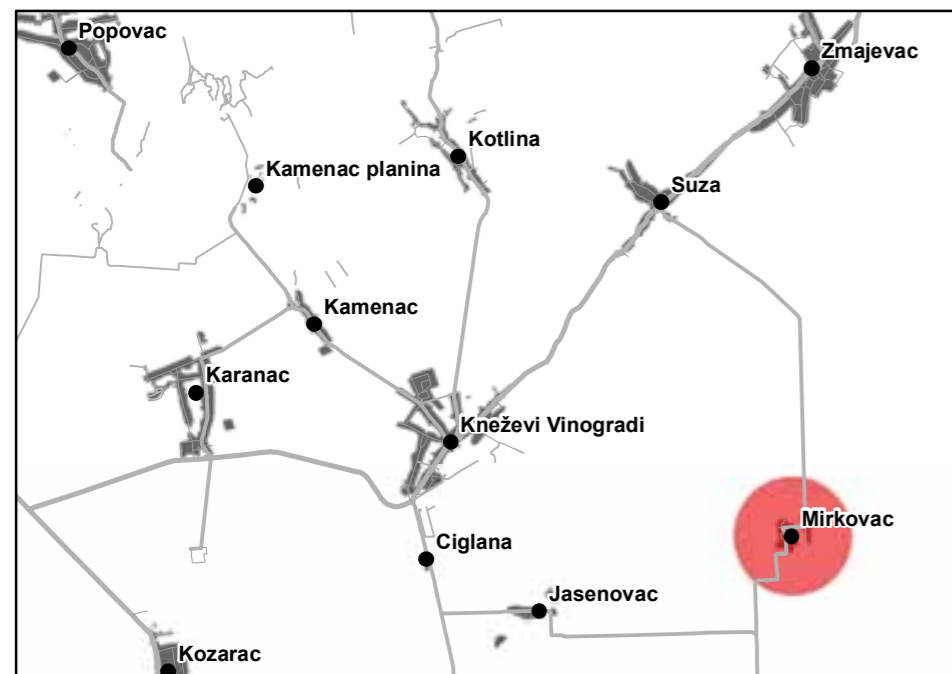
Po namembnosti objektov vidimo, da gre za - v veliki večini - opuščene objekte, bodisi gospodarske cone ali stanovanjskega dela naselja.

Le peščica objektov je še v uporabi kot stanovanjskih. Ob njih stojijo pripadajoči nestanovanjski objekti.

V naselju je trgovina z omejenim delovnim časom in pa stavba podjetja Bilje - kmetijska zadruga, ki upravlja z propadlo gospodarsko cono.

Naselje ima poleg nogometnega in otroškega igrišča, manjši objekt za športne dejavnosti. Nekdanja šola na drugi strani ceste je zapuščena.

Na vzhodu naselja je manjša obratujoča cona namenjena intenzivnemu kmetovanju.. V zadnjih letih je v njej nastalo nekaj novih večjih objektov, namenjenih skladiščenju in uporabi za kmetijsko dejavnost.

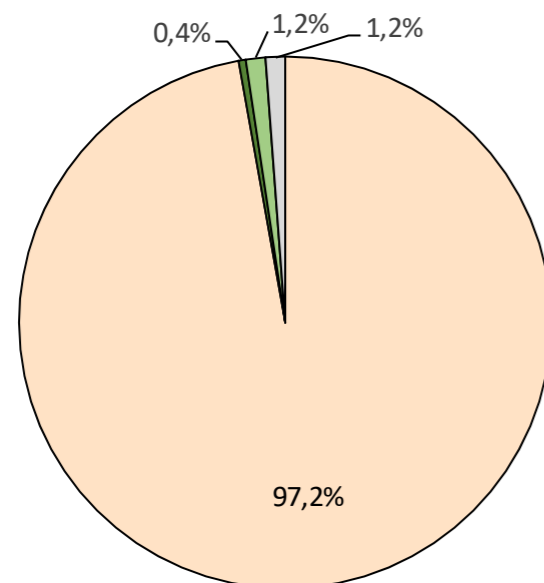

Dejanska raba zemljišč

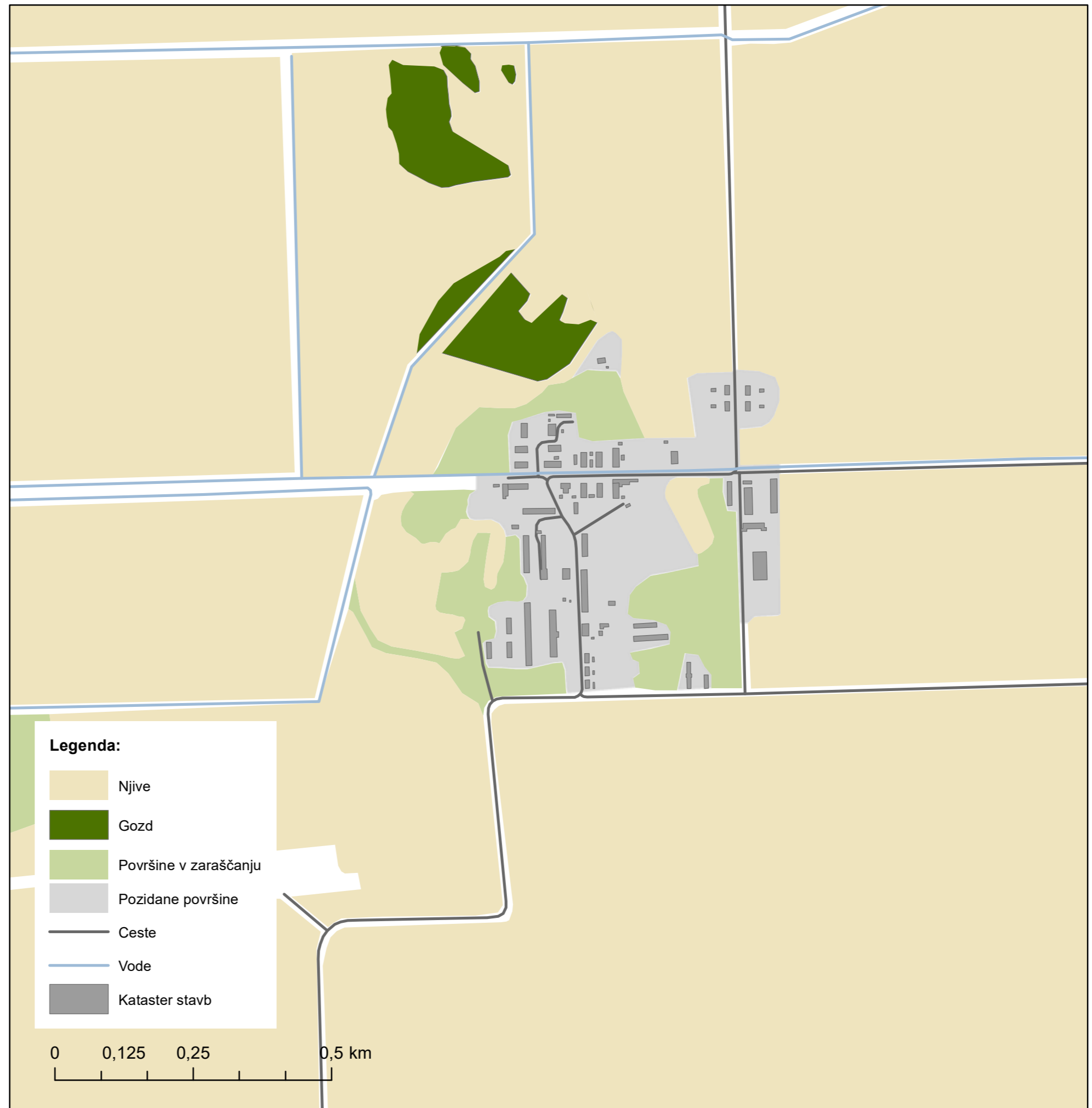
Karta prikazuje dejansko rabo zemljišč v okolici naselja Mirkovac. Prikazane so njive, gozd, površine v zaraščanju in pozidane površine. Površine v zaraščanju se nahajajo v neposredni bližini naselja. Opazimo tudi nekaj manjših gozdnih zaplat, prevladujejo pa njivske površine.

Dodatno je na karti prikazan še graf, ki prikazuje deleže posameznih kmetijskih zemljišč. Največji delež, in sicer 98,4 % oziroma 1.563,35 ha predstavljajo njive. Površine v zaraščanju predstavljajo 1,2 % oziroma 19,13 ha. Najmanjši delež predstavljajo gozdovi - 0,4 % oziroma 6,94 ha. Pozidanih površin je po površini približno isto kot površin v zaraščanju, se pravi 1,2 % oziroma 19,05 ha.

Delež dejanske rabe zemljišč

□ Njive (1.563,35 ha)	■ Gozd (6,94 ha)
■ Površine v zaraščanju (19,13 ha)	■ Pozidane površine (19,05 ha)

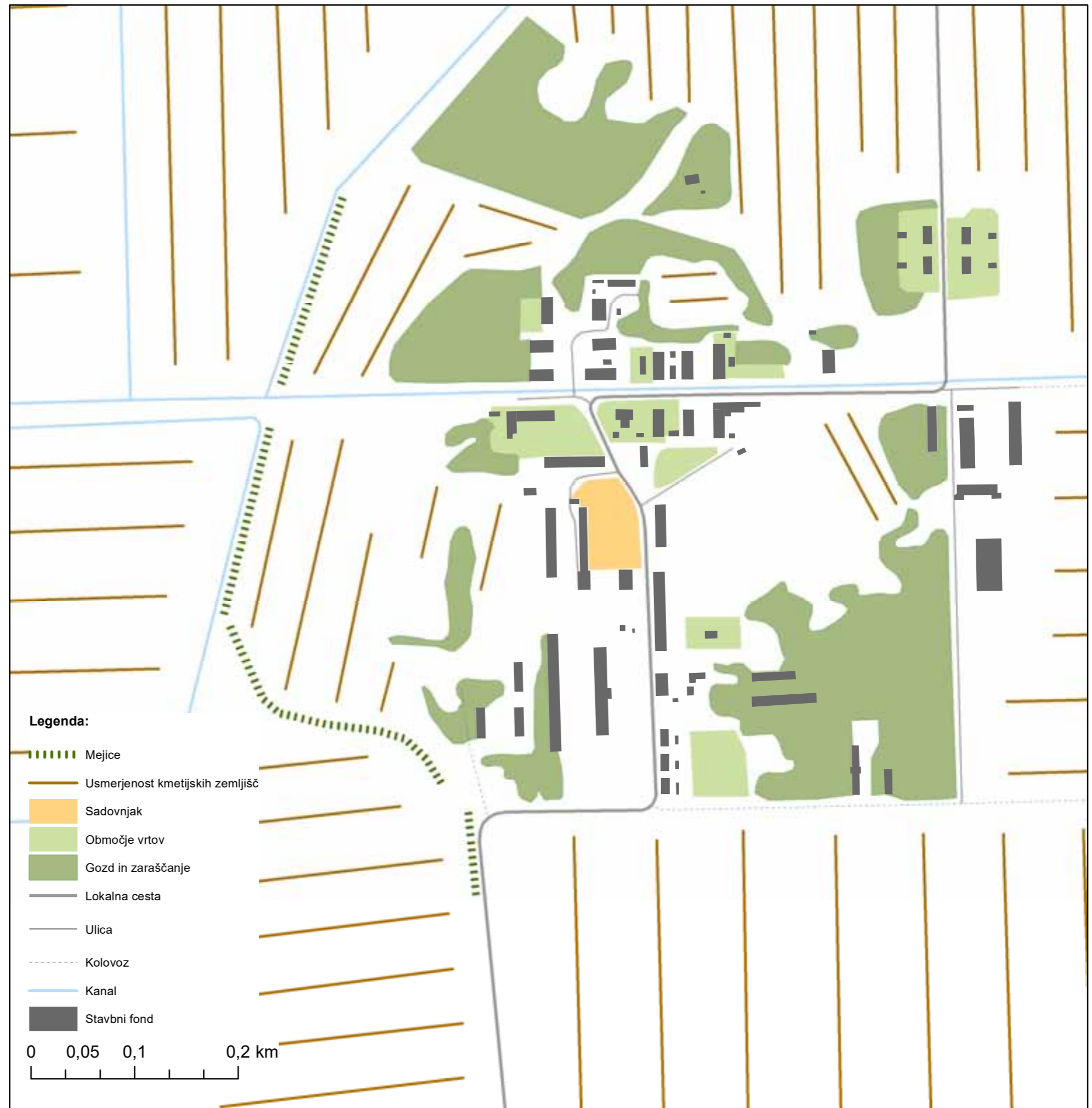
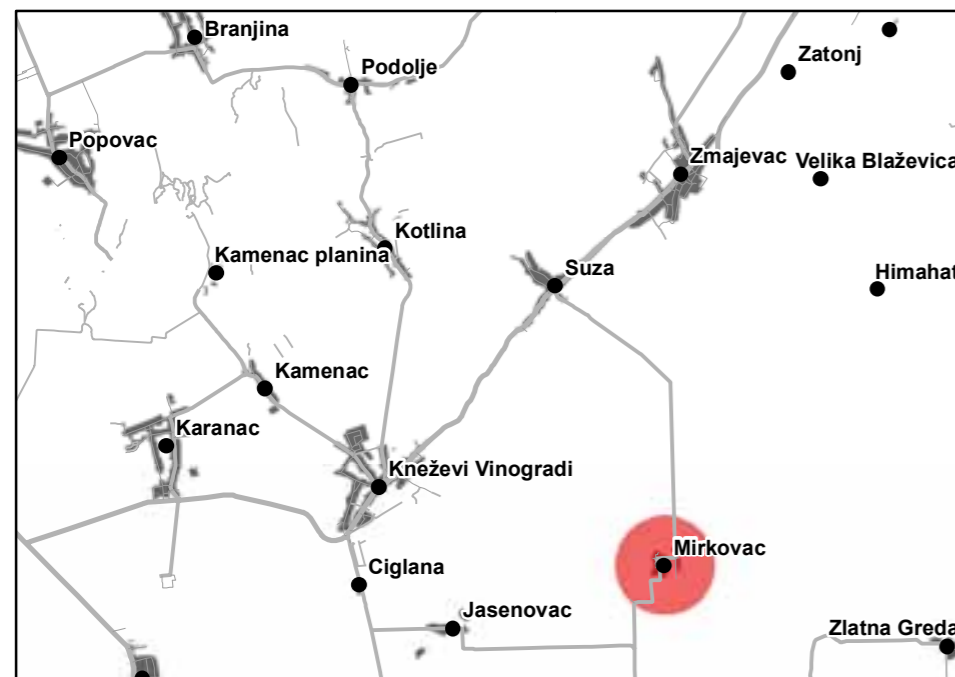
Analiza kmetijskega prostora

Naselje Mirkovac iz vseh strani obdajajo kmetijska zemljišča. To omogoča - za kmetijstvo ugodna - ravninska topografija. Gre za velike njivske površine intenzivne kmetijske rabe. Redke obstoječe dejavnosti v naselju so v večini povezane z intenzivnim kmetovanjem.

Tudi v širši okolici je kmetijstvo prevladujoča dejavnost. Občina Kneževi Vinogradi je s 15.000 hektarjev plodne in obdelovalne zemlje, največja občina v Republiki Hrvaški na področju kmetijstva.

Propad gospodarske cone je v Mirkovacu povzročil opuščanje naselja. Iz tega razloga opazimo velike površine zaraščanja, celo prav ob robovih objektov.

Območja vrtov in sadovnjakov so v domeni še obstoječih prebivalcev in prevladujejo znotraj naselja. Opaziti je tudi manjši sadovnjak.

Fotoanaliza naselja Mirkovac

Karta prikazuje pozitivne in negativne elemente, ki smo jih zaznali v naselju Mirkovac. Slike označene z rdeče obrobljenimi števkami prikazujejo negativne oziroma moteče elemente, tiste z zeleno obrobljenimi števkami pa pozitivne oziroma koristne elemente. Opazimo lahko, da smo v obravnavanem naselju zaznali večji delež negativnih elementov. Za posamezne slike je v nadaljevanju obrazloženo zakaj smo jih uvrstili pod moteče ali koristne elemente.

1: Propadajoča osnovna šola nakazuje pomanjkanje centralnih dejavnosti v naselju. Otroci morajo tako v šolo hoditi v bližnja naselja (Zmajevac ali Knježevi Vinogradi).

2: Pretežni del stanovanjskih stavb v naselju je v zelo slabem stanju. Predvidevamo, da ljudje, ki živijo tu stavb nimajo namena obnavljati, saj le-te niso v njihovi lasti. Za naselje Mirkovac je namreč značilno, da je pretežno v lasti podjetja Belje d.o.o.

3: Eden od pozitivnih elementov, ki smo ga zaznali v naselju Mirkovac, je izoblikovano središče. Gre za glavno vozlišče v naselju, kjer se nahaja trgovina, avtobusna postaja in kapelica.

4: Ob ogledu smo opazili tudi odlagališča smeti, ki kvarijo vizualno podobo naselja.

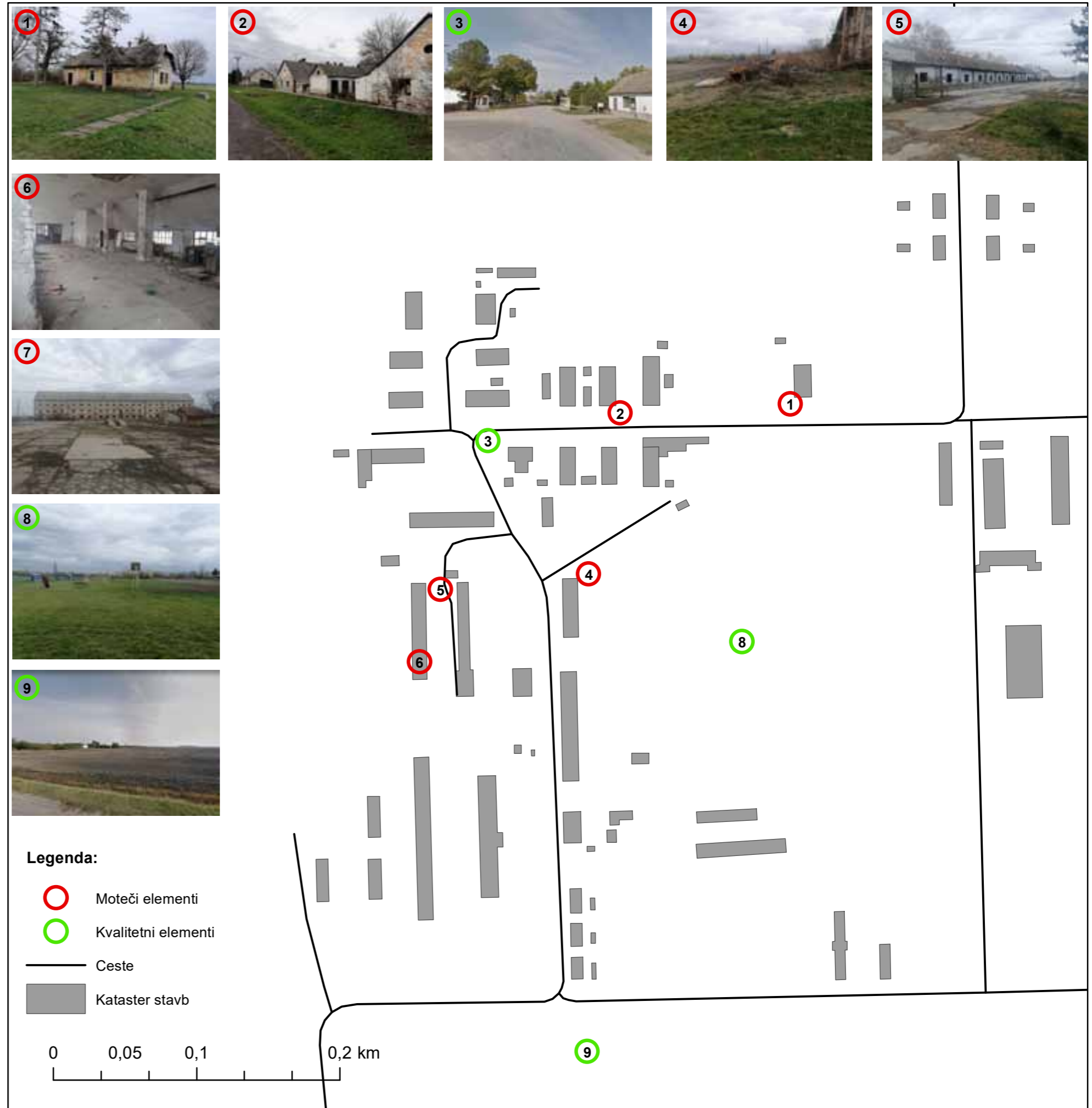
5: Podobno kot stanovanjske stavbe so tudi gospodarski objekti v zelo slabem stanju. Večina od njih ni več v uporabi in zato propadajo.

6: Nekoč delujoče skladišče v naselju danes predstavlja prazen degradiran objekt. Takih je v naselju več.

7: Velika odprta površina v naselju je v slabem stanju in ni v uporabi. V ozadju je viden tudi nekoč delujoči mlin, ki je kot večina ostalih objektov na tem območju zapuščen in propada.

8: Lepo urejeno otroško in nogometno igrišče nudi možnost rekreacije in sprostivne, hkrati pa deluje kot povezovalni element med naselji. Igrišči sta eden redkih elementov v naselju, ki je dobro ohranjen.

9: Naselje Mirkovac obdajajo velike površine ravninskih kmetijskih zemljišč, ki predstavljajo velik potencial za naselje.

Vizualna analiza

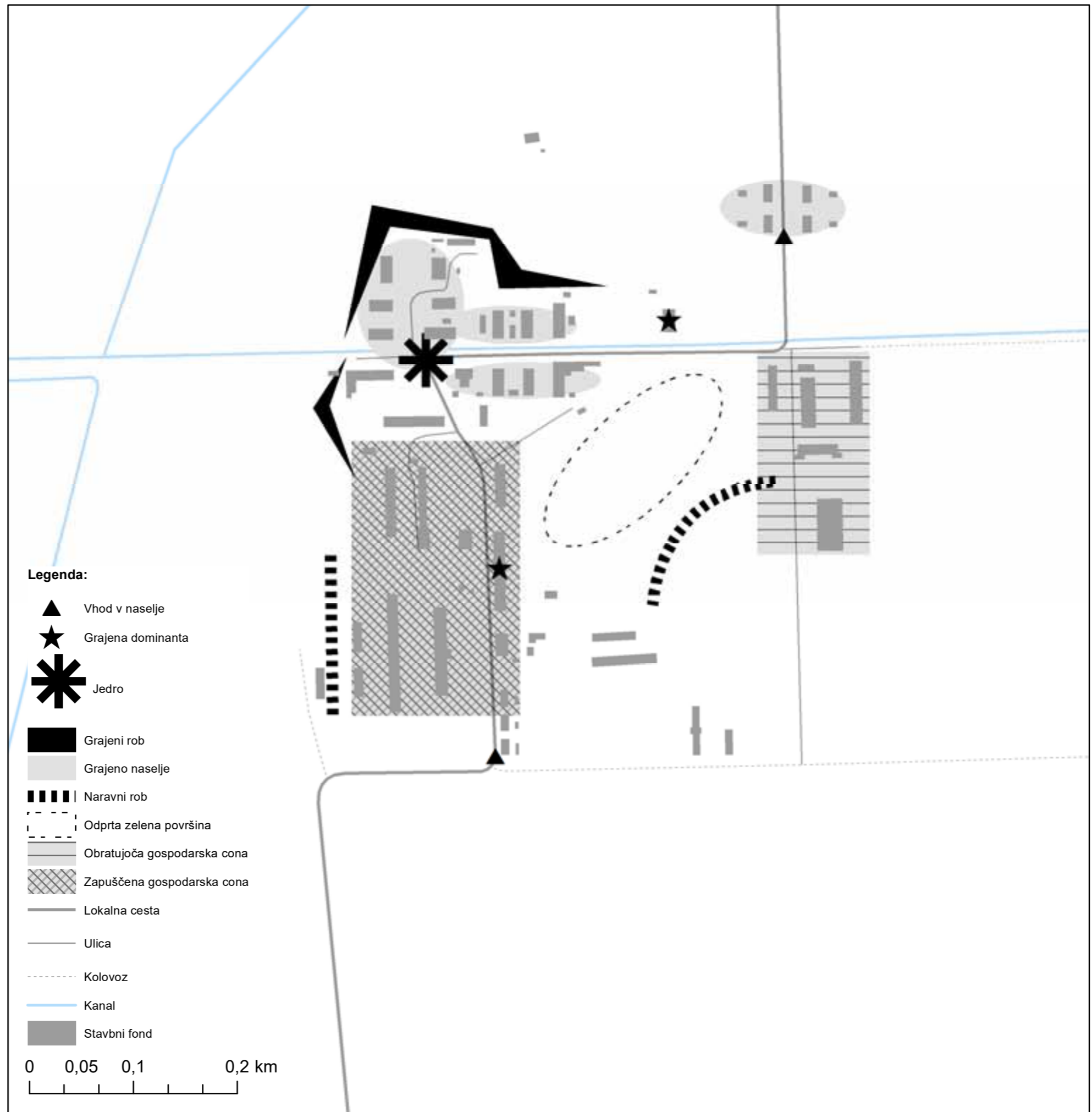
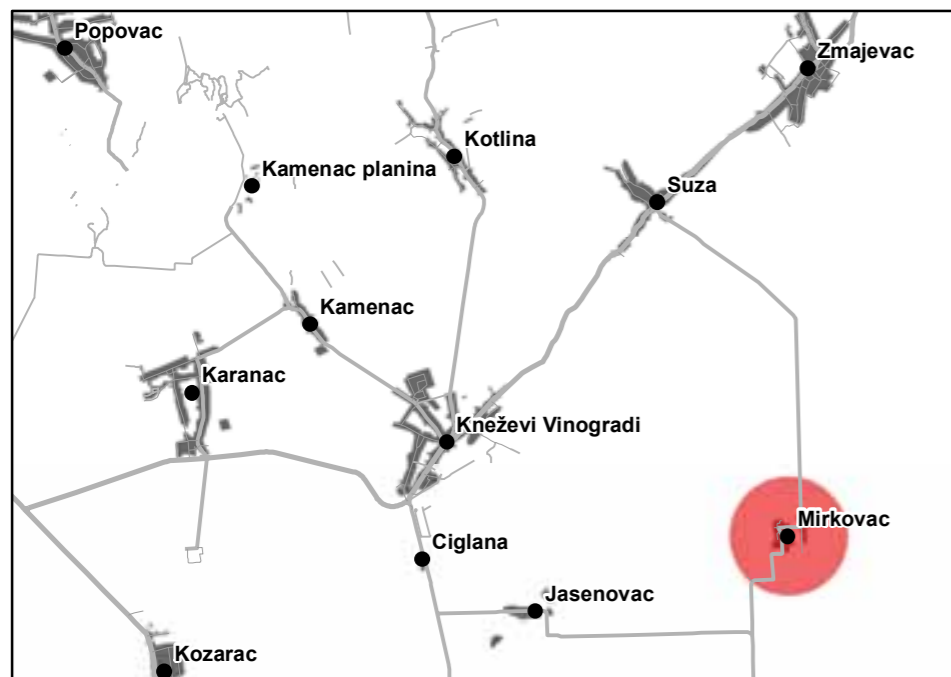
Naselje Mirkovac pušča vtis odprtosti, saj ne nahaja na prostranih ravninah Baranje. Razgledov na okoliška naselja in bližnja mesta, zaradi nizke nadmorske višine, ne ponuja.

Vaško jedro je zaznati med večjim skupkom stanovanjskih zgradb na severu območja, na križišču z avtobusno postajo in trgovino. Vtis jedra je poudarjen tudi z širšo cesto v tem delu. Na skrajnem severu stanovanjskega dela je jasna ločnica grajenega in s tem robu naselja. V bližini sta nogometno in otroško igrišče, ki naselje odpirata proti jugovzhodu in kot urejeni zeleni površini pripadata vasi.

Dve gospodarski coni sta strogo ločeni od stanovanjskega dela. Ena izmed njih (večja) je zapuščena, tista na skrajnem vzhodu območja pa še obratuje.

V naselju je opaziti dve grajeni dominantni. Ena izmed njih je nekdanja šola, ki je rahlo oddaljena od stanovanjskega dela in se loči tudi z rumeno fasado in zanimivo obliko, pri drugi pa gre za visok grajen element v sklopu zapuščene gospodarske cone.

Pojav zaraščanja poskrbi za kar nekaj naravnih robov. Na jugovzhodu ločuje odprte zelene površine od obratujoče gospodarske cone in njihovih površin, na jugozahodu pa zamejuje nekdanjo gospodarsko cono.

Namenska raba

Namenska raba prostora v naselju Mirkovac slabo sovпада z zemljiškim katastrom oz. mejami parcel.

V naselju je 65% zemljišč namenjenih pozidavi, kar vključuje območja stanovanjske rabe in območja gospodarskih dejavnosti.

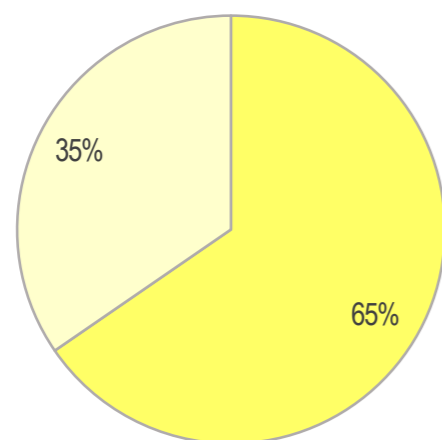
Nepozidanih stavbnih zemljišč je 35% vseh stavbnih zemljišč. Eno izmed območji se nahaja med pozidanimi stavbnimi zemljišči in zelo slabo sovпада z mejami zemljiškega katastra. Parcelo nogometnega igrišča seka na tretjini površine, prav tako deli ostale okoliške parcele.

Ureditev lastništva in skladnosti zemljiškega katastra z dejansko rabo zemljišč je na območju, pred večjimi posegi v prostor, nujna.

Stavbna zemljišča in površine.

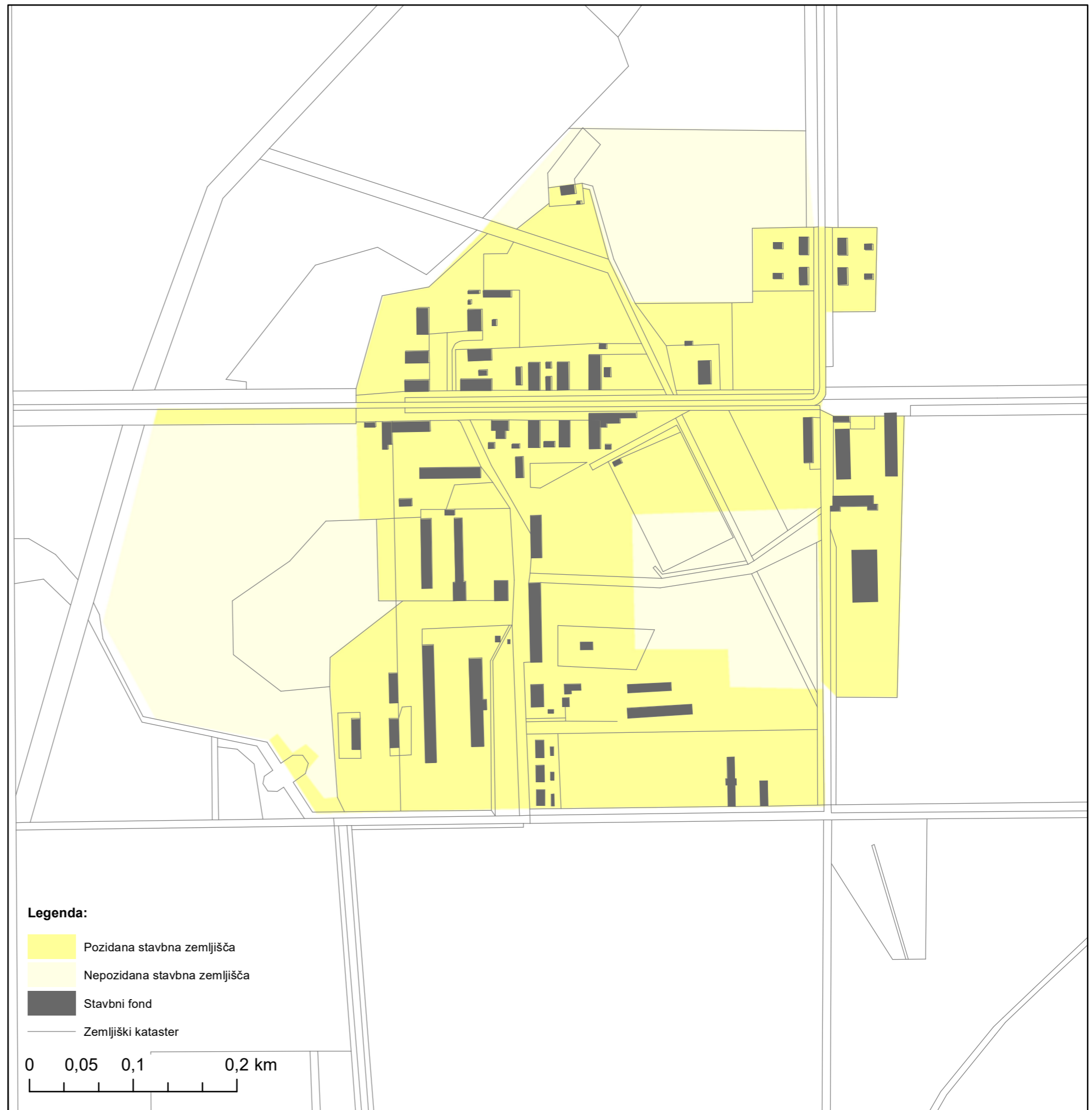
Vrsta namenske rabe	Površina [m ²]
Pozidana stavbna zemljišča	240385
Nepozidana stavbna zemljišča	127052
Stavbna zemljišča skupaj	367437

Površina stavbnih zemljišč [m²]

■ Pozidana stavbna zemljišča □ Nepozidana stavbna zemljišča

Delež površine stavbnih zemljišč.

Prikaz pozidave nepozidanih stavbnih zemljišč

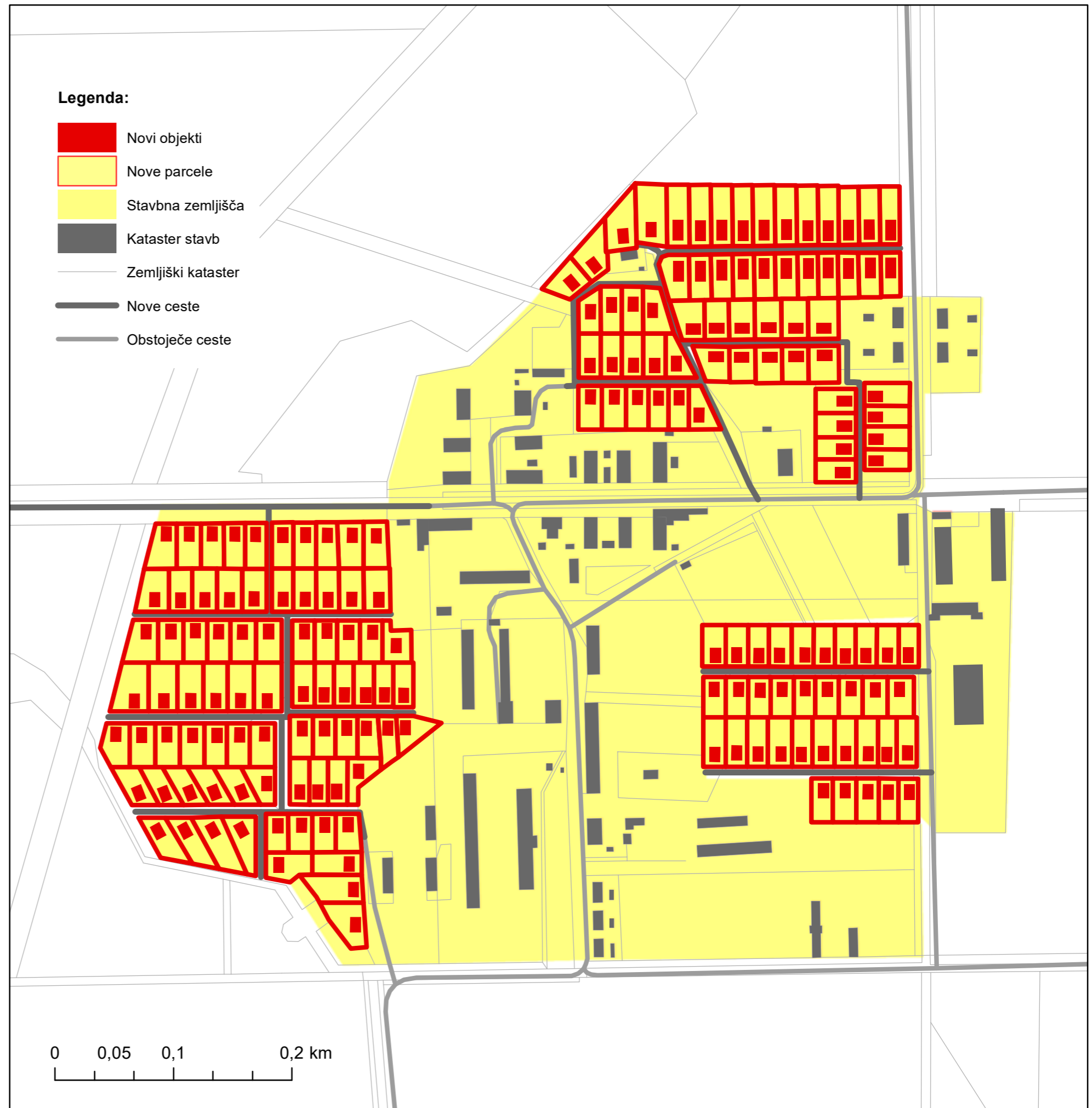
Karta prikazuje pozidavo nepozidanih stavbnih zemljišč v naselju Mirkovac. Podlaga za opredelitev pozidave nezazidanih stavbnih zemljišč je namenska raba prostora in v njej določena nepozidana stavbna zemljišča.

Naselje ima na voljo veliko nepozidanih stavbnih zemljišč, in sicer 12,8 hektarjev, kar je približno tretjina površine vseh stavbnih zemljišč v naselju (36,7 hektarjev). Največ nepozidanih stavbnih zemljišč je na zahodu in severu.

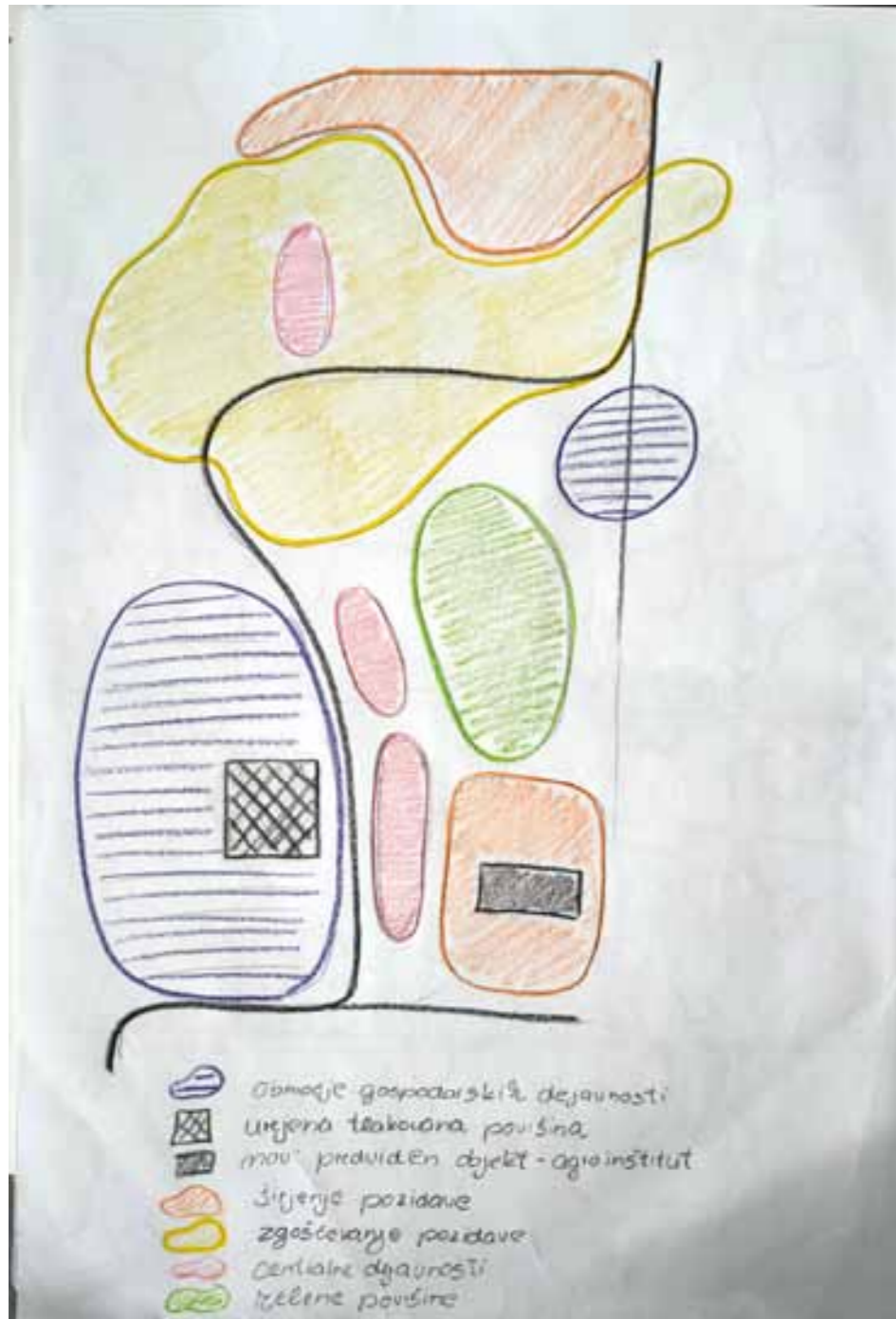
Na teh območjih smo dodali nove parcele v velikosti med 600 in 1000 m² in tako dobili 172 novih parcel, na njih pa prav toliko objektov. Povprečna velikost novih parcel je 745 m². Ob predpostavki, da v enem objektu bivajo štiri osebe, bi se lahko z novo zgrajenimi hišami prebivalstvo v naselju povečalo za 688. Z vzpostavitvijo novih cest, ki so prikazane v temno sivi barvi, smo predvideli tudi dostop do novih parcel.

V spodnji preglednici so prikazani izračuni glede nove parcelne strukture v naselju, ki bi lahko nastala ob pozidavi, ki je določena v obstoječih prostorskih načrtih.

Število novih parcel	172
Število novih objektov	172
Velikost novih parcel	600 – 1.000 m ²
Število novih stanovalcev (4 na objekt)	688
Povprečna velikost novih parcel	745 m ²
Površina stavbnih zemljišč	36,7 ha
Površina vseh novih parcel	12,8 ha

SWOT analiza in koncept naselja

SWOT analiza

PREDNOSTI

- Možnost kmetijske pridelave (lokalna hrana).
- Mirno okolje, narava.
- Veliko prostora.
- Veliko zelenih površin – tudi urejenih (nogometno igrišče).
- Bližina ostalih naselij.
- Prikaz dediščine pustar (vsakoletno srečanje pusterašev).
- Jasna delitev stanovanjskega in gospodarskega dela naselja.

PRILOŽNOSTI

- Neizkoriščen stavbni fond
- Potencial za razvoj kmetijskih dejavnosti (proizvodnja kmetijskih strojev, možnost skladiščenja...)
- Možnost povezovanja z ostalimi naselji.
- Muzej dediščine pustar.
- Pretežno lastništvo podjetja Belje d.d. -> možnost vnosa javnih funkcij.

SLABOSTI

- Opuščenost objektov: nevarnost za mimoidoče, vizualna degradacija,...
- Slaba kvaliteta vode.
- Oddaljenost velikega mesta.
- Odseljevanje.
- Neurejeno lastništvo.

NEVARNOSTI

- Popolna zapuščenost območja.
- Prevelika intenziteta kmetijstva.
- Staranje prebivalstva (starostna segregacija).

Koncept zasnove naselja Mirkovac

Koncept prikazuje prostorsko preureditev naselja Mirkovac, ki bi slednje obudila nazaj v življenje. Mirkovac ima precej opuščenih objektov večje velikosti. Menimo, da bi bilo obstoječi stavbni fond pametno izkoristiti za sedanje potrebe. Coniranje, ki je bilo značilno za pustare se nam je zdel dober način razdelitve naselja, zato smo ga obdržali ter tako ohranili prvotno obliko. Glede na prevladujočo intenzivno kmetijsko dejavnost smo si zamislili proizvodnjo in skladiščenje žitaric v območju gospodarske cone. V severnem, stanovanjskem delu naselja nismo pretiravali s širitvijo pozidanih površin, ki je predvidena le nekoliko protiseveru. Glavni cilj je zgoščevanje pozidave na že pozidanih zemljiščih. V njihovi sredini, v bližini jedra naselja, so predvidene centralno-upravne dejavnosti. Urejene zelene površine (nogometno in otroško igrišče) ostanejo na prvotni lokaciji, le nekoliko se razširijo. Na južnem delu se zgradi nov, večji objekt - inštitut za potrebe proizvodne in raziskovalne dejavnosti. Ob cesti se v nekdanjih objektih za proizvodnjo vzpostavijo uprava proizvodnje žitaric ter še nekaj dodatnih centralnih dejavnosti. Gospodarska cona ima večjo, urejeno tlakovano površino, ki se občasno izkorišča za ostale neproizvodne namene (kino na prostem, razglasitve, koncertno prizorišče, tržnica, ipd.). Na ta način bi dosegli, da dva, po namembnosti različna dela naselja, nista popolnoma izolirana drug od drugega ter da še zmeraj prihaja do interakcij in zavedanja, da gre za enotno naselje. Namenska raba predvideva večjo širitev naselja na severu in zahodu. Na zahodu bi tako površine, ki so predvidene za pozidavo, spremenili nazaj v kmetijsko rabo.

Predlog ureditve naselja

Naselje Mirkovac je bilo nekdanj primarno namenjeno cvetoči gospodarski dejavnosti. Ob propadu le te je pustara izgubila svoj pomen in ljudje so se iz nje začeli odseljevati. Idejna zasnova oživitve naselja posledično vključuje obuditev gospodarske cone za dejavnost povezano s kmetijsko proizvodnjo. Planirana je zgostitev pozidave v stanovanjskem delu ter širitev na sever, dodatne storitvene dejavnosti, širitev zelenih površin in nov raziskovalni inštitut.

8 enot urejanja prostora v naselju Mirkovac opisuje načrtovane spremembe.

EUP1: Na območju nepozidanih stavbnih zemljišč so predvidene stanovanjske novogradnje, ki bi naselje nekoliko povečale v smeri proti jugu.

EUP2: Območje pozidanih stavbnih zemljišč se dopolni z zgoščevanjem stanovanjske pozidave, da se izkoristi vmesni prostor med obstoječimi objekti in poveča faktor zazidanosti zemljišč. Predvidena je rušitev oz. obnova dotrajanih objektov, kar je odvisno od stopnje zastaranja in stroškov za obnovo.

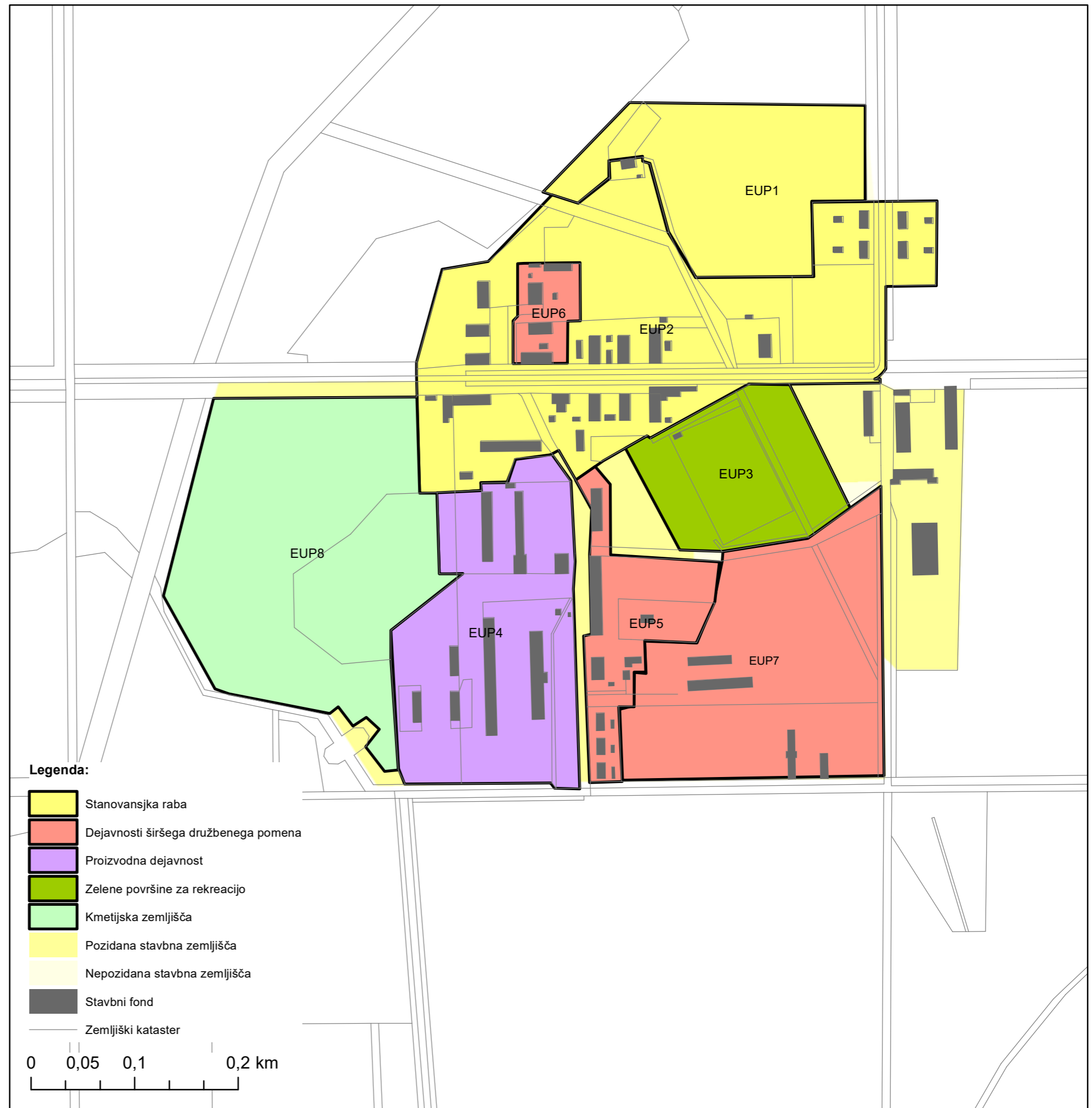
EUP3: Območje obstoječih zelenih površin se bo nekoliko razširilo.

EUP4: Trenutno opuščeno območje gospodarskih dejavnosti bo doživelo ponovno oživitev h kateri bo pripomogla celovita obnova in sanacija obstoječih objektov. Dopustna je možnost dozidave gospodarskih objektov glede na potrebe bodoče proizvodne dejavnosti.

EUP5: Ob glavni cesti v naselje je predvidena obnova obstoječih objektov, kjer bodo imele prostor centralne dejavnosti in uprava gospodarske cone.

EUP6: Obstoječe območje centralnih dejavnosti v stanovanjskem delu naselja se uredi in prenovi.

EUP7: Na nepozidanem območju stavbnih zemljišč na jugovzhodu je predviden nov večji objekt namenjen raziskovalno-izobraževalni dejavnosti.

ANTUNOVAC

Anita Maligec, Kristina Novak, Valentina Prgić, Gabrijela Škrabo

Pojmovi

Ruralne turističke staze/rute

Prema def. Vijeća Europe (1986 g.), ruralni turizam je oblik turizma koji obuhvaća sve aktivnosti na ruralnom području. Neke od tih aktivnosti odvijaju se na ili u obliku ruralnih turističkih ruta. To su na primjer: pješačenje (pješačke staze, prirodni parkovi, fitness staze), jahanje (konjičke staze), ture u kamp-kućici, motorizirane ture, biciklizam (biciklističke staze), trčanje..

Turističke staze, putovi i ceste određeni su kao stvorene, dorađene, pretežito dokoličarske i materijalne turističke atrakcije. Klasificiraju se prema sredstvu kretanja: za automobile (panoramske ceste, turističke vinske ceste..), za ostala motorna prometala (linije panoramskih vlakova, linije turističkih brodica...) te za ostale vrste kretanja kao što su pješačenje (planinarski putovi, vinske staze, poučne staze...), biciklizam (atrakcijski biciklistički itinerari...), te konjičke staze, skijaške staze, veslački smjerovi i „zeleni putovi“.

Iz čega proizlazi da su ruralne turističke staze turističke atrakcije namijenjene kretanju ruralnim područjem u svrhu razvoja ruralnog turizma.

Prema članku Kvalitativni pristup vrednovanju prostornoga identiteta ruralnih i suburbanih naseljavažnost turizma u ruralnom prostoru (ruralnog, ali i drugih selektivnih oblika turizma) te elementi turističkoga identiteta analizirani su kroz postojeće stanje te moguće korištenje potencijala različitih tematskih tura i staza i to: hodočasnički putovi, planinarski putovi, vinske ceste, biciklističke staze, sportsko-rekreacijska natjecanja i turističko-ugostiteljski sadržaji. Iako postoje veliki potencijali za određene tematske staze i turiste, one su nedovoljno iskorištene u planiranju turističkoga prometa.

Izvor : Biciklističke staze, planinarski putovi i vinske ceste, dr. sc. E. Kušen
Kvalitativni pristup vrednovanju prostornoga identiteta ruralnih i suburbanih naselja, J. Kranjčević, I. Marković Vukadin, B. Bilušić Dumbović

Komasacija i melioracija

Komasacija (njem. Komassation, od ko- i lat. massa: gruda), mjera agrarne politike, odnosno grupiranje poljoprivrednog i drugog zemljišta u veće i pravilnije katastarske čestice radi ekonomičnijeg iskorištavanja i obradbe, radi stvaranja što povoljnijih uvjeta za razvoj poljoprivrednih naselja, radi osnivanja i izgradnje poljoprivrednih putova i drugih prometnica, izgradnje hidromelioracijskih objekata i uređaja te radi izvođenja drugih radova na uređenju zemljišta i prostora (prostorni i urbanistički planovi). Komasacija poljoprivrednog zemljišta provodi se onda kada se, zbog postojećih vlasničkih odnosa ili velike rascjepkanosti katastarskih čestica, zemljište ne može racionalno obrađivati. Provodi se na zahtjev većine vlasnika, ali ju zakon dopušta i zbog općih interesa.

Melioracija tla (prema kasnolat. melioratio: poboljšanje), osposobljavanje neplodnoga tla za biljnu proizvodnju poboljšavanjem njegovih svojstava; uređivanje vodenih prilika, ispravljanje reljefa te popravljavanje fizikalnih, kemijskih i bioloških svojstava tla. Melioriraju se i tla koja su već u proizvodnji, ali ne osiguravaju stabilan uzgoj poljoprivrednih kultura ili imaju nizak prirod.

Izvor : Hrvatska enciklopedija

Revitalizacija ruralnih područja

Značenje termina revitalizacija odnosi se na oživljavanje, vraćanje života, živosti, preporadanje. U kontekstu kulturne baštine, važno je mogućnosti oživljavanja, revitalizacije u svim smjerovima, iskoristiti kako bi se kulturnom naslijeđu dala nova namjena, novi život. Da bismo očuvali vrijednosti naslijeđenoga, moramo osigurati vrijednost novoga u naslijeđu kako bi jednoga dana ono postalo novim naslijeđem.

Prema knjizi "Revitalizaciji ruralnih područja iz perspektive lokalnih akcijskih grupa" i analizama unutar iste glavne prepreke prosperitetnom razvoju hrvatskih ruralnih krajeva su prema mišljenju ispitanika, ostarjelost lokalnoga stanovništva i manjak poduzetničkih kapaciteta i stručne podrške za snažniju diverzifikaciju ruralnoga gospodarstva. Pri tome smatraju da je bržu revitalizaciju ruralnih područja moguće postići najprije opremanjem sela primjerenom infrastrukturom (tehnička, društvena, informatička) i povezivanjem s gradskim središtima, kao i poticajnijim mjerama za samozapošljavanje i poduzetništvo, selektivnim potporama za mlade i mlade obitelji, zaštitom i boljom promocijom domaće poljoprivrede te povećanjem financijske neovisnosti i višim stupnjem autonomije lokalne uprave i samouprave.

Izvor : CIB - Revitalizacija kulturne i industrijske, baštine; CROSB (sadržaj knjige)

Ruralni identitet

Ruralni identitet je dio baštine koji se može i treba koristiti za planiranje održivog razvoja i upravljanje ruralnih naselja. Nažalost, sve je veći utjecaj globalizacije i drugih modernizacijskih procesa.

Građevinska područja malih naselja i sela treba definirati tako da se očuvaju morfološke i strukturne značajke graditeljske baštine, smještaj građevina i tradicijski obiteljski vrt.

Uloga tradicijskog identiteta ruralnih naselja jest potreba uređenja i obnove povijesnih ruralnih, a osobito ratom oštećenih i razorenih naselja. Za ruralni krajolik ističe se nužnost razvitka uz uvažavanje zatečenih vrijednosti prostora i zaštitu identiteta krajolika.

Ruralna naselja imaju potencijal za razvoj ekološke poljoprivrede i razvoj turizma osnovan na prirodnim osobitostima i tradicijskim vrijednostima. Obnova sela i temeljnih usluga u ruralnim područjima zahtijeva ulaganje u poboljšanje svih vrsta infrastrukture kao i u razvoj usluga za ruralno stanovništvo.

Nacionalni dokument *Arhitektonske politike Republike Hrvatske* veliku pažnju posvećuje prostornom i arhitektonskom identitetu ruralnih naselja. U navedenom dokumentu se ističe sljedeće: „Iako je Hrvatska zemlja gradova, njena manja naselja i ruralna arhitektura vrijednosti su narodnog identiteta najvišeg ranga.“

Izvor : Kvalitativni pristup vrednovanju prostornoga identiteta ruralnih i suburbanih naselja, J. Kranjčević, I. Marković Vukadin, B. Bilušić Dumbović

Opis naselja Antunovac

Naselje Antunovac pripada istoimenoj Općini Antunovac i čini njezino sjedište. Nalazi se na krajnjem istočnom dijelu Hrvatske, u Osječko-baranjskoj županiji, 5 km od grada Osijek. Općina se sastoji od dva naselja: Antunovac i Ivanovac i zauzima nizinski, ravničarski dio županije. Graniči s Općinama Čepin, Ernestinovo i Šodolovci. Ukupne je površine 57,26 km², odnosno čini površinski udio od 1.4 % ukupnog županijskog teritorija. Od toga poljoprivredne površine zauzimaju 5.305 ha i imaju sljedeću strukturu: oranice 99,0%, voćnjaci 0,3%, livade 0,2%, te ostale površine 0,5%. Šumske površine čine 113 ha i imaju udio od 1,9% u ukupnoj površini, a neplodno zemljište zauzima 627 ha odnosno 10,2%. Naselje se nalazi na 87,9 metara nadmorske visine u zoni korištenja značajnih prometnih koridora istočne Hrvatske. Na prostoru općine planirana je buduća trasa nove Podravske magistrale, a bliska zona grada Osijeka veže se na još značajniji prometni koridor buduće autoceste Budimpešta-Ploče (koridor Vc). Najznačajnija postojeća prometnica je državna cesta D-518 (Osijek-Jarmina), a naseljem prolazi i trasa željezničke pruge Osijek-Vinkovci.

Prema popisu stanovništva 2001. godine u naselju je živjelo 2.283 stanovnika (3.703 u Općini, 1.08% stanovništva Županije). Nacionalna struktura stanovništva u Općini je: 93,99 % Hrvata, 2,61% Srba, 1,40% Mađara, 0,34% Njemaca i manji postotak ostalih nacionalnosti. Gustoća naseljenosti iznosila je 60,6 stanovnika/km². Stanovništvo pripada dobnom tipu „starost“ s udjelom mladih (0-19 g.) od 25,7 %. U osnovnoj je školi oko 350 djece, a u vrtiću preko 100 djece.

Povijesna matrica naselja karakteristična je za ravničarska naselja istočne Hrvatske zbijenoga tipa. Prostorna je matrica izdužena, pravilno ili lomljeno longitudinalna, gdje su parcele za gradnju zbijene uz ulicu. Iako naselje nije planski zasnovano i građeno, opći principi gradnje su ipak bili propisani, pa su prizemne kuće na izduženim parcelama nizane uz regulacijsku liniju. Stoga povijesna matrica nosi sve karakteristike ušorenih (niznih) naselja. Naselje ima osnovnu školu sa športskom dvoranom, ambulantu primarne zdravstvene zaštite i zubnu ambulantu te poštanski ured. Od javnih objekata ističe se i Hrvatski dom u kojemu se nalazi sjedište Općine. Antunovac ima i dvije crkve Sv. Antuna, nova je izgrađena zbog malih kapaciteta stare, te mjesno groblje. U mjestu se također nalaze pekarnica, restoran, suvenirnica, kafić, samoposluga i obrt za prijevoz. Gospodarsku zonu čine veleprodaja mješovite robe, trgovina kućanskim potrepštinama, Poduzetnički inkubator Antunovac te benzinska postaja.

Naselje Antunovac u pisanim tragovima se spominje 1839. godine pod mađarskim nazivom Antafalu, a hrvatsku inačicu Antunovac nalazimo 1851. godine. Porijeklo imena vezano je uz spomen nekadašnjem vlasniku posjeda Antunu Adamoviću. Naselje 1875. godine ima 41 kuću i 344 stanovnika, a 1880. izgrađena je prva crkva Sv. Antuna. Zanimljiv je i podatak da se sve do 1924. godine u ovom mjestu govorilo mađarskim jezikom.

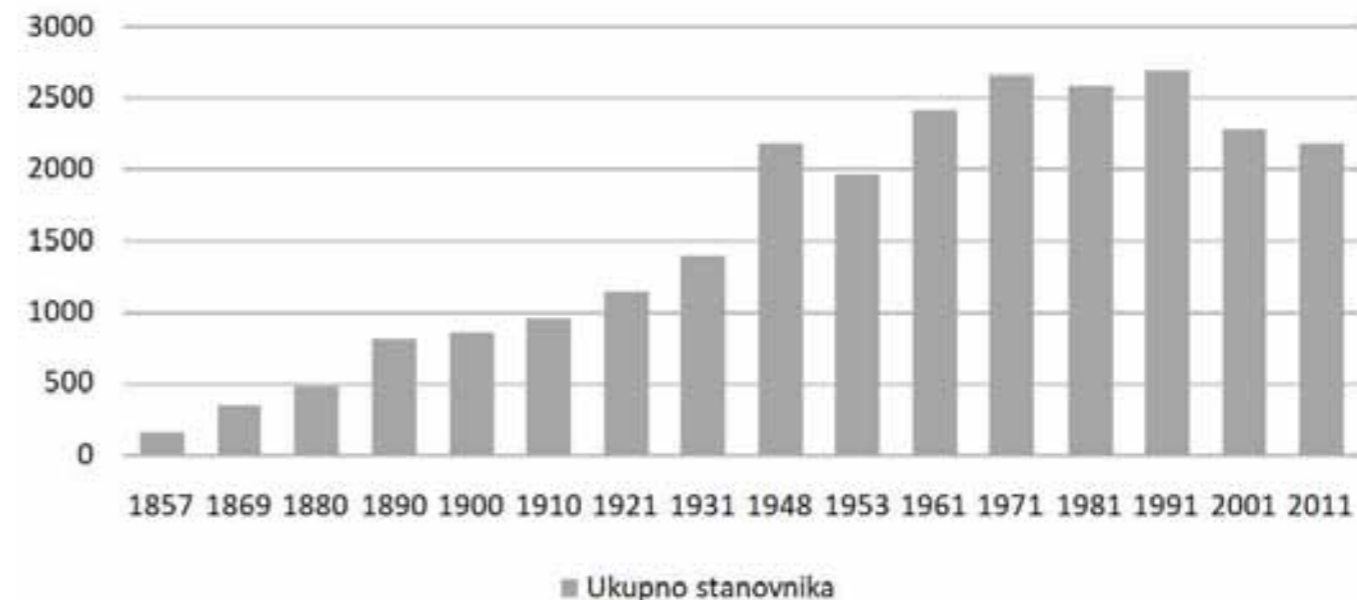
Izvor : mapire.eu
opcina-antunovac.hr

Demografija

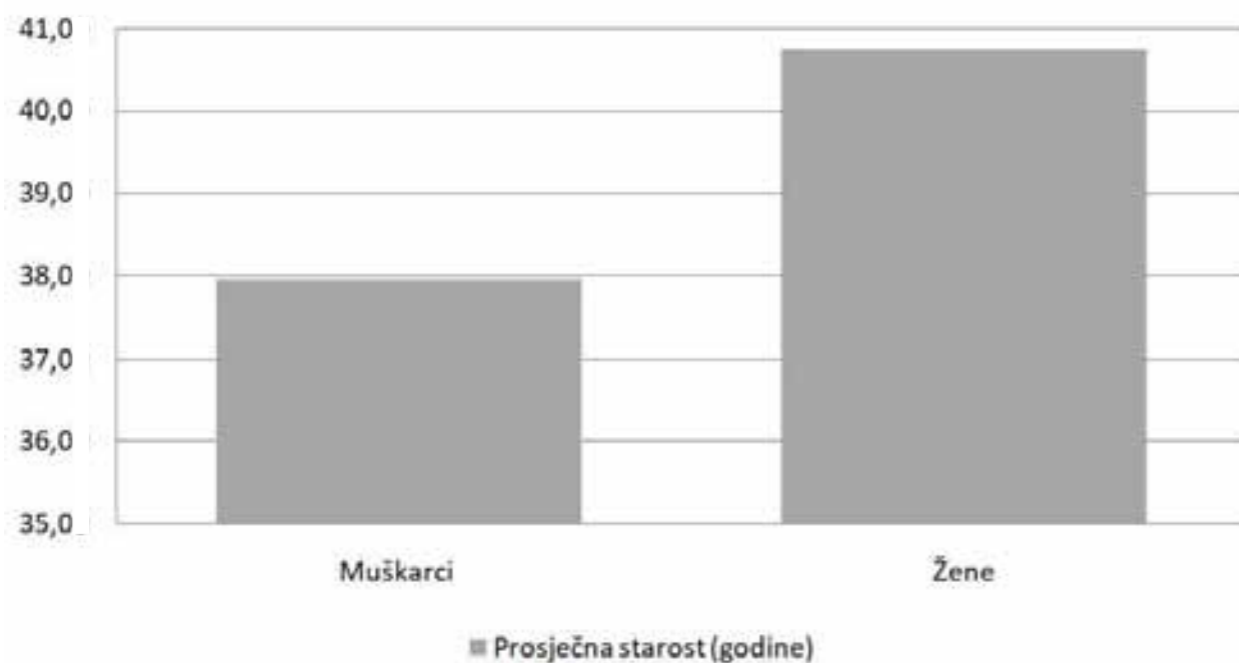
U naselju je 2011. godine bio ukupno 2181 stanovnik, od toga 1129 žena i 1052 muškarca. Prosječna starost u 2011. godini bila je 39,4; kod muškaraca je prosječna starost iznosila 37,1 godina, a kod žena 40,1 godina. To znači da je žensko stanovništvo bilo starije. Najveći udio stanovništva je u starosnoj skupini od 15 do 64 godine što iznosi 67,9 %. U starosnoj skupini od 0 do 14 godina u naselju iznosi 16,9 % stanovništva te u starosnoj skupini od 65 i više godina iznosi 15,2 % stanovništva.

Od 2011. do 2019. populacija se povećala za 2125 stanovnika. Najveći rast stanovnika zabilježen je 1948. godine kada je u naselju bilo 2148 stanovnika za razliku od prethodnog popisa iz 1931. godine kada je bilo 1402 stanovnika što je 746 stanovnika manje. Broj stanovnika nadalje raste te stagnira od 1971. godine do 1991. nakon čega broj stanovnika opada.

Kretanje broja stanovnika od 1857. do 2011. godine

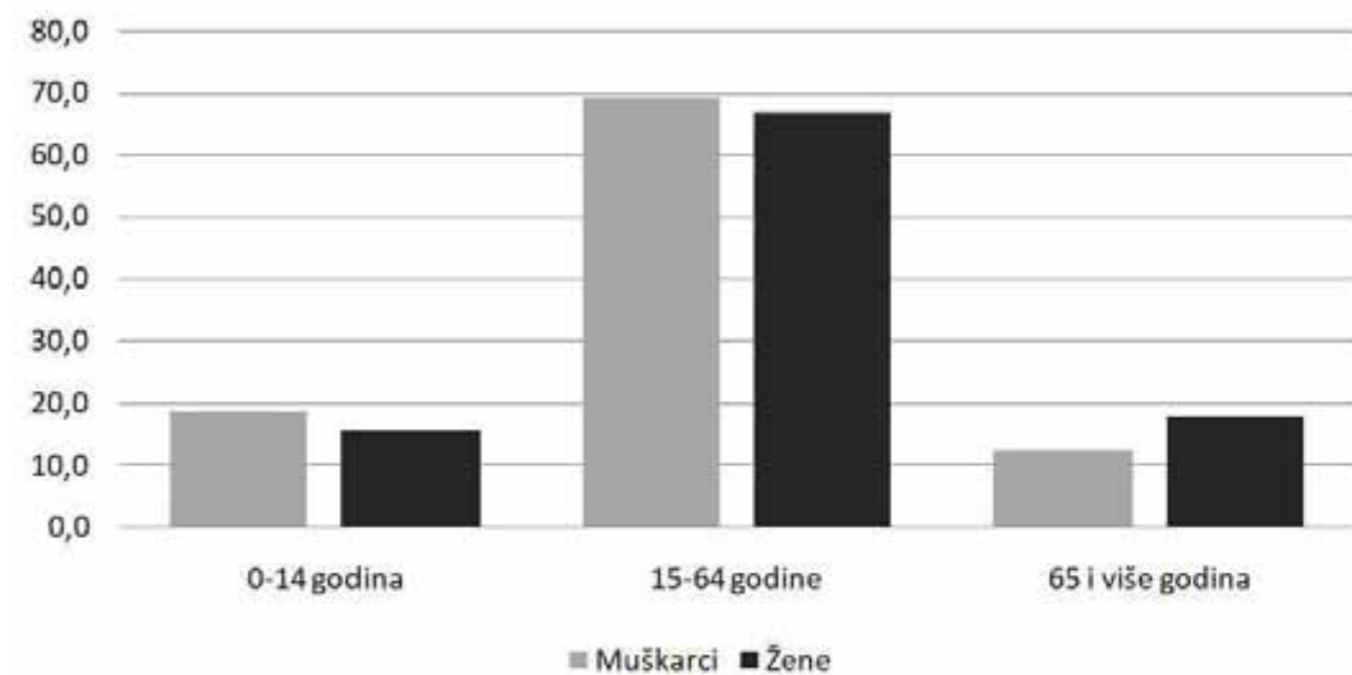

Prosječna starost (godine)

Izvor : dzs.hr

Stanovništvo po starosnim skupinama

Prometna infrastruktura

Na karti je prikazana prometna infrastruktura naselja Antunovac. Kroz naselje prolazi regionalna cesta D518 (Vinkovci - Osijek), koja je ujedno i glavna cesta kroz naselje. Od nje se odvaja lokalna cesta koja povezuje naselje Antunovac s naseljem Tenja. Na glavnoj prometnici se nalaze tri autobusna stajališta, jedno je smješteno u centru naselja, a druga dva na sredini i izlazu iz naselja.

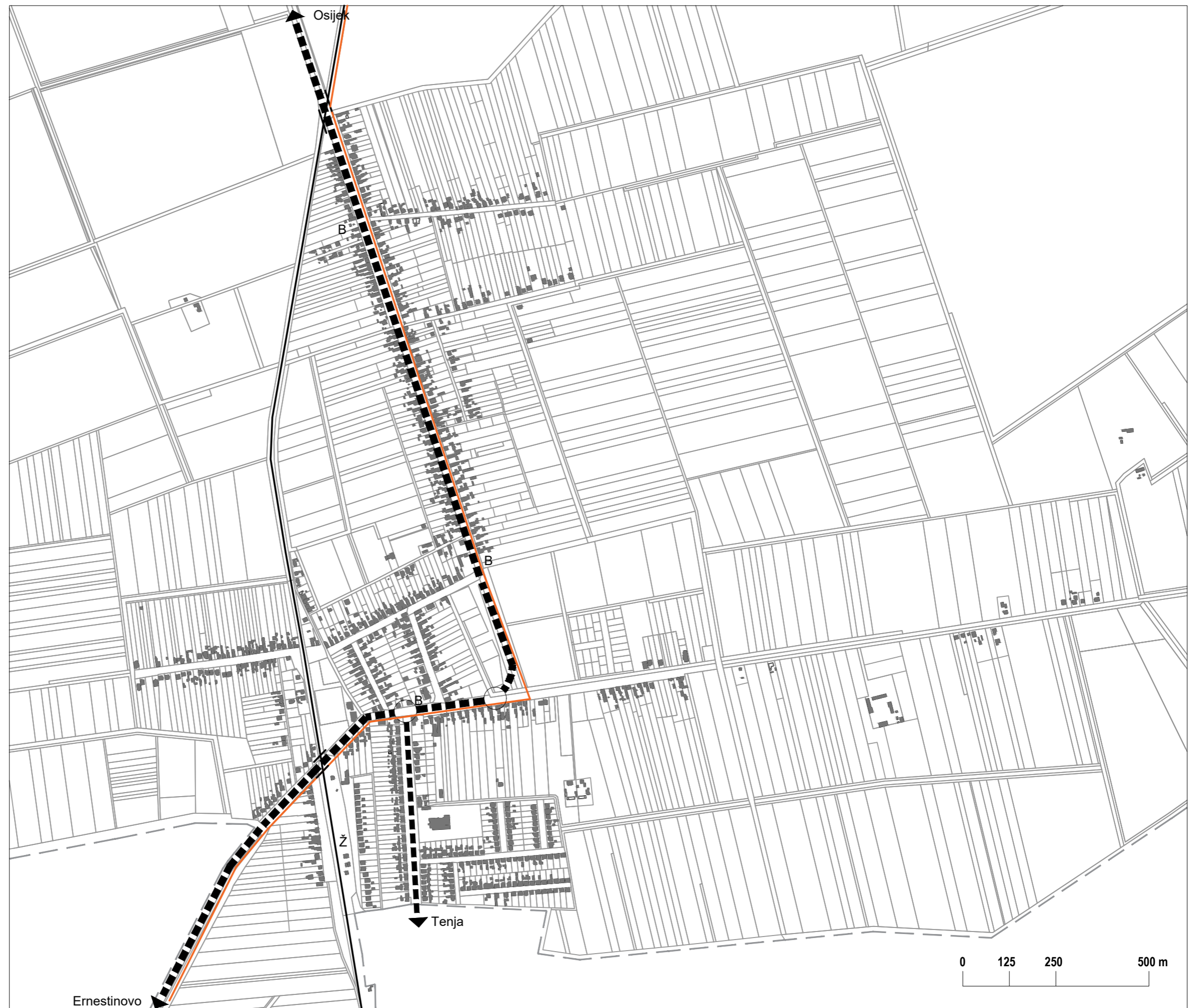
Naselje Antunovac je od grada Osijeka udaljeno 7.62 km, od susjednih naselja Ernestinova 4.54 km i Tenja 5.89 km zračne udaljenosti. Glavne veze iz naselja Antunovac vode u susjedna naselja Ivanovac, Divoš, Ernestinovo, Tenja, Brijest i grad Osijek.

Paralelno sa glavnom regionalnom prometnicom kroz naselje prolazi željeznička pruga Vinkovci - Osijek. Također, uz glavnu prometnicu proteže se biciklistička staza koja spaja naselje Antunovac sa ostalim naseljima u općini Antunovac, te s gradom Osijekom. U tijeku je izgradnja novih 4 km biciklističke staze koja će spojiti Antunovac sa susjednom općinom Ernestinovo.

Izvor: PPUO Antunovac

Legenda:

- B autobusna postaja
- Ž željeznička postaja
- P parkiralište
- križanje
- biciklistička staza
- +— željeznička pruga
- ... pješački put (neuređeni)
- — — lokalna cesta
- — — regionalna cesta
- vodotok
- zgrade
- - - granica naselja

Namjena - prikaz izgradnje

Na karti je prikazana podjela prostora naselja Antunovac prema namjenama. Kao i većinu naselja, Antunovac možemo podijeliti na dvije velike namjene, stambenu i poljoprivrednu koje zauzimaju najviše prostora. U centru naselja nalaze se vatrogasni dom, dom zdravlja, pošta, trgovina i kafić. U širem krugu centra smještene su dvije crkve i groblje, škola i vrtić te pokoji ugostiteljski objekt.

Ono što razlikuje naselje Antunovac od ostalih naselja jest to da Antunovac ima razvijenu gospodarsku zonu na 200 000m² nešto izvan naselja na kojoj se i trenutačno odvijaju građevinski radovi i izvode nove poslovne i proizvodne zgrade.

Unazad 5 godina naselje Antunovac je postalo atraktivno mjesto za život mladih obitelji s djecom. U prilog naselju ide to što je povezano javnim gradskim prijevozom s Osijekom, nova gospodarska zona koja svakim danom otvara nova radna mjesta, te razni poticaji koje dijeli općina Antunovac.

NAMJENA	POVRŠINA (m ²)
Poljoprivredna	4 773 453.08
Stambena	2 752 630.41
Gospodarska	200 000.00
Ostale	112 599.67
Javna i društvena	22 652.05
Ugostiteljsko-turistička	4 117.17
Poslovna	3 601.17

Izvor: PPUO Antunovac

Legenda:

OPG	OPG		parcela OPG
VD	vatrogasni dom		stambena namjena
KD	kulturni dom		mješovita namjena
SP	zgrada sportske namjene		poslovna namjena
OŠ	osnovna škola		proizvodna namjena
V	vrtić		ugostiteljsko-turistička namjena
T	trgovina		poljoprivredna namjena
G	groblje		javna i društvena namjene
+	vjerski objekt - crkva		ostale namjene
R	zgrada ugostiteljske namjene		izgradnja
			granica naselja

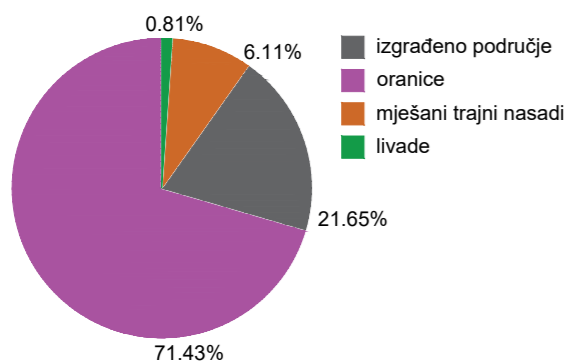

Namjena - način korištenja poljoprivrednih površina

Karta prikazuje stvarnu upotrebu poljoprivrednih zemljišta u naselju Antunovac. Na karti su prikazane obradive površine, trajni nasadi, voćnjaci, travnate površine, zarasle površine, šume, izgrađeno područje.

U naselju Antunovac prevladavaju obradive površine, zatim u izrazito manjem postotku mješani trajni nasadi, odnosno voćnjaci. Voćnjaci su prisutni posebno u blizini stambenih objekata. Na prostoru naselja nema šumovitih i vodenih područja. Ostatak zemljišta su oranice uz obiteljske kuće koje nisu prijavljene kao poljoprivredna zemljišta.

Iz stvarne upotrebe poljoprivrednih zemljišta je također jasno vidljiva razlika između izgrađenog područja i poljoprivrednih zemljišta. Izgrađena područja u naselju Antunovac su kompaktnija i nalaze se uz cestu, a okružuju ih poljoprivredna zemljišta.

Izvor: ARKOD

Legenda:

- parcela OPG
- oranica
- staklenik na oranici
- livada
- pašnjak
- vinograd
- rasadnik
- mješani trajni nasadi
- ostalo zemljište
- granica naselja

Analiza poljoprivrednih površina

Karta prikazuje analizu poljoprivrednih površina u naselju Antunovac. Analiza prikazuje orijentaciju njiva, njihove granice, kanale, voćnjake i vinograde te putove i ceste.

Teren je relativno ravan, stoga su parcele pravilno odijeljene. Orijentirane su ortogonalno s obzirom na pristupnu cestu, odnosno poljski put. Ceste su odredile linearnu izgradnju i raspored parcela.

Zbog manjka prirodnih vodotokova, lokalno stanovništvo je napravilo kanale za navodnjavanje poljoprivrednih parcela.

Od poljoprivrednih parcela su posebno izdvojeni voćnjaci i vinogradi. Smješteni su rascjepkano kroz čitavo naselje.

Izvor: ARKOD

Legenda:

- orijentacija poljoprivrednih parcela
- granice_putovi
- kanal
- voćnjaci i vinogradi
- ceste
- zgrade
- granica naselja

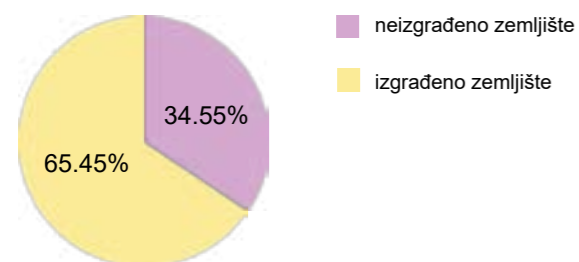
Analiza namjene i neizgrađeno građevinsko područje

Karta prikazuje analizu namjene i odnos izgrađenog i neizgrađenog građevinskog područja u naselju Antunovac.

Površina koju zauzima neizgrađeno područje je 951 036.34 m². Najveći dio neizgrađenog područja je udaljen od središta naselja te je odvojen od cesta. Većim su dijelom grupirane, a najviše ih ima na istočnom dijelu Antunovca.

Stambena namjena se proteže kroz čitavo naselje. Isprekidana je neizgrađenim zemljištima i ostalim namjenama koje se nalaze na pojedinim parcelama. Može se zaključiti da je Antunovac osigurao sve potrebne sadržaje za lokalno stanovništvo.

Odnos izgrađenih i neizgrađenih površina:

Izvor: PPUO Antunovac

Legenda:

- neizgrađeno zemljište
- stambena namjena
- mješovita namjena
- poslovna namjena
- proizvodna namjena
- ugostiteljsko-turistička namjena
- poljoprivredna namjena
- javna i društvena namjene
- ostale namjene
- granica naselja

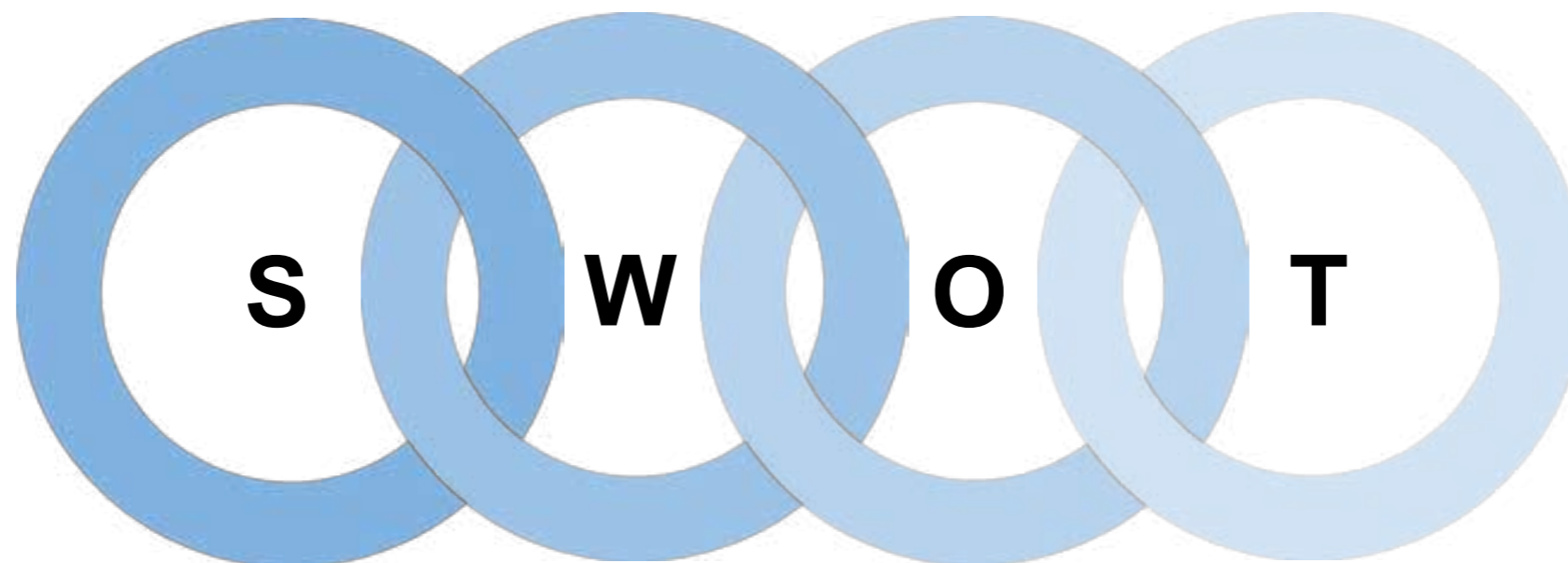
SWOT analiza

Strength/Snaga

- jedina općina na području Slavonije i Baranje kojoj se daje pridjev razvijene općine
- blizina grada Osijeka
- prometna povezanost (cestovna, željeznička i biciklistička)
- jeftiniji život i stanovanje u usporedbi s urbanim središtem
- razvijenost infrastrukture (telekomunikacijske, vodoopskrbne i sl.)
- video nadzor kroz cijelo selo radi sigurnosti
- poljoprivredno zemljište: ukupna površina, kvaliteta zemljišta, ekološka čistoća, autohtone biljne sorte
- postojanje potpornih institucija za gospodarstvo i poljoprivredu Agencije za održivi razvoj Općine Antunovac RODA d.o.o. i LAG Vuka-Dunav

- postojanje poduzetničkog potencijala velik broj OPG-a
- gospodarska zona - zemljišta koja se prodaju tvrtkama daju uvjet da se prednosti pri zapošljenu daje osobama koje imaju prebivalište u Antunovcu
- porast stanovništva u općini Antunovac, veći udio mladog stanovništva
- azil za pse - besplatna kastracija, manje luralica
- 2018. godine područja oko sela potpuno očišćena od mina
- reciklažno dvorište
- osigurana primarna razina obrazovanja (besplatna prehrana, udžbenici, korištenje pametnih ploča)
- stipendije za školu, sufinanciranje vrtića, sufinanciranje javnog prijevoza za srednjoškolce

- osigurana primarna zdravstvena zaštita
- rekreacijsko edukativni senzorički park za djecu sa posebnim potrebama
- socijalna skrb u skladu s mogućnostima općine
- brojne civilne udruge i jačanje aktivnosti civilnog društva (Projekt Snaga Žena - Skrbim za druge, brinem za sebe; Projekt zaželi - pomoć u kući, projekt za zapošljavanje kroz javne radove)
- dostupnost ostalih javnih usluga (npr. pošte, telekomunikacija)
- besplatan pristup internetu
- gnijezdo stepskog sokola - jedno od dva zabilježena u Hrvatskoj (EU - turizam; turističko-informativni centar Žnidarec)
- kulturne i druge manifestacije (Pustaraške dječje igre, KUD - Klasje Slavonije, Škola tambure - Korjeni pustare)

Weaknesses/Slabosti

- neosmišljena turistička ponuda
- nedostatak pratećih poljoprivrednih objekata za preradu i skladištenje
- slaba zaštita i nedovoljna promocija poljoprivrednih proizvoda
- niska obrazovna razina stanovništva
- nedostatak visoko-obrazovanih i stručnjaka
- nedostatna ponuda kulturnih infrastrukturnih objekata
- nepostojanje doma za starije
- nedostatak sadržaja za zabavu, druženje
- nedostatak parkova i uređenih šetnica u naseljima
- glavna cesta kroz selo - jako prometna
- longitudinalna izgradnja - problem hoda

Opportunities/Prilike

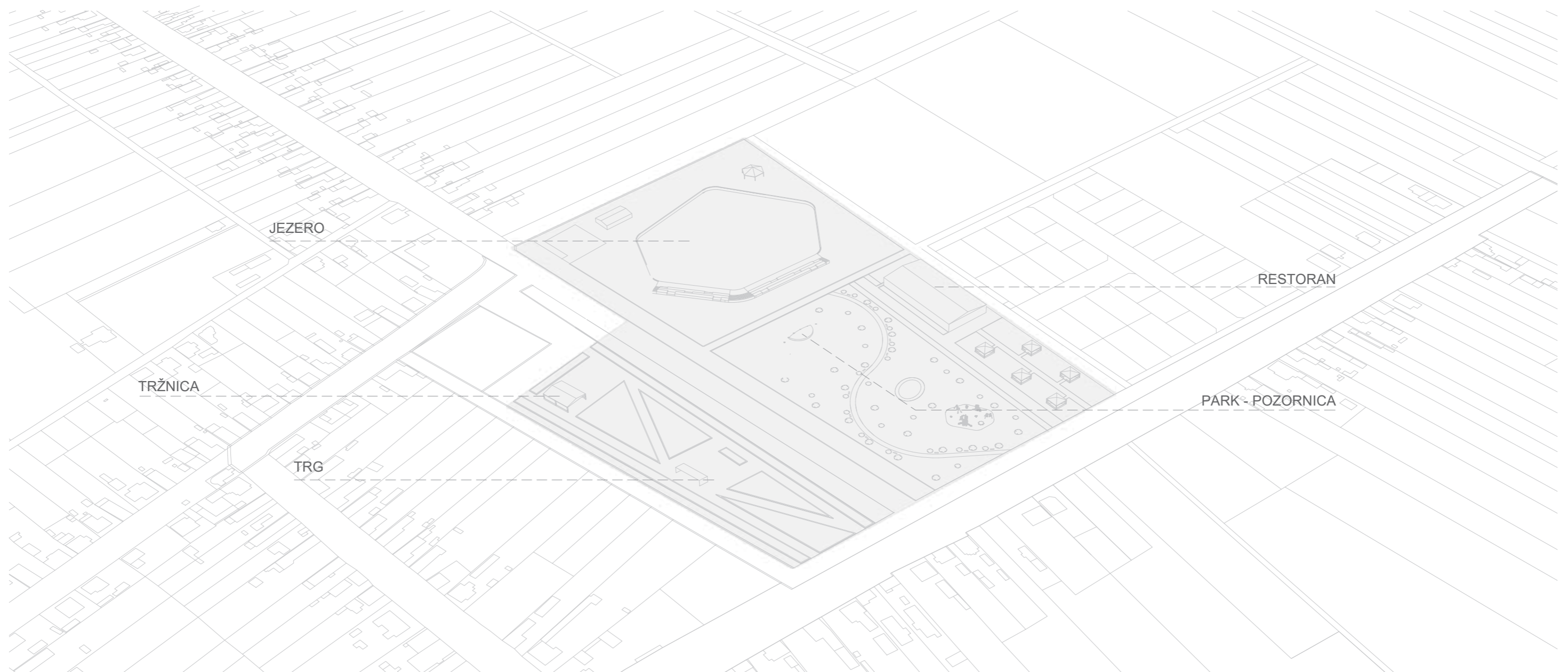
- povećanje raspoloživih financijska sredstva iz EU fondova i drugih izvora za poticanje razvoja poduzetništva, investiranje i otvaranje novih radnih mjesta
- povećanje potražnje za proizvodima zbog blizine urbanog središta
- razvijanje poduzetničke, inovativne kulture
- integriranje s turističkim aktivnostima i podržavanje razvoja turizma
- razvijanje pronatalitetne politike
- osmišljavanje socijalne politike s naglaskom na osjetljivije i ugroženije kategorije stanovništva
- prevladavaju obradive površine - unatoč tome ljudi se ne bave toliko poljoprivredom

Threats/Prijetnje

- pad kupovne moći i potražnje za proizvodima zbog gospodarske situacije u RH i susjednim područjima
- veća konkurentnost proizvoda iz drugih područja RH
- nepovoljne klimatske promjene koje znatno utječu na poljoprivredu
- atraktivnost drugih djelatnosti koje privlače i odvlače mlade iz poljoprivredne proizvodnje
- zapostavljanje važnosti razvoja društvene dimenzije razvoja u svakodnevnom životu
- nema tradicionalne gradnje (poslijeratna nova izgradnja), sve veći napredak - odmicanje od pojma sela i gubljenje tradicije i kulture

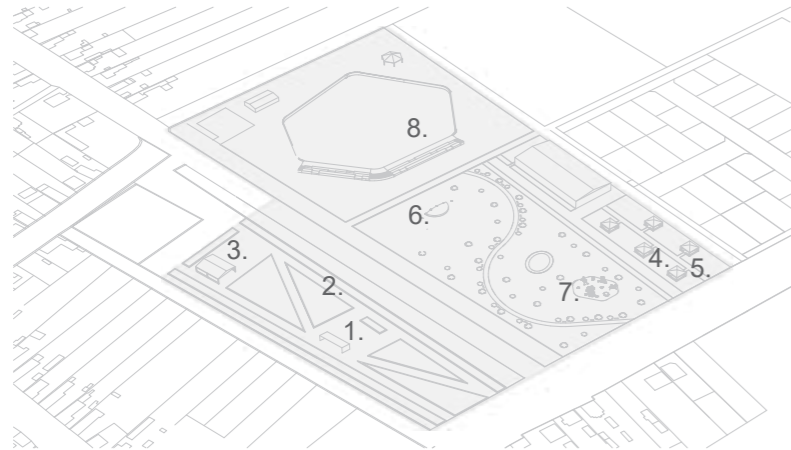
Koncept razvoja naselja

Analizom naselja Antunovac utvrđeno je da mu se može pridodati epitet razvijenog naselja. Naime, podaci govore kako je Antunovac jedina razvijena općina na području Slavonije i Baranje. Samim time u već dosta dobro promišljenom i organiziranom naselju bilo je zahtjevno pronaći nedostatke. Ipak, kroz godine razvoj naselja fokusiran je na poljoprivrednom i gospodarskom sektoru te se istovremeno zanemaruje društveni život stanovnika naselja. Naravno, razvojem poljoprivrednog i gospodarskog sektora ostvaruju se brojne mogućnosti zaposlenja. Analogno tome događa se i demografski porast u naselju. Promatrajući prostorni plan Antunovca uočene su tri parcele u centralnom dijelu naselja kojima nije dodijeljena namjena, a pogodne su za daljnji razvoj. Parcele su razdvojene glavnom prometnicom od kojih se jedna nalazi na zapadnoj strani pored nove crkve, a druge dvije na istočnoj. Na jednoj od njih nalazi se umjetno jezero koje smo ukomponirali u naš koncept. Koncept proizlazi iz analize naselja kojom smo utvrdili da se u naselju na godišnjoj bazi odvijaju razne kulturne i druge manifestacije kao primjerice Dani Antunovca, Fišijada i ribarski dani, Pustaraške igre itd. Trenutno u Antunovcu nema definiranog mjesta za održavanje takvih događaja kao što su trgovi u gradovima nego se takvi događaji održavaju na nogometnom igralištu. Kao što je već prije spomenuto Antunovac se razvija u poljoprivrednom sektoru te dosta stanovnika ima vlastite OPG-ove. Stanovnici svoje proizvode prodaju na improviziranim štandovima uz prometnice. Također, jedan od nedostataka je manjak ugostiteljskih objekata i uređenih zelenih javnih površina za uživanje u slobodnom vremenu i rekreaciji. Uzimajući sve navedeno u obzir koncept razvijamo u pogledu unaprijeđenja kvalitete društvenog života te sukladno tome dijelimo ga na pet segmenata. Na zapadnoj parceli zamišljen je trg za odvijanje već spomenutih manifestacija. U neposrednoj blizini smjestili smo manju tržnicu u svrhu reklamiranja i prodaje proizvoda lokalnih OPG-ova. Nadalje mogućnost podržavanja domaćih proizvoda ostvaruje se smještanjem restorana na istočnoj parceli te se ujedno obogaćuje turističko-ugostiteljski sektor. Uz slavonsku kulturu i način života veže se neizostavni nedjeljni ručak, uglavnom roštilj ili čobanac te druženje sa obitelji i prijateljima. Iz tog razloga uz restoran je planirano pet sjenica koje bi se mogle koristiti u sklopu restorana, ali i neovisno o njemu. Pored restorana smješten je park sa raznim zabavnim sadržajima kojima se vežemo na postojeće jezero smješteno na susjednoj parceli. Smatramo da bi se ovakvim konceptom znatno unaprijedila kvaliteta društvenog života te bi se s razvijenim gospodarskim sektorom stvorila izbalansirana cjelina pogodna i za poslovni i za društveni život.

Koncept razvoja naselja

Karta obuhvata

1. Pogled na trg

2. Šetnica kroz park

3. Tržnica

4. Sjenica

5. Pogled na šetnicu između sjenica

6. Pozornica

7. Dječje igralište

8. Uređenje oko jezera

Prijedlog izgradnje neizgrađenog zemljišta

Kroz godine razvoj naselja fokusiran je na poljoprivrednom i gospodarskom sektoru te se istovremeno zanemaruje društveni život stanovnika naselja. Promatrajući prostorni plan Antunovca uočene su tri parcele u centralnom dijelu naselja kojima nije dodijeljena namjena, a pogodne su za daljnji razvoj. Na površini od 53 378.65 m² planirani su javni zeleni prostori, kao što su park, trg, dječje igralište, već postojeće jezero.. Uz park planiran je restoran sa 5 zasebnih sjenica na površini od 8 820.39 m². U neposrednoj blizini trga smjestili smo manju tržnicu na površini od 2 428.75 m² u svrhu reklamiranja i prodaje proizvoda lokalnih OPG-ova. Smatramo da bi se ovakvim konceptom znatno unaprijedila kvaliteta društvenog života te bi se s razvijenim gospodarskim sektorom stvorila izbalansirana cjelina pogodna i za poslovni i za društveni život.

Tablica
broj postojećih zgrada
broj novih

	broj postojećih zgrada	broj novih zgrada	površina zemljišta postojećih zgrada	površina zemljišta novih zgrada
stambena namjena	675	0	2 116 048.15	0
ugostiteljsko-turistička namjena	3	1	4 076.91	8 820.39
poslovna namjena	4	1	4 286.63	2 428.78
javne zelene površine	0	0	0	53 378.65

Legenda:

- neizgrađeno zemljište
- stambena namjena
- mješovita namjena
- poslovna namjena
- proizvodna namjena
- ugostiteljsko-turistička namjena
- poljoprivredna namjena
- javna i društvena namjene
- javne zelene površine
- postojeće zgrade
- nove zgrade
- granica naselja

Brodanci

Luka Hornung, Luciana Pejić,
Sara Štroliga, Maja Zebić

Crkva sv. Ane, Brodanci

06.11.2020.

Pojmovi

Longitudinalno/linijsko selo

Sela u nizu ili linijska sela dolaze u dva oblika: u pravilnom nizu (ušoreno selo) i nepravilnom, spontano formiranom nizu. Pravilno linijsko selo: sela koja su najčešće nastala ekonomskom, novovjekovnom kolonizacijom. To su najčešće tzv. cestovna sela (kod njemačkih autora Strassendorf), izrazito su zastupljena u Srijemu i istočnoj Slavoniji. Ima ih dosta i u srednjoj i istočnoj Europi. Osim duž cesta, nalazimo ih duž morskih obala, rijeka i kanala. Postoje i duž nasipa ili na njima (kao rezultat radova na melioracijama i regulacijama i sl.) Nepravilno linijsko selo: ovo je tip sela duž ceste, šume, brežuljka i uz rijeke. Sela duž ceste uglavnom su novija te često pripadaju tipu sekundarne disprezije. U Hrvatskoj se taj oblik posebno razvio razvojem prometa i prometnica, ali je zapravo posljedica uglavnom spore modernizacije cesta. U takvim uvjetima stanovnici su napuštali tradicionalna naselja u pozadini i selili se prema asfaltiranoj cesti. Ta su naselja ponekad dugačka i nekoliko desetaka kilometara - kad po nekoliko sela sraste u neprekinuti niz.

LITERATURA:

Jasenska Kranjčević: Zanemarena Baština
Ante Marinović-Uzelac: Morfološki tipovi Hrvatskog sela

Kolonizirano selo

Najveće promjene u prostornim strukturama sela donosile su agrarne reforme i kolonizacija. Vladajući su dodjeljivali zemlju kolonistima, a da se pri tome nije posebno vodila briga o položaju, organizaciji i oblikovanju osnovanih ili proširenih naselja, kao ni o uređenju zajedničkog života starih i novih stanovnika. Zbog različitog dodjeljivanja parcela dogodilo se usitnjavanje seljačkih gospodarskih jedinica, koje su onda bile na samoj granici ekonomske isplativosti.

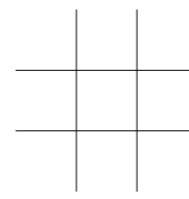

LITERATURA:

Jasenska Kranjčević: Zanemarena Baština
Ante Marinović-Uzelac: Morfološki tipovi Hrvatskog sela

Geometrijska sela

Pojam geometrijskog sela proizlazi iz oblika gdje se ulice sijeku pod pravim kutom, a unutar nastale mreže pojavljuju se 'otoci' (lat. Insulae) stambenog karaktera u obliku kvadrata ili pravokutnika. U 'kategoriju' geometrijskih sela najčešće spadaju sela šahovskog tlocrta, okrugla sela i sela u nizu. Geometrijska su sela najviše zastupljena u Mađarskoj, Rumunjskoj i Vojvodini, a nastala su kao rezultat sustavne kolonizacije u 18. stoljeću i tipična su po svom šahovskom tlocrtu. U Hrvatskoj također postoji velik broj geometrijskih sela, a neki od njih su: Krndija, Kneževo, Kozjak, Đurđevac, Lokve, Vojnić i Tušilović. Pojam geometrijskih naselja pronalazimo i kod privremenih naselja El Shatt, El Khatadba i Tolumbat gdje su šatori predstavljali kuće, a prolazi ceste koje su bile izvedene pod pravim kutom. Danas većina ljudi zbog nedostatka informiranosti smatra kako su sela u prošlosti nastajala spontano i neplanski. Svi navedeni primjeri čine nepobitan dokaz o pomnom planiranju sela i struktura unutar njega, te o velikoj brizi za ruralna područja u vidu estetskih i funkcionalnih aspekata.

LITERATURA:

Jasenska Kranjčević: Zanemarena Baština
Ante Marinović-Uzelac: Morfološki tipovi Hrvatskog sela

Zbijeno i disperzno selo

U svim dijelovima svijeta možemo uočiti dva izrazito oprečna tipa naseljenosti; zbijeno i disperzno. Uz pojam zbijenog naselja vežemo zgusnuta, aglomerirana sela, a disperzna uz rastresita, raštrkana, razbijena sela. Na oblikovanje zbijenog i disperznog sela utječe mnogo čimbenika, a neki od njih su topografija, tradicija, krčenje šume, društveni odnosi, vjerski i gospodarski razlozi i sl. U Hrvatskoj se zbijeni tip pretežito nalazi uz Jadransku obalu i u istočnoj Panoniji, a disperzni na brežuljcima u planinsko-dinarskom i primorsko-jadranskom području.¹ Tip naseljenosti kreće se od potpune raspršenosti kada više uopće ne možemo govoriti o selu (karakteristično za planinska područja u Sloveniji), pa do sela visoke koncentracije koje u kombinaciji s veličinom često selu daju privid grada.

LITERATURA:

Jasenska Kranjčević: Zanemarena Baština
Ante Marinović-Uzelac: Morfološki tipovi Hrvatskog sela

BILJEŠKE:

¹ Milovan Gavazzi (1940.): Pregled etnografije Hrvata, str.8.

Opis sela

Selo Brođanci se nalaze u sastavu Općine Bizovac, zapadno od Grada Osijeka. Od sjedišta općine je udaljeno 6 km, od Grada Valpova 13 km, a od Grada Osijeka je udaljeno 18 km. S gradovima Valpovo i Osijek je selo povezano autobusnim linijama. Površina koju zauzima naselje Brođanci iznosi 22,88 km². Nadmorska visina u središtu naselja iznosi 92 m. n. v. s tim da je najniža točka naselja 89,8 m. n. v., a najviša točka 94 m. n. v. Naselje je na križanju putova između sela Bizovac - Čepinski Martinci (sjever - jug) i Selci - Habjanovci (istok - zapad). Brođanci su zbog povijesnih okolnosti najbolje povezani s naseljem Habjanovci koji su međusobno udaljeni samo 1500 m. Brođanci su selo koje je okruženo isključivo poljoprivrednim tlom, od čega su većina oranice i znatno manje voćnjaci. Na jugu naselja se u potezu vodotoka nalazi šuma s kućom za lovačko društvo „Sokol“, a na sjeverozapadu je područje pašnjaka. Istočnim rubom naselja prolazi Poganovačko - Kravički kanal koji spaja rijeku Vuku s rijekom Dravom te završava u prigradskom naselju Višnjevac, zapadno od Grada Osijeka.

Prema podacima iz 1845. godine Brođanci su imali oko 2500 stanovnika, a nakon Prvog svjetskog rata oko 450 domaćinstava i 1372 stanovnika. Početkom osamdesetih godina 20. stoljeća selo je brojalo 900 stanovnika, da bi po popisu iz 2001. godine imali 633 stanovnika koji žive u 312 kućanstava. Po popisu iz 2011. godine Brođanci imaju 547 stanovnika, od čega 96 stanovnika je mlađe od 19 godina, 333 stanovnika je starosti između 19 i 65 godina, a 118 ih je starije od 65 godina.

Selo se razvilo oko glavnih prometnih pravaca koji se sijeku u samom središtu sela. Stambeni objekti su većinom tipične slavonske kuće koje se longitudinalno šire prema unutrašnjosti izdužene parcele. Dio kuća imaju karakteristične masivne i stilizirane ograde koje su prepoznatljive za podravska sela. Novogradnja je u dijelu sela izgrađena iza postojećih tradicionalnih kuća pa je tim činom donekle očuvan identitet tradicionalne seoske ulice. U središtu sela je Trg sa sadržajima poput kulturnog doma, ureda pošte, zgrade stolnoteniskog kluba „Omladinac“ Brođanci te benzinska stanica koja više nije u uporabi. U neposrednoj blizini su i DVD Brođanci, PŠ Brođanci sa školskim igralištem te dom zdravlja. Na istočnom dijelu sela se nalazi nogometno igralište NK Gaj s olimpijskim domom. Izvan sela na istočnoj strani je seosko groblje te nedaleko njega i lovačko društvo „Sokol“. Središtem sela dominira uređeni park sa spomenikom hrvatskim braniteljima u Domovinskom ratu. Na istočnom dijelu sela se nalaze poljoprivredni i stočarski pogoni PPK Valpovo i ŠPOLJO KOMERC koji ima pogone i na južnom dijelu naselja uz prometnicu prema Čepinskim Martincima.

Jugoistočno od sela je najviša točka naselja koja je ujedno i arheološko nalazište poznato kao „Franjin bostan“ ili „Vinogradi“. Nalazi s lokaliteta ukazuju na postojanje prapovijesnog neolitičkog naselja sopotske kulture. Zajedno sa župnom crkvom svete Ane, ovo arheološko nalazište je upisano u registar kulturnih dobara Republike Hrvatske. Selo je najpoznatije kao olimpijsko selo, odnosno po održavanju Olimpijade starih sportova koja se održava od 1973. godine. 1932. godine sela Brođance i Habjanovce je zahvatilo jako nevreme pa su se uz pomoć Tehničkog odjeljenja Škole narodnog zdravlja obnovila oba sela čime je u Brođancima sagrađeno 14 novih kuća te adaptirano 48 postojećih.

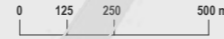

slika s mapire.eu
synchronized view
Croatia (1865–1869) - Second military survey of the Habsburg Empire

Fotografije sela

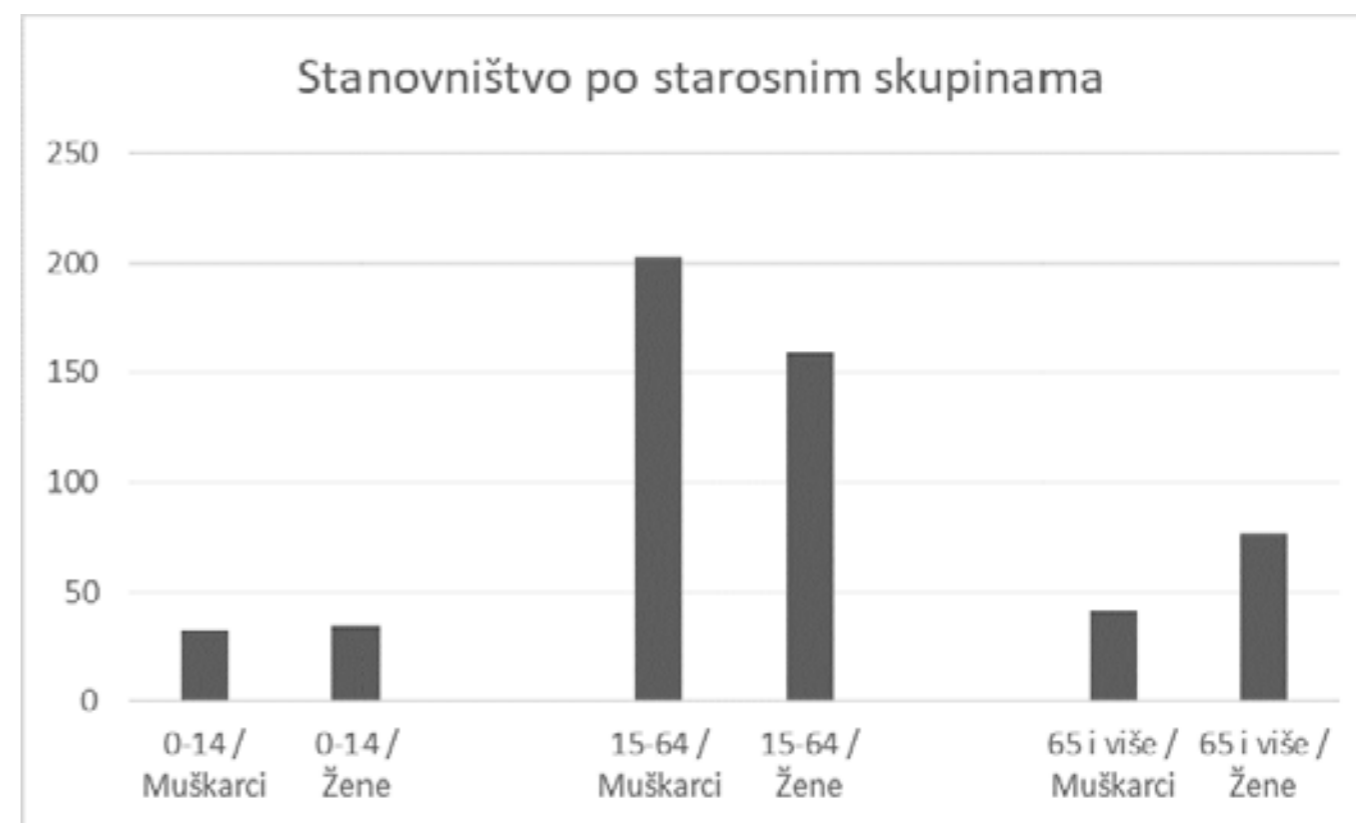
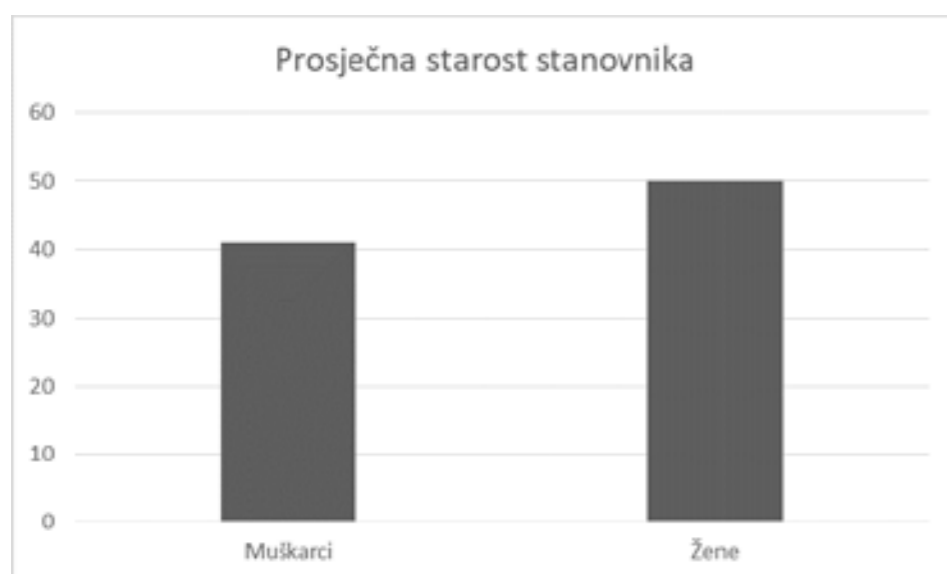
Oznake:

- 1_Kulturni dom
- 2_Dom zdravlja
- 3_Područna škola Brođanci
- 4_Pošta
- 5_Vatrogasni dom
- 6_Crkva svete Ane
- 7_Groblje
- 8_Lovačko društvo "Sokol"
- 9_Stolnoteniski klub "Omladinac"
- 10_Nogometni klub "Gaj"
- 11_Olimpijada starih sportova
- 12_PPK Valpovo
- 13_Arheološko nalazište "Franjin Bostan"
- 14_Autobusna stanica

Demografija

U naselju je 2011. godine zabilježeno 547 stanovnika, od toga 277 muškaraca i 270 žena. Prosječna starost muškaraca iznosi 41 godinu, dok prosječna starost žena iznosi 50 godina, što pokazuje da je žensko stanovništvo starije. Najveći broj stanovnika ima između 15-64 godine, odnosno njih 66%, a najmanje stanovnika je mlađe od 15 godine, njih 12%, ostali su stariji od 65 godina. Unutar općine Bizovac, selo Brođanci su četvrti po broju stanovnika, iza Bizovca (2043 stanovnika), Samatovaca (613 stanovnika) i Creta Bizovačkog (604 stanovnika). Od 1857. godine, godine od kada se proveo prvi popis stanovništva, selo Brođanci imaju prirast broja stanovnika sve do 1931. godine kada na vrhuncu imaju 1429 stanovnika. Od 1931. godine selo do svakako idućeg popisa stanovništva gubi između 50 i 150 stanovnika. Najgore razdoblje bilo je između 1971. godine i 1981. godine kada je selo izgubilo čak 263 stanovnika, a najbolje razdoblje je bilo između 1991. godine i 2001. godine kada je selo izgubilo samo 5 stanovnika. Nažalost ovaj trend pada broja seoskog stanovništva je postao stvarnost ne samo u Brođancima nego i u većini hrvatskih sela.

Prometna infrastruktura

Na karti je prikazana prometna infrastruktura sela Brođanci. Kroz selo prolaze dvije regionalne ceste. Regionalna cesta u smjeru istok zapad spaja Brođance s Habjanovcima, a okomito na ovu cestu se nadovezuje regionalna cesta koja povezuje selo Brođance sa selima Čepinski Martinci i Novaki Bizovački. Na regionalnoj cesti prema selu Novaki Bizovački se nalazi autobusna stanica u Ulici kralja Tomislava. Selo ima jedno parkiralište u samom središtu uz uređeni park i kulturni dom. Na karti su prikazana glavna raskrižja i poljski putevi. Brođanci su povijesno povezani sa selom Habjanovci od kojeg su udaljeni svega 900 m, od sela Novaki Bizovački 1000 m, od sela Selci 5,9 km, a od sela Čepinski Martinci 4,8 km. U selu nema biciklističke staze niti biciklističke rute. Područje oko sela je ispresijecano brojnim kanalima koji služe da navodnjavanje poljoprivrednih oranica.

Namjena - prikaz izgradnje

Iz karte namjene se jasno očitava da je središte sela ispunjeno javno-društvenim sadržajem poput kulturnog i vatrogasnog doma, poštanskog ureda, područne škole, doma zdravlja, ali i stolnoteniskog kluba. U središtu sela se nalazi i trgovina. Ostatak izgrađenog dijela sela je namijenjen isključivo stambenoj namjeni s nekoliko OPG-ova, a sva gospodarska postrojenja su smještena izvan granica naselja. Selo je okruženo u najvećoj mjeri s poljoprivrednim zemljištem. Unutar sela se jedino čestica na kojoj je nogometno igralište vodi kao ugostiteljsko-turistička namjena iz razloga što je to područje gdje se održava poznata Olimpijada starih sportova. Selom dominira uređeni park s kulturnim domom koji je najreprezentativnija građevina u selu. Nedaleko središta se nalazi crkva svete Ane koja svojim baroknim izgledom i visinom čini vertikalni reper sela. Seosko groblje je izvan naselja prema Selcima.

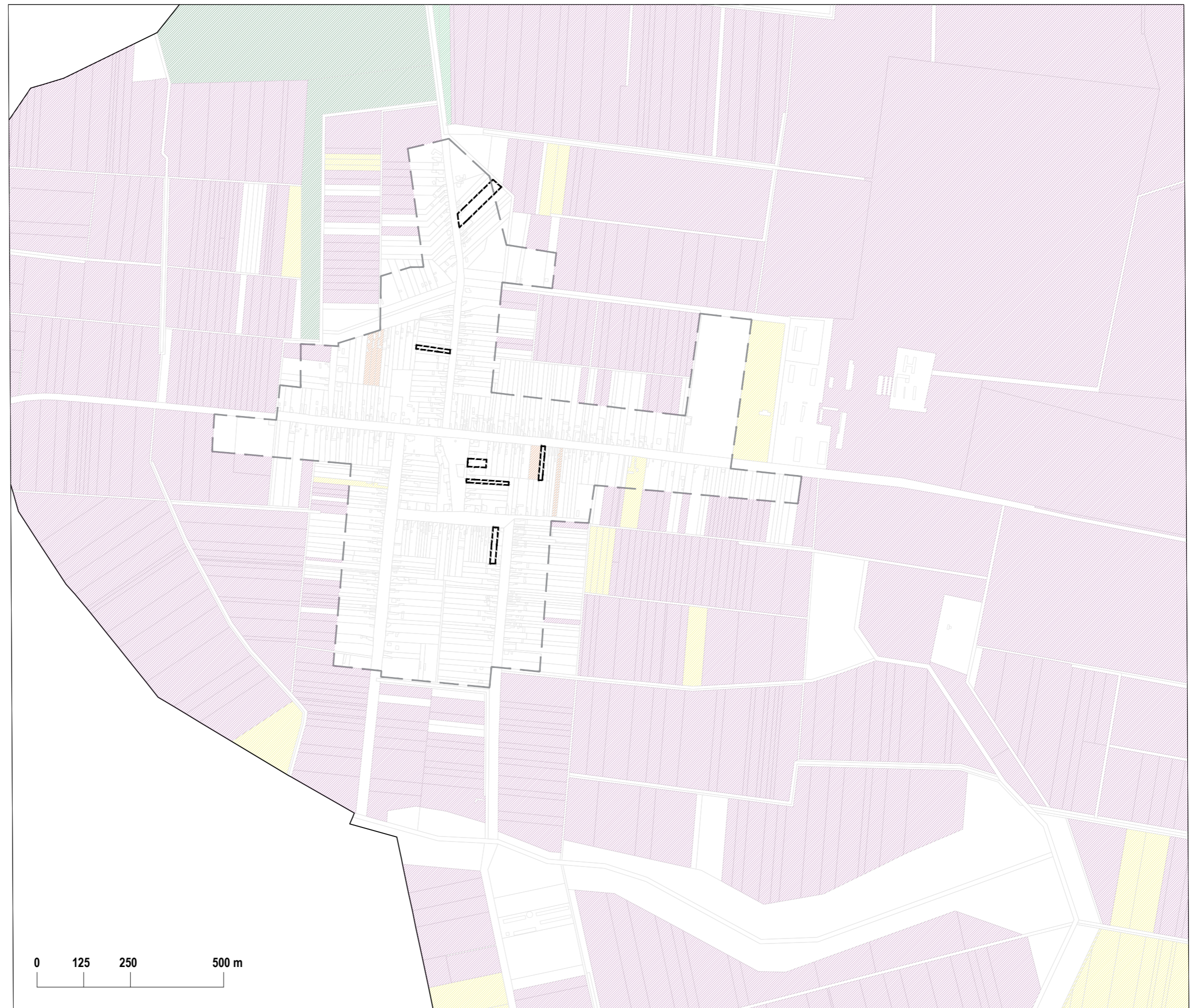

Legenda:

	OPG		parcela OPG
	vatrogasni dom		stambena namjena
	kulturni dom		mješovita namjena
	zgrada sportske namjene		poslovna namjena
	osnovna škola		proizvodna namjena
	dom zdravlja		ugostiteljsko-turistička namjena
	trgovina		poljoprivredna namjena
	groblje		javna i društvena namjene
	vjerski objekt - crkva		ostale namjene
	poštanski ured		izgradnja
			granica naselja

Namjena - način korištenja poljoprivrednih površina

Kao što je već spomenuto, selo je okruženo najvećim dijelom s poljoprivrednim zemljištem, u najvećoj mjeri se to odnosi na oranice. Osim oranica ima i pašnjak prema Novakima Bizovačkim te ponešto voćnjaka uz samo selo, pri čemu je najveći onaj u sklopu PPK Valpovo.

Legenda:

- parcela OPG
- oranica
- staklenik na oranici
- livada
- pašnjak
- voćne vrste
- rasadnik
- mješani trajni nasadi
- ostalo zemljište
- granica naselja

Analiza poljoprivrednih površina

Poljoprivredna zemljišta su u većinom orijentirana u smjeru sjever-jug, iako ima i ponešto orijentacije istok-zapad jugozapadno od sela. Jedina područja koja su ograđena izvan sela su voćnjaci, poljoprivredni pogon PPK Valpovo i šuma južno od PPK Valpovo koja se obnavlja od 2014. do 2020. godine uz sredstva iz Europskog poljoprivrednog fonda. Područje oko sela je opskrbljeno razvijenim sustavom kanalske mreže navodnjavanja. Kako je navedeno, oko sela ima ponešto vinograda uz selo i jugoistočno od njega. S obzirom da je selo okruženo poljoprivrednim zemljištem, ono nema puno šumskih površina osim one uz povremeni vodotok južno od sela. U ovom šumskom potezu se smjestilo i lovačko društvo "Sokol".

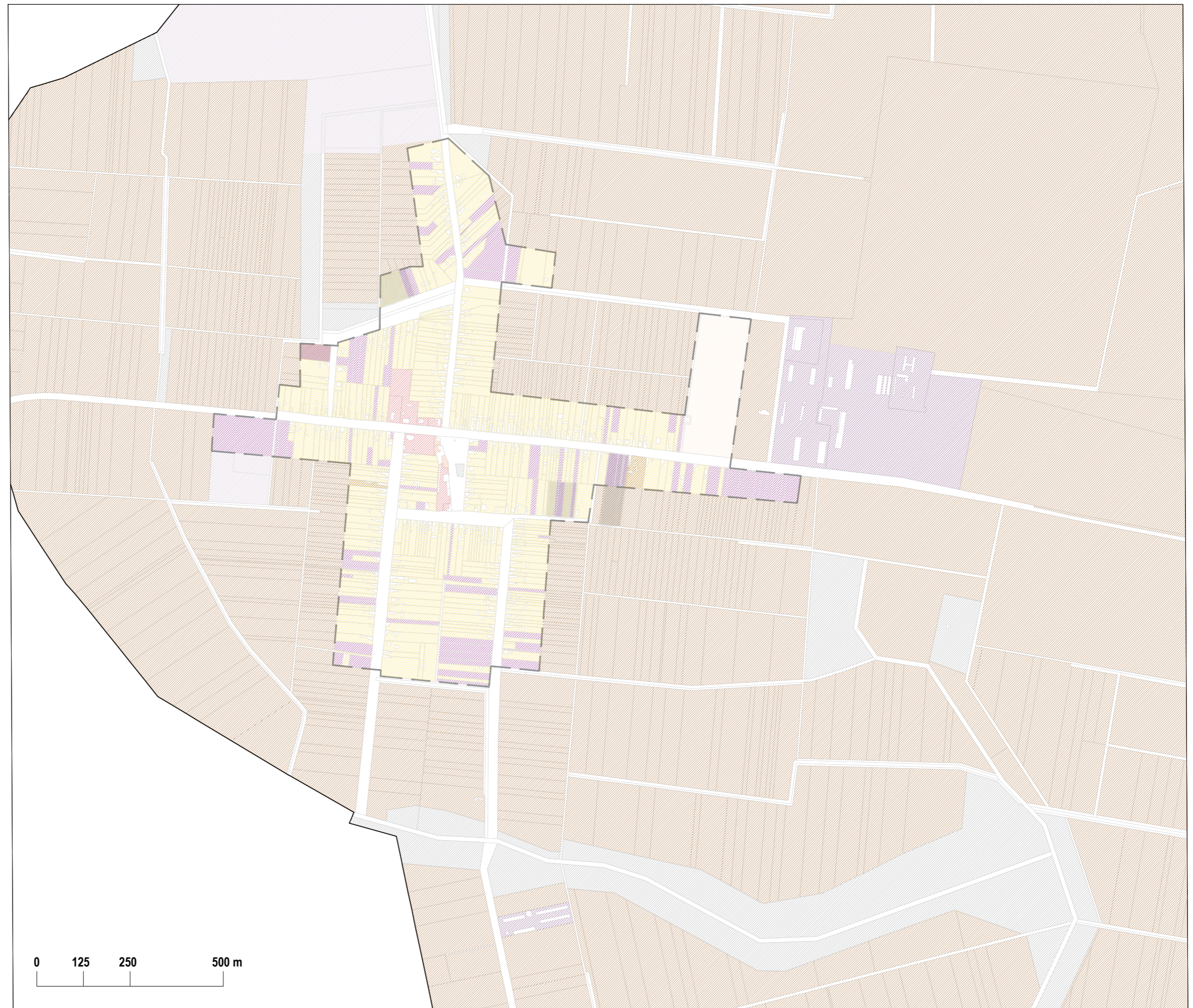

Legenda:

- orijentacija poljoprivrednih parcela
- - - granice_putovi
- vodotok
- kanal
- voćnjaci i vinogradi
- šuma
- ceste
- zgrade
- - - granica naselja

Analiza namjene i neizgrađeno građevinsko područje

Odnos neizgrađenog i građevinskog područja se može iščitati iz ove karte te ustanoviti da unutar granica naselja je ostalo izrazito malo neizgrađenog područja. Trenutno na izgrađenim česticama unutar granica naselja dominira stambena namjena s 46% ukupne izgrađene površine. Ipak gospodarska namjena s čak 51% je dominantna sa svojim izrazito velikim česticama koje se nalaze van granica naselja. Najviše neizgrađenog područja ima uz granice naselja na jugu, istoku i zapadu. Neizgrađeni prostor se nalazi unutar stambene namjene, a dio se trenutno koristi u poljoprivredi. Kako bi selo očuvalo svoj prepoznatljivi identitet, ukoliko dođe do novogradnje na neizgrađenim česticama, nove zgrade se trebaju graditi u suglasju s postojećim objektima. Treba naglasiti da se novogradnja pretežito izvodi iza postojećih (tradicijskih) kuća te se tima minimalno narušava vizuri tradicijske seoske ulice.

Legenda:

- neizgrađeno zemljište
- stambena namjena
- mješovita namjena
- poslovna namjena
- proizvodna namjena
- ugostiteljsko-turistička namjena
- poljoprivredna namjena
- javna i društvena namjene
- ostale namjene
- granica naselja

VRLINE

blizina grada
velike obradive površine
prometna povezanost
tradicija
sigurnost
razvijena kan.mreža
sportski klub, KUD
etno-baština

MANE

manjak populacije
staro stanovništvo
nedostatak
biciklističkih staza

MOGUĆNOSTI

poljoprivredna gosp.
turizam
glamping
arheološko nalazište
ulaganje u OIE
EU fondovi
geotermalna voda
biciklističke staze

OPASNOSTI

izumiranje sela
napuštanje mladih
nezainteresiranost za
život na selu

Koncept razvoja naselja

Cilj razvoja je očuvanje identiteta sela te njegov gospodarski i društveni razvoj i moguća demografska revitalizacija. Razvoj je planiran u četiri faze.

I. faza

Početna faza podrazumijeva stvaranje gospodarske zone na sjeveru sela. Ovo područje je izrazito povoljno za gospodarsku zonu zbog prometnice koju selo povezuje sa sjedištem općine, ali i Gradom Osijekom. Na ovom mjestu bi se preselile Europlataže d.d. iz središta sela. Osim ove tvrtke u gospodarskoj zoni bi bio omogućen rad i svim ostalim seoskim obrtnicima ili obiteljskim gospodarstvima. Također je predviđen pogon geotermalne elektrane kojim bi se opskrbljivala kućanstva cijele općine te bi se dobivala ujedno i energija, a moguća je primjena i u poljoprivredi. Prostor je dimenzioniran sukladno potrebama za geotermalnu elektranu i potrebama tvrtke Europlataže d.d.

II. faza

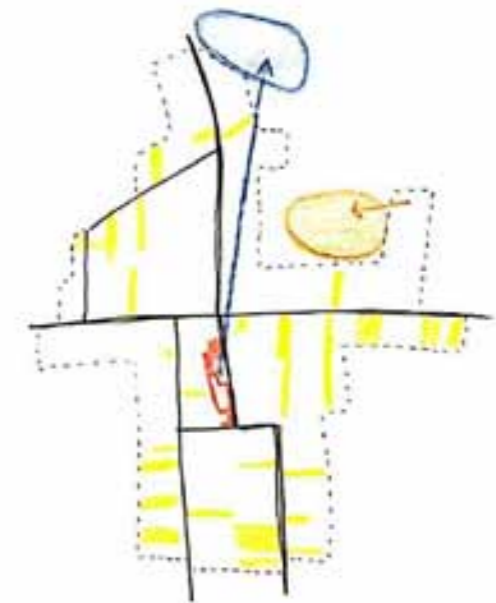
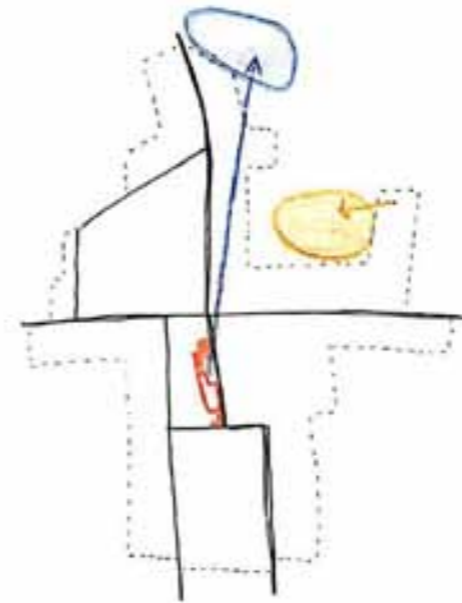
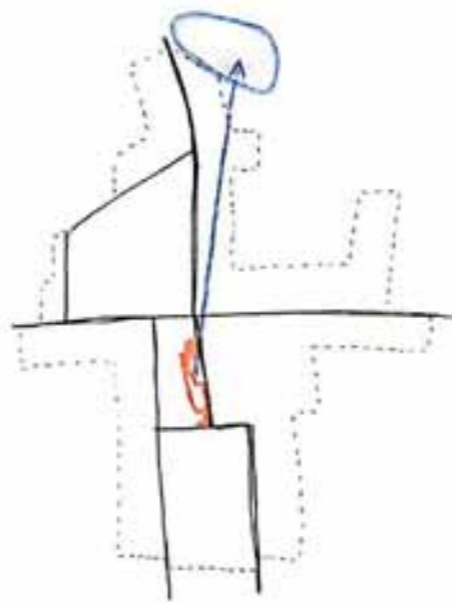
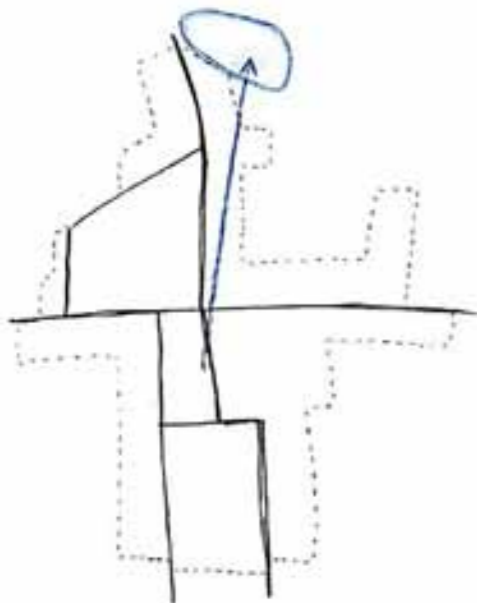
Preseljenjem Europlataža d.d. iz središta sela oslobađa se prostor između kulturnog i vatrogasnog doma. Ova pozicija dakako diktira da nova izgradnja bude javno-društvenog tipa. Predviđa se građevina koja će spajati dva postojeća doma te stvoriti jedinstvenu cjelinu. Novi kulturni dom bi preuzeo funkcije starog doma te bi se u staroj zgradi omogućilo formiranje muzeja starih sportova kao jedan magnet za posjetitelje sela. Svojom veličinom bi novi dom obogatio kulturni život u selu.

III. faza

Ova faza se odnosi na uređivanje sportsko-rekreacijske zone na sjever-istočnom dijelu sela, uz NK "Gaj". Zona bi se uredila na način da se obogati sadržaj poznate kulturne manifestacije Olimpijade starih sportova koja se trenutno održava na terenu nogometnog kluba. Manifestacija bi time dobila svoje zasebno i prepoznatljivo mjesto održavanja. Osim što bi se prostor uredio za potrebe održavanja Olimpijade starih sportova, dodatak bi bilo jezero koje bi služilo za obogaćivanje manifestacije sa starim vodenim sportovima. Područje bi bila uređena zelena zona koja bi se mogla koristiti tijekom cijele godine, za ugodnu šetnju, obiteljsko druženje ili možda nedjeljno pecanje. Novonastalo jezero bi imalo vizuru na beskonačna polja i bizovačke toplice pa bi se područje oko jezera moglo iskoristiti i za glamping. Na ovom području nisu predviđene nove zgrade jer ovaj prostor bi trebao ostati zeleni prostor koji je uređen prema potrebama stanovnika sela i njihovih posjetitelja.

IV. faza

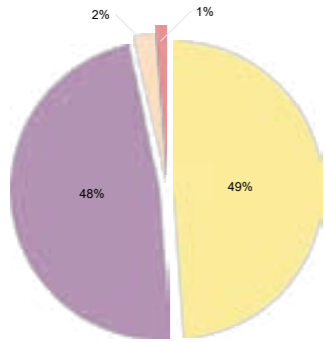
Možda i najzahtjevnija faza, predviđa da bi uz sve mjere trebalo doći do demografske obnove sela pa se sukladno time planira smještanje novih stambenih jedinica. Kako bi se očuvao identitet sela, planiraju se 53 nove stambene jedinice na praznim parcelama unutar postojeće stambene zone. Jedinice su oblikovane sukladno tipologiji ulice i "slavonske" tradicijske arhitekture s tim da su u nekim dijelovima predviđene jedinice sukladno ostalom, postojećom izgradnjom u tom dijelu ulice ili sela.

Prijedlog izgradnje neizgrađenog zemljišta

Grafički prikaz udjela namjena izgrađenog zemljišta

- stambena namjena
- gospodarska namjena
- javna i društvena namjena
- ostala namjena

Tablica
broj postojećih zgrada
broj novih

	broj postojećih zgrada	broj novih zgrada	površina zemljišta postojećih zgrada	površina zemljišta novih zgrada
stambena namjena	639	53	726314 m ²	100779 m ²
javna i društvena namjena	14	1	15698 m ²	3610 m ²
gospodarska namjena	39	4	795502 m ²	20867 m ²
ostala namjena	8	0	35051 m ²	73898 m ²

Legenda:

- neizgrađeno zemljište
- stambena namjena
- proizvodna namjena
- javna i društvena namjene
- sportsko-rekreacijska namjena
- ugostiteljsko-turistička namjena
- poljoprivredna namjena
- postojeće zgrade
- nove zgrade
- granica naselja
- vodena površina

Kalinovac

Sherife Jahaj, Melani Matošević, Ivona Strukar, Sven Tumir

Pojmovi

Povremeno stanovanje

Stan (ili stambena jedinica, stambeni prostor) je građevinski povezana cjelina namijenjena stanovanju koja se sastoji od jedne ili više soba s odgovarajućim pomoćnim prostorijama (kuhinja, smočnica, predsoblje, kupaonica, zahod i sl.) ili bez pomoćnih prostorija i koja ima svoj zaseban ulaz izravno s hodnika, stubišta, dvorišta ili ulice.

Prema načinu korištenja popisani su: stanovi namijenjeni stalnom stanovanju (nastanjeni i nenastanjeni), stanovi koji se koriste povremeno (stanovi za odmor i rekreaciju i stanovi koji se koriste u vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi) te stanovi u kojima se u trenutku Popisa isključivo obavljala neka djelatnost.

Stambene građevine za povremeno stanovanje su kuće za odmor i zgrade s apartmanskim stanovima namijenjene povremenom stanovanju;

Kao privremeno nenastanjeni stanovi popisani su novi, još neuseljeni stanovi, stanovi koji su ispražnjeni radi preseljenja ili izvođenja građevinskih radova, stanovi koji su privremeno nenastanjeni jer se trebaju prodati ili iznajmiti te stanovi kućanstava koja žive u drugom stanu na istoj ili drugoj adresi u istome ili drugom naselju, a starim se privremeno ne koriste niti ga iznajmljuju.

(literatura: <https://www.udruga-gradova.hr/>)

Ruralno društvo

Prema tradicionalnoj definiciji, selo je naselje čije se stanovništvo pretežito bavi poljodjelstvom, stočarstvom ili ribarstvom, dakle tzv. primarnim djelatnostima. Dakako, u ruralnom prostoru živi i nepoljoprivredno stanovništvo. U suvremenom selu pogotovo, i to toliko da takva stanovništva može biti i više nego poljodjelskog! Vidimo da nam tradicionalna definicija sela više nije podobna. Uobičajeno je danas razlikovati ruralno od agrarnog stanovništva. No ako to prevedemo, razlikujemo onda seosko od poljodjelskog stanovništva. Iako ruralno stanovništvo ne mora biti i agrarno, danas je to i sve manje, ipak selo opravdano smatramo ruralnim naseljem jer to ono i jest.

Kada manjina stanovništva živi od poljodjelstva, ako je poljoprivreda dominantna ekonomija naselja, moramo ogovoriti o selu. U Europi uopće, a tako i u Hrvatskoj, poljoprivreda je još uvijek češća kao način života nego kao način proizvodnje pa se i ruralna naselja moraju promatrati više kao antropogeografski fenomen nego kao oblik agrikolne naseljenosti.

(literatura: Ante Marinović Uzelać, *Prostorno planiranje*)

Urbano-ruralne veze

Rijetko naseljena područja sa malim gradovima postaju mjesta različitih urbano-ruralnih veza. U prvom slučaju, urbana regija podupire ruralnu okolicu i opskrbljuje ju sa uslugama i ekonomskim mogućnostima. U ovom kontekstu ruralna područja uglavnom imaju ulogu opsluživanja urbane regije. U drugom slučaju gradovi i dalje proizvode mnoštvo usluga. Ipak, ekonomija je prostorno raspršena. Ruralna područja ponašaju se kao polu-autonomni polovi rasta ali ovisi o urbanim centrima zbog specijaliziranih usluga ili zbog pristupa većem tržištu. Naposljetku, u trećem slučaju, urbana područja nemaju ulogu pokretača razvoja. Regionalna ekonomija ovisi o resursima i aktivnostima smještenima u ruralnim područjima (najčešće primarni sektor). Mali gradovi funkcioniraju kao tržišni punktovi i izvori rada ili nespecijaliziranih usluga. (literatura: *Materijali EU*)

Ruralna naselja imaju znatne vlastite potencijale koji nisu dovoljno iskorišteni i predstavljaju resurs za budući razvoj: ekološka proizvodnja hrane, intenziviranje novih gospodarskih aktivnosti te novih oblika turizma (ekoturizam, cikloturizam, seoski turizam...) i sl. Prirodna i kulturna baština kao važan čimbenik nacionalnog identiteta i kvalitete životnog okruženja dodatni su bonus potencijalima koje baštinimo.

(literatura: *URV_zbornik_web.pdf*)

Klasifikacija ruralnih naselja

Prema predloženim varijablama, URBANIM (GRADSKIM) naseljima smatraju se:

1. Sva naselja sjedišta upravnih gradova (bez obzira na broj stanovnika)
2. Sva naselja s više od 10 000 stanovnika naselja od 5 000 do 9 999 stanovnika s 25% i više zaposlenih u naselju stanovanja, i to u sekundarnim i tercijarnim djelatnostima (u odnosu na ukupan broj zaposlenih stanovnika naselja)
3. Naselja od 2 000 do 4 999 stanovnika s 25% i više zaposlenih u naselju stanovanja, i to u sekundarnim i tercijarnim djelatnostima (u odnosu na ukupan broj zaposlenih mještana) te s udjelom nepoljoprivrednih kućanstava od 50% i više.

Sva ostala naselja, koja ne zadovoljavaju navedene kriterije, smatraju se RURALNIM I PRIJELAZNIM naseljima. U tu skupinu uključena su sela i ostala, manje ili više urbanizirana naselja u ruralnom prostoru, te suburbana naselja.

(literatura: Ante Marinović Uzelać, *Prostorno planiranje*)

Ruralnim područjima smatraju se ona:

- a) u kojima je u sadašnjosti ili bližoj prošlosti bio dominantan ekstenzivan način korištenja zemljišta, posebice putem poljoprivrede i šumarstva;
- b) u kojima dominiraju mala naselja nižeg stupnja centraliteta s izraženom povezanošću između izgrađenog i prirodnog pejzaža, i koja većina lokalnog stanovništva smatra ruralnim;
- c) koja potiču stil življenja što počiva na kohezivnom identitetu temeljenom na uvažavanju okoliša i vlastitog života kao dijela jedne cjeline.

(literatura: *predavanje prof. A. Lukića*)

Opis naselja Kalinovac

Kalinovac je jedno od sela Koprivničko-križevačke županije. Kalinovac kao naselje ima dugu povijest, ali kao samostalna općina tek nekoliko godina. Kao lokalna samouprava djeluje od 1997. godine. Prostire se na površini od 27,39 km² i nadmorskoj visini od 116 m. Općina Kalinovac prometno je dobro povezana, nalazi se na čvorištu prometnih pravaca prema Koprivnici, Bjelovaru i Virovitici. U blizini Kalinovca prolazi dionica Državne ceste D2 Koprivnica-Đurđevac-Virovitica. Gospodarska zona Kalinovac Jug nalazi se neposredno uz pravac Podravske magistrale D2 Koprivnica-Virovitica i Kolodvorsku ulicu dok je gospodarska zona Kalinovac Sjever smještena u sjevernom djelu Kalinovca. Nalazi se između rijeke Drave na sjeveru i niske planine Bilogore na jugu. U blizini sela nalaze se brežuljci od bijelog pijeska poznati kao Đurđevečki peski. Jedna od prirodnih znamenitosti je i posebni šumski rezervat "Crni jarki", gdje stabla crne johe, imaju optimalne uvjete i ističu se ljepotom, rastom i prirastom drvene mase. Područje Općine Kalinovac bogato je ugljikovodicima, plinom i gazolinom pa se ti energenti crpe na nekoliko bušotina.

Prema posljednjem popisu stanovništva Kalinovac broji 555 kućanstva, odnosno 1725 stanovnika. Natalitet u selu je prilično nizak te uglavnom prevladava stanovništvo starije dobi. Prema podatcima crkvenih knjiga, godine 1881. broj stanovnika premašuje 2.000 žitelja. Već početkom 20. stoljeća broj župljana se povećao na 3.000. Najviše stanovnika Kalinovac je imao 1933. godine, čak 3.650. Najveći gubitak stanovnika imali su nakon Drugog svjetskog rata kada je Kalinovac brojao oko pedesetak kuća.

Kalinovac je napredno i gospodarski razvijano selo linijskog oblika. Centar sela je tako lijepo uređen da bi mu pozavidjeli i mnogi provincijski gradići. Tu su na jednom mjestu nalaze: župna Crkva sv. Luke izgrađena u neogotičkom stilu, koja stoji do današnjih dana. Uz to nova zgrada župnog dvora, zgrada općinskog poglavarstva, OŠ *Ivan Lacković Croata*, izgrađena 1999. godine, s bogatom knjižnicom vrijednih starih knjiga iz donacije Ivana Lackovića Croate, naivnog slikara. Pored zgrade općinskog poglavarstva nalazi se upravna zgrada Poljoprivredne zadruge *Kalinovac*, a s druge strane Dječji vrtić *Bubamara*. Sa zapadne strane crkve nalazi se Vatrogasni dom jer vatrogastvo u Kalinovcu ima dugu tradiciju. Ovakav virtualni pogled na Kalinovac kao urbanu sredinu ima i svoju povijesno razvojnu sliku na temelju koje je stvoreno sve viđeno.

U Općini Kalinovac nalaze se gospodarske zone Kalinovac Jug i Kalinovac Sjever. Na području Općine djeluje 40-ak obrtnika. Pri tom valja spomenuti najznačajnije tvrtke "Rasco" d.o.o. tvornici za proizvodnju specijalne komunalne opreme i tvrtka "SCAN" d.o.o..

Najstariji podatci govore da je Kalinovac nastao negdje 1639. godine, a ime mu nije točno definirano. Prema nekim izvorima ime je nastalo prema grmolikoj biljci kalini (*ligustrum vulgare*), po drugima od kala– blata. Obje geneze imena upućuju na močvarno tlo koje je trebalo isušivati da bi se privelo kulturi. (izvor: <https://kalinovac.hr/>; *Podravski zbornik-Kali novac 2016*(<https://hrcak.srce.hr>)

Demografija

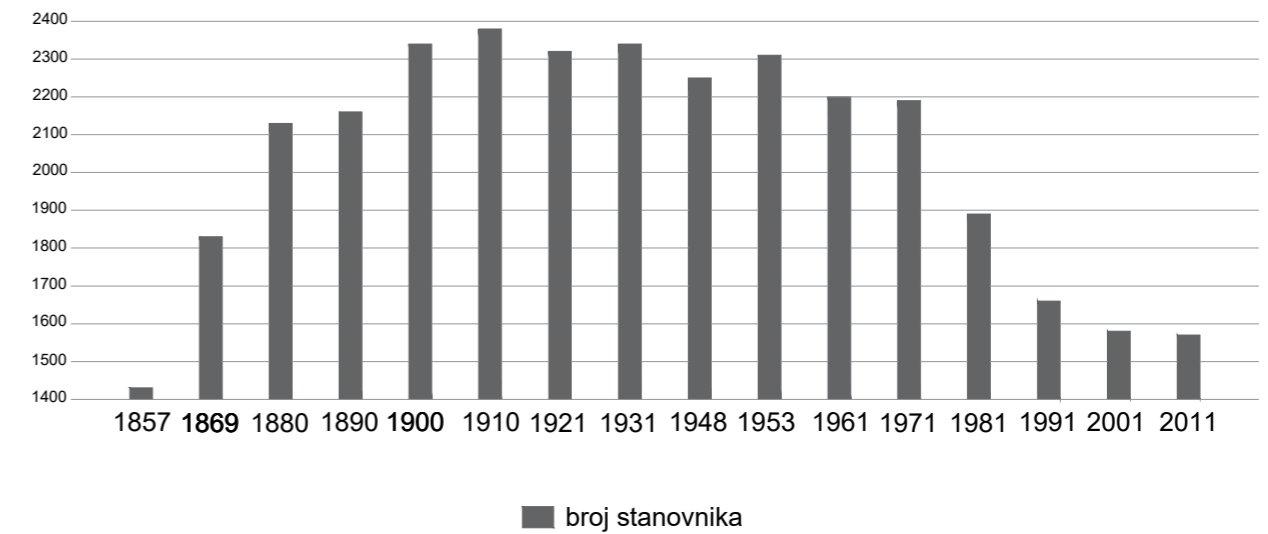
Po zadnjem popisu stanovništva u naselju je 2011. godine živjeo 1597 stanovnika od toga 764 muškaraca i 833 žene. Prosječna dob u 2011. godini bila je 38.8 kod muškaraca a 48.8 za žene iz toga zaključujemo da je stanovništvo starije.

Najveći udio stanovništva je u dobnoj skupini između 15 godina i 64 godine, stopa od 64,7%. U dobnoj skupini od 0 do 14 godina u naselju živi 16,2 % stanovništva, a u dobnoj skupini starijoj od 65 godina 19.1% stanovništva.

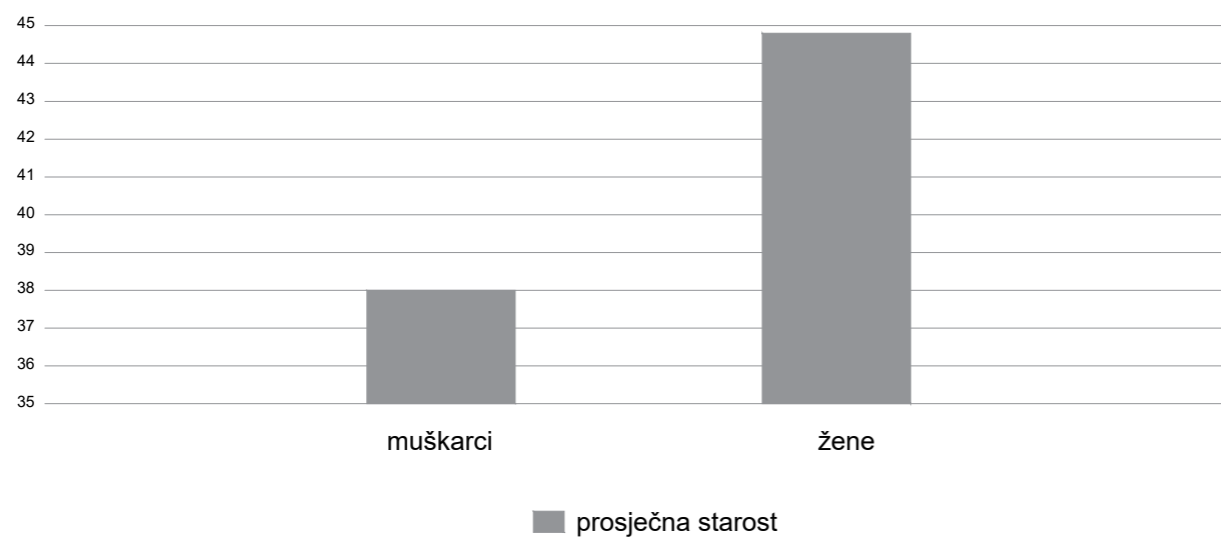
Indeks starenja za 2011. godinu iznosi 113,6, što znači da stanovništvo stari. Indeks starenja je veći kod žena, iznosi 163.1.

Ako promatramo kretanje sveukupnog stanovništva od 1857 do 2011 godine, prema mjerenju najveći porast stanovnika imamo 1869. i 1880. godine. Nakon 1880.godine broj stanovnika postupno raste da bi 1910. godine postigao svoj maksimum. Poslije 1910. godine broj stanovnika postupno pada da bi 1981. i 1991. godine doživio najveće padove. Nakon toga broj stanovništva se postupno smanjuje.

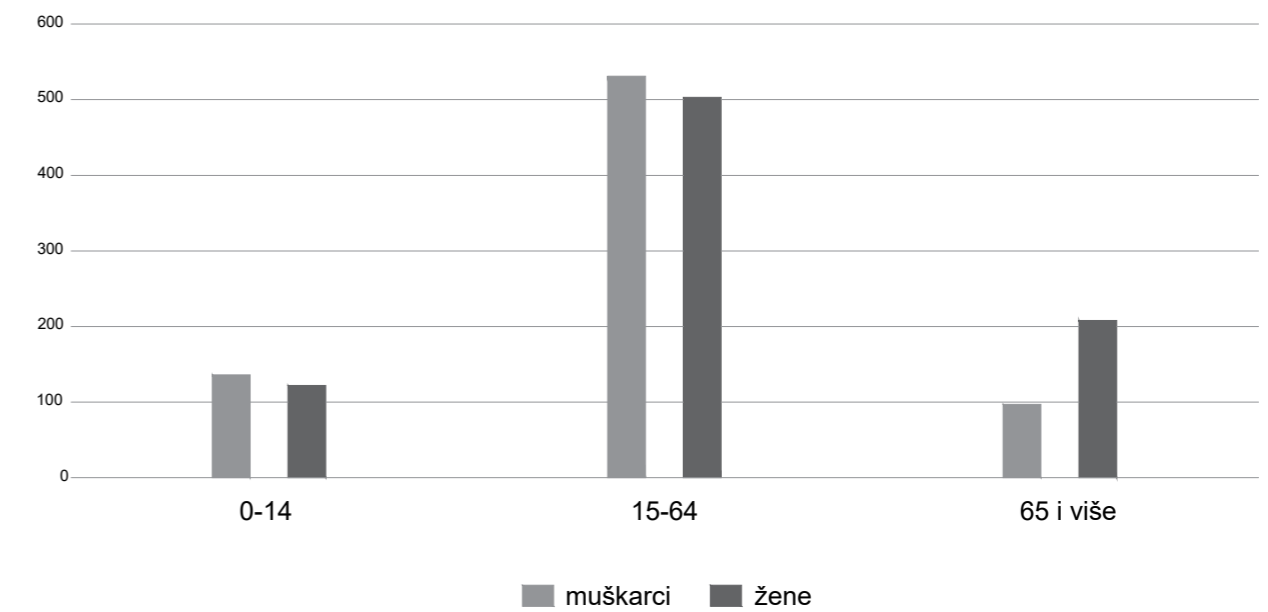
Kretanje broja stanovnika od 1857. do 2011. godine

Prosječna starost stanovnika

Stanovništvo po starosnim skupinama

Prometna infrastruktura

Na karti je prikazana prometna infrastruktura naselja Kalinovac. Kroz naselje ide regionalna cesta smještena sjeverozapad-sjever koja je jedna od glavnih cesta kroz naselje. Prometnica na sjeveru povezuje Kalinovac sa naseljem Ferdinandovac, dok na sjeverozapadu sa Đurđevcem. Na toj prometnici su smještene sve zgrade javne i društvene namjene, kao što su: crkva, kapelica, osnovna škola, kulturni dom, vatrogasni dom.

Druga regionalna cesta koja prolazi kroz naselje je na jugozapadu koja povezuje naselje s Budrovcem. Također uz tu cestu imamo i željeznicu koja ide smjerom jugozapad-jug i od iznimne nam je važnosti jer je uz nju željeznički kolodvor.

Kroz Kalinovac prolazi lokalna cesta spajajući se sa regionalnim cestama na sjeveru i jugozapadu. Ta cesta je jedna od glavnih cesta kroz naselje jer spaja centar naselja sa željeznicom.

Postoji još lokalna cesta koja ide do naselja Podravske Sesvete, te također mnoštvo nerazvrstanih cesta unutar samog naselja. Neuređenih pješačkih puteva ima među obradivim zemljištima unutar naselja.

Naselje Kalinovac je dobro poznato po vodotoku koje ga krasi u smjeru sjeveroistok-jugozapad, te tako teče središtem naselja. Pored vodotoka je smještena regionalna prometnica.

Kalinovac je od Đurđevca udaljen 4,1 km, od Ferdinandovca 8,8 km, od Podravske Sesvete 9,7 km i od Budrovcia 7,4 km.

(izvor: PPUO Kalinovac)

Legenda:

- P parkiralište
- križanje
- ⋯ pješački put (neuređeni)
- nerazvrstana cesta
- - - lokalna cesta
- ■ ■ regionalna cesta
- železnica
- željeznički kolodvor
- vodotok
- zgrade
- - granica naselja
- - - granica građevinskog područja

Namjena - prikaz izgradnje

Na karti je prikazana namjena parcela naselja Kalinovac, te također prikaz izgradnje.

Kroz naselje prevladava stambena namjena koja se javlja uz prometnice.

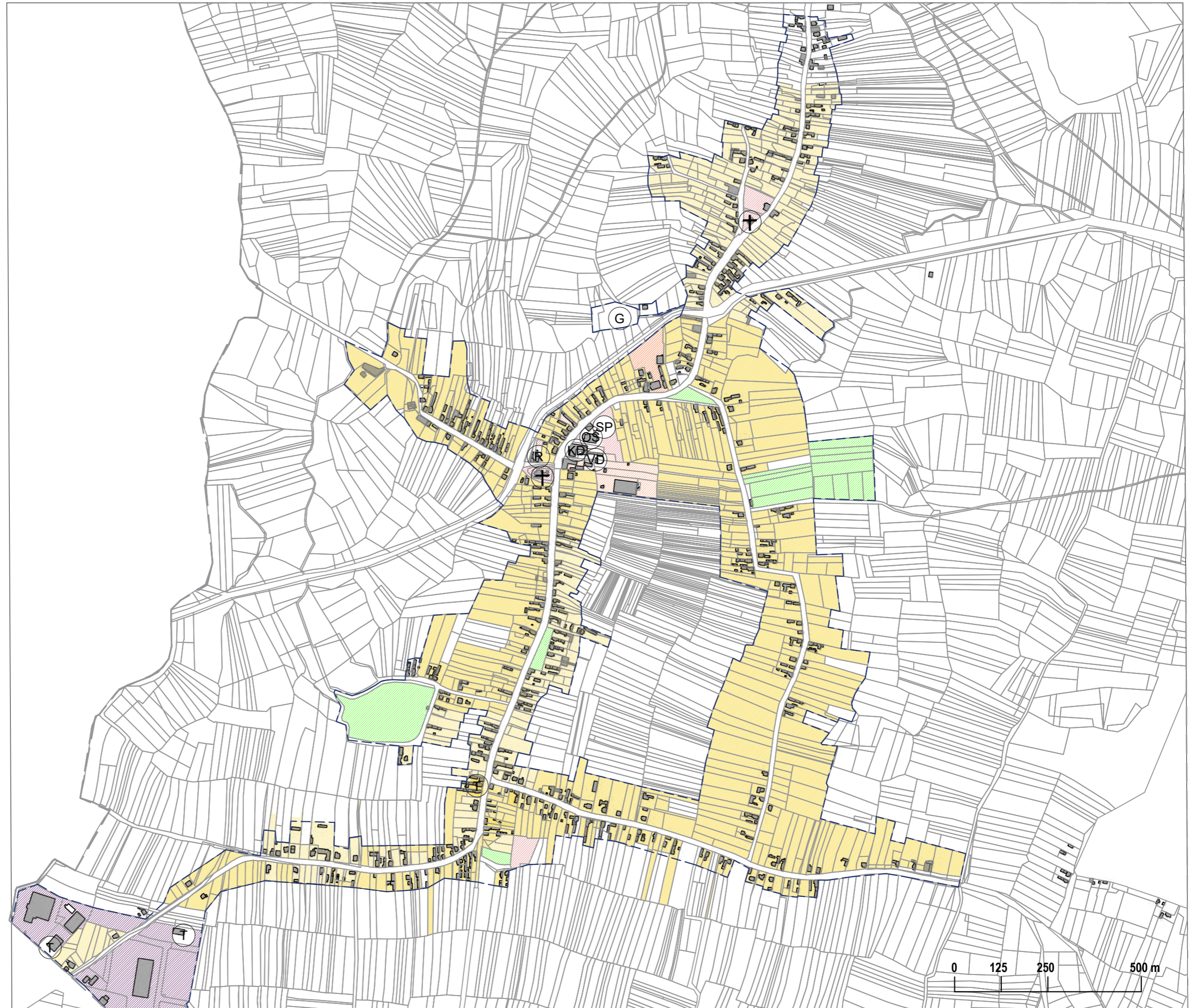
Mješovite namjene imamo u središtu naselja u obliku zgrada kulturnog doma i vatrogasnog doma.

U središtu Kalinovca su također smješteni crkva, osnovna škola, zgrada sportske namjene, koje pripadaju javnoj i društvenoj namjeni. Javnu i društvenu namjenu još možemo naći na sjeveru u obliku kapelice, te na jugu kao trgovinu.

Proizvodna namjena je smještena na jugozapadu Kalinovca.

Na posebno odabranim lokacijama po cijelom Kalinovcu možemo naći sportsko-rekreacijsku namjenu u vidu javnih zelenih površina, terena, igrališta, parkova.

(izvor: PPUO Kalinovac)

Legenda:

VD	vatrogasni dom		stambena namjena
KD	kulturni dom		mješovita namjena
SP	zgrada sportske namjene		proizvodna namjena
OŠ	osnovna škola		javna i društvena namjene
T	trgovina		sportsko - rekreacijska namjena
G	grobje		izgradnja
+	vjerski objekt - crkva		granica naselja
R	zgrada ugostiteljske namjene		granica građevinskog područja

Namjena - način korištenja poljoprivrednih površina

Karta prikazuje način korištenja poljoprivrednih površina naselja Kalinovac. Sa prikaza možemo iščitati kako najviše udijela u poljoprivrednim površinama zauzimaju oranice. Također se ističe udio livada, dok su pašnjaci zastupljeni u vrlo maloj količini.

Što se tiče ostalih površina, njih prema izvoru stranice Arkod-u ima vrlo malo.

Tako prema ovom kartografskom prikazu možemo zaključiti da se stanovništvo naselja velikim udjelom bavi poljoprivredom na oranicama koje zauzimaju najveći udio površine naselja Kalinovca. Ali također prema izvorima Arkod.hr možemo vidjeti kako se površine građevinske namjene koriste pak za poljoprivredne namjene. (izvor: Arkod)

Legenda:

- oranica
- livada
- ostalo zemljište
- granica naselja
- granica građevinskog područja

Analiza poljoprivrednih površina

Karta prikazuje analizu poljoprivrednih površina. Iz analize vrlo lako iščitavamo orijentaciju poljoprivrednih parcela koje nisu u potpunosti ujednačene, već prate određene tokove i linije poput poljskih putova, prometnica, kanala, itd.

Iz analize zaključujemo da naselje Kalinovac ima malo šumskih područja, te vrlo malo površina voćnjaka, dok vinograda nema.

Granica naselja proteže se izvan obuhvata, gdje je većina naselja pokrivena šumskim površinama.

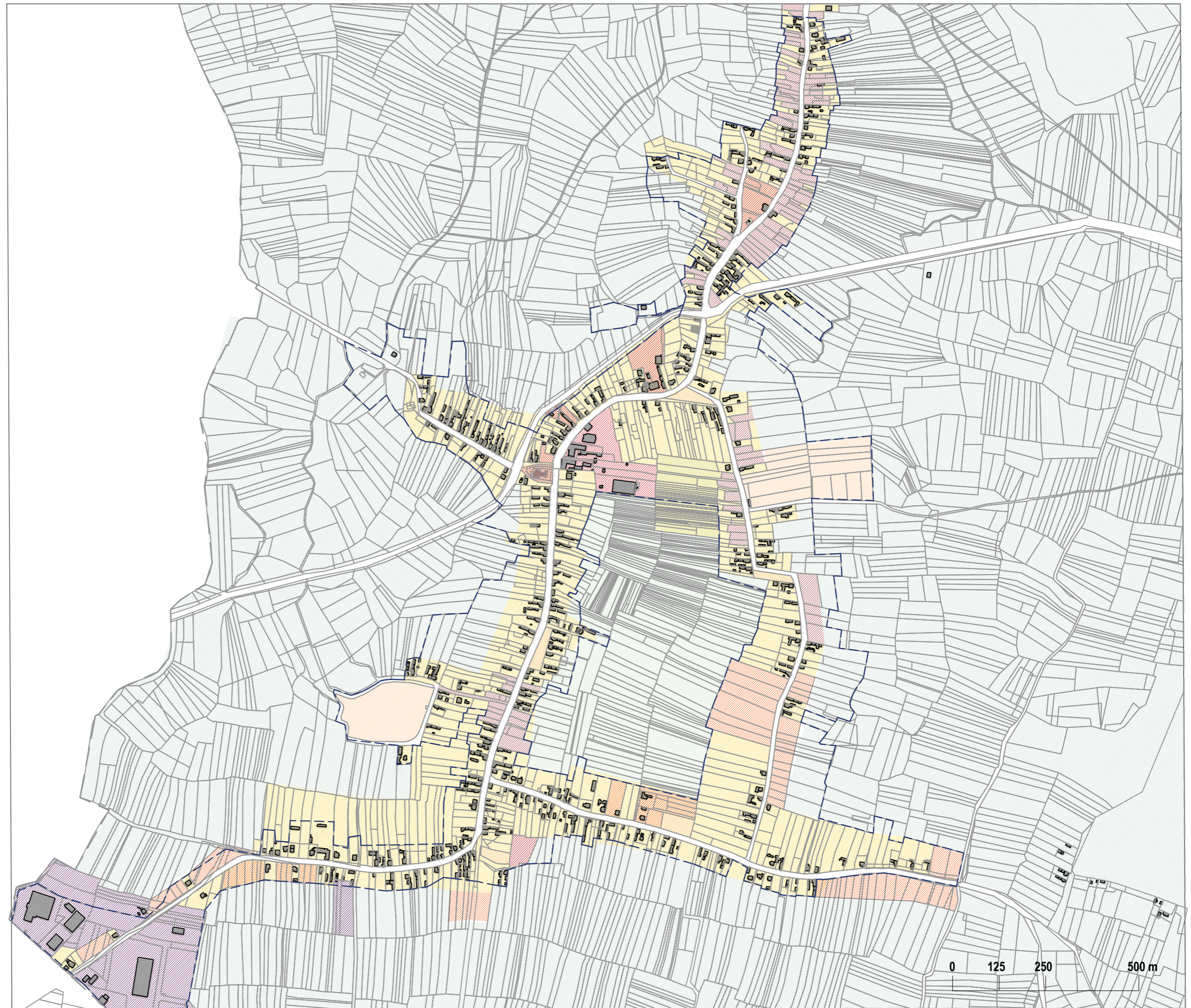
(izvor: PPUO Kalinovac)

Legenda:

- orijentacija poljoprivrednih parcela
- granice_putovi
- vodotok
- kanal
- voćnjaci
- šuma
- ceste
- zgrade
- granica naselja
- granica građevinskog područja

Analiza namjene i neizgrađeno građevinsko područje

SWOT analiza

- Okruženost šumama i slikopisni krajolik
- Rezervat "Crni Jarki"
- Raznolika flora
- Lako dostupan položaj
- Osnovna Škola "Ivan Lacković Croata"
- Smještaj nedaleko od Drave i njenih meandara i kanala
- Blizina Bilogore
- Đurđevački peski

S

- Udaljenost graničnog prijelaza
- Mala populacija sela
- Manjak infrastrukture
- Manjak tercijalnih djelatnosti
- Blizina Drave dovodi velik broj komaraca
- Slabija povezanost i uske ceste

W

- Mogućnost razvoja ekološke poljoprivrede
- Nekolicina aktivnih geotermalnih izvora
- Razvijanje lovačkog turizma
- Razvijanje kamping turizma
- Trend održivog razvoja sa solarnim panelima i prirodnim grijanjem
- Edukacijski kamp za dendrologiju

O

- Trend urbanizacije u cijeloj Hrvatskoj
- Potreba za posjedovanjem motornih vozila
- Iseljavanje stanovništva
- Globalno zatopljenje

T

Koncept razvoja naselja

Ideja razvoja naselja Kalinovac je širenje uz vodotok i širenje u središtu naselja.

Širenjem uz vodotok bismo samo dodali novu izgradnju uz već postojeći vodotok i lokalnu cestu, uz potrebnu novu parcelizaciju zemljišta. Vodotok smatramo lijepom prirodnom pojavom koju bismo željeli naglasiti. U središtu naselja bismo neuređeni pješački put zamijenili novoizgrađenim cestama gdje bismo uz novu parcelizaciju smjestili novu izgradnju. Širenjem u središtu spajamo područje između lokalne i nerazvrstane ceste koje ima više smisla da bude naseljeno, nego obradivo tlo. Dio obradivog tla ćemo ostaviti da bude to što i sada jest, no smanjit ćemo ih i ponovo ih iscrtati i podijeliti.

Faze gradnje:

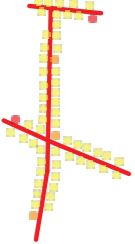
1. faza - izgraditi zgrade uz postojeću prometnicu

2. faza - izgraditi nove ceste u središtu naselja

3. faza - graditi zgrade uz nove ceste

Legenda:

 nove ceste

nova izgradnja:

 stambena namjena

 mješovita namjena

 javna i društvena namjene

 križanje

 lokalna cesta

 regionalna cesta

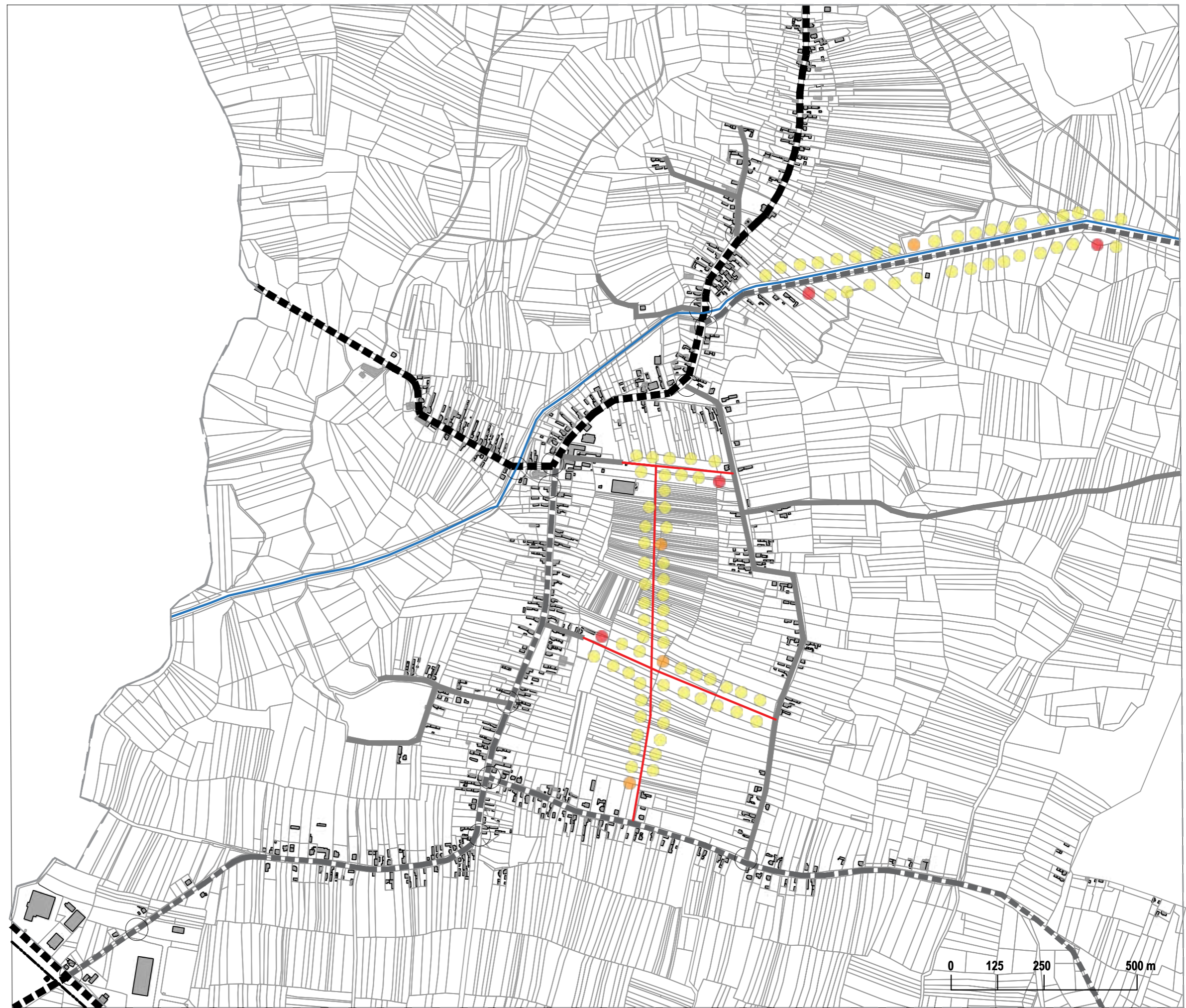
 željeznica

 željeznički kolodvor

 vodotok

 zgrade

 granica naselja

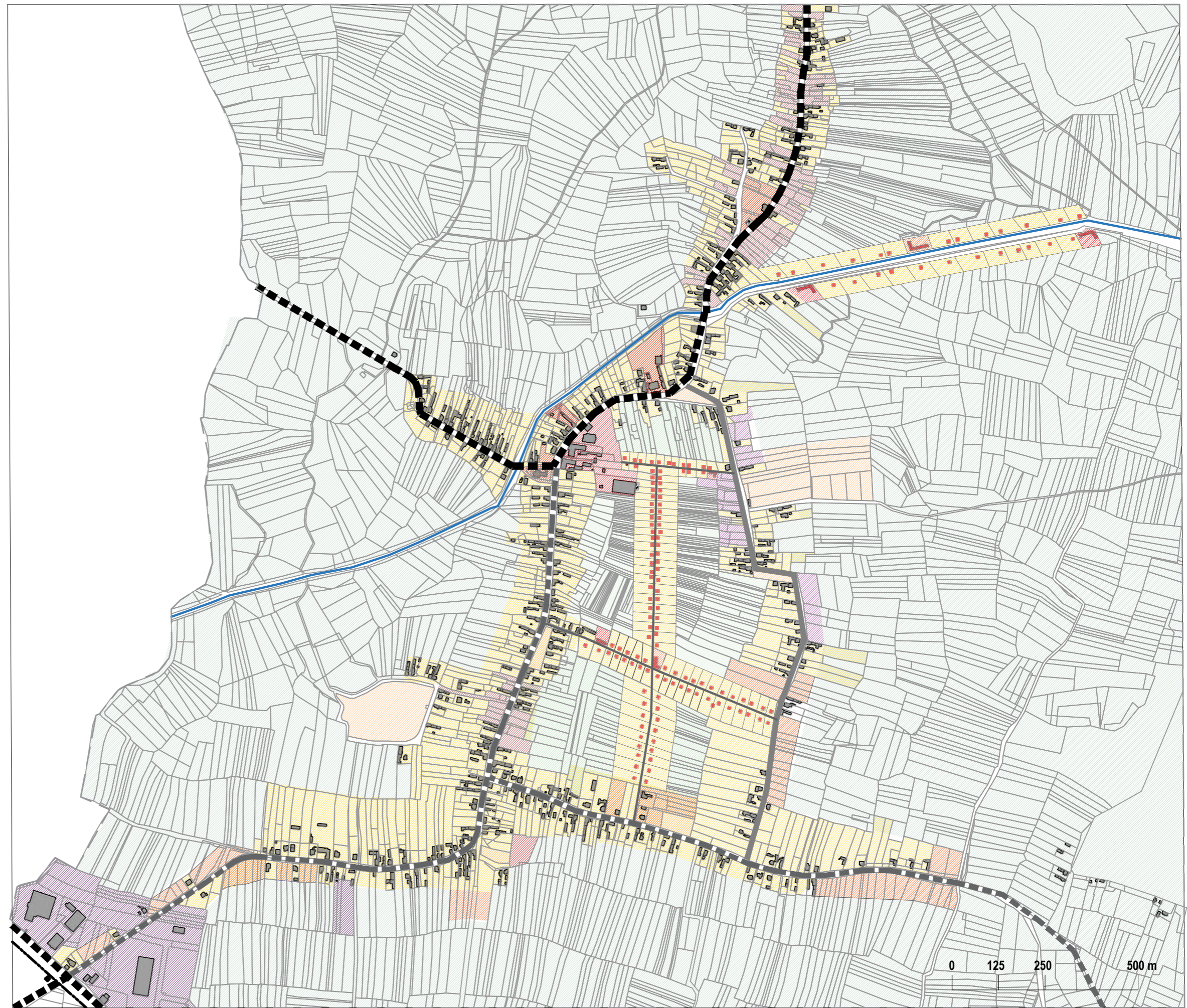
Prijedlog izgradnje neizgrađenog zemljišta

Naselje Kalinovac bismo urbanizirali tako što bismo na poželjnom neizgrađenom zemljištu smjestili stambenu izgradnju, javnu i društvenu, te mješovitu i tako pridonijeli zajednici. Razvoj naselja Kalinovac bi se bazirao na širenje uz vodotok i širenje u središtu naselja. Širenjem uz vodotok bismo samo dodali novu izgradnju uz već postojeći vodotok i lokalnu cestu, uz potrebnu novu parcelizaciju zemljišta. To je ujedno i prva faza izgradnje koju predlažemo. U središtu naselja bismo neuređeni pješački put zamijenili novoizgrađenim cestama gdje bismo uz novu parcelizaciju smjestili novu izgradnju. Širenjem u središtu spajamo područje između lokalne i nerazvrstane ceste koje ima više smisla da bude naseljeno, nego obradivo tlo. Dio obradivog tla ćemo ostaviti da bude to što i sada jest, no smanjit ćemo ih i ponovo ih iscrtati i podijeliti. Na novonastale parcele uz ceste bismo smjestili većinom stambenu izgradnju uz pokoji mješoviti ili javni i društveni objekt.

	broj postojećih zgrada	broj novih zgrada	površina zemljišta postojećih zgrada	površina zemljišta novih zgrada
stambena namjena	598	37	1103908	51722
javna i društvena namjena	17	4	28084	32731
gospodarska namjena	15	3	23520	83392
ostala namjena	11	6	16379	23472

Legenda:

- neizgrađeno zemljište
- stambena namjena
- mješovita namjena
- poslovna namjena
- proizvodna namjena
- ugostiteljsko-turistička namjena
- poljoprivredna namjena
- javna i društvena namjene
- postojeće zgrade
- nove zgrade
- granica naselja

Kolarec

Nikolina Markovac, Tamara Šimić, Anđela Ugljar, Anamaria Vrljić

Pojmovi

Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo

Obiteljsko poljoprivredno gospodarstvo je organizacijski oblik gospodarskog subjekta poljoprivrednika fizičke osobe koji radi stvaranja dohodka samostalno i trajno obavlja djelatnost poljoprivrede i s njom povezane dopunske djelatnosti, a temelji se na korištenju vlastitih i/ili unajmljenih proizvodnih resursa te na radu, znanju i vještinama članova obitelji.

Osoba koja želi biti poljoprivrednik na OPG-u mora ispuniti Zakon o poljoprivredi Republike Hrvatske.

Na OPG-u su dopuštene dopunske djelatnosti, a u njih spadaju djelatnosti povezane s poljoprivredom koje omogućavaju bolje korištenje proizvodnih kapaciteta i radne snage članova OPG-a te stjecanje dodatnog dohodka na OPG-u

-Nositelj OPG-a - je punoljetna osoba koja radi stalno ili povremeno na gospodarstvu i odgovorna je za njegovo poslovanje.

- Članovi OPG-a - jesu punoljetni članovi istog kućanstva koji imaju prebivalište na istoj adresi, a bave se stalno ili povremeno radom na gospodarstvu.

Seoska kuća

Tradicijnska ili ruralna arhitektura je skupni pojam za umijeće gradnje i građevine podignute izvan gradskih sredina, nastale za potrebe socijalno i obrazovno nižih društvenih slojeva.

Seoska kuća podrazumijeva cjelovito stambeno rješenje, prateće sadržaje, avliju, vrt, okućnicu, objekte za stoku, razne ostave i sl. što sve skupa pripada jednom vlasniku – domaćinu

Seoski su se graditelji služili prirodnim materijalima za gradnju (drvo, kamen, ilovača, slama, trska), a pri izboru lokacije uzimali su u obzir klimatske osobitosti, reljef, hidrološke prilike i sl. Rezultat je očigledna prilagođenost građevina okolišu, pa su seoska naselja i nastambe pridonosile osebnosti pojedinih prostora.

U gorskoj i središnjoj Hrvatskoj prevladavala je drvena građa, često u kombinaciji s kamenom (u temeljnom ili prizemnom dijelu). Zidovi su bili građeni od vodoravno složenih tesanih ili piljenih greda.

Ako se radilo o prebivalištu mnogočlane proširene obitelji, na dvorištu su se redale i pomoćne stambene zgrade.

Oko kuća bila su prostrana, katkad i ograđena dvorišta s objektima gospodarske namjene: stajama za stoku, štagljevima, spremištima za kukuruz itd.

Gospodarske zgrade seoskog domaćinstva

Gospodarske zgrade seoskog domaćinstva pripadaju imanju jednog domaćinstva. To su pretežito zgrade odvojene od stambenih objekata imanja, nisu bili određeno odaljeni jedni od drugih. Ponekad su te zgrade bile u zasebnom dvorištu, odnosno tzv. gospodarskom dvorištu.

Imale su različite namjene: staje za stoku (krave, svinje, perad..), hambari, čardaci, krušne peći, drveni štagljevi namjenjeni za skladištenje slame za životinje te ostala spremišta za kukuruz, žito, ječam itd.

Kroz povijest, gospodarske zgrade su u samom početku bile osnova, ali sve dalje što se razvijao život i poljoprivreda kao djelatnost, broj tih zgrada, njihva namjena i viličine se povećavaju.

Poljoprivredna djelatnost

Poljoprivreda je gospodarska djelatnost koja pomoću kultiviranih biljaka i domaćih životinja, uz ljudski rad iskorištava prirodne izvore (tlo, voda, klima) za dobivanje biljnih i životinjskih proizvoda koji se koriste u prehrani ljudi i životinja te kao sirovine za daljnju preradu. Također, djelatnost koja svojom gospodarskom, ekološkom i socijalnom ulogom pridonosi održivom razvoju Republike Hrvatske.

Poljoprivreda je među najstarijim ljudskim djelatnostima.

Dijeli se na biljnu proizvodnju (ratarstvo, voćarstvo, vinogradarstvo, povrtlarstvo i dr.) te stočarstvo (govedarstvo, svinjogojstvo, peradarstvo, ovčarstvo, konjogojstvo i dr).

Poljoprivrednik je fizička osoba na poljoprivrednom gospodarstvu koja se bavi poljoprivredom te posjeduje znanja i vještine o poljoprivredi,

Linkovi:

[-https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute teme/poljoprivreda-173/poljoprivredna-politika/obiteljska-poljoprivredna-gospodarstva/pitanja-i-odgovori/1322](https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute teme/poljoprivreda-173/poljoprivredna-politika/obiteljska-poljoprivredna-gospodarstva/pitanja-i-odgovori/1322)

[-https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_03_29_585.html](https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2018_03_29_585.html)

[-https://gornja-rijeka.hr/wp-content/uploads/2020/08/lzmjene-i-dopune-Prostornog-plana-ure%C4%91enja-Op%C4%87ine-Gornja-Rijeka.pdf](https://gornja-rijeka.hr/wp-content/uploads/2020/08/lzmjene-i-dopune-Prostornog-plana-ure%C4%91enja-Op%C4%87ine-Gornja-Rijeka.pdf)

[-https://mapire.eu/en/map/secondsurvey-croatia/?bbox=1820845.9660801638%2C5756061.899687402%2C1833735.1599747518%2C5759883.7511016615&map-list=1&layers=9](https://mapire.eu/en/map/secondsurvey-croatia/?bbox=1820845.9660801638%2C5756061.899687402%2C1833735.1599747518%2C5759883.7511016615&map-list=1&layers=9)

EMOTIVAN ODNOS PREMA PROSTORU U KOJEMU ŽIVIMO: JEZIČNA SLIKA DOMA U HRVATSKOM, POLJSKOM I RUSKOM JEZIKU - Neda Pintarić

[-https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_06_62_1220.html](https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_06_62_1220.html)

[-https://www.zakon.hr/z/232/Zakon-o-poljoprivredi](https://www.zakon.hr/z/232/Zakon-o-poljoprivredi)

Opis naselja Kolarec

Kolarec je naseljeno mjesto koje pripada općini Gornja Rijeka, Koprivničko - križevačka županija.

Selo Kolarec je malo mjesto koje je smješteno, geografski, na jednom od obronaka gore Kalnik. Upravo zbog toga što se nalazi na obronku, teren je nagnut i ocjedit. Nalazi se na približno 17 m nadmorske visine. Smješteno je između dva naselja, sjeverno se nalazi mjesto Pofuki, a južno Fodrovec Riječki. Izdvojen je iz glavnih prometnica, a veće naselje, točnije Križevci, se nalaze 36 km od Kolareca. Položaj na obronku mu omogućuje dovoljno osunčanosti tijekom godine i vjetrova, a klima je karakteristična klimi sjeverozapadne Hrvatske. Osim povoljne klime, obronci omogućavaju pružanje slikovitog pogleda na Veliki i Mali Kalnik.

Najstariji pisani podatak vezan za selo Kolarec, datira iz 1397. godine, ali se još spominje nekoliko puta 1613. i 1771. godine. U katastarskim i gruntovnim knjigama do 1900. godine se selo Kolarec dijeli na Gornji i Donji Kolarec.

Prema podacima, selo je kroz godine variralo što se tiče broja stanovnika. Najmanji broj je 117 stanovnika (1771.), a selo je po svojoj veličini bilo na vrhuncu 1953. godine sa 365 stanovnika. Većina stanovništva do današnjeg dana se iselilo, najviše mladih, najviše u okolna veća mjesta zbog posla (Križevci, Bjelovar, Varaždin itd.) Stanovništvo se najviše bavilo, i trenutno se bavi, mješovitom poljoprivredom (ratarstvo, stočarstvo, voćarstvo.)

Selo nematodno naznačenu granicu i zbog toga mu je vrlo teško odrediti površinu, ali se po tipu uvrštava u zbijena sela.

Kako je selo izgledalo prije godine 1938. ne može se točno opisati, ali vjerojatno se nije mnogo izmijenilo u odnosu na katastarsku podlogu iz 1860. Prema iskazima stanovnika i navedenoj podlozi, stambene i gospodarske zgrade bile su locirane bez ikakva reda: na jednoj građevinskoj parceli bilo je više stambenih kuća, nije bilo izgrađene ceste, udaljenost između zgrada bila je mala, a orijentacija stambenih kuća i gospodarskih zgrada nepravilna. Kuće su bile različitih veličina, kao i današnje stanje, od drveta prekrivene slamom, prizemnice s podrumom ili bez njega. Zidovi su bili premazani vapnom, a pod je bio zemljani. Kuća se sastojala najčešće od trijema, jedne sobe, kuhinje i komore.

Selo Kolarec je u potpunosti izgorjelo u nekoliko sati 18. srpnja 1938. godine, a 106 ljudi ostalo je bez krova nad glavom, ostalo im je samo ono što su imali uz sebe u tom trenutku.

Obnovu sela Kolarec (koja je trajala od 1938. do 1941.) i akciju oko prikupljanja pomoći organizirala je Hrvatska seljačka stranka. Nakon požara za obnovu sela odabran je graditelj Srećko Florschütz. On je bio zadužen za izradu regulacijskog plana, projektiranje kuća, projektiranje seljačkog namještaja i uređenje interijera. Cilj obnove je da se na mjestu tog naselja izgradi novo, moderno i uzorno selo. Selo je poprimilo novi izgled u cjelosti, a na mjestu izgorjenog, zbijenog sela u kojemu nije bilo nikakvog reda, osmišljeno je naselje s dvije ulice uz koje su smještene nove zidane kuće. Kuće su bile različitih veličina i visina, a ukupno ih je izgrađeno 24. Tom dinamičnošću različitih oblika, postignuto je da selo izgleda jedinstveno i prepoznatljivo.

Demografija

Broj stanovnika u Kolarecu je kroz godine varirao. Od minimalnih 117 stanovnika do maksimalnog broja od 365 stanovnika.

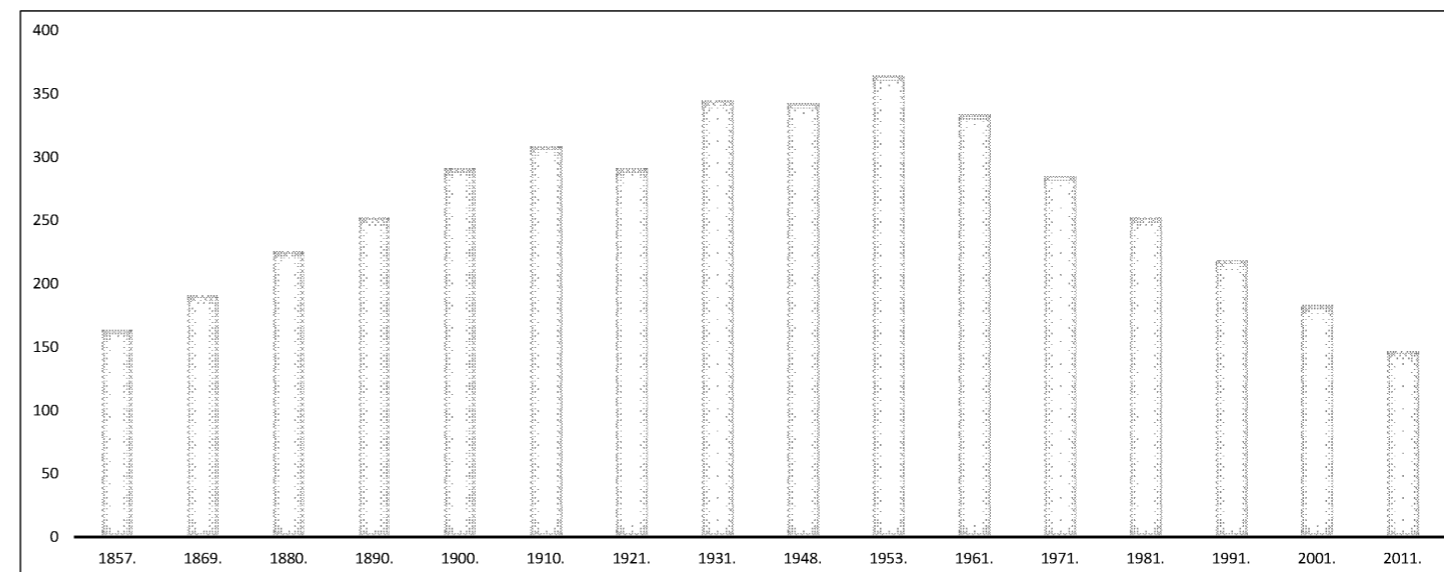
Trenutno selo Kolarec naseljava ukupno 148 stanovnika.

Kućanstava ima ukupno 44 od kojih su sva privatna kućanstva. Taj broj kućanstava posjeduje ukupno 54 stambene jedinice od čega su 52 stambene jedinice za stalno stanovanje.

Ukupan broj stanovnika u cijeloj općini Gornja Rijeka iznosi 1779. (prema posljednjem broju stanovnika 2011.godine)
Od tog ukupnog broja prema spolu u Kolarecu, muškaraca je 81, a žena je nešto manje 67.

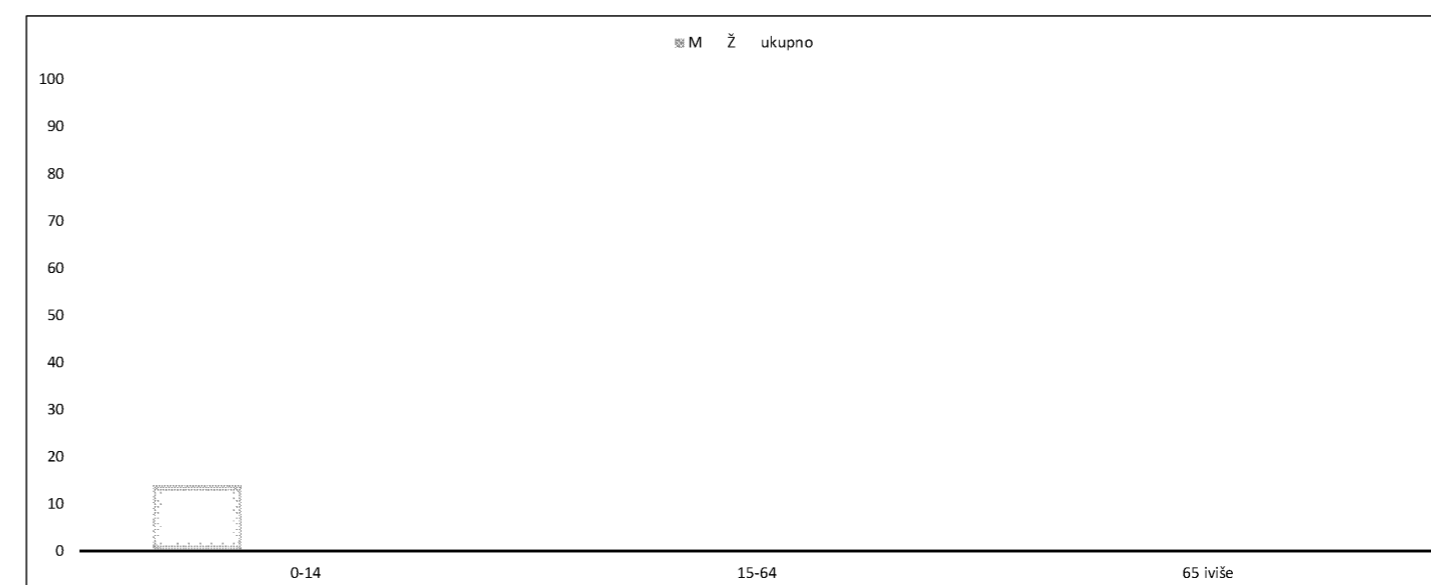
Kretanje broja stanovnika od 1857. do 2011. godine

1857.	1869.	1880.	1890.	1957.	1910.	1921.	1931.	1948.	1953.	1961.	1971.	1981.	1991.	2001.	2011.
164	192	227	253	292	309	292	346	343	365	335	286	253	219	184	148

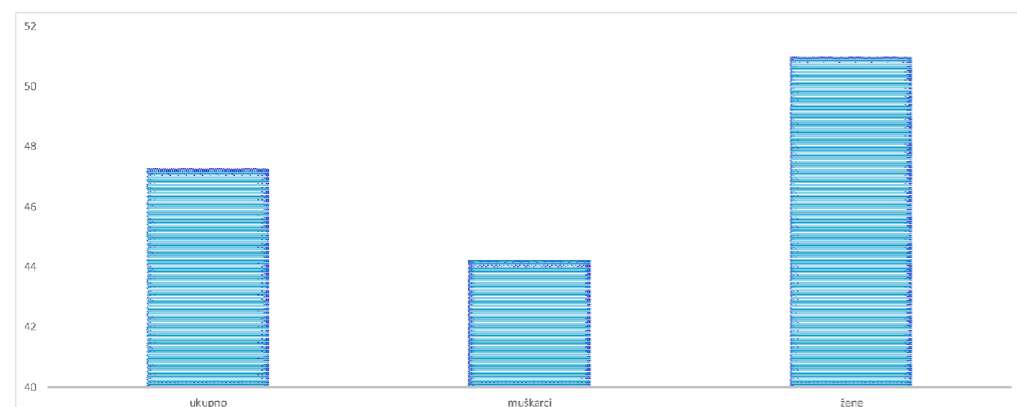
Stanovništvo po starosnim skupinama

godine/spol	0-14	15-64	65 i više
M	14	55	12
Ž	8	38	21
ukupno	22	93	33

Prosječna starost stanovnika

ukupno	muškarci	žene
47,3	44,23	51

Prometna infrastruktura

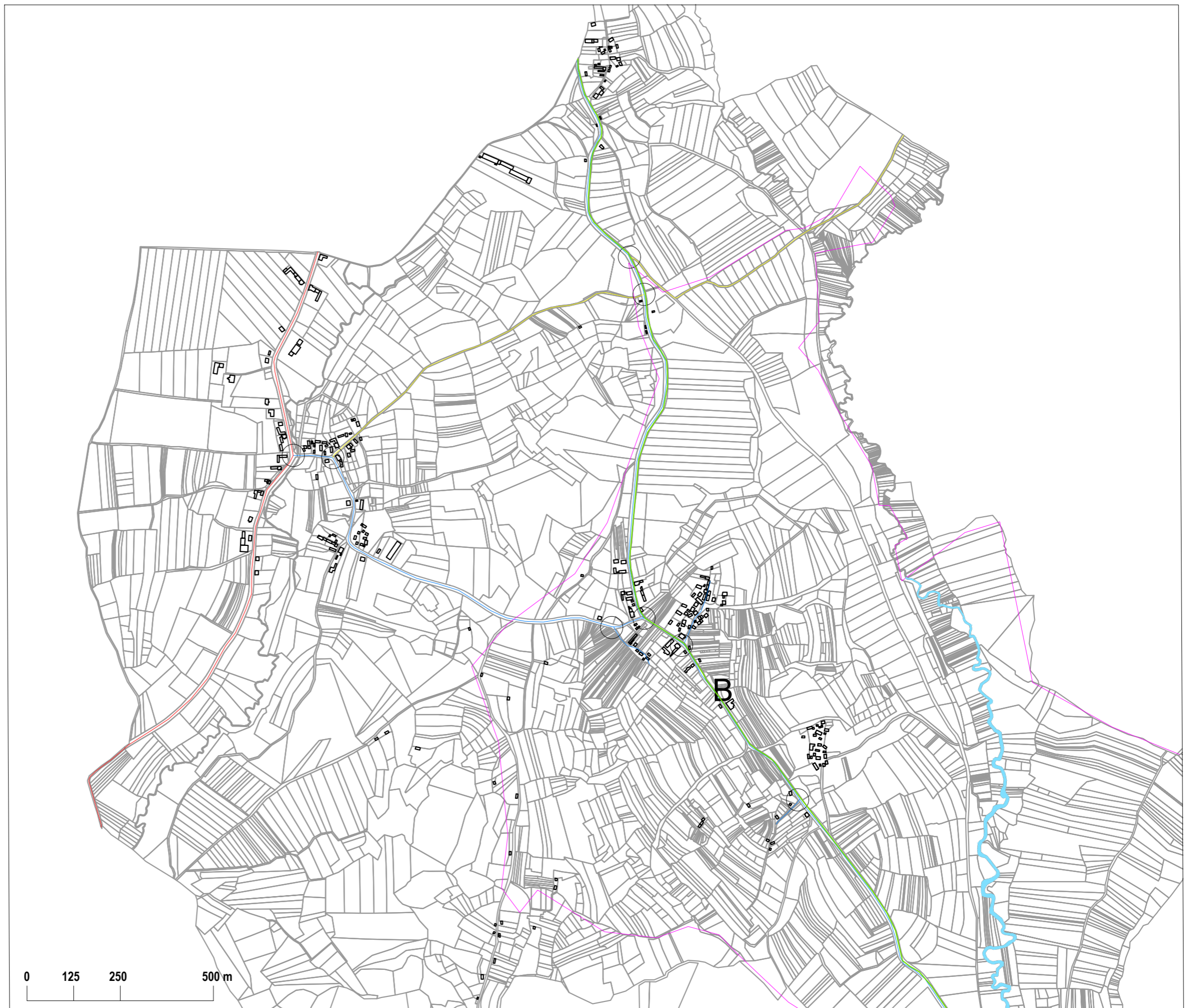
Autobusna stanica nalazi se na glavnoj prometnici sela Kolarec na parceli osnovne škole.

Dva kilometra od Kolareca, idući sjevernom prometnicom za automobile, se nalazi susjedno selo Vukšinec Riječki, a dalje na udaljenosti od 14 kilometara se nalazi Kalnik. Osim automobilske ceste, naselja Kolarec i Kalnik spaja i biciklistička staza.

Kilometar sjeverozapadno se nalazi susjedno selo Pofuki udaljeno 1 kilometar, a dva kilometra južno selo Fodrovec Riječki.

Legenda:

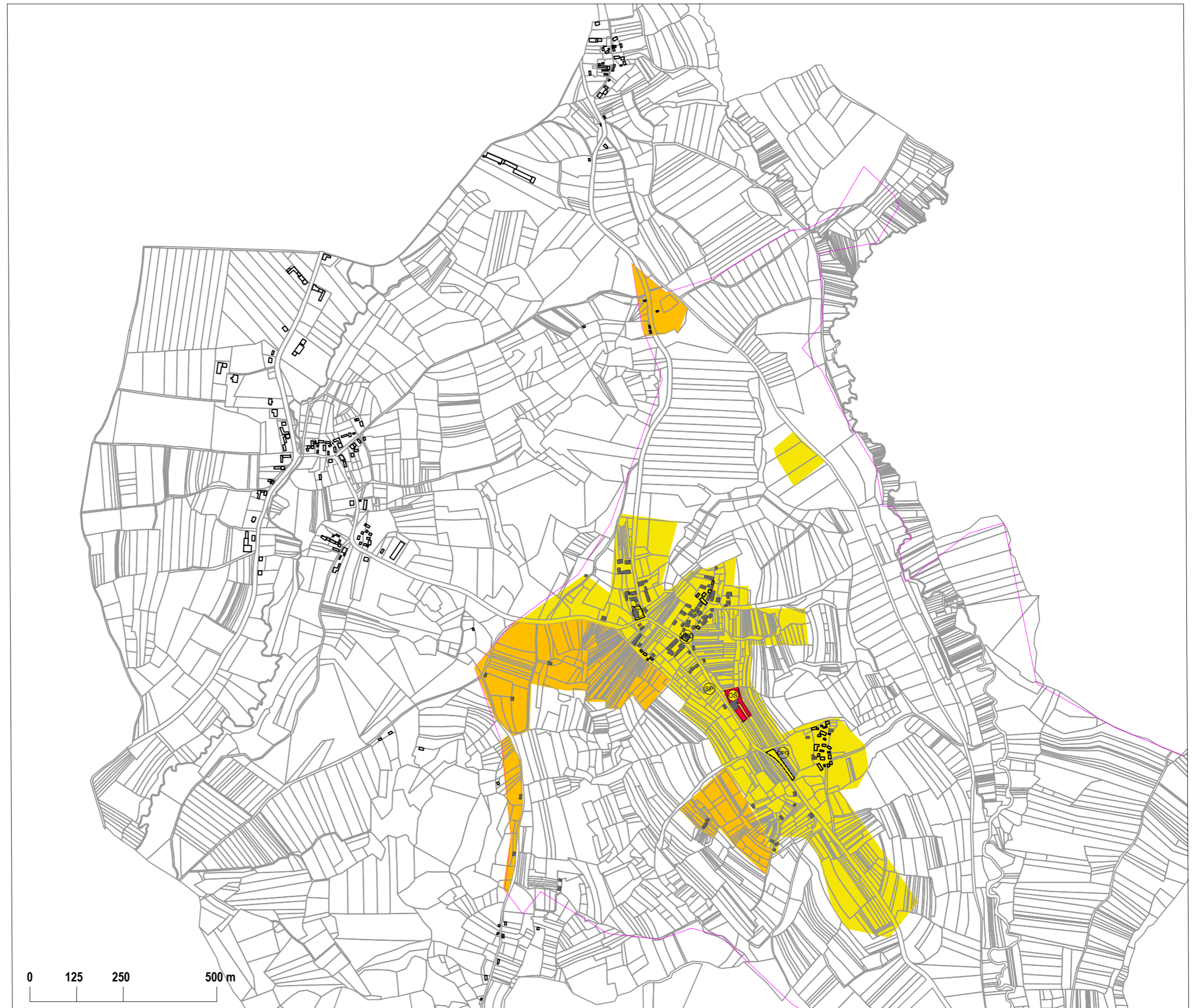
- B autobusna postaja
- križanje
- biciklistička staza
- lokalna cesta
- regionalna cesta
- planirana obilaznica
- vodotok
- zgrade
- granica naselja

Namjena - prikaz izgradnje

U selu je najviše stambene namjene. Stambenom namjenom prevladavaju male obiteljske kuće.

Pod javnu i društvenu namjenu spada osnovna škola.

Legenda:

OPG	OPG		parcela OPG
VKD	vatrogasno kulturni dom		stambena namjena
SP	zgrada sportske namjene		mješovita namjena
OŠ	osnovna škola		javna i društvena namjene
T	trgovina		izgradnja
			granica naselja

Namjena - način korištenja poljoprivrednih površina

Selo Kolarec, kao i svako manje naseljeno selo, obiluje oranicama.

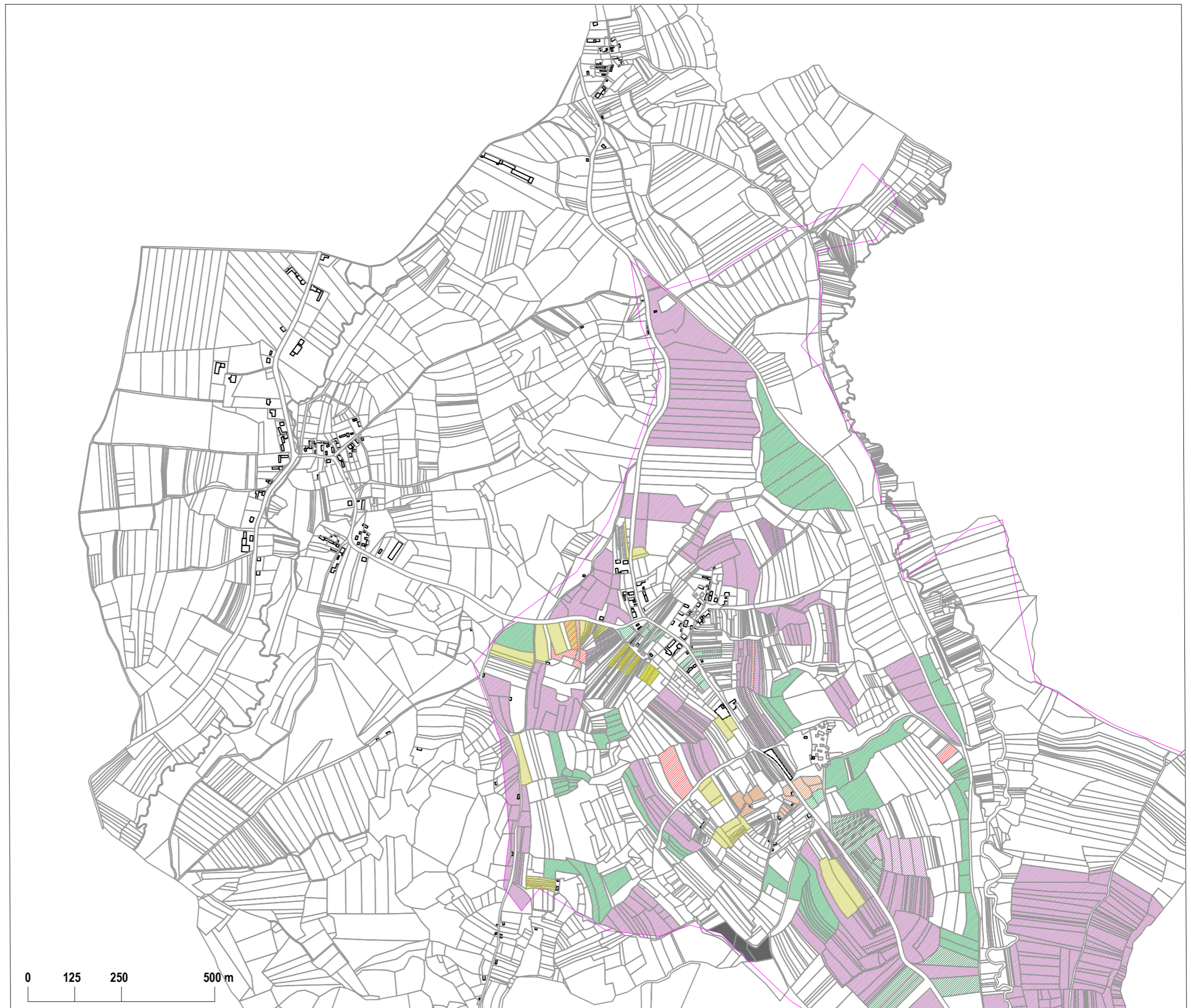
Također, vinogradarstvo je razvijeno te ima dosta parcela koje su pretvorene u vinograde.

Na ulazu u selo nas dočeka prekrasan pogled na oranice koje se protežu i s lijeve i desne strane, ali i livade.

Selo Kolarec ima svega 148 stanovnika stoga nema puno OPG-ova.

Legenda:

- parcela OPG
- oranica
- staklenik na oranici
- livada
- pašnjak
- vinograd
- rasadnik
- mješani trajni nasadi
- ostalo zemljište
- granica naselja

Analiza poljoprivrednih površina

Kroz selo Kolarec prolazi jedna glavna cesta koja ga spaja s okolnim selima. Nema puno sporednih ulica te nije razvijeno.

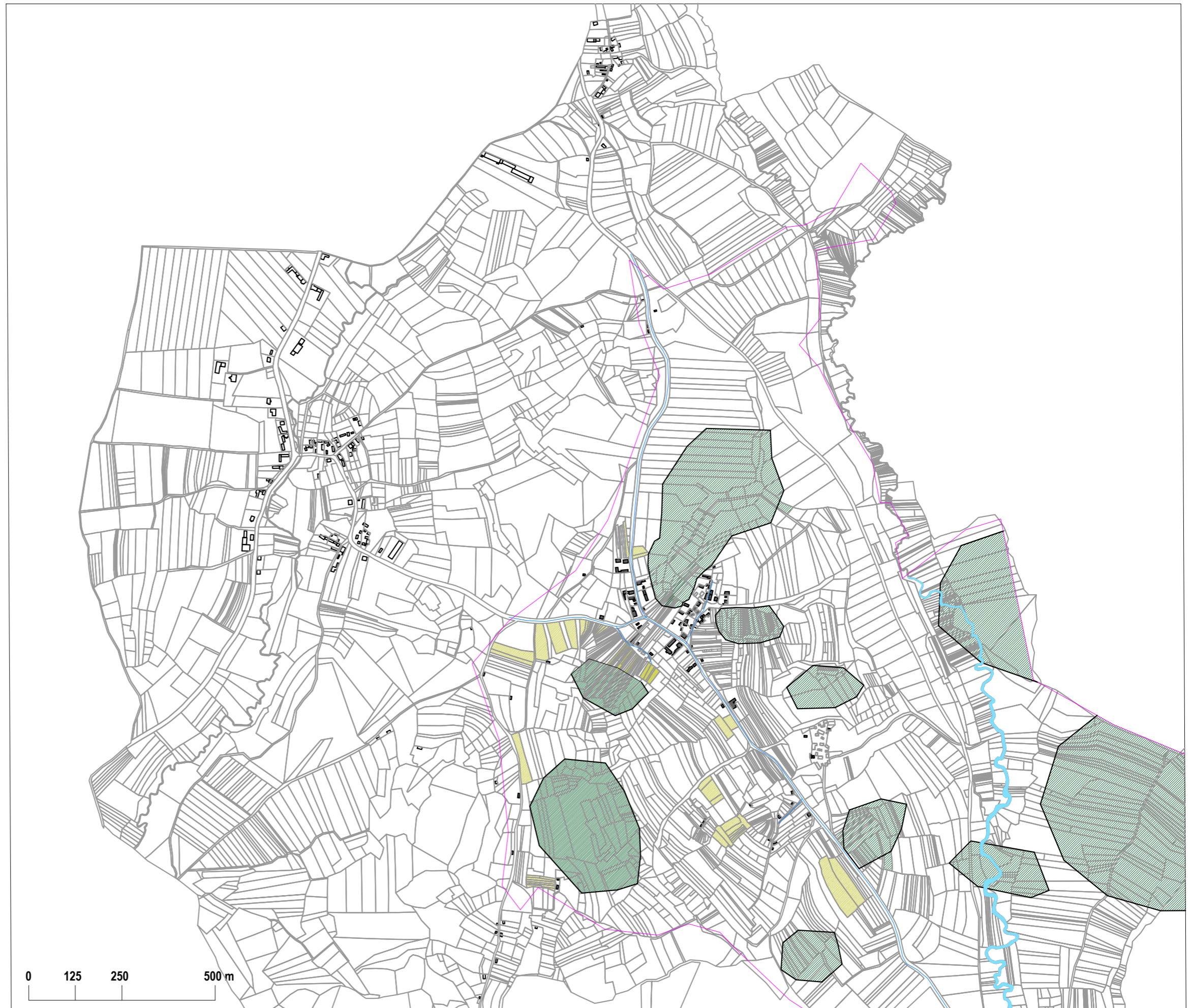
Zgrade koje su označene sivom bojom su uglavnom stambene kuće u kojima živi starije stanovništvo.

Selo Kolarec ubiluje voćnjacima i vinogradima kao i šumovitim područjima koji su uglavnom na rubovima sela i poneki u unutrašnjosti.

Na istočnom rubu sela se nalazi duži vodeni tok.

Legenda:

- vodotok
- kanal
- voćnjaci i vinogradi
- šuma
- ceste
- zgrade
- granica naselja

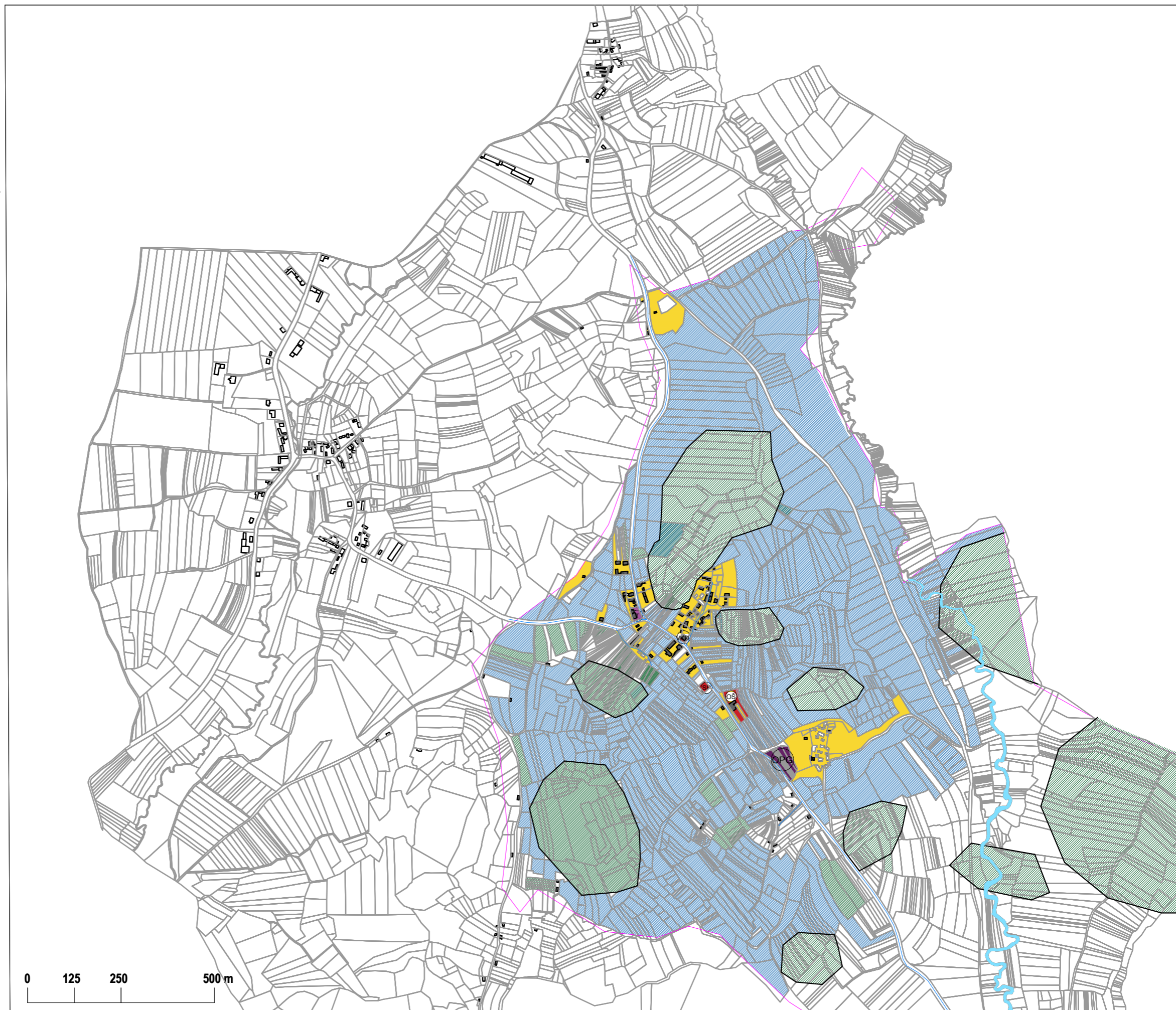
Namjena - prikaz izgradnje

Na prilogu je prikazana namjena, izgradnja sela.

U selu prevladava stambena namjena iako je izgrađenost sela vrlo mala te postoji puno više neizgrađenog područja.

Također se nalazi jedan OPG koji je proizvodna namjena, malo mješovite i javno-društvene namjene.

U granicama naselja nalazi se i višestruka poljoprivredna namjena.

Legenda:

OPG	OPG		neizgrađeno zemljište
VKD	vatrogasno kulturni dom		stambena namjena
SP	zgrada sportske namjene		proizvodna namjena
OŠ	osnovna škola		mješovita namjena
T	trgovina		poljoprivredna namjena
			javna i društvena namjene
			granica naselja

SWOT analiza

Promatrajući malo mjesto Kolarec, dolazimo do zaključka da nije bitna veličina mjesta da bi se ono smatralo zanimljivim, već mogućnosti koje ono pruža za razvoj i same radnje u njemu i oko njega. Ali na cjelokupan dojam koji ono daje utječu i njegove pozitivne i negativne strane.

Primijetile smo da sve što se veže za pozitivne stvari koje utječu na razvoj i mogućnosti su usko vezane za stvari kojima se ljudi bave u tom mjestu. To je zapravo vrlo mirno područje koje je pogodno za bavljenjem širokim spektrom djelatnosti. Negativne stvari kao npr. slab intenzitet prometa koji se kreće tim relacijama također u neku ruku omogućava neke stvari, ali i drugu ruku ne smeta ljudima koji tamo žive.

Sve te činjenice vežu jedna drugu i nadopunjavaju. Upravo zbog toga ovo mjesto može biti jedno, ne preveliko, lijepo mjesto u kojemu bi se ljudi mogli baviti stvarima kao i do sada, ali na njima zaraditi ako ih se kvalitetno iskoristi.

SWOT analiza

S

- stanovništvo se bavi poljoprivredom
- mirno područje
- okoliš privlačan i pogodan za razvoj
- velik broj poljoprivrednih površina, vinograda i šuma
- primamljiv pogled na okolni prostor
- turistička atraktivnost - selo planirano kao jedinstven primjer total dizajna ruralnih naselja

W

- broj stanovnika se smanjuje
- slab intenzitet prometa
- nema sadržaja bitnih za svakodnevni život
- nema djelatnosti osim poljoprivrede
- većina starijeg stanovništva

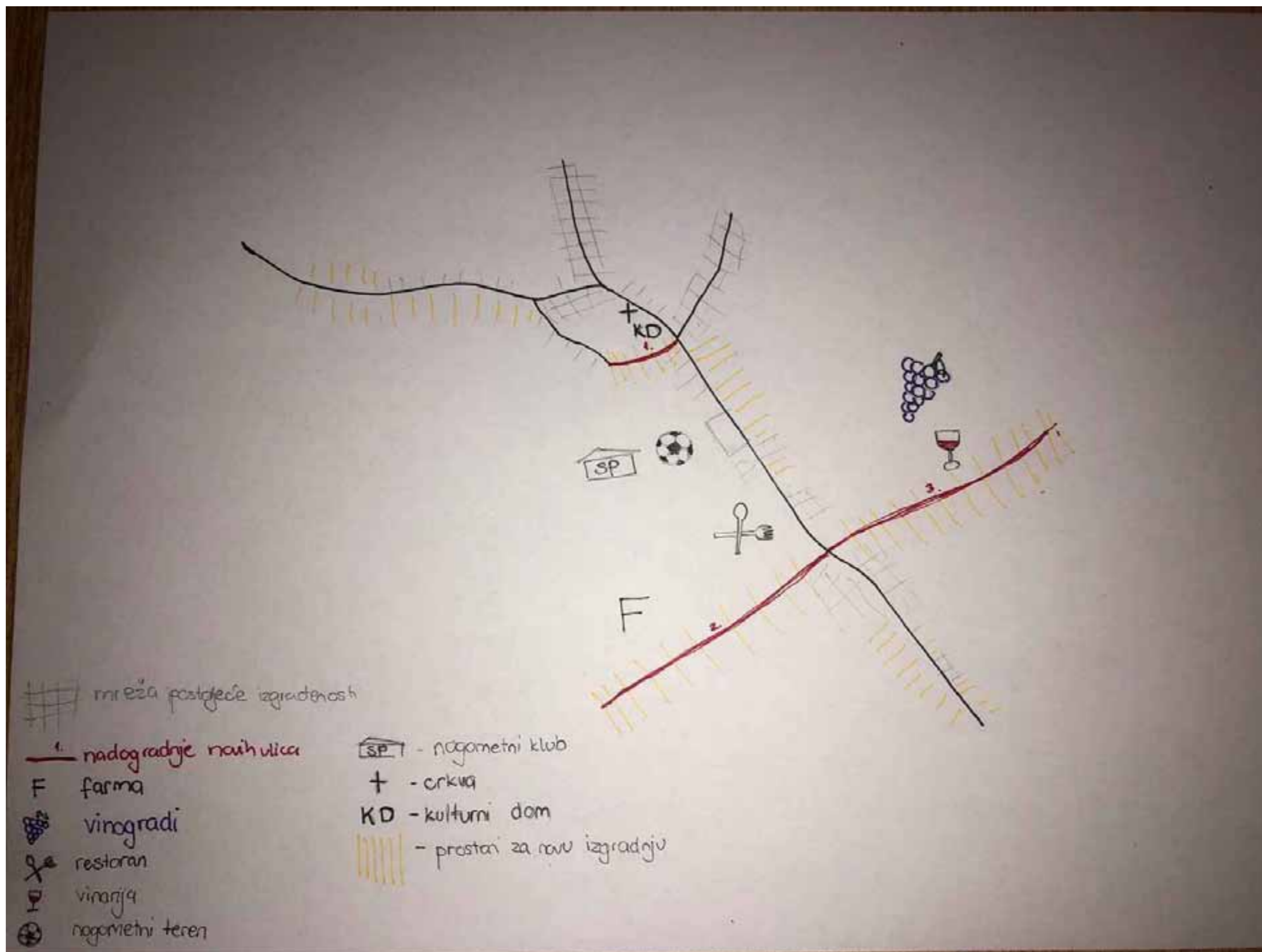
O

- razvoj poljoprivrednih djelatnosti
- razvoj turizma u sklopu poljoprivrednih djelatnosti
- povećanje broja rekreacijskih sadržaja
- zapošljavanje lokalnog stanovništva u samom mjestu
- građenje građevina javne namjene potrebne za svakodnevni život stanovništva
- mogućnost povećanja broja stanovnika
- gradnja biciklističkih, pješačkih i planinarskih puteva

T

- smanjivanje broja stanovnika
- iseljavanje mlade, radne snage
- slaba povezanost sa većim mjestima

Shematski prikaz

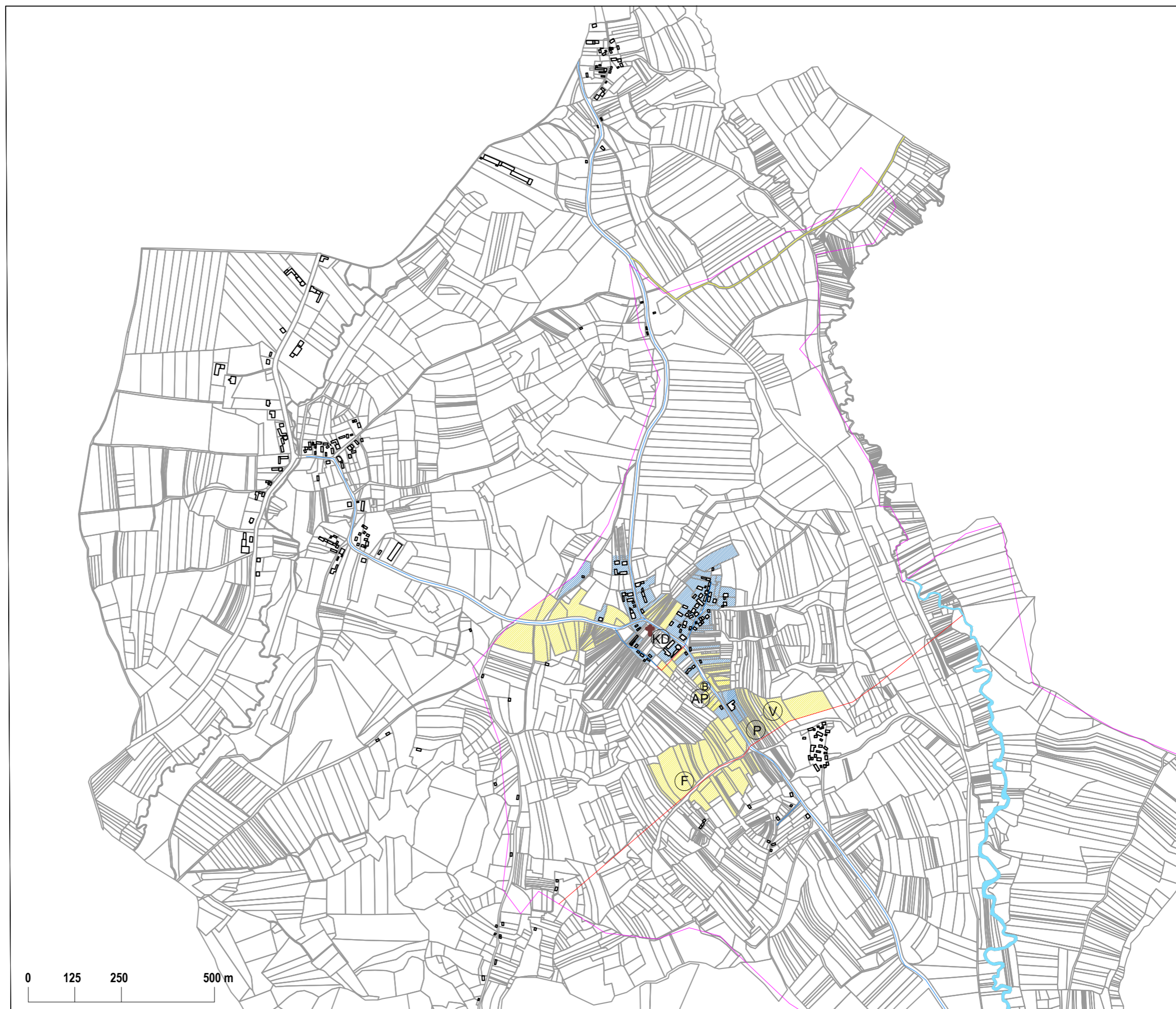

Koncept razvoja naselja

Kao što je rečeno, mjesto Kolarec ima vrlo velikih mogućnosti za razvoj ako se pojedine kvalitete na pravilan način iskoriste. Malo seosko naselje u kojem prevladava stambena namjena te nema mnogo dodatnih sadržaja. Kroz glavnu prometnicu naselja prolazi i biciklistička staza koja vodi sve do planinarske lokacije Kalnik. Sukladno dodavanjem biciklističkog traka smo u središtu sela isplanirale biciklističku postaju u ugodnom prostoru s klupama za odmor. Odlučile smo obogatiti sadržaj sela planiranjem površina za razvoj vinograda koji će biti uređen kao prostor parka kako bi posjetitelji mogli uživati u prirodnim bogatstvima naselja. Uz vinograde će se nalaziti objekt vinarije te restorana kako bi posjetitelji mogli uživati u ručku s pogledom na vinograd te piti domaću sortu graševine. Vinarija će se nalaziti na novoj prometnici koja spaja Kolarec s Kalnikom, na kojoj se također planira širenje sela te se zrcalno na glavnu ulicu planira još jedna ulica koja vodi do farme. Farma je još jedna zanimljivost koja će privlačiti mnoge posjetitelje koji imaju priliku učiti jahati konje ili uživati u okruženju. Na mjestu postojećeg betonskog igrališta planira se obnova te dodatni nogometni teren. Također se planira adrenalinski park s brojnim atrakcijama kao što su stijene za penjanje ili zipline. Kao neophodne sadržaje u centru sela se planira izgradnja novog kulturnog doma te crkve.

Legenda:

- planirana nova izgradnja
- postojeća izgradnja
- zgrade
- lokalna cesta
- dogradnja novih ulica
- granica naselja
- postaja za bicikle
- farma
- park
- vinogradi
- kulturni dom
- adrenalinski park
- crkva
- restoran
- nogometni teren
- vinarija

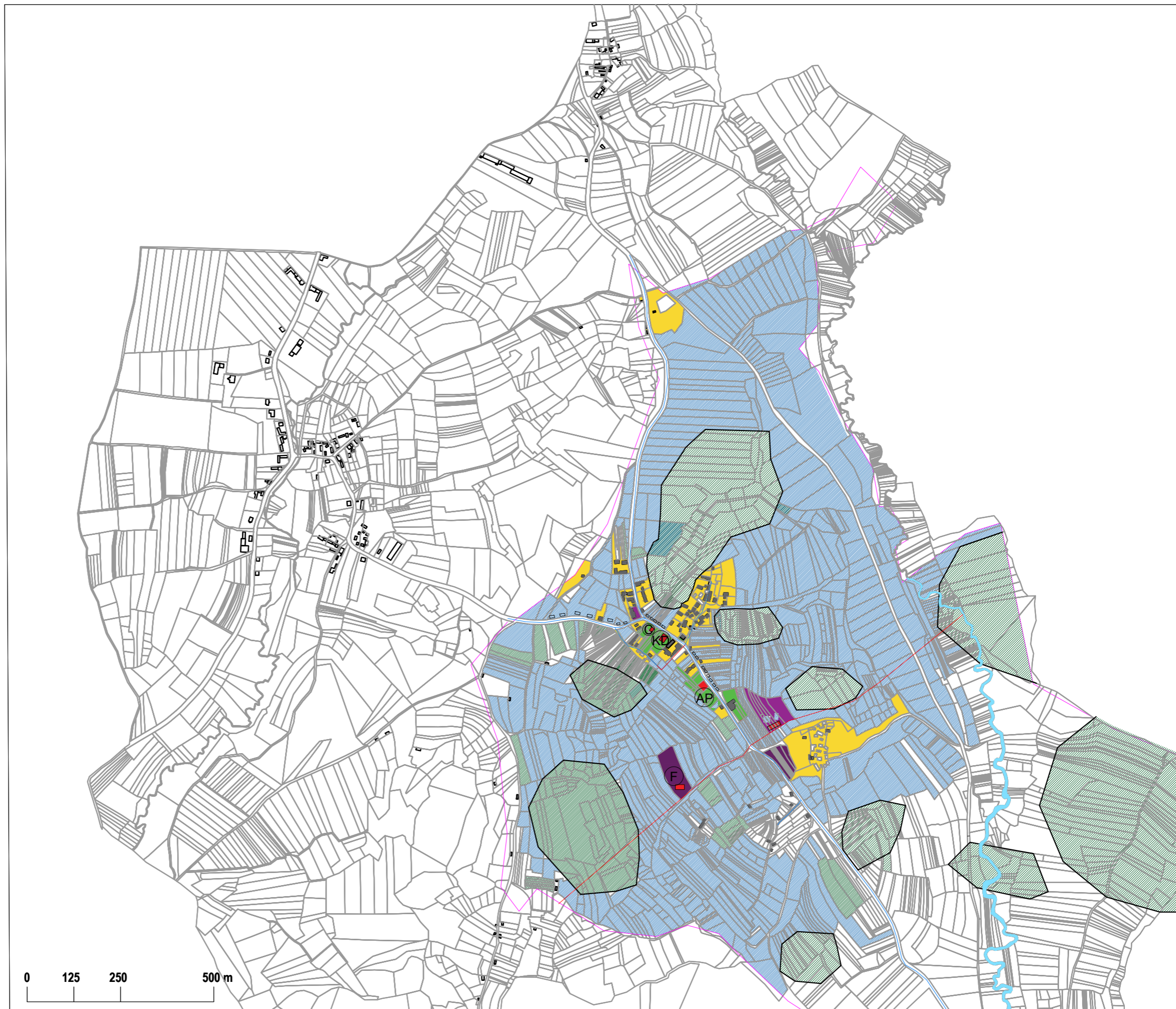
Prijedlog izgradnje neizgrađenog zemljišta

Tablica
broj postojećih zgrada
broj novih

	broj postojećih zgrada	broj novih zgrada	površina zemljišta postojećih zgrada	površina zemljišta novih zgrada
stambena namjena	74	20	84700m ²	22500m ²
javna i društvena namjena	2	3	3500m ²	9200m ²
gospodarska namjena	1	1	3400m ²	5800m ²
ostala namjena	1	1	752m ²	7600m ²

Legenda:

- postojeće zgrade
- nove zgrade
- neizgrađeno zemljište
- stambena namjena
- proizvodna namjena
- mješovita namjena
- poljoprivredna namjena
- javna i društvena namjene
- granica naselja
- KD kulturni dom
- NK nogometni klub
- AP adrenalinski park
- C crkva
- F farma
- restoran
- nogometni teren
- vinarija

A decorative graphic consisting of a grid of teal squares. Two thick teal vertical lines and one thick teal horizontal line intersect to form a cross. The squares are arranged in a regular pattern, with some missing or smaller in size at the intersections and along the lines.

KRNDIJA

Jelena Čuže, Luka Gizdavčić, Marko Ganjto, Lorena Ivanković

Pojmovi

Fondovi EU za zajedničku poljoprivrednu politiku

Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) je skup mjera i programa potpora poljoprivredi u Europskoj uniji, kojima se regulira proizvodnja i prodaja poljoprivrednih proizvoda u EU, a stvoreni su radi postizanja sljedećih ciljeva:

-povećanje poljoprivredne proizvodnje uz primjenu tehnoloških dostignuća, poboljšanja proizvodnosti i učinkovitijeg korištenja proizvodnih izvora, posebno radne snage

-osiguranje životnog standarda poljoprivrednika, osobito povećanje prihoda pojedinaca angažiranih u poljoprivredi
-stabilizacija tržišta i stalna opskrba kupaca zdravstveno ispravnim i kvalitetnim proizvodima po primjerenim cijenama.

EU promiče život u ruralnim područjima. Uz tržišne mjere i potporu prihodima, mjere ruralnog razvoja u središtu su zajedničke poljoprivredne politike.

literatura:

<https://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/103>

[/zajednicka-poljoprivredna-politika-zpp-i-ugovor](https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy_hr)

https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy_hr

Globalno selo

Globalno selo (engl. Global Village) je izraz koji se odnosi na moderni svijet, koji je kroz računalne mreže tako dobro povezan da je u stvari postao "selo". Danas se ovaj pojam koristi kao metafora za Internet i World Wide Web. Bez da se promijeni mjesto boravka, moguće je uz pomoć Interneta stupiti u kontakt s ljudima iz cijelog svijeta.

Ova fraza se koristi u medijima, a prvi ju je upotrijebio Marshall McLuhan 1960. u spisu Izvještaj o projektu i razumijevanju medija, koja se provlačila i kroz cijelu njegovu knjigu "Gutenbergova galaksija" 1962. i još ju je podrobnije opisao u svojoj zadnjoj knjizi The Global Village.

Premda je sam izraz toponim, McLuhan s njim prije želi označiti jednu povijesnu epohu, nego li određeno mjesto. Ova epoha počinje neposredno u "Gutenbergovoj galaksiji", tj. u vremenu nastanka prve tiskane knjige. Ovi početci mogu se već prepoznati i izumu pisma, no odlučujući korak bio je izum tiskarskog stroja od strane Johannesa Gutenberga. To je bio prvi način na koji bi bilo moguće pohraniti veliki broj informacija u samo jednoj knjizi.

"Globalno selo" će zamijeniti "Gutenbergovu galaksiju". Individualnost bi se u takvom jednom Globalnom selu napustila u korist jednom kolektivnom identitetu. McLuhan nije opisao pojam s pozitivnim prizvukom, kakav se danas često koristi. Upozorio je na mogućnost zlouporabe novih tehnologija od strane totalizma i terorizma, kao i na opasnost kad se novi mediji ne ponašaju korektno.

Pojam se u teoriji medija više ne koristi. Danas se više govori o McLuhan galaksiji (Manuel Castells), koja predstavlja prijelaz ka Turingovoj galaksiji (Volker Grassmuck), ili se pak koristi generalni izraz elektroničko doba, koji označava kraj epohe koju predstavlja Gutenbergova galaksija.

literatura:

https://hrcak.srce.hr/file/64357?origin=publication_detail

<https://www.vecernji.ba/sto-znaci-globalno-selo-536102>

Ruralni turizam

Oblik turizma u ruralnom prostoru, obuhvaća putovanje izvan svakidašnje sredine pojedinca kojemu je cilj povratak ka prirodi i povezanost s prirodom. Ruralni turizam obuhvaća različite vrste turizma: seoski, vinski, gastro, lovni, ribolovni, kulturni, zdravstveni, eko itd. Obilježja koja definiraju ruralni turizam su: priroda, kultura, povijest, mir, tišina, tradicija, običaji, svjež zrak, ležernost. Ruralni turizam pruža različit niz aktivnosti kao što su: razne fizičke aktivnosti u prirodi (pješačenje, bicikljanje, penjanje i ostale vrste rekreacije), jahanje, druženje, spoznaja kulture i tradicije, edukacija/radionice (umjetničke, poljoprivredne...), isprobavanje tradicionalne kuhinje, folklor, ribolov, aktivnosti vezane uz zdravlje...

Hrvatska zaslužujući specifičnom geografskom položaju pruža ruralni turizam sa različitim utjecajima - dinarski, mediteranski, panonski što pridonosi hrvatskom turizmu. Vijeće Europe je pojam ruralni turizam definiralo 1986. godine, no u Hrvatskoj se ozbiljno počeo razmatrati tek 10 godina kasnije. Ruralna područja u Hrvatskoj zauzimaju 79.1%, mješovita područja 19.8%, urbana područja 1.1%, dok u Europskoj uniji ruralna područja zauzimaju 51.3%. Hrvatska ima velik postotak ruralnih područja i potencijal za uspješan ruralni turizam, unatoč tome on je stavljen u "drugi plan" zbog dominirajućeg obalnog turizma.

literatura:

<https://croatia.hr/hr-HR>

<https://www.istrapedia.hr/hr/natuknice/939/ruralni-turizam>

Ruralni krajolik

Ruralni krajolik određuje zastupljenost djelatnosti vezanih uz obradu i korištenje zemlje, zastupljenost poljodjelskih površina, te prisutnost seoskih naselja koja mogu biti: sela, zaseoci, samotna gospodarstva, stancije, salaši, povremena pastirska boravišta, nastambe za stoku i ostale građevine okružene agrikulturnim površinama. Oblici naseljavanja i posjedi, parcelacija, ograđivanje, smještaj i položaj izdvojenih zgrada te prirodne značajke važni su elementi koji oblikuju uzorke ruralnog krajolika. U pojedinim su regijama prisutni različiti tipovi naselja, stambenih i poljodjelskih građevina (staje sa sjenicama, spremišta plodina, hambari, mlinovi, klijeti i sl.) te različiti povijesni agrikulturni uzorci. Na oblikovanje različitih uzoraka ruralnog krajolika utječu tipovi naselja (rastresiti, zbijeni, linijski...), smještaj i položaj kuća i spremišta u odnosu na prometnice, uobičajene površine gospodarstva, broj i sorte usjeva.

Ruralna područja sastavljena od brojnih povijesnih sela i posjeda čine povijesni ruralni krajolik, a odražavaju poljodjelske uzorke stvarane stoljećima. Različiti poljodjelski uzorci određuju različite tipove ruralnog krajolika. U Hrvatskoj su prepoznata tri različita tipa ruralnog krajolika: ravničarski, brežuljkasto-planinski i primorsko-otočki.

U američkom shvaćanju pojma ruralni krajolik obuhvaća sve vernakularne krajolike, nastale spontanom razvojem na osnovi korištenja zemlje i mineralnih bogatstava, kao suprotnost urbanom i namjerno, vidljivo oblikovanom krajoliku.

literatura:

<https://min-kulture.gov.hr/UserDocImages/arhiva/Publikacije/Krajolik%20kao%20kulturno%20naslije%C4%91e.pdf>

Opis naselja Krndija

Krndija je selo koje se nalazi u Osječko-baranjskoj županiji. Spada pod općinu Punitovci i udaljeno je 17 km od Đakova. Smještena je na raskrižju županijskih cesta prema Gorjanima, Budimcima i Punitovcima. Cestovno je povezana sa svim okolnim gradovima, Đakovom, Našicama i Osijekom. Površina sela iznosi 1,339 km². Nadmorska visina sela iznosi 111 metara nad morem. Iako naziv sela ukazuje na povezanost s gorom Krndijom, selo se nalazi na ravničarskom prostoru. Južno od sela nalazi se šuma. Sjeverozapadno od sela teče rijeka Vuka, a oko sela nalaze se površine namjenjene poljoprivredi.

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine u selu stanuje 64 stanovnika. Omjer muških i ženskih stanovnika je približno jednak. U selu ima 20-30 poljoprivrednika, od kojih je desetak zaposleno, ostali primaju socijalnu pomoć. U selu žive dvije mlađe obitelji, dok je ostatak stanovništva 50+. Mještani sela donedavno nisu bili vlasnici kuća u kojima su živjeli, nego je sve bilo državno.

Ovo selo primjer je planske izgradnje jer je osnovano i naseljeno Nijemcima 1883. godine koji dolaze na poziv biskupa đakovačkog Josipa Jurja Strossmayera većinom iz Bačke. Ulice su postavljene ortogonalno i orijentirane su prema velikim gradovima prema kojima vode i stoga selo ima oblik slova „T“. Selo sadrži sve ukupno dvije ulice. U selu se nalazi crkva koja je bila srušena tijekom 2. svjetskog rata, ali je kasnije obnovljena. Mještani imaju mjesni dom u kojem se druže i sastaju. U selu postoji farma krava koja je u vlasništvu tvrtke Žito d.o.o.. Groblje se nalazi južno izvan sela. Nemaju trgovinu, većinom idu u susjedno selo biciklom. Kuće u selu su stare i tradicionalne, najstarija stojeća kuća tamo je 1929. godine. Također, time što su stare kuće su trošne i u jako lošem stanju budući da se ne održavaju.

Zanimljivosti:

Selo je trebalo biti nazvano prema osnivaču (Strossmayerovac), ali je nazvano prema šumi Krndiji.

Mještani sela donedavno nisu bili vlasnici kuća u kojima su živjeli, nego je sve bilo državno, ali je Općina Punitovci dobila te parcele i poklonila vlasništvo mještanima.

S obzirom da kuće nisu bile njihove, nisu puno ulagali u njih i puno je kuća u lošem stanju, skoro kao i kako su izgledale za vrijeme drugog svjetskog rata.

Tamo su prije drugog svjetskog rata živjeli Nijemci, ali su ih protjerali i tamo gdje je sad groblje bio je logor (u tom logoru su bili svi Nijemci s ovog područja, ne samo mještani).

Krndija je u to vrijeme bila bogato selo, čak su imali i kino, a sad je vrlo pusto i siromašno selo.

Kada su Nijemci protjerani, ljudi iz susjednih sela su masovno dolazili u njihove kuće uzimati njihove stvari i nosili su ih svojim kućama.

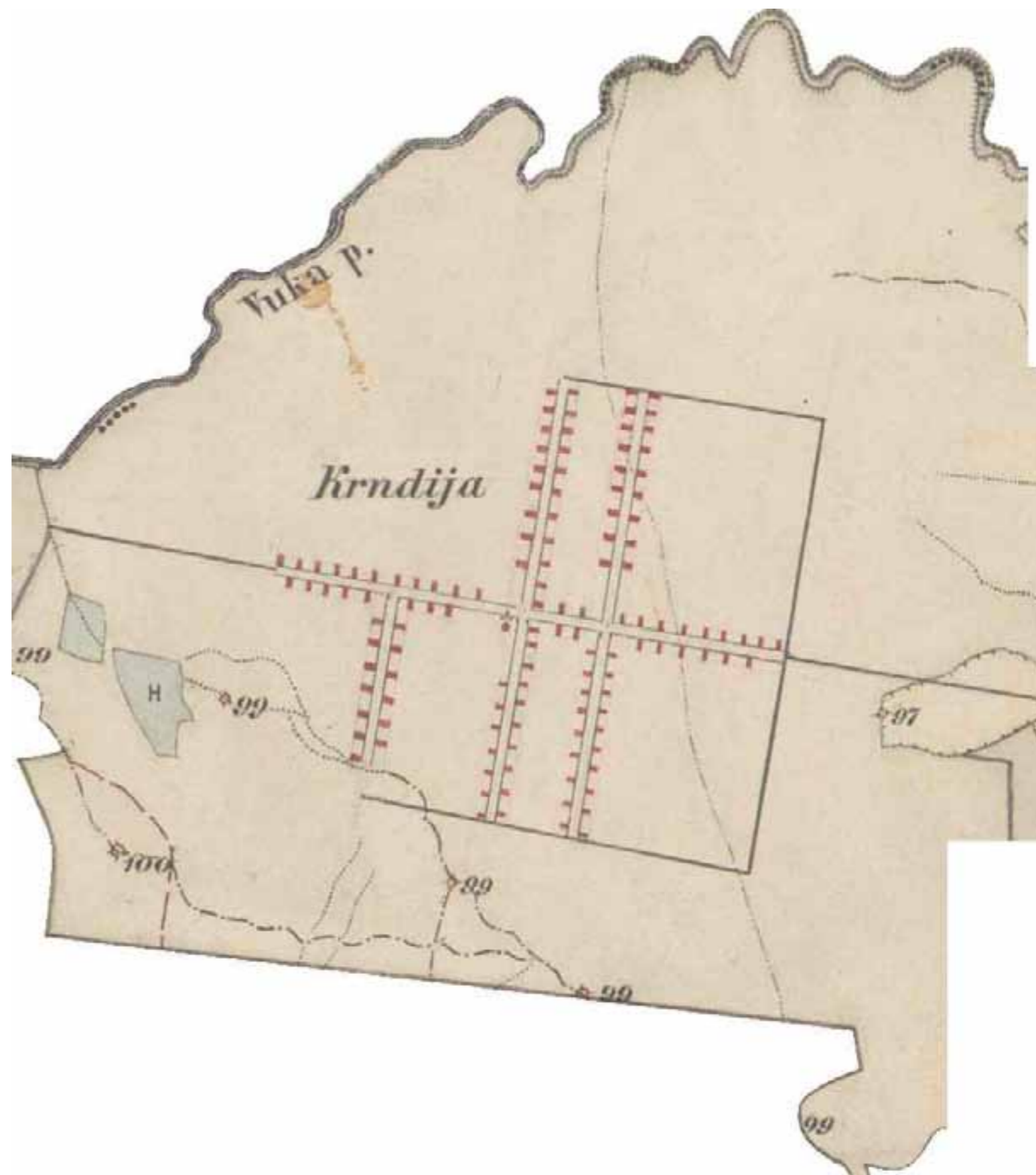
Zanimljivo je da trenutno u Krndiji ima jedna obitelj koja ima njemačko prezime „Drei“.

Još jedna zanimljivost- tamo je snimljen film „Obećana zemlja“.

Izvori: <http://punitovci.hr/>

<https://www.vecernji.hr/vijesti/selo-u-kojem-nitko-nije-vlasnik-svoje-kuce-1307562>

<https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/reportaza-iz-nicijeg-sela-nekad-je-ovo-mjesto-pored-dakova-bila-istinska-obecana-zemlja-danas-svi-iz-njega-bjeze-5402239>

Izvor:

<https://mapire.eu/en/map/thirdsurvey25000/?layers=129&bbox=2040523.834784025%2C5690965.3441274045%2C2053413.028678613%2C5694787.195541664>

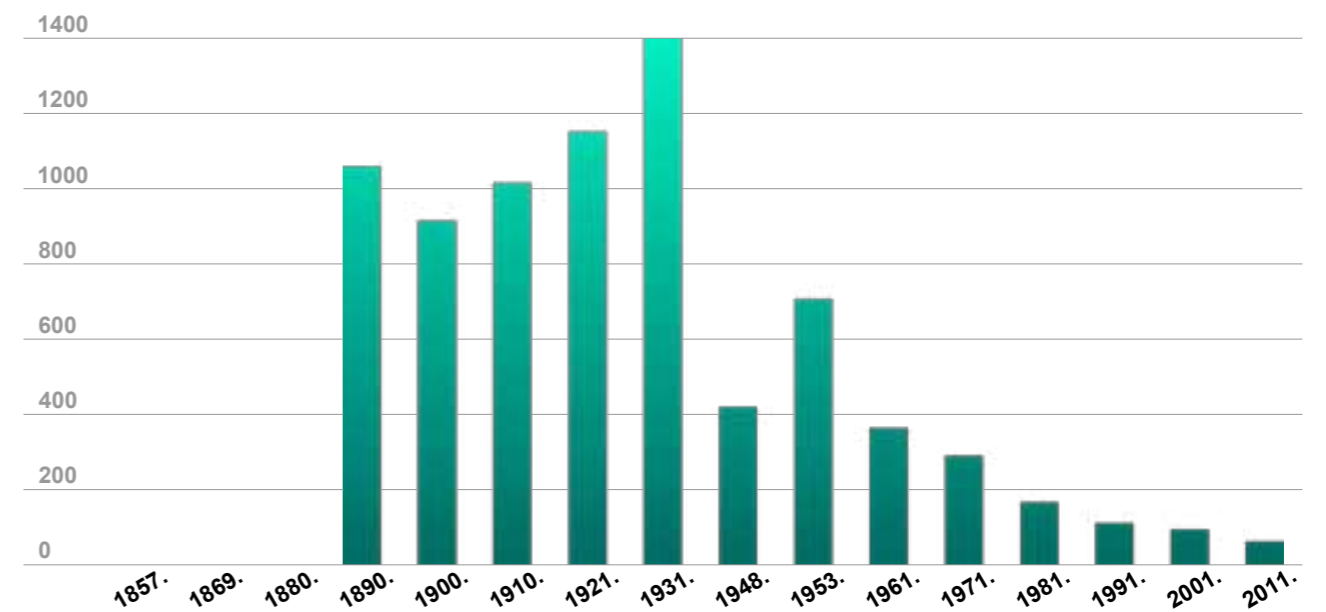
Demografija

Godine 2011. izvršen je posljednji popis stanovništva. Prema podacima popisa u Krndiji stanuje 64 stanovnika od kojih su 34 muškaraca i 30 žena. Prosječna starost kod muškaraca iznosi 36.6 godina, dok kod žena 44.5 godina. Indeks starosti iznosi 108% što znači da je stanovništvo sela zašlo u proces starenja. Indeks je veći u ženske populacije, nego li kod muškaraca. U dobnoj skupini 0-14 godina ima 3 muške i 6 ženskih osoba, u skupini 15-64 godine ima 29 muških i 16 ženskih osoba, a u skupini 65+ ima 2 muške i 8 ženskih osoba.

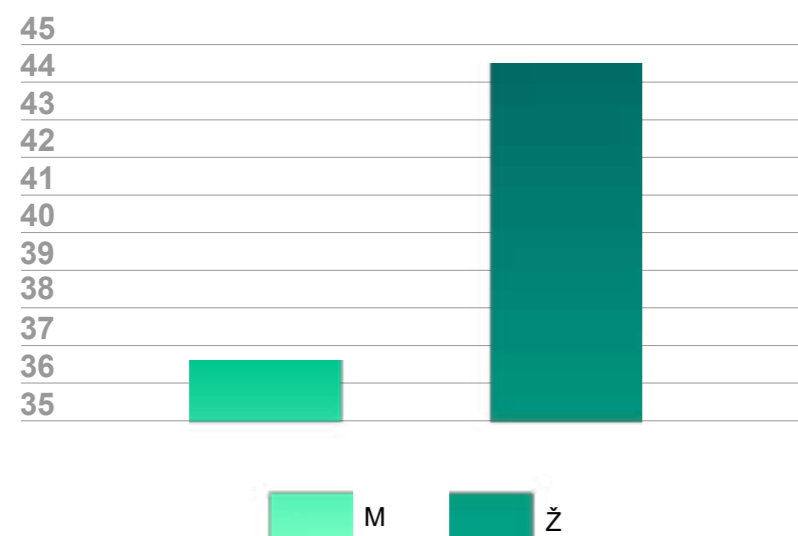
Selo je nastalo 1883. godine kada je naseljeno Njemcima pa tako tek od 1890. godine možemo pratiti kretanje stanovništva, koje je iste godine iznosilo 1059 ljudi. Vrhunac broja stanovnika je bio 1931. godine kada je broj stanovnika iznosio 1398. Nakon Drugog svjetskog rata, Njemci su protjerani te broj stanovnika pada na gotovo jednu tečinu. Jedini rast nakon toga dogodio se do popisa stanovništva 1953. godine, no od tada do danas broj stanovnika eksponencijalno opada.

Izvor: dzs.hr

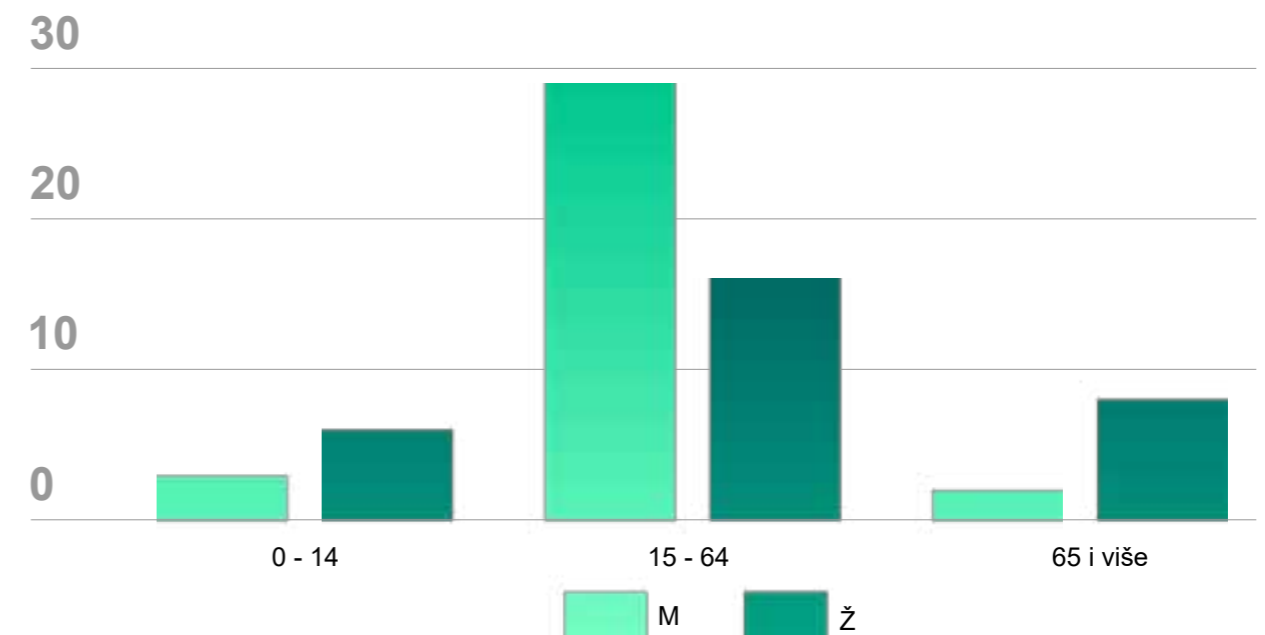
Kretanje broja stanovnika od 1857. do 2011. godine

Prosječna starost stanovnika

Stanovništvo po starosnim skupinama

Planirano stanje

Planirana izgradnja podrazumijeva nastavak izgradnje obiteljskih kuća u smjeru sjever-jug uz glavnu prometnicu (Osječka ulica), te desno od glavne prometnice.

Legenda:

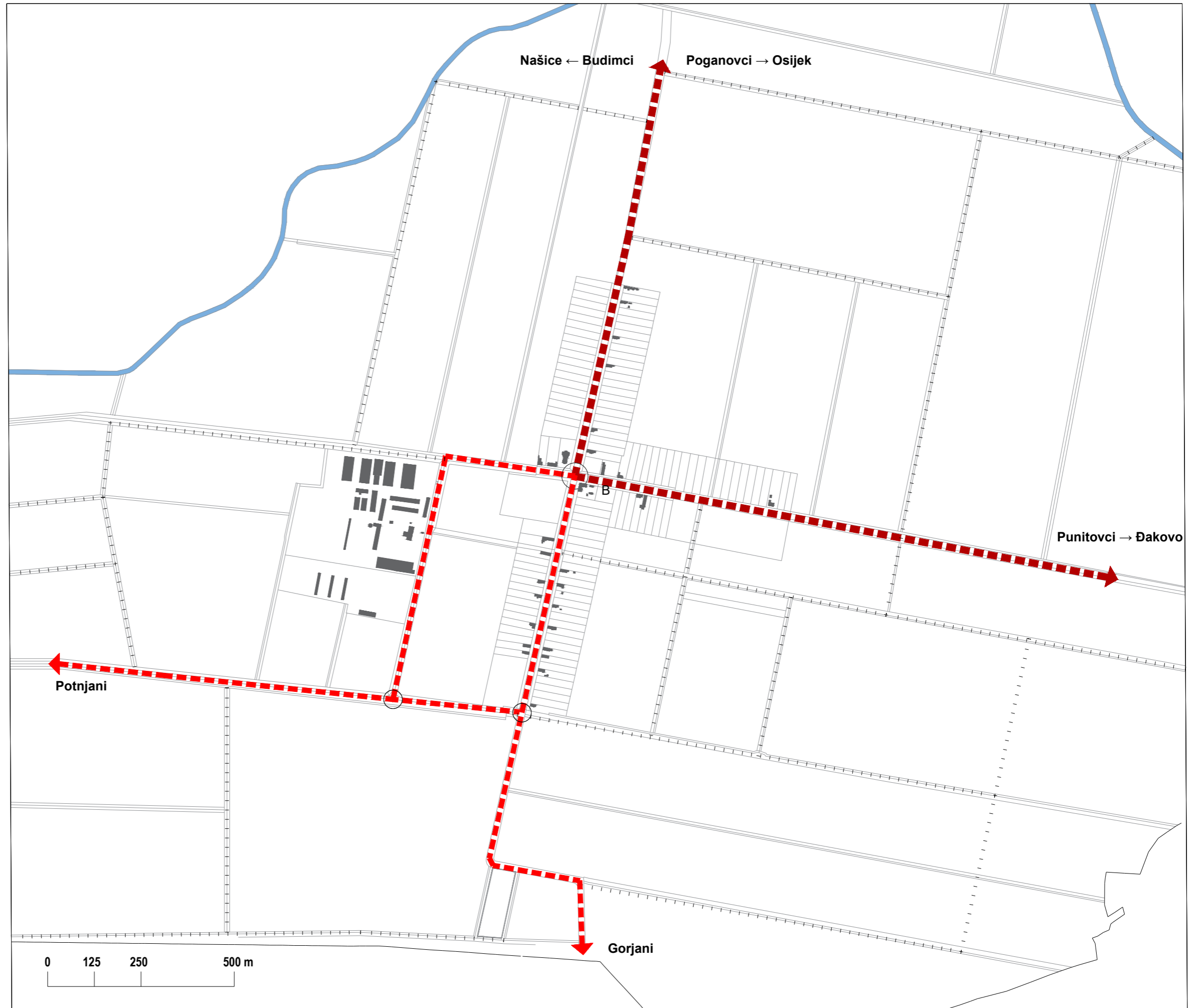
- izgrađene parcele
- postojeća izgradnja

Prometna infrastruktura

Kroz naselje prolazi regionalna cesta, što je ujedno i glavna cesta kroz naselje. Sa sjeverne strane ulazi u selo pa u raskrižju u centru skreće prema istoku. U raskrižju iz nje proizlaze lokalne ceste koje idu prema jugu i prema zapadu. U selu postoji jedna autobusna postaja koja je locirana u samome centru. Oko sela postoje poljski putovi koji prate parcelaciju zemljišta.

Cesta na sjeveru se spaja s županijskom cestom 4105 koja vodi do Osijeka prema istoku (33,6 km/30 min) ili Našica prema zapadu (27,5 km/27 min). Cesta na istoku vodi do Punitovaca (središta općine) pa nadalje do Đakova (20 km/22 min).

Izvor: Google Maps

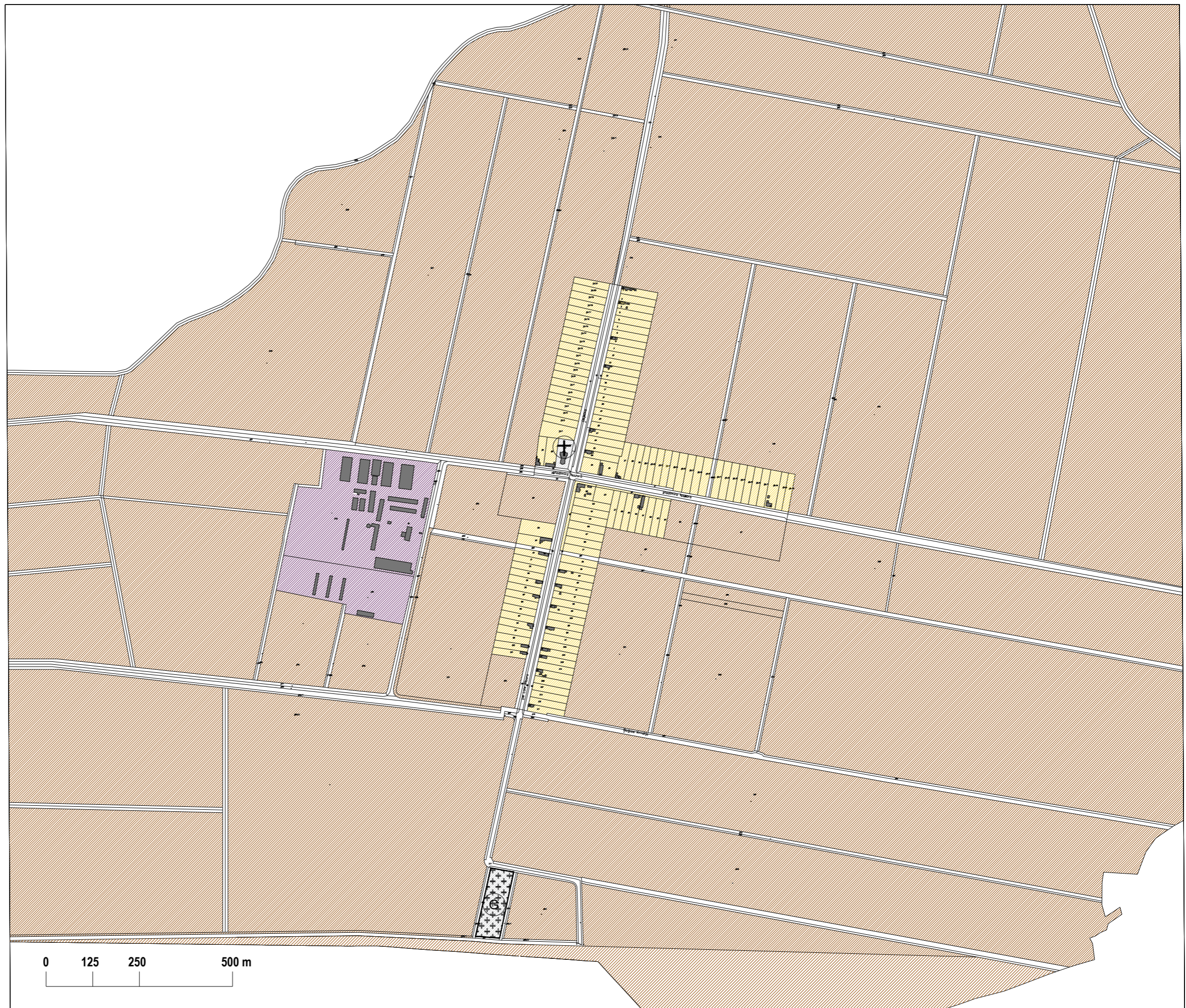
Legenda:

- B autobusna postaja
- P parkiralište
- križanje
- biciklistička staza
- - - - - pješački put (neuređeni)
- - - - - lokalna cesta
- - - - - regionalna cesta
- vodotok
- zgrade
- - - - - granica naselja

Namjena - prikaz izgradnje

Tijekom 30-ih prošlog stoljeća broj stanovnika je iznosio oko 1500 stanovnika koji su živjeli u 15 ulica. Tijekom tog vremena izgrađena je crkva, škola, velika sala, upravna zgrada, a među prvima u ovom dijelu Slavonije postojala je i kino dvorana. Crkva je izrađena 1937. koja je posvećena Uzvišenju svetog križa. Od tog vremena je ostala samo crkva, broj stanovnika iz popisa 2011. iznosi 64 stanovnika koji stanuju u 4 ulice. Većina parcela je stambene namjene na kojima se nalaze kuće, izgradnja višestambenih zgrada je u novom rezervatu za širenje građevinskog područja naselja zabranjeno. Od proizvodnje postoji samo d.o.o. koji se nalazi u zapadnom dijelu naselja. Na jugu naselja se nalazi groblje. Većina zemljišta je neizgrađeno poljoprivredno tlo koje je vrijedno i obradivo.

Izvor: PPUO Punitovci

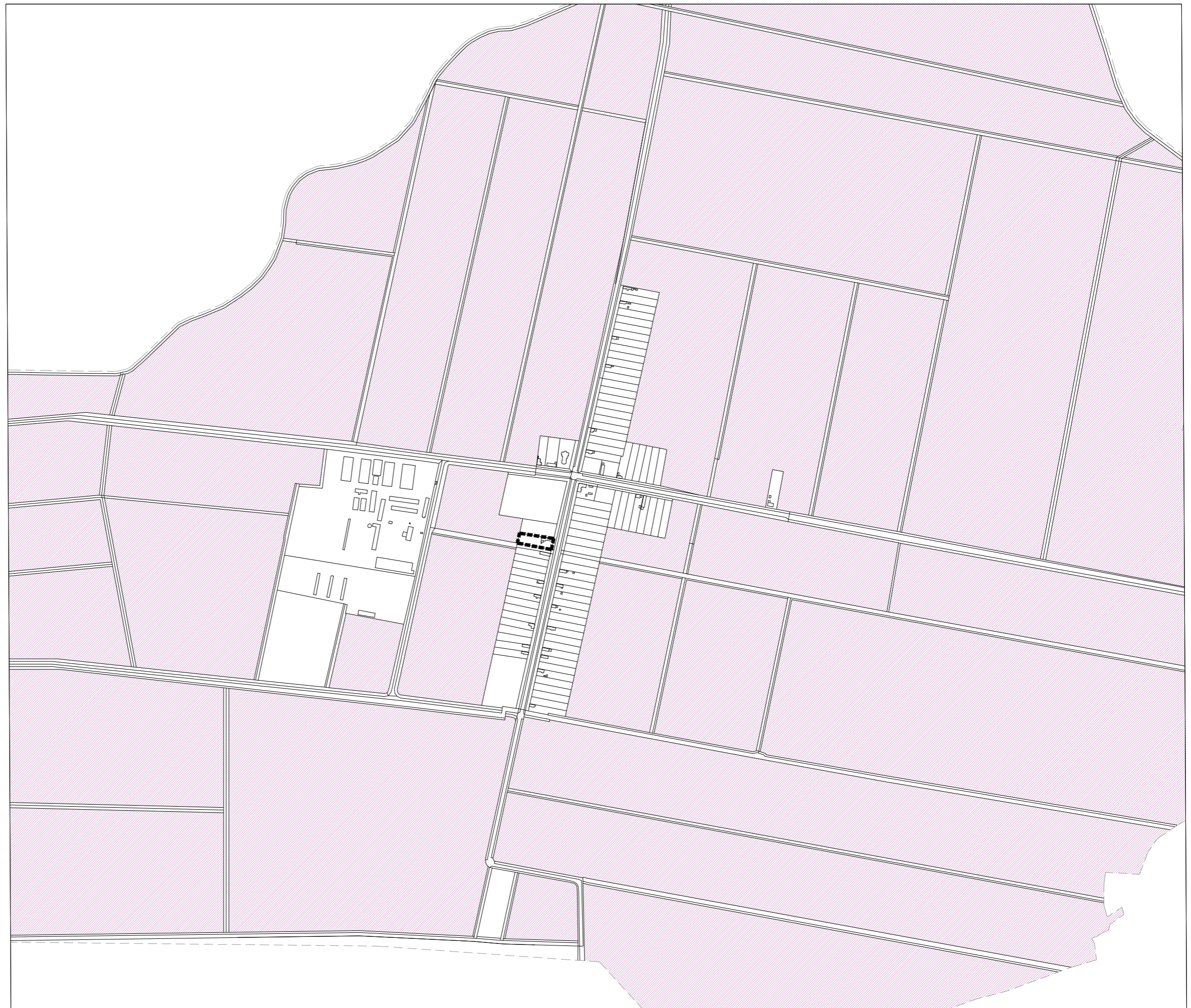
Legenda:

OPG	OPG		KOMASACIJA
VD	vatrogasni dom		parcela OPG
KD	kulturni dom		stambena namjena
SP	zgrada sportske namjene		mješovita namjena
OŠ	osnovna škola		poslovna namjena
V	vrtić		proizvodna namjena
T	trgovina		ugostiteljsko-turistička namjena
G	groblje		poljoprivredna namjena
+	vjerski objekt - crkva		javna i društvena namjene
R	zgrada ugostiteljske namjene		ostale namjene
			izgradnja
			granica naselja

Namjena - način korištenja poljoprivrednih površina

Od tipova poljoprivrednih površina, u Krndiji su prisutne gotovo isključivo oranice. Na istočnom rubu Krndije, izvan prikazanog obuhvata, nalazi se jedan voćnjak. U Krndiji postoji jedan OPG koji se nalazi na stambenoj parceli vlasnika.

Izvor: Arcod.hr

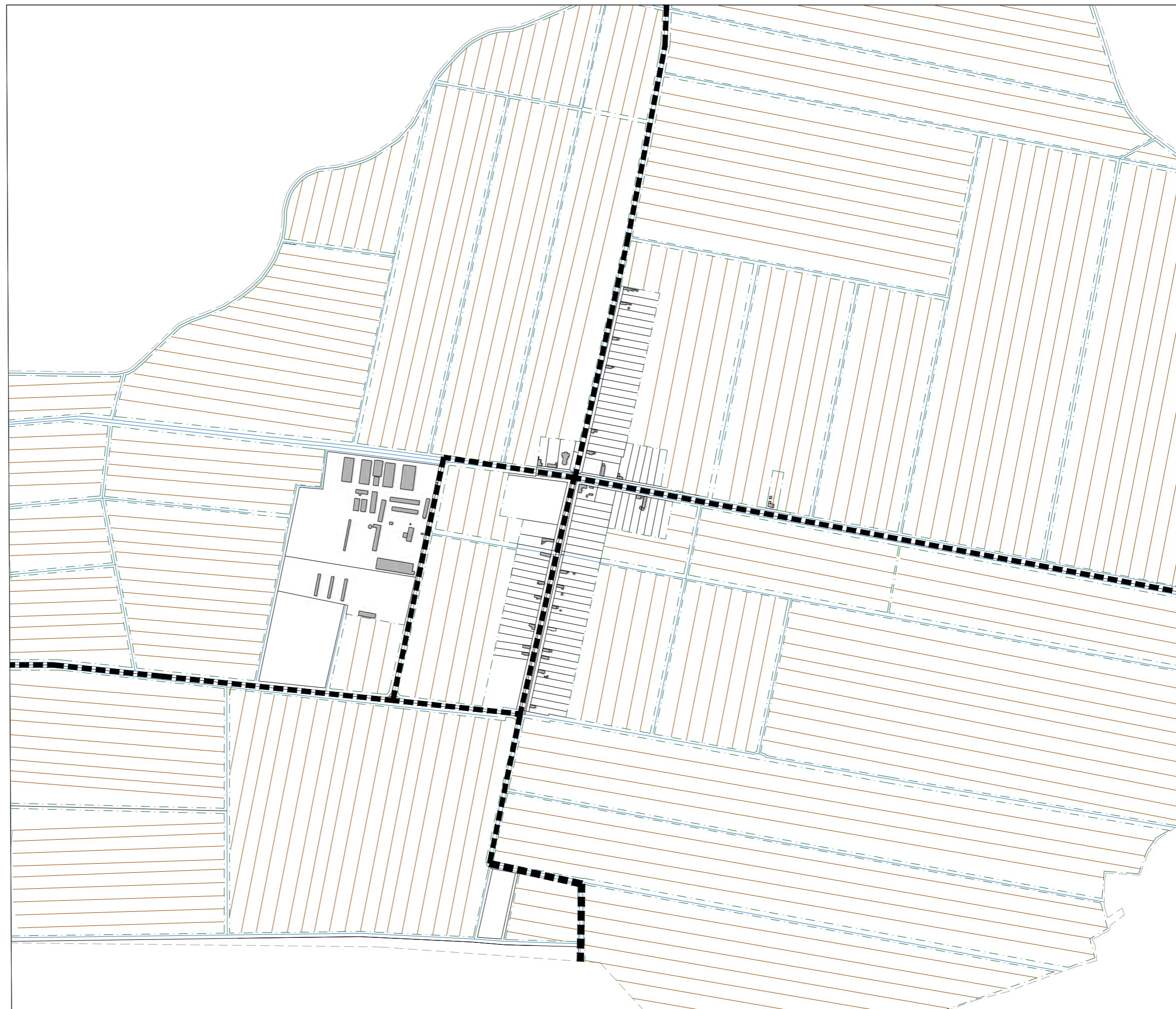
Legenda:

- parcela OPG
- oranica
- staklenik na oranici
- livada
- pašnjak
- vinograd
- rasadnik
- mješani trajni nasadi
- ostalo zemljište
- granica naselja

Analiza poljoprivrednih površina

Između poljoprivrednih parcela nalaze se poljski putovi, a većinu parcela također omeđuju i kanali, čija je svrha melioracija tla, tj. odvodnjavanje i navodnjavanje zemljišta radi poboljšanja njegove poljoprivredne iskoristivosti.

Izvor: Arcod.hr, Geoportal.hr

Legenda:

- orijentacija poljoprivrednih parcela
- - - granice_putovi
- vodotok
- kanal
- voćnjaci i vinogradi
- šuma
- ceste
- zgrade
- granica naselja

Vizualna analiza

Vertikalni reperi u prostoru:
visoka zgrada obližnje farme te crkva.
Na južnoj strani sela nalazi se šuma.

Analiza namjene i neizgrađeno građevinsko područje

Karta prikazuje analizu namjene i neizgrađeno građevinsko područje. Prikazan je i dio rezervata za moguće buduće širenje građevinskog područja.

omjer neizgrađenog građevinskog područja puno je veći od onog izgrađenog.

U većini slučajeva neizgrađeno građevinsko područje koristi se u poljoprivrednu namjenu.

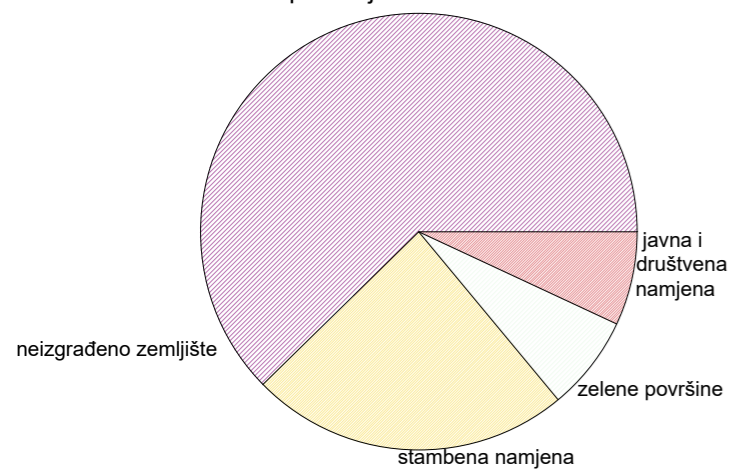
U središtu naselja nalazi se zelena površina-sportsko-rekreacijska namjena (dječje igralište).

Javna i društvena namjena su: crkva, groblje, bivša škola, sada društveni dom.

Izdvojeno od sela nalazi se proizvodna namjena. Groblje je izdvojeno građevinsko područje izvan naselja.

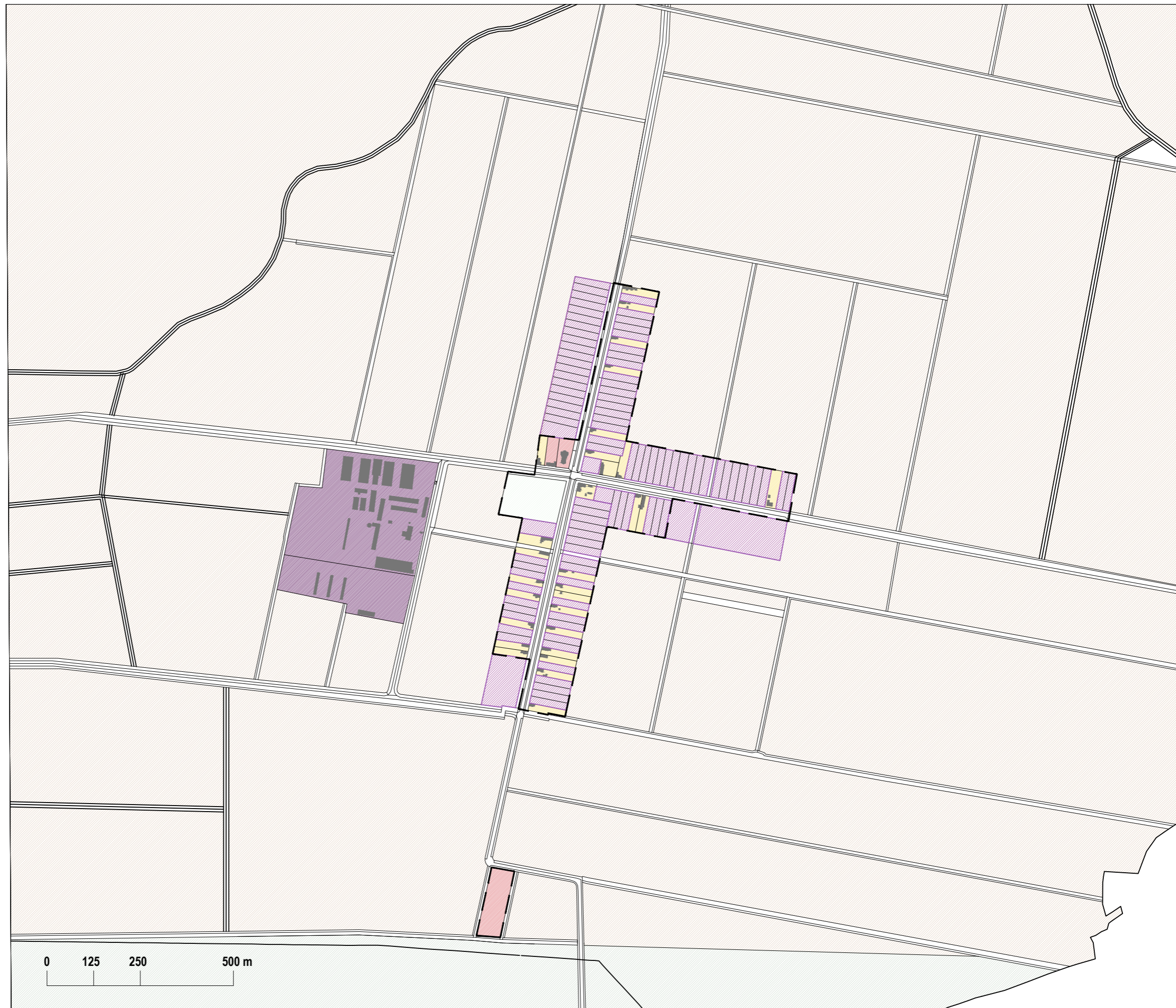
Izvor podataka: Prostorni plan uređenja općine Punitovci.

Građevinsko područje:

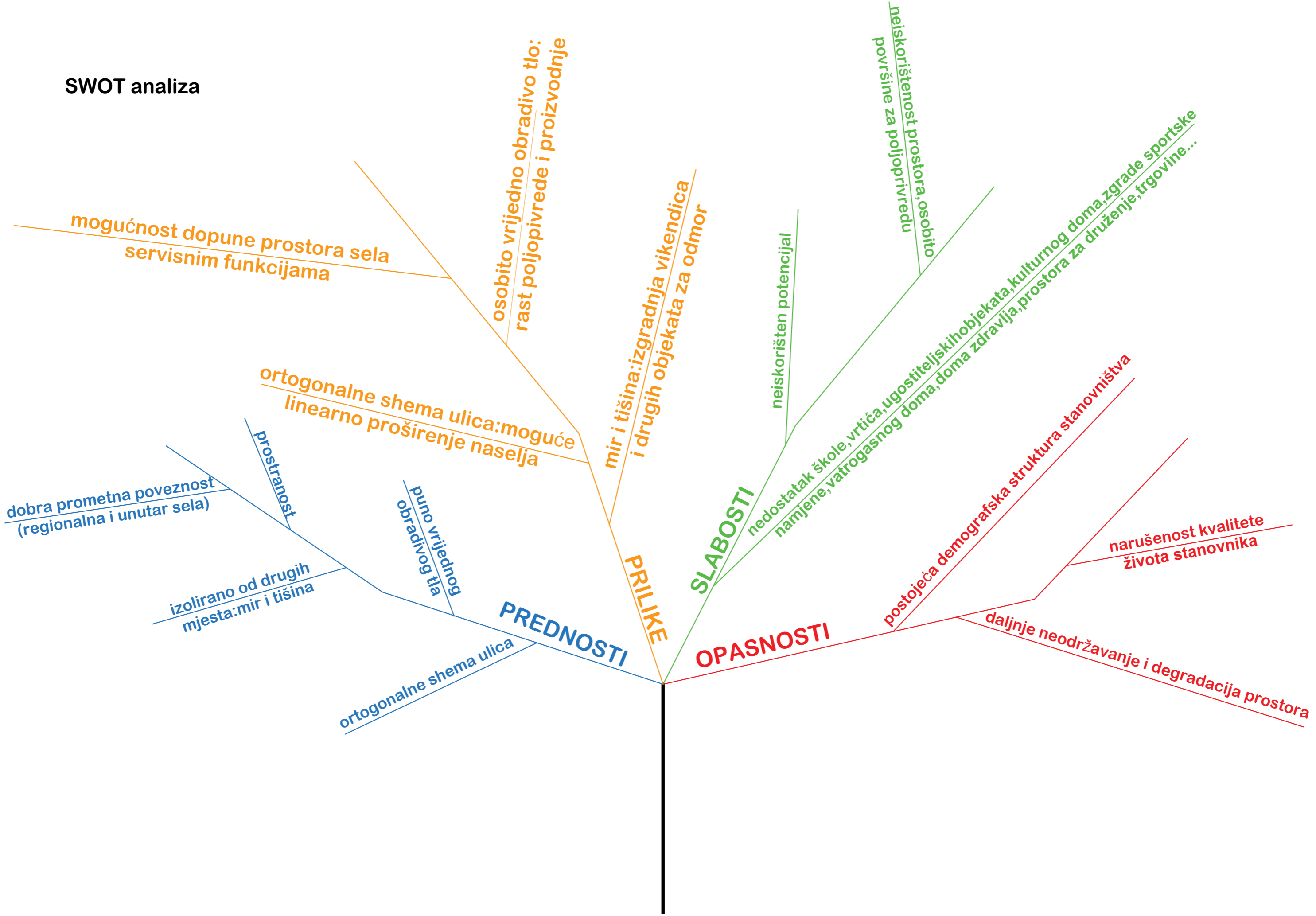

Legenda:

- neizgrađeno zemljište
- stambena namjena
- mješovita namjena
- šumsko zemljište
- proizvodna namjena
- zelene površine
- poljoprivredna namjena
- javna i društvena namjena
- zgrade
- granica građ. područja

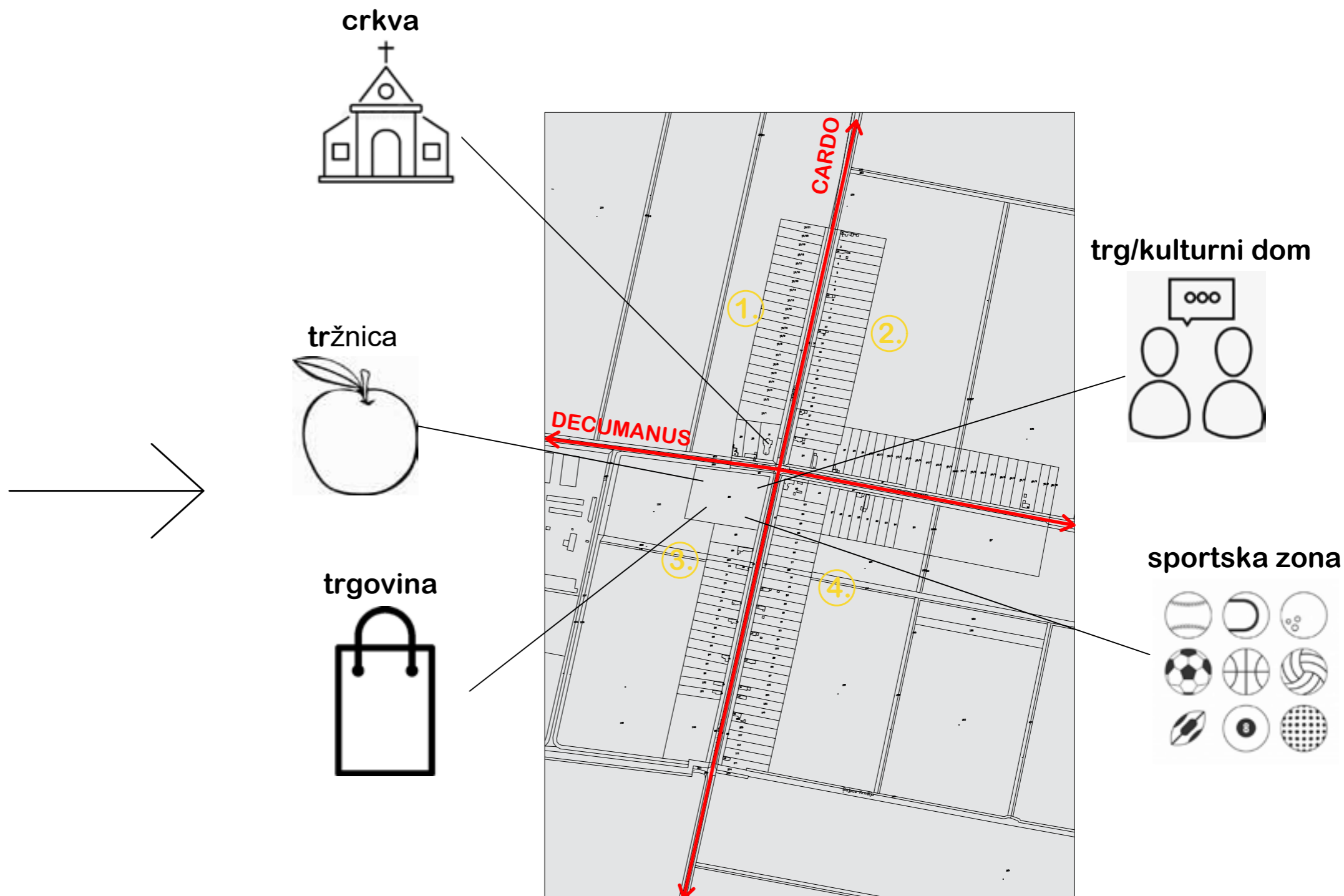
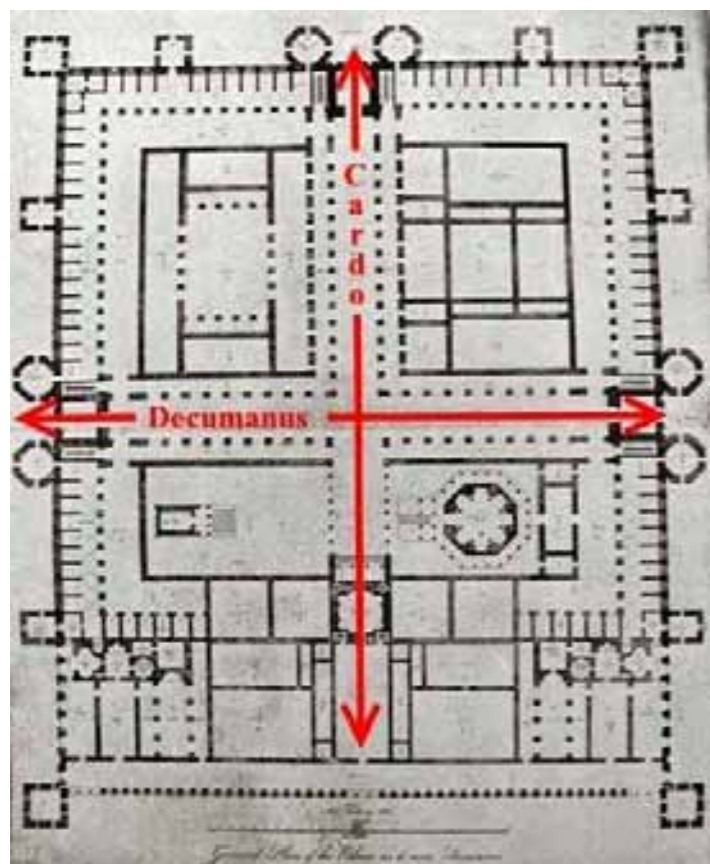

SWOT analiza

Koncept razvoja naselja

Koncept razvoja naselja je temeljen na nastavku izgradnje naselja uzduž glavne dvije prometnice-"cardo"(smjer sjever-jug) i "decumanus"(smjer istok-zapad).Uzduž prometnice "cardo"(Osječka Ulica) bi se nastavio niz parcela stambene namjene,odnosno za izgradnju obiteljskih kuća.Uzduž prometnice "decumanus"(Ulica Vladimira Nazora) bi na zapadnom dijelu izgradili objekte javno-društvene i gospodarske namjene,čime bi se formirala "javna zona" koja bi se nadovezala na crkvu i proizvodnu tvrtku prekoputa.U "javnoj zoni" bi se izgradili trg,manja tržnica,trgovine.U istočnom dijelu prometnice "decumanus" bi se nastavio niz parcela stambene namjene.

- cardo i decumanus
- ulice pod kutom od 90°
- crkva i trg na križanju ulica
- podijela na 4 dijela
- obogaćavanje sela "javnom zonom" na raskrižju ulica u centru sela

Prijedlog izgradnje neizgrađenog zemljišta

Na svim neizgrađenim parcelama stambene namjene bi se provela izgradnja kuća, te je dodatno planiran nastavak niza stambenih parcela s kućama u Osječkoj i Ulici Vladimira Nazora (istočni dio). Na zapadnom dijelu Ulice Vladimira Nazora je planirana izgradnja trgovine, kulturnog doma i javnog trga s prostorom za manju tržnicu i sajmove, te športsko-rekreacijska zona s igralištima za nogomet, košarku, bočanje, kuglanje...

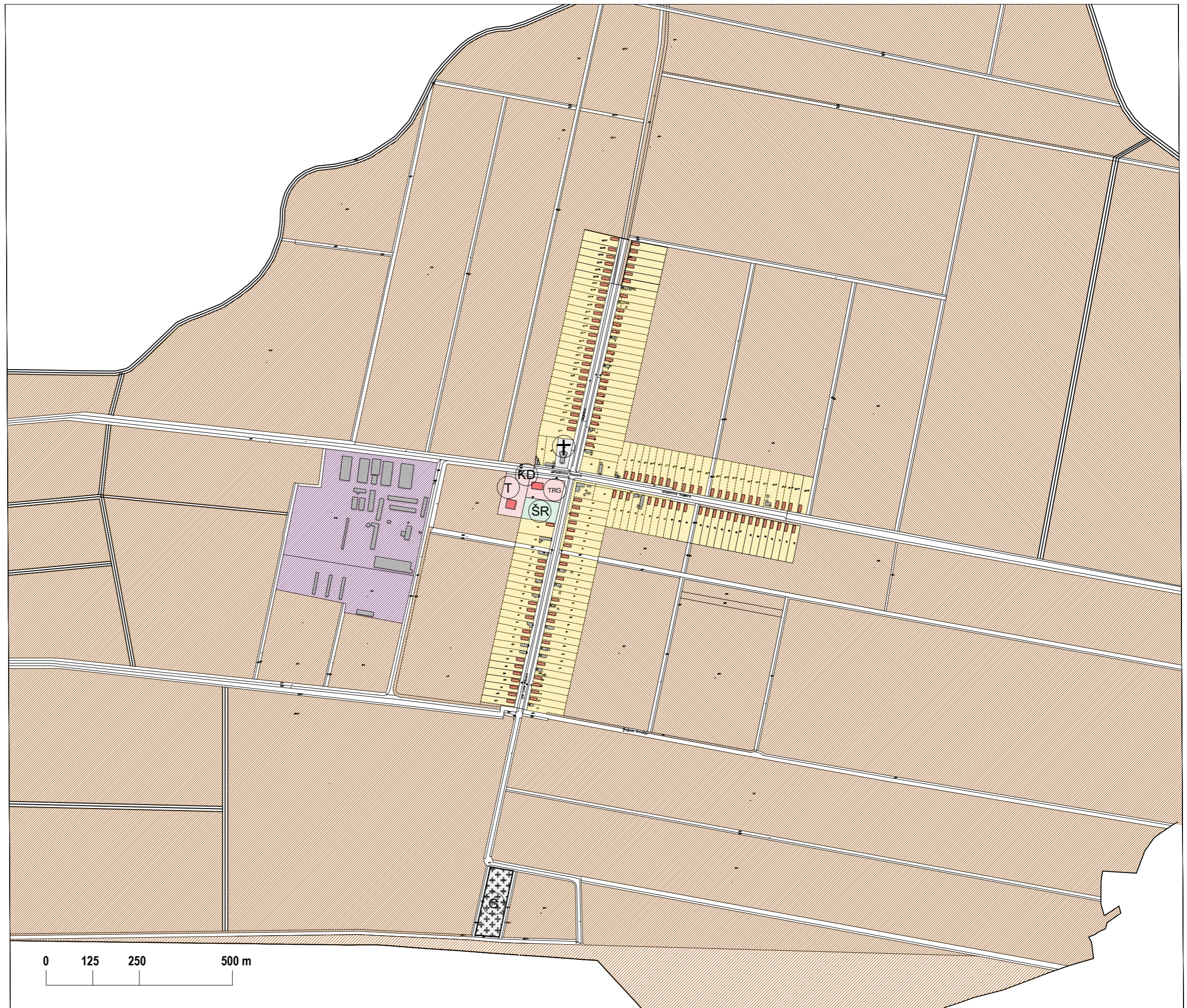
Tablica
broj postojećih zgrada
broj novih

	broj postojećih zgrada	broj novih zgrada	površina zemljišta postojećih zgrada	površina zemljišta novih zgrada
stambena namjena	31	117	58487.23m ²	266957.83m ²
javna i društvena namjena	0	1	0m ²	5502.48m ²
gospodarska namjena	25	1	143759.19m ²	7156.55m ²
ostala namjena	1	0	14604.20m ²	5326.56m ²

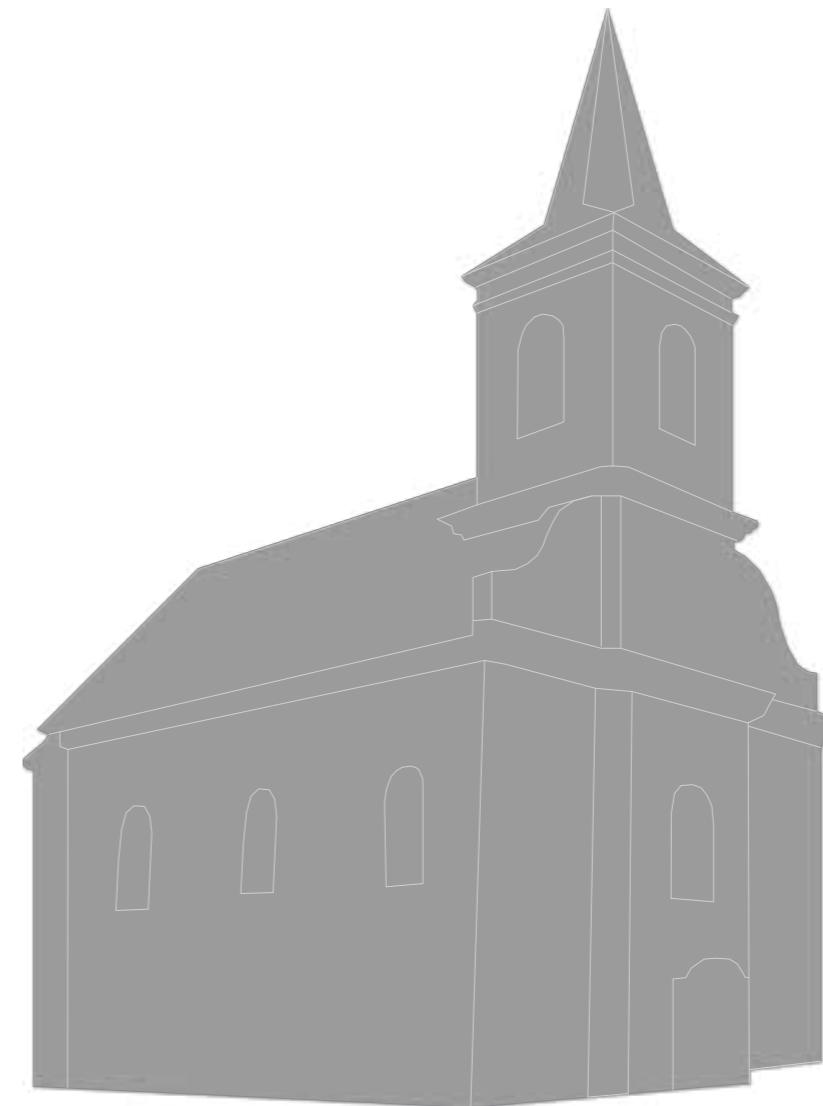
-od broja novih zgrada(stambena namjena) 79 zgrada su na već postojećim parcelama
-od površina zemljišta novih zgrada(stambena namjena) 18991.23m² je površina svih već postojećih parcela

Legenda:

- neizgrađeno zemljište
- stambena namjena
- mješovita namjena
- poslovna namjena
- proizvodna namjena
- ugostiteljsko-turistička namjena
- poljoprivredna namjena
- javna i društvena namjene
- postojeće zgrade
- nove zgrade
- granica naselja
- športsko-rekreacijska namjena
- ostale namjene

Novi Jankovci

Davor Bilić, Doris Biljna, Martina Kamenarić, Tena Paska

Pojmovi

Poljoprivredni krajolik dio je prostora što ga čovjek iskorištava za poljoprivrednu proizvodnju. Tri su temeljne varijable koje određuju ovako definiran prostor. To je u prvom redu čovjek koji organizira poljoprivrednu proizvodnju na nekom zadanom prostoru i u njegovim prirodnim prilikama. Prema tome, poljoprivredni krajolik je rezultat međusobnog djelovanja čovjeka, poljoprivrede i prirode.

Zaselak- prema Maximilianu Sorreu, ima minimalno 2-25 kuća s 15-150 stanovnika, dok je selo s više od 25 kuća, a veliko selo ima više od 1.000 stanovnika. Skupinu od 1-2 kuće, s najviše 15 stanovnika smatra izoliranom kućom (osamljenim gospodarstvom). Budući da su pojmovi zgusnutosti ili raspršenosti relativni, neki su istraživači pokušavali ustanoviti za to objektivne mjere, stoga postoji indeks disperzije: $I = (e \times n) / T$, pri čemu je **e** stanovništvo u svim izoliranim kućama i zaseocima osim u sjedištu općine, **n** je broj zaselaka odnosno izoliranih kuća, a **T** predstavlja stanovništvo cijele općine.

Pustare su kao posebne proizvodne gospodarsko-socijalne zajednice na području Baranje organizirane krajem 19. stoljeća kao vjesnici kapitalističkog načina proizvodnje u sklopu Belja. Ta planski izgrađena beljska naselja, majurski salaši ili pustare, organizirani su kao proizvodna gazdinstva, uz proizvodnu zadaću koja se odvijala unutar gospodarskih dvorišta i radionica. Pustare su imale razvijenu socijalnu infrastrukturu školu, trgovinu, ambulantu, dom kulture, upravnu zgradu, te stanove za radnike. Neke od njih više ne postoje, a ostale ubrzano gube stanovništvo i pred nestajanjem su.

Poljoprivredne zgrade su gospodarske zgrade u koje spadaju staje za stoku i peradarnice poput staja za krave, ovce i koze, konjušnice, svinjce, štenare i zgrade za uzgoj drugih životinja (npr. krznaša), ali u ovaj razred isključuje zgrade u zooškim vrtovima. Također, u poljoprivredne zgrade spadaju i zgrade za uzgoj, proizvodnju i smještaj poljoprivrednih proizvoda kao npr. skladišta za poljoprivredne proizvode, koštevce, trapove, staklenike, vinarije, vinske podrume i dr. Poljoprivredni silosi kao što su silosi za potrebe poljoprivredne proizvodnje spadaju pod poljoprivredne zgrade, no tu ne svrstavamo silose za žitarice i druge silose u prerađivačkoj industriji.

IZVOR:
webdokument
https://www.pilar.hr/wp-content/images/stories/dokumenti/zbornici/17/z_17_249.pdf, str. 251.

IZVOR:
https://www.pilar.hr/wp-content/images/stories/dokumenti/zbornici/17/z_17_131.pdf

IZVOR:
<https://knezevi-vinogradi.hr/opcina/naselja/mirkovac-i-radnicka-naselja/>

IZVOR:
web dokument
https://www.dzs.hr/app/KLASUS/Docs/NKVG_Publikacija.pdf,
str. 24

Opis naselja Novi Jankovci

Novi Jankovci su naselje koje se nalazi u istočnom dijelu Republike Hrvatske, nedaleko od Vinkovaca i Vukovara te je u sastavu Općine Stari Jankovci, Vukovarsko-srijemske županije na 85 metara nadmorske visine te se prostiru na površini od 17,85 km². Naselje je smješteno s jugozapadne strane glavne prometnice, državne ceste D46 koja povezuje sela Mirkovci i Srijemske Laze u smjeru zapad – istok i koja vodi prema hrvatsko - srpskoj granici Tovarnik - Šid. Na samom jugozapadnom rubu naselja prolazi rijeka Bosut koja ga odjeljuje od općine Privlaka. Rijeka utječe na kontinuitet življenja čemu je pridonijela i plodna praporna zemlja. U naselju postoji i mali potok koji se stvara sezonski te povremeno navodnjava oranice. Na gustoću naseljavanja utjecale su (ili, prisutne su?) i mnogobrojne hrastove šume nikle u nekad močvarama bogatom području južnog dijela Županije. Uz poljoprivredne oranice, sade se i voćnjaci što predstavlja jednu od prirodnih kultura Novih Jankovaca.

Od ukupnog broja stanovništva općine Stari Jankovci 71,78 % stanovništva su Hrvati, 21,61% su Srbi te 4,86% Mađara, dok manji postotak otpada na stanovništvo drugih nacionalnosti. Općina Stari Jankovci ima 327 broj zaposlenih, što je zapravo jako malo u odnosu na ukupni broj stanovništva što iznosi 4,405. Najviše zaposlenih ima u poljoprivredi, šumarstvu, ribarstvu, prerađivačkoj industriji, trgovini, javnoj upravi i obrazovanju.

Naselje Novi Jankovci linijski je odijeljeno državnom cestom D46 od sela Stari Jankovci, a zajedno čine jednu općinu. Priklučivanjem glavne ceste na državnu cestu u smjeru sjever - jug ulazi se u Nove Jankovce koja vodi kroz cijelo selo prema krajnjoj granici općine, gdje tangencijalno prolazi rijeka Bosut. Glavnu cestu okomito siječe sporedna cesta u smjeru zapad - istok te željeznička pruga koja paralelno s državnom cestom prolazi kroz selo. Iako naselje ima oblik nepravilnog pravokutnika, iz zraka se može vidjeti da su dvije ceste koje se sijeku poprimile križni oblik te ih omeđuju obiteljske kuće, gdje gotovo svaka ima svoju vlastitu oranicu. U naselju se nalazi tek nekoliko javnih objekata i sadržaja poput dvije crkve, od kojih je jedna srpska pravoslavna, a druga rimokatolička, jedan ugostiteljski objekat, trgovina smještena na glavnoj cesti i Športsko društvo te ostale udruge, no uskoro bi Novi Jankovci trebali dobiti i planirani Dom kulture. Ostali javni objekti poput obrazovnih, administrativnih, zdravstvenih i sl. nalaze se u naselju Stari Jankovci.

Zanimljivosti...

Novi Jankovci su povijesno najmlađe naselje općine Stari Jankovci te su na prostoru novojankovačke katastarske općine pronađeni nalazi prapovijesne nekropole, no točno vrijeme nastanka iz povijesnih izvora vrlo je teško definirati. Novi Jankovci nekad su bili dio upravne općine Mirkovci sve dok se nisu 1912. godine odcijepili od iste. Naselje je dobilo željezničku vezu 7. studenoga 1891, a današnja državna cesta prema Vinkovcima prati točno liniju razgraničenja između nekadašnjeg Provincijala i Granice.

IZVOR:

<https://www.o-jankovci.hr/index.php/o-nama/naselja-opcine/novi-jankovci>

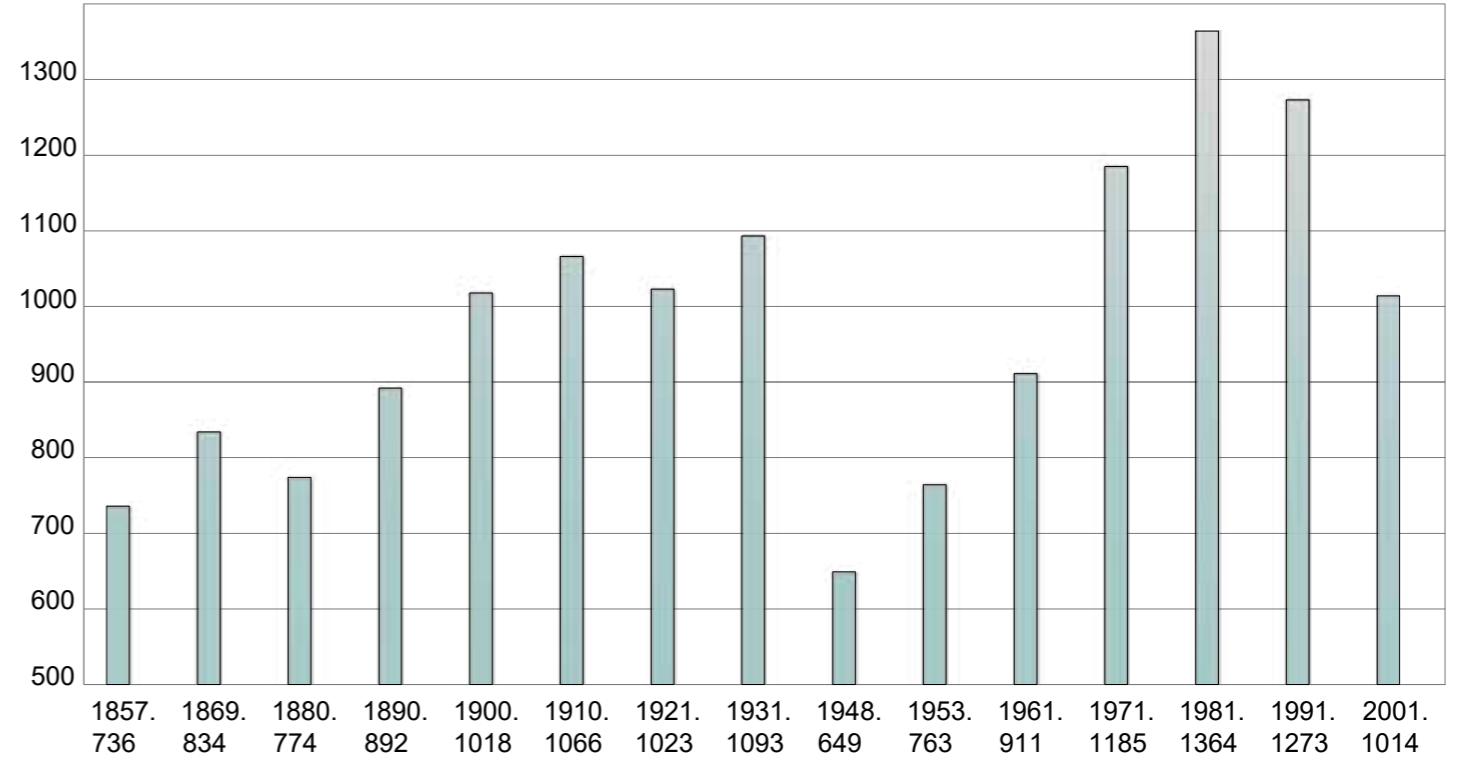
<https://www.google.com/maps/place/Novi+Jankovci/@45.2302619,18.8469576,13z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x475c626fb9c7491f:0xd9c58b27fcd55bbd18m2!3d45.239770314d18.8960077>

Demografija

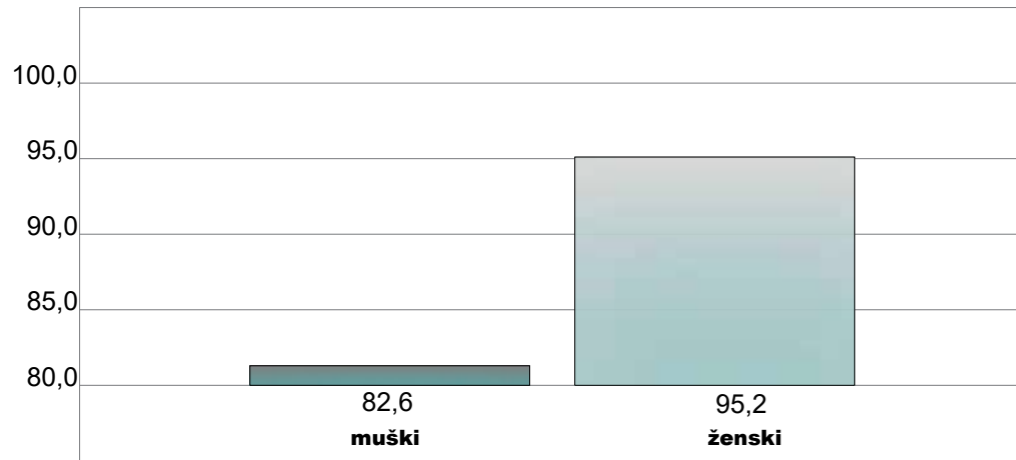
Prema popisu broja stanovništva iz 2001. godine, naselje Novi Jankovci je imalo 1014 stanovnika te 316 obiteljskih kućanstava, dok popis iz 2011. godine broji 934 stanovnika te 289 kućanstva što pokazuje pad stanovništva. U naselju 2011. godine je bilo 934 stanovnika, od čega 459 muških stanovnika i 475 ženskih stanovnika. Prosječna starost stanovnika u 2011. godini za muške osobe je iznosila 39,5 godina, a za ženske osobe 41,6 godina. Treba napomenuti kako je žensko stanovništvo u prosjeku starije od muših. Najveći udio stanovništva ima dobna skupina između 15 i 64 godine, što je 60% ukupnog stanovništva. Dobna skupina između 0 i 14 godina ima 21% od ukupnog stanovništva, dok dobna skupina od 65 na više čini 19% od ukupnog stanovništva.

Indeks starenja za 2011. godinu iznosi 70,4 %, što znači da stanovništvo stari. Veći je indeks kod žena što smo već utvrdili u dobnoj strukturi stanovništva. Stanovništvo se smanjilo za 80 stanovnika u razdoblju od 2001. do 2011. godin, što znači da broj stanovništva kroz godine opada. Najveći pad stanovništva dogodio se u razdoblju između 1931. i 1948. godine. Razlog toga je Drugi svjetski rat. Nakon tih godina uslijedio je nagli rast stanovništva.

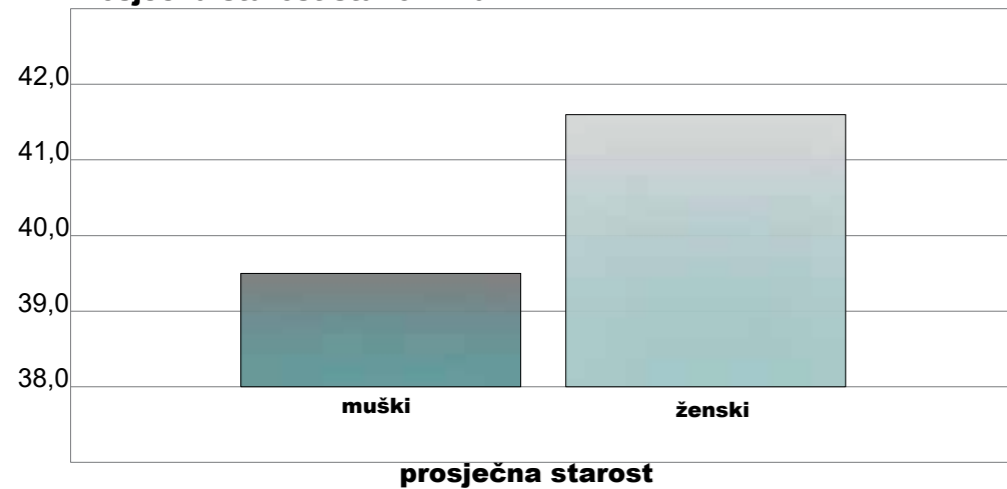
Kretanje broja stanovnika od 1857. do 2011. godine

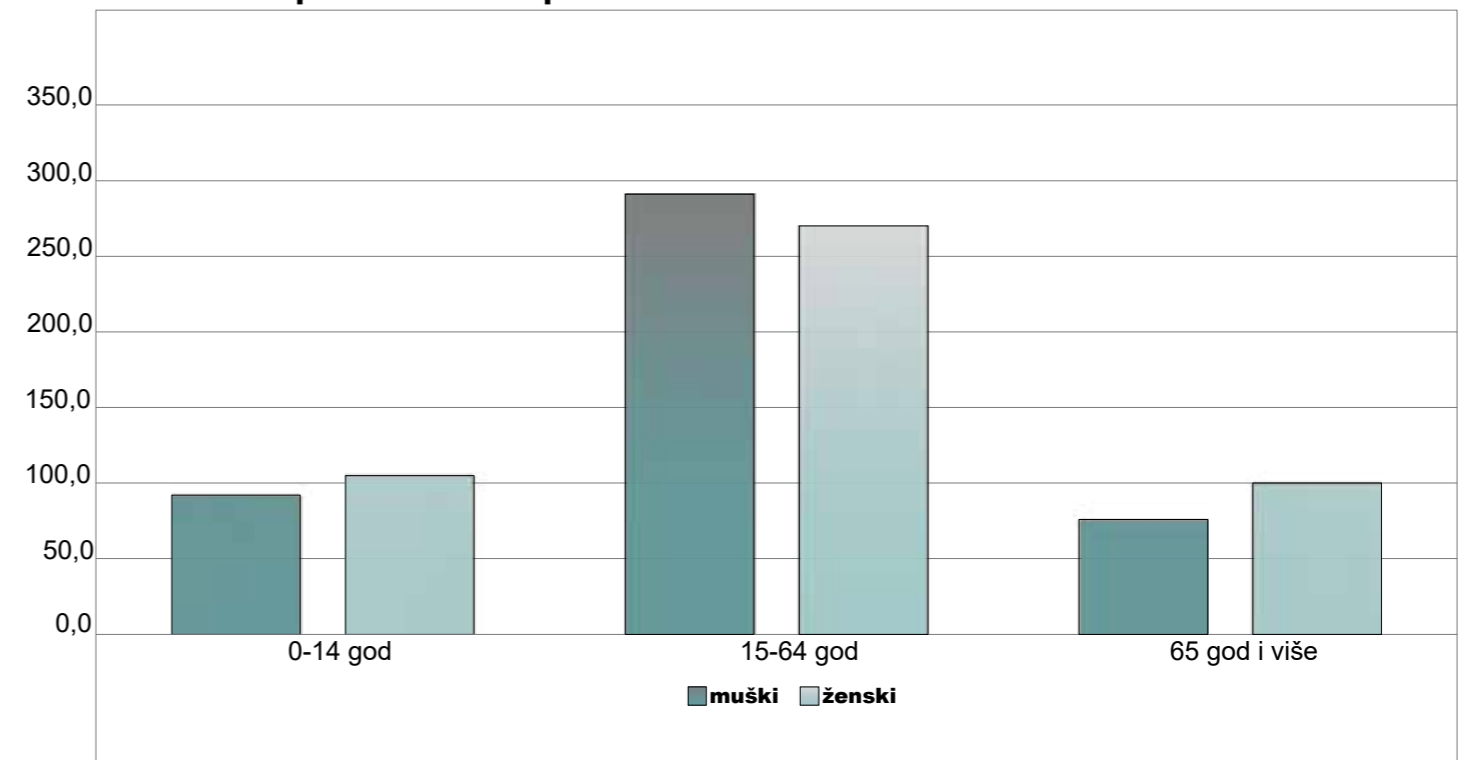
Indeks starosti

Prosječna starost stanovnika

Stanovništvo po starosnim skupinama

IZVOR: https://www.dzs.hr/Hrv/censuses/census2011/results/htm/H01_01_01/h01_01_01_zup16_4146.html

Prometna infrastruktura

Selo Novi Jankovci nalaze se s lijeve strane državne ceste D46, koja je ujedino i granica sa selom Stari Jankovci. D46 je državna cesta koja spaja Vinkovce i hrvatsko-srpsku granicu Tovarnik-Šid, te je bitna dionica za internacionalni prijevoz dobara i robe.

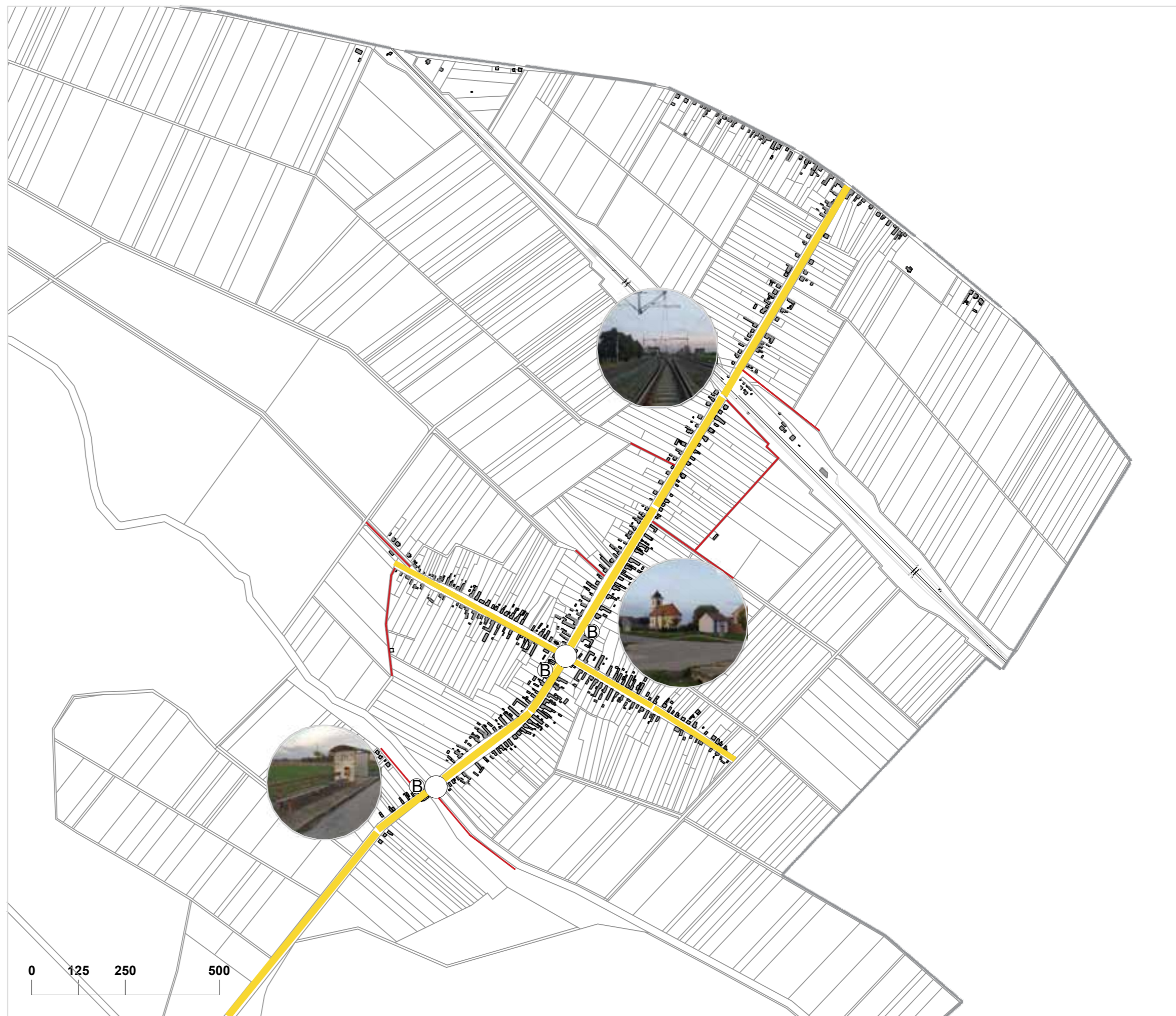
Veći dio sela naseljen je oko lokalne ceste dužine cca 2,5 kilometra, koja se spaja okomito na cestu D46 i vodi do naselja Privlaka.

Raskrižje u centru mjesta grana cestu na dvije manje prometnice, uz koje su također naseljeni domovi.

Novi Jankovci spadaju pod javni prijevoz grada Vinkovaca, čija linija obuhvaća selo, gdje je zadnja od tri stanice ujedino i okretište autobusa. Zbog povoljnog geografskog položaja, Novi Jankovci na cesti D46 koriste i linije javnog prijevoza grada Vukovara.

Najznačajniji infrastrukturni sustav predstavlja željeznica koja prolazi paralelno s državnom cestom D46 te sječe glevnu cestu Kolodvorske ulice. Željezničku vezu i stanicu selo je dobilo 7. studenoga 1891. kad je prometu predana pruga koja vodi od Vinkovaca do Mitrovice. Kolodvor je udaljen samo jedan kilometar o središta sela.

Novi Jankovci udaljeni su 13 kilometara od Vinkovaca, 15 kilometara od Vukovara te 25 kilometara od graničnog prijelaza Tovarnik.

Namjena - prikaz izgradnje

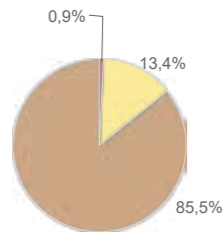
Karta prikazuje namjenu izgradnje u mjestu Novi Jankovci.

Izgradnja sela je u nizu i prati glavnu prometnicu. U samome selu pretežito je stambena izgradnja koja čini najveći udio naselja. Objekti s javnom i društvenom funkcijom smješteni su u središtu naselja, a to su: dvije crkve, osnovna škola, vatrogasno društvo, groblje i sportska igrališta.

Katolička crkva Svih Svetih i Srpska pravoslavna crkva nalaze se u samome centru sela. U samoj njihovoj neposrednoj blizini nalazi se Kulturno Umjetničko Društvo Novi Jankovci i Dobrovoljno Vatrogasno Društvo Novi Jankovci. Sport i rekreacija nalaze se nedaleko od centra, uz samu prometnicu nalaze se sportska igrališta, dok samo groblje je na početku sela.

Zanimljivo je da naselje ima jednu trgovinu i gostionicu za uslužne djelatnosti, dok sve ostale stvari stanovnici obavljaju u okolnim mjestima.

Grafički prikaz površina

■ javna i društvena, P= 48 348 m²
 ■ stambena namjena, P= 674 000 m²
 ■ poljoprivredna namjena, P= 4 287 323 m²

Legenda:

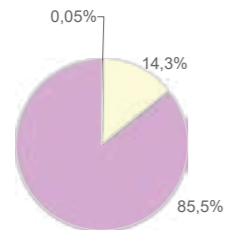
OPG	OPG		parcela OPG
VD	vatrogasni dom		stambena namjena
KD	kulturni dom		mješovita namjena
SP	zgrada sportske namjene		poslovna namjena
OŠ	osnovna škola		proizvodna namjena
V	vrtić		ugostiteljsko-turistička namjena
T	trgovina		poljoprivredna namjena
G	groblje		javna i društvena namjene
+	vjerski objekt - crkva		ostale namjene
R	zgrada ugostiteljske namjene		izgradnja
			granica naselja

Namjena - način korištenja poljoprivrednih površina

Karta prikazuje način korištenja poljoprivrednih površina. Karta prikazuje sve oranice koje se nalaze u sklopu sela Novi Jankovci. Oranice se nalaze obodno oko samog sela i do njih vode poljski putevi iz sela. Osim oranica, u selu se nalaze i staklenici na oranici. Tih staklenika ima svega dva komada. Ostala namjena poljoprivrednih površina nije zastupljena u selu Novi Jankovci.

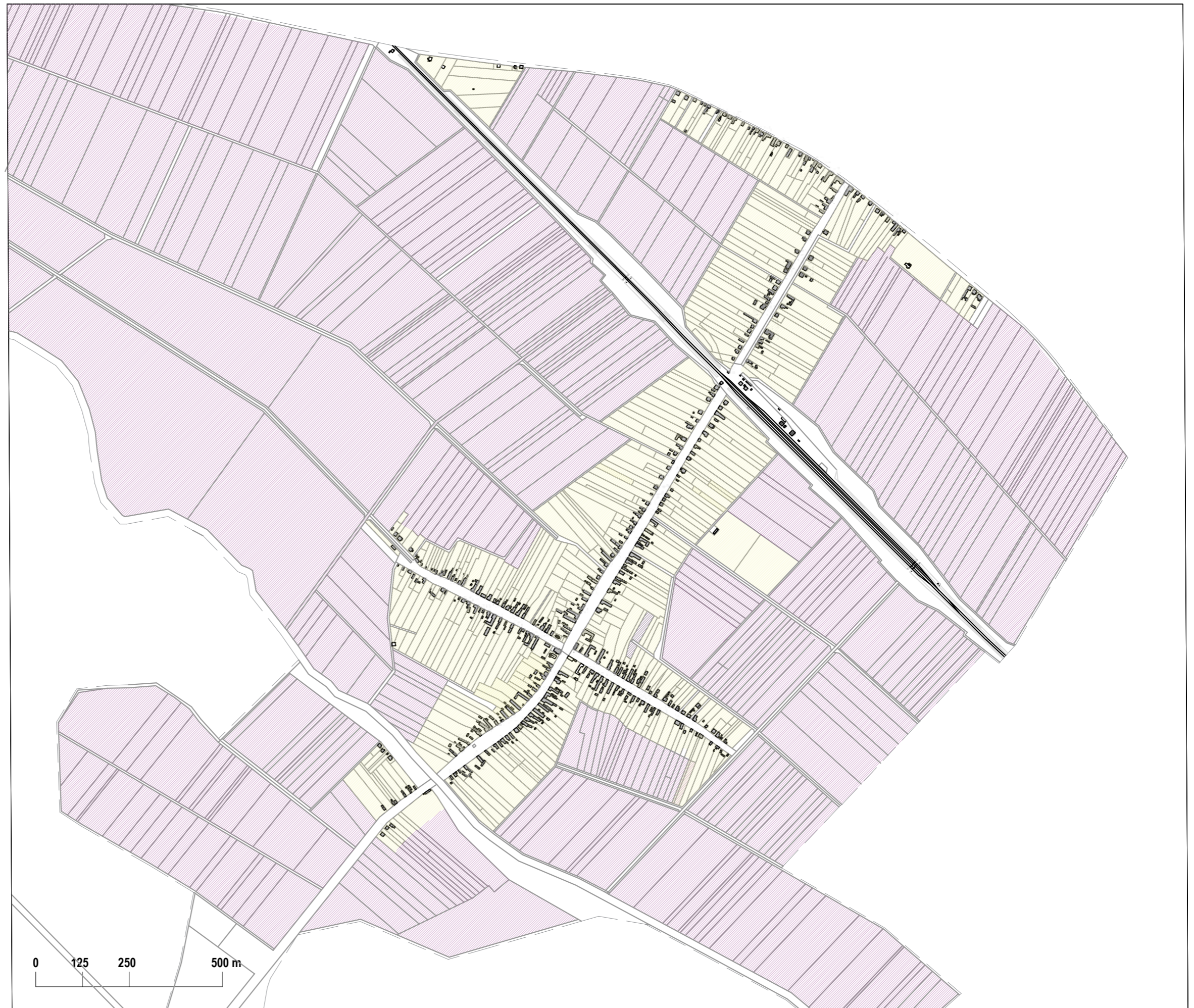
Grafički prikaz površina

■ staklenici, P= 2 716 m²
■ ostalo zemljište, P= 7 19 632 m²
■ oranice, P= 4 287 323 m²

Legenda:

- parcela OPG
- oranica
- staklenik na oranici
- livada
- pašnjak
- rasadnik
- mješani trajni nasadi
- ostalo zemljište
- granica naselja

Analiza poljoprivrednih površina

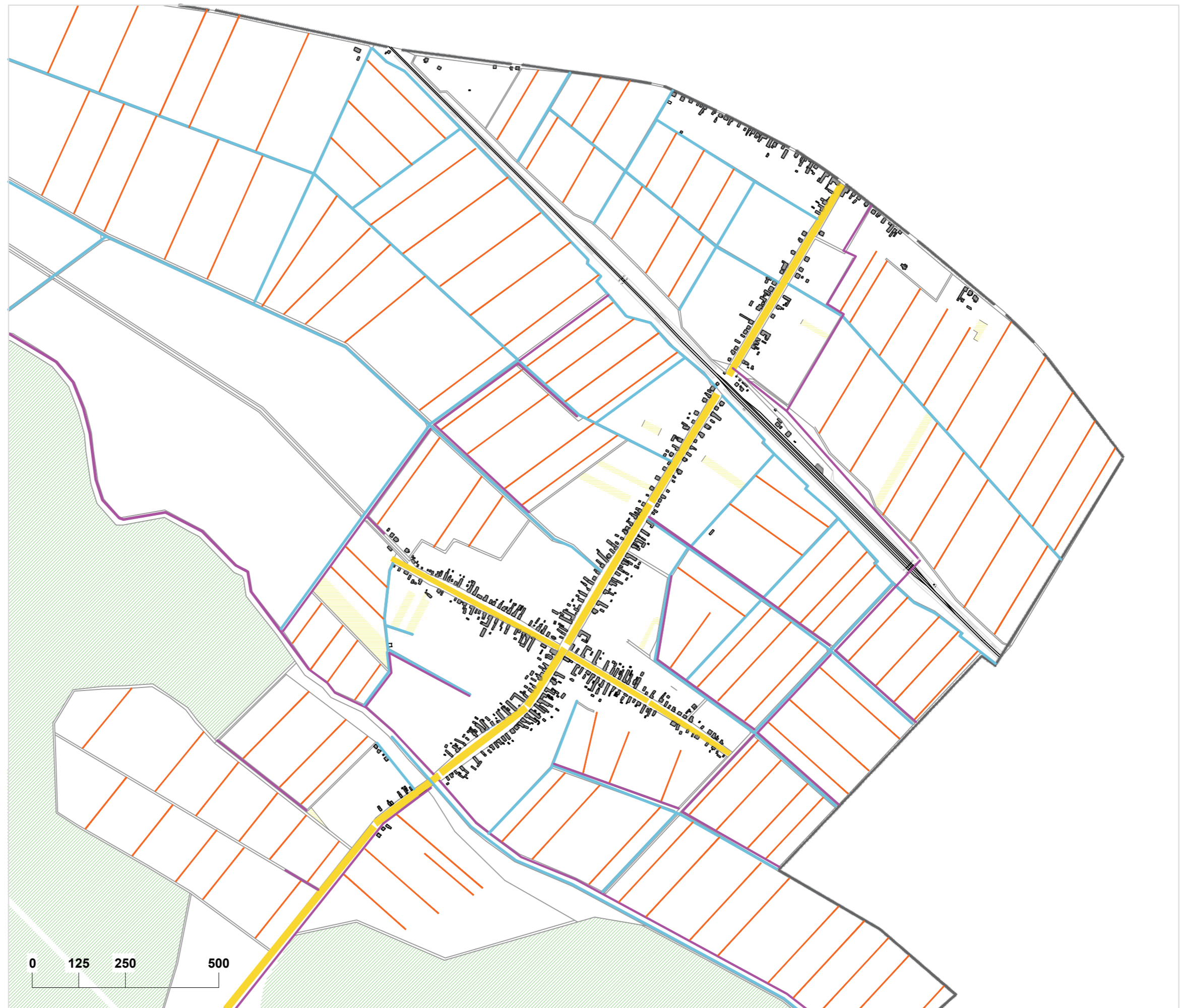
Za Nove Jankovce tipična su smeđa tla na laporima uz naznaku ispranog površinski vlažnog tla. Iako su vrlo usmjereni na uzgoj poljoprivrednih kultura, Nove Jankovce ne zahvaća crnica, najplodnije tlo Republike Hrvatske.

Kulture koje najbolje uspjevaju jesu šećerna repa i soja, dok ostale kulture knp. pšenica, zob, ječam, kukuruz, žito,... zahtijevaju puno više rada i truda u odnosu na poljoprivredne površine sjeveroistočno od Novih Jankovaca. Veći pH tla otežava uzgoj kvalitetnijih kultura, te veću količinu umjetnog gnojiva po jutru.

Zemlja nakon kiša i pljuskova zadržava vodu na površini, zbog čega je češća pojava odvodnih kanala u odnosu na poljoprivredne površine u ostalim dijelovima Slavonije i Baranje.

Sve prisutniji su i OPG-ovi za uzgoj voćki ili stakleničkih rasada.

Sjeverozapadno od naselja prostire se šuma u vlasništvu Republike Hrvatske. Novim pošumljavanjem, ona postaje jedna od glavnih karakteristika Novih Jankovaca, te predstavlja veliki potencijal.

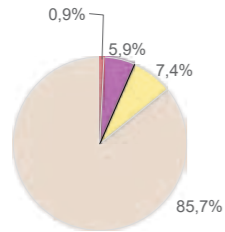

Analiza namjene i neizgrađeno građevinsko područje

Karta prikazuje analizu izgrađenog, odnosno neizgrađenog građevinskog područja. Cijelo to područje je stambene namjene. Primjećujemo da većina sela je izgrađena, svega mali broj parcela uz samu prometnicu ostao je ne izgrađen.

Najveća gradnja nalazi se u Kolodvorjskoj ulici koja se pruža u smjeru sjeveroistoka i jugozapada. Sama izgradnja u selu oblikovala se prema ulicama. Najveći broj slobodnih parcela, odnosno neizgrađenih parcela nalazi se na samome početku sela. Mali udio izgrađene površine čini javna i društvena namjena.

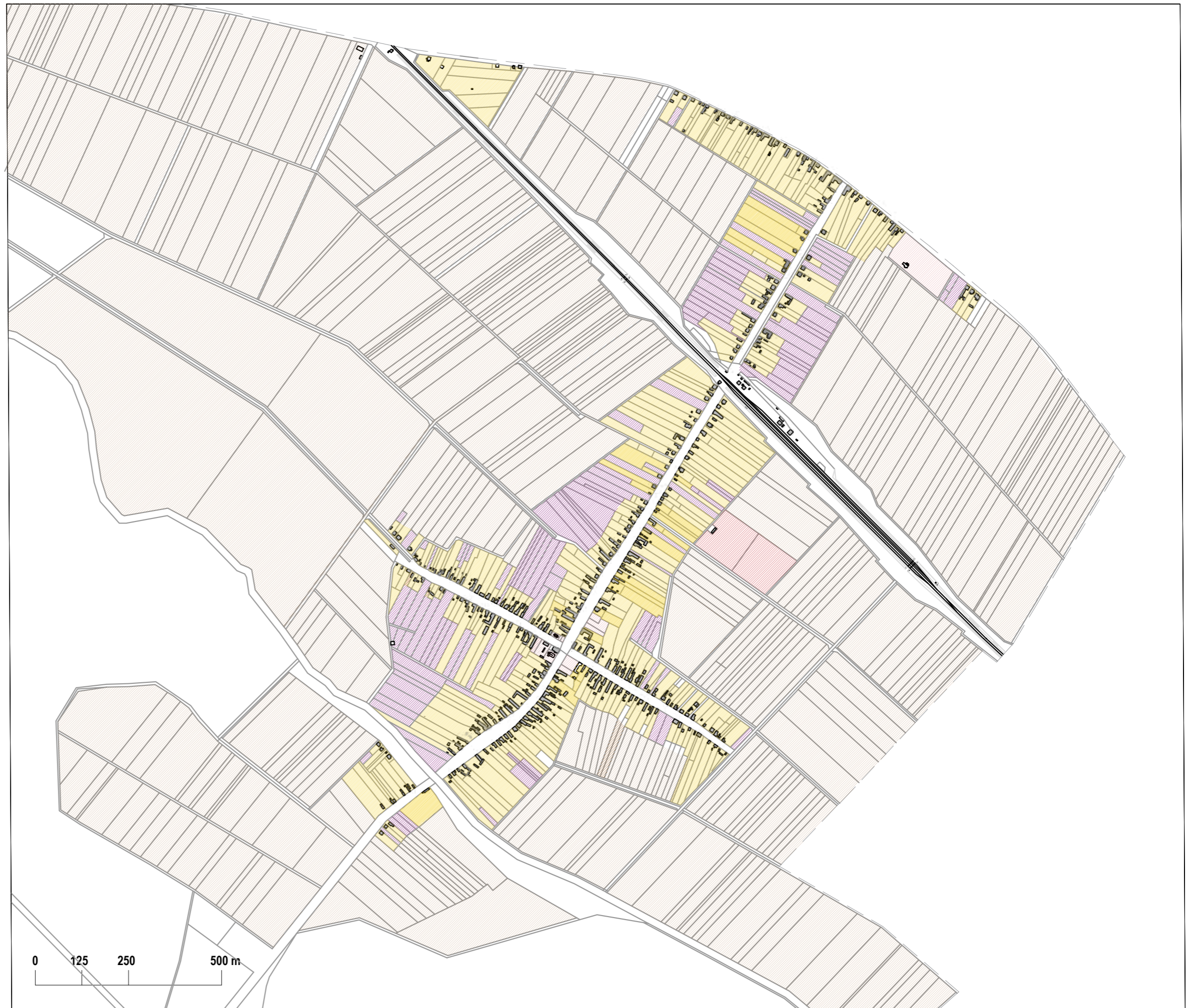
Grafički prikaz površina

- nizgrađeno zemljište, P= 299 101 m²
- stambena namjena, P= 374 899 m²
- javna i društvena namjena, P= 48 348 m²
- poljoprivredna namjena, P= 4 287 323 m²

Legenda:

- neizgrađeno zemljište
- stambena namjena
- mješovita namjena
- poslovna namjena
- proizvodna namjena
- ugostiteljsko-turistička namjena
- poljoprivredna namjena
- javna i društvena namjene
- ostale namjene
- granica naselja

Prijedlog izgradnje neizgrađenog zemljišta

Prijedlog izgradnje neizgrađenog zemljišta temelji se na proširenju postojećeg sportsko rekreacijskog dijela te iskorištavanju potencijala šume za istu namjenu.

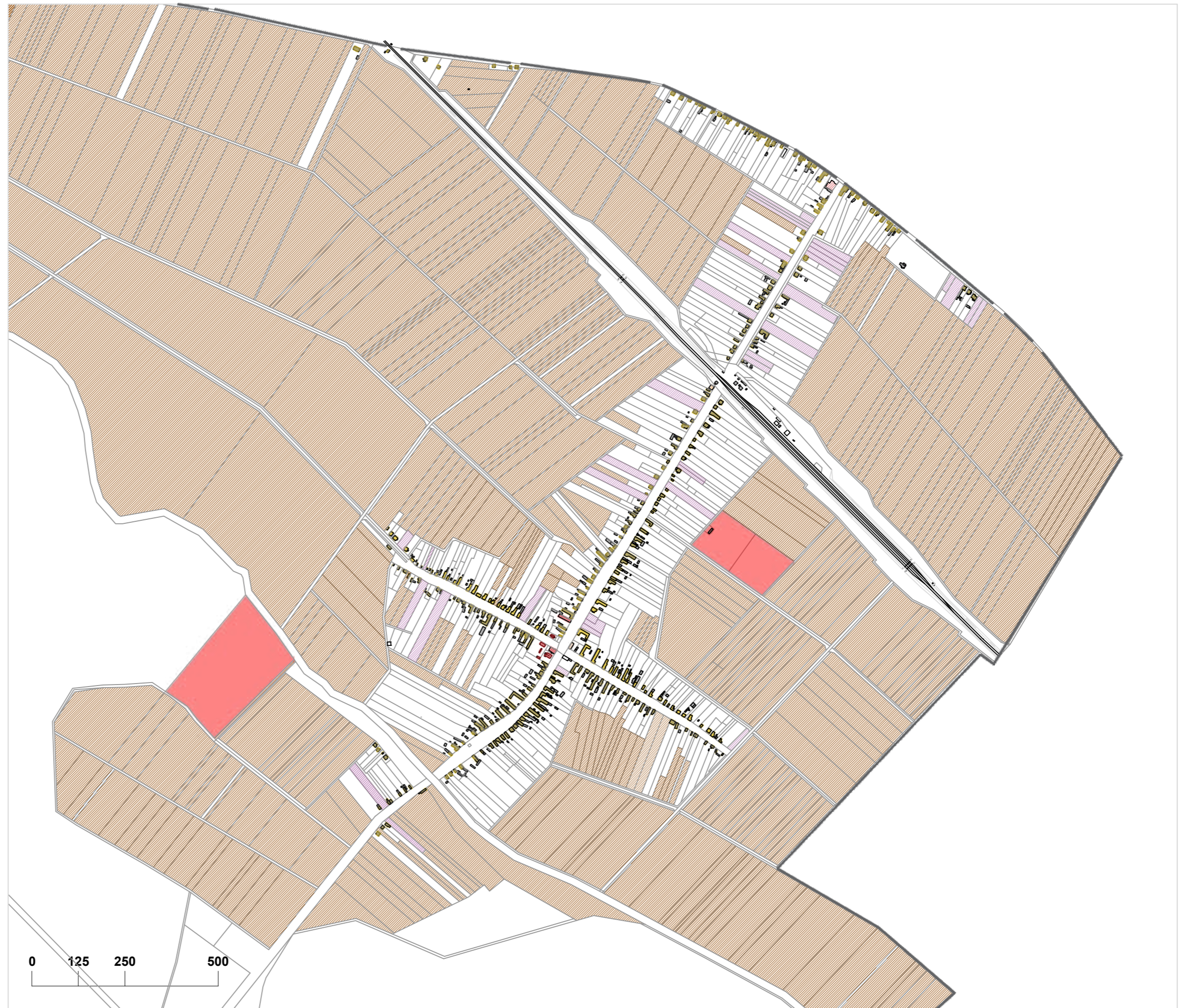
Kako ne postoji veće gospodarsko i industrijsko središte u naselju, idealna solucija bila bi dodat sadržaje za rekreaciju i slobodno vrijeme. Dodatak sportskih terena za odbojku, košarku, te dječijih igrališta uz postojeće teniske i nogometne terene povećao bi posjećenost naselja Novi Jankovci.. Mlada šuma u blizini naselja daje mogućnost izgradnje adrenalinskog parka, raznih staza za šetanje i bicikljanje, terene za paintball te kampa za djecu i mlade.

Tablica broj postojećih zgrada broj novih

	broj postojećih zgrada	broj novih zgrada	površina zemljišta postojećih zgrada	površina zemljišta novih zgrada
stambena namjena	320	/	674 000m ²	/
javna i društvena namjena	4	2	17 450m ²	80 000 m ²
gospodarska namjena	4	/	4 287 323m ²	/
ostala namjena				

Legenda:

- neizgrađeno zemljište
- stambena namjena
- poslovna namjena
- ugostiteljsko-turistička namjena
- poljoprivredna namjena
- javna i društvena namjene
- postojeće zgrade
- nove zgrade
- granica naselja

SWOT analiza

S

PREDNOSTI

- povoljan zemljopisni položaj
- visoka kvaliteta i plodna poljoprivredna područja
- mogućnost sportske rekreacije
- u naselju se nalaze područna osnovna škola i vrtić
- socijalna povezanost (vatrogasno, lovačko i kulturno umjetničko društvo)
- dobra povezanost JPP (unutar Vukovarsko-srijemske županije)
- povezanost željezničkom infrastrukturom (vlakovi)
- rimokatolička i pravoslavna crkva (multinacionalnost)
- prometna sigurnost u naselju
- postojeći voćnjaci

W

NEDOSTACI

- nedostatak prilika zapošljavanja mladih generacija
- manjak prostora za druženje mladih
- za važnije poslove stanovnici odlaze u veće gradove
- manjak obrtničkih usluga (frizerski saloni...)
- uskraćenost većih trgovačkih centara za veću opskrbu potrepština

O

PRILIKE

- turistički razvoj i razvoji lokalnih obrtnika
- unaprjeđenje postojeće cestovne infrastrukture
- dodatno unaprjeđenje sportskih udruženja
- razvoj poljoprivrednih resursa (npr. šumarstvo)
- poticaji za mlade (zadržavanja mladih u selima te osnivanje obitelji)

T

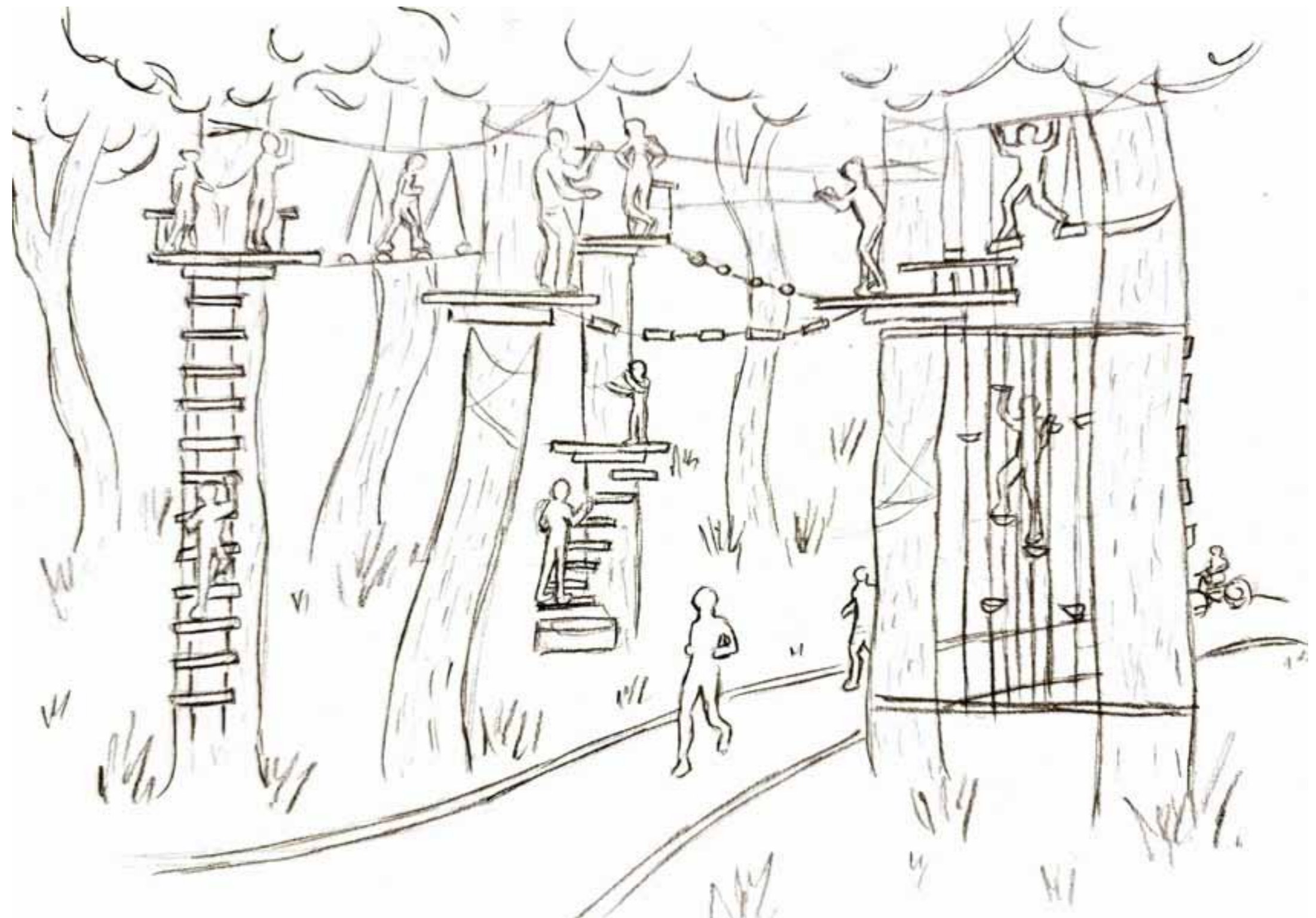
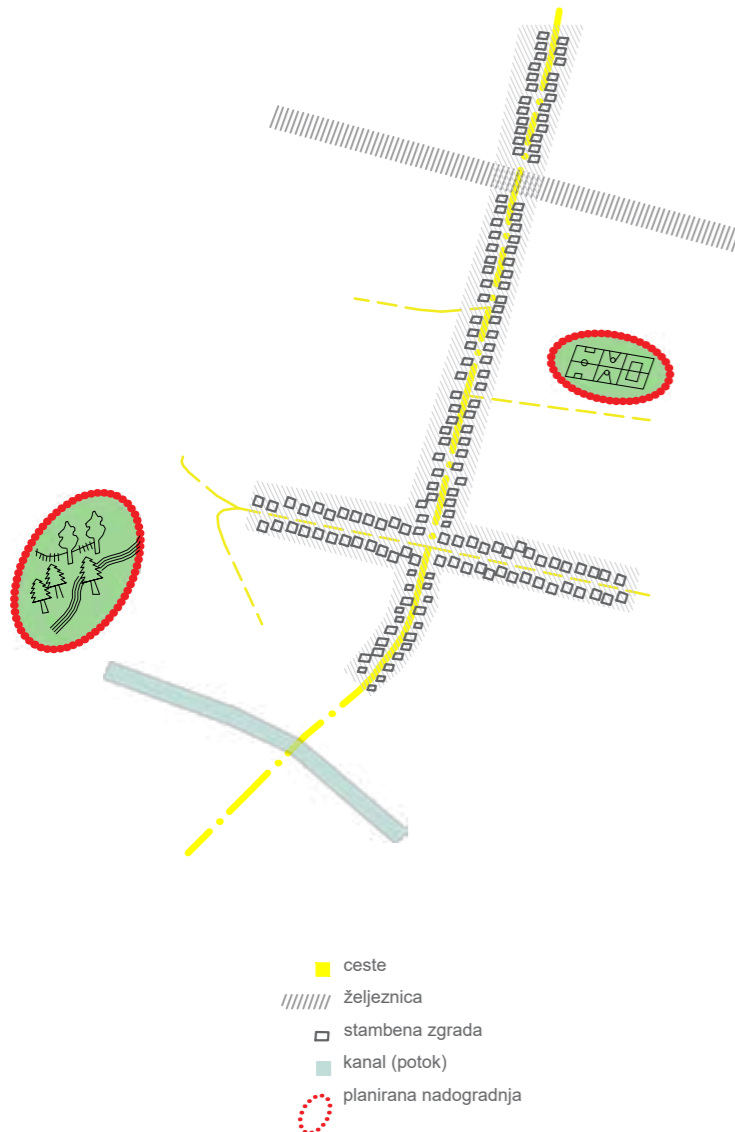
OPASNOSTI

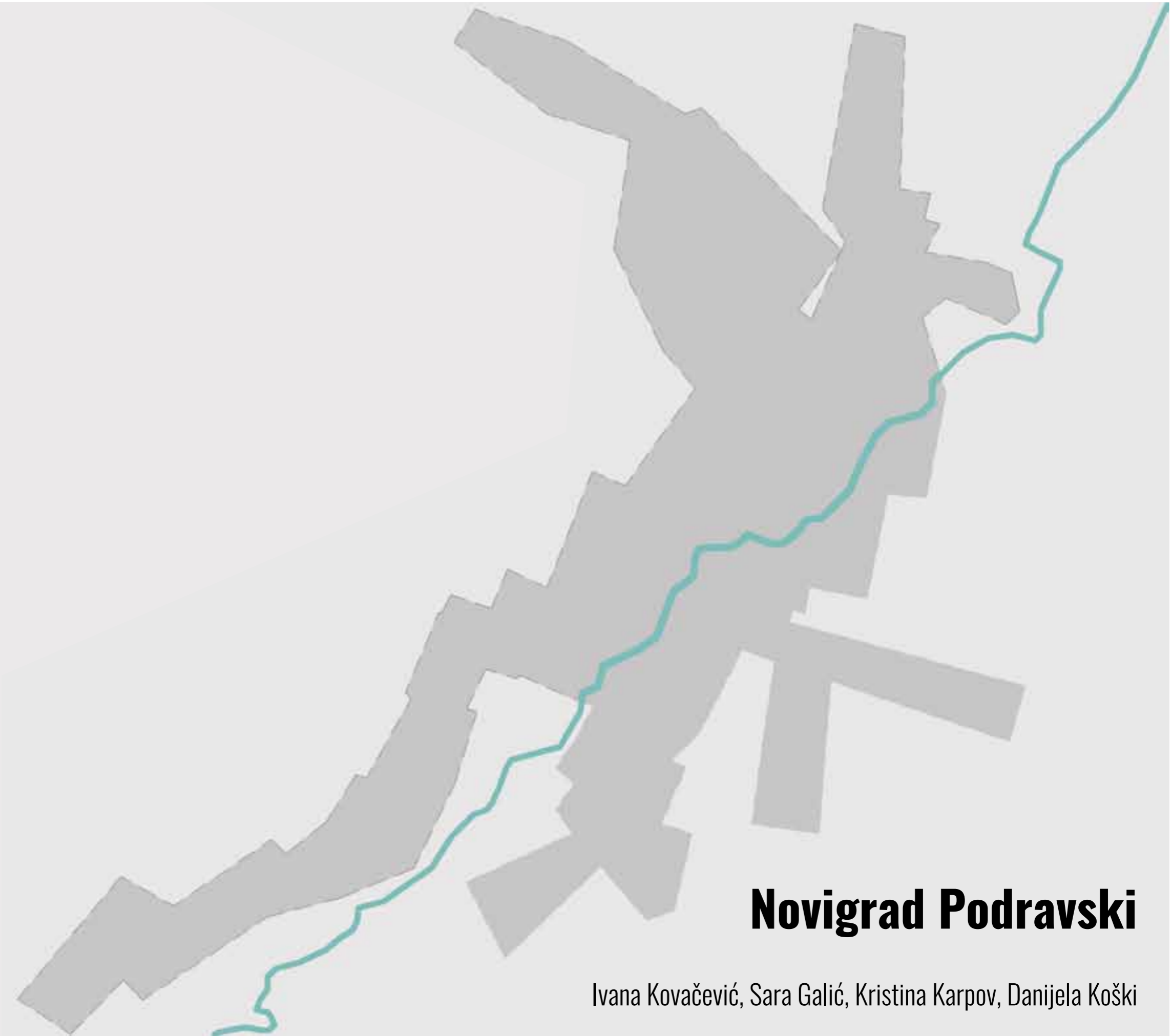
- iseljavanje mladih može dovesti do napuštanja mnogih objekata
- upitna kvaliteta građevina - loša energetska učinkovitost
- ukidanje raznih postojećih usluga sela te propadanje obrta
- propadanja domaćih poljoprivrednih proizvoda zbog širenja GMO proizvoda
- opasnosti od vremenskih nepogoda (propadanja uzgoja - većinska zarada stanovnika sela)
- recesije u RH - kobne posljedice obrtika

Koncept razvoja naselja

Poprilično je jasno da su Novi Jankovci longitudinalno naselje, što je klasična karakteristika slavonskih sela. Cestovni i željeznički promet dobro su povezali ovo ruralno područje te je to jedna od prednosti sela. Većina kuća nalazi se na glavnoj žili naselja tj. središnjoj ulici, što je automatski i prostor većinskog susretanja i druženja, no to ne mora ostati tako. Postojećem gospodarskom i industrijskom središtu, te djelomičnoj sportskoj rekreaciji, odlučili smo pridodati nadogradnju sportskih terena na središnjem dijelu sela te avanturističko-rekreacijsko područje uz šumu, zbog kojih bi se poboljšala kvaliteta života stanovnika Novih Jankovaca te bi osigurali poželjne dodatne javne površine za nesmetana i ugodna druženja. Ovakvo proširenje naselja bilo bi suptilno te ne bi utjecalo na primarnu djelatnost-poljoprivredu, na koju je dobar dio pojedinaca orijentiran. Ovakvim planiranjem ne samo da bi poboljšali kvalitetu života već i upisali ovo ruralno mjesto kao turistički atraktivnu destinaciju za obiteljska druženja u prirodi i rekreaciji, te privukli mnoge ljubitelje adrenalina.

KONCEPT ŠIRENJA
NOVIH JANKOVACA

Novigrad Podravski

Ivana Kovačević, Sara Galić, Kristina Karpov, Danijela Koški

Pojmovi

Prostorni identitet ruralnih naselja

Materijalni i nematerijalni čimbenici identiteta određuju prostornu specifičnost i prepoznatljivost, ali ih je potrebno prepoznati, valorizirati i staviti u funkciju održivog razvoja. Sve veći broj ruralnih naselja u svojim razvojnim opcijama oslanjaju se na komponentu prostornoga identiteta, koje nisu jasno prepoznate u pojedinim prostorima, iako je očuvanje i unaprjeđenje identiteta kao baštine, u skladu s europskim preporukama identitet kao baština postao je sveprisutna vrijednost pa ga je najprije potrebno prepoznati pomoću kriterija i čimbenika te njenog doprinosa vrijednosti prostoru. U globaliziranom svijetu sve se više raspravlja o očuvanju i unaprjeđenju prostornoga identiteta, kao o nečemu što je specifično i jedinstveno. Prostor Hrvatske odlikuje se različitostu i ambijentalnim bogatstvom ruralnih struktura koje predstavljaju važnu značajku identiteta te ih je potrebno očuvati i unaprijediti temeljem prepoznatih i valoriziranih čimbenika. Ruralna naselja predstavljaju jedinstvene prostore često iznimnih vrijednosti, a istovremeno predstavljaju potrošiv resurs prema kojem se treba odnositi odgovorno s naročitom pozornošću i poštovanjem.

Strategija ruralnog razvoja

S ruralnim područjima koja od 2007. obuhvaćaju više od 90% ukupnog teritorija 27 zemalja članica i 56% stanovnika, jačanje politike ruralnog razvoja dobiva na važnosti i uvrštava se među razvojne prioritete EU-a. Bitne promjene politike ruralnog razvoja koja se u razdoblju 2007. - 2013. usmjerava na tri glavna cilja: 1. povećanje konkurentnosti poljoprivrede i šumarstva, 2. poboljšanje stanja okoliša i krajolika te 3. poboljšanje kvalitete života u ruralnim područjima i podupiranje diversifikacije ruralnog gospodarstva. Države članice i regije dužne su osiguravati uravnoteženu provedbu politike ruralnog razvoja primjerenom raspodjelom sredstva između tri navedena tematska područja. Cilj je Strategije da se stvore uvjeti za razvoj zajednice u kojoj građani i organizacije civilnoga društva u sinergiji s drugim sektorima, aktivno, ravnopravno i odgovorno, u skladu s načelima održivog razvoja i djelovanja za opće dobro, sudjeluju u ostvarivanju društva blagostanja i jednakih mogućnosti za sve.

Indeks ruralnog razvoja

Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj koji se računa kao prilagođeni prosjek standardiziranih vrijednosti društveno-gospodarskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti JLP(R)S-a u određenom razdoblju. Indeks razvijenosti omogućava mjerenje stupnja razvijenosti JLP(R)S-a u Republici Hrvatskoj. Razvrstavanje odnosno kategoriziranje svih teritorijalnih jedinica prema razvijenosti temelji se na suvremenom shvaćanju regionalne politike koja, premda koncentrirana na najmanje razvijena područja, potiče razvoj cjelokupnog državnog teritorija. Za izračun indeksa razvijenosti koriste se slijedeći pokazatelji: prosječni dohodak po stanovniku, prosječni izvorni prihodi po stanovniku, prosječna stopa nezaposlenosti, opće kretanje stanovništva, stupanj obrazovanosti stanovništva i indeks starenja.

Pametna sela:

„Pametna sela“ su zajednice u ruralnim područjima koje koriste inovativna rješenja za poboljšanje svoje otpornosti, nadograđujući se na lokalne snage i mogućnosti. Oslanjaju se na participativni pristup u razvoju i provedbi svoje strategije za poboljšanje ekonomskih, socijalnih i/ili okolišnih uvjeta, posebno mobiliziranjem rješenja koja nude digitalne tehnologije. „Pametna sela“ imaju koristi od suradnje i povezivanja s drugim zajednicama i akterima u ruralnim i urbanim područjima. Pokretanje i primjena strategija „Pametna sela“ može se temeljiti na postojećim inicijativama i može se financirati iz različitih javnih i privatnih izvora.

https://www.ftm.uniri.hr/images/kongres/ruralni_turizam/4/znanstveni/Kranjcevic_Markovic_Vukadin_Bilusic_Dumbovic.pdf
<https://udruga.gov.hr/UserDocsImages/UserFiles/File/STRATEGIJA%202012-2016.pdf>
<https://hmr.hr/strategija-ruralnog-razvoja-m-2009-2013/>
<https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/regionalni-razvoj/index-razvijenost/112>
<http://www.obz.hr/index.php/pametna-sela>

Opis naselja Novigrad Podravski

Novigrad Podravski je hrvatsko naselje pod obroncima Bilogore, smješten na Podravskoj magistrali, 17 km jugoistočno od Koprivnice. Nalazi se u Koprivničko-križevačkoj županiji. Od prve polovice 18. stoljeća Novigrad Podravski je središte vojnokrajiške satnije, a općina Novigrad Podravski osnovana je 1871. godine. Površina općine Novigrad Podravski je 64,62 kilometra kvadratna. U sastavu općine nalaze se sljedeća naselja: Borovljani, Delovi, Javorovac, Novigrad Podravski, Plavšinci, Srdinac i Vlaislav. Većina naselja se nalazi ispod 200 metara nadmorske visine, a sam Novigrad Podravski je pozicioniran na području nadmorske visine 142 metra. Općina Novigrad Podravski ima vrlo dobru prometnu povezanost, kroz središte Općine prolazi državna cesta D2 na relaciji Varaždin-Koprivnica-Virovitica-Osijek te je također i spoj prema državnoj cesti D41 koja vodi prema Bjelovaru. Novigrad Podravski kao naselje ima osobito vrijedno obradivo tlo, a unutar područja općine se nalaze šume i šumska zemljišta.

Općina Novigrad Podravski broji 2862 stanovnika koji se pretežno bave poljoprivredom, a istoimeno naselje broji 1914 stanovnika po mjerenjima 2011. godine. Muškaraca je 910 dok je žena nešto više, 1004. Najveći pad aktivnog stanovništva u primarnom gospodarskom sektoru u međupopisnom razdoblju 1991.-2001. godina bilježi prostor koji najviše gravitira Koprivnici, a to je i općina Novigrad Podravski (-73,9%), koja sada ima manji udio aktivnog stanovništva u primarnom sektoru (17,7%) prije svega zahvaljujući jakom gospodarskom utjecaju Grada Koprivnice. Udio zaposlenih u tercijarnom sektoru je 40%.

Selo je uglavnom ravničarsko, te je razvedeno prateći glavne ulice unutar naselja: Koprivničku, Gajevu, Virovsku te Blaža Mađera. Kroz selo prolazi željeznička pruga te se zaustavlja u naselju. Osim željezničke stanice u naselju postoji i autobusna stanica. Poljoprivreda Štefanec, obrt za poljoprivredu i usluge nalazi se u selu. Novigrad podravski također ima groblje, Dječji vrtić „Fijolica“, Osnovnu školu „Prof. Blaž Mađer“ te vlastitu župu „Rastanak svetih apostola“. U selu se nalazi pekarnica, benzinska postaja „Ina“, prostor Hrvatske Pošte, ljekarna te posjeduju kafiće, nekoliko samoposluga, te nekoliko privatnih obrta od kojih je jedan „RWA - Prodavaonica poljoprivrednih proizvoda“.

Na prostoru današnjega mjesta pronađeni su arheološki nalazi iz prapovijesti (kultura polja sa žarama) i antike. U srednjem vijeku ondje se nalazilo naselje Komarnica, koje se prvi put spominje 1201. Ono je bilo središte Komarničkog arhidakonata i Komarničke županije, koja je sredinom XIV. st. uključena u sastav Križevačke županije. Naselje je uništeno za osmanskih prodora, a potkraj XVI. st. ondje je sagrađena protuosmanska utvrda. Početkom XVII. st. obnovljeno naselje nazvano je Novigrad, a 1654. obnovljena je župa s crkvom sv. Klare.

<https://www.novigrad-podravski.hr/>
https://hr.wikipedia.org/wiki/Novigrad_Podravski
<https://www.putovnica.net/vrijeme/vremenska-prognoza/mjesto/novigrad-podravski-hr-vremenska-prognoza-10-dana>
<https://mapire.eu/en/map/secondsurvey-croatia/?layers=9&box=1880875.6522531358%2C5789840.259048131%2C1892943.1480936578%2C5795573.036169519>

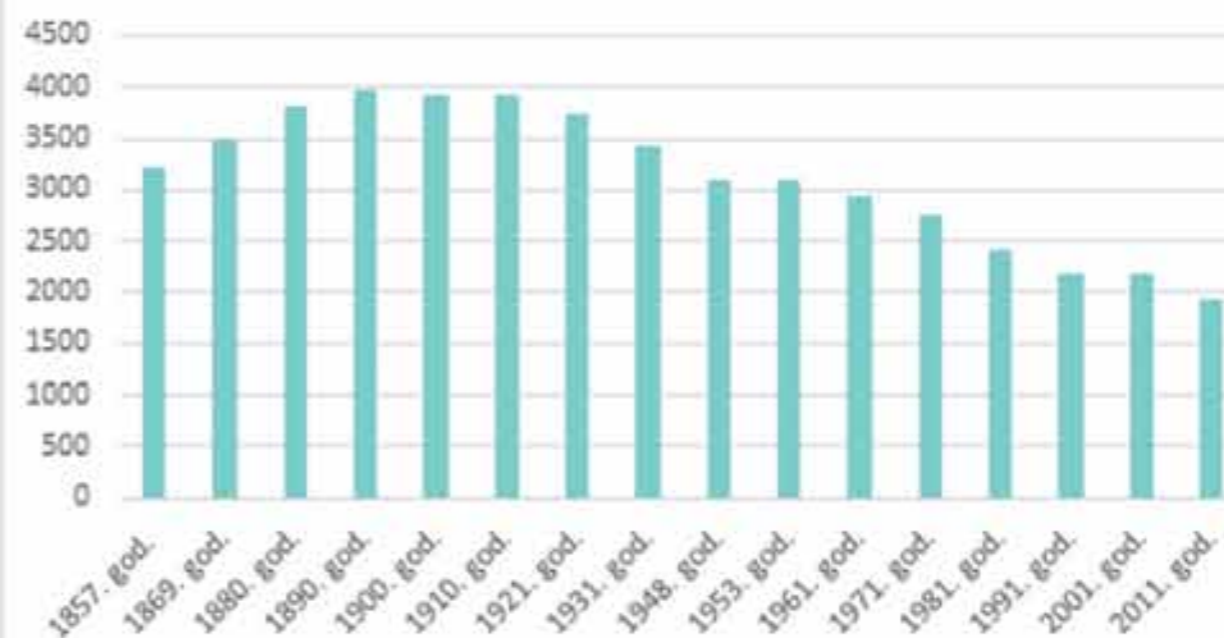
Demografija

U naselju 2011. godine stanuje 1914 stanovnika od čega je 910 muškaraca i 1004 žene.

2011. godine prosječna starost stanovništva naselja je bila 43,5 godine, s time da je ženina prosječna dob (46 godina) bila veća nego od muškaraca (40,7 godina). Najveći udio stanovništva je u srednjoj životnoj dobi od 15 do 64 godine, a to čini 66% ukupnog stanovništva.

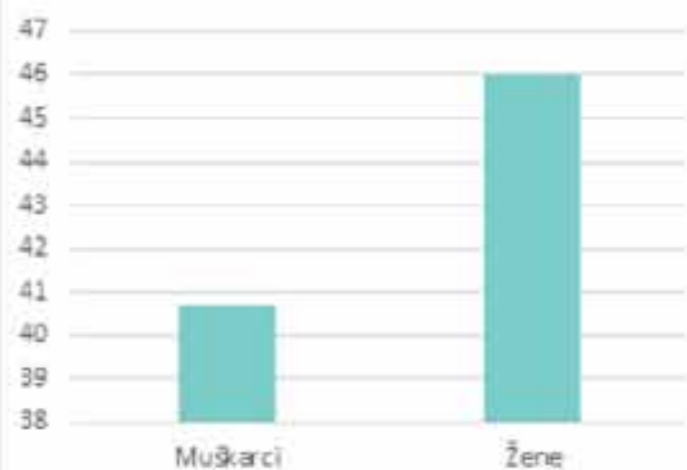
Od godine 1871. kada je općina te istoimeno naselje Novigrad podravski nastalo do 1910. godine stanovništvo je bujalo te brojilo oko 3900 ljudi, a od 1910. pa sve do danas stanovništvo iz godine u godinu opada do današnjeg broja od 1914 ljudi.

Broj stanovnika od 1857. do 2011. godine

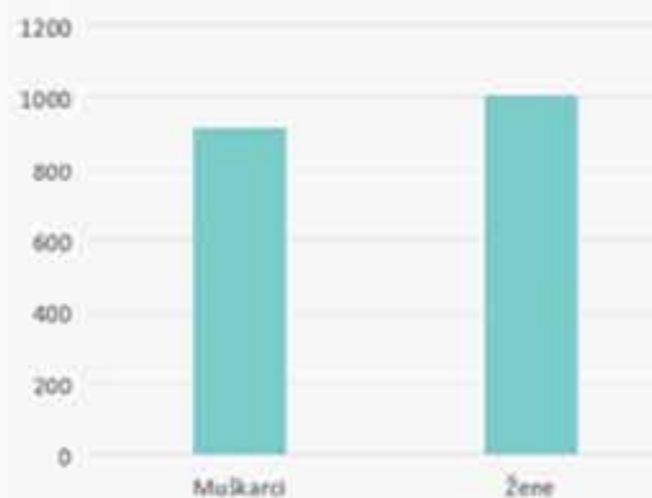

https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/htm/h01_01_01/h01_01_01_zup06_2925.htm/
<https://hr.cak.srce.hr/file/128118>

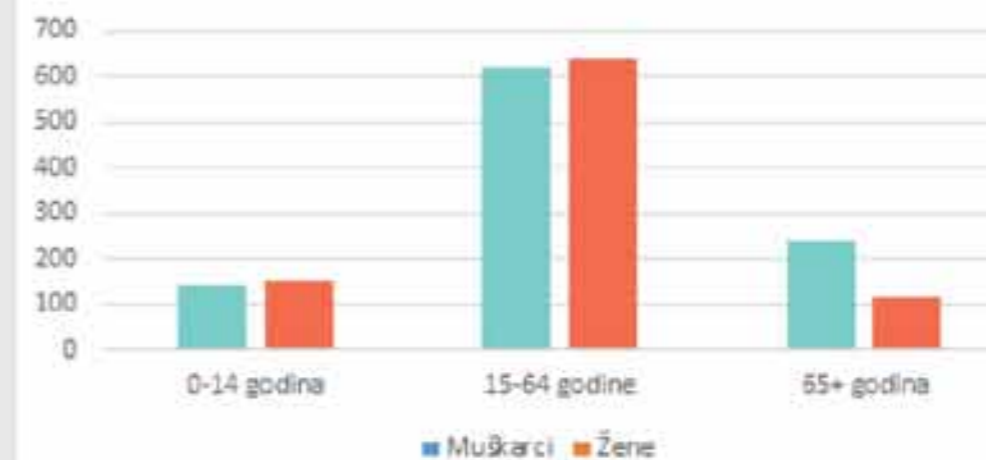
Prosječna starost (godina)

Odnos muškaraca i žena

Stanovništvo po starosnim skupinama

Prometna infrastruktura

Novigrad Podravski ima vrlo dobru prometnu povezanost. Kroz središte općine te kroz samo središte naselja Novigrad Podravski prolazi državna cesta D2 na relaciji Varaždin-Koprivnica-Virovitica-Osijek. Glavna cesta naselja ima spoj prema državnoj cesti D41 koja vodi prema Bjelovaru. Kroz selo prolazi željeznička pruga te se zaustavlja u naselju. Za Zagreb i Koprivnicu vozi 4 do 5 puta radnim danima, dok npr za Osijek prometuje jednom dnevno.

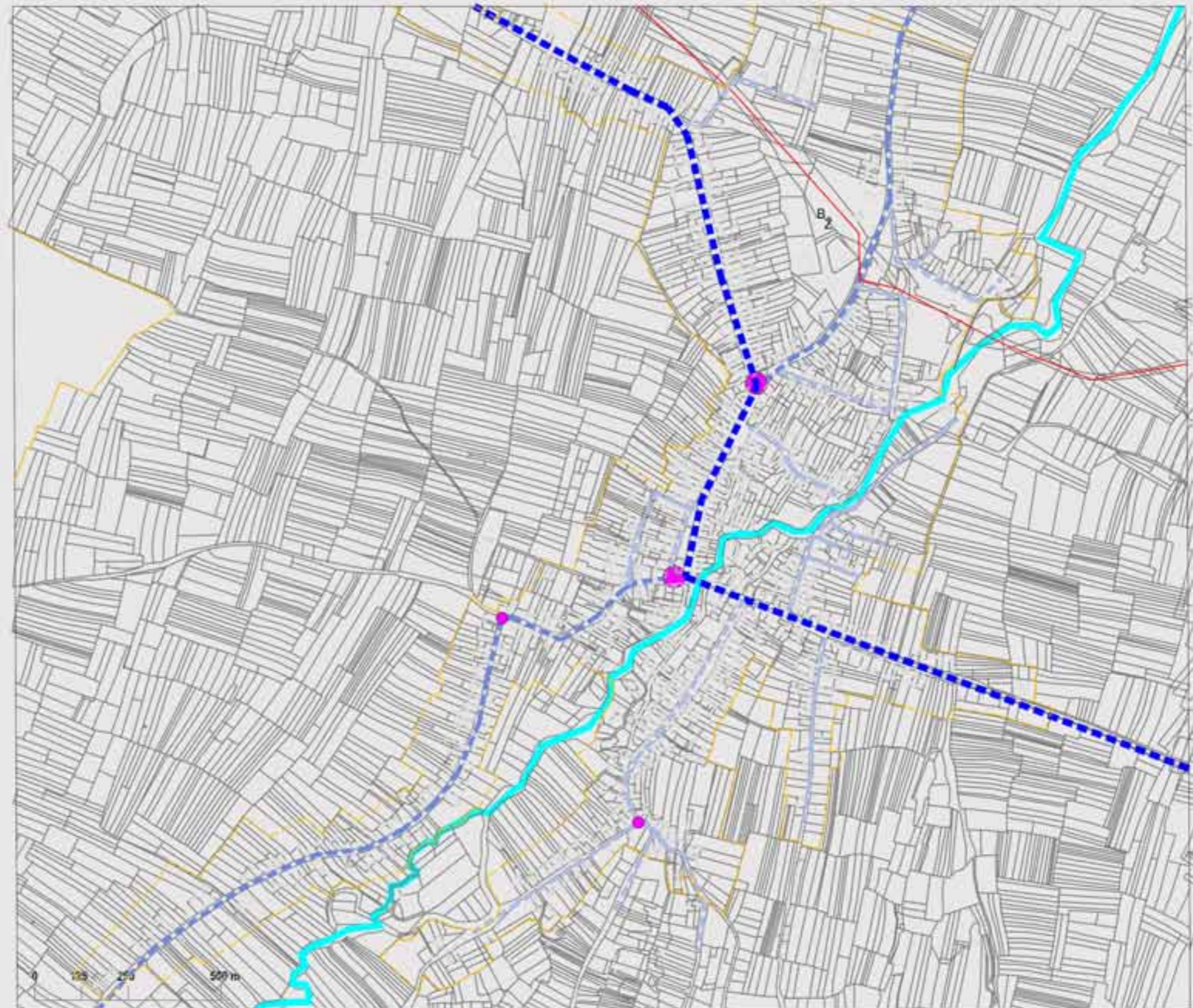
Osim željezničke stanice u naselju postoji i autobusna stanica. Destovnim prometom naselje Novigrad Podravski je povezan sa svim selima unutar te je ujedno i centar svih naselja u općini, no autobus ne vodi do svih sela kao na primjer do Srdinca koji je 2011. godine brojio samo 18 stanovnika.

Novigrad Podravski je udaljen od Koprivnice 16 kilometara, Đurđevca 11 kilometara, od Križevaca 42 kilometra, a od Zagreba 99 kilometara što znači da je i udaljenost do najbliže zračne luke također 99 kilometara. Udaljenost do najbliže autoceste jest 52 kilometra te do najbliže pomorske luke 258 kilometara.

<http://www.novigrad-podravski.hr/images/vecnicki/najveca.jpg>

Legenda:

- B autobusna postaja
- Z željeznička postaja
- križanje
- željeznička pruga
- pješački put (neuređeni)
- lokalna cesta
- regionalna cesta
- državna cesta
- vodotok
- zgrade
- granica građevinskog područja
- granica naselja

<https://www.google.hr/maps/place/Novigrad+Podravski/@46.0790005,16.9427444,13.5z/data=!4m5!3m4!1s0x47662c4616c606d71:0x47aac4c25daa88178m2!3d46.0759063!4d16.9408619!1m!1s>

Namjena - prikaz izgradnje

Na karti su bojama istaknute namjene izgradnje Novigrada Podravskog. Većina izgrađenih objekata stambene je namjene, odnosno mješovite, s obzirom na to da veliki broj kuća na svojoj parceli sadrži nekakav izgrađeni gospodarski dodatak.

Od proizvodne gospodarske namjene, na samom sjevernom rubu naselja nalazi se *RWA Hrvatska d.o.o* a po cijelom naselju nekoliko DPG-ova. Južnije je željeznička stanica *Novigrad Podravski*, vrtić i osnovna škola *Prof. Blaž Mader*.

U centru naselja smještena je katolička crkva, dok se kapela svete Klare nalazi na groblju, zapadno od naselja.

U Novigradu Posavskom nalazi se nekoliko trgovina, dvije pekare, ljekarna, kafić *Stop*, pivnica, pošta, humanitarno plesna udruga *Rewind Jam* i benzinska *ina*.

Nedostaju igrališta i ostali sadržaji za djecu.

<http://www.novigrad-podravski.hr/index.php/vistanovec/djeca-vrtic-lykola2>
<http://www.novigrad-podravski.hr/index.php/vistanovec/osnovna-skola-prof-blaz-mader2>
<http://www.novigrad-podravski.hr/index.php/vistanovec/zupa-rastanak-sveth-apostola>

Legenda:

DPG	DPG		parcela DPG
OS	osnovna škola		stambena namjena
V	vrtić		proizvodna namjena
T	trgovina		proizvodna namjena
G	grobje		ugostiteljsko-kulturna namjena
+	crkva (stariji) - crkva		podopremna namjena
R	agencija ugostiteljske namjene		javna i službena namjena
	granica naselja		ostale namjene
			izgradnja

Namjena - način korištenja poljoprivrednih površina

Karta prikazuje namjenu poljoprivrednih površina Novigrada Podravskog. Pretežno se koriste kao oranice, od kojih samo jedna sadrži staklenik. Također je jedna parcela pašnjak, nekoliko vinograda nalazi se južno, a rasadnika nedostaje, kao i mješovitih trajnih nasada.

Dvadesetak livada ravnomjerno je raspoređeno po naselju, a ostatak parcela je nedefiniran, pa pripada 'ostalim namjenama'.

<http://www.novigrad-podravski.hr/index.php/>
općina-novigrad-podravski.hr/sazni-dokumentaciju-prostorne-plan/
<http://preglednik.ankod.hr/>

Legenda:

- parcela OPG
- oranica
- staklenik na oranici
- livada
- pašnjak
- vinograd
- ostalo zemljište
- granica naselja

Analiza poljoprivrednih površina

Novigrad Podravski ima vrlo bogatu poljoprivrednu površinu. Većinom sadrži oranice, a tu među njima se nalaze i vinogradi i voćnjaci.

Šuma se nalazi na južnom djelu rubnog područja naselja, dok ostalo raslinje i visoko zelenilo disperzivno te većinom uz vodotok.

Vodotok prati oblik sela, te se proteže od sjeveroistoka do jugozapada, prolazi kroz sami centar sela te presjeca promet. Taj isti vodotok odaje poseban karakter selu, utječe estetski i značajno za kulturnu baštinu.

Kroz središte općine te kroz samo središte naselja Novigrad Podravski prolazi državna cesta D2 na relaciji Varaždin-Koprivnica-Virovitica-Osijek. Glavna cesta naselja ima spoj prema državnoj cesti D41 koja vodi prema Bjelovaru. Kroz selo prolazi željeznička pruga te se zaustavlja u naselju. Za Zagreb i Koprivnicu vozi 4 do 5 puta radnim danima, dok npr za Osijek prometuje jednom dnevno.

<http://www.novigrad-podravski.hr/index.php/>
opcina-novigrad-podravski.vazvi-dokumenti/prostorni-plan
<http://preglednik.aikod.hr/>

Legenda:

- orijentacija poljoprivrednih parcela
- granice putovi
- vodotok
- kanal
- voćnjaci i vinogradi
- šuma
- ceste
- zgrade
- granica naselja

Analiza namjene i neizgrađeno građevinsko područje

Novigrad Podravski vrlo je rasprostranjeno selo i dosta izgrađeno naspram ostalih sela u općini. Iako je izgrađenost u dosta velikom postotku naspram drugih, nalazi se dosta i neizgrađenog zemljišta. Većinom su to parcele između već postojećih kuća ili zemljišta na rubu nasele koje su posljedica širenja sela.

U Novigradu Podravskom postoji više OPG-ova u privatizaciji, te Osnovna škola, Dječji vrtić i crkva.

<http://www.novigrad-podravski.hr/index.php/>
opcina-novigrad-podravski.vazni-dokumenti/prostorni-plan/
<http://preglednik.ukod.hr/>

Legenda:

- neizgrađeno zemljište
- stambena namjena
- poslovna namjena
- proizvodna namjena
- ugostiteljsko-turistička namjena
- poljoprivredna namjena
- javna i društvena namjena
- ostale namjene
- granica nasele

SWOT analiza

PODRUČJE		
PRIRODNE OSOBITOSTI	PREDNOSTI - JAKE STRANE <ul style="list-style-type: none"> - klima - visoka biološka raznolikost eko sustava - izvori vode - raspoložive sirovine - osobito vrijedno obradivo tlo - bogato šumama i šumskim zemljištima - ravničarsko područje - arheološki značaj 	SLABOSTI - SLABE STRANE <ul style="list-style-type: none"> - nedovoljno korištenje prirodnih resursa - slaba uređenost i održavanje okoliša
	MOGUĆNOSTI <ul style="list-style-type: none"> - prisustvo alternativnih izvora energije (vjetar, voda) - potencijali za poljoprivrednu proizvodnju 	OPASNOSTI / PRIJETNJE <ul style="list-style-type: none"> - zagađivanje okoliša - klimatske promjene (globalno zatopljenje)

PODRUČJE		
GOSPODARSTVO	PREDNOSTI - JAKE STRANE <ul style="list-style-type: none"> - dobar geoprometni položaj na nacionalnoj razini - tradicija bavljenja poljoprivredom, obradom drveta, lovom i šumarstvom - dobra socijalna (obrazovna, zdravstvena) infrastruktura - veliki broj obrta u odnosu na broj stanovnika - šume kao gospodarski resurs - prometni koridori / prometna infrastruktura - jaki gospodarski utjecaj Grada Koprivnice 	SLABOSTI - SLABE STRANE <ul style="list-style-type: none"> - nedostatak radnih mjesta - nedovoljna aktivnost obrta - nedostatak poduzetničkog duha - nedovoljno iskorišteni resursi (prirodni i gospodarski) - pretjerana apartmanizacija pojedinih mjesta - nedovoljna iskoristivost poticajnih mjera (fondova, natječaja i sl.) - neravnomjerno raspoređena prometna infrastruktura - slaba informatička pismenost - veći broj zapuštenih kuća
	MOGUĆNOSTI <ul style="list-style-type: none"> - odgovarajuća prostorna dokumentacija (poslovne zone, etno sela, turističke zone) - potencijali za razvijanje turizma - mogućnost korištenja fondova (EU, državnih i regionalnih poticaja) - interes stranih investitora za ulaganje u gospodarstvo - poticajna politika RH - "Pametna sela" - decentralizacija 	OPASNOSTI / PRIJETNJE <ul style="list-style-type: none"> - niska cijena konkurentskih proizvoda - centralizirano šumarstvo u RH i hrvatskih šuma - prevelika administrativna rascjepkanost

<https://zag-borisa.hr/ag/ynkgm/dokumenti/LAG-DWOT-Zapovni-Radionica2020stran%20kuzma.pdf>

PODRUČJE		
STANOVNIŠTVO	PREDNOSTI - JAKE STRANE <ul style="list-style-type: none"> - gostoljubivi i miroljubivi žitelji - raznolikost kulture (jezik, običaji) na relativno malom području - dobri međuetnički odnosi - mladi i obrazovani ljudi 	SLABOSTI - SLABE STRANE <ul style="list-style-type: none"> - depopulacija - iseljavanje - visoka stopa mortaliteta - niska stopa nataliteta - pasivnost građana - visoka starosna dob - inertnost stanovništva - siromašnija općina - potiška razjedinjenost
	MOGUĆNOSTI <ul style="list-style-type: none"> - povezivanje s drugim područjima unutar EU koja imaju slične probleme te učenje iz njihovih primjera 	OPASNOSTI / PRIJETNJE <ul style="list-style-type: none"> - gubitak identiteta

Koncept razvoja naselja

Uključivanje identiteta u razvoj zajednice, a time i prostornog identiteta, danas je sve izraženiji trend u ekonomski razvijenim zemljama i snažno je povezan sa simultanom pojavom održivog razvoja. Identitet kao baština postao je sveprisutna vrijednost.

Temeljem analize različitih vrsta čimbenika koji su utjecali na formiranje prostornog identiteta (prostorno-arhitektonski, gospodarski, gospodarsko-poljoprivredni, kulturni, turistički i dr.) odredit će se kriteriji i smjernice za usmjeravanje očuvanja i unaprjeđenja prostornog identiteta ruralnih naselja kao što je Novigrad Podravski.

Obnova sela i temeljnih usluga u ruralnim područjima zahtijeva ažuriranje razvojnih planova, ulaganje u poboljšanje svih vrsta infrastrukture kao i u razvoj usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te planiranje prostora za rekreacijsko korištenje i turističku infrastrukturu tipološki usklađenu s krajobraznim obilježjima.

Za vrednovanje prostornog identiteta u budućnosti posebno su važni neki od projekata iz skupine unaprjeđenja vrsnoće građenja i oblikovanja prostora, kao što su:

- Reguliranje kriterija vrsnoće građenja, unaprjeđenje sustava ocjenjivanja arhitektonske uspješnosti svih zahvata u prostoru koje provode kompetentne struke;

- Unaprjeđenje postojećeg građevinskog fonda;

- Razvoj modela za urbanu sanaciju područja nezakonite gradnje;

- Razvijanje sustava praćenja kvalitete građenja (izrada novih prostornih standarda za planiranje i projektiranje te standarda kvalitete građenja i opremanja, kontrola procesa građenja i dr.);

- Razvijanje sustava prepoznavanja vrsnoće prostornih planova provedbene razine i prijenosa znanja i Razvijanje platforme za kulturu građenja.

Predlažemo obnovu važnijih objekata u mjestu kao što su obnova željezničkog kolodvora, zgrade općine, te dodavanje novih ulica.

Također, uređenje ruba naselja - stvaranje prostora za rekreacijsko korištenje (tereni za tenis, bazeni, adrenalin park, paintball poligoni, hipodrom...itd)

- promoviranje učinkovitosti resursa - šume (na ravničarskom području moguće postavljanje obnovljivih izvora energije - npr vjetrenjače.)

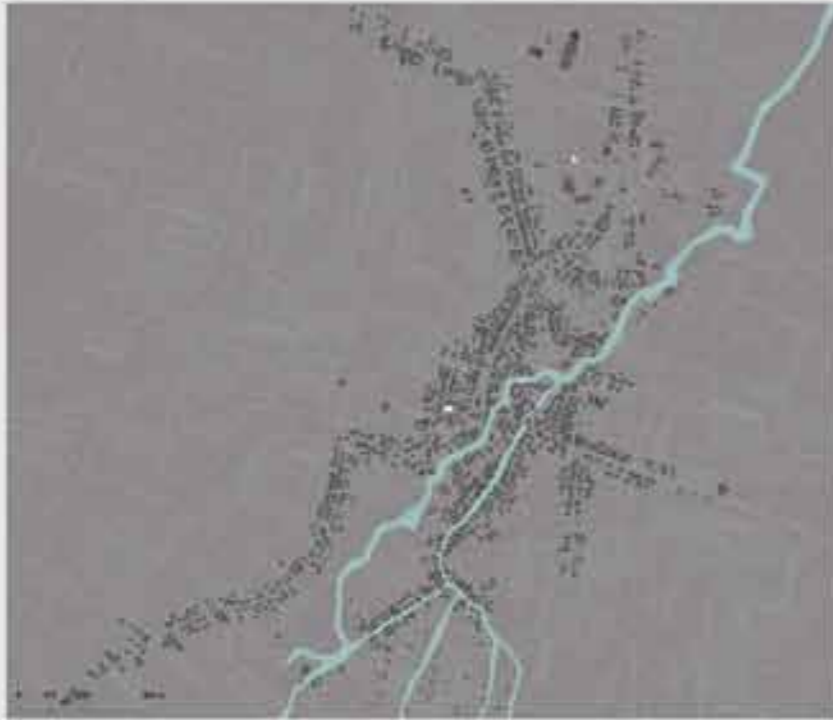
Kulturna baština, kao neobnovljivi resurs koji je jedinstven, nenadoknadiv i nezamjenjiv, trenutačno se suočava s velikim izazovima povezanim s kulturnim, okolišnim, društvenim, gospodarskim i tehnološkim preobrazbama koje utječu na sve aspekte suvremenog života, te je stoga neophodno usredotočiti se na promoviranje učinkovitosti resursa i pomak prema gospodarstvu s niskom razinom ugljika u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru, što će, posljedično, pozitivno utjecati na društvenu uključenost, suzbijanje siromaštva i gospodarski razvoj ruralnih područja.

Legenda:

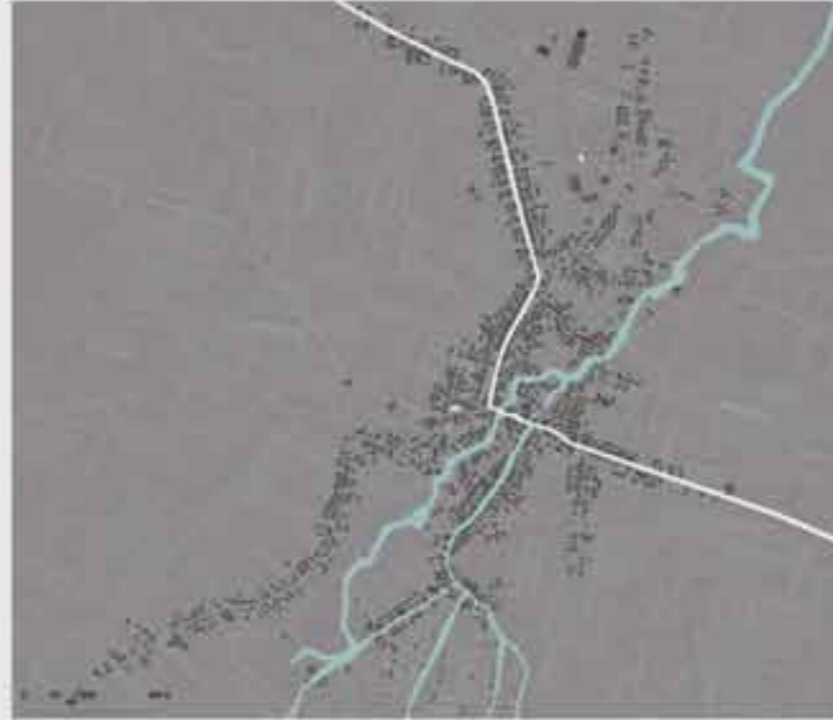
- postojeća glavna prometnica - DD
- preusmjerenje prometa van naselja
- rekreacijski centar

Faze buduće izgradnje

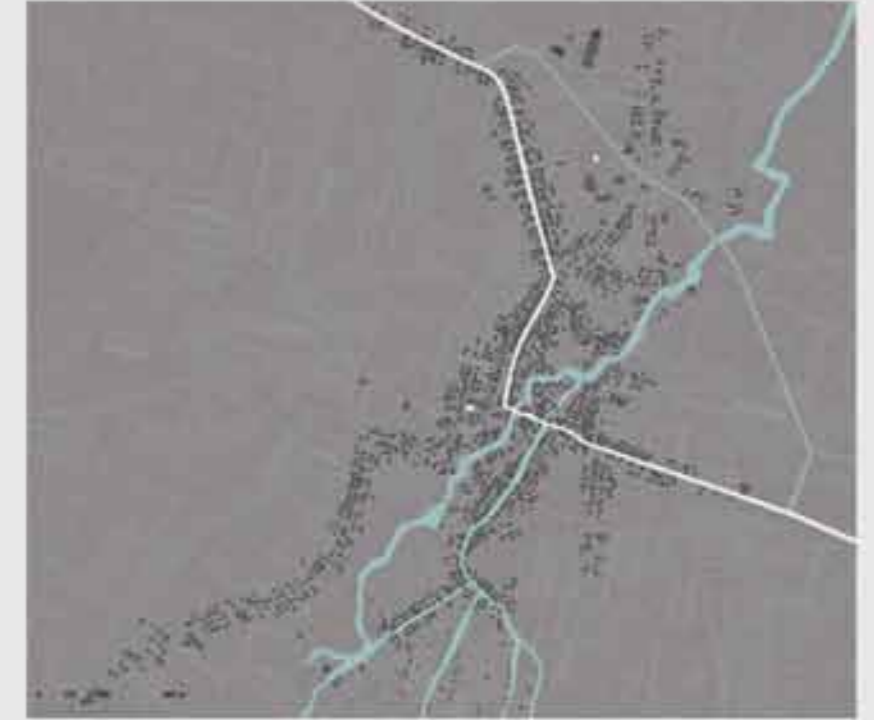
1. Situacija

2. Glavna prometnica D2

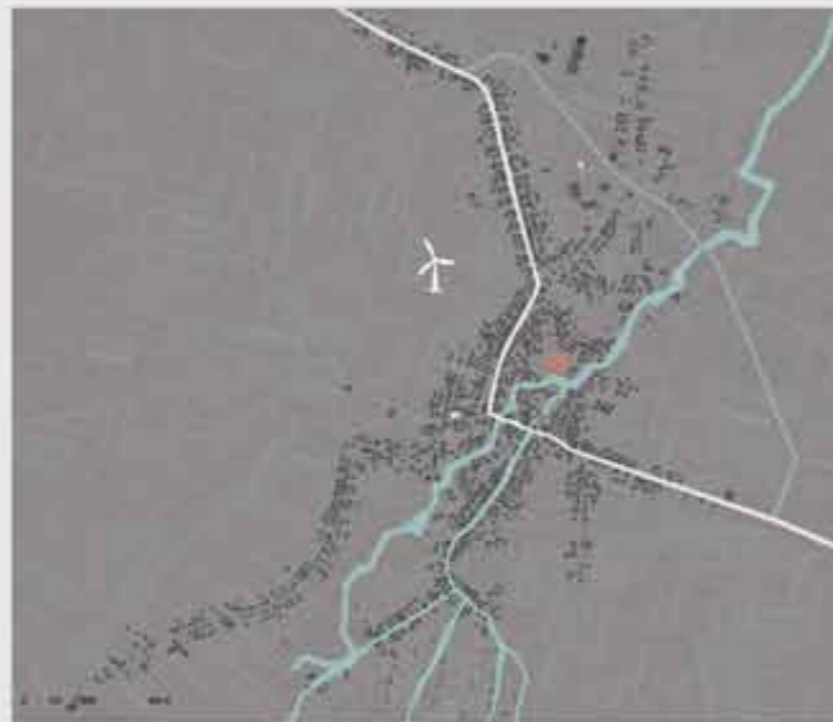
3. Dodavanje prometnice za preusmjerenje prometa van naselja

4. Izgradnja rekreacijskog centra

5. Postavljanje vjetrenjača na rubna naselja

6. Razvijanje pogona za obnovljive izvore energije

Opis koncepta i prijedlog buduće izgradnje

Istaknuli smo najbitnije etape promjena koje bi bilo bitno popratiti u razmacima radi financijskog tereta te kroz određeni vremenski period.

Najbitnije je premjestiti, te usmjeriti glavnu prometnicu D2 van naselja, na sjeveroistočni rubni dio. Kako bi se izbjegla velika prometnost, gužva i buka. S obzirom da je to glavna cesta kroz općinu nije tako rijetko da prometuju veliki teretnjaci što uvelike narušava mir sela. Važno je naglasiti bitno zadržavanje ravničarskog te blago brdovitog obzora sela, stoga smo zamislili da se glavna prometnica račva na istočnom ulazu u selo, desno se odvaja promet za D2 koji je u prolazu, a ravno prema Novigradu podravskom stanovnici, mogući turisti ili slučajni prolaznici privučeni pogledom i atrakcijom sela.

Izmještanjem glavne prometnice osigurava se veći mir u selu te sigurnost djece. Predlažemo izgradnju rekreacijskog centra unutar samog centra i blizine škole. Za poticanje interesa mladih i zdrav razvoj sela. Dijelovi rekreacijskog centra mogu disperzivno biti locirani prema potrebi. Npr, pologoni, hipodrum, paintball tereni mogu biti malo udaljeni od ruba naselja prema zapadu, ali opet zadržava malu udaljenost hodom prema centru. Dok dvorana, bazeni mogu biti u blizini škole. Takav disperzivan razmještaj ostavlja prostora za buduću dogradnju istoga s obzirom na financije. Primjerice dogradnja adrenalina parka, teniskih terena i sl.

Na bitan razvoj sela znatno će utjecati postavljanje obnovljivih izvora energije, npr. vjetrenjače. Prostranost polja uvelike omogućava takvu instalaciju, zamišljena je na zapadnom djelu rubnog djela kako ne bi utjecalo na postojeću izgradnju.

Najbitnije razvijanje Novigrada Podravskog je veće promoviranje kulturne baštine i arheološkog značaja. Bogato je kulturno nasljeđe ovog sela i smatramo da je bitno njegovati ga. Takav razvoj uz promoviranje učinkovitosti resursa šume, bio bi pravi izvor za kulturni i ekonomski razvoj istog. Na isto može i utjecati razvoj etno sela, jer takve promjene su najbolji izbor po nama, jer će selo zadržati svoj prvotni mir, ali imati kontinuirani razvoj.

Navedene promjene uz dobru promociju znatno će utjecati na razvoj turizma, samim time i ekonomski razvoj. Uz navedene značajne izmjene predlažemo i obnovu važnijih postojećih objekata u mjestu kao što su obnova željezničkog kolodvora, zgrada općine, renoviranje Osnovne škole, adaptiranje kafića te moguća izgradnja pansiona ili motela.

Prijedlog izgradnje neizgrađenog zemljišta

Predloženo:

- obnovu važnijih objekata u mjestu kao što su obnova željezničkog kolodvora i zgrade općine.
- izgradnju sporedne prometnice koja će preusmjeriti promet

Također, uređenje ruba naselja :

- stvaranje prostora za rekreacijsko korištenje (tereni za tenis, bazeni, adrenalin park, paintball poligoni, hipodrom...itd)
- promoviranje učinkovitosti resura - šume (na ravničarskom području moguće postavljanje obnovljivih izvora energije - npr. vjetrojače)

Legenda:

- postojeća glavna prometnica : D2
- preusmjerenje prometa vani naselja
- rekreacijski centar

Širine in Šumarina

Marijana Jurić, Nikša Pavlović, Blago Mikulić, Petra Uvodić, Iva Žužul

Pojmovi

Ruralni razvoj

Pretežno ruralna područja čine više od polovice Europe i obuhvaćaju otprilike 20 % stanovništva. No većina ruralnih područja također je među najmanje razvijenim regijama u EU-u s BDP-om po glavi stanovnika osjetno manjim od europskog prosjeka.

Kako bi pomogle ruralnim regijama da rastu i podignu zaposlenost i životni standard, politike ruralnog razvoja Europske unije postavljaju tri glavna cilja: poboljšanje konkurentnosti poljoprivrede, postizanje održivog upravljanja prirodnim resursima i klimatskim djelovanjem te uravnoteženi teritorijalni razvoj ruralnih područja. Kohezijska politika EU dijeli ove ciljeve. Europski fond za regionalni razvoj (ERDF) i Europski socijalni fond (ESF) stoga rade na nadopunjivanju Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj (EAFRD).

Slijede glavna područja u kojima djeluje ERDF:

- Stvaranje radnih mjesta izvan poljoprivredne industrije (nova poduzeća, razvoj turističkih djelatnosti itd.);
- Razvoj pristupa i veza između gradova i ruralnih područja, posebno u kontekstu informacijskog društva;
- Potpora malim i srednjim poduzećima (MSP) u poljoprivrednoj industriji (podrška inovacijama i razvoju novih proizvoda), agro-prehrambenoj industriji i šumarskoj industriji;
- Kontrola rizika u poljoprivredi i šumarstvu;
- Razvoj osnovne infrastrukture u selima, posebno u novim državama članicama.
- Gradska-ruralne veze

izvori: https://ec.europa.eu/info/index_hr

Ruralnost

Ruralnost kao riječ sa sobom nosi različita značenja. Značenje riječi mijenja se kroz vrijeme, a u svakom prostoru ili okruženju ima drugačije značenje.

ruralan *prid.* (*odr.* -lni) koji je vezan za život na zemlji i obrađivanje zemlje, za selo, koji se odnosi na selo, koji pripada selu; seoski, opr. urban // **ruralizam** *m* (G -zma, N *mn* -zmi) **1.** pravac u umjetnosti koji obrađuje seoske motive **2.** znanost koja nastoji unaprijediti život sela i život na selu; **ruralizirati** *dv.* / *prez.* ruralizam, *prid.* sad. -ajući) (u)činiti što ruralnim; **ruralnost** *ž* (G -osti) svojstvo onoga što je ruralno; **rurizam** *m* (G -zma, N *mn* -zmi) **1.** *pol* deologija političkih stranaka kojima je seljaštvo glavna potpora u ostvarivanju ciljeva **2.** grana urbanizma koja se bavi problematikom izgradnje i uređenja sela */at.* ruralis: seoski, rus: selo

izvori: Rječnik hrvatskoga jezika

Ruralna baština/nasljeđe

Ruralna baština uključuje prije svega krajolik (očuvana priroda, posebnosti flore i faune, mikro klima, i drugo), te materijalnu i nematerijalnu baštinu (očuvano graditeljsko nasljeđe, predanja, običaji, zanati, manifestacije i događanja kojima se održava i njeguje tradicija). Baštinu čini skup svih običaja, tradicija i dobara, tradicijsko, autohtono i povijesno nasljeđe, koje bi trebali naslijediti naši potomci. Ruralna baština je temelj seoskog (ruralnog) turizma. U današnje vrijeme, i u Hrvatskoj, ruralni turizam dobiva na osobitoj važnosti, jer je jedna od njegovih ključnih uloga očuvanje tradicije, ali ne na način da konzervira siromaštvo, već da kreativno primjenjuje tradiciju.

ECOVAST - Europsko vijeće za sela i male gradove (European Council for the Village and Small Town) osnovano je 1984. godine s ciljem unapređivanja dobiti seoskih zajednica, čuvanja ruralnog nasljeđa Europe te nasljeđa malih gradova.

izvori: Znanstveni članak D.Demonje, Baština i tradicija u oblikovanju turističke ponude na ruralnom prostoru Hrvatske; www.ecovast.hr

Zajednička poljoprivredna politika (eng. CAP)

Zajednička poljoprivredna politika EU-a (ZPP) uspostavljena je 1962. kao partnerstvo između poljoprivrede i društva te između Europe i njezinih poljoprivrednika. Njezini su ciljevi sljedeći:

- potpora poljoprivrednicima i poboljšanje poljoprivredne produktivnosti, čime se osigurava stabilna opskrba povoljnom hranom
- zaštita prava poljoprivrednika iz Europske unije na odgovarajuću zaradu
- doprinos borbi protiv klimatskih promjena i održivom upravljanju prirodnim resursima
- očuvanje ruralnih područja i krajolika diljem EU-a
- održavanje dinamičnosti ruralnoga gospodarstva promicanjem zapošljavanja u poljoprivredi, poljoprivredno-prehrambenim industrijama i povezanim sektorima.

ZPP je zajednička politika svih zemalja Europske unije kojom se upravlja na europskoj razini, a financira se sredstvima iz proračuna EU-a.

Kronologija

2013

Provodi se reforma ZPP-a kako bi se ojačala konkurentnost sektora, promicala održiva poljoprivreda i inovacije, poticalo zapošljavanje i rast u ruralnim područjima te osigurala financijska pomoć za produktivnu uporabu zemljišta.

2003

U okviru ZPP-a osigurava se potpora dohotku. Nova reforma ZPP-a odvaja subvencije od proizvodnje. Poljoprivrednicima se sada isplaćuje potpora dohotku pod uvjetom da obrađuju poljoprivredno zemljište i da ispunjavaju standarde sigurnosti hrane, zaštite okoliša te zdravlja i dobiti životinja.

1992

ZPP se s podrške tržištu preusmjerava na podršku proizvođaču. Smanjuje se potpora cijenama i zamjenjuje se izravnim plaćanjima poljoprivrednicima, koje se potiče na ekološki prihvatljivije djelovanje.

Ta se reforma vremenski podudara s konferencijom UN-a o okolišu i razvoju („Earth Summit“) u Riju de Janeiru 1992., u okviru koje se uvodi načelo održivog razvoja.

1984

Poljoprivredna gospodarstva postaju toliko produktivna da proizvode više hrane nego što je potrebno. Uvodi se nekoliko mjera kojima se razina proizvodnje nastoji uskladiti s potrebama tržišta.

1962

Nastanak zajedničke poljoprivredne politike, kojoj je cilj građanima EU-a osigurati hranu po prihvatljivim cijenama, a poljoprivrednicima primjeren životni standard.

izvori: https://ec.europa.eu/info/index_hr

Opis naselja Šumarina i Širine

Šumarina

Šumarina je naselje Osječko-baranjske županije unutar općine Beli Manastir, sjeverozapadni dio Baranje. Spada u potez mjesta podravske Šokadije među kojima su još i Baranjsko Petrovo Selo, Branjin Vrh i Torjanci. Šumarina je sjeverozapadno udaljena od Belog Manastira 3 km, Osijeka 35 km, a udaljenost od graničnog prijelaza za Mađarsku istočno čini 16 km. Površinski sadrži 4,81 km², a nadmorska visina naselja je 91 m. Naselje je u prošlosti bilo usko povezano s naseljima u današnjoj Republici Mađarskoj, a danas gravitira gradu Belom Manastiru. Naselje ima vlastitu župu sv. Josipa Radnika. Crkva unutar župe dovršena je 2005. godine. Naselje je prošarano sa dva potoka. Većina naselja sadrži zemljišta za gospodarske namjene. Kroz naselje prolazi primarna prometnica, a to je Ulica Ivana Gorana Kovačića. Usred naselja postoji par šumaraka, a ostatak zemljišta naselja čini poljoprivredno tlo. Unutar obuhvata naselja, osminu površine (odokativno) čine stambeni objekti, a sve ostalo su upravo obradive gospodarske površine.

Područje je u 17. stoljeću bilo naseljeno Južnim Slavenima - katolicima, a u 19. stoljeću počeli su se naseljavati Nijemci koji su generalno na prostoru Baranje ostavili veliki pečat koji je danas postao jednim od temelja njezina regionalna identiteta. Današnji broj stanovnika je 567. Gospodarstvo kojim se bave stanovnici naselja su ratarstvo, stočarstvo i trgovina.

Gustoća naseljenosti je niska. Selo gravitira Ulici Ivana Gorana Kovačića. Ono linijski prati ulicu te se u jednom momentu račva na drugu koja je paralelna s primarnom. Većina objekata unutar sela su gospodarski objekti. Unutar naselja nalazi se vrlo malo javnih prostora, a to su svega dva ugostiteljska obrta i jedan trgovački obrt. Ostatak objekata su privatni objekti s puno obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava. Svi stambeni objekti su kuće, većinski prizemnice. Obrazovanost, područje radne snage, i osnovne infrastrukturne pogodnosti vuku se iz okolnih većih gradova kao što su Beli Manastir i Osijek. Većina stanovnika iz ovih ruralnih naselja radi u tercijarnim sektorima djelatnosti. Znamo da poljoprivredno stanovništvo ne mogu sama osigurati potrebnu razinu društvenog standarda u naseljima, odnosno, bilo kakvi poremećaji u gospodarstvu bi vjerojatno poveli k ekonomskom padu i vrlo vjerojatno socijalnoj dezintegraciji. Selo, kao naselje nema razvijenu tehničku komunalnu infrastrukturu (vodovod, kanalizacija) kao ni ostale elemente urbane opreme (specijalizirane trgovine, usluge, ustanove lokalne vlasti, poštu i sl.).

Prvi naziv ovog naselja je Benge što dolazi od mađarskog imena naselja (po usmenoj predaji od glagola *begavati* - *bježati*). Postoji etimološka predaja po kojoj je selo dobilo ime od naziva *bengezni* što znači paljetkovati, t. sakupljati ostatke kukuruza, žita ili grožđa nakon što je žetva ili berba već prošla. Nakon Prvog svjetskog rata naselje je dobilo naziv Šumarina.

Širine

Širine su smještene u sjeverozapadnom dijelu Baranje između Belog Manastira i Petlovca, a autobusnim vezama povezane su s oba grada, Baranjskim Petrovim Selom i Osijekom. Jedno od 9 naselja koji čine općinu Petlovac. Površinski sadrže 4,81 km². Nadmorska visina naselja je 94 m. Širine pripadaju župi sv. Marije Magdalene iz Luča. Obližnja primarna prometnica jest Ulica Bele Bartoka. Prometnica ne prolazi kroz selo, već pokraj, a kroz selo se proteže sekundarna prometnica. Usred grada spajaju se dvije sekundarne prometnice. Jedna koja spaja selo s naseljem Šumarinom, a druga izlazi na Ulicu Bele Bartoka i nasred sela se pretvara u makadam. Naselje je djelomično okruženo šumom, a većinu naselja čini poljoprivredno zemljište. Tlo unutar naselja smatra se osobito vrijedno i obradivo.

Broj stanovnika je 86. Gospodarsku osnovu čini ratarstvo i stočarstvo. Po broju stanovnika u ovim naseljima možemo zaključiti kako su institucije nerazvijene. Što se tiče djelatnosti unutar sela, dominira tercijarni sektor djelatnosti, a u svrhu poslova iz primarnog ili sekundarnog sektora stanovnici idu u veće gradove. Vrlo se vjerojatno socijalna integracija prakticira kroz susjedske i rodbinske odnose te tradicionalni oblici provođenja slobodnog vremena.

Gustoća naseljenosti u selu je jako niska. Naselje možemo podijeliti na zaštitno zelenilo, objekte stambene i stambenoposlovne namjene te tlo gospodarske namjene. Selo nije strogo urbanistički riješeno jer se većina zemljišta koristi za ratarstvo. Vrlo je malo stambenih objekata, sve skupa desetak, a većina su od toga stambenoposlovne namjene. Postoje dvije poslovne djelatnosti. Jedna se bavi skladištenjem vulkanizerske opreme pod nazivom *Skladište Belje*, a druga se bavi proizvodnjom i trgovinom gnojiva. Izgrađenost kuća prati sekundarnu prometnicu koja seže do kraja naselja i djelomično prolazi kao makadam kroz poljoprivredna zemljišta. Kuće koje čine selo izgrađene su blizu jedna drugoj. Naselje ovisi o većim gradovima po pitanju nabavke bilo čega što se ne uzgaja na gospodarskom tlu unutar naselja. Unutar naselja ne postoji nikakav trgovački obrt, škola ni crkva. Najbliži trgovački obrt je u Šumarini, no za raznovrsnije usluge što se tiče trgovačkih centara ili obrazovanja selo ovisi o obližnjim gradovima, a to su Beli Manastir i Osijek.

Širine su nekada bile željeznička stanica na pruzi Baranjsko Petrovo Selo - Petlovac - Širine - Beli Manastir. Danas se zgrada željezničke stanice unutar naselja ne koristi više u svrhu postaje, već se koristi kao stambeni objekt. Do 1991. godine naselje Širine bile su zaselak naselja Šumarina, a od tada su postale samostalno naselje.

slika 1. prikaz obuhvata 1865. godine, područje tadašnjeg naselja Benge

slika 2. prikaz današnjeg naselja Šumarina na karti iz 1865. godine

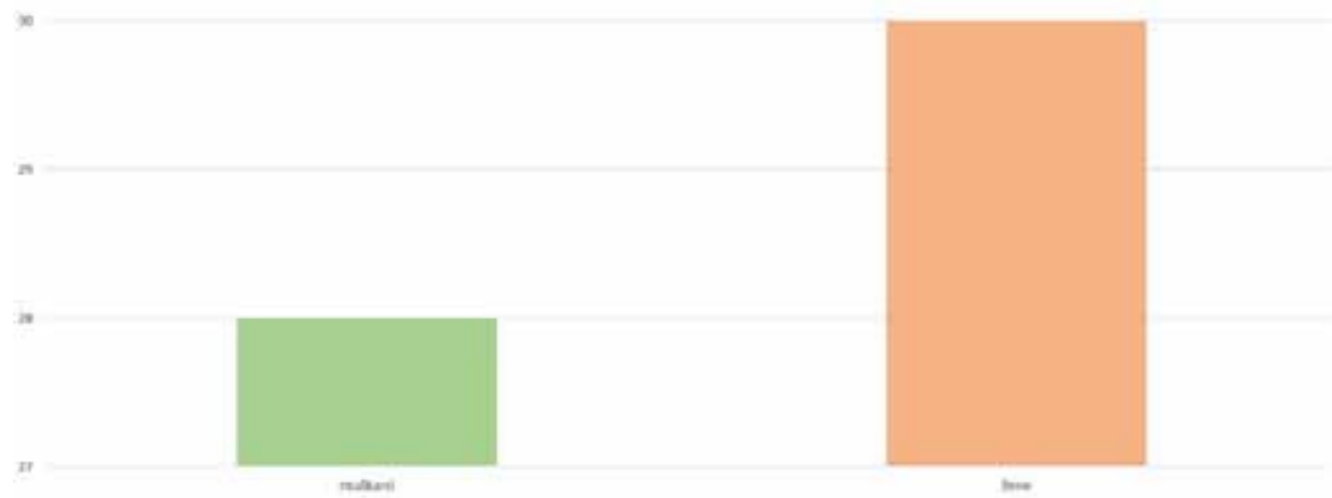

slika 3. prikaz današnjeg naselja Širine na karti iz 1865. godine

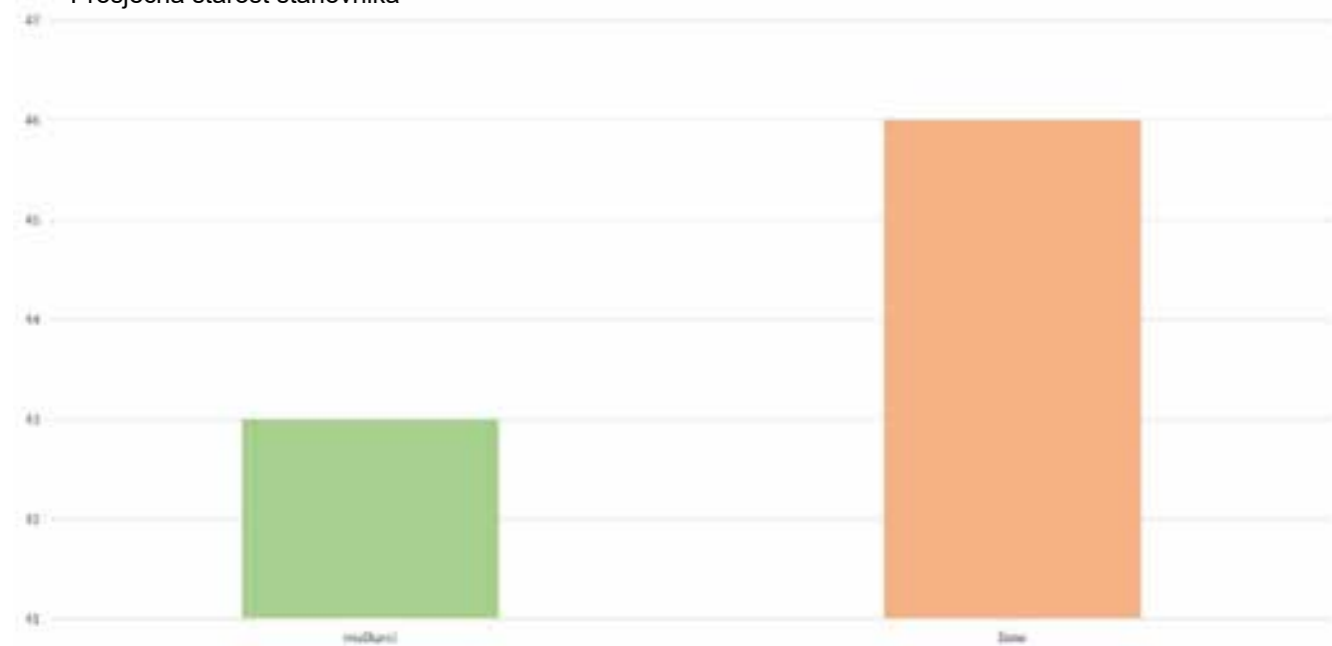
Demografija

U mjestu Širine 2011. godine živjelo je ukupno 58 ljudi, od toga 28 muškaraca i 30 žena. Prosječna starost, odnosno indeks starosti, tada je bio veći za žene i iznosio je 46, a za muškarce malo manjih 43. Najveći udio stanovništva nalazi se u dobnoj skupini od 15-64 godine i čini čak 77,58% ukupnog stanovništva. Dobna skupina 65 i više čini 15,53%, a dobna skupina od 0-4 čini skromnih 6,89%. Od 1857. do 2011. godine broj stanovnika je rastao i stagnirao, vraćajući se periodično na nulu. Najveći broj stanovnika dogodio se 1948. godine i iznosio je 537 te je od tada postupno padao sve do današnje brojke.

Odnos muškaraca i žena

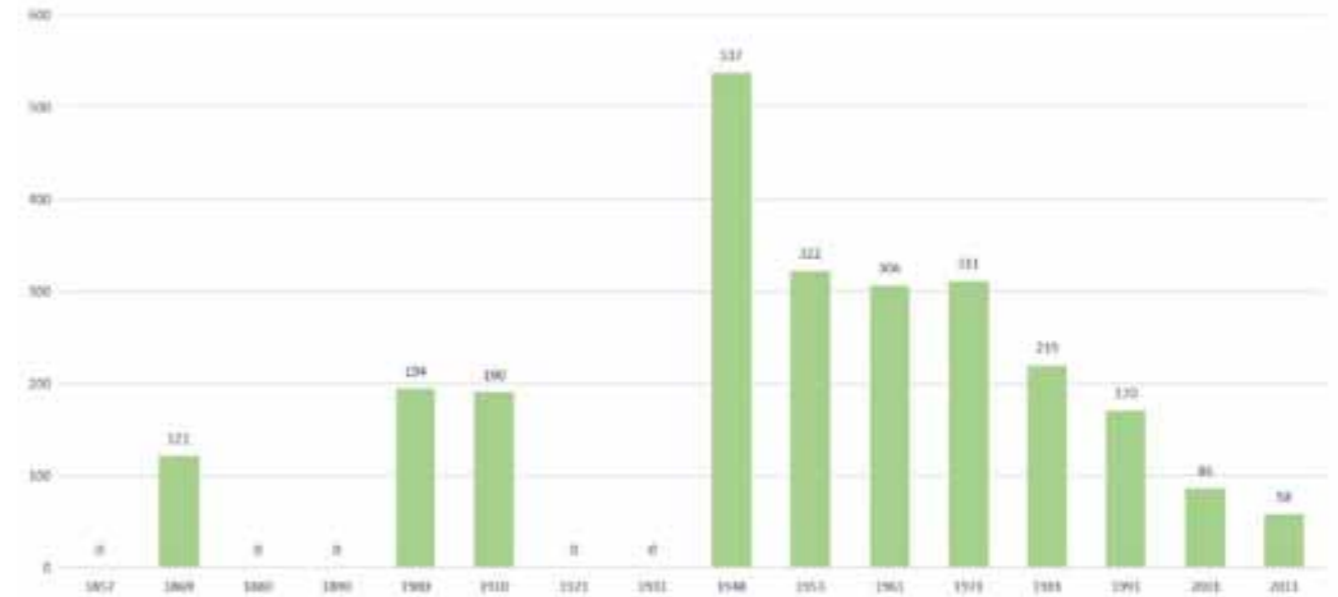

Prosječna starost stanovnika

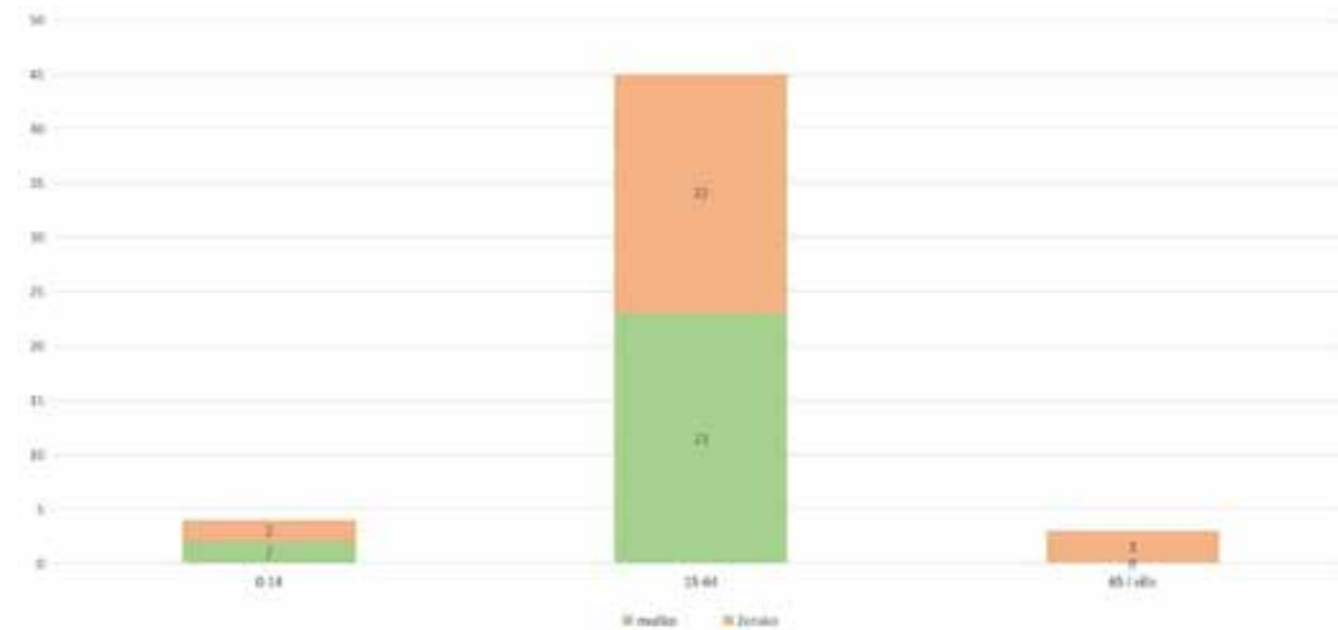

izvori:
<https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/censustabshtm.htm>
<https://bs.wikipedia.org/wiki/%C5%A0irine>

Kretanje broja stanovnika od 1857. do 2011. godine

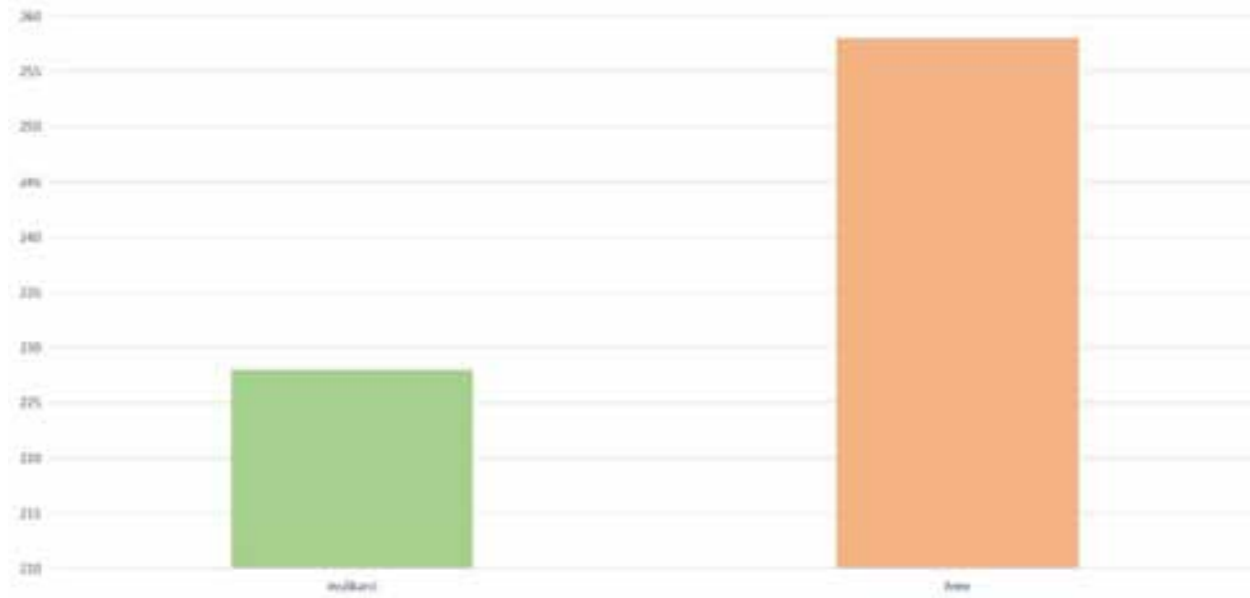
Stanovništvo po starosnim skupinama

Demografija

Mjesto Šumarina 2011. godine brojalo je ukupno 486 ljudi, od kojih je 228 muškaraca te 258 žena. Prosječna dob žena iznosila je 45, dok je kod muškaraca bila 43 godine. Najveći udio stanovništva nalazi se u dobnoj skupini od 15-64 godine i čini 75,78% ukupnog stanovništva. 18,88% stanovništva ima više od 65 godina, dok samo 12,88% stanovništva čini dobna skupina od 0-4 godine. Dosadašnji rekordni broj stanovnika iznosi 655 i zabilježen je 1991. godine.

Odnos muškaraca i žena

Prosječna starost stanovnika

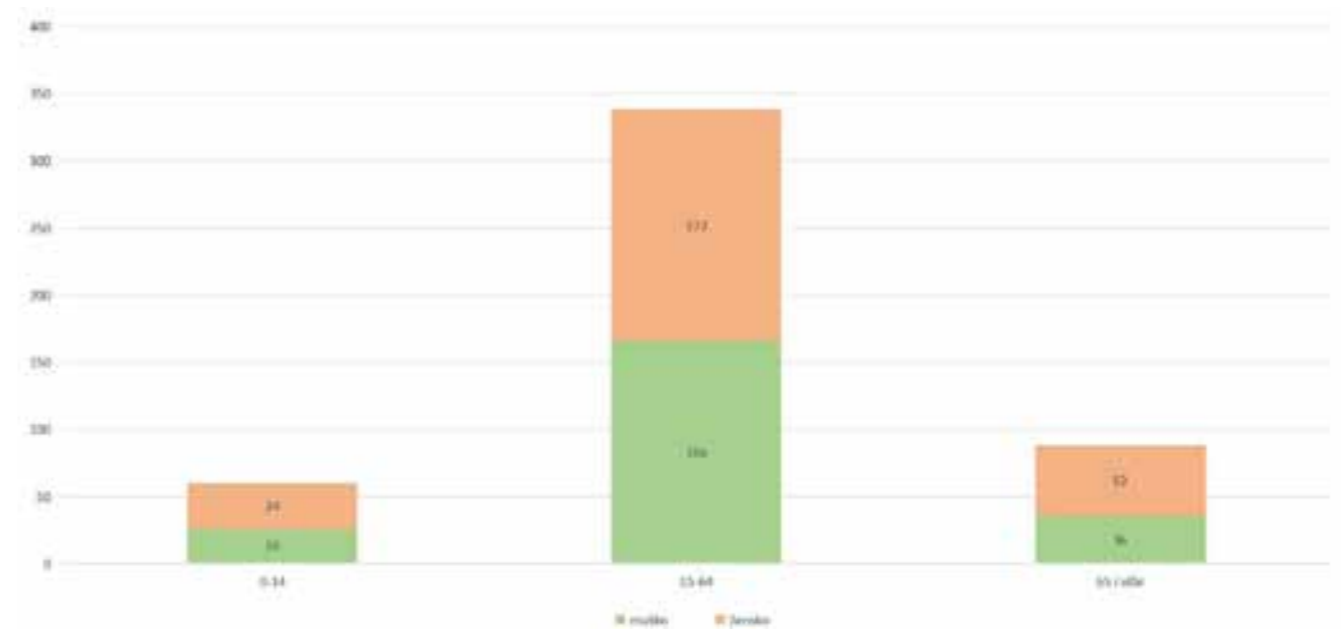

izvori:
<https://www.dzs.hr/hrv/censuses/census2011/results/censustabshtm.htm>
<https://hr.wikipedia.org/wiki/%C5%A0umarina>

Kretanje broja stanovnika od 1857. do 2011. godine

Stanovništvo po starosnim skupinama

Prometna infrastruktura

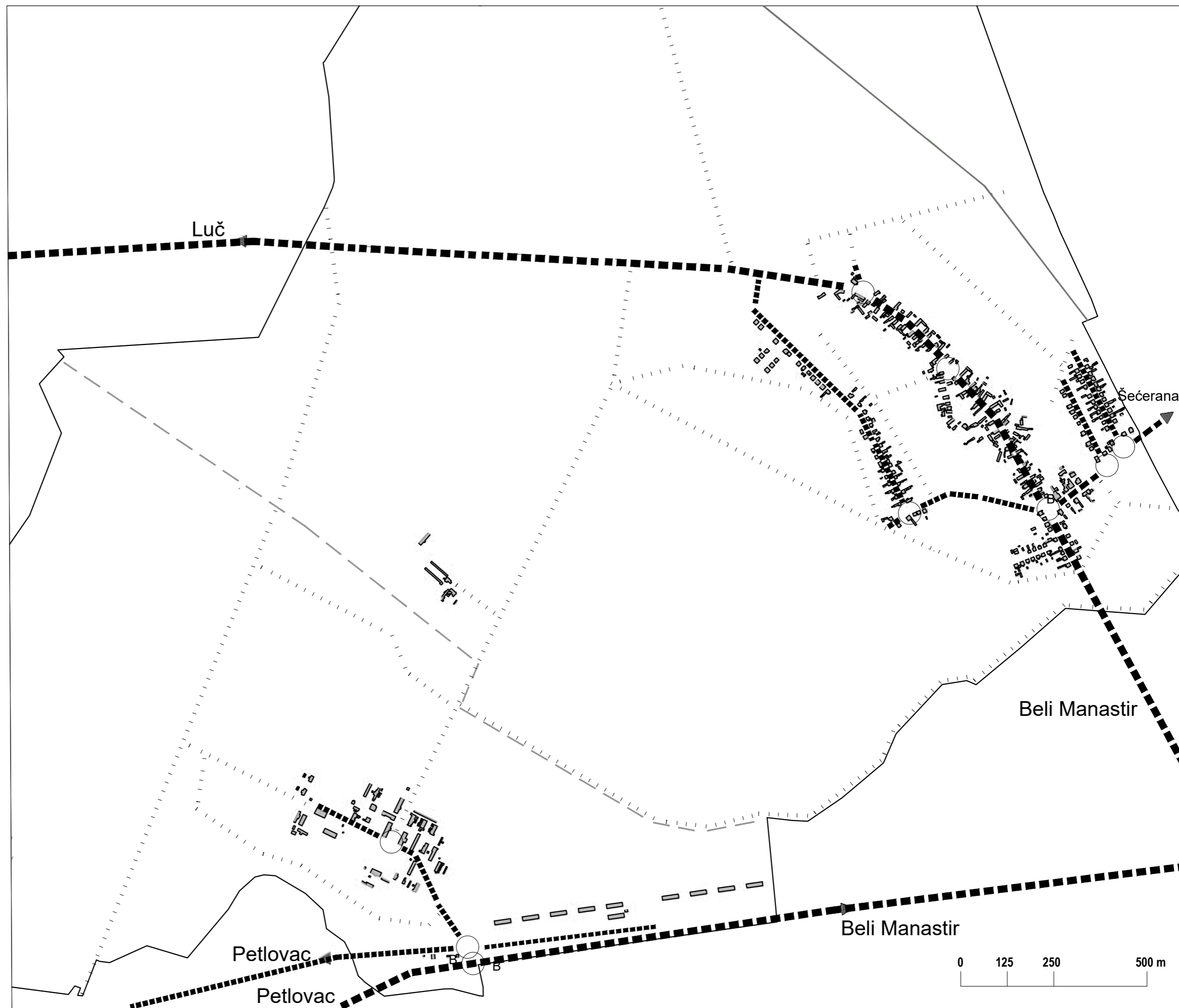
Na karti je prikazana prometna infrastruktura sela Širine i sela Šumarine.

Selo Šumarine ima jednu glavnu cestu, koja je ujedno i regionalna cesta koja vodi do Luča, Šećerane i Belog Manastira. Kroz selo se pojavljuje jedno glavno križanje te pet sporednih. Na glavnom križanju nalazi se i autobusna stanica, koja je ujedno i jedina u selu. Uz spomenutu cestu, pojavljuje se i veliki broj poljskih. One se pojavljuju kao najkraće udaljenosti između pojedinih odredišta te su vjerojatno i najčešće korištene ceste za tranzitni promet između sela Šumarine i Širine. Šumarine su se gotovo u cijelosti formirale oko regionalne ceste te iz toga možemo zaključiti da je ta cesta i prije bila glavna okosnica sela. Od Luča su udaljene 3.6km (5min), od Belog Manastira 4km (6 min), od Šećerane 1,2 km (3min) te od Osijeka 27km (48min).

Lokalna cesta iz sela Širine spaja se na regionalnu koja se proteže do Belog Manastira i Petlovca. Kroz selo se pojavljuju tri raskrižja, od toga dva glavna na kojima se nalaze i dvije autobusne stanice. Uz regionalnu cestu proteže se i željeznička pruga, koja ide i do Šumarina.

Legenda:

- B autobusna postaja
- P parkiralište
- križanje
- željeznička pruga
- ⋯ poljska cesta
- ▬ lokalna cesta
- ▬ regionalna cesta
- vodotok
- zgrade
- - granica naselja

Namjena - prikaz izgradnje

Na karti je prikazana namjena objekata sela Širine i sela Šumarine. U oba sela pojavljuju se različite tipologije te se svrha samih objekata može uvidjeti prema položaju ceste kroz sela. Najveći problem u samom iščitavanju namjene čine stambeni objekti, iz razloga što je teško razaznati razliku između objekata stambene i mješovite namjene. Većina parcela sastoji se od glavne stambene jedinice koja gleda na ulicu, dok se u dvorištu pojavljuju garaže, drvarnice, gospodarski dodaci i slični objekti vezani za manja seoska domaćinstva. Objekte javne funkcije koji se nalaze u selu Šumarine čine groblje, zvonik stare crkve (koji je bio u funkciji do 2005. godine) i nova crkva sv. Josipa Radnika koja je izgrađena 2005. godine. Selo Širine ne posjeduje javnu infrastrukturu.

U Širinama se od obrtničkih objekata nalaze jedan vulkanizer i poljoprivredno poduzeće Belje, dok se u Šumarinama nalaze dvije trgovine i jedan kafić. U oba sela nedostaje javnih sadržaja kao što su igrališta, parkovi, pošta i sl.

Legenda:

OPG	OPG		parcela OPG
VD	vatrogasni dom		stambena namjena
KD	kulturni dom		mješovita namjena
SP	zgrada sportske namjene		poslovna namjena
OŠ	osnovna škola		proizvodna namjena
V	vrtić		ugostiteljsko-turistička namjena
T	trgovina		poljoprivredna namjena
G	groblje		javna i društvena namjene
+	vjerski objekt - crkva		ostale namjene
R	zgrada ugostiteljske namjene		izgradnja
			granica naselja

0 125 250 500 m

Namjena - način korištenja poljoprivrednih površina

Na karti su prikazani načini korištenja poljoprivrednih spojeva u području sela Širine i Šumarine. Skoro sve površine koriste se kao oranice, dok se na sjevernom i južnom ulazu u Šumarinu nalaze livade. Dakle, pronalazimo samo dva načina korištenja za Šumarine, a jedan za Širine. Ta činjenica vjerojatno je usko i proporcionalno povezano sa brojem stanovnika u tom području. Veći broj načina korištenja privukao bi veći broj stanovnika, i obratno te bi na taj način sela zaživjela.

Analiza poljoprivrednih površina

Između Širina i Šumarine nalaze se mnogobrojne obradive površine djelomično okružene rijetkom šumom. Veće poljoprivredne parcele gravitiraju slobodnijim površinama, a takve prostrane površine nalaze se uz sekundarnu cestu koja spaja sjevernu glavnu cestu i naselje Širine. Sjeverno od glavne ceste nalaze se poljoprivredne male i uske parcele. Neke parcele imaju direktan ulaz na svoje privatno poljoprivredno zemljište male površine.

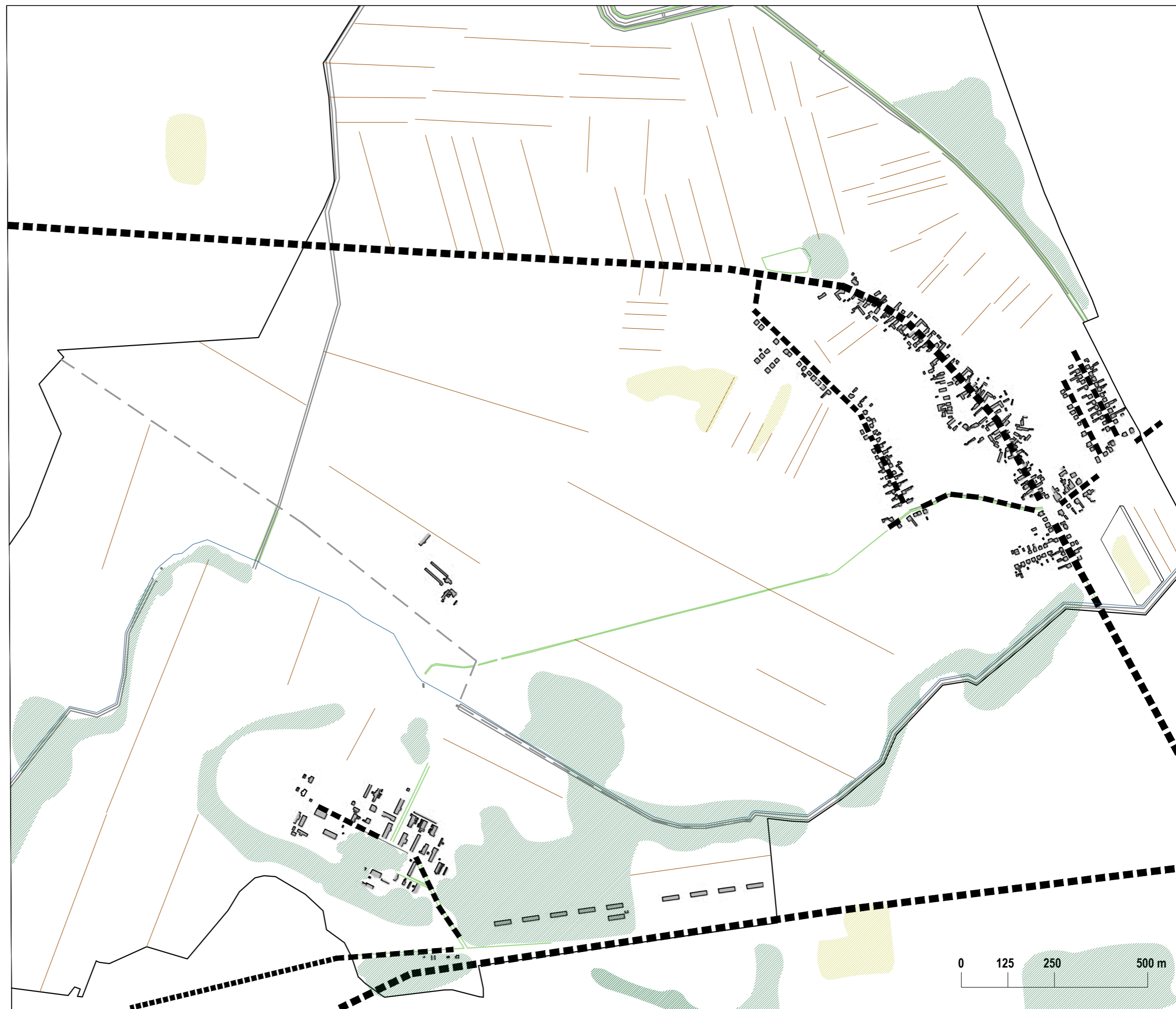
Mali udio obuhvata zauzimaju voćnjaci, a pojavljuju se samo u naselju Šumarina.

Vinograda nema ni u jednom naselju.

Uski potez šume neprekidan je od glavne ceste do naselja Širine te okružuje u uskom luku samo naselje dok u Šumarini šume gotovo i nema.

Ni u jednom od ova dva naselja ne postoji objekt visokogradnje niti višestambena zgrada.

Granica naselja jednim dijelom prati vodotok, a onda se na zapadnom dijelu obuhvata račvaju.

Legenda:

- orijentacija poljoprivrednih parcela
- granice_putovi
- vodotok
- kanal
- voćnjaci i vinogradi
- šuma
- ceste
- zgrade
- granica naselja

Analiza namjene i neizgrađeno građevinsko područje

Na karti su prikazane namjene prostora i neizgrađena građevinska zemljišta u naseljima Širine i Šumarina. Što se tiče namjene prostora, dominiraju poljoprivredna područja. Sela su ispunjena i stambenom namjenom, a ostatak namjena čini manje od 10 % površina naselja. Neizgrađene površine nalaze se uz prometnice u selu Šumarine, kao i dvije parcele mješovite namjene - trgovine i kafić u prizemlju stambenih zgrada. U selu Širine pojavljuje se još manje raznolikosti namjena nego u selu Šumarine - cijelo selo popunjava poljoprivredna namjena, ali se pojavljuje jedna parcela poslovne namjene, odnosno poljoprivredno poduzeće Belje.

SWOT analiza

S

velike poljoprivredne površine
blizina graničnog prijelaza
kolni promet niskog intenziteta
niska razina buke
minimalna zagađenost okoliša
prirodno okruženje
osjećaj zajedništva
osjećaj povezanosti s mjestom
zajedničke vrijednosti
solidarnost
prisni odnosi među ljudima

W

udaljenost od grada
ovisnost o većim sredinama
prometna infrastruktura
nedostupnost javnog prometa
smanjena učestalost voznog reda
kontinuiran pad broja stanovnika, iseljavanje, upitan opstanak naselja
manji broj trgovina
nedostatak radnih mjesta
veći troškovi infrastrukture

O

gospodarski razvoj
razvoj poljoprivrede
razvoj ruralnog turizma
turizam - pšenica
razvoj ratarstva
agroturizam
ekoturizam
razvoj rekreacijskih funkcija

t

upitan opstanak naselja zbog iseljavanja mladih ljudi
utjecaj monokulture
odseljavanje mladih
neizvjesnost investicija
propadanje nenaseljenih objekata
zapuštene površine
gubitak atraktivnosti

Koncept razvoja naselja

Analizirajući stanje dvaju naselja - Širine i Šumarina, uvidjevši da su površine pretežito poljoprivredne namjene uz nešto manji broj površina stambene namjene, ali i da postoji demografski pad, nemeće se ideja uvođenja javne i društvene namjene, ali i ugostiteljsko turističke namjene.

Ključan faktor opstanka naselja su mladi ljudi i djeca, zato se tik do naselja Šumarine predviđa parcela za izgradnju osnovne škole.

Važno pitanje je i kako povezati dva naselja i iskoristiti potencijal mnogobrojnih poljoprivrednih površina? Ruralna baština je temelj seoskog (ruralnog) turizma. U današnje vrijeme, i u Hrvatskoj, ruralni turizam dobiva na osobitoj važnosti, jer je jedna od njegovih ključnih uloga očuvanje tradicije, ali ne na način da konzervira siromaštvo, već da kreativno primjenjuje tradiciju. Vodeći se tom mišlju odlučili smo povezati dva naselja jednom društvenom, javnom, turističko ugostiteljskom zonom. Takav hibrid dopušta istovremeno korištenje i stanovnicima naselja, ali i turistima. Osim pasivnog korištenja prostora, omogućava i razvoj lokalnih obrta.

Pod motoom 'Zajedno za jedno' gledamo na budućnost naselja kao na kružni proces u kojem se međusobno nadopunjuju i potiču poljoprivredno gospodarstvo, proizvođači hrane, OPG-ovci, obrtnici, pržatelji usluga smještaja i ugostitelji.

Kako bismo promovirali zdrav način života i održivu mobilnost u naselja, kao i na samu poveznicu, uvodimo biciklističke staze. Time, osim što je osiguran sigurniji promet, omogućen je i drugačiji doživljaj krajolika.

Koncept povezivanja dva naselja

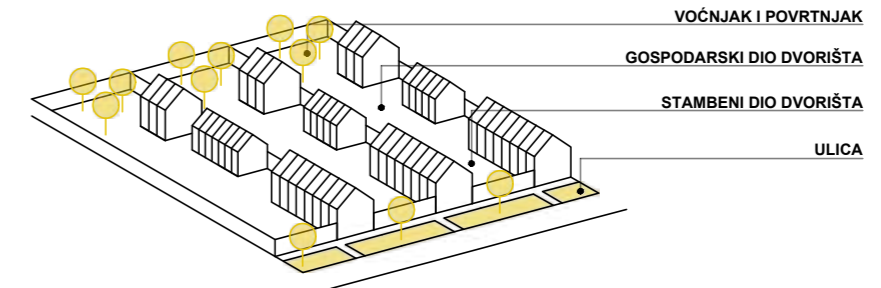

Kolažirani prikaz Kuće "na" polju

Koncept razvoja naselja Prihvaćanje tradicije kao polazište podizanja kvalitete naselja Šumarina i Širine

Idejni prikaz Slavonska kuća u polju pšenice

Kako se želo nekad?

U Slavoniji i Baranji se, nekada, još početkom 20. stoljeća, žito kosilo ručno. Žetva je predstavljala najvažniji posao u godini za slavonskog seljaka, ali žetva je predstavljala i puno više od samog rada. Bila je to cjelodnevna manifestacija, muškarci bi u nošnjama s naoštrenim kosama ranom zorom krenuli u polja pšenice. Risar je kosio, a žene ili djeca su dalje kupila za risarom i vezala košenu pšenicu u snoplje. Radilo se uz pjesmu, glazbu i šalu, 'rame uz rame'. Dobra žetva značila je i dobru zimu, a zrno je nekada hranilo cijele obitelji. Kako se radilo o fizičko teškom poslu, jela i 'teška', bogata hrana. Žene iz obitelji bi spremale ručkove koje su donosile u polja. Nakon okrepe svi bi se zajedno vratili poslu. Tako su želi naši stari. Danas su ruke zamijenjene strojevima i žetva je fizički lakša. No, to ne znači, pogotovo za Slavoniju i Baranju, da je žetva postala manje važna. I dalje, ta je regija poštivana, plodna ravnicu koja je othranila generacije i generacije obitelji, a isto čini i danas.

Slavonska kuća u polju kao edukacijski i kulturni centar

Osim običajima, Slavonija i Baranja bogate su tradicionalnom izgradnjom. Tipična slavonska kuća s trijemom i tri prostorije - najveća prostorija koja gleda na ulicu, u središtu kuhinja i mala soba na kraju kuće, u dvorištu. Osim unutarnjih dijelova kuće, što je još tipično za tradicijsku kuću, je nizanje gospodarskih prostora, moglo bi se reći čak, gospodarskih zgrada, u dvorištu. Od ambara - povišenog mjesta za skladištenje hrane, preko ljetne kuhinje, svinjca, kokošinjca, ostalih štala, štagljeva, čardara, itd. Izdužene pravokutne parcele, postavljene u smjeru istok - zapad čime je omogućena optimalna južna orijentacija objekata, također su dio urbanističkog nasljeđa.

Uzevši u obzir navedene informacije kao polazišne točke, provedenu SWOT analizu, postojeće sadržaje i potrebe naselja Šumarina i Širine, zaključak je da bi se kvaliteta naselja znatno unaprijedila izgradnjom objekta javne i društvene namjene s ciljem uprizorenja tradicije područja Slavonije i Baranje.

Osim što bi planiranje nove arhitekture s uzorima u tradicionalnoj arhitekturi Slavonije i Baranje doprinjela razvoju turizma i kulture ovih naselja, predstavljala bi i dom lokalne zajednice, mjesto okupljanja i boravka - obzirom da takvih postojećih društvenih sadržaja, a koji bi bili dostupni za korištenje tokom cijele godine, nema.

Obzirom da je odabrani obuhvat gotovo u cjelosti prekriven ratarskim površinama, posjetitelji bi mogli iskusiti kako se nekada žela pšenica, doživjeti proces prerade pšenice, naučiti lokalnu recepturu. Osim turističkih manifestacija, unutar izgrađenog mogu se održavati svakojaki događaji vezani za edukaciju djece, edukaciju odraslih, edukaciju zaposlenih u poljoprivrednom sektoru. Prostor bi mogao služiti i lokalnim stanovnicima kao društveni dom i dom kulture.

Prijedlog izgradnje neizgrađenog zemljišta

U projektu revitalizacije naselja Širine i Šumarina predlažemo izgradnju biciklističke staze koja će povezati ova dva naselja te Beli Manastir i tako olakšati dnevne migracije. Uz biciklističku stazu razmatramo i gradnju osnovne škole između Šumarina i Širina koja će dodatno ojačati vezu između sela i omogućiti sigurnije i lakše odrastanje djece u naseljima.

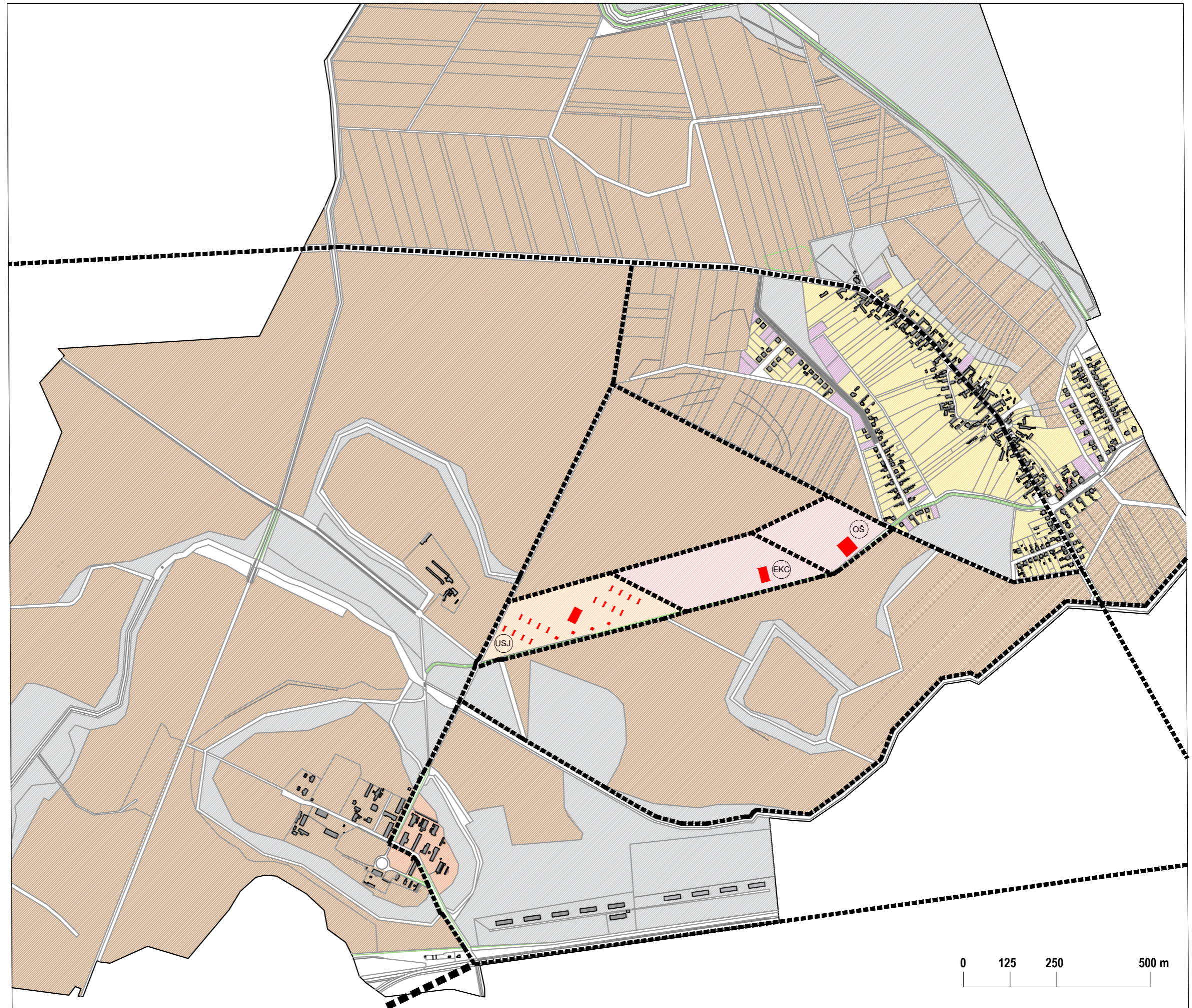
Kako bi stvorili turističku ponudu sela predlažemo postavljanje turističkog eko centra koji bi u ponudi osim smještaja i gastronomije pružao korisnicima edukativne i zabavne sadržaje vezane za tradiciju cjelokupnog područja.

U centru cijele revitalizacije se nalaze javne i društvene površine koje čine okosnicu a ujedno i poveznicu između škole i turističkog eko sela. Smatramo kako će ove promjene značajno promijeniti život u naseljima Širine i Šumarine te spriječiti odlazak stanovništva.

	broj postojećih zgrada	broj novih zgrada	površina zemljišta postojećih zgrada (m ²)	površina zemljišta novih zgrada
stambena namjena	208	0	257 976	0
javna i društvena namjena	0	1	0	10911
gospodarska namjena	2	1	562	10430
ostala namjena	10	0	2080388	0
poljoprivredna namjena	28	0	3682494	0

Legenda:

- OŠ osnovna škola
- EKC edukacijsko kulturni centar
- USJ ugostiteljsko smještajne jedinice
- neizgrađeno zemljište
- stambena namjena
- mješovita namjena
- poslovna namjena
- proizvodna namjena
- ugostiteljsko-turistička namjena
- poljoprivredna namjena
- javna i društvena namjene
- postojeće zgrade
- nove zgrade
- biciklistička staza

Virje

Lana Lončarić, Miloš Poznanović,
Dominik Šešek, Jakov Jurković

Pojmovi

Pojam 1: Deruralizacija

(de- + lat. rus, genitiv ruris: selo: nestajanje sela, razseljačenje)

Pojavljaju se dvije različite definicije:

Proces smanjenja udjela poljoprivredne djelatnosti u nekom području ili smanjenje udjela stanovništva koje se bavi poljoprivredom. Također se može odnositi na proces preseljenja seoskog stanovništva u gradove.

Proces kojim seoska naselja gube svoje tradicionalne i najčešće negativne osobine, kao naseobine specifična izgleda, tlocrta, građevinskog fonda i nižega komunalnog standarda, i kojim se sve više i bolje prometno povezuju s gradovima u jedinstvena gravitacijska područja; pritom primarni sektor djelatnosti (ponajprije poljodjelstvo) i dalje ostaje glavno obilježje, ali se sve više razvijaju i tercijarne funkcije, raste komunalni standard, mijenja se izgled naselja, a stanovništvo socijalno postaje sve pokretljivije.

Deruralizacija je proces koji se zbiva istovremeno s urbanizacijom, rastom i razvojem gradova. Također i proces kojim se seoska naselja sve bolje povezuju s gradovima i gube negativna obilježja tradicionalno izoliranih sredina.

Izvor:
<https://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=14688>

Pojam 2: Deagrarijacija

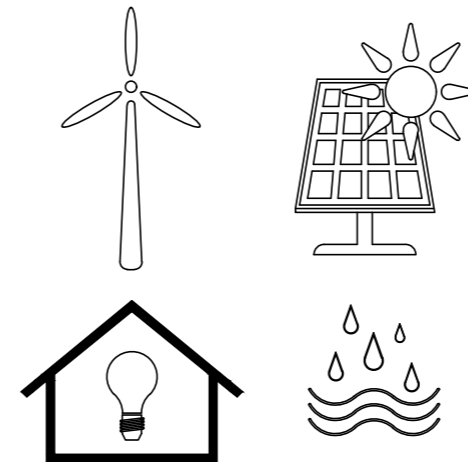
Proces smanjenja bavljenja primarnim djelatnostima (poljoprivrede i šumarstva) seoskog stanovništva koje prelazi u druge gospodarske grane ne mijenjajući nužno mjesto stanovanja. Seosko stanovništvo zahvaćeno deagrarijacijom najčešće svakodnevno migrira u industrijska i gradska središta radi posla gdje se u brojnim slučajevima naposljetku i preseljava. **Deagrarijacija** je uglavnom negativan proces jer može uzrokovati povećan broj poljoprivredno neobrađenih ruralnih površina te smanjiti broj seoskog stanovništva jer se ono odlučuje za preseljenje. **Deagrarijacija** može biti pozitivan proces u slučajevima kada rješava pitanje nezaposlenosti. Do deagrarijacije uglavnom dolazi zbog raznih faktora, od kojih su: loša politika države (neispravan sistem poticaja, veliki porezi), općenit pad broja ruralnog stanovništva (otežano sklapanje zadruga, socijalni faktor) te loše tržište (agresivan utjecaj velikih korporacija, pad u prodaji).

Izvor: Obiteljska enciklopedija, Leo Commers, 2004.

Pojam 3: Održivi razvoj

održivi razvoj (uravnoteženi razvoj, postojani razvoj), ekonomski razvoj koji u potpunosti uzima u obzir djelovanje ekonomske aktivnosti na okoliš i osniva se na obnovljivim izvorima dobara. Osnovna je postavka održivoga razvoja: povećanje dobrobiti mjeri se povećanjem kvalitete života pojedinca i sveukupnog stanovništva, a ne povećanjem količine proizvedenih ili utrošenih materijalnih dobara ili energije. Neusklađenost interesa i usmjerenja različitih skupina i država o prvenstvima ciljeva razvoja, uzrokom je neujednačenosti razvojnih planova pojedinih zemalja, regija ili kontinenata.

Izvor: Obiteljska enciklopedija, Leo Commers, 2004.

Pojam 4: Ekologija

Nijedno biće ne živi izolirano. U uzajamnom je odnosu s drugim živim bićima i sa svojim prirodnim okruženjem. Znanost koja se bavi tim odnosima zove se **ekologija**. Ekolozi sve organizme koji žive na nekom području smatraju međuzavisnom zajednicom. Sve biljke i životinje ovise o vitalnim činiteljima u svom okolišu i utječu na njih, primjerice opskrbu hranjivim sastojcima, hranom i vodom.

Izvor: Obiteljska enciklopedija, Leo Commers, 2004.

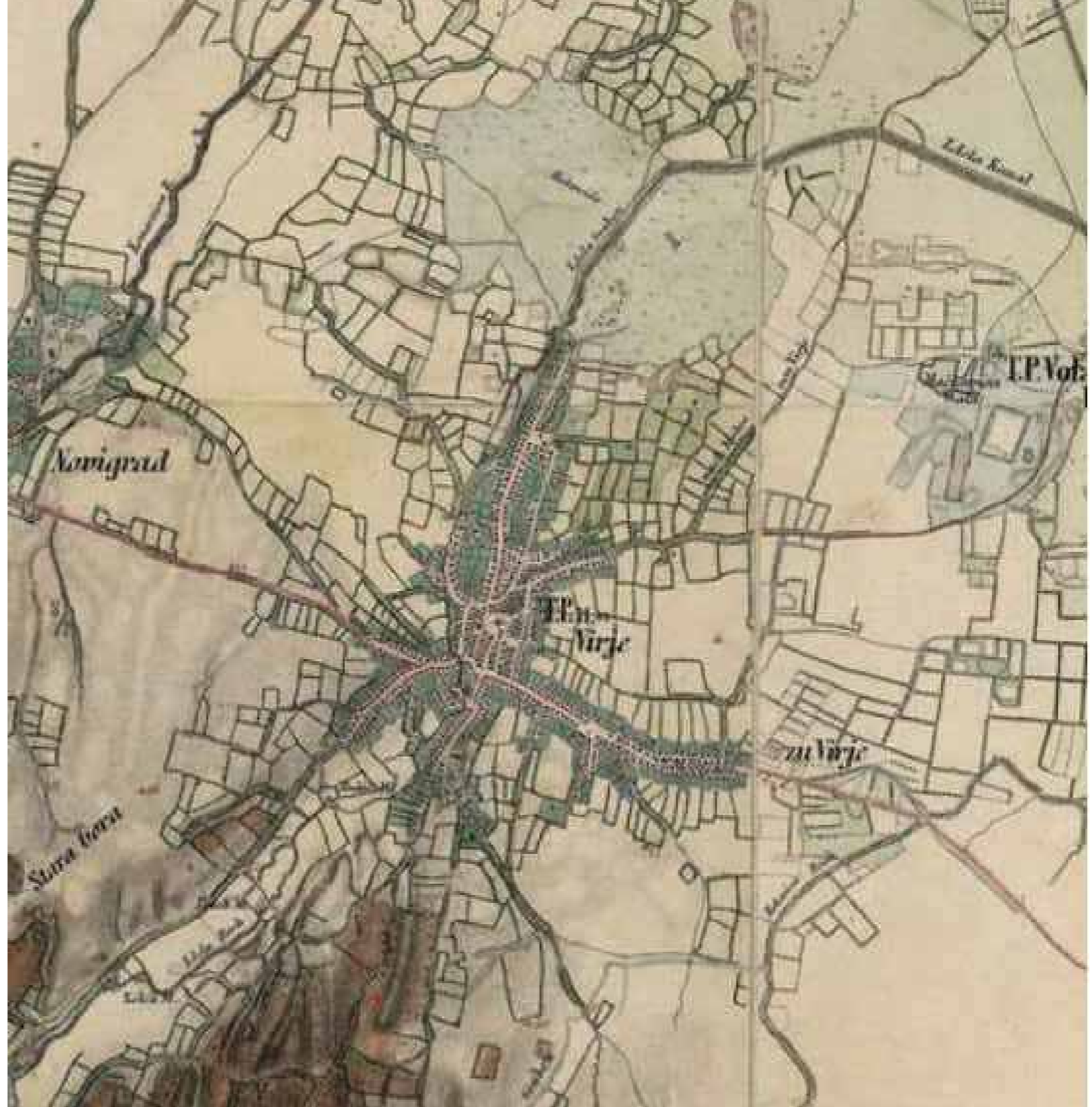
Opis naselja Virje

Naselje Virje jedno je od 6 naselja koje čine općinu Virje smještenu u srcu Podravine, između rijeke Drave i bilogorskih brežuljaka. Naselja u sastavu općine su Donje Zdjelice, Hampovica, Miholjanec, Rakitnica, Šemovci i Virje. Površinu općine čini 78,55 km², dok sama površina naselja Virje ima 38,64 km². Smješteno 9 km sjeverozapadno od Đurđevca, naselje leži na obali rijeke Zdele, na 135 m nadmorske visine, uz željezničku prugu Virovitica-Koprivnica. Proteže se uz državnu cestu D2. Naselje se nalazi na području močvarnog tla koje karakterizira povremena ili trajna zasićenost zemljišnog profila površinskom i/ili podzemnom vodom. Sjeveroistočno naselju nalazi se Repaška šuma. Reljef prostora na kojem se nalazi šuma Repaš je tipična panonska ravnica koja se stepenasto nadovezuje na aluvijalnu terasu užeg porječja rijeke Drave. Ovoj šumskoj zajednici pripadaju najljepše i najvrijednije lužnjakove šume naših nizinskih krajeva te ona predstavlja temeljni prirodni oblik šumske vegetacije u zoni hrasta lužnjaka. Naselje Virje smješteno je južno od rijeke Drave i kanala Čivčevac. Na području Stare gore nalaze se brojni vinogradi i obilježene vinske staze.

Na popisu stanovništva 2011. godine, općina Virje je imala 4.587 stanovnika, od čega je u samom Virju 3.302. Od ukupnog broja stanovnika 1.619 je muškaraca, a 1683 žena. Broj radno sposobnog stanovništva u općini je 2922. Prosječna starost stanovništva je 41,2 godine. Najviše stanovnika ima u dobi od 45-49 godina. Broj stanovnika do 65 godina po kategorijama starosti je ujednačen, dok iznad 65 godina opada.

Naselje Virje nepravilnog je tlocrtnog rasporeda, no možemo reći da ga karakterizira linijski raspoređena glavna Ulica Ljudevita Gaja koja se proteže u liniji sjever-jug te se iz nje granaju sporedne ulice koje međusobno čine grupirane cjeline. Stambeni objekti nalaze se lijevo i desno ulici. Većinom su to samostojeće kuće sa dvostrešnim krovom. Unutar samog sela razlikujemo prizemnice, jednoetažne kuće i dvoetažne kuće. Uglavnom su postavljene dužim krajem prema ulici sa bočno postavljenim zabatom, no ima kuća i sa zabatom prema ulici. Prepoznamo uniforman profil ulice gdje se regulacijski pravac poštuje sa ponekim slučajem uvlačenja kuće od regulacijskog pravca. Pod javne objekte spada zgrada Općine Virje, Dječji vrtić Zrno, Osnovna Škola Prof. Franje Viktora Šignjara, Samostan sestara Dominikanki, Crkva sv. Martina i Narodna knjižnica Virje. Javni prostori oblikovani su kroz parkove oko crkve, škole i vrtića. Razni kafići, slastičarnice, trgovine mješovite robe, mesnih proizvoda i poljoprivrednih proizvoda, benzinske postaje, frizerski saloni, pekarnice i restorani spadaju pod ospodarske objekte Virja.

Virje, kakvo danas poznajemo oblikovala je dinamična povijest i rano naseljavanje. Već u doba Rimljana, Virje je poznato kao postaja Lentulis, na rimskoj cesti između Poetovije (Ptuja) i Murse (Osijeka). Današnji naziv Virje (Wyrje) se po prvi puta spominje u zaključcima Hrvatskoga sabora u Zagrebu iz 1603. Godine. Virovci se ponose svojom poviješću i bogatom kulturnom baštinom. Tradicija tiskarstva stara je više od 120 godina o čemu svjedoči izdavanje tjednog lista Podravac 1893. godine. Prva kino predstava prikazana je 1927. godine, razglasna stanica po cijelom mjestu radi od 1952. godine, a u 1964. godini proradila je prva lokalna radio stanica. Gorljivi ilirac Ferdo Rusan 1850. godine osniva Glumišno društvo koje daje predstave na hrvatskom jeziku, tada jedino u Hrvatskoj. Dobrovoljno vatrogasno društvo osnovano je 1878. godine i Narodna čitaonica s knjižnicom. Hrvatsko pjevačko društvo Ferdo Rusan osnovano je 1884. godine, a Športsko društvo Podravac 1908. godine. Tijekom svoje povijesti Podravac nije ni jednom promijenio ime i boje kluba, što ga čini jedinstvenim u Hrvatskoj.

Demografija

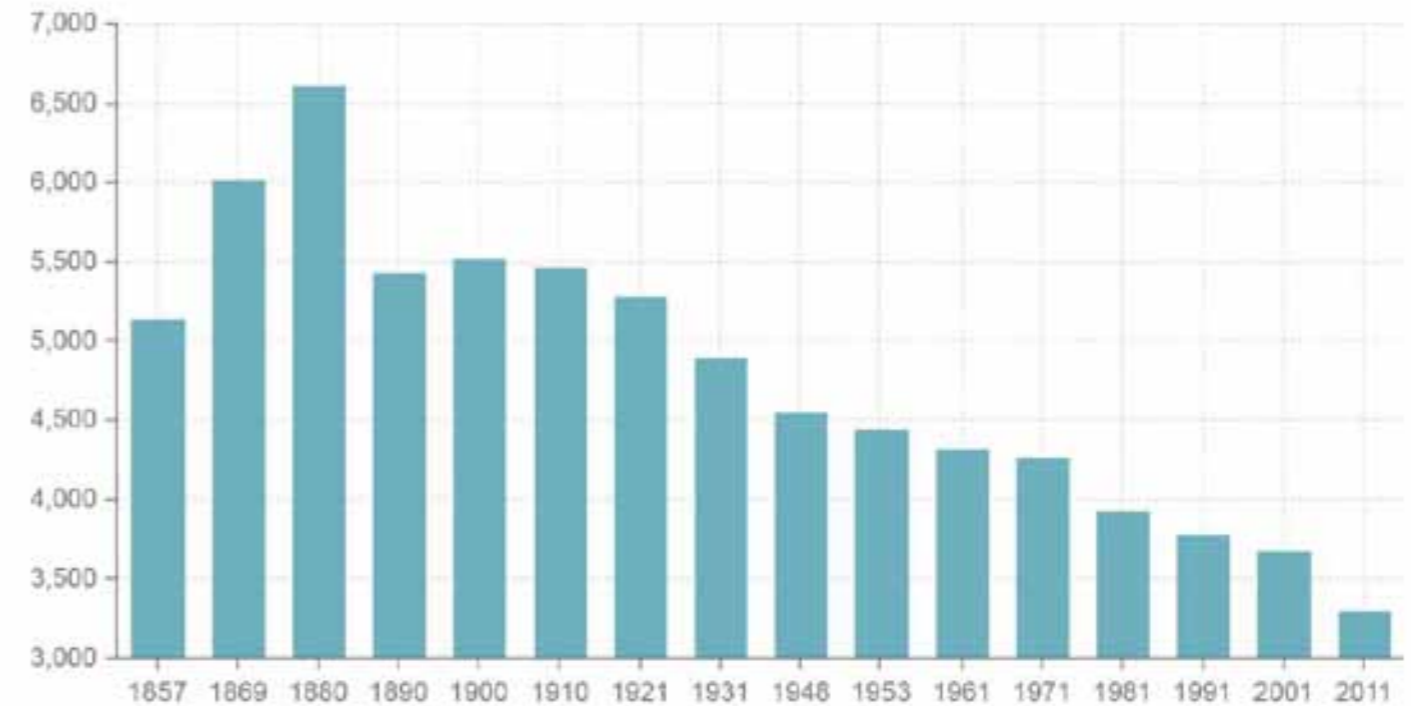
U naselju je 2011. godine živjelo sveukupno 3302 stanovnika, od čega su 1619 muškarci, a 1683 žene. Prosječna dob muškaraca bila je 38,4 godine, a žena 44 godine. Iste godine 17,84% ukupnog broja stanovnika činila je dobna skupina od 0-14 godina. 64,11% stanovništva bilo je dobne skupine od 15-64 godine, koja je ujedno i najzastupljenija dobna skupina, a stanovništvo starije od 65 godina činilo je udio od 18,05%.

Ukupni indeks starenja iznosi 105,7 od čega je 72,8 indeks starenja muškaraca, a 144,8 žena.

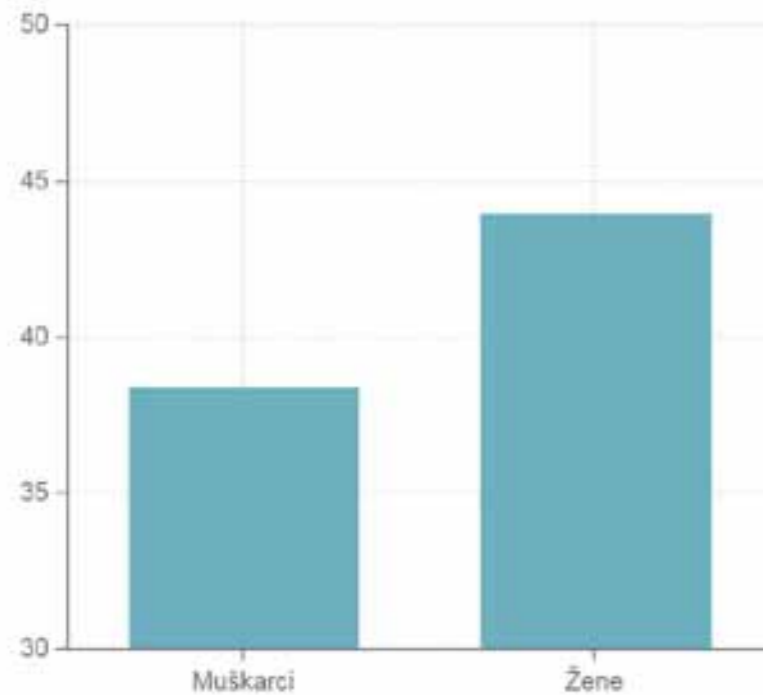
Koeficijent starosti 2011. Godine ukupno je iznosio 25,1 od čega je 19,1 iznos za muškarce, a 31,0 za žene.

1880. Godine zabilježen je najveći broj stanovnika u Virju kada je u naselju bilo 6611 stanovnika, a najmanji broj stanovnika zabilježen je upravo 2011. Godine sa 3302 stanovnika prema čemu možemo primjetiti drastičan pad broja stanovnika naselja.

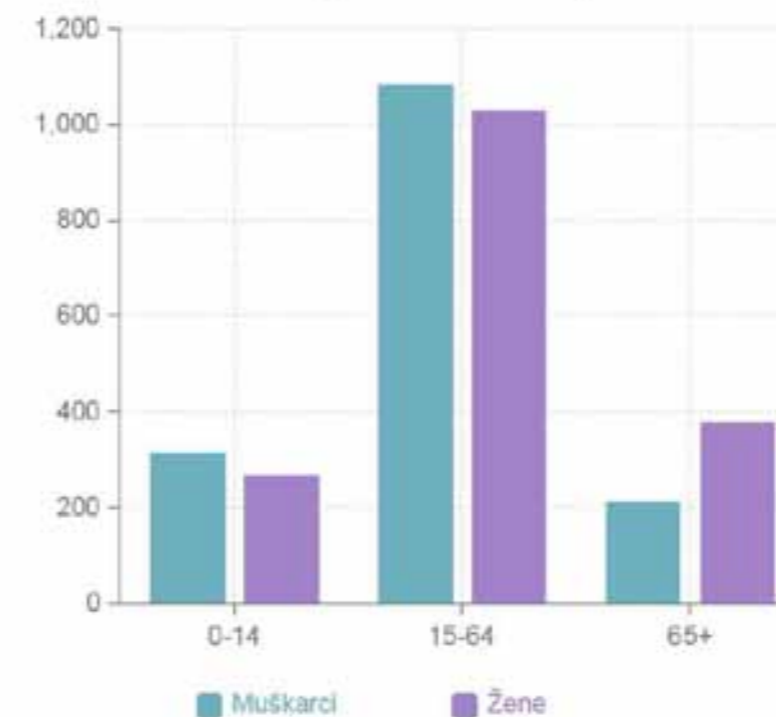
Kretanje broja stanovnika od 1857. do 2011. godine

Prosječna starost stanovnika

Stanovništvo po starosnim skupinama

Prometna infrastruktura

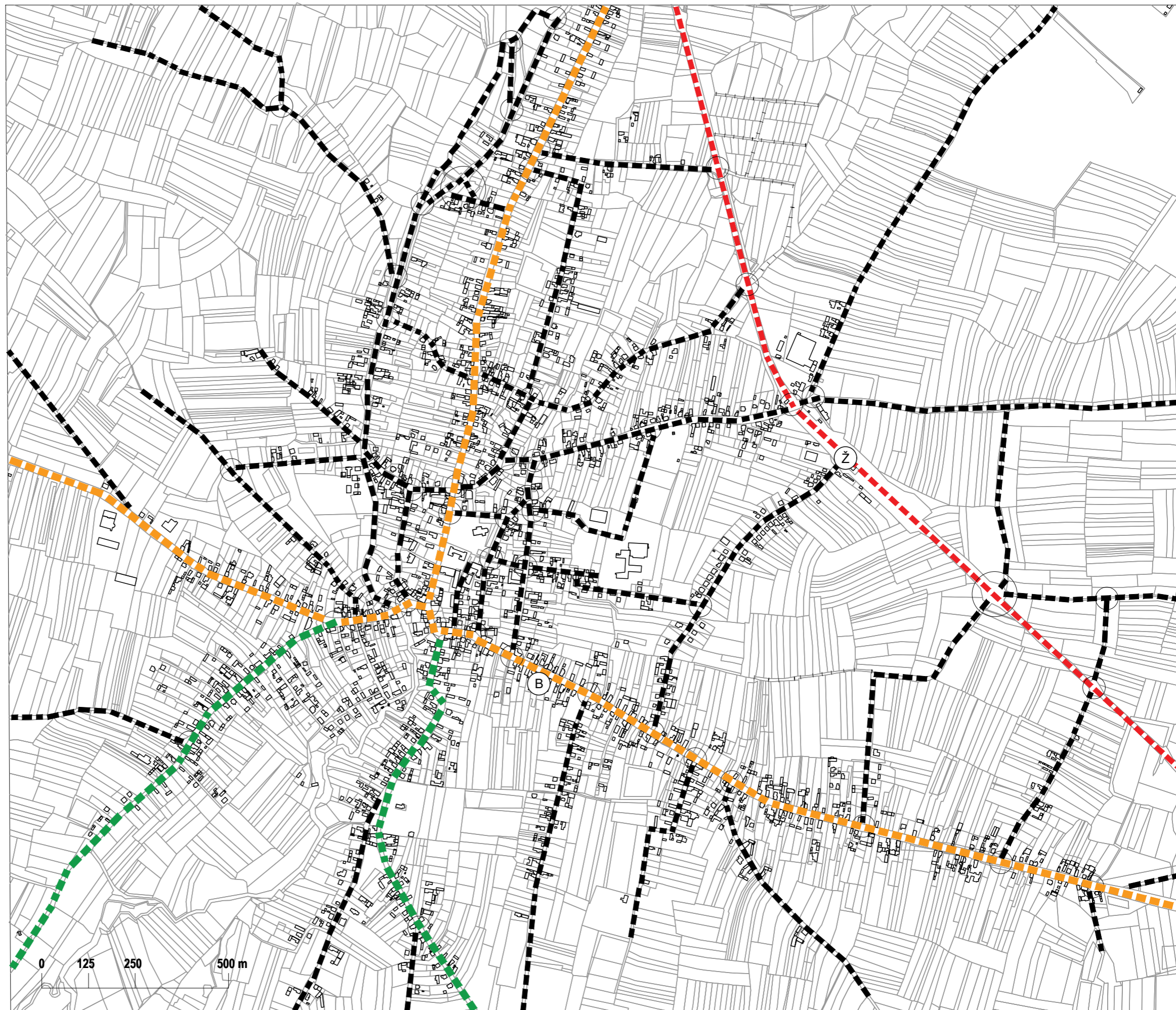
Selo Virje nalazi se na sjevero-istoku Hrvatske u središtu Koprivničko-križevačke županije na 133 metra nadmorske visine. Đurđevac je najbliže udaljeni grad od Virja, a udaljen je svega 9 kilometara. Koprivnica je udaljena 20 kilometara od Virja, a Križevci su udaljeni 50 kilometara.

Virje ima dobru cestovnu povezanost kada su u pitanju županijske ceste. One se protežu kroz cijelo selo i dobro su održavane. Pružaju dobru cestovnu i infrastrukturnu povezanost između Virja i ostalih gradova i sela. Lokalne ceste nisu toliko dobro izvedene i održavane kao županijske ceste. Neke od tih cesta nemaju dovoljnu širinu kako bi se dva vozila mogla sigurno mimoći ili nemaju dovoljno velik kut skretanja u zavoju kako bi se odvijalo sigurno skretanje.

Javni prijevoz nije dovoljno dobro razvijen u Virju. Javni autobusni prijevoz ne postoji, a najizraženiji oblik autobusnog prijevoza je tranzitni, tj. autobusi samo prolaze i ne zadržavaju se duže vremena. Željeznička pruga prolazi kroz Virje i na taj način spaja Virje sa ostalom željezničkom mrežom Hrvatske. Najveći udio prometa na županijskim cestama je tranzitni promet dok lokalne ceste nemaju kapacitet da prihvate takav oblik i količinu prometa. Virje nema nikakvu zračnu povezanost sa ostalom državom, a najbliža zračna luka je Aerodrom Varaždin.

Legenda:

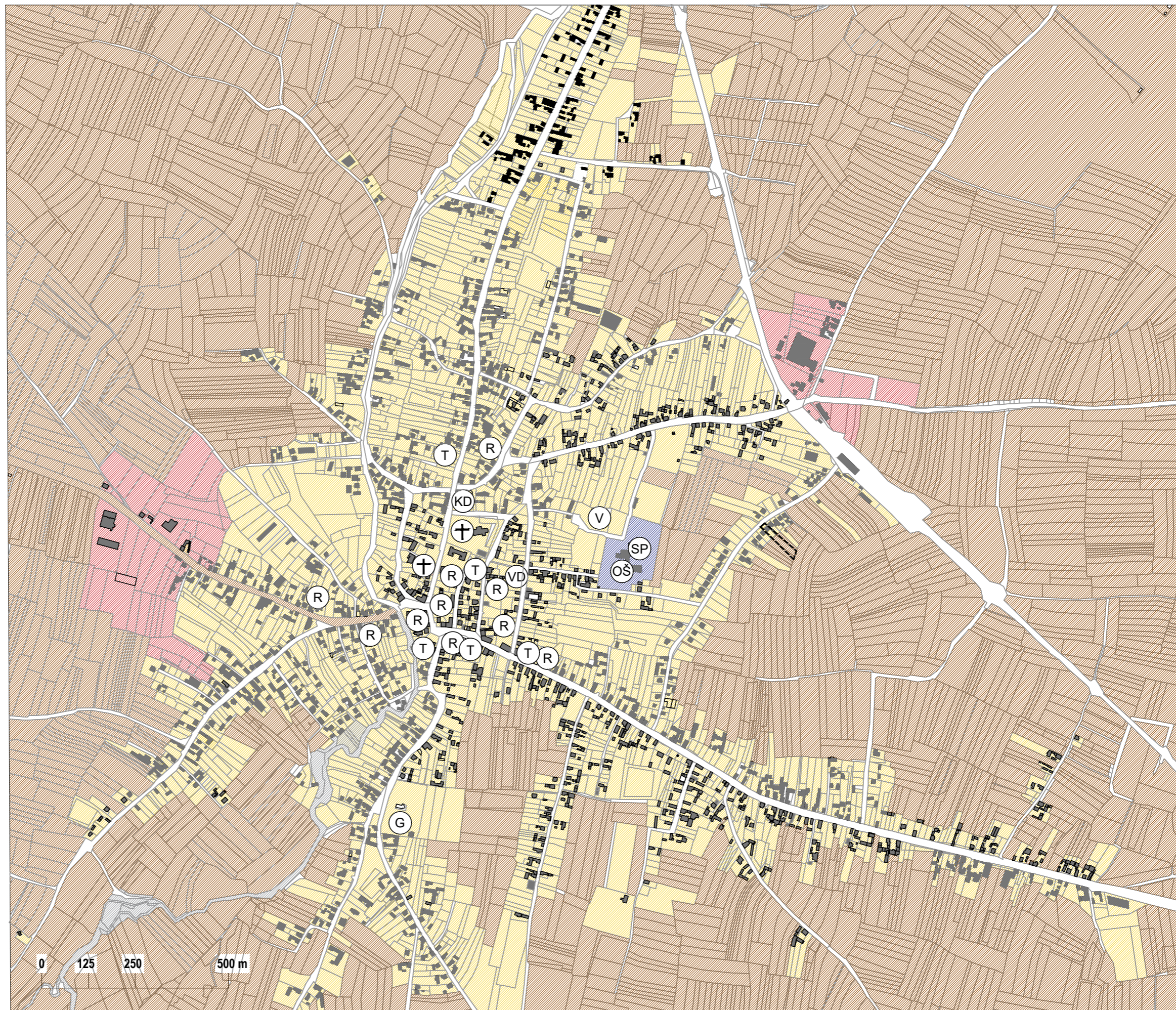
- (B) autobusna postaja
- (P) parkiralište
- (Ž) željeznički kolodvor
- križanje
- biciklistička staza
- ⋯ pješački put (neuređeni)
- — — lokalna cesta
- — — regionalna cesta
- — — državna cesta
- — — željeznička pruga

Namjena - prikaz izgradnje

Na području sela Virje nije prisutna gusta izgradnja, a najizraženija tipologija izgradnje su obiteljske kuće.

Najprisutnije namjene su stambena i poljoprivredna, a uz njih su još prisutne poslovne, javne i društvene i mješovite namjene. Na području Virja populacija se pretežno bavi poljoprivredom ili putuju svaki dan na posao koji se nalazi izvan područja Virja, najčešće su to neka veća obližnja mjesta. U središtu sela jače je izražena ugostiteljska i trgovačka izgradnja uz koju se isto nalazi i društvena namjena. Unutar Virja nalazi se i jedna osnovna škola sa sportskom dvoranom i jedan vrtić. Najizraženije zanimanje je poljoprivrednik, ali postoji samo jedno zabilježeno OPG imanje.

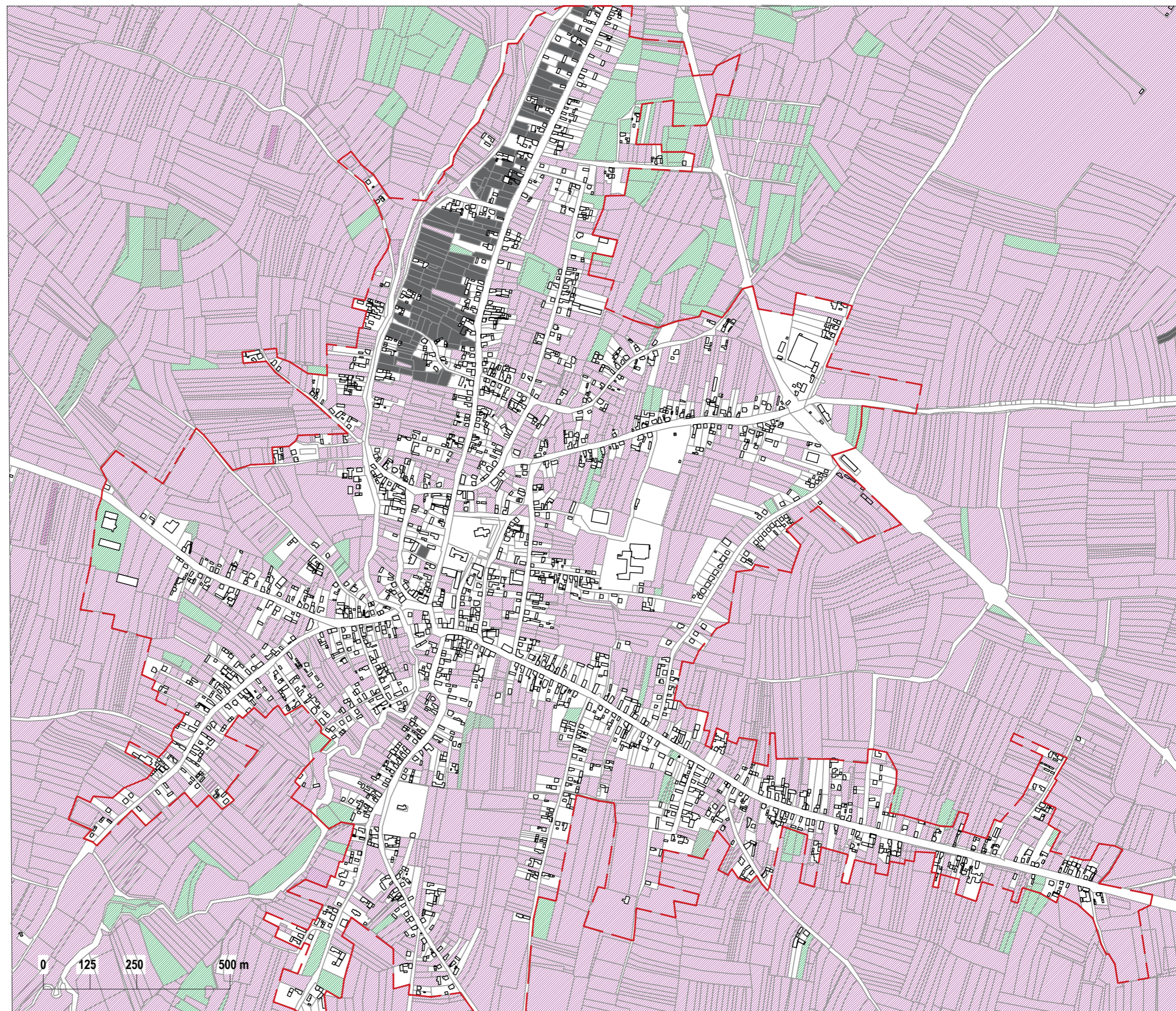
Legenda:

	OPG		parcela OPG
	vatrogasni dom		stambena namjena
	kulturni dom		mješovita namjena
	zgrada sportske namjene		poslovna namjena
	osnovna škola		proizvodna namjena
	vrtić		ugostiteljsko-turistička namjena
	trgovina		poljoprivredna namjena
	groblje		javna i društvena namjene
	vjerski objekt - crkva		ostale namjene
	zgrada ugostiteljske namjene		izgradnja
			granica naselja

Namjena - način korištenja poljoprivrednih površina

Karta prikazuje raspodjelu i način korištenja poljoprivrednih površina naselja Virje izvan građevinskog područja, ali i dijelom unutar tog područja.

Naselje karakterizira podjela negrađevinskog zemljišta na mnogobrojne uske i duge parcele rezervirane za poljoprivredu. Poljoprivredne površine većinom su rezervirane za oranice, uz povremenu pojavu livada ili pašnjaka. Zbog rijetke i "krezube" izgradnje naselja poljoprivredne površine prodiru i unutar građevinskog područja naselja.

Analiza poljoprivrednih površina

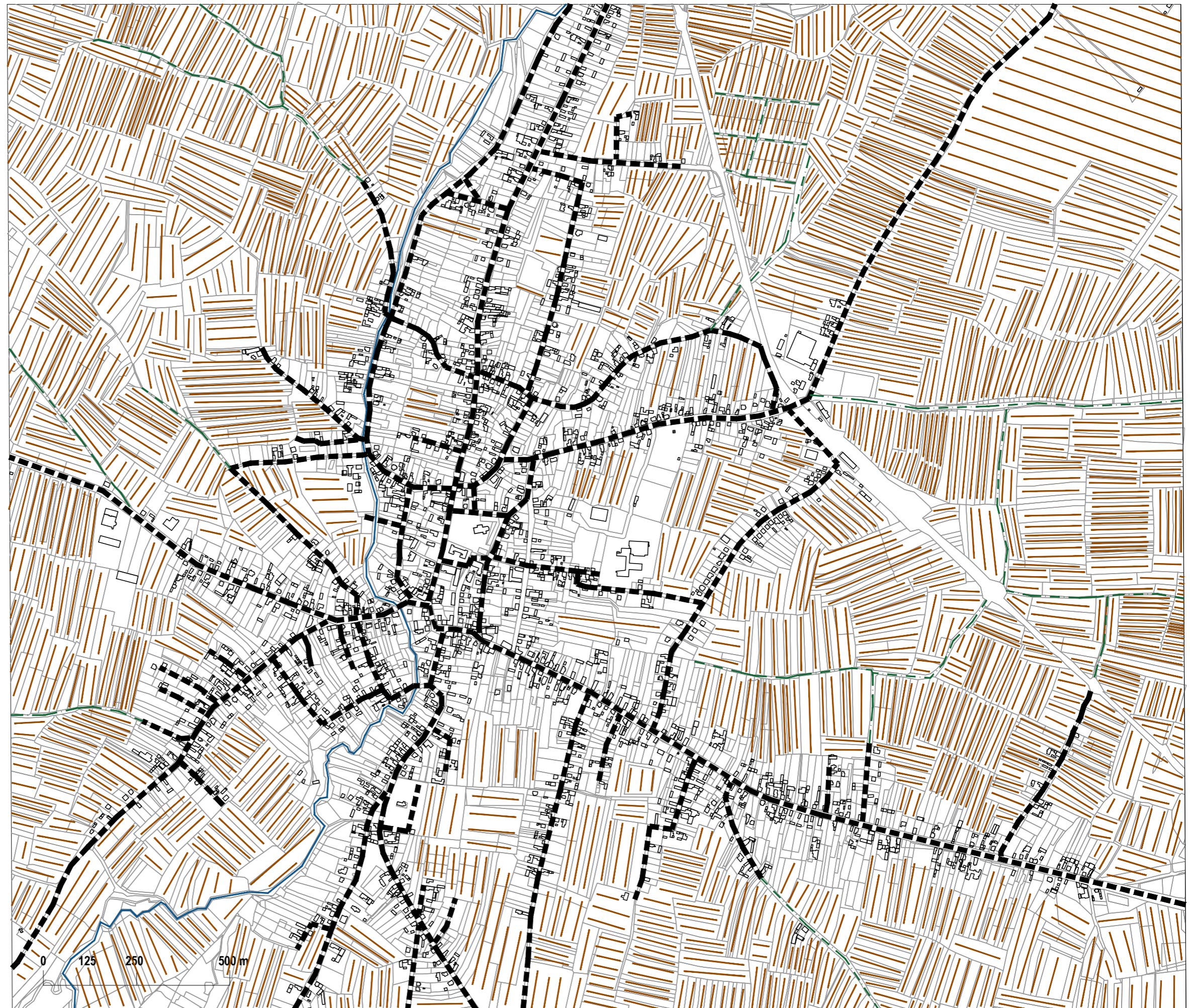
Karta prikazuje analizu poljoprivrednih površina u naselju Virje u smislu orijentacija oranica, njihove povezanosti s prometnom mrežom i vodenih tokova na području naselja.

Raznovrsna orijentacija gusto zbijenih poljoprivrednih parcela relativno malih površina jasno prikazuje topografiju naselja. Prateći brežuljkastu topografiju oranice dobivaju različite orijentacije, a njihov raspored postaje nepravilan i dinamičan.

Kroz Virje protiče mali kanalirani potok u smjeru sjever-jug. Većim dijelom toka nalazi se unutar građevinskog područja i oblikuje prometnu mrežu, ali malim dijelom ulazi i u poljoprivredno područje.

Legenda:

- orijentacija poljoprivrednih parcela
- granice putovi
- vodotok
- kanal
- voćnjaci i vinogradi
- šuma
- ceste
- zgrade
- granica naselja

Analiza namjene i neizgrađeno građevinsko područje

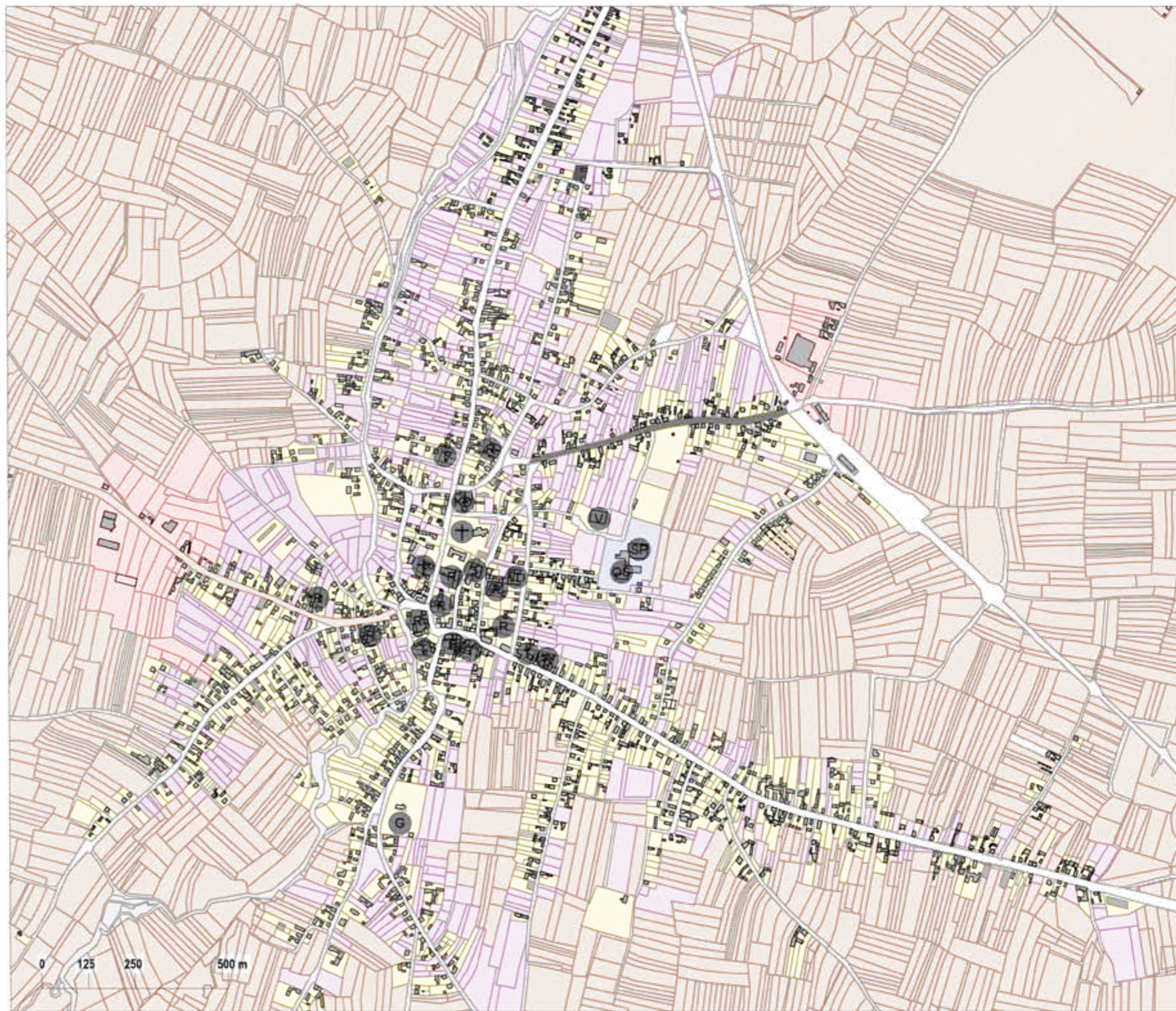
Naselje Virje obilježava uobičajen način gradnje za Podravinu, a to je pozicioniranje kuća prema ulici, dok ostatak građevinske čestice ostaje namijenjen poljoprivredi (aspekt sredine-način života). Klasična gradnja kuća u nizu nije toliko zastupljena, većina kuća je samostojeća.

Najgušća izgradnja je na sjecištu ulica: Ljudevita Gaja-Novigradske-Mitrovice-Miholjanske, što je ujedno i centar naselja, odnosno središte sa sadržajima koji zadovoljavaju biološke, društvene te socijalne potrebe ljudi naselja (trgovine, škola, općina, vrtić, knjižnica, trgovine, crkva).

Omjer izgrađenih i neizgrađenih čestica je takav da je udio izgrađenih čestica veći od neizgrađenih, stime da je velik broj kuća u zapuštenom i rasulom stanju, što je očekivano s obzirom da je populacija u padu. Većina čestica bliže središtu naselja ima izgrađene strukture, dok što se više udaljavamo od središta sve je više čestica neizgrađeno, vjerovatno zbog utjecaja poljoprivrede te manje poželjnosti za život u prostoru koji je udaljeniji od centra. Prostori na kojima se odvija poljoprivreda često su okarakterizirani sa: neugodnim mirisima, bukom od poljoprivrednih strojeva, lošim utjecajem kemijskih pripravaka za tretiranje biljaka na čovjekovo zdravlje, lošim vizurama... neki su od razloga zašto su takvi prostori manje poželjni i manje izgrađeni od prostora koji su više udaljeni od poljoprivrednih područja.

Legenda:

- neizgrađeno zemljište
- stambena namjena
- mješovita namjena
- poslovna namjena
- proizvodna namjena
- ugostiteljsko-turistička namjena
- poljoprivredna namjena
- javna i društvena namjene
- ostale namjene
- granica naselja

PREDNOSTI

- PLODNO TLO ZA POLJOPRIVREDU
- BOGATA POVIJEST NASELJA
- DOBRA PROMETNA POVEZANOST
- ZADOVOLJAVAJUĆI JAVNI SADRŽAJI
- EKOLOŠKI OČUVAN PROSTOR
- NEKOLICINA INDUSTRIJSKIH POSTROJENJA
- DUGA VINOGRADARSKA POVIJEST

MANE

- PAD NATALITETA
- ISELJAVANJE STANOVNIŠTVA
- LOŠ JAVNI AUTOBUSNI PRIJEVOZ
- NEDOSTATAK RADNIH MJESTA
- NEDOSTATAK RAZNOLIKIH POLJOPRIVREDNIH GRANA
- PAD POLJOPRIVREDNE PRIZVODNJE
- GUBITAK ARHITEKTONSKOG IDENTITETA

MOGUĆNOSTI

- RAZVIJENIJA POLJOPRIVREDA
- OTVARANJE RADNIH MJESTA U SEKTORU POLJOPRIVREDE
- MOGUĆNOSTI SEOSKOG TURIZMA
- BOLJE VINOGRADARSTVO (TURIZAM, ARHITEKTURA VINA)
- SEOSKI ARHITEKTONSKI IDENTITET

PRIJETNJE

- PROPAST SELA USLIJED ISELJAVANJA I PADA NATALITETA
- VELIK BROJ ZAPUŠTENIH OBJEKATA
- PROPAST POLJOPRIVREDE USLIJED NEMOGUĆNOSTI PRODAJE DOBARA
- ZAGAĐENJE PRIRODE USLIJED POLJOPRIVREDE I NEREGULACIJSKE SIJEČE ŠUMA
- GUBITAK PREOSTALOG POVIJESNO I MJESNO VRIJEDNOG IDENTITETA

Koncept razvoja naselja

Općina Virje se rasprostire po površini od 78,55 km² i po zadnjem popisu stanovništva iz 2011. god. ima 4587 stanovnika. Sela u Hrvatskoj se smanjuju, a Virje nije izuzetak. Sve više stanovništva odlazi, a sa odlaskom stanovništva pada i razvoj sela. Najveći problem je nedovoljno razvijen "pull" faktor koji bi trebao zadržati postojeće stanovništvo i privući novo.

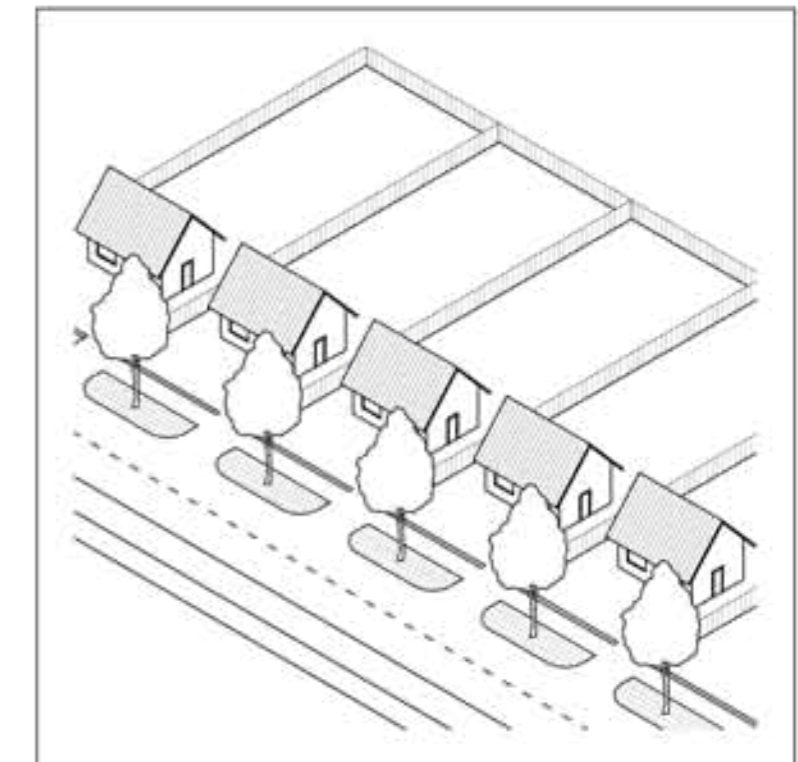
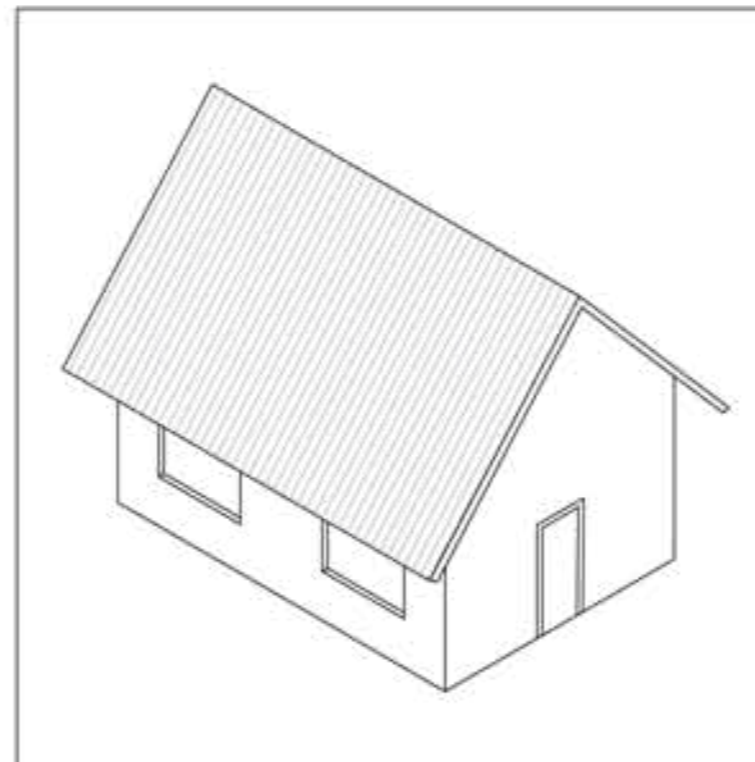
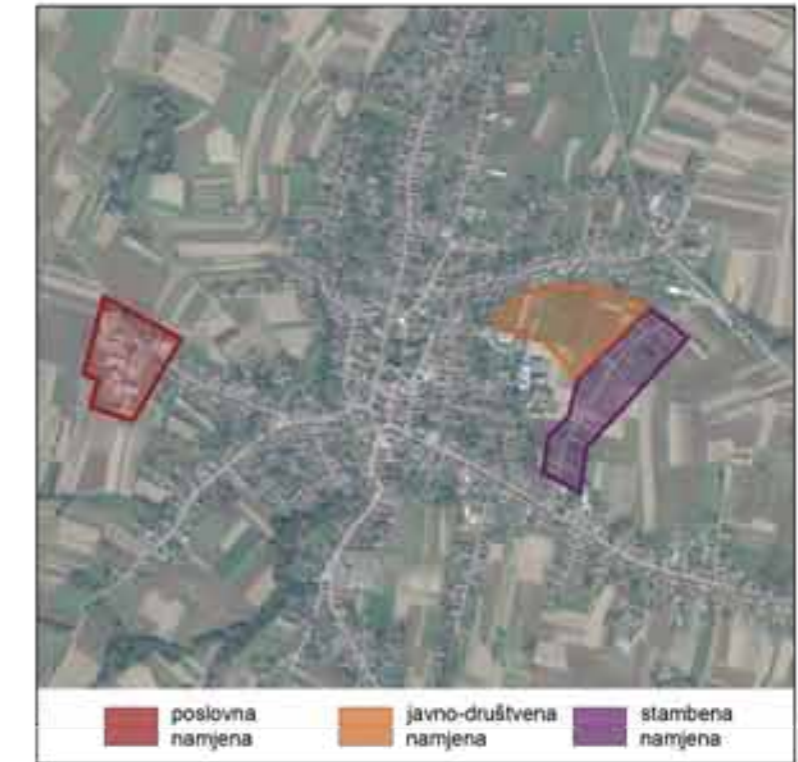
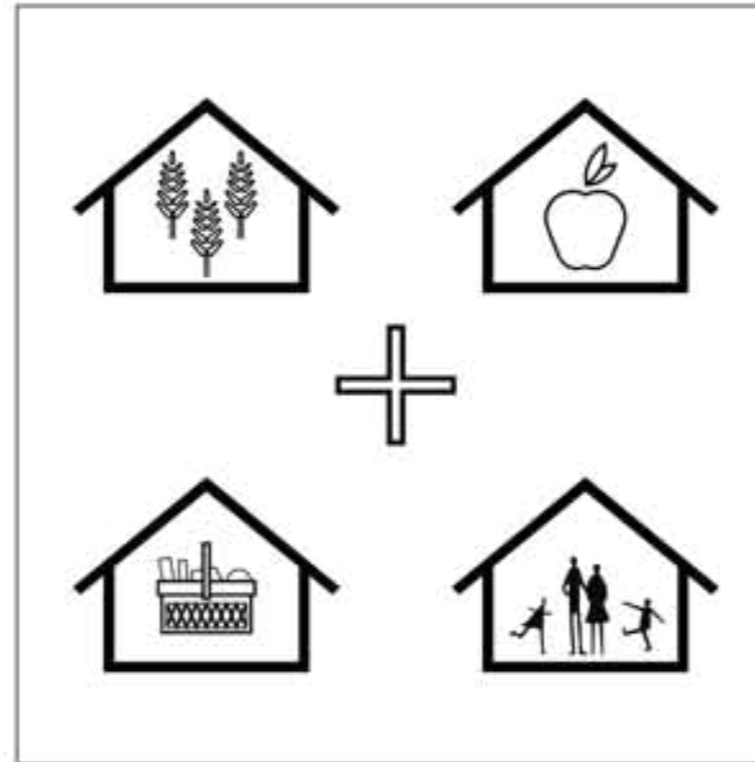
Virje najviše gravitira prema gradu Đurđevcu koji je udaljen svega 9 km. Đurđevac ima razvijenije kulturne događaje, kao što su Picokijada, Kestenjada, Oldtimer piknik, Gastro Picok i mnoge druge događaje. Pošto je grad Đurđevac veće mjesto to znači da ima i veći "pull" faktor. Na osnovu tog saznanja potrebno je oblikovati selo kao jednu zasebnu cjelinu koje je samo sebi dovoljno, ali u isto vrijeme oplemenjuje okolna sela i gradove. Potrebno je stvoriti dovoljno jak "pull" faktor koji će privući ljude da ostanu.

Na području općine Virje postoji bogata poljoprivredna i vinogradarska povijest koju je potrebno negovati. Većina stanovništva se bavi poljoprivredom, ali jako mali broj ljudi ima OPG obrte. Potrebno je potaknuti raznovrsni uzgoj i proizvodnju etno i eko proizvoda. Kako bi se potaknulo ljude da započnu takav uzgoj i proizvodnju treba im pružiti i mjesto na kojem mogu plasirati svoj proizvod. To znači da je potrebno osmisliti tržnicu i prostore u kojima se proizvodi mogu obrađivati, pakirati i plasirati na lokalno, ali i na vanjsko tržište.

Uz prostore koji olakšavaju proizvodnju i plasiranje poljoprivrednih i OPG proizvoda potrebno je projektirati kulturne i društvene prostore kako bi se dodatno oplemenila poljoprivredna i kulturna raznolikost Virja. Ti prostori trebaju biti usko vezani uz tržnicu i prostore za pakiranje i plasiranje poljoprivrednih i OPG proizvoda kako bi se potaknula prodaja i društveni život. Ta dva koncepta treba promatrati kao cjelinu, tj. kao dva elementa koji se simbiotski hrane i nadopunjuju. Ljudi će biti više zainteresirani za kupnju i istraživanje, ako se u blizini trga ili parka nalazi tržnica ili neki etno prostor. Projektiranje fleksibilnih prostora koji mogu poprimiti razne funkcije stvorit će nove mogućnosti za odvijanje društvenog i poslovnog života. Takvi fleksibilni prostori stvorit će mogućnost da okolni poljoprivrednici, OPG gospodarstva, etno i eko proizvođači imaju mjesto gdje mogu plasirati svoje proizvode. Takav pristup projektiranju zasigurno bi privukao pažnju ljudi iz okolnih gradova i na taj način povećao "pull" faktor Virja.

Isto tako potrebno je projektirati stambene prostore koji će popratiti potencijalni rast Virja. Takva izgradnja za ovu fazu ne bi trebala biti prevelika, ali bi trebala biti jasno i ciljano projektirana. U podnožju Bilogore i na području Koprivničko-križevačke županije izražena je prizemna ili P+1 izgradnja koja je najčešće formirana u nizove. Parcele su duguljaste i okomite na cestu, a kuće su najčešće izgrađene s dvostrešnim krovom čiji zabat je paralelan s ulicom. Kako bi se stvorila što kvalitetnija veza između stambenih i društvenih prostora oni se trebaju grupirati ili nalaziti u nedalekoj blizini jedno od drugog. Stambene zgrade trebaju se projektirati da čine niz, a ulice trebaju imati dovoljnu širinu kako bi mogle sadržavati cestu sa zelenilom, po mogućnosti drvodred iza kojeg se nalazi pješački put koji ima jasan pristup do parcele.

Poslovne zgrade i ostale popratne sadržaje ne treba pozicionirati u središte Virja zbog mogućnosti narušavanja vizure ulice. Starogradnju i etno zgrade treba sačuvati i poštovati njihovu tipologiju i dimenzije. Zbog toga se visina nove izgradnje treba ograničiti na maksimalno 7 metara, tj. P+1. Kako Virje nije veliko mjesto poslovni i ostali popratni prostori mogu se smjestiti na periferijkoja nije jako udaljena od centra. Takav položaj poslovnih zgrada bi također rasteretio centar Virja koji nema dovoljno parkirnih mjesta i autobusnih stanica. Mala udaljenost periferije od centra pruža mogućnost pješačkog i biciklističkog prometa što je bitan dio prostornog planiranja kojeg treba ukomponirati u projekt.

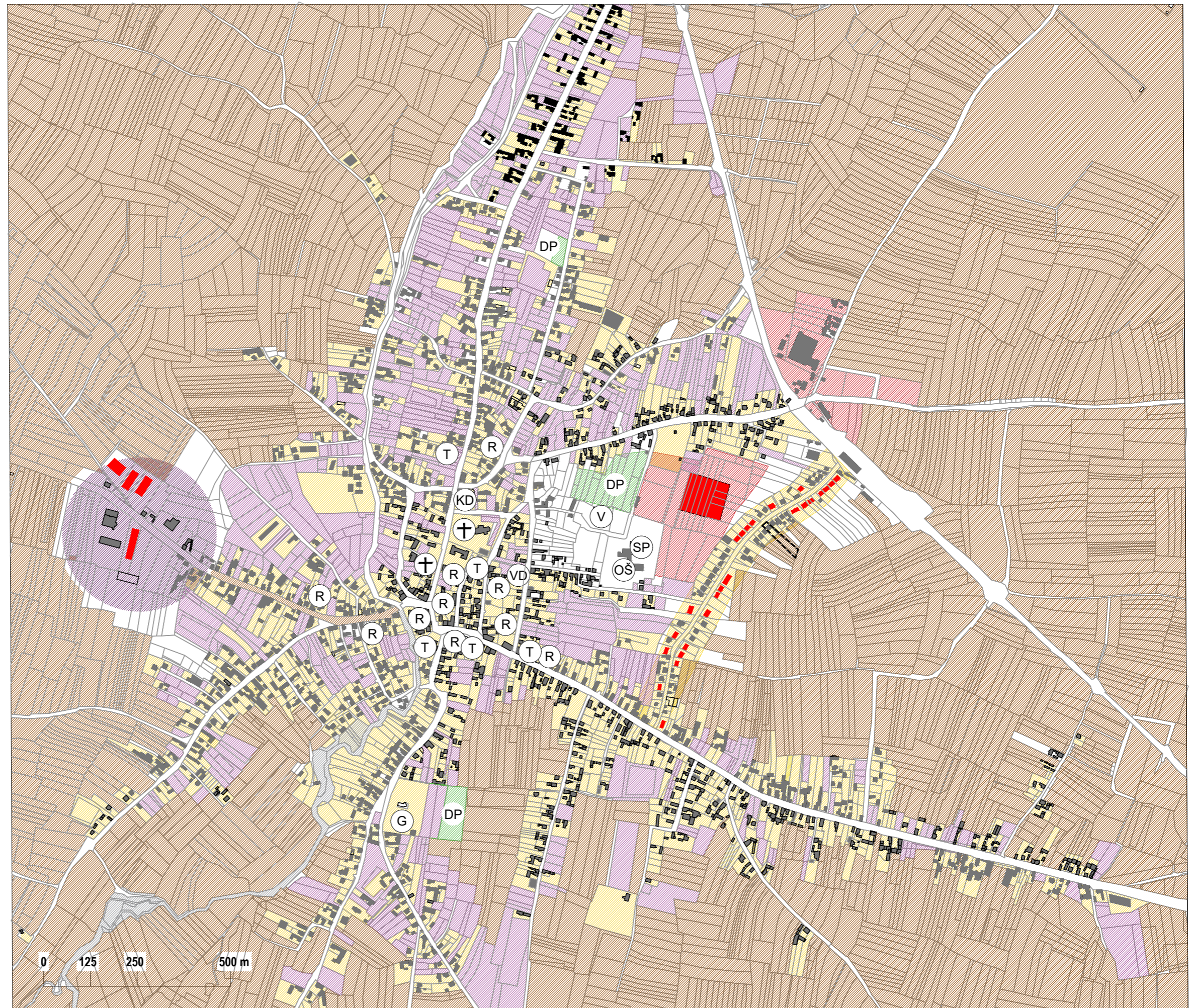
Prijedlog izgradnje neizgrađenog zemljišta

Prenamjenom prostora u blizini škole i vrtića u tržnicu na kojoj bi stanovnici mogli vršiti razmjenu poljoprivrednih dobara potaknuo bi se razvoj OPG obrta u Virju. Također bi se stvorilo svojevrsno društveno središte koje bi oplemenilo raznolikost Virja. Ovakva prenamjena prostora privukla bi i stanovnike okolnih mjesta da dođu i predstave svoje proizvode. Uz tržnicu bi se smjestio i park koji bi bio otvoren na korištenje školi i vrtiću, ali i vanjskim korisnicima. Sa ovakvim položajem tržnice, centar naselja se širi prema istoku, novoizgražena tržnica pruža stanovnicima mogućnost prodaje i kupnje, bitna je za Virje te sa školom, vrtićem te javnim sadržajima poput parka i sportsko-rekreacijskih sadržaja, čini novo i svježe okruženje. Novo stambeno područje nalazi se uz Ulicu Ante Starčevića južno od tržnice. Naime, širenjem centra prema istoku, dolazi do povoljnog smještaja nove stambene izgradnje na ulici koja je rijetko izgrađena, ali je ujedno i blizu ostalim sadržajima. Stambena izgradnja je u vidu jednostavnih, nenametljivih kuća, niske etažnosti (max 0 +1), takva izgradnja (i lokacija) potiče na stanovanje određene skupine ljudi te se sa svojom pojavnošću zasigurno razlikuje od postojeće izgradnje, ali je i dalje slična ostatku i nije pobjegla od ideje života na selu. Proizvodna namjena nalazi se na samome zapadu naselja, proizvodnja u smislu poljoprivrede nalazi se na takvome mjestu zbog opće poznatog odnosa između poljoprivredne proizvodnje te ugodnog stambenog područja.

Tablica broj postojećih zgrada broj novih	broj postojećih zgrada	broj novih zgrada	površina zemljišta postojećih zgrada (ha)	površina zemljišta novih zgrada (ha)
stambena namjena	±1000	25	±20	±1.7
javna i društvena namjena	±20	1	±4	±3
gospodarska namjena	±5	4	±4	±5

Legenda:

- neizgrađeno zemljište
- stambena namjena
- mješovita namjena
- poslovna namjena
- proizvodna namjena
- zelene površine i dječji parkovi
- poljoprivredna namjena
- javna i društvena namjene
- postojeće zgrade
- nove zgrade
- granica naselja

Kotlina

Kevin Barunčić, Marijo Joković,
Branko Mihaljević, Veronika Putak,
Magdalena Runje, Ana Vračević, Ante Vujić

Krajolična jedinica: **Istočno hrvatska jedinica**
Administrativna jedinica: **Osječko - baranjska županija**
Općina Kneževi Vinogradi
Kotlina
Površina: **Općina Kneževi Vinogradi 248,77 km²**
Koordinate smještaja: **45° S 18° I**

Geološki sastav i vrste tla:

Naziv: Černozem na praporu, semiglejni i tipični
Padinski-deluvijalni-les
obilježja: pjeskovito, glinovito, slojevito

Klimatska obilježja:

Umjereno kontinentalna klima.

Veći dio zime Kotlina je ispunjena hladnim zrakom, stoga se u siječnju srednja temperatura kreće oko -1°C. Obilježje kontinentalnosti jasno je izraženo, a najistaknutije su male horizontalne promjene temperature. Ljeti su temperature oko 25°C. Jesen je znatno toplija od proljeća.

Reljefna obilježja:

Prostor Osječko-baranjske županije dio je šireg prostora, koji reljefno pripada sjeveroistočnom, pretežito nizinskom, ravničarskom dijelu geografske cjeline Istočne Hrvatske. Viši i ocjeditiji tereni koji se uzdižu iznad okolnog nizinskog reljefa su lesni platoi i zaravni. Na području Baranje, na sjeveru uz samu državnu granicu, oko naselja Kneževo, nalazi se kontinuirani nastavak prirodne cjeline iz Mađarske.

Hidrološka obilježja:

Osnovno hidrografske obilježje površja jest ekscentričnost tekućica. Najveće i najvažnije rijeke teku rubno. Inače na vodene prilike u cjelini utjecali su još diferencirani klimamorfološki procesi u prošlosti, pri čemu su u detaljima pored hidrogeoloških osobina stijena imali značajnu ulogu i noviji društveno-gospodarski zahvati. Rijeka Dunav nalazi se 15 km od Kotline.

Režim voda Dunava pokazuje nivalno-pluvijalne karakteristike. Na kretanje njegovih voda najviše utiču alpski pritoci, pa se u skladu s tim u godišnjem hodu vodostaja javljaju dvije visoke vode, i to u proljeće i rano ljeto. Proljetni maksimum uzrokovan je otapanjem snijega u nižim dijelovima gornjeg toka, a ranoljetni otapanjem snijega i leda u najvišim dijelovima Alpa i ciklonalnim kišama karakterističnim za taj dio godine.

Vegetacijska obilježja:

Područje Županije je u prirodnim uvjetima bilo dobro pošumljeno. Društvenim utjecajem šume su svedene na izolirane rezervate koji se nastoje racionalno valorizirati. Na mjestima prvobitnog vegetacijskog pokrova proširene su obradive površine, odnosno kultivirane biljke, jer ovaj kraj pripada najvrjednijim agrarnim dijelovima Hrvatske. Viši ocjediti dijelovi terasa, zaravni i Banskog brda pretvoreni su društvenim radom u otvorene agrarne pejzaže s pretežito žitarskim kulturama i šećernom repom. Manje površine pod šumom (hrast, grab, jasen) sekundarnog su porijekla.

Dominantno povijesno razdoblje:

Područje je pod Turcima od 16. do 17. Stoljeća. U 17. stoljeću nakon poraza kod Beča i oslobađanja Budima Turci napuštaju Ugarsku, a tako i Baranju. Razdoblje turske vladavine nije bilo, kao što bi se moglo očekivati, doba kulturnog nazadovanja u Baranji. Naprotiv, ovdašnja je književna kultura upravo tada doživjela svojevrsan procvat. Nakon toga, Baranja je pod ugarskom vlasti te car Leopold svojim vojskovođama, saveznicima i zaslužnim uglednicima dijeli područje Baranje kada su uočljiva barokna obilježja.

Prostorna organizacija / kompozicija/ mreža komunikacija:

Prostorna organizacija naselja nastaje nizanjem stambenih objekata uz glavne prometnice. Kompozicija naselja jest linearna, gdje dva linearna paralelna pravca čine komunikacijsku mrežu. Linearne glavne prometnice povezane su kraćim okomitim sporednim prometnicama, gdje se oko prometnica nižu stambeni i gospodarski objekti.

Funkcije i korištenje prostora:

Namjena je pretežito stambena i gospodarska uz poljoprivredna zemljišta. Gatori uz glavne stambene objekte najčešće su novo prenamjenjeni ili zapušteni.

jedinstvena	5
raznolika, prepoznatljiva	4
karakteristična	3
uobičajena, bezizražajna	2
devastirana	1
potpuno očuvana	5
visoko očuvana	4
umjereno očuvana	3
promijenjena	2
devastirana	1
očuvana, rijetka, raznolika	5
dobro očuvana	4
umjereno očuvana	3
promijenjena	2
devastirana	1
srednji vijek i starije	5
od kraja 16. do 18. st.	4
od kraja 18. do pol. 19. st.	3
od druge pol. 19. do prve pol. 20. st.	2
2.pol.20.st.	1
upečatljiva, vrlo izražajna	5
homogena, izražajna	4
skladna, uravnotežena	3
neizražajna	2
neskladna, devastirana	1
povijesne / vrlo rijetke	5
pretežito povijesne / rijetke	4
nove prilagođene	3
nove neprilagođene	2
napušteno / bez sadržaja	1

Uzorci neizgrađenog krajolika:

Neizgrađeni krajolik javlja se kao posljedica dominantnih reljefnih obilježja, blage uzvisine i topografske promjene, vertikalni lesni zidovi, područja zarasla pod šumom, stvaraju probleme pri razvitku naselja, krajolika. Brežuljkaste zaravni i uzvisine ispresijecane brojnim surducima su u prošlosti bile od veliko značaja pri razvijanju krajolika, ali ga istovremeno ograničavaju u daljnjem razvoju. Veliki nedostatak naselja u Baranji predstavlja neizgrađeni sustav za odvodnju i kanalizaciju.

Uzorci naselja / izgrađenog krajolika:

Promjena vegetacije odnosno uklanjanje šuma stvara mogućnost bavljenja poljoprivredom, te nastaje linearno naselje. Izgrađena struktura integrirana je u krajolik specifičnim građevnim pojavama - gatorima. Izgrađeni uzorak naselja tvori niska, sitna struktura raspoređena u ritmu puno, prazno koja je organizirana kao stanovanje i gospodarsko dvorište.

Tipične povijesne građevine (stambene, gospodarske):

Reformirana kršćanska crkva sa župnim stanom i gospodarskom zgradom - prva polovica 19. St. Stambene kuće s ganjkom i gospodarskim objektima u dvorištu.

Ostale povijesne građevine:

Postoji arheološko nalazište u neposrednoj blizini crkve. (Nalazi se na području izgrađenih stambenih objekata.)

Oprema prostora, strukture malog mjerila:

Uz stambene kuće nalaze se gospodarski prostori, višestruka namjena gatora - gospodarski, stambeni.

Vertikalne dominante:

Reformirana kršćanska klavinska crkva izgrađena je u prvoj polovici 19.st., uz crkvu se nalazi župni stan i gospodarski objekt. Crkva u kotlini svojom prostornom dispozicijom na povišenom platou i arhitektonskim oblikovanjem kompozicije pročelja u duhu historicizma, zajedno sa župnim stanom i gospodarskom zgradom, predstavlja vrijedno kulturno dobro.

Vizualna obilježja:

Uz prometnice su smještene tipične stambene kuće, kraćom stranom i zabatom orijentirane su prema prometnici, dok je dvorište i gospodarski objekt smješten iza kuće, a poljoprivredna zemljišta slijede iza gospodarskih objekata, ili iznad istih zbog reljefnih obilježja.

Oblikovna i estetska obilježja:

Tipične mađarske izdužene stambene kuće s ganjkom građene od opeke koja je često vidljiva na fasadama, tradicionalnih drvenih krovovišta s biber crijepom. Objekti su često zapušteni, dok renovacija prati tradicionalni način izgradnje. Žbukane bijelim vapnom, pretežno dvostrešna krovovišta s pokrovom biber crijepa. Ritam ulice postignut je izmjenom puno prazno elemenata, dvostrešnih krovova i zabata, uz naglašenu regulacijsku liniju zabatima i dvorišnim ogradama.

Nematerijalno naslijeđe (tradicije, običaji, mjesta povijesnih događaja i drugo):

Tradicija bavljenja vinogradarstvom i poljoprivredom koja datira iz doba Austro-Ugarske i pohrana i skladištenje proizvoda u pripadajuće gatore djelomično je zadržana i do današnjeg dana

Elementi materijalnog naslijeđa (kulturnog i prirodnog):

U kulturno naslijeđe Kotline ubrajamo reformiranu kršćansku crkvu sa župnim stanom i gospodarskom zgradom. U pitanju je sakralni kompleks zaštićen kao pojedinačno kulturno dobro. Postoje i 2 arheološka nalazišta - arheološko nalazište "Kotlina" i arheološko nalazište "Suzalhed"

Mogućnosti za razvoj:

Kotlina nudi mogućnost za razvoj ruralnog turizma. Odnosi se na obnovu i ispravno tretiranje ostataka gatora koji po uzoru na primjere u Mađarskoj ili Austriji mogu stvoriti turističku atrakciju, odnosno vinske i vinogradarske mreže.

Vrjednovanje:

Regionalni značaj za područja Istočne Panonije.

Negativna obilježja:

Zapuštenost, loša povezanost, neravzijena infrastruktura, neuređenost, nedostatak društvenih i javnih sadržaja.

povijesni, vrlo očuvani	5
dobro očuvani, usklađeni	4
umjereno očuvani	3
neskladni	2
devastirani	1
povijesni, visoko očuvani	5
povijesni, dobro očuvani	4
promijenjeni, usklađeni	3
novi, slabo usklađeni	2
novi, neusklađeni	1
očuvane > 80%	5
očuvane 60-79%	4
očuvane 30-69%	3
očuvane < 30%	2
neznatno očuvane	1
očuvane > 80%	5
očuvane 60-79%	4
očuvane 30-69%	3
očuvane < 30%	2
neznatno očuvane	1
očuvano > 80%	5
očuvano 60-79%	4
očuvano 30-69%	3
očuvane < 30%	2
neznatno očuvano	1
potpuno očuvane	5
visoko očuvana	4
umjereno očuvana	3
promijenjena/nema	2
devastirana/neocijenjeno	1
vrlo visoka izloženost	5
visoka izloženost	4
umjerena izloženost	3
niska izloženost	2
nije vizualno izloženo	1
homogena, upečatljiva	5
skladna	4
prihvatljiva	3
neskladna	2
devastirana	1
potpuno preživjelo	5
visoko očuvano	4
umjereno očuvano	3
promijenjeno/novo	2
nestalo	1
> 130 elemenata naslijeđa	5
> 100 elemenata naslijeđa	4
> 70 elemenata naslijeđa	3
> 10 elemenata naslijeđa	2
bez elemenata naslijeđa	1
vrlo visoke	5
visoke	4
umjerene	3
slabe	2
neznatne	1
međunarodni značaj	5
nacionalni značaj	4
regionalni značaj	3
lokalni značaj	2
bez značaja	1

Izvori podataka: karta civilne Hrvatske <https://maps.arcanum.com/en/map/europe-18century-firstsurvey/?layers>

Povijesni razvoj (karte 18. stoljeća) Europe in the XVIII. Century

Razvoj Kotline koji je postavio temelje za selo koje danas poznajemo započinje u 18.stoljeću, nedugo nakon oslobađanja zemlje od Turaka. Zemljom vladaju Habsburgovci koji slobodno raspolažu svim gospodarskim dobrima. Osnovano je Beljsko vlastelinstvo kojim upravlja Eugen Savojski. Selo se razvija duž prometnog puta uz koji se formiraju uske i dugačke parcele s pripadajućim poljoprivrednim površinama. Same nastambe činile su znatno manji dio površina u odnosu na poljoprivredu, djelomično kao male seoske kuće s pripadajućim gatorima koji su korišteni u gospodarske svrhe, a dijelom kao sami gatori koji su korišteni kao stambene jedinice. Na taj je način formirano selo koje je prema popisu iz 1766.godine nastanjivalo stanovništvo dviju narodnosti - Mađari s pripadnicima kalvinske vjeroispovijesti i pravoslavci Raci.

Izvori podataka: <https://maps.arcanum.com/en/map/cadastral/?layers>

Povijesni razvoj (karta 19. stoljeća)

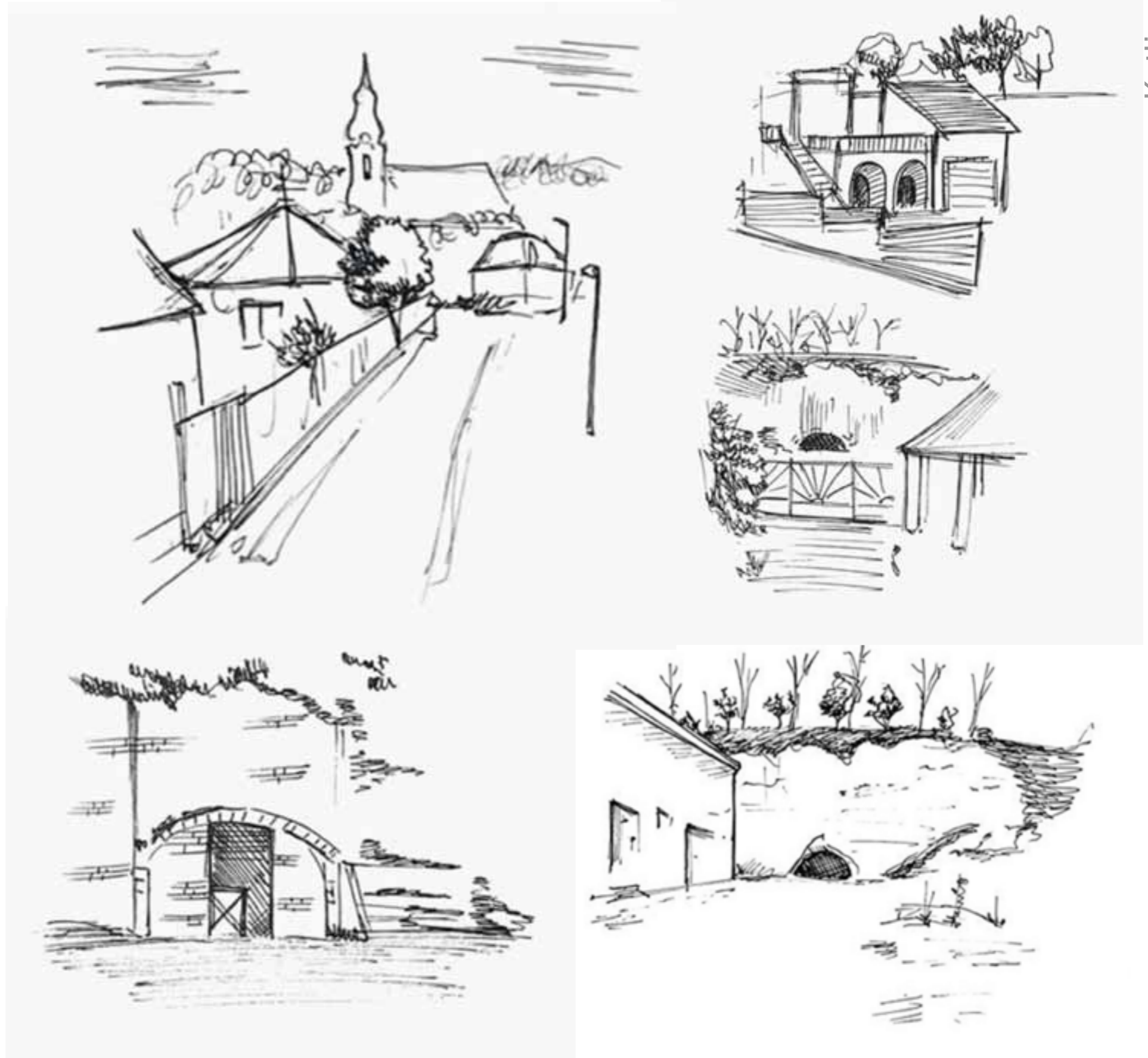
Habsburg Empire (1869-1887) - Third Military Survey (1:25000)

18. stoljeće i promjena u političko-društvenoj strukturi postavila je bazu za razvoj poljoprivrede koja je dosegla znatno viši nivo sredinom 19. stoljeća. Brdovito područje Kotline u doba vlastinstva Belje obilovalo je vinogradima s prvoklasnim vinom koje se dobro prodavalo. Naročito je bilo čuveno njihovo bijelo vino. Osim vina, prodavali su trešnje i šljive koje su najčešće odvozili u Osijek, a uspješno su se bavili i povrtlarstvom. Komunikacija i odvoz proizvoda u Osijek omogućeno je izgradnjom Kraljevske ceste koja je glavni prometni pravac Baranje tijekom 18. i 19. stoljeća. Gatori su uvelike služili za pohranu ili skladištenje svih navedenih proizvoda. Razvoj poljoprivrede koji dovodi do razvoja same Kotline ali i čitave regije pridonio je i većoj etničkoj raznolikosti u odnosu na 18. stoljeće. Prema popisu iz sredine 19. stoljeća stanovnici su mješavina Nijemaca, Mađara, Raca i Šokaca. Svi su navedeni faktori pridonijeli širenju sela koje sada ima jasnije definiranu longitudinalnu formu koja se čita kroz 2 linearna poteza ulica - jedan glavni i jedan prateći sporedni. Ova je temeljna planska organizacija zadržana i i do današnjeg dana.

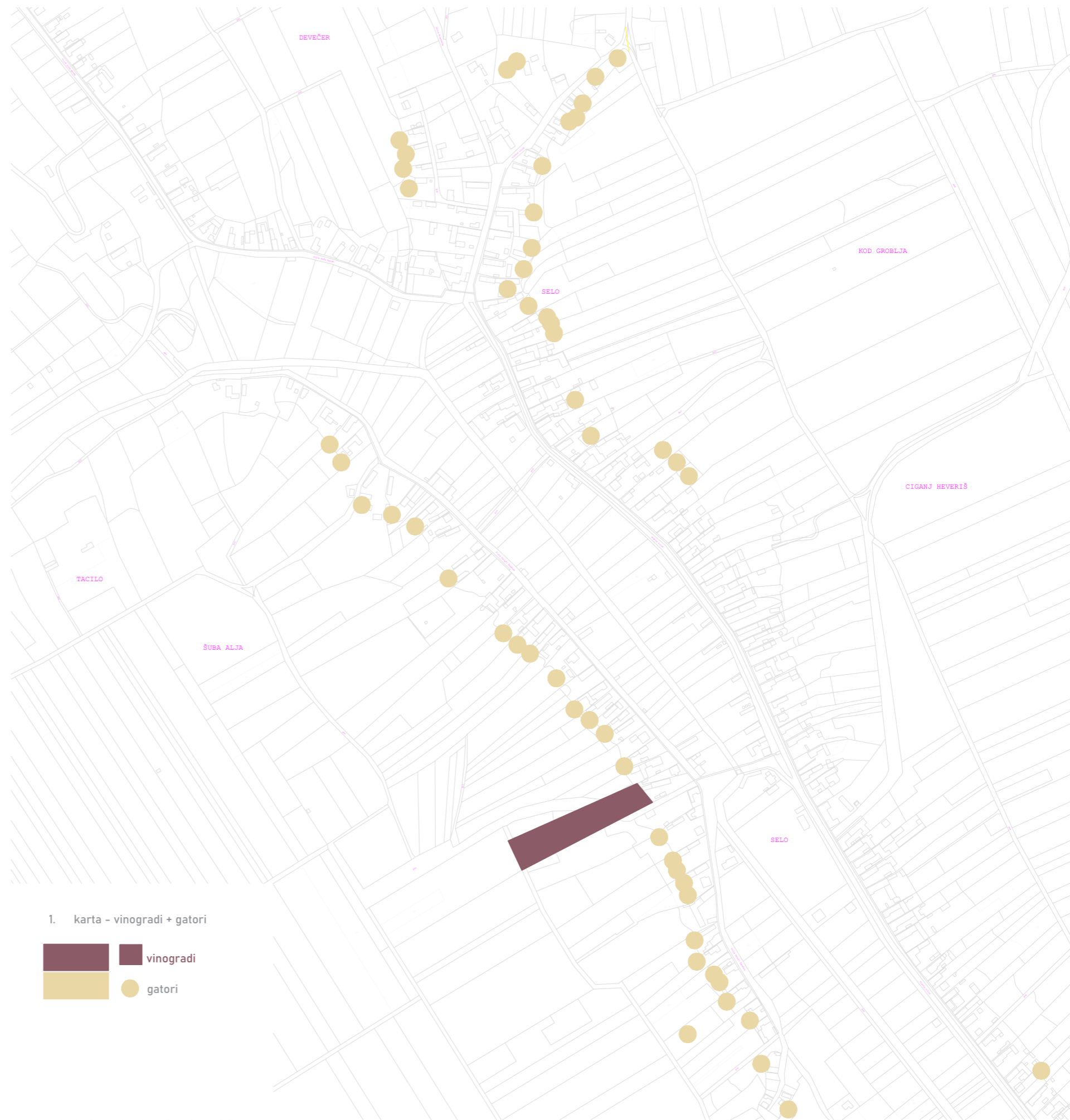

Relativno nizinsko područje, s urezanim dijelovima sela u brda. Netaknuta priroda s puno zelenila. Većinom stambena izgradnja sa prepoznatljivim reperima (crkveni zvonik). Prisutna tradicionalna izgradnja, obiteljske kuće su većinom stare i neodržavane, neke čak u ruševno stanju. Pročelja kuća okrenute prema ulici, a iza kuća, podno brada, se obično nalaze gospodarski objekti i gatori. Dijelovi naselja izrazito zapušteni, zarasli, te se stapaju sa okolnom šumom. Stanovništvo se bavi većinom poljoprivredom i stočarstvom stoga su životinje u dvorištima i razvedena imanja čest prizor. Vidljiva je loše....u vidu održavanja samih objekata i infrastrukture. Infrastruktura jednostavna, samo glavna ulica opremljena nogostupom i vidno održavana. Naselje je podijeljeno u dva nasuprotna kraka između kojih se nalazi neizgrađena dolina gdje su pretežno voćnjaci, pašnjaci, životinje.

Naselje prati topografiju terena, pojavljuje se na rubovima doline. Male neujednačene parcele podređene topografiji terena s manjim, većinom tradicionalnim objektima (obiteljske kuće). Dolina se nalazi između dvije glavne ceste, a gradnja prati cestu. Naselje nije centralnog tipa već se proteže linearno duž reljefa. Naselje je okruženo poljoprivrednim površinama, a na rubovima udoline šumom. Središnja udolina je većinom poljoprivredna površina sa ponekom novijom građevinom (nadstrešnica i garaže), a iza njih se nalaze voćnjaci.

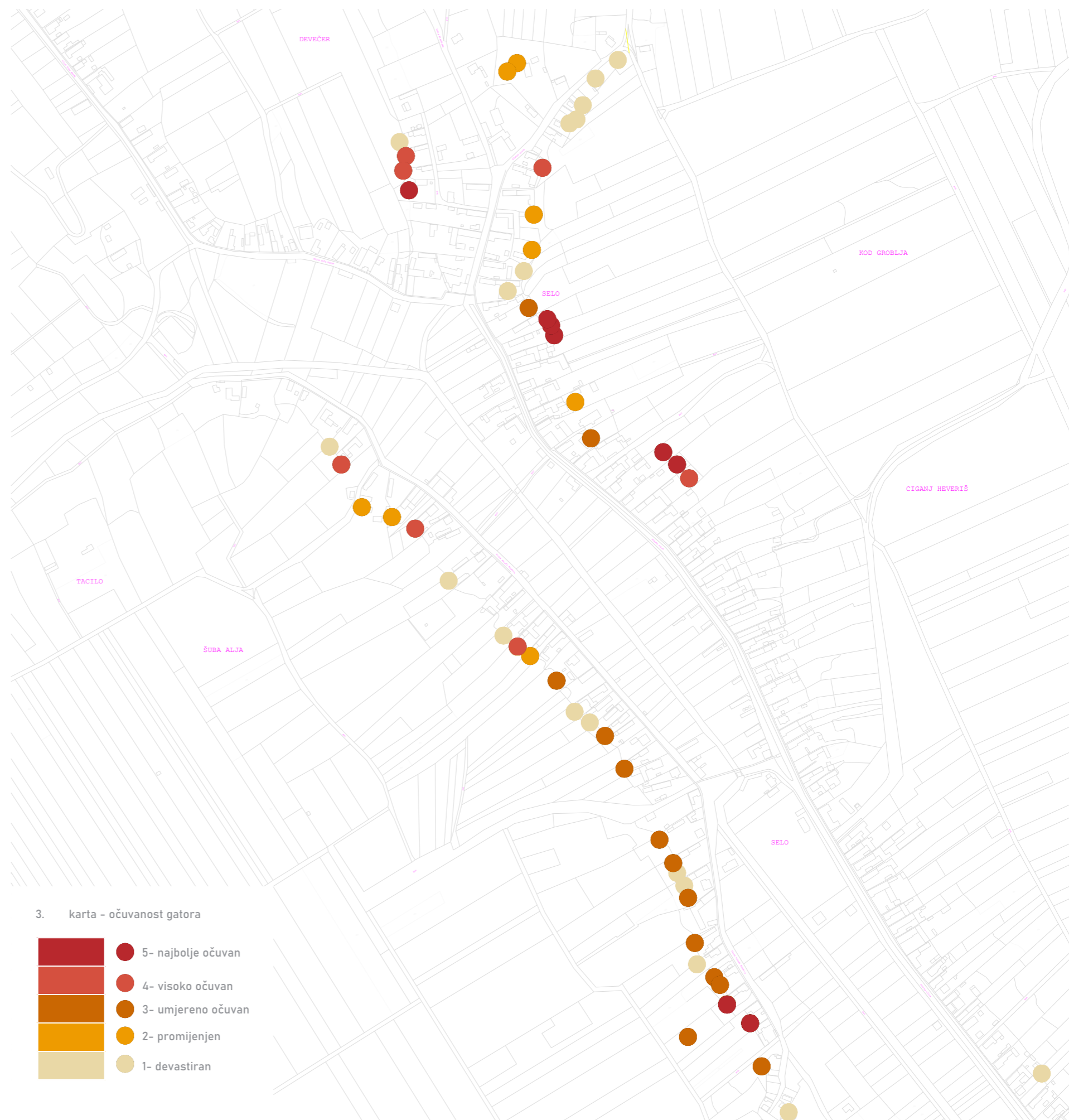
1. karta - vinogradi + gatori

- vinogradi
- gatori

2. karta - namjena gatora

- gatori - stambeni
- gatori - gospodarski

Suza

Bono Adžamić, Filip Čosić, Matija Palijan,
Sara Šalak, Božena Štuc, Vedrana Luketić,
Luka Škrlec, Anja Štetić, Martina Vidović,
Stanko Vukadin

Krajolična jedinica: Panonska megaregija; Istočno-hrvatska ravnica

Administrativna jedinica: Osječko - baranjska županija
Općina Kneževi Vinogradi
Suza

Površina: 14,56 km²

Koordinate smještaja: 45°46'54" S 18°46'46" I

Klimatska obilježja:

Klimatska obilježja Osječko-baranjske županije dio su klime šireg prostora Istočne Hrvatske, gdje prevladava umjereno kontinentalna klima. Osnovne karakteristike ove klime su srednje mjesečne temperature više od 10 °C, tijekom više od četiri mjeseca godišnje, srednje temperature najtoplijeg mjeseca ispod 22 °C, te srednje temperature najhladnijeg mjeseca između -3 °C i +18 °C. Obilježje je ove klime nepostojanje izrazito suhih mjeseci, a oborina je više u toplom dijelu godine. Od vjetrova najčešći su slabi vjetrovi i tišine, dok su smjerovi vjetrova vrlo promjenjivi. Na cijelom području županije izražena je homogenost klimatskih prilika, što je posljedica reljefnih obježja.

Geološki sastav i vrste tla:

Glavninu prostora županije čine pleistocenske naslage nastale procesima zamrzavanja i odmrzavanja čime je površinsko tlo bilo trošeno i nastao je pokrov koji je u doba otapanja klizio prema nižim krajevima. Posebno su važne naslage prapora ili lesa, karakterističnog elementa u pokrovu ovog dijela Panonske ravnice. Debele naslage (i do 20 m) predstavljaju glavnu obradivu površinu.

Reljefna obilježja:

Prostor Osječko-baranjske županije dio je šireg prostora, koji reljefno pripada sjeveroistočnom, pretežito nizinskom, ravničarskom dijelu geografske cjeline Istočne Hrvatske. Na području tipične akumulacijske nizine, u tom na izgled jednoličnom i geološki mladom reljefu, mogu se izdvojiti međusobno različiti geomorfološki oblici u nizinskom reljefu: 1. naplavne ravni; 2. riječne terase; 3. fluvio-močvame nizine; 4. lesne zaravni; 5. prigorsko područje.

Hidrološka obilježja:

Hidrografski se u Osječko-baranjskoj županiji ističu rijeka Drava (udaljenost 22 km) s južnim i Dunav (udaljenost 6,3 km) sa zapadnim pritocima. Suzu obilježavaju dva manja prirodna jezera. Ne ističu se posebna hidrološka obilježja, kako Suza nije u posrednoj blizini nekog pritoka ili veće rijeke.

Vegetacijska obilježja:

Područje Baranje, kao i područje Suze, karakteriziraju hrastove šume, prevladavaju tipične stepske travne vrste. Što se tiče vegetacijskih obilježja, jedno od temeljnih je upravo plodno iskoristivo tlo.

Dominantno povijesno razdoblje:

Cijeli prostor Baranje je Beljsko vlastelinstvo tijekom 19. stoljeća dovelo na razinu najnaprednijih zemljoposjeda u čitavoj tadašnjoj monarhiji, ponajprije zahvaljujući mjerama melioracije poplavnih zemljišta. Njegova učinkovita organizacija počivala je na diobi na gospodarske i šumske okruge te na sustavu novoosnovanih majura (pustara) izvan naselja. U tom razdoblju najviše dolazi do razvoja i procvata ovog kraja.

Prostorna organizacija / kompozicija/ mreža komunikacija:

Prostomu organizaciju naselja Suza karakterizira linearna raspodjela obiteljske izgradnje koja vrlo izražajno i dosljedno prati tijek ulice i njezine odrednice. Kompoziciju naselja, ali i arhitekturu u najvećoj mjeri definira odnos prema ulici. Samo naselje je, doima se, poput izdignutog otoka u moru okolne poljoprivredne površine. Mreža komunikacija, odnosno prometa u ovom naselju nije gusta. Nju čini nekoliko ulica, jedna primarna s gušćim i većim prometom te dvije, na nju okomite, pomalo devastirane sekundarne koje čine dio naselja s tradicijskom izgradnjom. Primarna ulica prolazi Suzom cijelom dužinom te ju spaja s Kneževim Vinogradima i Zmajevcem.

Funkcije i korištenje prostora:

Područje je isključivo stambene i gospodarske namjene. Gospodarstvo se veže za vinogradarstvo i podrumarstvo. Prisutna je i poljoprivreda - obrađivanje plodnog tla te šumarstvo.

jedinstvena	5
raznolika, prepoznatljiva	4
karakteristična	3
uobičajena, bezizražajna	2
devastirana	1
potpuno očuvana	5
visoko očuvana	4
umjereno očuvana	3
promijenjena	2
devastirana	1
očuvana, rijetka, raznolika	5
dobro očuvana	4
umjereno očuvana	3
promijenjena	2
devastirana	1
srednji vijek i starije	5
od kraja 16. do 18. st.	4
od kraja 18. do pol. 19. st.	3
od druge pol. 19. do prve pol. 20. st.	2
2.pol.20.st.	1
upečatljiva, vrlo izražajna	5
homogena, izražajna	4
skladna, uravnotežena	3
neizražajna	2
neskladna, devastirana	1
povijesne / vrlo rijetke	5
pretežito povijesne / rijetke	4
nove prilagođene	3
nove neprilagođene	2
napušteno / bez sadržaja	1

Uzorci neizgrađenog krajolika:

Neizgrađeni krajolik sastoji se većinom od velikih poljoprivrednih površina. Najzastupljeniji su vinogradi te voćnjaci (marelice, breskve, šljive), ali i mješoviti višegodišnji nasadi u vrtovima privatnih kuća (sezonsko voće i povrće za privatnu upotrebu). Veće poljoprivredne površine podijeljene su u izdužene parcele te okružuju naselje.

Uzorci naselja / izgrađenog krajolika:

Unutar naselja malo je novogradnje te se izgrađeni krajolik sastoji većinom od tradicionalne arhitekture. S obzirom na povijesne i geografske okolnosti, to podrazumijeva i dijeljenje mnogih sličnosti s tradicionalnom slavonskom kućom. Od materijala najčešći su opeka i zemljani naboj, te hrastove grede. Kuće su slobodnostojeće te ne postoji jasan kontinuitet pročelja; neke su kuće (najčešće starije) na regulacijskoj liniji prema ulici, druge su uvučene u parcelu i sl. Iako kuće ne čine jasan kontinuitet pročelja, važno je istaknuti kontinuitet regulacijske linije koju drže ograde (zidana-puna, drvena, žičana-polupropusna...). Zelenilo nije uređeno sustavno i u obliku drvoreda već je sporadično i grupirano na različitim potezima u selu.

Tipične povijesne građevine (stambene, gospodarske):

Tipične povijesne građevine su stambene kuće građene od naboja na zidanim temeljima. U stražnjim dijelovima parcele uključuju i vinske podrumne čiji se jedan dio (gator) nalazi urezan u lesnom brdu te je ozidan opekama, a služi za skladištenje bačvi s vinom.

Ostale povijesne građevine:

U Suzi se uz gospodarsku građevinu Vinski podrum (1905.) nalazi još i sakralna građevina - Reformatorska crkva koja datira iz 1869. godine (arhitekt I. Fischer).

Oprema prostora, strukture malog mjerila:

Suza postaje sve više poznata po turizmu, gastro ponudi te ponudi vina od čega svakako valja istaknuti ugostiteljske objekte "Piroš Čizma" i "Kovač Čarda" te obiteljske vinarije "Kolar", "Kováts", "Matijević" i dr. U Suzi djeluju područna škola te područni vrtić. Što se tiče urbane opreme, ona je rijetka te se sporadično javljaju klupe, a najupečatljivija je sjenica uz jezero.

Vertikalne dominante:

Suza ne sadrži puno istaknutih vertikalnih dominantni, no izdvajaju se Reformatorska crkva te Crkva sv. Antuna u Ulici Maršala Tita kao značajne građevine sakralne namjene.

Vizualna obilježja:

Naselje Suza je pretežito u nizinskom krajoliku na obroncima brda što omogućuje široke poglede na krajobraz prema jugoistoku. Zapadni dio sela nalazi se na višoj koti te se tradicionalna arhitektura skladno spaja s terenom u obliku gatora. S obzirom na dosadašnju neiskorištenost potencijala, Suza je i dalje obilježena primarno starijom, prizemnom gradnjom. Jasne granice parcela te poljoprivredna zemljišta koja se prostiru nizinom stvaraju krajobraz s uspostavljenim jasnim redom.

Oblikovna i estetska obilježja:

Arhitektura Suze je relativno dobro očuvana, stambeni objekti su pogodni za život i dobro održavani, isto kao i sakralna arhitektura te trgovine i ugostiteljski objekti. Gatori su uglavnom u veoma lošem stanju, zanemareni i dijelom urušeni. Većina gatora na parcelama stambene namjene nije u uporabi. Gatori koji pripadaju vinarijama i drugim sličnim objektima su obnovljeni, uređeni i u dnevnoj uporabi.

Nematerijalno naslijeđe (tradicije, običaji, mjesta povijesnih događaja i drugo):

Tijekom revolucije 1848./49. mještani su oslobođeni kmetstva te podižu obelisk Kossuthu, koji je srušen poslije preuređivanja granica nakon mira u Versaillesu 1920., ali sačuvan Kossuthov reljef s obeliska koji je i danas izložen u mjesnom Domu kulture. Mjesto Suza poznato je po kulturnim aktivnostima kulturnih udruga i to: KUD-a, "Čardaš" i KUD-a "Jókai Mór". Prije nekoliko godina ponovno je oživljena tradicija bavljenja sportom, osnivanjem NK "Columbus" Suza.

Elementi materijalnog naslijeđa (kulturnog i prirodnog):

Suza posjeduje tri kulturna dobra u koja ubrajamo Vinski podrum kao gospodarsku građevinu iz 1905. g. n.e., Reformatorsku crkvu kao sakralnu građevinu iz 1869. g. n.e. arhitekta I. Fischera te Arheološko nalazište "Vinogradi" koje datira iz 1700. g. p.n.e. - 800. g. p.n.e.

Mogućnosti za razvoj:

Obzirom na veliki razvoj Općine Kneževi Vinogradi na temelju nasada vinove loze i voća, i sama Suza posjeduje tu mogućnost. Pružanjem različitih poticaja privatnicima otvorile bi se i druge mogućnosti za dodatni razvoj vinskog turizma. U sklopu projekta *Wine tour* izgrađene su vinske ceste, a broj uređenih vinskih podruma i kušaonica vina stalno se povećava.

Vrjednovanje:

Značaj Suze čini lokalno gospodarstvo koje se temelji na poljoprivrednoj proizvodnji. Nju velikim udjelom čine ratarska, vinogradska i voćarska proizvodnja. Na području sve češće djeluju i obrtnici koji pokreću svoje OPG-ove te uz to jača i seoski turizam, na temelju čega se gradi potencijal za regionalni značaj.

Negativna obilježja:

Nedovoljno razvijena infrastruktura, nedostatak kanalizacije. Također, selo nema u potpunosti izgrađene pješačke staze. Uz to, primjetan je nedostatak javnih površina u obliku uređenih parkova, dječjih igrališta i sl.

povijesni, vrlo očuvani	5
dobro očuvani, usklađeni	4
umjereno očuvani	3
neskladni	2
devastirani	1
povijesni, visoko očuvani	5
povijesni, dobro očuvani	4
promijenjeni, usklađeni	3
novi, slabo usklađeni	2
novi, neusklađeni	1
očuvane > 80%	5
očuvane 60-79%	4
očuvane 30-69%	3
očuvane < 30%	2
neznatno očuvane	1
očuvane > 80%	5
očuvane 60-79%	4
očuvane 30-69%	3
očuvane < 30%	2
neznatno očuvane	1
očuvano > 80%	5
očuvano 60-79%	4
očuvano 30-69%	3
očuvane < 30%	2
neznatno očuvano	1
potpuno očuvane	5
visoko očuvana	4
umjereno očuvana	3
promijenjena/nema	2
devastirana/neocijenjeno	1
vrlo visoka izloženost	5
visoka izloženost	4
umjerena izloženost	3
niska izloženost	2
nije vizualno izloženo	1
homogena, upečatljiva	5
skladna	4
prihvatljiva	3
neskladna	2
devastirana	1
potpuno preživjelo	5
visoko očuvano	4
umjereno očuvano	3
promijenjeno/novo	2
nestalo	1
> 130 elemenata naslijeđa	5
> 100 elemenata naslijeđa	4
> 70 elemenata naslijeđa	3
> 10 elemenata naslijeđa	2
bez elemenata naslijeđa	1
vrlo visoke	5
visoke	4
umjerene	3
slabe	2
neznatne	1
međunarodni značaj	5
nacionalni značaj	4
regionalni značaj	3
lokalni značaj	2
bez značaja	1

Povijesni razvoj (karta 18. stoljeća):

Suza je naseljena u doba kraljeva Arpadovića. Prvi pismeni trag potiče iz 1252. prema kojem kralj Bela IV. daruje ovaj teritorij županu Nana. Tadašnji naziv mjesta je bio Csusa. Hrvatski naziv je sličan samo po izgovoru, ali njegovo značenje nije povezano sa značenjem mađarskog naziva. Porijeklo naziva je nejasno, no pretpostavlja se da bi ono moglo biti povezano s nekim od osobnih mađarskih imena. Hrvatsko ime nastalo je pučkom etimologijom i povezivanjem s riječju sùza. Selo je od 1698. do 1734. godine vlasništvo Eugena Savojskog. Godine 1780. Kristina, kći Marije Terezije, dobiva selo na poklon, a kasnije putem njezinog braka prelazi u vlasništvo Habsburgovaca. Prvi pečat sela potiče iz 1772. godine, na kojem je slika pluga i ptice s ogromnim grozdom u kljunu. Ovaj simbol upućuje na to, da su se mještani i tada bavili obradom zemljišta, proizvodnjom grožđa i vina, kao i danas. Prema podacima prvog brojanja stanovnika 1784. selo ima 681 stanovnika. Selo nastaje na raskrižju dviju cesti i poprima oblik malog trokuta.

Povijesni razvoj (karta 19. stoljeća):

U 19. stoljeću stanovništvo sela raste te se mještani sve više naseljavaju uz glavnu cestu koja prolazi selom. Time selo poprima longitudinalan oblik. Tijekom revolucije 1848./49. mještani su oslobođeni kmetstva i podižu obelisk Kossuthu (Košut), koji je srušen poslije preuređivanja granica nakon Versajskog mirovnog diktata 1920., ali je sačuvan Kossuthov reljef sa obeliska, koji je i danas izložen u mjesnom domu kulture.

Postojeće stanje (ortofoto karta):

Danas selo nosi hrvatski naziv, iako su se mađarski natpisi po selu i dalje zadržali. Selo se kroz godine i dalje nastavilo širiti u 3 smjera poprimajući oblik slova T. Između ovih triju glavnih osi stanovništvo zemljište iskorištava za uzgoj pšenice, ječma, kukuruza, suncokreta, vinove loze, a ima i voćnjaka. U Suzi postoje i vinski podrumi. Ispod sela se nalazi Kopački rit, dom brojnih endemskih i zaštićenih vrsta životinja i biljaka. Iznad sela se nalaze tri jezera koje uglavnom mlađima i djeci služe za plivanje ili ribolov.

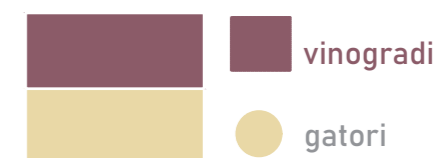
S obzirom na to da je Suza naselje koje je pretežito u nizinskom krajoliku, ali na obroncima brda, to omogućuje široke i različite poglede prema jugoistoku i krajoliku koji se nalazi na jugoistoku. Zapadni dio sela Suza nalazi se na višoj visini od ostalih strana sela te je uočljivo da se tradicionalna arhitektura na tome dijelu skladno spaja s terenom u obliku gatora.

S obzirom na dosadašnju neiskorištenost potencijala koje nudi, Suza je i dalje obilježena i okarakterizirana većinski starijom i prizemnom gradnjom, skromnim i malim kućama uz tek poneke veće objekte, od kojih se ističu crkve kao vertikalne dominante. Jasne granice parcela u selu i poljoprivredna zemljišta koja su najistaknutija u seoskoj nizini, stvaraju krajobraz s uspostavljenim jasnim redom.

1. karta - vinogradi + gatori

Zmajevac

Ana Domjančić, Antonio Lihtar, Dora Vrbanac, Fran Slipac. Hrvoje Balunović, Katarina Vilić, Klara Cindrić, Klara Pugar, Lea Horvatek, Marin Dorić, Marko Ivšić, Sara Bukvić, Viktorija Klara Vrbanić, Kristina Birtić

Krajolična jedinica:

Administrativna jedinica:

Površina: Koordinate smještaja:

Nizinska Hrvatska – Krajolik ravnica, dolina i polja

Osječko-baranjska županija, općina Kneževi Vinogradi, Zmajevac

43 km²

45°47'53"N
18°48'04"E

Klimatska obilježja:

Umjerena kontinentalna klima, koja se s obzirom na prostorni položaj javlja u cirkulacijskom pojasu umjerenih širina, gdje su promjene vremena česte i intenzivne. Srednja godišnja temperatura je 11-12°C, srednja godišnja količina oborina je 600-700 mm, srednja godišnja ukupna dozračena sunčeva energija iznosi 4681-5040MJm². Zimi je zavala ispunjena hladnim zrakom, ljeti temperatura raste, izražena su obilježja kontinentalnosti.

Geološki sastav i vrste tla:

Područje pripada lesnoj zaravni koja se od Banskog brda spušta prema Belom Manastiru pod nagibom od 0,6 %. Naslage lesa = pleistocenske naslage nastale višestrukim odmrzavanjem i zamrzavanjem. Na ovom području nalazimo: rigolano tlo na praporu, močvarno glejalno tlo, djelomično hidromeliorirano tlo te aluvijalno tlo

Reljefna obilježja:

Lesna zaravan u kojoj prevladavaju pijesci i gline, s površinskim dijelom od pretaloženog prapora. Specifičan pseudokrški reljef formiran u lesu.

Hidrološka obilježja:

Glavno hidrološko obilježje je blizina Dunava. Aluvijalne ravnine Dunava sastoje se od nepropusnih riječnih nanosa (pijesak, šljunak) i imaju relativno plitko korito. Nerazvijena hidrografska mreža. Ukupna duljina nasipa uz Dunav u općini Kneževi Vinogradi je 20.5 km. Voda za piće se crpi iz Kneževih Vinograda, a većina stanovnika nije priključena na vodovodnu mrežu. Voda iz bunara koju crpe je zagađena. Ne postoji uređen sustav odvodnje.

Vegetacijska obilježja:

Na blažim padinama lesne zaravni leže vinogradi i bagremove šume. Lesne su zaravni ocjedita područja pa su tako pogodna za poljoprivredno iskorištavanje. Uz vinograde i šume pronalazimo i otporne travne zajednice na suhim praporima te oranice na okolnom području.

Dominantno povijesno razdoblje:

Od kraja 16. do 18. st. – u vrijeme vladavine Osmanlija Zmajevac se izdigao kao trgovački grad te prošao kroz reformatorsku revoluciju

Prostorna organizacija / kompozicija/ mreža komunikacija:

Naselje se pruža duž glavne prometnice koja se pruža u smjeru jugoistok-sjeverozapad, paralelno s pružanjem Banovog brda. Četiri pristupne prometnice okomite na glavnu ulicu pružaju se prema brdu te su u nagibu ili u usjeku tzv. surduku. Područje od glavne prometnice prema Dunavu organizirano je mrežom prometnica organske forme.

Funkcije i korištenje prostora:

Najzastupljeniji način korištenja prostora u Zmajevcu je u svrhu stanovanja dok je u drugom planu gospodarska namjena. Neki dijelovi stambenog područja su napušteni i neodržavani, dok su poneki pretvoreni u kuće za odmor. Gospodarske zone koriste se za vinogradarstvo te razvoj istog turizma. Također gospodarske prostore čine mjesta obradivog tla te prostori šume. Poneki dijelovi naselja su javne namjene poput crkve, igrališta, škole te turističkih lokacija. Manji dio Zmajevca sačinjavaju i povijesne građevine i arheološka nalazišta.

Uzorci neizgrađenog krajolika:

Neizgrađeni krajolik velikim je dijelom umjereno očuvan, uz nekoliko zapuštenih i devastiranih područja. Na području neizgrađenog krajolika najzastupljenije su oranice koje su okrupnjene, dok su voćnjaci u sitnijoj formi. Veličina zemljišta se povećava prema rijeci Dunav a smanjuje prema brdu.

Uzorci naselja / izgrađenog krajolika:

U oblikovanju izgrađenog krajolika uočljive su dvije zone-zona uz ulicu i zona dvorišta. U prvom planu je kuća na regulacijskoj liniji, dok je u drugom planu dvorište u kojima su česti gatori. Izgrađeni krajolik sačinjavaju kuće vezane uz gatove koji mogu biti u izravnom kontaktu ili uz nju. Neki od gatora su povijesni i dobro očuvani koji služe kao dio kuće ili služe u gospodarsku namjenu. Površine izgrađenog krajolika najčešće sadrže vrtove i uređene dvorišne pristupe. U slici ulice izmjenjuje se ritam punog i praznog; puno-kuća, prazno-dvorište te se u nizu javlja povremeno praznina neizgrađene parcele. Za razliku od glavne dvosmjerne ulice koja ima pješačku stazu i ponegdje drvored, sporedne ulice imaju samo jednosmjernu kolnu površinu bez pješačkih staza.

jedinstvena 5
raznolika, prepoznatljiva 4
karakteristična 3
uobičajena, bezizražajna 2
devastirana 1

potpuno očuvana 5
visoko očuvana 4
umjereno očuvana 3
promijenjena 2
devastirana 1

očuvana, rijetka, raznolika 5
dobro očuvana 4
umjereno očuvana 3
promijenjena 2
devastirana 1

srednji vijek i starije 5
od kraja 16. do 18. st. 4
od kraja 18. do pol. 19. st. 3
od 2. pol. 19. do 1. pol. 20. st. 2
2. pol. 20. st. 1

upečatljiva, vrlo izražajna 5
homogena, izražajna 4
skladna, uravnotežena 3
neizražajna 2
neskladna, devastirana 1

povijesne / vrlo rijetke 5
pretežito povijesne / rijetke 4
nove prilagođene 3
nove neprilagođene 2
napušteno / bez sadržaja 1

povijesni, vrlo očuvani 5
dobro očuvani, usklađeni 4
umjereno očuvani 3
neskladni 2
devastirani 1

povijesni, visoko očuvani 5
povijesni, dobro očuvani 4
promijenjeni, usklađeni 3
novi, slabo usklađeni 2
novi, neusklađeni 1

Tipične povijesne građevine (stambene, gospodarske):

-Etnološka cjelina "Katolički surduk- kulturnopovijesna cjelina. Čini skupinu tradicijskih vinskih podruma karakterističnih za Baranju.	očuvane > 80%	5
	očuvane 60-79%	4
-Etnološka cjelina "Reformatorski surduk- kulturnopovijesna cjelina. Čine ga vinski podrumi nanizani uz bočne strane usječenog puta u lesnom brdu. -Vinski podrum iz 1908. g.n.e. na adresi Petefi Šandora 16. Jedan od najvećih i najbolje građenih vinskih podruma u Baranji.	očuvane 30-69%	3
	očuvane < 30%	2
	neznatno očuvane	1

Ostale povijesne građevine:

-Arheološko nalazište Gradac-Varhegy-2-4.st.n.e.- arheološko kulturno dobro	očuvane > 80%	5
	očuvane 60-79%	4
-Arheološko nalazište Varhegy- Mocsolas- 3-5.st.n.e.-arheološko kulturno dobro	očuvane 30-69%	3
	očuvane < 30%	2
-Reformatska crkva sa župnim stanom i školom-sakralni kompleks na adresi Maršala Tita 191	neznatno očuvane	1

Oprema prostora, strukture malog mjerila:

+Postojeća rasvjeta i staza, javna česma, manje dječje igralište koje nije u dobrom stanju	očuvano > 80%	5
	očuvano 60-79%	4
- nema kanalizacije, većina stanovnika nema priključak na vodovodnu mrežu,u nekim dijelovima naselja nije napravljen pločnik za kretanje pješaka	očuvano 30-69%	3
	očuvano < 30%	2
	neznatno očuvano	1

Vertikalne dominante:

Nanosi lesa, tornjevi dviju crkvi, pojedinačna stabla u njivama	potpuno očuvane	5
	visoko očuvana	4
	umjereno očuvana	3
	promijenjena/nema	2
	devastirana/neocijenjeno	1

Vizualna obilježja:

U selu vlada polarnost: strana prema Dunavu i strana prema nanosima lesa. Prva je strana otvorenija dok druga ima "pozadinu" u koju se dodatno smještaju pomoćni prostori – gatori. Unatoč tome, izgradnja je otprilike ista na obje strane ulice.	vrlo visoka izloženost	5
	visoka izloženost	4
	umjerena izloženost	3
	niska izloženost	2
	nije vizualno izloženo	1

Oblikovna i estetska obilježja:

Zmajevac je mističan i romantičan zbog nanosa lesa koji se izdižu iznad sela i prirode koja ga okružuje. U Dunavskoj je ulici negativno obilježje velik broj napuštenih i urušenih kuća zbog čega se doima kao da se selo topi i prepušta svoj prostor šumi.	homogena, upečatljiva skladna	5
	prihvatljiva	3
	neskladna	2
	devastirana	1

Nematerijalno naslijeđe (tradicije, običaji, mjesta povijesnih događaja i drugo):

Proizvodnja vina, tradicionalna gastronomija – jela nad otvorenom vatrom (grah, tripice, pileći i fiš paprikaš, šaran u rašljama, peka, čobanac, janjetina, prasetina), lovačko društvo Lovac, KUD Jožef Atila, NK Zmaj, Športsko ribolovno društvo Udičar	potpuno preživjelo	5
Ilja iz Zmajevca – reformatski propovjednik	visoko očuvano	4
Mihael Veresmarti – zapisao intimne memoare kojima pripada krupno mjesto u mađarskoj književnosti ranog baroka	umjereno očuvano	3
	promijenjeno/novo nestalo	2
		1

Elementi materijalnog naslijeđa (kulturnog i prirodnog):

Vinski podrum kao zaštićeno kulturno dobro, gatori, organske nepravilne ulice, surdaci, reformatorska crkva sa župnim stanom i školom	> 130 elemenata naslijeđa	5
	> 100 elemenata naslijeđa	4
	> 70 elemenata naslijeđa	3
	> 10 elemenata naslijeđa	2
	bez elemenata naslijeđa	1

Mogućnosti za razvoj:

Dostupnost fondova EU za financiranje projekata infrastrukture i društvenog standarda, povezivanje sa susjednim zemljama kroz transnacionalne projekte, uvođenje novih tehnologija u proizvodne procese, korištenje obnovljivih izvora energija, udruživanje na tržištu, ekološka proizvodnja, razvoj ruralnog turizma i posebnih oblika turizma, razvijanje volonterstva i zadruga te stvaranje manjeg parkirališta za pojedinačne posjetitelje i autobuse	vrlo visoke	5
	visoke	4
	umjerene	3
	slabe	2
	neznatne	1

Vrjednovanje:

Zmajevac je specifičan po svojem odnosu sa topografijom i okolišem. Zbog visokih nanosa lesa oko kojih se usko obgrtilo selo, ističe se čak i u usporedbi s okolnim naseljima kao što je Suza. Ima velik broj gatora i stanovništvo je usmjereno na poljoprivredu, ponajviše vinogradarstvo i proizvodnju vina. Ono što je uobičajeno za to selo je mala gustoća, manjak sadržaja koji bi privlačili posjetitelje izvan naselja zbog čega ima najveći lokalni značaj.	međunarodni značaj	1
	nacionalni značaj	3
	regionalni značaj	3
	lokalni značaj	5
	bez značaja	1

Negativna obilježja:

Nedostatak sportsko-rekreacijskih sadržaja, nedovoljno uređene javne površine i neizgrađen sustav za odvodnju i gospodarenje otpadom zbog malog proračuna jedinice lokalne samouprave, mala produktivnost i zastarjela tehnologija, nedovoljna međusobna povezanost i udruživanje, nedovoljno uređeno tržište i tržišna prepoznatljivost

izvori podataka:

<https://maps.arcanum.com/en/map/europe-18century-firstsurvey/?bbox=2087556.3808257892%2C5745855.210955214%2C2102069.861571437%2C5751253.576077854&map-list=1&layers=163%2C165>

Povijesni razvoj (karta 18. stoljeća)

Europe in the XVIII. Century

Zmajevac su prvo naselili Mađari protestantske vjere, a u 18. stoljeću se naseljavaju njemački i mađarski katolici. Sredinom stoljeća vlastinstvo Belje preuzima upravu nad selom čiji su se stanovnici uspješno bavili obrtom, poljoprivredom i vinogradarstvom. Selo se razvija duž glavne prometnice paralelne s Dunavom sa surducima koji ulaze u brdo na kojem se nalaze vinogradi. Na dunavskoj strani sela nalaze se poplavni pašnjaci i šuma, suprotnost poljoprivrednim površinama iznad sela.

izvori podataka:

<https://maps.arcanum.com/en/map/thirdsurvey25000/?bbox=2085676.4512893055%2C5745431.471597891%2C2100189.9320349535%2C5750829.836720532&map-list=1&layers=129>

Povijesni razvoj (karta 19. stoljeća)

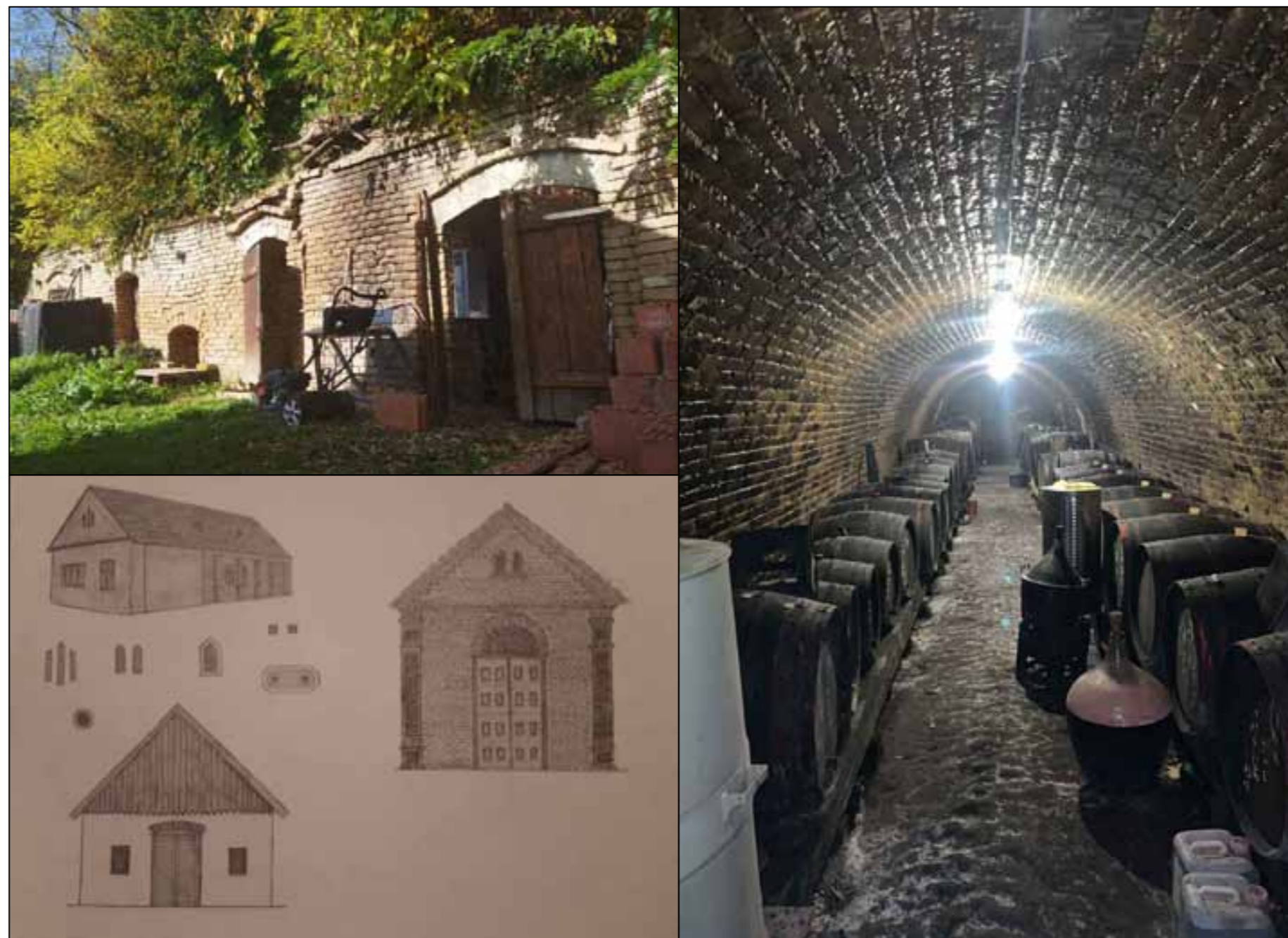
Habsburg Empire (1869-1887) - Third Military Survey

19. stoljeće u Zmajevcu obilježeno je gospodarskim napredkom, koji je postigao to da ga kralj Ferdinand V. 1841. godine službeno proglasi gradom. Grad Zmajevac je rastao uz cestu, ali se proširio i na livade prema Dunavu jer su se stanovnici sve više bavili stočarstvom uz vinogradarstvo i trgovinu. Nakon što je 1872. sagrađen nasip duž rijeke proširene su poljoprivredne površine. Brdska se strana također proširivala sve većim prodiranjem surduka u brdo.

Postojeće stanje - ortofoto karta

Poslije 19. stoljeća broj stanovnika pada, a taj se trend i danas nastavlja. Današnja populacija čini jednu petinu sela na svome vrhuncu što se opaža po velikom broju napuštenih kuća. Šuma je počela preuzimati nekadašnje poljoprivredne površine. Unatoč tome i dalje postoje uspješni obrti i poljoprivrednici u selu i standard života je porastao te je u stalnom rastu. To je trenutno mjesto puno potencijala za daljnji gospodarski i turistički razvoj. Trenutno se najviše ističe proizvodnja vina, vinski turizam i sportski turizam koji uključuje bicikliranje i ribolov.

Vizualna obilježja krajolika

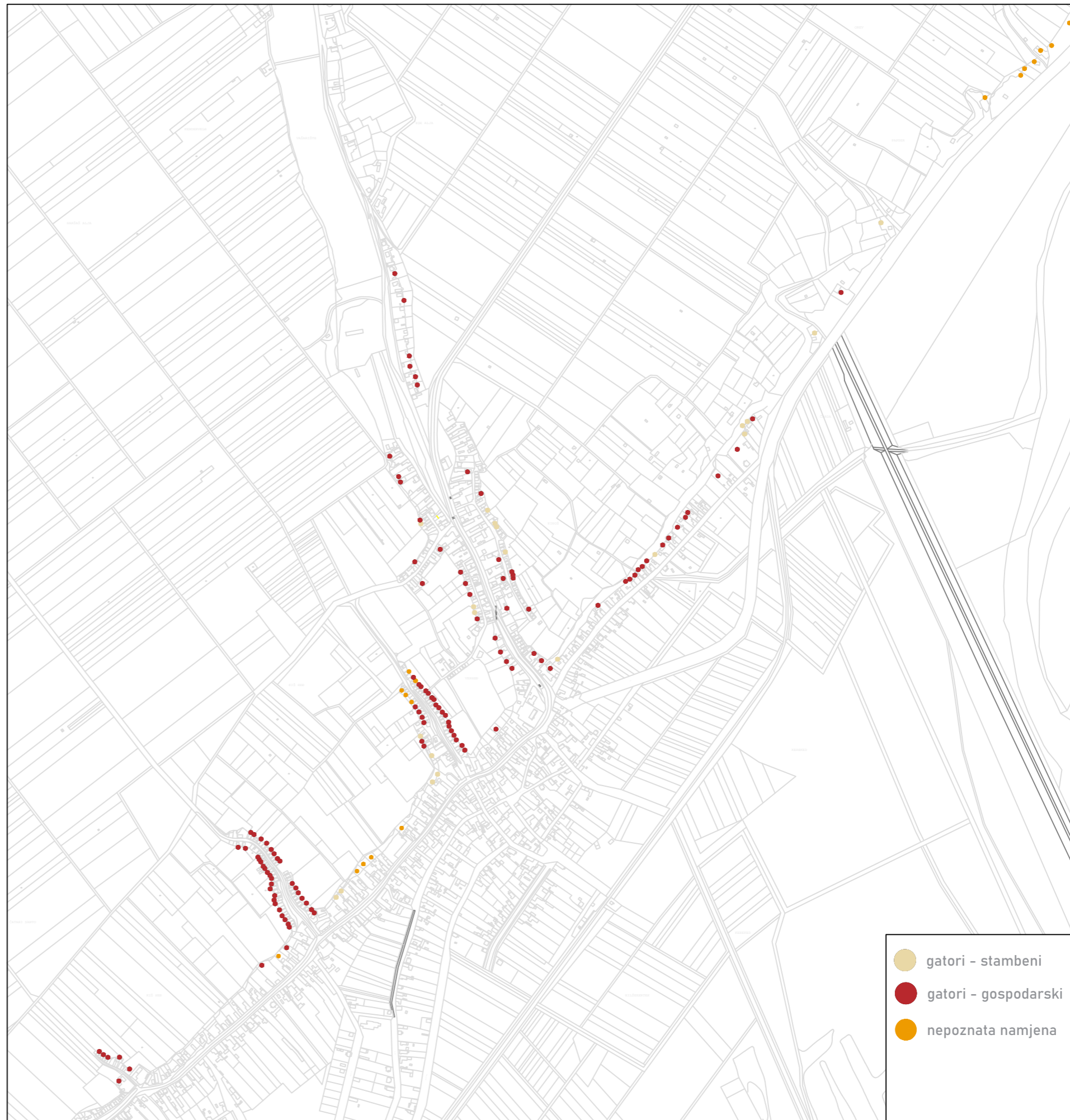
Kao glavna vertikalna dominanta u prostoru ističe se brdo lesa sa sjeverozapadne strane Zmajevca. Naselje je nisko, a reljef uz Dunav ravan sa iznimkama repera u vidu crkvenih tornjeva i stabala u njivama. Prostorom sela dominira reljef: selo mijenja ugođaj ovisno je li neki dio uvučen u brdo ili proširen uz Dunav. Na ravnom se dijelu nalaze oranice koje se šarene različitim bojama zemlje i nasada, dok se na brdskoj strani dinamično izmjenjuju vinogradi, voćnjaci i njive. Selo je također jako blizu šumi koja se na sjevernoj strani širi na bivši prostor sela. Kuće su tradicionalne baranjske, ali postoji velik broj kuća koje su napuštene, urušene ili gotovo posve nestale. Pozitivna je strana što domaćinstva koja su naseljena i dalje imaju interes u očuvanje gatora. Posebno je vrijedno njihovo korištenje u svrhu skladištenja i proizvodnje vina.

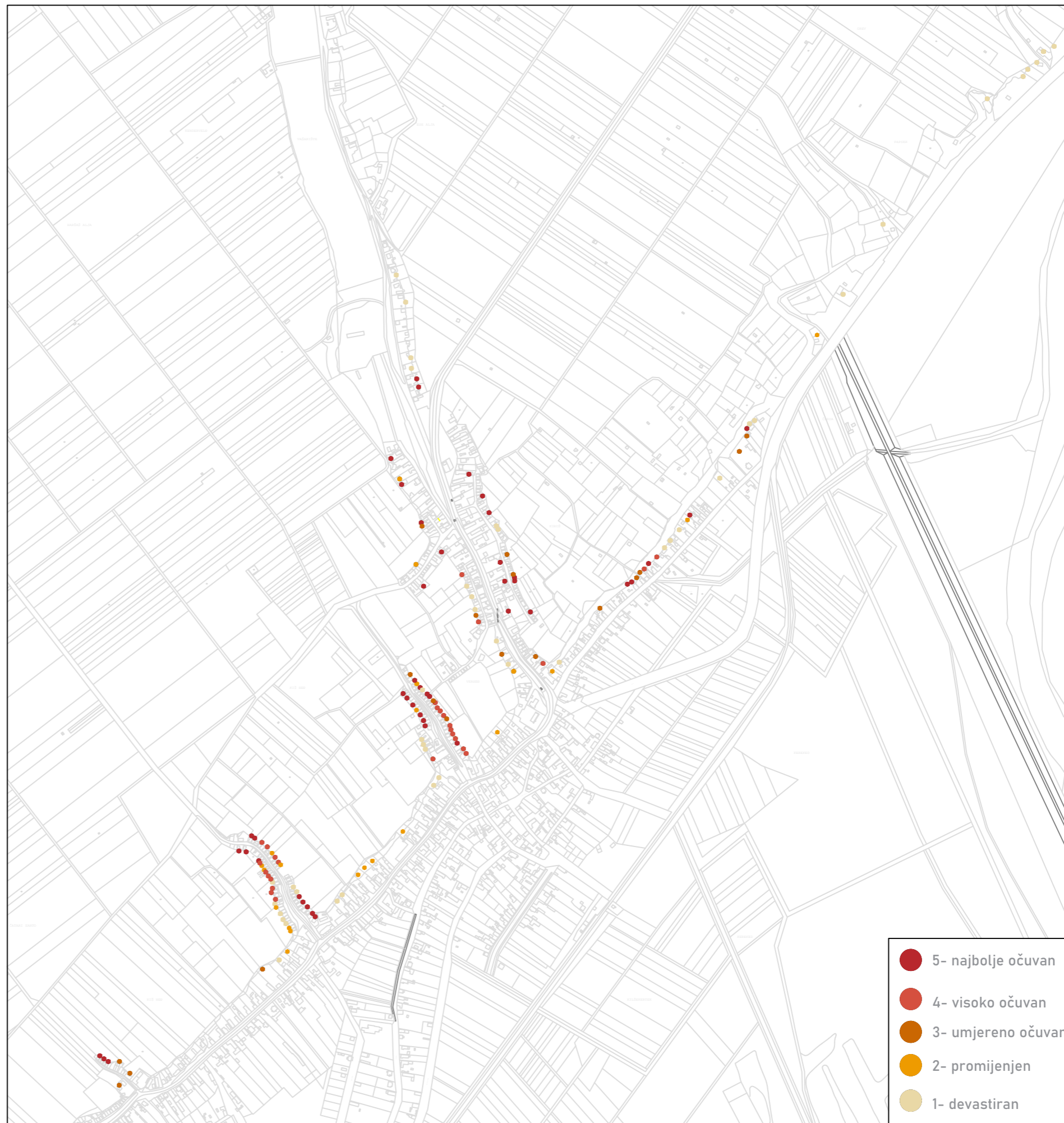

Prepoznatljivi uzorci naselja i neizgrađenog krajolika

Karakteristična ulica Zmajevca sastoji se od kuća koje se izmjenjuju u ritmu punog i praznog gdje je puno kuća, a prazno dvorište kod sporednih ulica prema Dunavu, dok za glavnu ulicu skoro pa pravilo da su kuće gusto građene tako da se skoro ili u potpunosti naslanjaju jedna na drugu. U surducima se kuće uglavnom naslanjaju na brdo lesa iza njih jer su vezane za gatore ili jer je prostor na parceli tek toliko uzak da se izgradi kuća. Dominante u selu su crkve koje se ističu svojim oblikovanjem i visinom od okolne izgradnje kao i ambulanta i OŠ Zmajevac koji se ističu kao zgrade javne namjene veličinom, oblikovanjem i slobodnim prostorom oko sobe. Zgrade javne namjene se nalaze u glavnoj ulici sa izuzetkom OŠ koja je izmaknuta na stranu zbog sigurnosti djece i smirenijeg prometa.

Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo
in Univerza Josipa Jurja Strossmayera Osijek, Fakulteta za gradbeništvo in arhitekturo

Študentska planerska delavnica **Razvoj podeželskih vasi v Prekmurju in Baranji**

Mentorji: viš. pred. dr. Mojca Foški, izr. prof. dr. Dina Stober,
doc. dr. sc. Jasenka Kranjčević, asist. dr. Gašper Mrak

Urednika: Mojca Foški, Gašper Mrak
Tehnično urejanje: Gašper Mrak

Izdala in založila:
Univerza v Ljubljani
Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo
Katedra za prostorsko planiranje
Jamova 2, SI-1000 Ljubljana

Građevinski i arhitektonski fakultet Osijek
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Ulica Vladimira Preloga 3, 31000 Osijek

Publikacija je brezplačna in dostopna na:
Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo:
https://media.fgg.uni-lj.si/knjige/knjiga_prekmurje_baranja_2022.pdf

Elektronska izdaja
Ljubljana, februar 2023

SODELUJOČI ŠTUDENTI:

Študenti 1. letnika študija Prostorskega načrtovanja MA na UL FGG
v štud. I. 2019/20: Nataša Balant, Klemen Cotič, Urša Drvarič, Nataša Ganjar,
Matic Godnič, Katja Kovačič, Tina Pavlin, Simona Rejc, Anita Svetina, Teja Škofic,
Miha Vičar, Valentina Vrhovec, Venera Zubović.

Študentka 1. letnika študija Geografije MA na UL FF v štud. I. 2019/20:
Ženja Brezovar;
in študenti 1. letnika Gradbeništva MA na UL FGG v štud. I. 2019/20:
Petra Tihole, Tilen Erjavec in Jernej Prevolnik.

Študenti 1. letnika študija Prostorskega načrtovanja MA na UL FGG
v štud. I. 2021/22:
Meta Cerkovnik, Sara Golčman, Jakob Jugovic, Filip Kotnik, Gaja Medved,
Petra Orozel, Katjuša Potočnik, Maruša Škerl in Darija Runić.

Studenti 3. godine preddiplomskog studija Arhitektura i urbanizam
na GRAFOS ak. god 2020/2021.

Davor Bilić, Doris Biljna, Petra Bogdan, Jelena Čuže, Mario Dandić, DaniDragojević,
Antonio Fržop, Sara Galić, Marko Ganjto, Luka Gizdavčić, Jure Habenšus, Luka
Hornung, Lorena Ivanković, Bruno Juraga, Marijana Jurić, Jakov Jurković, Martina
Kamenarić, Kristina Karpov, Petra Kobaš, Danijela Koški, Lana Lončarić, Ana-Maria
Lovrišec, Anita MaligecNikolina MarkovacBlago MikulićKristina NovakDomagoj
Ostheimer, Luciana Pejić, Miloš Poznanović, Valentina Prgić, Julija Radić, Tamara
Šimić, Gabrijela Škrabo, Sara Štroliga, Ena Tomas, Sven Tumir, Anđela Ugljar, Petra
Uvodić, Anamaria Vrljić, Maja Zebić, Iva Žužul

Studenti 3. godine preddiplomskog studija Arhitektura i urbanizam
na GRAFOS ak. god 2022/2023.

Ana Domjančić, Ana Vračević, Ante Vujić, Antonio Lihtar, Anja Štetić, Bono
Adžamić, Božena Štuc, Branko Mihaljević, Dora Vrbanac, Fran Slipac, Filip Čosić,
Hrvoje Balunović, Katarina Vilić, Kevin Barunčić, Klara Cindrić, Klara Pugar, Kristina
Birtić, Lea Horvatek, Luka Škrlec, Magdalena Runje, Marijo Joković, Marin Dorić,
Marko Ivšić, Martina Vidović, Matija Palijan, Renata Kavalin, Sara Bukvić, Stanko
Vukadin, Vedrana Luketić, Veronika Putak, Viktorija Klara Vrbanić, Sara Salak.

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in
univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 151805699
ISBN 978-961-6884-82-2 (PDF)

Publikacija je nastala v sklopu projekta:
**Morfološke značilnosti, razvojni potenciali in regulativni
elementi slovenskih in hrvaških podeželskih naselij
v panonskem območju = Morfološke karakteristike,
razvojni potenciali i regulatorni elementi slovenskih i
hrvaških ruralnih naselja u panonskom prostoru.**
*BI-HR/20-21 sofinancirana s strani Agencije za
raziskovalno dejavnost RS.*